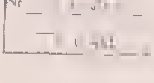

[illegible]
[illegible] 433

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

e265 e4

SFÎNTUL TEOFILACT

COMENTAR LA EVANGHELIA DE LA IOAN

BIBLIOTECA

EDITURA PELERINUL ROMAN
ORADEA 1998

Nr [illegible]

Tiparul executat sub comanda nr. 353/1998
la Imprimeria de Vest R.A., Oradea,
str. Mareşal Ion Antonescu nr. 10c.
ROMANIA

SFÎNTUL TEOFILACT,

Arhiepiscopul Bulgariei

(Anul 845 d.Hs.)

Tîlcuire la cele patru evanghelii

Tâlcuire la
Evanghelia cea de la Ioan

Din limba elinească tălmăcită, şi cu însemnări
oarecare de la Eutimie Zigadinos adăugită
Iată acum întâi tiparită întru a doua Domnie
aceea a prea luminatului şi prea înălţatului
nostru Domn Alexandru Constantin Moruzi Vvd

Cu Blagoslovenia şi toată cheltuiala Prea
Sfinţitului Arhiepiscop şi Mitropolit a toată
Moldavia Chiriu Chir Veniamin, întru al treilea
an al Arhiepiscopiei Prea Sfinţiei sale.

Transcrisă din chirilica de diacon
Gheorghe Băbuţ. Apare în româneşte
după 193 ani

În Tipografia cea din Iaşi a sfintei
Mitropolii la anul 1805

De Gherasim Ierodiacon Tipograf şi de Costachi Ponciu.

VIAȚA EVANGHELISTULUI IOAN

După cum a scris Sofronie

Ioan pe carele Iisus foarte îl iubea, fiul lui Zevedeu, fratele lui Iacov căruia de Irod după patima Domnului i s-a tăiat capul, mai pe urmă de toți a scris Evanghelia rugat fiind de episcopii Asiei, împotriva lui Cerint și a altor eretici, și mai vârtos împotriva dogmei Ebioniților ce se ivise atunci, care ziceau că Hristos mai înainte de Maria n-a fost născut.

Pentru aceasta s-a îndemnat a spune Dumnezeiasca lui naștere.

Încă și altă pricină a acestei cărți aduc: Că citind cărțile lui Matei, a lui Marcu și a lui Luca, a încercat alcătuirea istoriilor și a întări cum că adevărat au grăit ei, însă numai a unui an, întru carele au și pătimit după închiderea lui Ioan, a alcătuit acea istorie.

Deci lăsând el anul acela întru carele cele ce s-au lucrat s-au scris de cei trei, a scris faptele anului celui mai dinainte de a se băga Ioan în temniță. Precum se va putea înțelege luminat de cei ce cu luare aminte vor citi cele patru Evanghelii. Care aceasta și neunirea ceea ce se pare a fi a lui Ioan cu ceilalți o unește

A scris și o Epistolie, a cărei începătură este: " Ceea ce era din început, care de toți bărbații cei bisericești și învățați se primește ..."

Iar celelalte două, a căror începătură este, a celei dintâi "Bătrânul, către aleasa Doamnă ..." iar a celei de-a doua "Bătrânul, către Gaiu cel iubit ..." ale lui Ioan Bătrânului se zic a fi, al căruia încă și acum alt mormânt în Efes se află.

Și unii socotesc că amândouă mormintele sunt ale lui Ioan Evanghelistul, de care când vom veni pe rând la Papia ascultătorului acestuia, vom arăta.

Deci în anul al patrusprezecelea pornind Domițian a doua gonire după Neron în Patmos, în Ostrov legat fiind el, a alcătuit Apocalipsul, pe carele l-a tâlmăcit Iustin Mucenicul și Irineu.

Iată după ce s-a tăiat Domițian, și faptele lui pentru multa cruzime de schingiuiri s-au lepădat, atuncea în zilele lui Nerva s-a întors în Efes, și până la Traian împăratul acolo petrecând toate Bisericile cele din Asia le-a întemeiat și le-a păzit, și foarte îmbătrânind la 68 de ani după patima Domnului săvârșindu-se aproape de cetatea ce s-a zis mai sus s-a învrednicit îngropării.

VIAȚA LUI IOAN EVANGHELISTUL

Din cartea cea pe scurt a lui Dorotei Mucenicul și episcopul Tyrului

Ioan fratele lui Iacov, carele și Evanghelist al Domnului a fost, pe carele îl și iubea Domnul, în Asia a propovăduit Evanghelia lui Hristos, iar de Traian împăratul s-a izgonit în ostrovul Patmus pentru cuvântul Domnului.

Și acolo fiind a scris și Sfânta Evanghelie și a trimis-o în Efes prin Gaiu primitorul de străini și diaconul, de carele și Pavel Apostolul mărturisește zicând către Romani: "Închină-se vouă Gaiu străinul meu și a toată biserica"(Rom.16,23).

Iar după moartea lui Traian se întoarce din Ostrov iarăși Ioan, și petrece în Efes.

Și a trăit ani 120

Şi după aceea de viu pe sineşi acolo s-a îngropat cu voia lui Dumnezeu.

Şi sunt oarecare ce zic că nu în zilele lui Traian s-a izgonit el la Patmos, ci în zilele lui Domitian, feciorul lui Vespasian.

CAPITOLELE EVANGHELIEI CELEI DE LA IOAN

1.Pentru mărturisirea lui Ioan de Hristos. Pentru Ioan când l-a întrebat de este el Hristos. Pentru Andrei, pentru Filip, şi pentru Natanael când s-au chemat.

2 Pentru nunta cea din Cana. Pentru cei ce s-au izgonit din templu. Pentru cuvantul acela: Stricaţi templul acesta.

3 Pentru Nicodim şi Iisus. Pentru Iisus şi Ioan când boteza. Pentru curăţenie.

4 Pentru Samarineanca. Pentru fiul omului celui împărătesc.

5 Pentru cel ce avea treizeci şi opt de ani în boală. Pentru Iudei când căutau să omoare pe Iisus.

6.Pentru cele cinci pâini şi doi peşti. Pentru darea în lături a lui Iisus ca să nu-L facă pe El împărat. Pentru umblarea pe mare. Pentru poporul care mergea după Iisus în vase. Pentru norod când cerea semn. Pentru pâinea care se pogoară din cer. Pentru cei mulţi din ucenici care s-au întors de la Hristos. Pentru mărturisirea lui Petru de Hristos.

7 Pentru suirea Domnului ca într-ascuns la praznic. Pentru Iudei când se minunau cum Iisus ştie carte neînvăţând. Pentru dezbinarea poporului pentru Hristos. Pentru prigonirea Boierilor şi a lui Nicodim.

8.Pentru cei ce întrebau pe Iisus pentru Tatăl Său. Pentru Iisus când făgăduia slobozenia celor ce îi urmează Lui. Pentru cei ce ziceau că drac are Iisus. Pentru Iudeii cei ce se ispiteau cu pietre să omoare pe Iisus, căci a zis că mai înainte de Avraam este.

9 Pentru Orbul cel din naştere

10 Pentru păstorul cel bun şi năimitul. Pentru Iisus când l-au întrebat în pridvor când umbla prin templu.

11 Pentru învierea lui Lazăr. Pentru sfatul Arhiereilor şi al Fariseilor ca să-l omoare pe Iisus. Pentru cele ce a zis Caiafa prorocind de Hristos.

12 Pentru muierea ceea ce a uns pe Domnul cu mir. Pentru cele ce a zis Iuda. Pentru asin. Pentru elinii care veniseră şi rugau pe Filip. Pentru glasul care s-a auzit din cer

13 Pentru spălare. Pentru Iuda când a ieşit ca să vândă pe Iisus. Pentru porunca de a se iubi unul pe altul. Pentru Petru când întreba: Unde mergi Doamne?

14. Pentru Toma ce nu ştia unde merge Domnul.Pentru Iuda lui Iacov când a întrebat pe Iisus.Pentru Mângâietorul.

15.Pentru viţa cea adevărată, şi lucrătorul şi viţa.

16.Pentru Iisus când a spus mai înainte cele ce li se vor întâmpla ucenicilor. Pentru cuvântul acela: Puţin şi Mă veţi vedea. Pentru că le va da Tatăl cele vor cere

17 Pentru Rugăciunea lui Iisus către Tatăl pentru ucenicii cei ce I s-au dat Lui.

18.Pentru vânzarea lui Iisus. Pentru Iudei când au căzut jos. Pentru Petru când a tăiat urechea slugii Arhiereului. Pentru Iisus când L-au dus la Ana, şi la Caiafa şi la Pilat. Pentru judecata Lui.

19 Pentru bătaia lui Hristos. Pentru răstignirea lui Hristos. Pentru cei ce stau lângă Cruce. Pentru cererea trupului Domnului. Pentru îngroparea Lui.

20 Pentru învierea lui Hristos. Pentru arătarea lui Hristos întâi Mariei Magdalena, și apoi ucenicilor fiind ei adunați.

21 Pentru arătarea lui Iisus după înviere lui Petru, și altora când pescuiau peste la marea Tiberiadei. Pentru cei a ce s-a zis lui Petru: Paște Oile Mele.

TEOFILACT, Arhiepiscopul Bulgariei
TÂLCUIRE
LA EVANGHELIA CEA DE LA IOAN

Înainte cuvântare

Puterea Sfântului Duh întru neputință se săvârșește, precum este scris (2 Cor 12,9), și credem.

Iar întru neputință nu numai a trupului, ci și a cuvântului, și a înțelepciunii celei ce se află în limbă. Și aceasta este arătată din multe adică și altele, iar mai vârtos din ceea ce se vede în marele Cuvântător de Dumnezeu, și frate al Domnului după dar.

Că acesta era din tată pescar, și același meșteșug cu tatăl său urmând, nu numai neînvățat era la învățătura cea elinească și evreiască, ci și cu totul necărturar (F.Ap.4, 12), precum și Dumnezeiescul Luca la Fapte spune pentru el.

Pentru că și Patria lui prea simplă era și nenumită, cât era lăcaș nu de meșteșug cuvântătorilor (Meșteșugul gramaticii sau al retoricii), ci pescăresc. Că Betsaida l-a născut pe acesta.

Dar însă cel ce era întru acest chip, cel necuvântător, cel neumblat, cel ce nu avea nici un lucru slăvit, vezi ce fel de Duh a dobândit, cât cele ce nici unul din ceilalți evangheliști nu ne-au învățat, Acesta pe acestea le-a tunat.

Căci fiindcă aceia s-au îndeletnicit la întruparea lui Hristos, și nimic mai arătat și mai descoperit pentru Ființa cea mai înainte de veci n-au zis, frică era ca nu cumva oarecari ce se târăsc pe jos, și nimica înalt nu pot a înțelege, să socotească, că Hristos atuncea întâi a venit întru înființare, când S-a născut din Maria, iar nu mai înainte de veci din Tatăl S-a Născut. Pe care cu adevărat a pătimit-o Pavel Samosateanul.

Pentru aceasta marele Ioan pentru Nașterea cea de Sus scrie, măcar că nici pe întruparea Cuvântului nepomenită n-o lasă, pentru că zice: "Și Cuvântul trup S-a făcut"

Iar precum unii zic, și l-au poftit pe el ortodocșii ca să scrie pentru Nașterea cea de Sus, fiindcă s-au arătat niște eretici în zilele acelea, care dogmatizau că Iisus este om gol (Adică simplu om, și nu Dumnezeu și Om cum este Iisus Hristos).

Când cu adevărat se zice că după ce sfântul a citit cărțile celorlalți evangheliști, i-a lăudat pe aceia pentru adevărata povestire de toate, și le-a judecat că sunt sănătoase și nimic spre harul Apostolilor n-a zis.

Iar cele ce nu le-au zis arătat aceia, sau cu totul le-au lăsat, pe acestea el pe larg le-a arătat, și le-a adăus prin evanghelia sa, care o a și scris, în Ostrovul ce se numește Patmos izgonit fiind după treizeci și doi de ani de la Înălțarea Domnului.

Și era Ioan iubit Domnului mai mult decât toți ucenicii, cu cel ce era fără de răutate și blând, și cu năravuri prea bune, și ca cel ce era curat la inimă, adică fecioreluic, pentru care dar și Teologia i s-a încredințat, și întru Tainele cele nevăzute de cei mulți s-a desfătat. "Că fericiți -zice- cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu".

A fost încă și rudenie Domnului. Și cum? Ascultă!

Iosif logodnicul Prea Curatei Născătoarei de Dumnezeu a avut din muierea cea dintâi șapte coconi, patru parte bărbătească, și trei parte muierească, pe Marta, pe Estera, pe Salomi, a căreia Salomi, fiu era Ioan acesta.

Deci se află Domnul că este unchiul lui, fiindcă Iosif este tată Domnului, iar lui Iosif acestuia fiică îi este Salomi, soră dară Domnului Salomi se socotește, și pentru aceasta și Ioan fiul acesteia, nepot Domnului.

Încă poate nu este cu necuviință a tâlcui și numele maicii lui, și al însuși evanghelistului. Mama ce se chema Salomi se tâlcuiește "pașnică", iar Ioan – "dar al ei".

Deci cunoască tot sufletul, că pacea cea către oameni, și cea în suflet de patimi, maică se face Dumnezeiescul dar, și îl naște pe acesta întru noi. Că sufletul cel tulburat, și care luptă are și prieteni și către alți oameni și către sineși, nu este cu putință a se învrednici de Dumnezeiescul Dar

Încă am socotit și oarecare lucru mai minunat ce s-a întâmplat la acest evanghelist Ioan. Că numai acesta se vede că are trei maici: Pe cea firească, pe Salomi, pe tunet, că fiu al tunetului se numește pentru marea glăsuire a evangheliei, și pe Născătoarea de Dumnezeu, că zice: Iată mama ta!

Deci fiindcă acestea s-au zis de noi mai înainte de tâlcuire, să începem acum și tâlcuirea noastră

CAPITOLUL 1
"La început era Cuvântul"

Ceea ce și întru "Înainte cuvântare" am zis, aceasta zic. Că fiindcă ceilalți evangheliști Nașterea Domnului cea de jos, chipul traiului vieții, creșterea, pe larg le-au povestit. Acesta pe acelea le trece, ca pe cele ce din destul de cei împreună cu el ucenici s-au zis, și pentru Dumnezeirea Celui Ce pentru noi S-a făcut om vorbește.

Macar că de vei căuta cu dinadinsul, nici aceea n-a lăsat a nu spune pentru Dumnezeirea Celui Unuia Născut, ci a pomenit de ea, măcar deși nu pe larg; iar aceasta la cuvântul cel mai înalt căutând, a lăsat cu totul a nu spune de rânduiala cea în trup.

Ca un Duh era Cel Ce mișca sufletele tuturor

Deci ne vorbește nouă pentru Fiul, cu Tatăl mai nainte din Scriptura cea Veche era cunoscut, macar că nici pe Tatăl nu L-a tăcut, ci și de Acesta pomenește, întru cele ce pentru Fiul, grăiește

Deci arată pururea veciuirea a Celui Unul Născut, când zice: "La început era Cuvântul" adică, dintru început era, că Cel ce dintru început era, nu se va afla cu adevărat vreme când nu era.

Și de unde este arătat cum că acel cuvânt "La început era" aceeași însemnare are cu acesta "Dintru început"? De unde? Și de la însăși socoteala cea de obște, iar mai vârtos de la însuși evanghelistul acesta. Că zice în una din epistolele sale: "Ceea ce era din început, ceea ce am văzut..." Vezi dar cum însuși tâlcuitul se tâlcuiește pe sineși? Așa cu adevărat zice, dar cu "la început" așa o înțeleg precum și la Moisi "La început a făcut Dumnezeu". Că precum acolo "la început" nu se înțelege ca cum pururea veșnic ar fi Cerul, așa nici aici "la început" nu o vei înțelege ca cum pururea veșnic ar fi Fiul Cel Unul Născut. Acestea zice ereticul.

Iar noi împotriva acestei fără de socoteală împotriviri, nimic alta nu vom grăi, fără numai aceasta: O, iubitorule de amăgiri, cum pe cea de pe urmă ai trecut-o? Dar noi vom zice aceasta măcar deși tu nu voiești. Că acolo Moise zice: "La început a făcut Dumnezeu Cerul și pământul", iar aici: "La început era Cuvântul". Ce împărtășire este dar între cuvântul: "A făcut" și cuvântul acesta: "Era"? Că de ar fi fost scris și aici: La început a făcut Dumnezeu pe Fiul, aș fi tăcut. Iar acum este scris: "La început era", din care înțeleg că pururea veșnic este Cuvântul, iar nu mai pe urmă, precum voi bârfiți.

Și pentru care pricină n-a zis: La început era "Fiul", ci "Cuvântul"? Ascultă: Că pentru neputința ascultătorilor, ca nu auzind îndată dintru început Fiu, să socotească naștere pătimașă și trupească, pentru această privință "Cuvântul" L-a numit pe El. Ca tu să înțelegi, că precum cuvântul se naște din minte fără de patimă, așa și Acesta S-a Născut din Tatăl fără de patimă.

Încă și în alt chip "Cuvântul" L-a numit pe El, fiindcă cele ale Tatălui ne-a vestit nouă, precum și tot cuvântul vestește sfaturile minții.

Încă și ca să-L arate pe El că este împreună pururea veșnic cu Tatăl. Că precum nu se poate zice a fi vreodată mintea fără de cuvânt, așa nici Tatăl și Dumnezeu fără de Fiul.

Iar cu articolul a zis "Cuvântul" și nu "Cuvânt", pentru că sunt și alte multe cuvinte ale lui Dumnezeu, precum

Proorociile, și Poruncile, precum cele ce s-au zis pentru îngeri: "Cei puternici la vârtute, care faceți cuvântul Lui", adică, poruncile Lui. Iar Cuvântul Cel chiar și adevărat este oarecare Ființă Ipostatică.

1 "Și Cuvântul era la Dumnezeu"

Și aici iarăși arată pe Fiul împreună veșnic cu Tatăl. Căci ca să nu socotești că era oarecând Tatăl fără de Fiul, zice că "Cuvântul era la Dumnezeu", adică împreună cu Dumnezeu în sânurile Părintești. Că are acel cuvințel "La" pe care trebuie să-l înțelegi în loc de "împreună cu" precum și alt loc se află: "Au doară frații Lui și surorile Lui nu sunt la noi?" în loc de "nu sunt cu noi, și nu petrec împreună cu noi?" Așa și aici, "La Dumnezeu" s-o înțelegi în loc de "cu Dumnezeu era", împreună cu Dumnezeu în sânurile Lui. Că nu este cu putință să fi fost oarecând Dumnezeu fără de Cuvânt, sau fără de Înțelepciune, sau fără de Putere.

Pentru aceasta credem, că de vreme ce Cuvânt, și Înțelepciune, și Putere a Tatălui este Fiul, pururea era la Dumnezeu, în loc de cu Tatăl și împreună cu Tatăl.

Și cum este cu putință zice că Fiu fiind să nu fie mai pe urmă de Tatăl? Cum? Înțelege de la pilda cea mai [illegible]. Raza soarelui oare nu este din însuși soarele? Așa cu adevărat. Deci oare și mai pe urmă de soare este, cât să se înțeleagă vreodată soarele fără de aceasta? Nu este cu putință a zice, căci cum ar fi și putut fi soare neavând rază?

Deci dacă și la aceasta se înțelege, cu mult mai vârtos la Tatăl și la Fiul se va înțelege. Ca rază a Tatălui fiind Fiul, precum Pavel grăiește (Evrei, 1) pururea împreună cu Tatăl se va crede că Se arată, și nu mai pe urmă de El va fi.

Și socotește-mi că și Sabelie Libianul din graiul acesta se căstoarnă. Ca acela dogmatiza cum că Tatăl și Fiul și Duhul, o Față sunt, și această una Față s-a arătat când ca Tată, când ca Fiu, când ca Duh. Acestea bârfea fiul tatălui minciunii și cel plin de duhul viclean.

Dar se surpă acesta din cuvântul acesta zic, ce zice "Și Cuvântul era la Dumnezeu", că prea descoperit zice aici evanghelistul că Altul este Cuvântul, și Altul Dumnezeu adică Tatăl. Că de vreme ce Cuvântul era împreună cu Dumnezeu, arătat este ca două Fețe se aduc înăuntru, măcar deși o Fire este a amândurora acestora.

Iar cum că o Fire este, ascultă: "Și Dumnezeu era Cuvântul". Vezi că și Cuvântul este Dumnezeu? Pentru aceasta o Fire este a Tatălui și a Fiului, fiindcă și o Dumnezeire.

Rușineze-se dar și Arie și Savelie. Arie adică carele zidire zicea pe Fiul lui Dumnezeu și făptură, rușineze-se prin ceea ce zice evanghelistul "La început era" și "Și Dumnezeu era Cuvântul". Iar Savelie cel ce nu zicea Treime a Fețelor, ci unime, prin ceea ce zice (evanghelistul) "Și Cuvântul era la Dumnezeu", pentru că acesta aici propovăduiește [illegible] ca altul este Cuvântul, și altul Tatăl, măcar deși nu alta și alta. Ca acela adică altul și altul, la fețe se zice, iar aceasta alta și alta, la firi. Precum ca unul acesta se tâlcuiește înțelegerea: Petru și Pavel altul și altul sunt, ca două fețe sunt, iar nu alta și alta, că una este firea lor, omenirea. Așa dar și la Tatăl și la Fiul se cuvine a dogmatiza, că Altul și Altul sunt, că două Fețe sunt, iar nu alta și alta, că una este firea, Dumnezeirea.

2. "Acesta era la început la Dumnezeu"

Acest Dumnezeu Cuvântul niciodată nu s-a despărțit

de Dumnezeu și Tatăl. Căci fiindcă a zis că și Dumnezeu era Cuvântul, ca nu cumva prepus satanicesc să-i tulbure pe oarecare: Oare nu cumva de vreme ce și Cuvântul este Dumnezeu, s-a sculat asupra Tatălui, precum dumnezeii cei ce se basmuiesc de elini, și despărțindu-se de El, împotrivnic lui Dumnezeu s-a făcut? Pentru aceasta zice, cum că măcar deși Dumnezeu este Cuvântul, dar iarăși la Dumnezeu și Tatăl este împreună cu El fiind, și niciodată despărțindu-se.

Încă nu este cu greu a zice și aceasta către cei ce cugetă socotelile lui Arie. Acestea ascultați, cei ce ziceți că lucru este și făptură a lui Dumnezeu Fiul Lui: auziți ce nume a pus evanghelistul Fiului lui Dumnezeu, că Cuvânt l-a numit pe El, iar nu lucru pe El și făptură îl zice.

Cuvânt este, nici lucru, nici zidire. Iar îndoit fiind cuvântul, că unul este înlăuntru în minte, pe care și necuvântând îl avem (zic adică puterea de a cuvânta — că și dormind cineva și necuvântând are pe cuvântul întru el așezat, și puterea aceea nu și-o leapădă). Deci unul adică este înlăuntru în minte, iar altul grăitor, pe care și prin buzele-l grăim, puterea cea de a cuvânta a celui din minte, și care este așezat înlăuntru, întru lucrare aducând-o.

Deci îndoit fiind cuvântul, nici unul dintru acestea nu se potrivește la Fiul lui Dumnezeu. Că nici cuvânt grăitor ce se grăiește afară, nici cuvânt ce este înlăuntru în minte, nu este Fiul lui Dumnezeu. Că cuvintele acestea sunt din cele firești și ale noastre. Iar Cuvântul Tatălui mai presus de fire fiind, nu se supune meșteșugurilor celor de jos ale cuvântării.

Pentru aceasta cade scornirea cea de amăgire a lui Porfirie elinul. Că acela ispitindu-se să surpe Evanghelia, unele ca aceste despărţiri meşteşugite. Că de este cuvânt, zice, Fiul lui Dumnezeu, sau este grăitor care se grăieşte afară, sau este înlăuntru în minte, dar nu este nici acesta nici acela, deci dar nici cuvânt nu este.

Ci a apucat evanghelistul şi a dezlegat dovedirea aceasta de amăgire prin ceea ce a zis. Că de a fi înlăuntru în minte şi a fi grăitor, la cele ale noastre şi la cele fireşti se zice. Iar nu la Cel Ce este mai presus de fire nimic de acest fel nu este.

Însă şi aceasta se cuvine a zice, cum că de ar fi fost numele acesta, adică "Cuvânt", vrednic lui Dumnezeu şi chiar adevărat la El şi fireşte s-ar fi zis, ar fi avut cuvânt nedumerirea elinului, iar acum nici alt nume nu va afla cineva chiar adevărat la Dumnezeu, nici acesta adică "Cuvânt", nu este fireşte şi chiar adevărat, ci numai arătător este, cum că fără de patimă S-a Născut Fiul din Tatăl, precum cuvântul din minte, şi cum că El S-a făcut vestitor voii Celei Părinteşti.

Deci ce te apuci de nume, o, ticăloase? Sau cu adevărat şi Tată auzind, şi Fiu, şi Duh, la cele materialnice vei cădea? Şi trupeşti vei închipui în minte naşteri şi fii, şi duh de vânt, [illegible] poate sta [illegible], sau oarecarele alt din cele ce fac [illegible]? Dar de voieşti să te înveţi care cuvânt este Cuvântul lui Dumnezeu, ascultă pe cele de aici înainte.

3 "Toate prin Trânsul s-au făcut"

Să nu socoteşti, zice, cuvânt ce se varsă şi se risipeşte în aer. Ci Făcătorul tuturor celor gândite şi simţite.

Dar iarăşi Arienii răsar, zicând că, precum zicem că prin fierăstrău s-a făcut aşa ca printr-o unealtă şi altul este meşterul cel ce mişcă unealta, aşa şi prin Fiul s-au făcut

toate, nu ca şi cum El era Făcător, ci unealtă, precum acolo fierăstrăul. Deci Dumnezeu şi Tatăl era Făcător şi unelteşte pe Fiul ca pe o unealtă. Şi aşa făptura zic ei că este Fiul, spre aceasta fiind zidit, spre a se face toate prin Trânsul, precum fierăstrăul spre aceasta se face spre a se lucra prin trânsul lucrurile cele tâmplăreşti. Şi aceasta bârfeau ceata cea vicleană a lui Arie.

Iar noi către aceştia vom zice oarece drept şi adevărat. Că de a zidit Tatăl pe Fiul spre aceasta, precum zic ei, ca unealtă să-L aibă pe El spre săvârşirea zidirii, mai necinstit va fi Fiul decât zidirea. Că precum decât fierăstrăul care este unealta mai cinstite sunt cele ce se fac prin el – că fierăstrăul s-a făcut pentru acelea, nu acelea pentru fierăstrău – aşa şi zidirea va fi decât Cel Unul Născut, că pentru aceea, precum zic ei, Tatăl L-a zidit pe El, întru cât de nu ar fi voit Dumnezeu să zidească toate, adică făpturile, nici pe Cel Unul Născut nu L-ar fi făcut. Ce este mai fără de socoteală decât aceste graiuri?

Aşa, zice, dar cum nu a zis: Cuvântul Acesta a făcut toate, ci a folosit pe această punere înainte (Această punere înainte, este una din cele opt părţi ale cuvântului, care greceşte se zice "Potesis" adică pe "Prin") Cum? Ca să nu presupui că Fiul este nenăscut şi fără de început. (Acest cuvânt "început" are două însemnări. Pentru că se ia şi în loc de Pricină. Însemnează şi începutul vremii) şi potrivnic lui Dumnezeu, pentru aceasta a zis că Tatăl prin Cuvântul a făcut toate.

Deci după însemnarea cea dintâi numai Tatăl este fără de început, pentru că nu este din cineva, Iar Fiul şi Duhul nu sunt fără de început pentru că au început pe Tatăl din carele Unul Se Naște iar Celălalt Se Purcede

Ca socotește: Un împărat are fiu și voiește să zidească cetate. Cum că a încredințat fiului zidirea acesteia! Deci precum cel ce zice: Prin fiul împăratului s-a zidit cetatea, nu sluga zice de fiul împăratului, ci arată cum că fiul are și tată, și nu este singur. Așa și aici evanghelistul zicând că prin Fiul s-au făcut toate, a arătat cum că Tatăl mijlocitor pe El către zidire ca să zic așa L-a avut, nu ca pe un mai mic decât El, ci ca pe unul ce este mai vârtos întocmai în putere, și ca pe unul ce poate a săvârși atâta de mari lucruri.

Și aceasta îți zic ție, că de te va tulbura pe tine puterea marele aceasta "Prin" și cauți să afli în Scriptură vreo zicere care să zică cum că Cuvântul acesta a făcut toate, ascultă pe David: "Întru început Tu Doamne pământul ai întemeiat, și lucruri ale mâinilor Tale sunt cerurile". Vezi cum nu a zis că prin Tine s-au făcut Cerurile și s-a întemeiat pământul, ci "Tu l-ai întemeiat" Și lucruri ale mâinilor Tale sunt?

Iar cum că acestea pentru Unul Născut, iar nu pentru Tatăl le zice David, vei înțelege și de la însuși Apostolul ce împreună pe graiul în Trimiterea cea către evrei. Vei înțelege încă și din Psalmul, că zicând: Că Domnul a căutat pe pământ ca să audă suspinul, și să dezlege pe cei omorâți și să vestească în Sion numele Domnului pe care pe altul îl însemnează, fără numai pe Fiul lui Dumnezeu? Că Acesta a căutat pe pământ, sau pe acesta pe care ne mișcăm, sau pe firea noastră care s-a făcut pământ, sau pe trup, după ceea ce zice: "Pământ ești" (Facere 2), pe care l-a și luat și ne-a dezlegat pe noi care eram ferecați cu legăturile păcatelor noastre, și fii ai celor omorâți, ai lui Adam și ai Evei, și a

vesti în Sion numele Domnului. Că în Biserică stând lui așa pentru Părintele Său. Precum și El zice: "Arătat-am numele Tău Oamenilor" (Ioan 17).

Deci acestea cui se potrivesc, Tatălui sau Fiului? Toate Fiului. Că El a vestit numele Tatălui învățând.

Iar după însemnarea cea de a doua, câte trei Fețele sunt fără de început și împreună fără de început. Așa binevestește sfântul Grigorie Nazianzul în cuvântul ce-l face la Botezul Domnului. Întâi este Tatăl, și fără de început, că nu este din cineva. Fiu este Fiul, și nu fără de început, că este din Tatăl. Iar de vei înțelege începutul cel de la vreme, este și fără de început, pentru că este Făcător al vremilor, nu sub vreme.

Și la cuvântul cel pentru Fiul: Cum dar nu sunt împreună fără de început (Fiul adică și Duhul) dacă sunt împreună veșnici? Pentru că sunt de acolo (adică din Tatăl) măcar deși nu după El... Deci nu sunt fără de început după Pricină. Că se aduc la început la Tatăl... Și sunt fără de început după vreme. Așa învață sfântul Ioan Damaschin în Teologia sa, partea I, cap 8. Unul este Tată, Tatăl, și fără de început, adică fără de pricină, că nu este din cineva. Unul este Fiu, Fiul, și nu fără de început, adică nu fără de pricină, că din Tatăl este. Iar de vei lua și vei socoti începutul cel de la vreme este și fără de început, pentru că nu este sub vreme Făcătorul vremilor. Unul Este Duh, Duhul, care iese din Tatăl, dar nu firește, ci cu purcedere. Deci și aici urmând pe acest sfânt părinte zicând, ca să nu presupui că Fiul este fără de început, se cuvine să înțelegem după însemnarea cea dintâi, adică fără de cauză. Ca pentru aceasta a și pus mai întâi nenăscut, apoi fără de început, ca nu cumva să ne abatem din socoteala cea dreaptă. Deci după ce a zis acestea fericitul David aduce pe urmă: „Şi Tu, întru început, Doamne, pământul ai întemeiat, şi lucrurile mâinilor Tale sunt Cerurile.”

Oare nu arătat pe Fiul îl aduce Făcător iar nu unealtă?

Iar dacă iarăşi ţi se pare ţie că puterea înainte aceasta „Prin” aduce oarecare micşorare, ce vei zice când Pavel o pune pe aceasta la Tatăl? (1 Cor 9) Că zice „Credincios este Dumnezeu, prin Carele ne-am chemat spre împărtăşirea Fiului Său”. Oare unealtă aici îl face pe Tatăl? Şi iarăşi „Pavel Apostolul prin voia lui Dumnezeu”. Şi acestea sunt destule, dacă să ne întoarcem iarăşi de unde ne-am abătut.

„Toate prin Dânsul s-au făcut”. Moise adică pentru zidirea cea văzută povestind, nimic pentru cele gândite nu ne-a arătat nouă. Iar evanghelistul cu un cuvânt pe toate cuprinzându-le zice: „Toate prin Dânsul s-au făcut”, cele văzute şi cele nevăzute, gândite.

„Şi fără de El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut”.

Fiindcă a zis, cum că toate prin El s-au zidit, ca să nu socotească cineva că şi pe Duhul Sfânt El L-a zidit, adaugă: Cum că toate prin Dânsul s-au făcut. Care toate? Cele ce s-au făcut, ca şi cum ar fi zis: Cu orice lucru al firii celei făcute acela s-a făcut de Cuvântul, iar Duhul fiindcă nu este al firii celei făcute, pentru aceasta nici nu S-a făcut de El.

Deci fără de puterea Cuvântului nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut. „din ce s-a făcut” în loc de „ce era al firii celei făcute”.

4 „În El era viaţa , şi viaţa era lumina oamenilor”

Luptătorii de Duh aşa citesc acest loc, ca să arate că Duhul Sfânt este zidit. Că zic ei, cum că acest cuvânt pentru Dânsul grăieşte, dar se vădeşte şi se mustră îndată.

Întâi, că acest cuvânt: „Ce s-a făcut”, singur înfăţişându-se, [illegible] pe tot lucrul ce s-a făcut. Apoi, că viaţa aceasta se află şi luminează, că aduce pe urmă: „Şi viaţa era lumina oamenilor”.

După aceea puţin mai jos pentru Ioan grăind zice: „Acesta a venit spre mărturie ca să mărturisească de lumină”. Iar locul este arătat că nu pentru Duhul Sfânt, ci pentru Fiul a mărturisit, precum vom afla mai înainte (Zigadinos).

Şi fără de El nimic nu s-a făcut. Ce s-a făcut întru Dânsul, viaţa era.

Şi tâlcuiesc acest loc după a lor minte, zicând că cum că aici pentru Duhul grăieşte evanghelistul zicând: Ce s-a făcut întru Dânsul – adică Duhul Sfânt – viaţa era. Acestea zic cei împreună cu Macedonie, silindu-se a arăta zidire pe Duhul cel Sfânt, şi aşa îl numără pe El cu cele făcute.

Iar noi nu aşa, ci punând punct după ce zice: „Ce s-a făcut”, de la alt început citim: „Întru Dânsul viaţa era”, căci fiindcă a zis pentru facere că: Toate prin Dânsul s-au făcut – zice de aceea şi pentru purtarea de grijă, că nu numai le-a zidit, ci şi viaţă celor zidite El Cel Ce le ţine este. „Ce întru Dânsul viaţă era”.

Şi ştiu eu că de mulţi din sfinţi aşa s-a citit locul acesta: Şi fără de Dânsul nimica nu s-a făcut, ce s-a făcut întru Dânsul. Iar „întru Dânsul” în loc de „prin Dânsul” se cuvine a înţelege aici.

Apoi punând punct a început cea după urmă: Viaţă era. Şi socotesc că nici această citire nu este greşită şi de aceeaşi dreaptă înţelegere se ţine. Ca şi acest sfânt cu dreapta socoteală a înţeles, că fără de Cuvântul nimic nu s-a făcut, din ce s-a făcut întru Dânsul. Că toate câte s-au făcut, și s-au zidit întru Dânsul, - întru Cuvântul zic -, fără de Dânsul nu s-au făcut. Apoi de la alt început începe: "Viața era și viața era lumina oamenilor"

Iar viață îl numește evanghelistul pe Domnul, ca pe Cel Ce ține viața tuturor încă și ca pe Cel ce este pricinuitor de viața cea Duhovnicească a tuturor celor cuvântători.

Iar lumină, nu aceasta simțită, ci gândită, care îl luminează chiar pe suflet.

Și nu a zis cum că numai a Iudeilor este lumina, ci a tuturor oamenilor. Că toți oamenii ca cei ce am luat minte și cuvânt, adică partea cea cuvântătoare a sufletului, de la Cuvântul Cel Ce ne-a zidit pe noi, ne zicem că ne-am luminat de El. Că cuvântul cel ce ni s-a dat nouă, pentru care și cuvântători ne numim, lumina este care ne povățuiește pe noi la cele ce se cuvine a face și la cele ce nu se cuvine a face.

5 "Și lumina întru întuneric luminează și întunericul pre ea nu a cuprins-o"

Lumina adică Cuvântul lui Dumnezeu, întru întuneric, adică întru moarte și întru înșelare luminează. Pentru că și mort fiind, așa pe ea n-a biruit-o, ci și pe cei ce îi apucase de îi înghițise îi a silit de i-a borât.

Și întru înșelarea grecească strălucește propovăduirea.

Și întunericul pe ea nu a cuprins-o. Că nici moartea nu a biruit pe dânsa, nici înșelarea, ca nebiruită este lumina aceasta a Dumnezeu Cuvântului zic.

Iar oarecare întuneric au socotit trupul și viața. Că și în trup fiind și în viața aceasta, Cuvântul a strălucit. Și întunericul, puterea cea împotrivnică zic, a ispitit-o și a gonit-o pe lumină, dar a aflat-o neajunsă și nebiruită. Iar

întuneric se zice trupul, nu ca cum firește este așa, să nu fie! ci pentru păcat. Pentru că trupul nici o căutare nicidecum nu are dacă firește se mișcă, iar dacă afară de fire se mișcă și păcatului slujește, întuneric și se face și se zice.

6. "Fost-a om trimis de la Dumnezeu, numele lui era Ioan" (Mal 3, Mc 1, Lc 3)

După ce ne-a istorisit nouă pentru ființa, adică cum că Dumnezeu Cuvântul este mai înainte de veci, cea mai înainte de veci a lui Dumnezeu Cuvântul, fiindcă va spune și pentru întruparea Domnului (Cuvântului), aduce în mijloc cuvântul Mergătorului-înainte. Cu cine altul, fără numai Mergătorul-înainte fiind Ioan, are și pe cuvântul cel pentru nașterea Lui, carele povățuiește mai întâi decât nașterea Domnului cea în trup.

Deci zice evanghelistul pentru Mergătorul-înainte, că a fost trimis de la Dumnezeu. Că proorocii cei mai de mult au fost trimiși de la Dumnezeu. Iar când auzi că s-a trimis de la Dumnezeu, să nu socotești că zice ceva al său sau omenesc, ci toate Dumnezeiești. Pentru aceasta și înger, adică vestitor se numește, căci aceasta va să zică în limba românească tâlcuindu-se "înger". Iar a îngerului lucru este a nu zice nimic al său.

Iar înger auzind să nu socotești că cu firea a fost înger sau din ceruri s-a pogorât, ci pentru lucru și slujbă se numește înger, fiindcă a slujit propovăduirii, și mai înainte a vestit pe Domnul. Pentru aceasta se numește înger.

Drept aceea și evanghelistul surpând bănuiala celor mulți, care poate au socotit că înger a fost Ioan firește, zice: "Fost-a om trimis de la Dumnezeu"

7 "Acesta a venit spre mărturie, ca să mărturisească de

lumina, ca toți să creadă prin el".

Și acesta, zice, ce era trimis de la Dumnezeu a venit să mărturisească despre Lumină. Apoi, ca să nu socotească cineva că avea trebuință de mărturia acestuia Cel Unul Născut, ca și cum ar fi fost lipsit, pentru aceasta adaugă că a venit să mărturisească pentru Fiul lui Dumnezeu, nu ca și cum El avea trebuință de mărturia lui, ci "ca toți să creadă prin el".

Deci oare au și crezut toți prin el? Nu. Cum dar zice evanghelistul "ca toți să creadă"? Cum? Cât despre dânsul pentru aceasta a mărturisit ca pe toți să-i tragă. Iar dacă unii n-au crezut, nu este el vrednic de învinuire. De vreme ce și soarele pentru aceasta răsare ca pe toți să-i lumineze. Iar dacă cineva închizându-se pe sine într-o casă întunecoasă nu se va îndulci de raza lui, ce este aceasta către soare? Așa și aici, s-a trimis Ioan ca toți să creadă, iar dacă aceasta nu s-a întâmplat nu este el cauza.

8 "Nu era el Lumina, ci ca să mărturisească despre Lumină".

Fiindcă mai de multe ori se întâmplă ca cel ce mărturisește să fie mai mare decât cel pe care-l mărturisește, ca să nu socotești că și Ioan mărturisind despre Hristos mai mare decât El era, pe această rea părere scoțând-o afară zice: "Nu era acela Lumina".

Dar ar fi zis cineva: Oare nici pe Ioan, nici pe alt oarecare din sfinți nu îl vom zice Lumină? Lumină adică vom zice pe fiecare din sfinți, iar Lumina cu articol nu vom zice. Adică, de te va întreba cineva: Oare Ioan Lumină era? Răspunde: Așa, cu adevărat. Iar de te va întreba: Oare Ioan Lumina era? Zi: Nu. Că nu este el chiar și adevărat Lumina, ci luminată prin împărtășire, având strălucirea din Lumina cea adevărată.

9 "Cuvântul Era Lumina cea adevărată Care, venind în lume, luminează pre tot omul ce vine în lume".

Ca să zică pentru întruparea Celui Unul Născut, cum că a venit întru ale Sale, cum că trup S-a făcut.

Deci ca să nu socotească cineva cum că mai înainte de a nu Se întrupa nu a fost, pentru aceasta suie mintea la cea mai sus de toată începătura, și zice: Era și mai înainte de a Se întrupa Lumina cea adevărată. Și prin aceasta surpă eresul lui Fotin și al lui Pavel Samosateanul, care au dogmatizat că atunci a luat început de a fi Cel Unul Născut când S-a născut din Maria, iar mai înainte de aceasta, adică de a Se naște din Maria, nu a fost.

Ascultă și tu, o, Arianule, cel ce nu zici Dumnezeu adevărat pe Fiul lui Dumnezeu, ce zice evanghelistul: "Lumina cea adevărată".

Încă și tu, o, Manihee, cel ce zici că ale celui rău ziditor suntem zidiri, ascultă că "Lumina cea adevărată luminează pe tot omul". Deci fiindcă ziditorul cel rău întunerecul este, n-ar fi luminat pe cineva, pentru aceasta dar ale luminii celei adevărate suntem zidiri.

Și cum, zice, luminează pe tot omul, de vreme ce vedem pe atâți întunerați? Cât despre Sine pe toți îi luminează. Că spune-mi mie: Oare nu toți sunt cuvântători? Oare nu toți firește cunosc binele și răul? Oare n-au putere a înțelege din zidiri pe Ziditor? Pentru aceasta cuvântul cel ce ni s-a dat nouă, și ne învață pe noi firește, care și lege firească se numește, acesta poate a se numi Lumină, care ni s-a dat nouă de la Dumnezeu. Iar dacă rău au folosit cuvântul, singuri pe ei s-au întunecat.

Iar unii în acest fel dezleagă această împotrivire. Luminează, zice, Domnul pe tot omul ce vine în lume, adică în rânduială mai bună, și se sârguiește să-și împodobească sufletul său și să nu-l lase neîmpodobit și neînsuflețit.

10. "În lume era, și lumea prin El s-a făcut dar lumea nu L-a cunoscut"

În lume era ca un Dumnezeu pretutindeni fiind, că și după purtarea de grijă și puterea cea atotțiitoare cu care ține toate, se zice că în lume era. Măcar că ce grăiesc aceasta În lume era, de vreme ce nici lumea n-ar fi fost, dacă El n-ar fi făcut-o pe ea?

Dinspre toate părțile Ziditor pe El Îl arată.

Una, adică ca și pe turbarea lui Manent să o înceteze, care zicea că un rău ziditor a adus întru ființă lumea. Încă și pe a lui Arie, celui ce a zis că zidire este Fiul lui Dumnezeu.

Iar alta, și ca să îndemne pe tot omul să mărturisească pe Făcătorul, și să nu slujească zidirilor, ci să se închine Ziditorului.

Iar lumea pe El, zice, nu L-a cunoscut, în loc de "norodul" cel prost și neînvățat, cel ce este lipit lângă lucrurile lumii. Că numele acesta "Lume" însemnează adică și pe toată lumea aceasta după cum aici s-a zis că lumea prin Trânsul s-a făcut. Dar însemnează și pe cel ce cugetă cele lumești, după cum zice aici Că lumea pe El nu L-a cunoscut, în loc de "oamenii cei pământești" fiindcă sfinții toți și Proorocii L-au cunoscut.

11 "Întru ale Sale a venit, și ai Săi nu L-au primit"

Acum prea ușor intră în cuvântul cel pentru întrupare, și este [illegible] alcătuirea înțelegerii în acest chip

Era cu adevărat Lumina cea adevărată în lume fără de trup, și nu se cunoștea. Apoi și întru ale Sale a venit cu trup. Iar "ale Sale" sau pe toată lumea vei înțelege, sau pe Iudeea, pe care a ales-o Lui și cu a funie de moștenire, și ca o parte, și ca o avere a Lui.

Și ai Săi pe El nu L-au primit, sau Iudeii, sau și ceilalți oameni, care s-au zidit pe El.

Deci ca și cum plânge evanghelistul de nesimțirea oamenilor, și se minunează de răbdarea de oameni a Stăpânului, zice Ai Săi fiind nu toți L-au primit pe El, că nu cu sila pe cineva trage Domnul, ci cu voința și cu plecare.

12 "Iar câți L-au primit pe dânsul, le-a dat lor stăpânire ca să se facă fii ai lui Dumnezeu, celor ce cred întru numele lui"

Măcar robi, măcar slobozi, măcar tineri, măcar bătrâni, măcar barbari, măcar greci câți L-au primit pe El, le-a dat lor stăpânire ca să se facă fii ai lui Dumnezeu.

Și care sunt aceștia? Cei ce cred întru numele Lui. Drept aceea cei ce L-au primit pe Cuvântul și pe Lumina cea adevărată, prin credință L-au luat și L-au primit.

Dar pentru care pricină nu a zis că i-a făcut pe ei fii ai lui Dumnezeu, ci cum că stăpânire le-a dat lor ca să se facă fii ai lui Dumnezeu? Pentru care pricină? Ascultă! Pentru că nu este din destul spre păzirea curățeniei a se boteza, ci este trebuință și de multă osârdie, ca să păzească neîntinat chipul punerii de fii cel ce s-a închipuit la botez. Pentru aceasta mulți au luat darul punerii de fii cel prin botez, dar fiindcă s-au lenevit nu s-au făcut fii ai lui Dumnezeu până în sfârșit.

Încă poate ar fi putut zice cineva și aceasta, cum că mulți Îl primesc pe El prin a crede, numai, precum sunt cei ce se numesc Chemați, dar nu sunt încă fii ai lui Dumnezeu, ci stăpânire au de vor vrea să se boteze, și să se învrednicească de acest dar al puterii de fii zice.

Încă va zice cineva și aceasta, cum că măcar deși prin botez primim darul puterii de fii, dar desăvârșirea întru care luăm și pe cea deplin putere de fii atuncea nădăjduim să o luăm, după cum zice Pavel: „Ca puterea de fii așteptăm" (Romani 8).

Pentru aceasta evanghelistul n-a zis „Câți L-au primit pe El, i-a făcut pe ei fii ai lui Dumnezeu", ci „le-a dat lor stăpânire ca să se facă fii ai lui Dumnezeu", adică, ca în veacul ce va să fie să ia darul acesta.

13 „Care nu din sânge, nici din poftă trupească, nici din poftă bărbătească, ci de la Dumnezeu s-au născut".

Însemnare oarecum face nașterii celei Dumnezeiești și celei trupești, nu cu necuviință aducându-ne aminte unora de [illegible] cele trupești ale nașterii, ci ca prin asemănare cunoscând mai [illegible] și smerenia nașterii celei trupești, să alergăm către darul cel Dumnezeiesc.

Deci zice: „Care nu din sânge s-au născut", adică din cele ce prisosesc în muieri în fiecare lună, că dintru aceasta este hrana și creșterea pruncului. Încă zic cum că și sămânța întâi se face sânge, apoi se preface în carne și întru cealaltă alcătuire.

Dar fiindcă cu putință era să zică unii cum că și nașterea lui Isaac întru acest fel a fost (Facere 18), în ce fel este aceea cu care se nasc cei ce cred în Hristos, (că și Isaac nu din sânge s-a născut, că lipsise Sarrei sângele cel ce prisosește la muieri în fiecare lună). Deci fiindcă era cu putință să presupună unii aceasta, adaugă „nici din poftă trupească,

nici din poftă bărbătească". Că nașterea lui Isaac măcar că nu era din sânge, dar însă era din poftă bărbătească, că poftea cu adevărat bărbatul ca să i se nască lui prunc din Sarra.

Iar din poftă trupească, precum Samuel din Ana.

Deci vei zice și Isaac adică din pofta bărbătească, iar pe Samuel (1 Împărați 1) din poftă trupească, adică a trupului celui omenesc, că [illegible] de a câștiga prunc stearpa aceasta încă și amândouă la amândoi pot să se înțeleagă.

Iar de voiești și alt oarecare a le învăța așezată: Că împreunarea cea trupească sau din aprindere firească se face, că de multe ori cineva s-a întâmplat din alcătuire a trupului mai fierbinte, și dintru aceasta este lesne plecat spre împreunare, deci pe aceasta a numit-o poftă trupească; sau din obicei rău și hrană neînfrânată pornirea cea spre împreunare aprinsă se face, pe care poftă bărbătească a numit-o, ca pe aceea ce nu este lucru al alcătuirii celei firești, ci al neînfrânării bărbatului.

Încă poate fiindcă uneori se află muierea către împreunare lesne plecată, iar alteori bărbatul, prin poftă bărbătească adică [illegible] bărbatului a însemnat, iar prin pofta trupească pe a muierii.

Iar acestea toate s-au zis pentru cei ce de multe ori întreabă cele fără de socoteală. Căci ca să zic cea mai adevărată, o înțelegere prin toate acestea se arată: simplitatea nașterii celei trupești.

Deci ce mai mult avem cei ce credem în Hristos decât Israilitenii cei din Lege? Că și aceia fii ai lui Dumnezeu se numeau? Multă este deosebirea între noi și între aceia. Căci Legea fiindcă întru toate umbră avea a celor ce aveau să fie nici punerea de fii nu o da Israilitenilor să o aibă, ci ca cum cu închipuire și cu pildă. Iar noi adevărat primind Duhul lui Dumnezeu prin Botez, strigăm: Avva Părinte. Iar la aceia precum botezul era cu închipuire și umbros, așa și punerea de fii a noastră mai nainte închipuia. Că măcar deși fii se numeau (Deut. 32) dar umbros, și nu pe însuși adevărul punerii de fii îl avea, precum noi acum prin Botez (Romani 8).

14 "Și Cuvântul trup s-a făcut".

După ce a zis cum că fii ai lui Dumnezeu ne facem, de vom voi, cei ce credem în Hristos, aduce pe urmă și pricina a acestui atât de mare bine. Că zice: Care este aceea ce ne-a pricinuit nouă punerea aceasta de fii? Voiești să te înveți? Aceasta este: Cuvântul trup s-a făcut.

Iar când auzi, cum că trup S-a făcut, să nu socotești că a ieșit din firea Sa și S-a schimbat în trup, că n-ar fi fost Dumnezeu de s-ar fi schimbat și s-ar fi prefăcut. Ci cum că rămânând ceea ce a fost, S-a făcut ceea ce n-a fost.

Iar Apolinarie Laodiceianul de aici eres a alcătuit, căci a dogmatizat cum că Domnul și Dumnezeul nostru n-a luat firea omului deplin, adică trup cu suflet cuvântător, ci numai trup lipsit de suflet cuvântător, și înțelegător. Că ce avea – zice – trebuință Dumnezeu de suflet, având pe Dumnezeirea care ocârmuia trupul, în ce chip îl avem noi pe suflet care îndreptează și mișcă trupul nostru? Și avea spre ajutor – precum credea el – pe graiul acesta: "Cuvântul trup S-a făcut". Că zicea: N-a zis că om S-a făcut, ci trup. Deci n-a luat suflet care are minte și cuvântare, ci trupul fără de minte și necuvântător. Și nu știa ticălosul – precum se pare – că Scriptura de multe ori din parte naște totul întreg, adică vrând să pomenească de om întreg, din parte, de la suflet, îl numește pe el, precum: "Tot sufletul care nu se va tăia împrejur, să se omoare" (Facere 18). Ca iată în loc de a zice "tot omul" a zis o parte: sufletul. Și iarăși de la trup numește totul întreg, precum când zice: "Și va vedea tot trupul mântuirea lui Dumnezeu" (Isaia 40, Luca 8). Că vrând să zică tot omul, numele trupului a a folosit.

Deci așa și evanghelistul în loc de a zice: Cuvântul om S-a făcut, a zis: "Cuvântul trup S-a făcut", din parte pe om numindu-l, care este alcătuit din suflet și din trup.

Și poate fiindcă trupul este lucru străin de firea cea Dumnezeiască, vrând evanghelistul să arate smerenia lui Dumnezeu cea nemărginită, de trup a pomenit, ca să ne spăimântăm de iubirea de oameni a Lui cea nespusă, că pentru mântuirea noastră, pe cel ce este departe de firea Lui și cu totul străin – trupul – a luat. Că sufletul are oarecare apropiere către Dumnezeu, iar trupul cu totul nu are nici o împărtășire.

Deci pentru aceasta precum socotesc, evanghelistul aici numai pe singur numele trupului l-a folosit, nu ca și cum trupul cel ce s-a luat era lipsit de suflet, ci spre mai multă arătare a Tainei celei minunate și înfricoșate. Că dacă, Cuvântul întrupându-se n-a luat suflet omenesc, încă nevindecate sunt sufletele noastre. Căci ceea ce n-a luat, nici n-a sfințit.

Și cât este râsul! Sufletul întâi pătimind, (că acela este cel ce s-a plecat cuvintelor șarpelui și s-a amăgit în Rai, apoi și mâna s-a întins, urmând domnului și stăpânului său care este sufletul) sluga care este trupul să se ia, și să se sfințească, și să se vindece, iar domnul să se lase și neluat și nevindecat.

Ci Apolinarie prăpădească-se.

Iar noi când auzim că "Cuvântul trup S-a făcut", credem cum că om desăvârşit, fiindcă Scriptura obişnuieşte a numi şi trupul şi sufletul de la o parte pe omul cel alcătuit din amândouă.

Iacă şi Nestorie se surpă din graiul acesta. Că acela zicea că nu Dumnezeu Cuvântul Însuşi S-a făcut om, zămislindu-Se din preacuratele sângiuiri ale Sfintei Fecioare, ci a născut fecioara om. Şi acest om umplându-se de Darul a tot felul de fapte bune, avea pe Cuvântul lui Dumnezeu împreună unit cu dânsul, care îi da şi putere asupra duhurilor celor necurate. Şi din aceasta dogmatiza doi fii: Unul pe fiul fecioarei – Iisus omul, şi altul pe Fiul lui Dumnezeu, Care era împreună unit cu omul şi nedespărţit de el, însă după dar şi după iubire şi după dragoste, ca de cel ce era om îmbunătăţit.

Acestea dogmatiza acela, de bună voie surd făcându-se către adevăr, că de ar fi vrut ar fi auzit şi el pe fericitul acesta evanghelist zicând că "Cuvântul trup S-a făcut". Căci nu arătat acea se vădeşte şi se mustră? Pentru că Însuşi Cuvântul om S-a făcut. N-a zis: Aflând om Cuvântul împreună S-a unit cu el, ci Însuşi Acela om S-a făcut.

Încă se surpă şi Eutihie şi Valentin, şi Manent de aici. Că aceştia zicean cum că după nălucire S-a arătat Cuvântul lui Dumnezeu.

Deci ascultă, că "Cuvântul trup S-a făcut". N-a zis cum că trup S-a nălucit, sau S-a părut, ci cum că S-a făcut după adevăr şi cu fiinţa, iar nu după nălucire. Ca necuviincios lucru este şi nebunesc a crede, cum că Fiul lui Dumnezeu Adevăr fiind şi numindu-Se (Ioan 14, 6) să fi minţit omenirea.

Că în acest fel este nălucirea, arătare mincinoasă cu adevărat.

14 "Şi s-a sălăşluit întru noi".

Fiindcă mai sus a zis că "Cuvântul trup S-a făcut", ca să nu socotească cineva cum că cu o fire de aceea S-a făcut Hristos, pentru aceasta adaugă: "Şi s-a sălăşluit întru noi", ca să arate pe cele două firi: pe a noastră, şi pe a Cuvântului.

Că precum de altă fire este sălaşul, şi de altă fire cel ce se sălăşluieşte întru el, aşa şi Cuvântul, de vreme ce se zice că "S-a sălăşluit întru noi", adică întru firea noastră, de altă fire este deosebită de a noastră.

Ruşineze-se Armenii cei ce o fire cinstesc.

Deci ne învăţăm prin aceea ce zice: "Cuvântul trup S-a făcut", cum că Însuşi Cuvântul om S-a făcut, şi Fiu fiind al lui Dumnezeu, S-a făcut şi Fiu al omului, care şi după adevăr Născătoare de Dumnezeu se numeşte, ca ceia ce a născut pe Dumnezeu cu trup.

Iar prin ceea ce zice: "S-a sălăşluit întru noi", aceasta ne învăţăm, ca să credem două firi întru Cel Unul Hristos. Că măcar deşi Unul este cu Ipostasul, adică cu Faţa, dar însă îndoit în firi, căci este Dumnezeu şi Om, iară firea cea Dumnezeiască şi cea omenească nu este una, măcar deşi întru Unul se privesc, întru Hristos zic.

14. "Şi am văzut slava lui, slava ca a Unuia născut din Tatăl plin de dar şi de adevăr".

Fiindcă a zis că "Cuvântul trup S-a făcut", aduce pe urmă de aceea că "Am văzut slava Lui", cu trup adică fiind El.

Că dacă faţa lui Moisi după ce s-a strălucit din vorba cea către Dumnezeu nu puteau s-o vadă Israelitenii (Ieşire 34), cu mult mai vârtos pe Dumnezeirea Celui Unuia Născut goala n-ar fi încăput-o Apostolii, de nu s-ar fi arătat prin trup

"Şi am văzut slava" nu acel fel, precum avea Moisi, sau cu ce fel de slavă i s-au arătat Proorocului Heruvimii şi Serafimii (Iezec 1), ci acest fel de slavă precum se cuvenea să fie la Fiul Cel Unul Născut din Tatăl, care fireşte întru El este. Căci acea părticică de cuvânt "Ca" aici nu este arătătoare de însemnare, ci de adeverire, şi de neîndoită hotărâre Precum văzând aol un împărat cu slavă multă trecând, zicem cum că "ca un împărat a ieşit", în loc de "ca unul ce era chiar cu adevărat Împărat", aşa dară şi aici. "Ca a Unuia Născut" datori suntem s-o înţelegem în loc de "Slava pe care am văzut-o, era slavă ca a Celui Ce era chiar şi cu adevărat Fiu"

"Plin de dar şi de adevăr", de dar adică era plin fiindcă, şi cuvântul Lui era plin de dar, ca aşa să zic precum şi David zice: " Vărsatu-s-a dar în buzele Tale" (Psalm 44, 3). Şi evanghelistul "Că se mirau toţi de cuvintele darului care ieşeau din gura Lui" (Luca 4) Încă şi tuturor tămăduiri le dăruia celor ce aveau trebuinţă de ele.

Iar de adevăr plin era, fiindcă şi Moisi, şi Proorocii, câte ziceau sau făceau, toate închipuiri erau, iar Hristos cele ce zicea le şi făcea, toate erau pline de adevăr, căci însuşi Darul şi însuşi Adevărul fiind El, şi altora pe acestea le da

Şi unde au văzut ei slava Lui? Poate unii vor presupune, cum că în muntele Taborului Şi poate şi aceasta este adevărată. Dar însă nu numai în munte, ci întru toate cele ce făcea, şi zicea El, vedeau slava Lui.

15."Ioan mărturisea pentru dânsul, şi striga grăind: Acesta era, pentru carele am zis, cel ce vine după mine, mai

nainte de mine a fost,pentru că mai întâi de mine era".

Mărturia lui Ioan adeseori o ia evanghelistul, nu ca pe Stăpânul vrednic de credinţă sa-L facă de la slugă, ci fiindcă noroadele la mare cinste îl aveau pe Ioan, pentru această pricină ia spre mărturia cea pentru Hristos pe Ioan, cel ce la dânşii se părea mare, şi pentru aceasta mai mult decât toţi era de credinţă.

Iară aceea, adică: "Striga" -îndrăzneala cea multă a lui Ioan arată, pentru că nu în unghi ,ci cu multă îndrăzneală striga pentru Hristos. Şi ce zicea?

"Acesta era pentru Carele am zis". Şi mai nainte de a vedea pe Hristos Ioan mărturisea pentru Dânsul. Şi aceasta s-a făcut cu adevărat pentru buna voinţă a lui Dumnezeu ca să nu se pară cum că făcând har feţei lui Hristos mărturisea cele bune pentru El, pentru aceasta şi zice. "Pentru Carele am zis", adică mai nainte de a-L vedea pe El.

"Cel Ce vine după mine ", după anii naşterii adică, pentru că cu şase luni mai înainte de Hristos era Mergătorul – înainte, după naşterea cea cu trup

"Acesta mai înainte de mine S-a făcut"în loc de "mai cinstit decât mine şi mai slăvit S-a făcut". Pentru ce? Pentru că şi mai întâi decît mine a fost după Dumnezeire.

Iar Arienii fără de socoteală au tâlcuit cuvântul acesta. Că vrând să dovedească,că Fiul lui Dumnezeu nu s-a născut din Tatăl, ci s-a făcut ca una din zidiri, zic: Iată Ioan mărturiseşte pentru el: "Mai înainte de mine s-a făcut", adică mai înainte de mine s-a făcut şi s-a zidit de Dumnezeu, ca una din făpturi.

Dar se mustră şi se vădeşte că rău înţeleg cuvântul, din cei mai de pe urmă. Căci care înţelegere se arată când zice că: Acesta, adică Hristos, mai înainte de mine S-a făcut, adică mai nainte de mine S-a zidit, pentru că mai întâi decît mine a fost? Că cu totul fără de socoteală este a zice Că pe Acesta L-a zidit Dumnezeu mai înainte, pentru că mai întâi decît mine a fost Că împotrivă mai vârtos dator era a zice cum că acesta mai întâi de mine este, pentru că mai înainte de mine s-a făcut, adică s-a zidit. Şi acestea sunt cele ale Arienilor.

Iar noi cu dreaptă credinţă înţelegem, cum că Cel Ce vine după mine , după Naşterea cea din Fecioară cu trup, mai înainte de mine S-a făcut, în loc de "mai slăvit şi mai cinstit decât mine S-a făcut", din minunile cele ce s-au întâmplat la El,adică din Naştere, din chipul traiului vieţii, din înţelepciune, şi cu cuviinţă aceasta s-a făcut, că mai întâi de mine a fost după naşterea cea mai nainte de veci din Tatăl, măcar deşi după mine a venit după venirea cea cu trup

16."Şi din plinătatea lui noi toţi am luat, şi dar peste dar".

Şi acestea sunt graiuri ale Mergătorului-înainte, care zicea pentru Hristos, cum că noi toţi Proorocii din plinirea Lui am luat, că nu atâta are darul, cât au oamenii cei purtători de Duh, ci izvor fiind de tot binele şi a toată înţelepciunea, şi proorocia o izvorăşte pe aceasta tuturor celor vrednici, şi izvorând-o, plin rămâne, şi niciodată nu se deşartă

Încă "şi dar" am luat – adică pe al Legii celei Noi", "pentru dar" – pentru Legea cea Veche. Căci fiindcă Legea aceea a îmbătrânit şi s-a slăbit, în locul aceleia pe cea nouă am luat.

Şi cum – zice – a numit "dar" pe Legea cea Veche? Pentru că şi Iudeii după dar s-au făcut fii şi s-au primit. Căci zice:

" Nu pentru că v-aţi înmulţit voi, ci pentru părinţii voştri v-am ales pe voi" (Deut. 7, 7-8).

Deci şi cei vechi în dar s-au primit. Şi noi fără de îndoială în dar suntem mântuiţi.

17."Că Legea prin Moise s-a dat, iar darul şi adevărul prin Iisus Hristos s-au făcut".

Ne tâlcuieşte nouă, cum că am luat dar mare pentru dar mic, şi zice "Că legea prin Moise s-a dat", mijlocitor punînd Dumnezeu om – pe Moisi zic -, iar Legea cea Nouă prin Iisus Hristos, care şi dar se numeşte, pentru că ne-a dăruit nouă Dumnezeu nu numai iertarea păcatelor, ci şi punerea de fii

Iar adevăr se numeşte de vreme ce câte cei vechi cu închipuire sau au văzut, sau au zis, pe acelea luminat le-a propovăduit Acesta.

Deci Legea cea Nouă care şi "dar" se numeşte şi "adevăr", nu om gol mijlocitor a uneltit, ci pe Fiul lui Dumnezeu.

Şi vezi cum la cea Veche a zis că "s-a dat prin Moise", căci slugă şi slujitor era acesta, iar la cea Noua n-a zis "s-a dat", ci "s-a făcut" ca să arate cum că de către Domnul nostru Iisus Hristos, ca Cel ce era Stăpân nu slugă s-a făcut, şi la sfârşit s-a adus darul şi adevărul.

Că Legea adică s-a dat de la Dumnezeu prin mijlocirea lui Moise,iar darul s-a făcut, nu s-a dat, prin Iisus Hristos.

Şi "s-a făcut" arată lucrare şi stăpânire, iar "s-a dat" înseamnează slujbă de slugă

18."Pre Dumnezeu nimeni nu l-a văzut nici odinioară, cel Unul născut Fiul carele este în sânurile Tatălui a spus"

Fiindcă a zis "Că darul şi adevărul prin Iisus Hristos s-a făcut", aceasta vrând s-o dovedească zice că: Nici un lucru de necredinţă n-am zis, că Moise nici nu L-a văzut pe Dumnezeu, precum nici altcineva, nici n-a putut să ne spună nouă pentru Dânsul descoperire luminată şi arătată, ci slugă fiind, a slujit numai la slujba slovei Legii.

Iar Hristos Fiu fiind şi Unul Născut, şi în sânurile Părinteşti fiind, nu numai Îl vedea pe El, ci şi tuturor oamenilor le spune pentru El. Deci de vreme ce este Fiu, şi pe Tatăl vede, ca Cela Ce este în sânurile Lui, cu cuviinţă ne-a dat nouă darul şi adevărul.

Dar poate aici va zice cineva: Cum aici ne învăţăm că nimeni n-a văzut pe Dumnezeu, iar Proorocul zice: Am văzut pe Domnul? A văzut cu adevărat Proorocul, dar nu pe însăşi Fiinţa, ci asemănare oarecare şi nălucire, pe cât era cu putinţă a vedea. Şi altul iarăşi cu alta închipuire L-a văzut, şi altul cu alta.

De unde este arătat că nu pe Însuşi Adevărul văd ei, pentru că nu L-ar fi văzut în multe chipuri, singuratec fiind El şi fără de [illegible]

Dar încă nici îngerii nu văd Fiinţa lui Dumnezeu, măcar deşi se zice că văd Faţa lui Dumnezeu, că aceasta arată cum că numai nălucesc de-a pururea pe Dumnezeu.

Numai dar Fiul vede pe Tatăl, şi Îl spune pe El tuturor oamenilor.

Iar "sânuri Părinteşti" auzind, să nu presupui ceva trupesc la Dumnezeu. Că neînstrăinarea, şi nedespărţirea, şi împreună pururea vecuirea Fiului cu Tatăl, vrând să le arate evanghelistul, a pomenit de numele acesta.

19 "Şi aceasta este mărturia lui Ioan, când au trimis Iudeii din Ierusalim Preoţi şi Leviţi ca să-l întrebe pe el: Tu cine eşti? Şi a mărturisit, şi n-a tăgăduit. Şi a mărturisit că nu sunt eu Hristos"

A zis mai sus că Ioan mărturisea pentru El. Apoi după ce a zis ce a mărturisit Ioan pentru Hristos, cum că Acesta mai înainte de mine S-a făcut, şi cum că noi toţi Proorocii din plinirea Lui am luat, aduce pe urmă: "Şi aceasta este mărturia lui Ioan". Care? Ceea ce mai sus a zis: Că mai înainte de mine S-a făcut, şi celelalte. Încă şi cele ce de aici înainte zice, că: Nu sunt eu Hristos, şi acestea sunt mărturie a lui Ioan.

Deci au trimis Iudeii la Ioan pe cei ce-i aveau ei mai cinstiţi, că Preoţi şi Leviţi au trimis, şi pe aceştia din Ierusalim. Ca aceştia, ca nişte mai pricepuţi, să plece pe Ioan prin măgulire să se mărturisească pe sine Hristos.

Şi vezi înşelăciunea, nu-l întreabă pe el îndată: Tu eşti Hristos? Ci: Tu cine eşti?

Iar acela cunoscând vicleşugul lor, nu spune cine este, ci mărturiseşte: Nu sunt eu Hristos, la scopul lor privind, şi despre toate părţile pe ei trăgându-i spre a crede cum că altul este Hristos. Cel ce de ei se socoteşte simplu, şi din tată simplu, că din timplar era, şi din patrie simplă, că din Nazaret era, din care nu credeau ei a fi ceva bun.

Dar pe Mergătorul-înainte la mare cinste îl aveau, că din tată Arhiereu era, şi cu viaţă îngerească şi nu puţin nematerialnicu.

Pentru aceasta cu dreptate este a se minuna cineva, cum din cele ce socoteau aceia să vatăme slava lui Hristos, din acestea se împiedica, că întreabă adică pe Ioan ca pe un vrednic de credinţă, ca pe mărturia lui s-o aibă cauză a necredinţei celei întru Hristos, de nu-L va mărturisi pe Acela că este Hristos. Iar aceasta s-a întors împotriva lor, că pe acesta pe care-l aveau vrednic de credinţă Îl află că mărturisește pentru Hristos, și nu trage la sine cinstea.

21 "Și l-au întrebat pre dânsul, ce dar? Ilie ești tu? Și zice: Nu sunt. Proorocul ești tu? Și a răspuns: Nu. Deci au zis lui: Cine ești, ca să dăm răspuns celor ce ne-au trimis pre noi, ce zici însuți pentru tine? A zis: Eu sunt Glasul celui ce strigă în pustie: Îndreptați calea Domnului, precum a zis Isaia Proorocul"

Pe Ilie îl așteptau ei sa vie, iar o învățătură veche crezând, pentru aceasta îl întreabă pe dânsul de este el Ilie. Că și viața lui se asemăna cu a lui Ilie. Deci se leapădă și de aceasta.

"Proorocul ești tu?" Se leapădă și de aceasta, măcar că Prooroc era. Cum dar se leapădă? Cum? Pentru că nu l-au întrebat pe el: Prooroc ești tu? ci: Proorocul ești? cu articol făcând întrebarea, adică: Tu ești Proorocul acela ce se așteaptă, pentru carele a zis Moisi, că "Prooroc va ridica vouă Domnul Dumnezeu"? Deci nu s-a lepădat Ioan cum că nu este prooroc, ci cum că nu este Proorocul acela ce se așteaptă. Căci fiindcă au auzit ei pe Moisi zicând că "Prooroc va ridica ..." (Deut. 18) nădăjduiau că întru oarecare vreme va fi Proorocul acesta.

Apoi iar stau asupră-i: Spune dar nouă, cine ești?

Atunci le răspunde lor: "Eu sunt Glasul celui ce strigă în pustie". Eu–zice–sunt pentru carele este scris: "Glasul celui ce strigă în pustie". Că de nu va adauge aceea, adică: "Pentru carele este scris" nepotrivită oarecum se arăta alcătuirea cuvântului.

Și ce strigă? "Îndreptați calea Domnului". Slugă – zice – sunt și gătesc mai nainte cale Domnului. Inimile voastre îndreptați-le dar pe acestea cei ce sunteți strâmbi și vicleni, și le faceți netede, ca să se facă cale Domnului Hristos prin voi.

Apoi aduce pe urmă pe Isaia martor. Căci fiindcă a zis mari lucruri pentru Hristos, cum că este Domn, iar el cum că uneltește lucru de slugă și de propovăduitor, aleargă la Proorocul.

Și poate ceea ce zice: "Eu sunt Glasul celui ce strigă" așa o va tâlcui cineva: Eu sunt glasul celui ce strigă adică a lui Hristos, a Celui Ce adevărul luminat vestește. Că în Lege toți gângavi erau, fiindcă adevărul Evangheliei nu avea vreme, și aceasta era, precum se pare, gângăvirea lui Moisi, neînmulțirea și nedescoperirea Legii. Iar Hristos ca Cela ce era însuși Adevărul, și toate ale Tatălui ne-a vestit nouă, strigă.

Deci Ioan zice: Eu sunt Glasul Cuvântului Celui ce strigă în pustie petrecând eu. Apoi zice începutul: Îndreptați calea Domnului.

Cu cuviință se numește Ioan Glas, ca cela ce este Mergător înainte al lui Hristos, precum și glasul aleargă mai nainte de cuvânt. Adică, ca să zic mai arătat: glasul este duh neînchipuit, carele din piept iese, iar când prin limbă se va închipui, atunci se face cuvânt. Întâi dar este glasul, apoi cuvântul, mai înainte era Ioan, apoi Hristos după venirea în trup. Și botezul lui Ioan era neînchipuit, ca nu era cu Duhul, iar al lui Hristos este închipuit, și nimic din cel umbros și carele era însemnător nu are, că cu Duhul este.

24,25 "Și trimișii erau din Farisei. Și l-au întrebat pre dânsul, și i-au zis lui: Pentru ce dar botezi, dacă nu ești tu Hristos, nici Ilie, nici Proorocul?"

Fiindcă prin măgulire n-au putut să-l plece pe el, prin cuvinte mai aspre și mai mustrătoare îl înfricoșează, ca să zică el ceea ce voiau ei, și să se mărturisească pe sine Hristos

Şi zic lui: Pentru ce dară botezi? Cine ţi-a dat atâta stăpânire?

Că din cuvântul acesta se arată că ei socoteau că altul este Hristos şi altul Proorocul cel ce se aşteaptă. Că zic ei: "De nu eşti nici Hristos, nici Proorocul", altul înţelegând că este Hristos şi altul Proorocul, rău ştiind. Că Proorocul este însuşi Hristos şi Dumnezeul nostru.

Şi toate acestea le ziceau precum am zis, ca să-l ademenească pe el să se mărturisească pe sine Hristos. Iar mai vârtos, de se cuvine să zic cea mai adevărată, ca cum zavistuind slavei lui, îl întreabă pe el. Pentru aceasta nici nu-l întreabă de este el Hristos, ci: Tu cine eşti? ca şi cum ar fi zis: Cine eşti tu, cel ce te apuci de un lucru atâta de mare, şi botezi şi curăţeşti pe cei ce se mărturisesc?

Căci mi se pare mie că Iudeii voiau ca nici Ioan să nu se pară la cei mulţi că este Hristos, ci din zavistie şi din pizmă îl întreabă pe el: Tu cine eşti? Preablestemaţi sunt dar fiindcă îl primesc pe el botezătorul, iar după ce se botează, se fac nemulţumitori. Cu adevărat pui de năpârci sunt Iudeii.

26,27 "Răspuns-a lor Ioan grăind: Eu botez cu apă, iar în mijlocul vostru stă pre carele voi nu-L ştiţi. Acela este cel ce vine după mine, care mai înainte de mine s-a făcut, căruia nu sunt vrednic să-I dezleg cureaua încălţămintei lui".

Vezi şi blândeţea sfântului şi adevărul. Blândeţea — că nimic aspru către dânşii nu grăieşte, măcar deşi erau ei ispititori. Iar adevărul — că mărturie este al slavei lui Hristos, îndrăzneţ şi nu ascunde slava Domnului, ca să-şi agonisească lui cinstea, ci mărturiseşte: Eu adică botez un botez simplu numai cu apă, care nu dă iertare de păcate celui ce se botează, ci îl găteşte mai înainte spre a primi Botezul cel Duhovnicesc

care dăruieşte iertarea păcatelor.

"Iar în mijlocul vostru sta, pe Carele voi nu-L ştiţi". Că amestecat cu mulţimea fiind Domnul, nu se ştia Care este şi de unde.

Încă poate că cineva va zice că şi în alt chip în mijlocul Fariseilor sta Domnul, dacă nu-L ştiau pe El. Căci fiindcă lor li se părea că citesc Scripturile, iar întru acestea se vestea Domnul, în mijlocul lor era, adică în inimile lor, dar nu-L ştiau pe El, ca cei ce nu înţelegeau Scripturile, măcar deşi în mâini le aveau pe ele.

Nu cumva şi după aceasta: fiindcă era Domnul mijlocitor lui Dumnezeu şi oamenilor, în mijlocul Fariseilor sta, vrând să-i împace pe ei cu Dumnezeu, dar nu-L ştiau pe El.

Şi adeseori pune acest cuvânt: "Cel ce vine după mine", arătând că nu este săvârşit botezul lui, ci povăţuitor spre Botezul cel Duhovnicesc.

Iar aceea, adică "mai înainte de mine s-a făcut" este în loc de "mai cinstit, mai slăvit, şi atâta cel mai întru cele mai de pe urmă slugi ale Lui nu mă număr eu", că a dezlega încălţămintea este lucrul al slujbei celei mai de pe urmă.

Şi ştiu că am citit la oarecare din sfinţi o tâlcuire ca aceasta: Încălţămintea pretutindenea se ia la trupul păcătoşilor şi carele se supune stricăciunii. Iar cureaua — în legătura păcatelor. Deci Ioan la ceilalţi ce veneau la dânsul şi se mărturiseau, putea a dezlega cureaua păcatelor, că cu legăturile păcatelor fiind strânşi, ieşeau la el. Şi prin a-i îndemna pe ei spre pocăinţă, le făcea lor cele mai înainte spre a lepăda şi desăvârşit cureaua aceasta. Iar la Hristos neaflând curea, adică legătura de păcat, cu cuviinţă nici a o dezlega pe aceasta nu putea. Căci cum ar fi putut dezlega ceea ce nu se afla? Că păcat n-a făcut, nici s-a aflat în Gura Lui vicleşug" (Isaia 53).

Iar încălţămintele este venirea Domnului la noi, iar cureaua ei, chipul întrupării şi cum s-a legat cu trupul Cuvântul lui Dumnezeu. Deci chipul acesta cu neputinţă este a-l dezlega, pentru că nu e cine poate să dezlege cum S-a legat Domnul cu trupul.

28. "Acestea s-au făcut în Betabara de ceea parte de Iordan, unde era Ioan botezând"

Pentru care pricină a zis că acestea s-au făcut în Betabara? Ca să arate îndrăzneala propovăduitorului celui mare, că nu în casă, nici în unghi, adică în loc ascuns, la colţ, Ioan Botezătorul vesteşte la vedere şi nu în loc tăinuit, ci la Iordan mergând în mijlocul mulţimii, acestea pentru Hristos propovăduia.

Şi se cuvine a şti, că cele mai cu de-adinsul cercate prescrieri în Betabara au, că Betabara nu este de ceea parte de Iordan, ci undeva aproape de Ierusalim.

29 "A doua zi vede pre Iisus venind către dânsul, şi zice: Iată Mielul lui Dumnezeu, Carele ridică păcatul lumii"

Adesea merge Domnul către Mergătorul-înainte. Pentru care pricină? Arătat este cu adevărat, fiindcă S-a botezat şi El de Ioan ca unul din cei mulţi, ca să nu socotească vreunul cum că ar fi fost supus sub păcate — asemenea ca ceilalţi S-a botezat — acest presupus vrând Botezătorul să-l îndrepteze zice: "Iată Mielul lui Dumnezeu, Care ridică păcatul lumii". Căci Cela ce este atât de curat, cât şi păcatele altora le ridică şi le pierde, arătat este că n-a primit botezul mărturisirii asemenea cu ceilalţi.

Cercetează încă şi graiul: "Iată Mielul lui Dumnezeu"

Ca şi către oarecare ce pofteau şi căutau să vadă pe Mielul cel ce se propovăduia de Isaia este cuvântul: Iată Mielul, zice, Mielul Acela Ce Se căuta, iată de faţă este, căci poate că mulţi îndeletnicindu-se întru citirea cărţii celei prooroceşti a Isaiei, vor fi căutat carele ar fi Mielul. Deci Ioan Îl arată pe Acesta.

Şi n-a zis "Miel" ci "Mielul". Că mulţi sunt "miei", precum şi mulţi "hristoşi". Dară Mielul Cel adevărat Care se închipuieşte de Moise şi se propovăduieşte de Isaia, Acesta este.

Iară al lui Dumnezeu Miel se numeşte Hristos sau pentru că Dumnezeu a primit moartea lui Hristos cea pentru mântuirea noastră, sau pentru că Dumnezeu L-a dat pe El spre moarte pentru noi. Precum obişnuim a zice "jertfa este a cutăruia" în loc de "cutare pe aceasta a adus-o", aşa şi Domnul se numeşte Mielul lui Dumnezeu şi Tatăl pentru dragostea cea către noi pentru că L-a dat pe El spre junghiere pentru noi.

Şi n-a zis "Carele a ridicat păcatul", ci "Carele ridică", că în toate zilele ridică păcatele noastre, unele prin Botez, iar altele prin Pocăinţă.

Şi mieii cei ce se jertfeau în Legea Veche nici de unul păcat nicidecum nu-l pierdea, iar Acesta păcatul a toată lumea îl ridică, adică pierde, şterge.

Şi pentru care pricină n-a zis "păcatele"? Ci "păcatul"? Poate adică prin a zice "păcatul" cuprinzător a zis, precum obişnuim a zice că "s-a depărtat omul" în loc de "toată omenirea" de la Dumnezeu, aşa aicea păcatul zicând, toate păcatele a arătat. Deci, poate fiindcă n-a ascultat omul pe Dumnezeu, şi în patimi a căzut, păcatul lumii era neascultarea, pe care din mijloc l-a ridicat Domnul, făcându-Se ascultător până la moarte, şi pe cea împotrivă, cu cea împotrivă vindecând.

30 "Acesta este pentru carele eu am zis, după mine vine Bărbat care mai nainte de mine S-a făcut, că mai întâi di mine a fost"

Mai sus celor ce veniseră de la Farisei le zicea Ioan că "în mijlocul vostru stă, pe Carele voi nu-L ştiţi. Carele mai nainte de mine "S-a făcut", iară acum Îl şi arată pe El cu degetul, şi cunoscut Îl face celor ce nu-L ştiau. Acesta este Acela pentru care mărturiseam, zice, către Farisei că "mai nainte de mine S-a făcut", adică mai slăvit decât mine şi mai cinstit. Pentru ce? Pentru că mai întâi de mine a fost.

Auzi Arie, a zis cum că "mai întâi de mine s-a zidit"? ci cum că "a fost".

Auzi şi ceala Samosateanului, că unii din Maria a luat Domnul început a fi: el mai întâi de Mergătorul — înainte a fost, după Fiinţa cea mai înainte de veci. Că dacă — precum voi bârfiţi — din Maria a luat Domnul început de a fi, cum a fost mai întâi de Mergătorul — înainte? Că acesta arătat era şase luni este mai înainte de Domnul după naşterea cea cu trup.

Iar Bărbat se numeşte Domnul, poate adică şi pentru vârsta cea desăvârşită, că de treizeci de ani fiind S-a botezat. Dar poate şi ca Cela ce este a lui sufletului Bărbat, şi al Bisericii Mire. "Că v-am logodit — zice Pavel — pe voi unui Bărbat să vă pun înainte [illegible] lui Hristos" (II Cor 11)

Deci zice Mergătorul — înainte, cum că eu adică sunt logoditorul şi pricinuitorul, iară "vine după mine Bărbatul" că eu trag sufletele la credinţa cea întru Hristos, iara, El

este Bărbatul, Cel Ce va să se logodească cu dânsele.

"Şi eu nu L-am ştiut pre El, — "Nu L-a ştiut pe El" zice pentru că multă vreme a petrecut în pustie. Dară cum prunc fiind în pântece L-a cunoscut, prunc fiind şi El? L-a cunoscut atuncea cu adevărat, dar nu fireşte, ci mai presus de fire, şi precum nimenea din oameni. Iar acum trei fiind cunoştinţele: prin vedere, prin auzire, prin proorocie, nici cu una din acestea n-a cunoscut pe Hristos mai înainte de a veni la Iordan. Iar atunci cu câte trele L-a cunoscut. Că i s-au descoperit întru chip proorocesc cele pentru El. Pentru aceea şi zicea: "Cel ce vine după mine mai nainte de mine S-a făcut". Şi L-a văzut pe El pentru aceea Îl şi oprea zicând: "Eu am trebuinţă să mă botez de la Tine". Şi a auzit pentru El, că: "Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru Carele bine am voit" precum ceilalţi evanghelişti au arătat (Zigadinos), ci ca să se arate lui Israil, pentru aceasta am venit eu cu apă botezând. Şi a mărturisit Ioan zicând: Am văzut Duhul ca un porumb pogorându-se din Cer, şi a rămas peste dânsul. Şi eu nu L-am ştiut pre El, dar cela ce m-a trimis pe mine să botez cu apă, acela mi-a zis mie. Dar când i-a zis Dumnezeu lui aceasta? Arătat este că până a nu se arăta Hristos, când i-au descoperit toate cele pentru El. Că atunci şi aceasta şi celelalte i-a zis, iară mai pe urmă L-a şi arătat pe El, venind la botez (Zigadinos): "Preste carele vei vedea Duhul pogorându-se, şi rămânând preste dânsul, Acesta este carele botează cu Duhul Sfânt. Şi eu am văzut, şi am mărturisit, că acesta este Fiul lui Dumnezeu"

Fiindcă era rudenie a Domnului mergătorul-înainte (că zice îngerul către fecioara: Iată rudenia ta Elisabeta a zămislit), ca să nu presupună cineva cum că pentru rudenie face Domnului har mergătorul-înainte, și pentru ca aceasta mărturisește pentru Dânsul, pentru aceasta zice adeseori „Și eu nu L-am știut pe El" presupusurile ridicându-le. Ci „ca să Se arate lui Israel" pentru aceasta am venit botezând ca toți să se povățuiască la credința cea întru Dânsul. Și să fie arătat noroadelor pentru aceasta cu botez, că eu botezând, aleargă noroadele, și adunându-se ele, se arată Hristos lor de mine propovăduindu-se, și fiind de față, celor de față arătându-se. Că de n-ar fi alergat pentru botez, cum s-ar fi arătat de Ioan Domnul?

„Nu L-a știut pe El" zice pentru că toată viața o a petrecut în pustie. Dară cum prunc fiind în pântece L-a cunoscut, prunc fiind și El? L-a cunoscut atuncea cu adevărat, dar nu firește, ci mai presus de fire, și precum oamenii din oameni iar acum trei fiind cunoștințele: prin vedere, prin auzire, prin proorocie, nici cu una din acestea n-a cunoscut pe Hristos mai înainte de a veni în Iordan. Iar atunci cu câte trele L-a cunoscut. Că și i s-au descoperit lui cu chip proorocesc cele pentru Dânsul. Pentru aceasta și zicea „Cel ce vine după mine mai înainte de mine S-a făcut". Și L-a văzut pe El pentru aceea Îl și oprea zicând: „Eu am trebuință să mă botez de la Tine". Și a auzit pentru El, că „Acesta este Fiul Meu Cel iubit, întru Carele bine am voit" precum ceilalți evangheliști au arătat (Zigadinos)

Dar când i-a zis Dumnezeu lui aceasta? Arătat este că până nu se arăta Hristos, când i s-a descoperit lui cele pentru Dânsul. Că atuncea și aceasta și celelalte i-a zis, iar mai pe urmă L-a și arătat pe El, venind la botez. (Zigadinos)

Că n-ar fi înconjurat casele ducându-L de mână pe Hristos, ca să-L arate fiecăruia. Deci pentru aceasta am venit zice botezând cu apă, ca pentru botez adunându-se noroadele, de mine să se arate.

Și de aici cunoaștem că cele ce se numesc „Minuni copilărești" ale lui Hristos, sunt mincinoase, și alcătuite de cei ce voiesc să râdă de taina aceasta. Că de erau adevărate, cum era neștiut Domnul făcând acestea? Că nu era cu putință cu adevărat niște minuni ca acestea să facă Domnul, să nu fie vestit. Dar nu este aceasta, nu este. Că mai înainte de a se boteza nici semne n-a făcut, nici nu era cunoscut.

33 „Că Cela Ce m-a trimis pe mine să botez, Acela mi-a zis mie: Peste Carele vei vedea Duhul pogorându-se și rămânând peste El, Acesta este Carele botează cu Duhul Sfânt". Fără de presupus pe mărturia cea pentru Domnul, precum am zis, făcând-o Ioan, aduce mărturia sus în Dumnezeu și Tatăl. Că eu, zice, nu L-am știut pe El, iar Tatăl mi L-a descoperit mie pe Acesta la botez.

Dar ar fi întrebat cineva: Dacă nu L-a știut pe el Ioan, cum Matei zice că Îl oprea pe Dânsul zicând: Eu am trebuință să mă botez de Tine? Deci este cu putință a zice că aceasta: Nu L-am știut pe Dânsul, așa s-o înțelegi cum că mai de mult și mai înainte de botez nu-L știa pe El, iar la vremea botezului atunci L-a cunoscut pe El. Sau și în alt chip este cu putință a zice: Cum că Îl știa pe El că este Hristos, iar cum că El este Cel ce va să boteze cu Duhul Sfânt, atuncea a înțeles, când a văzut pe Duhul pogorându-se.

Deci zicând cum că nu L-am știut pe Dânsul, aceasta ne dă să înțelegem cum că nu L-a știut că El este Cel ce va să boteze cu Duhul Sfânt, iar cum că mai presus este decât cei mulți L-a știut. Pentru aceasta și după cum zicea Matei, Îl oprea pe El, ca pe Cel ce Îl știa că este mai mare decât toți.

Iar după ce S-a pogorât Duhul, atunci mai arătat cunoscându-L, şi celorlalţi L-a propovăduit pe El.

Iar Duhul de toţi S-a văzut cei ce erau de faţă, şi nu numai de Ioan. Pentru ce dar, ar fi zis cineva, n-au crezut? Pentru că s-a întunecat inima lor cea neînţelegătoare, că şi minuni văzându-L pe El că făcea n-au crezut.

Iar oarecare zic că nu toţi L-au văzut (pe Duhul în chip de porumb), ci cei mai cucernici. Că măcar deşi cu trup s-a pogorât Duhul, dar se poate să nu fi fost văzut de toţi, ci de cei vrednici, fiindcă şi Proorocii multe în chip simţit au văzut precum Daniil, Iezechiil, dar însă nimeni altul nu le vedea pe acestea.

34 "Şi eu am văzut şi am mărturisit că Acesta este Fiul lui Dumnezeu". Şi unde a mărturisit Ioan că Acesta este Fiul lui Dumnezeu? Pentru că nicăieri nu este scrisă aceasta. Că Miel zice, iar Fiu al lui Dumnezeu nicăieri. De unde urmează a socoti cum că şi altele multe s-au lăsat, fiindcă nu toate s-au scris.

35 "A doua zi iarăşi sta Ioan, şi din ucenicii lui doi şi căutând la Iisus care umbla, zise: Iată Mielul lui Dumnezeu. Şi l-au auzit pre el cei doi grăind, şi au mers după Iisus"

Pentru lenevirea ascultătorilor este silit Ioan aceleaşi a grăi, ca măcar prin mărturia cea deasă să isprăvească ceva. Şi cu adevărat aici s-a arătat, că doi ucenici aduce lui Hristos, ca logoditor fiind el cu adevărat, toate le făcea, ca să aducă Mirelui pe firea omenească. Pentru aceasta şi Hristos tace ca un Mire, iar pricinuitorul toate le grăieşte.

Şi ca un Mire încă vine la norod Domnul, că la nunţi nu mireasa la mire, ci el la aceia merge, măcar de va fi şi

fecior de împărat. Pentru aceasta şi pe firea noastră vrând Domnul să o ia mireasă, s-a pogorât la dânsa pe pământ, şi după ce s-a făcut nunta, a o luat pe dânsa, înălţându-se la casa cea părintească.

Deci căutând Ioan la Iisus, zice, adică şi cu ochii arătând bucuria ce-o avea pentru Hristos, şi mirarea, zice "Iată Mielul".

Iar ucenicii de mărturiile cele dese mişcându-se, au mers după Iisus, nu defăimând pe Ioan, ci mai vârtos crezând lui fiindcă mărturisea pentru Hristos cele mai bune.

38 "Iar întorcându-se Iisus, şi văzându-i pre ei mergând după El, le-a zis lor: Ce căutaţi? Iar ei au zis lui: Rabbi (ce se zice tâlcuindu-se Învăţătorule) unde locuieşti? A zis lor: Veniţi, şi vedeţi. Au venit şi au văzut unde locuieşte, şi au rămas la El în ziua aceea, şi era ca la al zecelea ceas"

Matei pentru botezul Domnului spunând, Îl suie pe El îndată la munte ca să Se ispitească, iar evanghelistul acesta, câte de aceia ne-au zis lăsându-le, pe cele după pogorârea din munte le spune. Că şi urmarea şi venirea la Hristos a ucenicilor lui Ioan după ce S-a pogorât din munte, şi S-a ispitit, se face arătând, precum socotesc, cuvântul, cum că nu se cuvine a se face cineva învăţător de nu mai întâi se va sui în vârful faptei celei bune (că aceasta însemnează muntele) şi toată ispita biruind, va ridica semnul cel de biruinţă asupra celui ce ispiteşte.

Deci întâi merg după El ucenicii, şi atunci Îl întreabă pe El unde locuieşte, că nu întru norod fiind mulţi de faţă, ci deosebi trebuiau să vorbească, ca pentru multe lucruri de nevoie, iar mai vârtos nici ei întâi întreabă, ci Însuşi Hristos le dă pricină de a întreba, că le zice lor: "Ce căutaţi?", nu ca şi cum nu ştia (căci cum este cu putinţă a nu şti Cel ce ştie inimile oamenilor?) ci ca prin întrebare să-i îndemne pe ei spre a spune ceea ce voiau ei. Că se poate ca ei să se fi ruşinat şi să se fi temut de El ca de Cel ce se mărturisea de Ioan că este mai presus de om.

Iar tu te minunează de buna cunoştinţă a acestora, că nu numai au mers după Dânsul, ci şi Rabbi Îl numesc pe El adică învăţător, măcar că încă n-au auzit de la El nimic. Însă voind dânşii să se înveţe ceva de la Dânsul, Îl întreabă: Unde locuieşti? Că în linişte este mai cu cuviinţă a spune şi a asculta.

Iar Domnul nu le spune lor semnele casei, ci: "Veniţi şi vedeţi!" Iar aceasta o face nu adică tăgăduindu-i pe ei, mai mult spre urmare, iar alta cercând dorinţa lor, de vor pregăti de ale. Ca dacă cu voinţă rea s-ar fi apropiat, nici acasă n-ar fi mers după Dânsul.

Dar cum în alt loc zice că Fiul Omului n-are unde să-Şi plece Capul (Luca 9), iar aici se vede că avea casă? Aceasta nu este împotriva aceleia, pentru că zicând "nu are unde să-Şi plece Capul" nu zice cum că nicidecum nu are sălaş, ci cum că al Său nu are. Deci de locuia în casă, nu locuia într-a sa, ci în străină.

Şi nu în zadar însemnează pe urmă evanghelistul vremea "că era ca la al zecelea ceas", ci ca şi pe învăţători şi pe ucenici să-i înveţe cum că nu se cuvine pentru vreme a urma, ci şi învăţătorul a nu muta şi a zice că târziu este, mâine vei învăţa, şi ucenicul toată vremea a [illegible] de învăţătura, şi a nu muta ascultarea în ziua de mâine.

Ne învăţăm încă şi aceasta, cum că atâta aveau pântecele neîngreuiat,şi erau treji, cât vremea ceea ce alţii o cheltuiesc

spre odihna trupului, îngreuindu-se cu adevărat de bucate, şi neputând a se apuca de lucru ce are trebuinţă de osârdie, pe aceasta ei o petreceau în ascultare. Cu adevărat ai lui Ioan celui postnic erau ucenici.

Şi însemnează, că la cei ce merg după Dânsul se întoarce Iisus, şi le arată lor faţa Sa, că de nu vei merge după Iisus prin fapta cea bună, nu vei ajunge la privirea feţei Domnului nici te vei duce în lăcaşul Lui, adică nu vei ajunge la luminarea cunoştinţei celei Dumnezeieşti – căci casă a lui Hristos este lumina, întru lumină locuind neapropiată. Pentru că cela ce nu s-a curăţit pe sine (I Tim. 6) şi prin curăţie n-a mers după El, cum întru cunoştinţă se va lumina?

40,41,42- "Şi era Andrei fratele lui Simon Petru unul din cei doi carii auzise de la Ioan, şi mersese după Dânsul. A aflat acesta întâi pe Simon fratele său, şi i-a zis lui: Am aflat pe Mesia (ce se tâlcuieşte Hristos) şi l-a adus pe dânsul către Iisus. Şi căutând la el Iisus, a zis: Tu eşti Simon feciorul lui Iona, tu te vei chema Kifa, ce se tâlcuieşte Petru" (Mat. 16)

Numele lui Andrei ni-l arată, numele celuilalt nicidecum, şi zic oarecare, că este însuşi Ioan cel ce scrie acestea, iar alţii, cum că nu era din cei vestiţi, încă nici un folos nu era dintru a i se şti numele lui. De Andrei pomeneşte, şi ca de cel ce era vestit, şi ca de cel ce a adus pe fratele său.

Şi vezi iubire frăţească, cum nu a ascuns de fratele său lucrul cel bun, ci îi spune lui [illegible], şi glas de bucurie lasă, zicând: Am aflat. Că precum se pare, de multă vreme doreau şi cugetau să-L caute pe El. Şi nu simplu zice "Mesia" ci cu articol, pe Însuşi Acela Care chiar şi adevărat este Hristos, că Cel ce se aştepta de dânşii unul era măcar deşi mulți hristoși și fii ai lui Dumnezeu se numeau.

Și l-a adus pe dânsul către Iisus, nu ca pe cel ce era ușuratic în socoteală și de tot cuvântul se purta, ci ca pe cel ce era iute mai vârtos și fierbinte, și cu bună judecată a minții a primit cuvintele, care le-a zis fratele său pentru Hristos. Că poate că Andrei mai multe să fi vorbit cu dânsul și cu amănuntul să-i fi vestit cele pentru Hristos, ca cel ce a rămas la Hristos și s-a învățat oarecare lucruri mai tainice.

Iar de ar fi stat cineva și ar fi prihănit pe Petru pentru ușurătatea minții, cunoască și aceasta că aici nu este scris cum că a crezut lui Andrei îndată, ci cum că l-a adus pe dânsul la Hristos, care lucru mai vârtos este al cugetului celui statornic și care nu se poartă de tot cuvântul. Că nu simplu a primit cuvintele lui Andrei, ci a vrut să vadă și pe Hristos, ca de va afla ceva vrednic de laudă, să meargă după Dânsul, iar de nu, să se întoarcă. Pentru aceasta a se aduce către Hristos nu este semn al prostimii minții, ci al cercării celei cu de-amănuntul.

Ce zice dar Domnul? Dintru a prooroci pentru dânsul începe a Se descoperi pe Sine lui. Căci fiindcă proorociile nimic mai puțin decât semnele, de nu și mai mult pleacă pe oameni, proorocește pentru Petru. Că tu, zice, ești feciorul lui Iona. Apoi și ceea ce era să fie. Tu te vei chema Kifa. Că dintru a zice cea de față, încredințează și pe ceea ce era să fie.

Și n-a zis că Eu te voi chema Petru, ci te vei chema. Că nu voia dintru început a-Și arăta Stăpânia, fiindcă încă n-aveau ei credința întărită pentru Dânsul.

Dar pentru care pricină pe acesta Petru îl numește, iar pe fiii lui Zevedeu fii ai Tunetului? Ca să arate că El este

Cel ce a dat și Scriptura cea veche, Care și numele au schimbat precum atuncea așa și acum, pe Avraam și pe Sara Sarra numindu-i.

Și să știi că Simon se tâlcuiește "ascultare", iară Iona "porumbiță", fiu dară al (porumbiței), al blândeții, care se însemnează prin porumbiță, este ascultarea. Iar cel ce are ascultare și Petru se face, la tăria lucrului celui bun prin ascultare întărindu-se.

43,44,45.– Iar a doua zi a vrut Iisus să meargă în Galileea, și a aflat pe Filip, și i-a zis lui: Urmează-mi. Și era Filip din Betsaida, din orașul lui Andrei și a lui Petru. A aflat Filip pe Natanail, și-i zice lui: Pentru carele au scris Moise în lege, și proorocii, am aflat pe Iisus fiul lui Iosif, carele este din Nazaret".

Andrei de la Mergătorul înainte auzind, și Petru de la Andrei, au mers după Iisus. Iar Filip se vede că nimic n-a auzit, dar însă a mers după Domnul îndată ce i-a zis lui: Vino după mine.

De unde așa îndată a crezut? Se vede întâi cum că Glasul Domnului a lucrat oarecare bold de dragoste în sufletul lui. Că nu simplu se grăia Glasul Mântuitorului, ci la cei vrednici îndată aprindea cele dinlăuntru spre dragostea Lui, precum și Cleopa zice: "Au nu era inima noastră arzând întru noi, când ne grăia nouă pe cale?" (Luca 24). Apoi și pentru că avea Filip inimă grijulie, și adeseori se îndeletnicea întru citirea cărților lui Moise, și aștepta pururea pe Hristos, îndată când L-a văzut, a crezut. Pentru aceasta și zice: "Am aflat pe Iisus", care arată cum îl cerca. Dar poate de la Andrei și de la Petru să se fi înștiințat pentru Hristos, căci dintru aceeași patrie fiind ei, se poate să fi vorbit aceștia cu dânsul, şi să-i fi spus pentru Domnul, care şi evanghelistul se vede că ne-a dat să semnalăm prin ceea ce zice. "Şi era Filip din oraşul lui Andrei şi al lui Petru"

Mie oarecarele era acest oraş, şi sat mai vârtos cuviincios a se numi. Pentru aceasta şi se cade a ne minuna de puterea lui Hristos, ca din cele ce nu aduceau nici o roadă, pe cei aleşi ucenici i-a ales

Deci aici Filip nu ţinea la sine lucrul cel bun, ci împărtăşeşte şi pe Natanail. Şi fiindcă Natanail era ştiutor de Lege, în Lege şi la Prooroci trimite Filip, că cercător cu de-amănuntul şi învăţat aminte la cele ale Legii era

Iar fiu al lui Iosif zice pe Domnul, fiindcă al acestuia fecior se socotea.

Şi din Nazaret pe Domnul Îl numeşte, măcar că cu adevărat din Betleem era, că întru acela S-a născut, iar în Nazaret S-a crescut. Dar fiindcă naşterea Lui la cei mai mulţi era nearătată, iar creşterea arătată, din Nazaret pe El Îl numesc fiindcă a crescut întrânsul.

46,47 48 "Şi i-a zis Natanail: Din Nazaret poate fi ceva bun ? Zice Filip lui: Vino şi vezi. A văzut Iisus pe Natanail venind către dânsul, şi a zis pentru el, Iată cu adevărat Israilitean în care vicleşug nu este. *Zis-a* Natanail lui: De unde mă cunoşti ? Răspuns-a Iisus şi a zis lui: mai înainte până a nu te chema pre tine Filip fiind tu sub smochin te-am văzut"

Nazaretul era cetate a Galileii, care era defăimată de iudei. Şi zicea aceasta: oare din Nazaret poate fi ceva bun" fiind încredinţat că Cel ce se aştepta nu este din Nazaret, ci din Betleem (Zigadinos)

Vicleşug zice pe acoperirea adevărului (Zigadinos)

Filip din Nazaret, a zis că este Hristos, iar Natanail ca cel ce era mai cu de-amănuntul cercător, ştia din Scripturi, cum că din Betleem trebuie să vie Hristos, şi pentru aceasta zice. "Din Nazaret poate fi ceva bun?" Iar Filip zice: Vino şi vezi, ştiind că de va gusta din cuvintele lui Hristos, nu se va depărta.

Şi se laudă Natanail de Hristos, ca un israilitean cu adevărat, fiindcă nimic spre har sau spre vrăjmăşie n-a zis, că nu ale necredinţei erau cuvintele, ci ale cercării celei cu de-amănuntul, şi ale minţii celei ştiutoare de Lege, care ştia, că Hristos nu din Nazaret, ci din Betleem vine

Ce zice dar Natanail? Oare s-a mulat degrabă? Nicidecum. Ci stă, voind să se înveţe oarecare mai arătat şi mai cu de-adinsul, pentru aceasta şi întreabă: De unde mă cunoşti? Iar Domnul prin a-i spune lui, cele ce nimeni nu le ştia afară de el şi de Filip, fiindcă deosebi au grăit şi au făcut, îi descoperă Dumnezeirea Sa. Că Filip deosebi, şi nefiind nimeni de faţă sub smochin a vorbit cu Natanail, care toate Hristos şi nefiind de faţă le ştia, pentru aceasta şi zice "fiind sub smochin te-am văzut". Şi mai înainte de a se apropia Filip a zis Domnul pentru Natanail, ca să nu presupună cineva cum că Filip i-a spus pentru smochin şi pentru celelalte ce a vorbit cu Natanail, din care acestea Natanail cunoscând pe Domnul, L-a mărturisit pe El Fiu al lui Dumnezeu. Că ascultă ce zice:

49,50,51 "Răspuns-a Natanail şi i-a zis lui: Rabi, tu eşti Fiul lui Dumnezeu, tu eşti Împăratul lui Israil. Răspuns-a Iisus şi i-a zis lui: pentru că ţi-am zis că te-am văzut sub smochin, crezi? Mai mari decât acestea vei vedea. Şi i-a zis lui: Amin, amin grăiesc vouă, de acum veţi vedea Cerul deschizându-se, și pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se și pogorându-se peste Fiul omului."

Foarte mult poate Proorocia spre a-i trage pe unii la credință, încă și decât minunile mai multă putere are, pentru că minunile pot și dracii prin năluciri mincinoase să le arate. Iar pe mai înainte cunoștința celor ce vor să fie și pe mai înainte spunerea, nimeni cu de-adinsul nu o are, nici îngerul, nici cu mult mai vârtos dracii.

Pentru aceasta și pe Natanail Domnul l-a tras, spunându-i lui și locul, și cum că l-a chemat pe dânsul Filip, și cum ca este cu adevărat Israilteanu. Drept aceea auzind acestea Natanail, întru simțire vine a măririi Domnului, pe cât era cu putință atuncea, și Îl mărturisește pe El Fiu al lui Dumnezeu.

Însă măcar deși Fiu al lui Dumnezeu Îl mărturisește, dar nu ca Petru, pentru că Petru Fiu al lui Dumnezeu L-a mărturisit ca pe un Dumnezeu adevărat, pentru aceasta se și fericește, și Biserica i se încredințează. Iar Natanail ca pe un om gol pe Dânsul L-a mărturisit, care după dar pentru fapta cea bună s-a făcut Fiu al lui Dumnezeu.

Și aceasta este arătată din ceea ce aduce pe urmă "Tu ești Împăratul lui Israil" Vezi, că încă n-a ajuns la cunoștința cea desăvârșită a Dumnezeirii celei adevărate a Celui Unul Născut? Pentru că crede că El este ca un om iubitor de Dumnezeu și ca un împărat al lui Israil. Iar de L-ar fi mărturisit cu adevărat Dumnezeu nu L-ar fi numit pe El Împărat al lui Israil, ci împărat al tuturor pentru aceasta nici nu se fericește ca Petru

Drept aceea și Domnul îndreptându-l pe el, și aducându-l spre a înțelege ceva vrednic Dumnezeirii Lui, zice, "Veți vedea pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se și pogorându-se peste Fiul omului" Nu Mă socoti, zice, om simplu, ci Stăpân al îngerilor, că căruia ce îngerii îi slujesc, nu este om gol, ci Dumnezeu adevărat

Iar acestea s-au împlinit în Cruce, și în Înălțare, că mai înainte de vremea patimii înger din Cer L-a întărit pe El și în mormânt înger, și la înălțare, precum Luca spune (Luca cap 22 și 24, Fapte 1)

Iar aceeace smochin au înțeles Legea, ca ceea ce are umbră care îndulcește la puțină vreme, și cu asprimea păzirilor Legii și cu lucrarea cea cu anevoie a poruncilor, ce ca niște frunze se acoperă

Deci zic, cum că a văzut Domnul pe Natanail, în loc de vesel a căutat, și priceperea lui o a cunoscut, măcar deși era el încă sub Lege

Iar tu și la aceasta pune mintea de te îndulcește de unele ca acestea, că pe Natanail l-a văzut Domnul sub smochin, adică sub Lege, care însemnează, în lăuntru în lege și adâncurile ei cercând, că de nu cerca adâncurile Legii, nu l-ar fi văzut pe el Domnul.

Să știi încă și aceasta, că Galileea se tâlcuiește "prăvălită jos" Deci a ieșit Domnul la latura cea prăvălită a lumii acesteia, sau și la firea cea omenească. Și fiind noi sub smochin, adică sub păcatul cel cu dulceață, la care și lățime nu puțină se află pentru căință și [illegible] ca un iubitor de oameni ne-a văzut, și ne-a ales pe noi care Îl mărturisim pe El Fiu al lui Dumnezeu și Împărat al lui Israil celui ce vede pe Dumnezeu

Iar de vom crește osârdia, și de mai mari vederi ne va învrednici pe noi, și vom vedea pe îngeri suindu-se la înălțimea cunoștinței Lui celei Duhovnicești, și pogorându-se iarăși, pentru că nu ajung să înțeleagă Firea cea necunoscută.

Încă și în alt chip. Se suie cineva, când petrece întru cuvintele cele pentru Dumnezeirea Celui Unuia Născut. Și se pogoară, când se îndeletnicește întru cele pentru întrupare, și pentru pogorârea în iad.

Capitolul 2

1,2,3,4 "Și a treia zi (A treia zi, după pogorârea lui Hristos din pustie. Zigadinos) nuntă s-a făcut în Cana Galileii și era Muma lui Iisus acolo. Și a fost chemat și Iisus și ucenicii lui la nuntă. Și sfârșindu-se vinul, zice Muma lui Iisus către Dânsul: Vin nu au. Zice ei Iisus: Ce este Mie și ție, femeie ("Ce este nouă de nevoie aceasta, pentru care te rogi?", "Care este ceea ce ne silește așa pe noi?" Se poate încă și în alt chip a se înțelege: "Ce este de Obște Mie și ție?" Eu știu vremile cele cuviincioase pentru minuni, ca un Dumnezeu, iar tu nu le știi pe ele, ca un om. Și nu i-a zis Maică, ci muiere, ca un Dumnezeu. Zigadinos)? Încă n-a venit ceasul Meu".

Cheamă la nuntă pe Domnul, nu că văzuseră ei minuni, nici ca pe un oarecare mare, ci așa simplu și ca pe un cunoscut. Drept aceasta însemnând evanghelistul zice: Și era Muma lui Iisus și frații Lui acolo. Deci precum pe frați, așa și pe Domnul L-au chemat.

Iar Domnul merge și nu se leapădă de chemare, că nu căuta la vrednicia Sa, ci la folosul și la facerea de bine a noastră. Că Cel ce n-a judecat ca nevrednicie a fi între slugi,

cu mult mai vârtos n-ar fi judecat cu nevrednicie a veni la nuntă.

Și Îl îndeamnă pe Dânsul Muma spre facere de minuni, fiindcă luase mare semne pentru puterea Lui și de la zămislire și de la Naștere. Că toate le păzea în inima Sa, și dintru aceasta socotea pe Fiul ca poate mai presus de om. Că nu cu adevărat și dintru a face Iisus și alte minuni, s-a pornit Muma a-L îndemna pe Dânsul la aceasta, căci Copil fiind El nici o minune nu făcuse, că de ar fi făcut, la toți ar fi fost vestit. Și încă Muma și de mărturiile lui Ioan își aducea aminte, care pentru Dânsul a mărturisit, și o vedea acum și ucenicii mergând după El, și dintru acestea toate semnala puterea Fiului.

Însă El o bănuiește ca pe una fără de cuviință, ca de nu este, zice, vin, trebuia ca acela care nu au să vină și să se roage, iar nu tu Muma. Cu rugămintea cea de la ai Săi, sminteală se face celor ce văd, iar când chiar cei ce au trebuință se roagă, fără de presupus este lucrul.

Iar ceea ce zice: "Încă n-a venit ceasul Meu" o zice nu ca și cum era supus silei vremilor sau ceasuri păzea (căci cum putea zice aceasta de Făcătorul vremilor și al veacurilor?) ci pentru că toate în vremea cea cuviincioasă le face. Deoarece necunoscut era încă, și neștiut de cei mai mulți, și nici avea pe toți ucenicii, ci încă nici cei de la nuntă nu-L știau pe Dânsul – că de ar fi știut pe Dânsul ei ar fi venit, și L-ar fi rugat pentru vin -, fiindcă erau toate acestea, pentru aceasta zice: Încă n-a venit ceasul Meu, adică vreme cuviincioasă n-a sosit.

Dar iarăși se împotrivește tulburarea lui Arie, ispitindu-se să arate pe Domnul supus ceasurilor și vremilor. Deci cunoaşte, o, blestematule, că de era supus ceasurilor, cum dară a făcut minunea? Că trebuia după cuvântul tău, fiindcă slujeşte ceasurilor şi vremilor, şi ceasul lui încă n-a sosit, să nu poată să facă minunea. Deci dar nu slujeşte ceasurilor. Şi vezi cum nu până în sfârşit, nici întru toate se împotriveşte Maicii sale, ci bănuindu-i puţin, iarăşi rugămintea El plineşte, cinstindu-o pe Dânsa, şi chipuri nouă dându-ne ale cucerniciei celei către părinţi.

5,6,7,8. "Zice muma lui slugilor: Orice va zice vouă, faceţi. Şi erau acolo şase vase de piatră, puse după curăţenia Iudeilor, care luau câte două sau trei vedre. Zice lor Iisus: Umpleţi vasele de apă, şi le-au umplut până sus. Şi zice lor: Scoateţi acum, şi aduceţi Naşului, şi ei i-au adus".

Slugilor zice Muma: orice va zice vouă, faceţi, ca mai înaltă să se facă cererea, venind acela şi rugându-se (Aceeaşi înţelegere o are şi Zigadinos, cum că pricepând Muma scopul cuvântului Domnului, găteşte spre ascultare pe slujitorii mesei îi face, în alt chip oarecum şi pe ei împreună rugători arătându-i), ca să se arate că nu era lepădarea pentru neputinţă, ci pentru ca să nu se pară că aleargă la facerile de minuni pentru fală şi mândrie deşartă.

Iar vasele cele de piatră erau trebuincioase pentru curăţenia Iudeilor. Că Iudeii mai cu toate zilele se spălau, şi aşa mâncau. Adică de s-ar fi atins de lepros, de s-ar fi atins de mort, de s-ar fi împreunat cu muiere, ca nişte necuraţi de aceea fiind se spălau. Deci fiindcă Palestina era fără de apă, şi nu era cu putinţă a afla izvoare în multe locuri, umpleau totdeauna vasele de apă, ca să nu alerge la râuri, de se vor face câudva necuraţi.

Deci nu prost a zis, "după curăţenia Iudeilor", ci ca să

nu presupună cineva din cei necredincioşi, cum că drojdii oarecare erau rămase, apoi după ce s-a pus apa peste dânsele şi s-au amestecat, s-a făcut vin subţire, arată, că niciodată acelea nu au fost vase de vin.

Oare nu putea şi fără de a nu se umplea vasele de apă, a face vin dintru a nu fi nimic? Putea cu adevărat, ci în multe locuri scurtează mărimea minunilor, ca să fie mai lesne primite.

Încă, ca să aibă şi pe slugi martori ai minunii, care au cărat apa în vase. Apoi şi ca să cunoaştem şi cum că Acel este, Carele şi umezeala viei apa cu adevărat fiind, în vin o preface.

Deci porunceşte slugilor ca să arate Naşului gustarea nu fără de cuviinţă, ci ca să nu presupună vreunii cum că (nunta) adunare de beţivi era, şi li se stricase lor simţirea, şi ca cei ce erau stricaţi de beţie, socoteau apa vin. Pentru aceasta ca să nu aibă loc un presupus ca acesta, Naşului celui ce este treaz îi încredinţează gustarea. Pentru că unora care li s-a încredinţat slujba aceasta, sunt treji foarte, ca cu rânduială şi cu bună cuviinţă toate prin purtarea lor să se facă.

Ci să ne rugăm ca aceasta să se săvârşească şi la noi oarecum, adică Nunta să se facă, care este unire a lui Dumnezeu cu sufletul nostru, până când suntem în Cana Galileii, în locul zic al acestei de jos şi prăvălite lumi, care alte ori alt fel se prăvăleşte, şi prăvăleşte.

Iar Nunta aceasta fără de venirea lui Hristos şi a Maicii Lui, şi a ucenicilor, nu se face. Că de nu va crede cineva în Hristos, Carele din Maria S-a născut, şi prin Apostoli a grăit, cum se va uni cu Dumnezeu?

Deci să vedem ce minune face Domnul în o nuntă ca aceasta, și în o nuntă ca aceasta a lui Dumnezeu cu sufletul. Apa în vin o preface cele șase vase de piatră ale noastre le umple.

Iar apă vei înțelege apătoșarea și umezeala, și risipiciunea noastră în viață și în dogme.

Iar șase vase pe cele cinci simțiri, prin care în fapte greșim. Și al șaselea vas pe partea cea cuvântătoare, prin care în dogme greșiți ne aflăm.

Deci Domnul nostru Iisus Hristos cuvântul cel evanghelicesc zic, vindecând greșalele noastre, cele din fapta bună cea începătoare și cele din cea dogmaticească, adică privitoare, pe cea întru acestea apătoșare și lesnicioasa risipiciune în vin o schimbă, în viața zic și cuvântarea ceea ce întărește și veselește. Și așa se umplu cele șase vase ale noastre de această bună băutură, adică și simțirile ca să nu greșim în fapte, și socoteala ca să nu ne poticnim în dogme.

Și ia aminte că vasele cele de piatră pentru curățenia iudeilor stau acolo, pentru că Iuda se zice „mărturisire”, și se curățește cel ce se mărturisește prin cele cinci simțiri prin care mai înainte a greșit. Ochiul a văzut rău dar acum iarăși lăcrimează la mărturisire, și așa se face spre curățenie. Auzul asculta cântece curvești dar acum se pleacă spre graiuri ale Gurii lui Dumnezeu, așa și celelalte cinci simțiri. Iar partea cea cuvântătoare greșește în dogme dar iarăși curățește rănirea cea mai dinainte spre a dogmatisi drept mutându-se.

Iar vase de piatră sunt, sau pentru că din pământ este alcătuirea noastră, sau pentru că se cuvine a fi tari cele ce vor să fie vase primitoare de acest fel de vin, și cu anevoie risipite. Vas de piatră era partea cea cuvântătoare a lui Pavel, și când gonea ca râvnitor era obiceiurilor celor părintești mai mult decât toți cei de o vârstă cu dânsul (Fapte 22), și când propovăduia, că atâta avea puterea cea întru cuvinte, cât și Licaonenii l-au socotit că este Hermes, fiindcă el era ispravnic al cuvântului. (Fapte 14).

9,10 “Și după ce a gustat Nașul apa ce se făcuse vin, (și nu știa de unde este, iară slugile care scoseseră apa știau), strigă pe mirele Nașul, și zice lui: Tot omul întâi vinul cel bun pune, și dacă se îmbată, atuncea cel mai prost. Tu ai ținut vinul cel bun până acum”

Unii nu pe slugi întreabă ci pe Mire. Pentru care pricină? Cu iconomie Dumnezeiască cu adevărat. Că de ar fi întrebat pe slugi, cu adevărat ar fi descoperit minunea, și nimeni nu i-ar fi crezut pe dânșii că era începătura minunilor și încă nimeni nu socotea ceva mare pentru Hristos. Pentru aceasta măcar de ar fi spus slugile minunea, nimeni nu i-ar fi crezut. Iar mai pe urmă când și alte minuni a arătat, voia și aceasta să se creadă, și câte puțin slugile către toți spuind aceasta, era să se pară credincioși. Pentru aceasta a iconomisit Domnul a nu se întreba slugile, ci Mirele.

Și nu a făcut vin fleacuri, ci și preabun. Că întru acest fel sunt minunile lui Hristos, cu mult mai bune decât cele ce prin fire se săvârșesc.

Deci dacă cum că apa vin s-a făcut, martori sunt slugile cele ce au scos apa, iar cum că preabun s-a făcut, Nașul. Care toate, vremea trecând, vor să se propovăduiască și să se încredințeze mai cu întărire către ascultători.

Și poți să înțelegi vin pe cuvântul cel evanghelicesc, iar apa pe toate cele mai înainte de Evanghelie, pentru că mai apătoase erau, şi către săvârşirea cuvântului nu ajungea. Precum să zic, multe legi a dat omului Domnul: Una cea din Rai, a doua cea din vremea lui Noe, a treia cea din vremea lui Avraam a tăierii împrejur, a patra cea prin Moisi, a cincea cea prin prooroci. Deci toate acestea către puterea şi adevărul Evangheliei asemănându-se, apătoase sunt, dar de va cineva prost pe ele şi după slovă le va înţelege. Iar dacă adâncindu-se cu Duhul va pricepe cele ascunse, va afla apa vin făcută. Pentru că cele ce simplu se zic, şi după slovă se înţeleg de cei mulţi, apă fiind, cu adevărat cel ce duhovniceşte le judecă, le va afla vin preabun, mai pe urmă bându-se, şi păzindu-se de Marele Hristos, fiindcă şi în vremile cele mai de pe urmă s-a arătat Evanghelia.

11 "Acest început al minunilor l-a făcut Iisus, în Cana Galileii, şi şi-a arătat slava sa, şi au crezut întru el ucenicii lui"

Cum că după botez a început minunile Domnul, şi mai înainte am zis, dar se vede că şi cea întâi minune aceasta s-a făcut a vinului. Că zice: "Aceasta a făcut începătură minunilor"

Dar va zice cineva: cum că măcar deşi este aceasta începătură a minunilor dar nu a tuturor ci a celor din Cana Galileii. Că multe minuni, zice, făcând în Cana, aceasta este începătură. Acestea adică ar fi zis cineva.

Iar noi măcar că multe avem spre a arăta, cum că şi a tuturor minunilor este începătură. Că aceea ce zice: "Şi-a arătat slava Sa" şi aceea "Au crezut întru El ucenicii Lui" arată cum că altă minune mai înainte de aceasta n-a făcut, căci din aceasta şi-a arătat slava Sa

Dar însă nu ne prigonim, sau aceasta mai înainte, sau alta s-a făcut.

Dar oare cum Şi-a arătat slava sa? Pentru că nici luau aminte mulţi la cele ce s-au făcut, nici înaintea norodului s-a făcut. Însă măcar deşi nu atunci, dar mai pe urmă vrea să audă toţi minunea, drept aceea şi până acum se istoriseşte, şi nu s-a tăinuit.

Iar aceea ce zice "Au crezut în El ucenicii Lui" aşa s-o înţelegi, adică, credinţa mai multă şi mai întărită au luat către El, fiindcă şi mai înainte cu adevărat credeau, dar nu aşa cu întărire.

12-17 "După aceasta s-au pogorât în Capernaum, el şi Maica lui, şi fraţii lui, şi ucenicii lui, şi acolo au şezut nu multe zile. Şi era aproape paştile Iudeilor şi s-a suit Iisus în Ierusalim şi a aflat în biserică pe cei ce vindeau boi, şi oi, şi porumbi, şi pe schimbătorii de bani şezând. Şi făcând bici de ştreanguri, pre toţi i-a scos din biserică, oile şi boii, şi schimbătorilor a vărsat banii, şi mesele le-a răsturnat, şi celora ce vindeau porumbii le-a zis: Luaţi acestea de aicea, şi nu faceţi Casa Tatălui meu, casă de neguţătorie. Şi şi-au adus aminte ucenicii lui, că este scris: Râvna casei tale, m-a mistuit pe mine".

Se pogoară Domnul în Capernaum pentru nici o trebuinţă alta, fără numai ca să aşeze pe Maica Lui acolo, ca să n-o poarte după Sine pretutindenea. Căci fiindcă pentru nuntă a venit în Cana, după ce a trecut nunta, aduce înapoi pe Maică la casa Ei, cea din Capernaum. Şi aceasta este arătată cum că pentru această pricină S-a pogorât în Capernaum, dintru aceea, că nici multe zile n-a şezut acolo, nici minuni întru el n-a făcut. Că cu necredinţă se aflau către Dânsul cei ce locuiau în oraşul acela, pentru aceasta şi în alt loc Domnul îi ticăloşeşte pe el

Iar prin ceea ce zice Evanghelistul că "aproape erau paştile" (Mat. 11. Luca 10), arată că nu cu multe zile mai înainte de paşti S-a botezat.

Iar după ce se suie în Ierusalim, face lucru plin de multă stăpânire, că pe cei ce vindeau Oile şi boii, îi scoate afară.

Iar dacă şi Matei zice di aceasta că o făcu Iisus, să ştii că nu o dată aceasta a făcut, ci aceea de care pomeneşte Matei a fost aproape de patimă, iar aceasta de acum de care povesteşte Ioan, când a început minunile, pentru aceasta aicea aşa a zis: "Nu faceţi Casa Tatălui Meu casă de negustorie", că începătura a minunilor era atuncea, şi încă nu avea El atâta îndrăzneală din arătarea minunilor. Iar acolo, la Matei zice, "Nu faceţi – zice – peşteră de tâlhari", că arată tâlhari pe dânşii a-i numi, ca cei ce dobândeau din agonisite nedrepte.

Căci când cineva pentru lucru ce este de puţin preţ cere mult preţ, şi de la săraci poate şi de la văduve adună agoniseala (că mai de multe ori aceştia sunt cei ce cumpără cele trebuincioase), ce alta face? fără numai lucru de tâlhar, fiindcă din nevoile altora face câştiguri?

Şi pentru care pricină cu totul îi şi scoate afară din biserică pe unii ca aceştia? Nu fără de socoteală, şi fiindcă vrea sâmbăta s-o lămurească şi s-o dezlege Legea, ca să nu se pară că este potrivnic lui Dumnezeu, îndreptează aicea pe o părere ca aceasta. Că cela ce a arătat atâta râvnă pentru casă, n-ar fi lepădat pe stăpânul casei pe Dumnezeu. Că nu simplu i-a scos, ci şi cu ştreang împletit bătând (– Se cuvine a şti că, făcând ştreang, Domnul nu a bătut pe oameni, ci numai i-a înfricoşat, iar în oi şi în boi a dat şi i-a scos. Zigadinos), şi răsturnând mesele, şi banii schimbătorilor vărsând, şi de lucru primejdios apucându-se.

Deci cela ce se aruncă pe sine întru primejdie pentru casa lui Dumnezeu, n-ar fi dezlegat Legea lui Dumnezeu ca un împotrivnic lui Dumnezeu, ci cu adevărat pentru că era Fiu, şi avea stăpânire deopotrivă cu Dumnezeu pe Tatăl, Carele şi legea cea pentru sâmbătă o a dat. Drept aceea nici a zis "Casa lui Dumnezeu", ci "Casa Tatălui Meu", arătând că stăpâneşte, ca un Fiu, pe toate cele ale Tatălui.

Iar schimbătorii de bani sunt cei ce vindeau banii cei mici, pe care Elinii îi numeau "Colivi", iar Romanii "Numini".

Mulţi şi din Arhierei păcătuiesc unele ca acestea, precum sunt acei precupeţi, boii vânzându-i în biserică, zic adică pe cei ce strălucesc cu cuvântul învăţăturii neapucându-i, ci dându-i celor ce voiesc să le facă cinste.

Ci şi Oile pe norodul cel mai prost şi de Obşte, şi porumbeii, darurile cele Duhovniceşti zic, vânzându-le, şi pe cei ce dă mai mult, la treptele cele mai mari punându-i, pe care Domnul îi scoate afară din biserică, nevrednici de Arhierie judecându-i.

Ci şi dacă cineva har, adică dogmă şi cuvânt vinde, şi poate dascăl fiind nu vesteşte cuvântul de nu are dobândă, şi unul ca acesta o răstoarnă Domnul, scaunul zic învăţăturii, şi cuvântul, pe carele acela îl ţine pentru răutate, şi nu-l dă tuturor, pe carele Domnul Iisus îl varsă pentru iubirea de oameni, şi norodului îl dă, pe acela adică scoţându-l din începătorie, iar pe altul vrednic aşezând pe scaunul învăţăturii.

"Şi şi-au adus aminte ucenicii că este scris: Râvna casei

Tale M-a mâncat pe Mine", pentru că, cele puține sporirea cea spre mai bine luând, de acum și de Scripturi își aduc aminte, și de acolo mărturiile luând, mai încredințată cunoștința cea pentru Hristos o întăresc între ei.

18-22. "Răspuns-au Iudeii, și i-au zis lui: Ce semn ne arăți nouă, că faci acestea? Răspuns-a Iisus, și le-a zis lor: Stricați Biserica aceasta, și în trei zile o voi ridica. Și au zis Iudeii: În patruzeci și șase de ani s-a zidit biserica aceasta, și tu în trei zile o vei ridica? Iar el zicea pentru Biserica trupului său. Deci pentru aceasta când s-a sculat din morți și-au adus aminte ucenicii lui, că aceasta zicea lor, și au crezut scripturii și cuvântului carele zisese Iisus".

Fiindcă vedeau Iudeii pe Domnul cu multă stăpânire făcând acestea, și zicând: "Casa Tatălui Meu n-o faceți casă de neguțătorie", zic: Încredințează-ne pe noi prin oarecare semn, cum că ești Fiu al lui Dumnezeu, și cum că de acolo ești trimis. Că de unde este arătat că tată al Tău este Domnul casei acesteia?

Iară El întunecos le răspunde lor, "Stricați — zicând — biserica aceasta", pe trupul Său cu adevărat zicând, fiindcă întru El locuia toată Dumnezeirea Acelui Unuia Născut. Iar zicând "Stricați" nu îi îndemna pre ei spre turbarea de ucidere. Să nu fie! Ci fiindcă știa că vor să facă aceasta fără de zăbavă, aceasta ce era să se întâmple, umbros o arată.

Audă și Arienii, cum Domnul și Stricătorul morții zice, "O voi ridica", că n-a zis "o va ridica Tatăl", ci "o voi ridica Eu", pe a Sa putere folosind-o, și neavând trebuință de alta de afară.

Iar Iudeii părându-li-se că zice El pentru biserica cea neînsuflețită, îl iau pe El în râs. Că în patruzeci și șase de

ani, zic ei, fiind zidită, cum zici tu în trei zile să o ridici?

Și se cuvine a ști, că, atunci când s-a zidit biserica întâi de Solomon, în douăzeci de ani toate fără de lipsă s-au săvârșit. Iar mai pe urmă după robie luând evreii stăpânire să o zidească, au început în vremea împărăției lui Chir să o zidească de-a doua oară, apoi împiedicându-se de cei ce le zavistuiau lor, au îndelungat zidirea până la împărăția lui Artaxerxe. Și în vremea acestuia toată voia dobândind, cu multă osârdie au putut de au săvârșit lucrul, când se și povestește că zidind Iudeii, cu o mână țineau sulița și cu alta unealta de zidire, întru atâta de multă frică erau, temându-se de locuitorii cei de aproape, de Idumei, nu de Perși, că de la aceia, precum am zis, adică de la Perși, toată voia luaseră.

Deci această zidire, cea după robie, zic ei că s-a făcut în patruzeci și șase de ani, fiindcă s-au împiedicat Iudeii, și pentru aceasta au îndelungat-o de la împărăția lui Chir până la a lui Artaxerxe.

Și nu este lucru de mirare dacă Iudeii n-au înțeles, fiindcă nici ucenicii. Pentru că două cauze prea mari îi împiedicau pe ei, una adică, cea pentru înviere, cu anevoie de înțeles fiind, iar mai vârtos cu totul neștiută de ei. Iar alta, că Dumnezeu era cel ce locuia în trup.

"Iar după înviere au înțeles ucenicii, și au crezut Scripturii". Carei Scripturi? Tuturor și cu adevărat celeia ce spune pentru înviere, iar prea arătat celeia ce zice: "Nu vei lăsa sufletul meu în iad" (Psalm 15, 10; Isaia 53) și celeilalte "Domnul voiește să-L curățească pe El de rană, și să-I arate lui lumină". Că prea arătat aceste Scripturi pentru înviere spun.

Iar Apolinarie de aici se ispitește să afle ajutor eresului său, pentru că voind el să înțelească cum cu neînsuflețit a fost trupul Domnului, zice că de vreme ce biserică se numește trupul, iar biserica este neînsuflețită deci neînsuflețit a fost și Acela. O trăznitule și mâlestrule! Dar tu și lemne și pietre vei face trupul Domnului, fiindcă din acestea este biserica. Dar când auzi pe Domnul zicând „Acum sufletul Meu s-a tulburat" (Ioan 12, 27) și cum că „Stăpânire am să-Mi pun sufletul Meu" (Ioan 10), cum înțelegi acestea? Iar de zici că nu s-au grăit acestea pentru sufletul cel cuvântător și înțelegător, unde vei pune aceea ce zice „Părinte, în mâinile Tale încredințez Duhul meu?" Că nu cu adevărat și aceasta o vei înțelege pentru sufletul cel necuvântător. Iar aceea ce zice „Nu vei lăsa sufletul meu în iad" ce ți se pare ție? Că tu adică pierde-le împreună cu al tău

Capitolul 3

23,24,25 (Cap 2) „Și când era în Ierusalim la praznicul Paștilor mulți au crezut întru numele lui, văzând semnele cele ce făcea. Iar însuși Iisus nu se încredința pre Sineși lor pentru ca el îi știa pre toți, și nu avea trebuință, ca cineva să mărturisească pentru om, că el știa ce era în om."

Cap.3,vers.1 2 „Și era un om din Farisei, Nicodim numele lui, boier al Iudeilor. Acesta a venit către Iisus noaptea, și i-a zis lui: Ravi, știm că de la Dumnezeu ai venit învățător ca nimeni nu poate acestea semne să facă care tu faci de nu va fi Dumnezeu cu dânsul"

S-a părut că unii cred în numele lui Iisus, când era la Praznic, dar nu era întărită credința lor, pentru că la puțină vreme lipindu-se de Hristos, nu ca de un Dumnezeu, ci ca de un om insuflat de Dumnezeu, iarăși cădeau și din însăși această puțină credință.

Iar cum că în acest fel era, arătat este din cele de pe urmă. Că Însuși Iisus nu se încredința zice pe Sineși lor, nici cu unor cu adevărat credincioși toate dogmele le încredința, fiindcă cerca inimile lor și știa ce era în ei. pentru El că nu era tăinuit de Dânsul ce fel era gândul în fiecare om, care se părea că crede.

Și Nicodim chiar era așa, că a crezut și acesta lui Iisus. Și se vede că zicea către Iudei pentru Domnul, cum că se cuvine cu cercarea și cu cercetarea să-L osândească pe El. Încă și după Cruce multă purtare de grijă și osârdie spre îngropare arătă

Dar încă nu precum trebuia a crezut, ci încă de neputința Iudaicească ținându-se noaptea vine către Iisus pentru frica Iudeilor, și învățător pe El Îl numește, ca pe un om gol, că această socoteală avea pentru Dânsul, pentru aceasta și aduce pe urmă „Că nimeni nu poate acestea să le facă de nu va fi Dumnezeu cu dânsul". Vezi? Că vine la Iisus ca la un om proroc și de Dumnezeu iubit?

Ce dar Domnul? Nu-l mustra pe el cu certare, nici nu-i zice pentru ce dar vii noaptea către învățătorul cel ce este trimis de la Dumnezeu? Pentru ce nu întru arătare? Nimica din acestea nu zice, ci blând cu dânsul pentru lucruri Dumnezeiești și înalte vorbește.

Și însemnează, că multe minuni făcând Hristos, nici unul din acestea evanghelistul acesta nu le spune, sau pentru că s-au zis de alți evangheliști, sau pentru că întrec povestirea cea de [illegible] pentru fiecare.

"Răspuns-a Iisus și i-a zis lui: Amin, amin grăiesc ție, de nu se va naște cineva de sus, nu va putea vedea împărăția lui Dumnezeu"

Cele ce s-au zis de Mântuitorul către Nicodim, se pare că n-au aici o unire cu cele ce a zis Nicodim, dar celui ce va lua aminte, multă unire i se va arăta. Căci fiindcă Nicodim avea socoteală proastă pentru Hristos, cum că este învățător și cum că Dumnezeu este cu dânsul, zice Domnul către el, cu cuviință ai acest fel de socoteală pentru Mine, pentru că încă nu te-ai născut de sus, adică de la Dumnezeu cu naștere Duhovnicească, ci încă trupește ești, și cunoștința pe care o ai pentru Mine nu este Duhovnicească ci sufletească și omenească

Iar Eu îți grăiesc ție, că și tu, și altul ori carele, de nu de sus și de la Dumnezeu vă veți naște, și socoteala cea cuviincioasă pentru Mine veți lua, afară de împărăție sunteți

Că nașterea cea prin botez luminare făcând în suflet, dă a vedea, adică a înțelege împărăția lui Dumnezeu, adică pe Cel Unul Născut Fiu al Lui. Că precum înțelepciune a lui Dumnezeu este Fiul, așa cu adevărat și împărăție a lui Dumnezeu El se zice. Iar pe această împărăție nu o va vedea cineva, adică nu o va înțelege-o Nicodime-de nu se va naște de la Dumnezeu

Deci și tu fiindcă nu te-ai născut încă Duhovnicește pentru aceasta nu mă vezi pe Mine Cel ce sunt împărăția lui Dumnezeu, precum se cuvine, ci proastă socoteală ai pentru Mine.

4."Zice către el Nicodim: Cum poate omul să se nască fiind bătrân? Au doară poate a doua oară să intre în pântecele maicii sale, și să se nască? Răspuns-a Iisus, Amin,

amin grăiesc ție, de nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu" (Cuvântul se înțelege pentru cei ce au fost după ce S-a botezat Hristos, că de atunci s-a început nașterea cea de-a doua. Deci și Apostolii s-au născut a doua oară prin apă de la Ioan. Iar prin Duhul când S-a pogorât peste ei în chip de limbi de foc. Iar unii din cei ce au fost aproape de vremile Apostolilor scriu că Hristos a botezat pe Petru, și pe Născătoarea de Dumnezeu. Iar Petru pe toți Apostolii (Zigadinos).

Auzind Nicodim lucruri mai mari decât învățătura omenească se spăimântează și pătimind patimă omenească, întreabă "cum poate?" care este semn de necredință. Că unde nu este credință, acolo este " cum aceasta?" și "pentru ce aceasta?". Drept aceea și vrednice de râs sunt cuvintele lui Nicodim, că n-a luat în minte nașterea Duhovnicească, ci de pântece trupesc pomenește. Că după ce a auzit: "De nu se va naște cineva de sus" a socotit că "de sus" așa se zice, adică "dintru început, de a doua oară", întrucât ceea ce zice să fie întru acest fel: De nu se va naște cineva dintru început și de a doua oară. Pentru aceasta îi zice: Cum poate bătrân fiind a doua oară să intre în pântecele maicii sale?

Că două erau cele ce îl făceau pe el de nu se dumirea nașterea cea Duhovnicească, și împărăția, că nici numele împărăției cerurilor nu s-a auzit vreodată la Iudei.

Însă acum pentru naștere nu se dumirește, pentru aceasta și Hristos mai arătat îi chipul nașterii celei Duhovnicești îi descoperă "De nu se va naște cineva din apă și din Duh" zicând, Că îndoit fiind omul din suflet, și din trup, îndoit are și chipul nașterii. Că apa văzându-se, spre curăţirea trupului se înţelege, iar Duhul nevăzut împreună alergând spre a doua naştere a sufletului celui nevăzut se înţelege.

Iar de întrebi cum apa poate să nască? Te voi întreba şi eu cum sămânţa apoasă fiind şi ea, poate de se face în om? Deci precum la sămânţa cea trupească toate sunt ale darului lui Dumnezeu, aşa şi la Botez, apă este pusă [illegible], dar Duhul le lucrează pe toate, şi cea prin rugăciuni chemare. Iar mai vârtos venire a lui Dumnezeu, că ale îngropării şi ale învierii semne, şi chip în apa aceasta se săvârşesc. Cele trei afundări sunt semne ale îngropării celei de trei zile. Apoi iese omul, precum Domnul, mai strălucită şi mai luminoasă purtând haina nestricăciunii şi stricăciunea în apă afundând-o.

6,7,8 "Ce este născut din trup, trup este, şi ce este născut din Duhul, Duh este. Nu te mira că ţi-am zis ţie, că se cade vouă a vă naşte de sus. Duhul unde voieşte suflă, şi glasul lui îl auzi, dar nu ştii de unde vine, şi unde merge, aşa este cu tot care este născut din Duhul"

Depărtând Domnul pe Nicodim de la naşterea cea trupească, zice, "Ce este născut din trup, trup este, iar ce este născut din Duhul, Duh este". Adică Duhovnicesc este omul care este născut prin botez. Că "Duh" în loc de "Duhovnicesc" eşti dator a înţelege, că un Duh Dumnezeiesc se face cel ce s-a botezat, ci pe cea întru Duhul punere de fii şi dar şi cinste luând, se învredniceşte de a fi Duhovnicesc.

Şi văzând pe Nicodim încă tulburându-se, zice "Nu te mira". Apoi prin pilda firii se ispiteşte să-l învețe pe el "Că Duhul zice-unde voieşte suflă", de la Vânt zice cunoaşte cele mai mari, că Vântul (căci pe acesta îl zice

"Duh" aici) unde voieşte suflă, şi sunetul lui îl auzi, dar însă nu ştii mergerea lui, că neţinut este şi neoprit, şi după firească stăpânire ori în ce parte are mişcare.

Iar aceea adică "unde voieşte suflă" o zice nu ca şi cum Vântul este voitor şi are voinţă, ci, precum am zis, voind să arate stăpânirea cea neoprită şi mişcarea ce este la dânsul din fire.

Deci dacă pe Vântul, adică pe duhul acesta ce este supus simţirii nu-l ştii, cum şi de unde se află, cum pe cea de la Dumnezeiescul Duh a doua naştere o iscodeşti?

Dacă duhul acesta nu se poate opri, cu mult mai vârtos darul Duhului Sfânt nu se va supune sub legi fireşti.

Ruşineze-se Macedonie luptătorul de Duh, şi mai înainte de acesta Eunomie. Acela adică rob făcând pe Duhul, [illegible] că a auzit aici că "Vântul unde voieşte suflă", cu mult mai vârtos dar Duhul mai volnică va avea mişcarea, şi unde voieşte, şi cum voieşte, va lucra.

Iară Eunomie însuşi acestea mai înainte greşind, şi zidire zicând pe Duhul, şi încă obrăznicind că aşa îl cunoaşte pe Dumnezeu, precum însuşi pe sine.

Ascultă dar că nici mişcarea Vântului, şi pornirea nu o ştie. Cum dar îndrăzneşti de zici că cunoşti fiinţa lui Dumnezeu? O răzvrătitule!?!

9-12 "Răspuns-a Nicodim şi i-a zis lui: Cum pot să fie acestea? Răspuns-a Iisus şi i-a zis lui: Tu eşti învăţătorul lui Israil, şi nu le ştii acestea? Amin, amin grăiesc ţie, că ce ştim, grăim, şi ce am văzut mărturisim, şi mărturia noastră nu o primiţi. Dacă cele pământeşti vi le-am spus vouă, şi nu credeţi, cum veţi crede de vă voi spune cele Cereşti?"

Încă întru prostimea Iudaicească se află Nicodim, pentru această întrebând iarăşi "cum pot să fie acestea?" Drept aceea şi Domnul arătându-i lui că din prostime grăieşte acestea, zicând: Tu învăţător fiind al lui Israil, de îţi vei aduce aminte de minunile cele preaslăvite din Scriptura cea veche pentru facerea omului, şi celelalte, cum s-au făcut, cum din coastă naşterea, cum semnele cele din Egipt, cum cele din Marea Roşie, cum sterpe au născut, şi celelalte asemenea, de vei socoti acestea, ca un învăţător al lui Israil, nici pentru cele ce grăiesc Eu acum nu vei fi necredincios.

Încă Eu cu ce ştiu grăiesc şi ce am văzut, adică prea adevărat am cunoscut (că nu vedere trupească însemnează aceasta ce zice: "am văzut", ci cunoştinţă prea adevărată); dar voi mărturia noastră, adică a Mea, nu o primiţi. Iar acestea le zice Domnul nu către Nicodim, ci către neamul Iudeilor abătând cuvântul care până în sfârşit n-au crezut.

Deci dacă cele pământeşti v-am spus vouă, şi nu credeţi, adică dacă pentru a doua naştere ceea ce se face prin Botez v-am spus vouă, şi n-aţi primit, ci aţi întrebat "cum"?

Iar "pământească" pe această naştere o numeşte, ca ceea ce se săvârşeşte pe pământ spre facerea de bine a oamenilor celor de pe pământ. Că măcar deşi cerească este după dar şi după cinste, dar iată pe pământ fiind ne botezăm.

Deci dacă pentru această pământească naştere spunând v-aţi aflat pe voi că nu credeţi, pentru naşterea cea Cerească care este negrăită, cu care Eu Fiul Cel Unul Născut M-am Născut de la Tatăl auzind voi cum veţi crede?"

Iar oarecare pământească au înţeles pe pilda Vântului întrucât să fie ceea ce se zice întru acest fel: Dacă pilda de la cele pământeşti v-am dat vouă, şi nici aşa nu v-aţi încredinţat, cum veţi putea înţelege cele mai înalte?

13 "Şi nimeni nu s-a suit la cer, fără numai Cel ce s-a pogorât din cer, Fiul omului, care este în Cer."

Nici cuvântul acesta nu se arată să aibă vreo unire cu cele mai înainte de el. Iar dacă cineva cu de-amănuntul va privi socoteala Domnului, se va arăta că foarte se uneşte cu cele mai înainte de el. Căci fiindcă învăţător şi proroc a numit pe Domnul Nicodim "Nu Mă socoti — zice — că sunt de pe pământ ca un proroc, trimis de la Dumnezeu ca să învăţ, ci de sus Mă socoteşte cum că M-am pogorât, ca Fiu, nu cum că sunt de pe pământ. Că nimeni din Proroci nu s-a suit în Cer, numai Eu Unul Mă voi sui precum M-am şi pogorât.

Iar auzind că Fiul Omului S-a pogorât din Cer, să nu socoteşti, că trupul s-a pogorât din Cer, că aceasta este a lui Apolinarie, carele a dogmatizat cum că Hristos avea trupul din Cer şi prin fecioară a trecut ca printr-un Sulfu. Ci fiindcă unul era ipostasul, adică o faţă era Hristos, din două firi alcătuit, pentru aceasta numirile cele ale omului se zic la Cuvântul, şi iarăşi cele ale Cuvântului se adaugă la om. Aşa şi aici, Fiul Omului se zice că s-a pogorât din cer fiindcă una este faţa, şi unul ipostasul.

Apoi ca nu după ce ai auzit că "s-a pogorât" să socoteşti cum că fiindcă s-a pogorât nu este de-aceea în cer, zice: "Carele este în Cer". Ca nu pentru că ai auzit că "s-a pogorât" să socoteşti că nu sunt Eu acolo, ci şi aici sunt de faţă trupeşte şi acolo şed împreună cu Tatăl ca un Dumnezeu.

"Şi precum Moise a înălţat şarpele în pustie, aşa se cade a se înălţa Fiul omului, ca tot cel ce crede în el, să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică"

După ce a spus mai înainte pentru a doua naștere a Botezului, zice de-aceea și pentru facerea de bine ce ni s-a făcut nouă prin Cruce.

Că Crucea și Moartea ne este nouă pricinuitoare de darul cel prin Botez, de vreme ce când ne botezăm pe moartea Domnului o închipuim.

Și nu zice arătat, că voi să Mă răstignesc, ci pomenește de șarpe și de istoria cea veche. Una adică, învățându-ne pe noi, că rudenie sunt cele vechi cu cele noi, și Unul și același este Punătorul de lege al legii celei vechi și al celei Noi, măcar deși Marcion și Manent, și cealaltă ceată a unora ca acestora eretici leapădă pe Legea cea Veche, zicând, că aceasta este punere de lege a ziditorului celui rău. Iar alta și arătându-ne nouă, că dacă în chip de șarpe de aramă căutând Iudeii scăpau de moarte, cu mult mai vârtos noi la Cel Răstignit căutând și crezând vom scăpa de moartea cea sufletească.

Și vezi închipuirea asemănându-se cu adevărul. Acolo era asemănare de șarpe, care chip adică de fiară avea, iar veninul nu avea; așa și aici om este Domnul, dar de veninul păcatului slobod, fiindcă întru asemănare a trupului păcatului a venit (Romani 8, 3). adică întru asemănare de trup ce este supus sub păcat iar nu trup al păcatului a fost.

Și atunci cei ce vedeau, de trupească, iar noi de sufletească moarte scăpăm. Și atuncea mușcări de șerpi vindeca cel spânzurat, iar acum rani ale balaurului celui gânditor tămăduiește Hristos

Iară "a se înălța" auzind, să înțelegi "a se spânzura", ca întru înălțime s-a spânzurat, ca și aerul să sfințească, Cel ce a sfințit pământul prin a umbla pe dânsul. Să înțelegi încă și "a se slăvi", căci ca adevărat înălțime și Slavă a lui Hristos s-a făcut Crucea pentru că întru ceea ce se părea că s-a osândit, întru aceasta a osândit pe stăpânitorul lumii acesteia.

Adică cum am zice, Adam după dreptate a murit pentru că a greșit. Domnul fără de dreptate a murit, pentru că n-a greșit. Deci până la răstignirea Domnului, după dreptate stăpânea peste oameni moartea, iar după ce s-a aflat Domnul fără de păcat, ce dreptate de-aceea avea diavolul asupra Lui ca să-L omoare pe El? Pentru aceasta fiindcă fără de dreptate s-a omorât, a biruit pe cel ce L-a omorât pe Dânsul, și așa a izbăvit și pe Adam din moartea ceea ce după dreptate era asupra lui, ca a celuia ce a greșit.

Încă și în alt chip, două erau cele ce stăpâneau neamul omenesc: dulceața și întristarea, deci prin amândouă acestea trecând Domnul, S-a aflat nebiruit. Că L-a bântuit pe El mai înainte în munte ispititorul prin dulceața, dar după ce L-a aflat neprins de aceasta, mai pe urmă a adaos meșteșugirea cea mare, întristarea, ca măcar prin aceasta să-L biruiască pe El, și pentru aceasta a pornit toate asupra Lui. pe ucenici a se lepăda. pe ostași a-L batjocori, pe cei ce treceau pe aproape a-L huli, și în scurt pe Iuda a-L omorî. Dar și așa L-a aflat pe El nebiruit, că n-a putut nici prin întristare să plece pe Domnul să urască pe cei ce-L răstigneau, ci iarăși îi iubea și se ruga pentru dânșii zicând: "Părinte nu le socoti lor păcatul acesta" Luca 23.

Vezi cum a biruit întru ceea ce se părea că se biruiește? Așa dar și înălțare a Lui și Slavă s-a făcut Crucea

16,17 "Că așa a iubit Dumnezeu lumea, cât și pe Fiul său cel Unul născut L-a dat, ca tot cel ce crede întru el, să nu piară, ci să aibă viață veșnică, că n-a trimis Dumnezeu pe Fiul său în lume, ca să judece lumea, ci ca să se mântuiască lumea prin el”

Multă este mărimea dragostei lui Dumnezeu spre lume și aflata, căci nu înger, nu prooroc a dat, ci pe Fiul Său, și pe Acesta Unul Născut fiind.

Că și înger de ne fi dat, nici așa n-ar fi fost mic lucru. Pentru ce? Pentru că îngerul este slugă credincioasă a Lui și slujitor iar noi vrăjmași și potrivnici.

Iar acum fiindcă a dat pe Fiul, care covârșirea dragostei a lăsat? Încă și de ar fi avut mulți fii, și ne fi dat unul, și acesta era prea mare lucru, iar acum pe Cel Unul Născut l-a dat, deci oare este cu putință a lăuda după vrednicie bunătatea?

Iar Arienii zic cum că “Unul Născut” se numește pentru ca numai El Unul s-a făcut și s-a zidit de Dumnezeu iar celelalte toate de El. Către care drept și adevărat este cuvântul cum ca de s-ar fi numit “Unul Născut” fără de a se zice “Fiu”, ar fi avut cuvânt meșteșugoasa voastră aflare însă acum fiindcă “Fiul Unul Născut” se zice, nu lasă așa a se înțelege “Unul Născut”, ci că ce singur Unul S-a Născut din Tatăl

Și vezi, că precum (mai) sus s-a zis, cum că Fiul Omului s-a pogorât din Cer, măcar că trupul nu s-a pogorât din cer dar însă pentru o față și un ipostas numirile lui Dumnezeu le-a adăugat la om, așa și aici împotrivă numirile omului le adaugă la Dumnezeu Cuvântul

Ca a dat, zice Dumnezeu pe Fiul Său spre moarte, măcar că Dumnezeu fără de patimă a rămas, dar fiindcă Unul și Același era după ipostas Cuvântul lui Dumnezeu, și Omul cel ce suferea patimile pentru aceasta Fiul se zice că s-a dat, Carele și cu adevărat a pătimit în trupul Său.

Și care este folosul dintru aceasta că s-a dat Fiul? Prea mare și mai presus de cugetul omenesc, “Ca tot cel ce crede întru El”, după acestea să dobândească, una adică, să nu piară, iar alta, să aibă și viață, și pe aceasta veșnică. Că legea cea veche pe cei ce întru dânsa bine plăceau lui Dumnezeu, se făgăduia să-i umple de lungime de zile iar Evanghelia nu cu viață vremelnică îi dăruiește ci și cu veșnică și nestricacioasă.

Și fiindcă două sunt venirile lui Hristos: ceea ce acum s-a făcut, și ceea ce va să fie, pentru cea dintâi venire zise “Că nu S-a trimis Fiul ca să osândească lumea” că de ar fi venit pentru aceasta, toți s-ar fi osândit, pentru că toți au greșit, precum și Pavel zice (Romani 3), ci într-adins spre a mântui lumea a venit, și aceasta a fost scopul Lui, iar după întâmplare judecă pe cei ce n-au crezut. Dar Legea cea Mozaică într-adins a venit spre mustrarea păcatului și osânda călcăturilor, că pe nimeni nu ierta, ci îndată ce îl afla greșind ceva și munca aducea asupră-i.

Deci venirea cea dintâi nu avea scop a judeca, fără numai după întâmplare pe cei ce n-au crezut, ca aceștia iată sunt judecați

Iar venirea cea de-a doua fără de îndoială va fi ca să judece pe toți, și să răsplătească fiecăruia după faptele sale

18.“Cel ce crede în Fiul nu se judecă, iar cel ce nu crede iată este judecat, că n-a crezut în numele celui Unuia născut Fiul lui Dumnezeu”

Ce este ceea ce zice “Cel ce crede în Fiul nu se judecă”? Oare de va avea viață necurată, nu se va judeca? Mai vârtos pe unii ca aceștia nici adevărați credincioși îi numește Pavel: “Că pe Dumnezeu – zice – mărturisesc că îl știu, iar cu lucrurile se leapădă" (Tit 1,16). Că aici aceasta zice, că pentru însăşi aceasta că a crezut nu se va judeca, dar pentru lucrurile cele rele mai grele munci va lua, iar pentru necredinţă nu se va munci, că o dată a crezut.

"Iar cel ce nu crede iată este judecat". Cum? Întâi adică, că şi necredinţa aceasta osândă este, că a fi fără de lumină, singur aceasta muncă prea mare este. Apoi măcar deşi nu de aici acum se dă Gheenii dar însă pricinile muncii ceia ce va să fie de aicea le-a adunat. Precum şi ucigaşul, măcar deşi nu s-ar fi osândit de hotărârea judecătorului, dar de firea lucrului este osândit. Încă şi Adam, în care zi a mâncat din lemn, a murit (Facere 3), şi măcar de era viu, dar de hotărârea lucrului era mort.

Deci tot necredinciosul de aici acum este osândit, fiindcă muncii fără de îndoială va să se dea, şi nici la judecată nu se va aduce, după ceea ce zice: "Nu vor învia necredincioşii la judecată" (Psalm 1,5), că nici de cuvânt nu se învrednicesc cei necredincioşi, precum nici diavolul. Deci spre judecată nu vor învia, ci spre osândă. (Ioan 16,11). Aşa şi în Evanghelie zice Domnul că "stăpânitorul lumii acesteia iată s-a judecat" nu numai pentru că el n-a crezut, ci şi pentru că şi pe Iuda vânzător l-a făcut, şi celorlalţi pricinuitor de pierzare s-a făcut.

Iar dacă Domnul aduce în pilde pe cei ce vor să se muncească ca se vor învrednici de cuvânt, să nu te minunezi. Întâi adică pentru că în pilde sunt cele ce se grăiesc, şi nu se cuvine pe toate cele ce în pilde se grăiesc ca nişte legi şi canoane a le lua. Că în ziua aceea fiecarele pe ştiinţa sa având judecător neamăgit, nu va avea trebuinţă de altă vădire şi mustrare, ci singur el de sineşi fiind înfrânat se va

duce. Apoi, nu necredincioşi aduce Domnul că se vor învrednici de cuvânt. Ci credincioşi adică, dar neînduraţi şi nemilostivi. Iar noi pentru păgâni şi necredincioşi zicem. Şi alta este păgân şi necredincios, şi alta nemilostiv şi păcătos.

19,21 "Iar aceasta este judecata, că lumina a venit în lume, şi au iubit oamenii mai mult întunericul decât lumina, că erau faptele lor rele. Că tot cel ce face rele, urăşte lumina, şi nu vine la lumină, ca să nu se vădească lucrurile lui. Iar cel ce face adevărul, vine la lumină, ca să se arate lucrurile lui, că întru Dumnezeu sunt lucrate"

Arată aici lipsiţi de tot răspunsul pe cei ce n-au crezut. Că aceasta este osânda–zice– că a venit la dânşii Lumina, şi nici aşa n-au alergat la Ea. Că nu numai aceasta au greşit, că n-au căutat ei Lumina, ci cea mai rea aceasta este, că Aceia a venit la ei şi nu L-au primit. Pentru aceasta şi osândiţi sunt, că de n-ar fi venit Lumina, ar fi putut oamenii să pună înainte neştiinţa binelui. Iar după ce a venit Dumnezeu Cuvântul, şi a dat cuvântul Său ca să-i lumineze, iar ei nu l-au primit, de tot răspunsul de-aceea s-au lipsit.

Iar ca să nu zică cineva, că oamenii n-ar fi ales mai mult întunericul decât lumina, pune şi pricina, din care oamenii au venit la întuneric. "Că erau–zice– faptele lor rele". Căci fiindcă creştinătatea nu numai dogme drepte, ci şi petrecere cinstită cere, iar ei voiau să se tăvălească în noroiul păcatului pentru aceasta n-au voit cei ce făceau cele rele, să vie la Lumina Creştinătăţii, şi să se supună pe ei sub legile Mele.

Iar cel ce face adevărul, adică cela ce se pleacă spre viaţa cinstită şi lui Dumnezeu plăcută aleargă la Creştinătate ca la o Lumină, ca mai mult să sporească în lucrul cel bun, şi să se arate faptele lui că sunt după Dumnezeu. Că unul ca aceasta dacă împreună cu dreapta credință și petrecere curată îndreaptă, strălucește tuturor oamenilor, și se slăvește Dumnezeu întru el.

Pentru această pricină a necredinței s-a făcut elinilor necurăția vieții.

Dar poate va zice cineva: Cum dar oare nu sunt creștini răi? Și elini lăudați pentru viață? Cum că sunt creștini răi și eu zic, iar cum că se află elini buni nu voi zice vreodată. Că din fire blânzi și buni se vor afla oarecare, dar aceasta nu este faptă bună, iar din nevoință și din cugetare a lucrului celui bun nimeni. Iar dacă vreunii s-au părut buni, dar pentru slavă făceau toate; iar cel ce pentru slavă face și nu pentru însuși lucrul cel bun, când va afla vreme, întru pofta cea rea se va adânci.

Că dacă la noi și îngrozirea Gheenei, și toată alta purtare de grijă, și vieți ale nenumăraților sfinți de-abia îi țin pe oameni întru fapta cea bună, cu cât mai vârtos bârfelile și spurcăciunile elinilor îi vor ținea pe dânșii în lucrul cel bun? Ci mare lucru va fi, de nu și prea răi îi vor face.

23,24 "După acestea a venit Iisus și ucenicii lui în pământul Iudeii, și acolo petrecea cu ei și boteza. Și era și Ioan botezând în Enon aproape de Salim, că erau acolo ape multe, și veneau și se botezau, că Ioan încă nu era închis în temniță"

Cât a ținut Praznicul Paștilor în Ierusalim a fost Domnul, iară după ce a trecut Praznicul, a ieșit în pământul Iudeii, și petrecea aproape de Iordan, unde se adunau mulți. Însă nu căuta locurile cele cu mult norod pentru iubirea de slava cea deșartă și pentru arătarea cea cu trufie, ci pentru că voia să dea de Obște la mai mulți folosul și binele. Fiindcă

și la Praznice se suia pentru mulți aceasta, ca pe mai mulți să folosească și cu cuvântul, și cu arătarea minunilor.

Iar auzind că boteza, să nu socotești că Însuși El boteza, ci ucenicii Lui, iar lucrul ucenicilor la Învățătorul îl aduce Evanghelistul. Fiindcă mai jos însuși acest evanghelist zice: "Iisus nu boteza, ci ucenicii Lui" (Ioan 4,2 și Mat. 3.)

Dar vei întreba: Pentru care pricină nu boteza El? Cunoaște, mai sus a zis Ioan, că "El vă va boteza pe voi cu Duhul Sfânt", iar Duh Sfânt încă nu dăduse, pentru că nici nu era vreme. Deci dacă ar fi botezat, sau fără de Duh ar fi botezat, și atunci cu ce se deosebea de Ioan? sau ar fi dat Duh mai înainte de vreme, care lucru este necuviincios lui Dumnezeu, care le face pe toate în vremea lor.

Dar care era vremea dării Domnului? Cea după Înălțare. Că trebuia să Se arate firea cea omenească în Tatăl fără de păcat în Hristos Iisus, și așa împăcându-se Dumnezeu cu noi, să se trimită Duhul ca o bogăție și ca un dar.

Deci ucenicii botezau ca pe mai mulți la mântuitoarea învățătură să-i aducă. Iar aceștia botezând, și Ioan încă boteza, și n-a încetat. Două lucruri făcând întru aceeași dată, și că adică spunea pentru Hristos celor ce mergeau la el, și îi aducea pe ei la El.

Iar altul, ca nu a zădărât pe ucenici spre zavistie și spre mai multă prigonire. Că de ar fi încetat a boteza, ce n-ar fi făcut ucenicii lui, mai mult zavistuind lui Hristos? Că dacă de nenumărate ori strigând și cinstele începătoriei pururea lui Hristos dând, nu i-a plecat pe ei ca să alerge la El, spre cât zavistia nu i-ar fi pornit pe dânșii, de ar fi încetat de a boteza? Pentru aceasta și Hristos pentru zavistia ucenicilor Botezătorului, atuncea mai vârtos a început a propovădui, când Ioan s-a închis.

Şi socotesc eu că şi săvârşirea lui Ioan pentru aceasta s-a slobozit a fi degrab, ca toată dragostea norodului să se mute la Hristos, şi să nu mai dezbine cu socotelile cele pentru amândoi, pentru Ioan şi pentru Hristos.

Şi botează ucenicii lui Hristos, cu botez carele nu are nimic mai mult decât botezul lui Ioan pentru că amândouă nu erau desăvârşite fiindcă erau lipsite de Duhul. Dar a amândurora pricină una este, a aduce la Hristos pe cel ce se botează.

25.26.27 "Şi s-a iscat neînţelegere între ucenicii lui Ioan cu un Iudeu asupra curăţirii. Şi au venit către Ioan, şi i-au zis lui: Rabbi, cel ce era cu tine de ceea parte de Iordan, pentru carele tu ai mărturisit, iată el botează, şi toţi merg către dânsul. Răspuns-a Ioan şi a zis: Nu poate omul lua nimic, de nu va fi dat lui din Cer".

A fost întrebare pentru Botez, prigonindu-se ucenicii lui Ioan cu oarecarele Iudeu. Că Iudeul mai mult cinstea botezul ucenicilor lui Hristos, iar ucenicii lui Ioan pe al dascălului lor.

Şi întrebându-se pentru curăţenie, adică pentru Botez, vin la dascălul lor, şi încep a-l aţâţa pe el, zicând: Rabbi, Cel ce era cu tine, cel ce avea rânduială de ucenic dezbinându-se botează. Pentru carele tu ai mărturisit, adică, pe carele tu l-ai botezat, pe carele tu l-ai făcut strălucit, unele ca acestea îndrăzneşte împotriva ta. Încă şi alta, că la tine nu mai aleargă nimeni, ci la el toţi. Că toţi—zice—merg către dânsul, nebăgându-te pe tine în seamă.

Iar Ioan vrând să-l înfricoşeze pe el, şi să le arate că cu Dumnezeu se luptă, oprind pe Hristos şi împiedicându-L pe El a Se slăvi, zice: "Nu poate omul de la sine nimica" şi celelalte. Că de nu i-ar fi fost zice-dat Lui de sus, n-ar fi

crescut cel ce este zavistuit de voi. Pentru aceasta două greşiţi într-această dată: Una adică, că vă împotriviţi sfatului lui Dumnezeu; iară alta, că vă apucaţi de lucruri ce sunt cu neputinţă. Împreună încă îi şi mângâie pe ei puţin. Că nu este om Cel ce vă biruieşte pe voi, ci Dumnezeu. Că şi noi—zice—de sus am avut ce am avut, nu de la noi, iar de sunt mai înalte cele ale lui Hristos, nu se cuvine să ne minunăm, că Dumnezeu voieşte aşa.

28.29.30. "Voi înşivă mărturisiţi pentru mine, că am zis: Nu sunt eu Hristos, ci cum că sunt trimis înaintea aceluia.

Cel ce are mireasă, mire este, iar prietenul mirelui, carele stă, şi-l ascultă pre el, cu bucurie se bucură de glasul mirelui. Deci această bucurie a mea s-a împlinit, aceluia se cade a creşte, iar mie a mă micşora".

Voi înşivă—zice—ştiţi că eu am mărturisit pentru Dânsul, că mai mare decât mine este. Deci dacă cu adevărat luaţi aminte la mărturisirea mea, cunoaşteţi, că Acela este vrednic a se cinsti mai mult decât mine, şi aceasta este bucuria mea: a merge la El toţi.

Că de n-ar fi mers la Mirele mireasa, adică norodul, atuncea m-aş fi mâhnit cu adevărat de mireasă, iar acum fiindcă s-a făcut aceasta, cu bucurie mă bucur că văd pe Mirele Hristos grăind cu mireasa, adică cu norodul, şi învăţându-l pe el.

Şi nu fiecum a zis "carele stă", că arată cum că ale sale au încetat şi au stat, nelucrând mai mult, şi cum că lui de-acum i se cuvine a sta, şi numai a asculta pe Hristos învăţând, şi vorbind cu mireasa. Că lucrul meu—zice—s-a săvârşit, şi i-am dat Lui norodul, pentru aceasta trebuie slava mea a se micşora, iară a Celuia a creşte.

Dar oare cum se micşorează slava Mergătorului-înainte? Arătat este cu adevărat, că precum luceafărul se ascunde de soare, şi se pare celor mulţi că s-a stins lumina lui, iar după adevăr nu s-a stins, ci de cel mai mare se ascunde, aşa şi Mergătorul-înainte ca un luceafăr, fiindcă de Soarele Cel gânditor se ascunde, pentru aceasta se zice că se micşorează.

Iar Hristos creşte, fiindcă câte puţin Se arată pe Sine prin minuni, nu cu sporirea cea întru fapta bună crescând să nu fie! , că aceasta este bârfeala lui Nestorie, ci cu descoperirea şi arătarea Dumnezeirii, pentru că, câte puţin Se arăta că este Dumnezeu, iar nu de-odată.

Deci s-a umplut-zice-bucuria mea cea pentru Mirele. Că lucrul acesta mi s-a încredinţat ca unui aducător de mireasă, văd că a sporit înainte.

Deci a tot sufletul Mire este Domnul. Iar cămară, întru care se face împreunarea, este locul Botezului, adică Biserica. Iar arvuna de mireasă iertarea păcatelor, împărtăşirea Sfântului Duh. Iar cele mai desăvârşite în veacul ce va să fie, când cele mai înalte şi mai înalte taine le va arăta celor vrednici.

Şi însemnează că nimeni altul este Mire, fără numai Hristos, iar toţi cei ce învaţă sunt aducători de mireasă precum şi Mergătorul-înainte. Că nimeni altul nu este dătător al bunătăţilor fără numai Domnul. Iar ceilalţi toţi sunt mijlocitori, şi ai bunătăţilor celor date de la Domnul slujitori.

31-34 "Cel ce vine de sus deasupra tuturor este, cel ce este de pe pământ, pământesc este, şi de pe pământ grăieşte. Cel ce vine din cer, deasupra tuturor este, şi ce a văzut, şi a auzit, aceea mărturiseşte, şi mărturia lui nimeni nu o

primeşte. Cel ce primeşte mărturia lui, a pecetluit că Dumnezeu adevărat este. Că pe care l-a trimis Dumnezeu, cuvintele lui Dumnezeu grăieşte, că nu cu măsură dă Dumnezeu Duhul."

Mergătorul-înainte se aseamănă pe sine cu Hristos, şi zice că Acela de sus vine de la Tatăl, şi deasupra tuturor este, covârşind pe toţi, şi părintească mărime păzind. Iară eu de pe pământ fiind, pământeşti grăiesc, joase şi smerite, cât către asemănarea învăţăturii lui Hristos. Fiindcă şi cele ale însuşi Mergătorului-înainte, Dumnezeieşti erau, însă cât către ale lui Hristos asemănându-se mult sunt de jos.

Acela ce a văzut, şi a auzit grăieşte, adică cele ce de la Tatăl a auzit, şi cele ce a văzut, adică prea adevărat ştie, acelea le grăieşte şi le mărturiseşte.

Dar mărturia Lui nimenea din cei ce nu au aminte la adevăr nu o primeşte. Iar cel ce ar fi luat mărturia, adică învăţătura Lui, "A pecetluit" în loc de "a întărit, a arătat" că Dumnezeu adevărat este. Ca cela ce crede Celuia ce este trimis de la Dumnezeu, lui Dumnezeu crede, şi de-aceea pecetluieşte, şi dovedeşte, cum că a crezut Lui ca Celuia ce este adevărat. Precum iarăşi cel ce nu crede Celuia ce este trimis de la Dumnezeu arată că mincinos este, şi pentru aceasta nu i-a crezut Lui, ca celuia ce minte. Deci dară cel ce crede lui Hristos arată pe Dumnezeu că este adevărat, din însuşi aceasta cu adevărat, că a crezut Celuia ce este trimis de El. Căci arătat este că a crezut Lui ca Celuia ce era adevărat. Şi cu cuviinţă, că ceilalţi, zice, cu măsură au luat lucrarea Duhului, iar lui Hristos nu cu măsură i-a dat, nici poate, sau dată lucrare, ci El pe Duhul tot întreg Îl are fireşte. Că proorocilor Dumnezeu şi le dă Duhul, adică, lucrarea

Duhului, și cu măsură le dă. Iar lui Hristos nici cu măsură, nici câtuși decât nu-L dă. Pentru că Hristos firește Îl are pe El.

Iar când auzi că "Hristos cele ce a auzit de la Tatăl" acelea grăiește", să nu socotești că este El lipsit de cunoștință, ci se învață de la Tatăl, ci fiindcă toate, câte știe Fiul firește, toate de la Tatăl le are ca cela ce este de o Ființă cu El, pentru aceasta se zice că de la Tatăl le aude, câte știe. Precum de a fi văzut un fiu întru toate asemănându-se tatălui, zici că "toate de la tatăl le are" în loc de "nimănui altuia asemeni s-a făcut, fără numai tatălui".

Iar auzind că "s-a trimis", să înțelegi că s-a trimis ca o Rază de la soarele Tatăl. Au nu așa zicem că și-a trimis soarele Razele? Și și-a slobozit soarele lumina? în loc de "le-a revărsat pe pământ"? Și nici odinioară nu zicem că de altă ființă este Raza, și mai pe urmă de soare. Deci așa să înțelegi că și Fiul S-a trimis în lume de la Tatăl soarele Cel înțelegător ca o Strălucire, și Rază, și Lumină, și oricum vei vrea (după cât este cu putință) să-L numești pe El.

Dar fiindcă a ajuns până aici cuvântul, nu este fără de vreme a spune, cum că Fiul are pe Duhul, și cum se zice Duhul al Fiului. Că zice și Apostolul: "A trimis pe Duhul Fiului Său în inimile noastre carele strigă: Avva Părinte"" Și iarăși: "Iară dacă cineva Duhul lui Hristos nu are, acesta nu este al Lui" (Galat. 4; Rom. 8).

Căci latinii pe acestea înțelegându-le și rău socotindu-le zic că "Duhul de la Fiul se purcede". Iar noi întâi adică aceasta zicem către dânșii: că alta este a fi "din cineva", și alta a fi "a cuiva", adică cum că Duhul este Duh al Fiului, fără de îndoială este și din toată Scriptura se adeverește. Iar

cum că este din Fiul nici o Scriptură nu mărturisește, ca să nu aducem înlăuntru două cauze ale Duhului: pe Tatăl și pe Fiul.

Așa cu adevărat zic ei, dar a suflat peste ucenici, și a zis: "Luați Duh Sfânt" (Ioan 20). O, nesocotenții! Dacă atunci a dat ucenicilor Duhul, când a suflat, cum dară zice iar: Veți lua puterea Duhului Sfânt carele va veni peste voi nu după multe zile? Sau cum în ziua a cincizecea credem că s-a făcut pogorârea Duhului, dacă în seara zilei Învierii l-a dat pe El? Căci atunci cu adevărat a suflat.

Ci aceasta adică sunt de mult râs.

Că arătat este, că atunci lor nu Duhul Sfânt le-a dat, ci un dar din cele ale Duhului, adică: A ierta păcatele; că îndată aduce pe urmă: "Cărora veți ierta păcatele" (Ioan 20).

Iar pe Duhul firește Îl are Fiul, ca Cela ce este de o Ființă cu El, nu ca cela ce ia lucrare de la El, ca prorocii iau lucrare.

Iar Duhul se zice că este al Fiului, pentru că Fiul este Adevăr și Putere, și Putere și Înțelepciune, iară Sfântul Duh este scris de Isaia Duh al Adevărului, și al tăriei, și al înțelepciunii. (Isaia 11).

Încă și în alt chip: Fiindcă prin Fiul se dă oamenilor, pentru aceasta se zice al Fiului.

Crede tu că Duhul de la Tatăl adică iese, iară prin Fiul se dă zidirii, și aceasta va fi ție îndreptar al dreptei credințe.

35,36 "Tatăl iubește pre Fiul, și toate le-a dat în mâna Lui. Cela ce crede întru Fiul are viață veșnică; iară cela ce nu ascultă pre Fiul, nu va vedea viața, ci mânia lui Dumnezeu va rămânea preste el"

După ce a zis pentru Hristos cele mari, acum iarăși cele smerite grăiește, mai lesne primit ascultătorilor făcând cuvântul. Pentru aceasta zice: "Tatăl iubește pe Fiul", ca și cum pentru oarecarele mai minunat vorbind, "și toate le-a dat în mâna Fiului", după omenire. Iar dacă și după Dumnezeire, ce este aceasta? Le-a dat Tatăl toate Fiului, după cuvântul firii, iară nu al darului. Căci fiindcă și a fi de la Tatăl are, cu cuviință se zice că și toate de la Tatăl le are. Deci dară are toate Fiul și cele din Cer și cele de pe pământ, că stăpânește peste toate, măcar deși nu ar voi. Iară mai pe urmă, când la a doua venire tot genunchiul se va pleca Lui, pe cea desăvârșit stăpânire peste toate le va lua, când nu va mai avea răutatea putere, ci nelucrătoare rămânând, va arăta pe firea binelui cum că dintru început întru toți era, și pe toate le ținea.

Cela ce crede întru Fiul, are pe viața cea veșnică întru sine, pe Însuși Hristos zic, Carele viață este cu adevărat, "că întru Dânsul viem și ne mișcăm" (Fapte 17, 28).

Iar cel ce nu ascultă, nu va vedea viața. Că cel ce s-a depărtat de bună voie de la viață, cum o va avea pe dânsa, care este Hristos? Precum și Pavel zice: "Când Hristos viața noastră se va arăta, atunci și voi cei ce v-ați făcut către răutate morți și nemișcați, vă veți arăta întru slavă"(Colos. 3)

"Și mânia lui Dumnezeu va rămânea peste el". Nu a zis "îl va aștepta pe el", ci "va rămânea peste el", arătând că nici odată nu se va depărta de la el. Căci nu auzind moarte să o socotești pe ea vremelnică, de aceea zice "Va rămânea peste el", adică, peste cel ce n-a ascultat, și veșnică va fi moartea.

Iar prin toate graiurile acestea îndeamnă Botezătorul și

silește la credința lui Hristos pe toți cei ce ascultau. Că nu fu zadar acestea le zice, ci și pe ucenicii săi și pe toți ceilalți îi învăță a nu mai pizmui lui Hristos, ci ca la Dumnezeu a Îl cinsti, și a-L asculta pe El.

Capitolul 4

1-4. "Deci dacă a înțeles Domnul, că au auzit Fariseii, că Iisus mai mulți ucenici face, și botează, decât Ioan, măcar că Însuși Iisus nu boteza, ci ucenicii lui, a lăsat pământul Iudeii, și s-a dus iarăși în Galileea. Și trebuia să treacă El prin Samaria"

Iubitorul de oameni fiindcă odată pentru noi S-a întrupat, toate spre folosul nostru le face. Pentru aceasta și acum auzind, că au auzit Fariseii pentru slava Lui, și cunoscând că se vor porni spre zavistie asupra Lui, se duce în Galileea. Două acestea învățându-ne pe noi. Una adică, să ne fie milă de vrăjmași, și în tot chipul să ne ispitim să nu le dăm lor pricină de sminteală, sau de zavistie. Iar alta, să nu ne aruncăm însine în ispite fără de socoteală și fără de folos, ci să ne dăm în lături în puțină vreme, până când tulburarea se va vindeca("Tulburarea" găsim scris în Teofilact).

Și măcar că era puternic să oprească pe cei ce zavistuiau pe El de s-ar fi pornit asupra Lui, dară însă se dă în lături, ca să nu se pară că după nălucire are trupul. Că de ar fi ieșit adeseori prin mijlocul lor, ce n-ar fi zis Fantasiodochiții? "Adică cea ce i s-a părut întrupare, nălucire", Manent zic, și Valentin, și blestematul Eutihie"

Și arătând evanghelistul năpăstuirea zavistiei zice "Că măcar că Iisus nu boteza", dar însă zavistnicii, vrând să ațâțe pe Farisei asupra lui Hristos, Îl năpăstuiau pe El că botează.

"Și trebuia să treacă El prin Samaria", căci ca un lucru în treacăt al căii făcea pe Samariteni. Că vezi că n-a zis "trebuia să meargă El în Samaria", ci să treacă prin Samaria". Că vrea să taie de la Iudei toată pricina de clevetire, ca să nu poată zice ei, că i-a lăsat pe dânșii și S-a dus la neamurile cele spurcate. Pentru că atunci când Îl goneau pe El, atunci a mers la cei de alt neam, și nici atunci într-adins, ci în treacăt.

5 "Deci vine Iisus în cetatea Samariei ce se cheamă Sihar aproape de locul care l-a dat Iacov lui Iosif fiului său. Și era acolo fântâna lui Iacov"

Cu cuvință este să spunem de unde se trag Samarinenii, și de unde au primit numirea aceasta. Somor se numea muntele (Isaia 7) de la cel ce îl avusese pe el, după cum zice și Isaia, Capul lui Efraim Someronul.

Iar cei ce locuiau sub munte, nu Samarineni se numeau mai înainte, ci Israiliteni (IV Împărați 17). Iar după ce au greșit lui Dumnezeu, s-au dat în multe vremi Asirienilor. Iar mai pe urmă venind Asirianul asupra lor, fiindcă cugetase și sculare asupră-i, i-a robit pe ei, și nu i-a mai lăsat să rămână pe loc, presupunând sculare asupră țării. Ci pe aceștia la Babilon și la Midieni i-a mutat, iar de acolo neamuri din multe locuri aducând, i-a sălășluit în Samaria.

Deci după ce s-au făcut acestea, vrând Dumnezeu să arate barbarilor cum că nu pentru neputință, ci pentru păcat a fost iar pe Iudei lasă leii asupra barbarilor celor ce se mutaseră cu sălășluirea în Samaria, care îi stricau de obște pe toți aceia. Și vestindu-se aceasta împăratului, cheamă pe

oarecare bătrâni Iudei din cei robiți, și îi întreabă, ce s-ar cuveni să facă, ca să nu mai strice leii pe barbarii cei din Samaria? Iar ei îi zic lui, că Dumnezeul lui Israil caută peste locul acela, și nu suferă să locuiască acolo cei ce nu știu cele legiuite ale Lui. Deci dacă îi este lui grijă pentru barbarii cei de acolo, să trimită Preoți Iudei, care-i vor învăța pe barbari cele legiuite ale lui Dumnezeu, și așa se va îmblânzi Dumnezeu. Se pleacă iar împăratul, și trimite un Preot ca să învețe pe barbarii cei din Samaria legea lui Dumnezeu. Iar ei cărțile cele Dumnezeiești nu pe toate le-au primit, ci numai pe cele cinci ale lui Moisi: Facerea, Ieșirea, Preoția, Numerile și A doua lege. Încă nici desăvârșit de necredință nu s-au depărtat, iar mai pe urmă după câțiva ani s-au depărtat de idoli, și cinsteau pe Dumnezeu.

Deci Iudeii după ce s-au întors din robie, pururea îi zavistuiau pe ei, ca pe cei ce erau de neam Sirieni, și de la munte, Samarineni pe dânșii îi numeau.

Iar ei strănepoți ai lui Avraam și ai lui Iacov pe sineși se chemau. Că și Avraam Haldeu a fost, și Iacov pentru Fântâna cea de acolo al lor se numea.

Deci Iudeii, împreună cu toate celelalte neamuri și pe aceștia îi urau.

Pentru aceasta și pe Domnul ocărându-L Îi ziceau: "Samarinean ești" (Ioan 8). Și El încă le zicea ucenicilor: "În cetatea samarinenilor să nu intrați".

Dar pentru care pricină evanghelistul cu de-amănuntul zice pentru locul lui Iacov, și pentru Fântână? Întâi adică când vei auzi pe muiere zicând că "Iacov Părintele nostru ne-a dat nouă Fântâna aceasta", să nu te miri. Căci locul acela era Sichima, unde feciorii lui Iacov, Simeon și Levi, pentru că sora lor Dina a fost silnită de domnul Sichimitenilor au făcut cumplita aceea ucidere. (Facere 34).

Apoi încă și aceasta ne învățăm, dintru a ne spune evanghelistul nouă cele pentru loc și pentru fântână, cum că lepădarea Iudeilor de demult s-a făcut pentru păcatele lor și după ce au greșit ei lui Dumnezeu, cei de alt neam au stăpânit locurile. Și cele ce Patriarhii pentru credința cea întru Hristos au dobândit, pe acestea ei pentru necredință le-au pierdut. Drept aceea nu este nici un lucru de mirare unui neam, dacă cei de alt neam în locul Iudeilor au intrat întru împărăția Cerurilor.

Iar locul pe care l-a dat Iacov lui Iosif Sichima se numea. Că după ce fecriorii lui Iacov au prădat pe Sichimiteni, și au pustiit cetatea, pe aceasta ce s-a pustiit, tatăl lor a dat-o spre moștenire lui Iosif.

6-8. "Iar Iisus ostenit fiind de călătorie, ședea așa la fântână, și era ca la al șaselea ceas. A venit o muiere din Samaria să scoată apă. Zis-a ei Iisus: Dă-mi să beau. Că ucenicii lui se duseseră în cetate să cumpere hrană"

Zicând evanghelistul că s-a ostenit Domnul de călătorie, ne arată nouă trupul adică, neputința lui și osteneala, că nici dobitoace nu folosea la călătorie, ci pe jos umbla învățându-ne și pe noi a nu avea trebuință de multe. Iar alta, ca umbla cu osârdie și nu cu lenevire, din care ne învățăm ca și noi cu osârdie și cu silință să facem lucrul lui Dumnezeu.

Iar aceea ce zice "ședea așa" însemnează simplu și cum s-a întâmplat, și cum că nu pe scaun, ci așa precum era, adică pe pământ odihnindu-și trupul, și lângă fântână răcorindu-l pe el.

Apoi și altă pricină aduce pentru ce a șezut El lângă fântână, că era amiază-zi când arde soarele, că zice "și era ca la al șaselea ceas". Drept aceea și pentru arșița vremii avea trebuință de odihnă și de răcoreală. Încă și în alt chip ca nu cineva să prihănească pe Domnul, cum ucenicilor Săi poruncindu-le: "în calea păgânilor să nu mergeți" (Mat. 10). El la Samarineni vine, pentru aceasta zice cum că șederea la locul acela s-a făcut pentru osteneală, și cum că vorba cea cu muierea, pricină bine cuvântată avea atunci. Căci fiindcă setea, precum este cu urmare, după osteneală, avea trebuință și de băutură.

Și cerând El, vorbește cu Dânsul muierea vorbă de suflet iubitoare de învățătură. De aceea ce dară se cuvenea să facă? Să gonească pe muiere, care era atât iubitoare de învățătură, și însetată de a ști acelea pentru care nu se dumirea? Să nu fie! Nu este acest lucru al iubirii de oameni a lui Dumnezeu.

Vezi încă și de la aceasta smerenia Domnului că singur rămâne pe cale, ucenicii fiind dânșii în cetate să cumpere hrană, că atâta nu avea nici o grijă de pântece, cât în vremea în care mai toți și dacă după ce au prânzit, ei cumpăra hrana, pâine adică numai, ca și noi să ne învățăm să nu ne grijim de multe feluri de bucate.

Vezi încă și adeverirea evanghelistului, că nici a zis cu hotărâre "era al șaselea ceas", ci ca să nu cază din adevăr, "ca la al șaselea ceas" a zis, întărit făcând cuvântul.

9,10. "Deci a zis lui muierea Samarineanca: Cum tu Iudeu fiind, ceri de la mine să bei, muiere Samarineanca fiind eu? Că nu se amestecă Iudeii cu Samarinenii. Răspuns-a Iisus, și i-a zis ei: De ai fi știut darul lui Dumnezeu și cine este cel ce zice ție: Dă-mi să beau, tu ai fi cerut de la dânsul, și ți-ar fi dat ție apă vie. Zis-a lui muierea: Doamne nici găleată nu ai, și fântâna este adâncă, de unde dar ai apa cea vie?"

De la chipul cel de afară și de la îmbrăcămintele poate, și de la cuviincioasă așezare a trupului, și de la însăși vorba a cunoscut Samarineanca că Iudeu este Domnul, pentru aceasta și către El zice "Cum tu, Iudeu fiind?" și celelalte.

Și vezi cum cea de lăudare umilește muierea, că de se cuvenea a se păzi, Domnului I se cuvenea, nu ei. Că n-a zis, cum că Samarinenii nu se amestecă cu Iudeii, ci Iudeii pe Samarineni nu-i primesc. Dar însă muierea nici așa nu tace, ci socotind că face Domnul lucru împotriva legii, îndreptează ceea ce nu după lege se face.

Cum dar n-a făcut și atuncea minune pentru hrana ucenicilor? Pentru că de ar fi făcut toate cu minune, nu s-ar fi crezut că este om, precum lucește, de ar fi făcut toate ca un om, nu s-ar fi crezut că este Dumnezeu. Pentru aceasta uneori, lucrează ca un om, adeverind că este om. Iar alteori, face minuni ca un Dumnezeu, încredințând că este Dumnezeu. (*Zigadinos*)

Iar Domnul nu se descoperă mai întâi pe Sineși, până ce mai înainte fapta cea bună a muierii se va arăta.

Iar după ce s-a arătat fapta cea bună a muierii, și cum că atâta de lăudare asculta și de cercetătoare cu de-amănuntul este, atuncea începe de-aceea să vorbească cu dânsa cele mai înalte. Că de ai fi știut, zice, darul lui Dumnezeu, adică de ai fi știut ce dăruiește Dumnezeu, și cum că veșnice și nestricăcioase, și de M-ai fi știut și pe Mine cum că Dumnezeu fiind, pot a-ți da ție acestea, tu ai fi cerut, și ai fi luat apă vie.

Iar pe darul Sfântului Duh, apă Îl zice ca este, pentru că curățește, și multă răcoreală dă celor ce Îl primesc. Iar apă nu stătătoare, precum sunt cele de prin lacuri și puțuri putuneoase și stricate, ci vie, adică izvorâtoare, izbucnitoare, mișcătoare. Că darul Duhului pururea mișcă pe cei către lucrul cel bun face pe suflet, suișuri pururea punând ei, adică sufletul (Psalm 83 6). Acest fel de apă a băut Pavel vie și pururea mișcătoare, fiindcă pe cele dinapoi uita, și spre cele dinainte se întindea (Filip 3, 14)

Zice lui muierea "Doamne" Vezi cum îndată de socoteala cea proastă s-a depărtat, și multă cinste îi dă Lui, Domn numindu-L? Dar însă n-a ajuns la adâncul graiurilor lui Hristos, ci în alt fel Acela grăiește, și în alt fel înțelege ea pentru apă.

12-15 "Au doară tu mai mare ești decât Iacov Părintele nostru carele ne-a dat nouă fântâna aceasta, și el însuși din ea a băut, și fiii lui, și dobitoacele lui? Răspuns-a Iisus și i-a zis ei. Tot cel ce va bea din apa aceasta, va înseta iarăși, iar cel ce va bea din apa, care eu voi da lui, nu va înseta în veac, ci apa care voi da lui, se va face întru dânsul izvor de apă săltătoare întru viață veșnică (Izvorâtoare întru viața veșnică, pentru că dă viață veșnică *Zigadinos*).

Zice către dânsul muierea: Doamne, dă-mi această apă, ca să nu mai însetoșez, nici să mai viu aicea să scot"

Părinte al ei îl face pe Iacov în neamul cel bun al iudeilor băgându-se pe sine.

Și vezi și priceperea muierii, cum îndată din deosebirea apelor socotește și deosebirea celor ce le dă. Ca dacă acest fel de apă, zice, vei da, cu adevărat mai mare ești decât Iacov carele ne-a dat nouă apa aceasta.

Iar ceea ce zice: "Şi el însuşi din ea a băut" laudă este a dulceţii apei. Că atâta îi plăcea izvorul acesta patriarhului, cât şi el însuşi bea, şi fiii lui.

Iar aceea: "cei bea şi dobitoacele lui", arătare este a îndestulării apei, că zice: Nu numai dulce este apa, şi atâta de dulce, cât şi Iacov bea din trânsa; şi multă, şi atâta, cât şi la mulţimea dobitoacelor Patriarhului era din destul.

Iar după ce a zis muierea: "Au doară tu mai mare eşti decât Părintele nostru?", Domnul arătat nu zice, cum că apă cu adevărat mai mare sunt, ca să nu se pară că se trufeşte, căci încă nu dăduse vreo arătare a puterii Sale, iar prin cele ce zice, aceasta însemnează: Că tot cel ce va bea din apa aceasta, va înseta, iar cel ce va bea dintr-a Mea, nu va înseta. Pentru aceea de te minunezi de Iacov, carele a dat apa aceasta, cu mult mai vârtos trebuie a te minuna de Mine, Carele dau apa ceea ce este mult mai bună. Că ceea ce dau Eu, izvor de apă se face, carea pururea şi totdeauna se înmulţeşte. Că nu cât primesc sfinţii de la Dumnezeu, atâta şi până în sfârşit păzesc, ci numai seminţe şi începături ale lucrului celui bun primesc prin dar, apoi mai cheltuiesc şi ei şi le cresc, carea aceasta şi prin pilda Talanţilor o arată Domnul, şi prin Cina de ospeţi (Matei 25, Luca 10). Că cel ce a luat doi Talanţi, a câştigat alţi doi prin lucrare. Şi gazdei celui ce a primit pe cel rănit de tâlhari, i se făgăduieşte Domnul, că ce vei mai cheltui de la tine, eu voi da ţie.

Deci aceasta şi aicea însemnează. Dau cu adevărat apă vie celui ce înseteşează, dar aceea ce dau, nu rămâne atâta, ci se revarsă, şi se face izvor. A dat lui Pavel puţină apă Domnul, pe învăţăturile Ananiei, dar Pavel pe acea puţină apă a învăţăturii Ananiei, izvor au arătat, cât de la Ierusalim până la Ilirie au ajuns curgerile izvorului acestuia.

Dar muierea oarecum se află către acestea? Proastă încă cu adevărat, căci socoteşte că sunt cuvintele pentru apă simţită, dar arată şi oarecare sporire. Că mai înainte nu se dumirea, fiindcă zicea: "De unde ai apă vie?", iar acum fără de îndoială primind cuvântul zice: "Dă-mi această apă".

Şi se pare aceasta că este mai pricepută decât Nicodim. Că acela de asemenea de acest fel auzind, zicea: "Cum pot fi acestea?", iar aceasta începe a trece cu vederea şi pe fântâna lui Iacov. Că zice: De ai acest fel de apă, dă-mi şi eu voi mai veni aicea ca să scot. Vezi, cum a ales mai mult pe Domnul decât pe Iacov?

16-22 "*Zis-a ei Iisus*: Mergi şi cheamă pre bărbatul tău, şi vino aicea. Răspuns-a muierea, şi i-a zis lui: N-am bărbat. *Zis-a ei Iisus*: Bine ai zis, că nu am bărbat. Că cinci bărbaţi ai avut, şi acum pre carele ai nu-ţi este ţie bărbat. Aceasta adevărat ai grăit. Zis-a lui muierea: Doamne văz că Proroc eşti tu. Părinţii noştri în muntele acesta s-au închinat, şi voi ziceţi că în Ierusalim este locul unde se cade a se închina. Zis-a ei Iisus: Muiere crede mie, că va veni vremea când nici în muntele acesta, nici în Ierusalim vă veţi închina Tatălui. Voi vă închinaţi căruia nu ştiţi, noi ne închinăm căruia ştim"

"Mergi şi cheamă pe bărbatul tău". Căci fiindcă o vedea pe dânsa că stă asupra ca să ia, şi îl silea pe El ca să-i dea, îi zice "Cheamă pe bărbatul tău", ca cum arătând, că se cuvine şi acela a fi părtaş cu tine darului acestuia al meu.

Iar aceia sârguindu-se atunci adică, a se tăinui, într-alta şi a înşelare: "N-am bărbat". Iar Domnul prin Prorocie de aici descoperind puterea Sa, şi pe cei mai înainte îi numără, şi pe cel ce acum se tăinuia îl vădeşte.

Dar oare i-a căzut ei cu greu auzind acestea? Sau L-a lăsat pe El şi a fugit? Nicidecum. Ci minunându-se mai vârtos şi stăruind mai mult, zice: "Doamne, văd că prooroc eşti Tu". Şi pentru dogme Dumnezeieşti Îl întreabă pe Dânsul, nu pentru lucruri ale vieţii acesteia, adică pentru sănătatea trupului, sau pentru bani (atâta iubitor de înţelepciune şi plecat către fapta cea bună avea sufletul).

Dară ce? "Părinţii noştri în muntele acesta s-au închinat (iară aceasta zice pentru Avraam, că întru acela se zice să fi adus el pe Isaac spre jertfă), şi cum Voi ziceţi că în Ierusalim se cade a se închina." Pricină luând Domnul, prooroceşte şi o vădeşte pe ea. Şi pe cei arătaţi şi după lege bărbaţi ai ei numărându-i, şi pe cel de acum ascuns şi afară de lege descoperindu-l. Cu cinci bărbaţi a avut arătat unul după altul. Că aceasta era neopeltă. Iar cel al cincilea murind, numai de-aceea n-a mai voit s-o ia pe ea altul muiere. Dar ea nesuferind pofta, avea în trup ascuns pe cel ce se împreuna cu dânsa. Deci cei cinci au fost bărbaţi ai ei, pentru că erau arătaţi. Iar cel ce acum se împreuna cu dânsa, n-a fost bărbat al ei, pentru că cea întru ascuns (Zigabinus).

Văzut-ai cum mai înaltă s-a făcut? Că ceia ce cu puţin mai înainte se grijea de a nu se supăra pentru sete, acum pentru dogme întreabă.

Pentru aceasta şi Iisus văzând priceperea ei, pe această nedumerire a ei o dezleagă, pentru că nu era de nevoie, ci altă dogmă mai mare descoperă, pe care nici lui Nicodim, nici lui Natanail nu i-a descoperit. "Că va veni -zice- vreme, când nici în Ierusalim, nici aceea vă veţi închina lui

Dumnezeu". Că tu zice te sileşti să arăţi pe cele ale Samarinenilor mai cinstite decât pe cele ale Iudeilor. Iar Eu zic ţie, că nici acestea, nici acelea sunt cinstite, ci alta oarecare aşezare va fi mai bună decât amândouă acestea. Însă şi aşa pe Iudei mai cinstiţi decât pe voi Samarinenii îi arăt. "Că voi -zice- vă închinaţi Căruia nu ştiţi, iar noi Iudeii Căruia ştim". Şi El împreună cu Iudeii se numără, pentru că după părerea muierii grăieşte, căci ca un Prooroc iudeu Îl socotea ea pe Dânsul, şi pentru aceasta zice: "Noi ne închinăm".

Dar cum nu ştiau Samarinenii Căruia se închinau? Fiindcă socoteau ei cum că Dumnezeu se cuprinde într-un loc. Pentru aceasta şi trimiţând ei în vremea când îi mâncau leii -precum mai sus s-a zis- au vestit împăratului asirienilor, cum că Dumnezeul locului acelui nu-i primeşte pe dânşii (IV Împăraţi 17). Drept aceea au şi rămas la multă vreme cinstind pe idoli, iar nu pe Însuşi Dumnezeu.

Iar Iudeii erau slobozi de această socoteală, şi Dumnezeu al tuturor pe Dânsul Îl ştiau, măcar deşi nu toţi.

"Că mântuirea din Iudei este".

Îndoită înţelegere are [illegible] aceasta, sau cum că în lume bunătăţile de la Iudei au fost. Că a şti pe Dumnezeu şi a defăima pe idoli, de acolo au avut începutul, şi celelalte dogme toate, încă şi însăşi închinăciunea aceasta a voastră a Samarinenilor, măcar deşi nu drept, de la Iudei a avut începutul. Sau mântuire numeşte venirea Sa, care din Iudei a fost.

Încă este cu putinţă şi pe Însuşi Domnul mântuire a-L înţelege, Carele a fost din Iudei după trup.

"Că va veni vremea, şi acum este, când închinătorii cei adevăraţi se vor închina Tatălui cu Duhul şi cu adevărul. Că Tatăl acest fel caută să fie cei ce se închină lui. Duh este Dumnezeu, şi cei ce se închină lui, cu Duhul şi cu adevărul se cade să se închine".

Măcar deşi noi Iudeii cu chipul închinăciunii vă întrecem pe voi Samarinenii, dar însă şi cele ale Iudeilor sfârşit vor avea de acum. Că nu numai locurile se vor schimba, ci şi chipul slujirii lui Dumnezeu. Şi aceasta lângă uşi a sosit, şi acum sunt, pentru că nu multă vreme vor zăbovi precum cele ce s-au zis de Prooroci.

Iar"adevăraţi închinători"numeşte pe cei ce după legea Lui petrec, cari nu într-un loc hotărăsc pe Dumnezeu, precum samarinenii, sau nu cu slujbă trupească îi slujesc Lui, precum Iudeii, ci cu Duhul şi cu adevărul, adică prin suflet, prin curăţirea minţii. Căci fiindcă Dumnezeu este Duh, adică fără de trup, nu se cade să I se închine Lui trupeşte,ci cu Duhul,adică cu sufletul.Că aceasta însemnează "cu Duhul", pentru că şi Duh, şi fără de trup este sufletul.

Dară fiindcă mulţi se par că I se închină Lui cu sufletul, însă nu cu socoteală dreaptă pentru Dânsul, precum ereticii, pentru aceasta a adaos "şi cu adevărul". Că se cade şi cu mintea să se închine lui Dumnezeu, dar şi socoteală adevărată pentru Dânsul să aibă.

Şi poate va zice cineva, că pe cele două părţi ale Filosofiei noastre însemnează aicea: lucrarea şi vederea. Prin acestea două, adică prin ceea ce zice "Cu Duhul" însemnează pe partea cea lucrătoare. Căci cei ce cu Duhul lui Dumnezeu se poartă, omoară lucrările trupului după cum zice Dumnezeiescul Apostol (Romani 8). Şi iarăşi: trupul pofteşte împotriva Duhului, şi Duhul împotriva trupului" (Galateni

5, 17), întrucât pe fapta bună cea lucrătoare însemnează prin ceea ce zice "Cu Duhul". Iară prin ceea ce zice "Cu adevărul" pe partea cea văzătoare. Iar aceasta şi Pavel grăieşte,când zice"în azimele curăţiei", care însemnează ale neprihănirii vieţii, adică ale părţii celei lucrătoare. Că partea cea văzătoare întru adevărul cuvântului celui dogmaticesc se îndeletniceşte. (I Cor. 5, 8).

Şi în alt chip, fiindcă Samarinenii hotărau într-un loc pe Dumnezeu, şi aceasta ca în locul acela se cade a se închina, iar de Iudei cu închipuiri toate se săvârşeau şi umbros, pentru aceasta, aceea ce zice "Cu Duhul" spre deosebirea samarinenilor a zice, întrucât slujbă cuprinsă într-un loc aduceţi lui Dumnezeu. Iar închinătorii cei adevăraţi, nu într-un loc cuprinsă vor aduce, ci cu Duhul vor sluji, adică cu mintea şi cu sufletul. Dară nici ca Iudeii cu închipuire şi umbros se vor închina, ci cu adevărul, fiindcă cele Iudaiceşti obiceiuri şi păziri vor să se strice.

Încă poate, fiindcă Legea cea Iudaicească după slovă înţelegându-se închipuiri şi umbră era, spre deosebirea slovei este pusă aceasta "cu Duhul", că nu mai petrece întru noi legea slovei, ci a Duhului. "Că slova omoară, iar Duhul face viu" (II Cor. 3, 6). Iar spre deosebirea închipuirii şi a umbrei aceştia "cu adevărul".

Deci vezi, zice, vremea, iar mai vârtos acum este, vremea venirii mele adică celei cu trup, când închinătorii cei adevăraţi nici ca samarinenii într-un loc se vor închina, ci în tot locul cu Duhul, iar nu cu chip trupesc închinăciune aducând, precum şi Pavel zice: "Căruia slujesc cu duhul meu", nici ca Iudeii închipuitoare şi umbroasă şi de cele ce vor să fie arătătoare slujbă vor aduce, ci adevărată şi care nimic umbros nu are.

Că acest fel de închinăciune caută Dumnezeu, fiindcă Duh este, Duhovnicești, și fiindcă Adevăr este, adevărați.

25,26,27 "Zis-a lui muierea: știu că va veni Mesia (carele se cheamă Hristos) când va veni acela, va spune nouă toate. Zis-a ei Iisus: Eu sunt cela ce grăiesc cu tine. Și atuncea au venit ucenicii lui, și se mirau că cu muiere grăia, însă nimeni nu i-a zis: Ce cauți, sau ce grăiești cu ea?"

De unde știa muierea că va veni Mesia, Carele se cheamă Hristos? Din Scripturile lui Moisi. Că am apucat și am zis mai înainte, că pe cele Cinci cărți ale lui Moisi le-au primit Samarinenii. Deci fiindcă au primit cărțile lui Moise, din acelea știau proorociile cele pentru Hristos și cum că este Fiu al lui Dumnezeu. Că aceea ce zice: "Să facem om" (Facere 1, 26) arată că s-a zis de Tatăl către Fiul, încă și Cel ce vorbea cu Avraam în cort (Facere 18) Fiul era. Și Iacov pentru Dânsul proorocind zicea că: "Nu va lipsi Domn din Iuda, până când va veni Acela, Căruia este rânduit" (Facere 49, 10). Încă și însuși Moise zice: "Proroc vă va ridica Domnul din frații voștri ca mine, pe Acela să-l ascultați"(Deut.18).Și multe altele propovăduiesc venirea lui Hristos.Pentru aceasta dar zice muierea: "Știu că va veni Mesia".

Iar Domnul de-aceea se descoperă pe Sineși ei, fiindcă așa cerea urmarea cuvântului. Iar de ar fi zis îndată dintru început: Eu sunt Hristos, nici pe muiere n-ar ne-fi plecat-o, și s-ar fi părut că este și oarecarele însărcinătoriu și lăudaș. Iar acum după ce câtu-puțin a ridicat-o pe dânsa spre a-și aduce aminte de așteptarea cea pentru Hristos, așa de-aici se descoperă pe Sineși

Dar pentru care pricină Iudeilor, care adeseori întrebau: "Spune nouă, de ești tu Hristosul?", nu S-a descoperit pe Sine, iar muierii spune? Acelora adică nimica nu le spune, pentru că nu întrebau ca să se învețe, ci ca mai mult să-L năpăstuiască, iar acesteia, fiindcă era cu bună cunoștință, acum pe Sineși Se descoperă. Căci cu curată minte și cuget, și poftind să se învețe adevărul, întreba. Și arătat este din cele de pe urmă, că după ce a auzit, nu numai ea a crezut, ci și pe alții la credință a vânat, și pretutindenea muierea se vede și cercătoare cu de-amănuntul și credincioasă.

Iar după ce s-a săvârșit de-acum vorba cea cu muierea, și învățătura, în bună vreme au venit ucenicii, și se minunau de smerenia Lui, că atâta de slăvit fiind El și vestit în toți, suferea cu atâta pogorâre să vorbească cu o muiere săracă și Samarineancă.

Și măcar că se minunau, dar nu îndrăznesc să întrebe, pentru ce vorbește cu dânsa,atâta erau de supuși și păzeau evlavia cea cuviincioasă ucenicii către Învățătorul.

Iar deși uneori se arată că îndrăznesc,precum Ioan când cade pe piept; și când se apropie și zic: Cine este mai mare? Și când fiii lui Zevedeu se roagă, ca unul de-a dreapta și altul de-a stânga să șadă (Ioan 13, Mat. 18 și 20)dar pe acelea le cerea, ca pe cele ce erau cuviincioase lor, și se arătau că sunt lor de nevoie atuncea. Iar aici fiindcă nu era atâta de folos lor a cerca ceea ce nu era de nevoie nicicum, pentru aceasta nu uneltesc îndrăzneala în ceea ce nu are vreme cuviincioasă.

28,29,30 "Iar muierea a lăsat găleata sa, și a mers în cetate, și a zis oamenilor: veniți de vedeți om, carele mi-a spus mie toate câte am făcut. Nu cumva acesta este Hristos? Deci au ieşit din cetate, şi veneau către El"

Atâta de mult s-a aprins auzirea în inimă din cele zise, cât şi găleata o lăsat, aşa degrab a ales mai mult apa lui Hristos decât fântâna lui Iacov! Pentru aceasta Apostol se face, hirotonită fiind de credinţa ceea ce a cuprins inima ei, şi cetatea toată întreagă o învaţă şi o trage. "Veniţi– zice– de vedeţi om, carele mi-a spus mie toate câte am făcut"

Cu adevărat când se va înfoca sufletul de foc Dumnezeiesc, la nimic din cele de pe pământ nu caută, nu la ruşine, nu la cinste. Că iată şi aceasta nu se ruşinează vădindu-şi lucrurile sale, ci zice: "Carele mi-a spus toate câte am făcut" Măcar că putea şi în alt chip să zică: Veniţi de vedeţi proroc propovăduind. Dar nu aşa zice, ci defaimă slava sa, şi numai spre a propovădui adevărul priveşte.

Şi nu zice că Acesta este Hristos cu hotărâre, ci "nu cumva Acesta este Hristos?" fiindcă voia să-i facă pe urmă chiar pe aceia împreună hotărâtori, şi mai lesne primit să facă cuvântul. Că de ar fi hotărât că Acesta este Hristos, poate s-ar fi împotrivit vreunii hotărârii ei ca a uneia ce era defăimată, nepriimind-o.

Iar unii au înţeles pe acei cinci bărbaţi ai samarinencii că sunt cele Cinci Cărţi, pe care numai pe acelea le primea Samarineanca. "Iar acela pe carele acum ai – zice – adică cuvântul Meu pe carele acum de la mine îl primeşti, nu ţi este ţie bărbat. Că încă nu le-ai însuşit zice, cu a mea învăţătură.

Dar încă ar fi putut zice cineva ca şi spre închipuirea firii omeneşti se socoteşte Samarineanca. Că firea noastră de demult în munte locuia, adică în mintea cea plină de Dumnezeiescul dar, că mai înainte de a greşi Adam, cu toate Dumnezeieştile daruri era împodobit. Pentru că şi proroc era, că după ce s-a sculat din somn, pentru facerea muierii şi pentru dragostea bărbatului către dânsa a arătat. Că a zis: Aceasta-i os din oasele mele şi cum că pentru aceasta va lăsa omul pe tatăl său şi pe mama sa (Facere 2, 23-24). Şi a fost firea noastră în muntele acesta, adică în mintea cea înaltă,dar după ce a greşit lui Dumnezeu, roabă s-a dus şi pe sămânţa cea sfântă, pe tot cugetul zic cel Dumnezeiesc, diavolul cel ce ne-a robit pe noi, l-a dus în Babilon, adică în tulburarea lumii acesteia. Şi în locul aceleia a pus de s-au sălăşluit gândurile cele barbariceşti, pe care Leii, adică gândurile cele bune care împărăţesc întru noi le mâncau, până când le-a supus pe dânsele de au primit cuvintele lui Dumnezeu. Dar încă nici pe acestea cu totul desăvârşit. Că răutatea după ce odată în munte, în mintea noastră zic, s-a sălăşluit, a primit cărţile lui Moise,dar nu cu totul desăvârşit s-au făcut bună, ci încă sub blestem era.

Deci Iisus călătorind, adică multe căi iconomisind şi chipuri spre mântuirea noastră folosind,şi uneori cu îngrozirile, alteori cu rănile răutăţilor, uneori cu facerile de bine,iar alteori cu făgăduinţe ale bunătăţilor chibzuind a folosi viaţa noastră a ostenit, cu acest fel de chipuri ispitindu-se a ne îndrepta pe noi. Dar a aflat şi altă iconomie,în care a şi şezut, şi s-a odihnit împăcându-se cu aceasta,care" Izvorul Botezului întru carele firii noastre cei păcătoase samarinence i-a făcut bine.

Iar izvorul acesta al Botezului,fântână a lui Iacov cu cuviinţă se va numi, adică al înşelătorului, că întru acest izvor înşeală cineva pe diavolul, fiindcă şi Domnul în acesta a sfărâmat chipul balaurului, pe care l-a şi dat mâncare noroadelor Arapilor (Psalm 73). Că cu balaurul acesta nu alţi oarecarii se veselesc şi se hrănesc, fără numai cei întunecaţi şi negri în suflet, şi de Dumnezeiasca lumină neîmpărtăşiţi.

Şi cu această fire a noastră cinci bărbaţi s-au însoţit, adică legile cele multe, care s-au dat ei de la Dumnezeu. Cea din Rai, cea din vremea lui Noe, cea din vremea lui Avraam, cea din vremea lui Moisi, cea prin Prooroci. Că Noe după potop aşezământul oarecarele a primit (Fac. 9), şi Avraam pe al tăierii împrejur (Fac. 17).

Deci după ce cu aceste cinci legi s-a însoţit firea, a luat mai pe urmă şi a şasea, pe care n-o avea bărbat, că încă nu se însoţise cu dânsa, adică legea Aşezământului celui Nou.

Încă va înţelege cineva a şasea lege, pe care n-o avea drept bărbat firea: cea a închinării de idoli. Că pe această lege n-o avea de la Dumnezeu dată a soţie, ci ca şi cu un preacurvar se împreuna cu dânsa. Pentru aceasta şi Proorocul zice: "Şi preacurvea în lemn" (Ier 3,9). Şi iarăşi: "Au curvit fuupula a tăi lemnul", pentru cele cioplite adică, şi pentru copacii pe care-i cinsteau. Că întru atâta nebunie s-a fost prăpăstuit firea. Cât şi copacilor celor frumoşi pentru frumuseţe aduceau jertfă: chiparoşilor adică şi paltinilor şi celor asemenea. Deci când pe al şaselea acesta preacurvar l-a îndrăgit omul, şi la închinarea de idoli s-a alunecat, atunci Domnul venind, ne izbăveşte pe noi de aceasta.

Pentru aceea şi zice: "carele acum ai", căci cu adevărat în anii venirii lui Hristos la rătăcirea Elinilor şi cei mai înţelepţi din Iudei s-au fost abătut. Şi arată crezul fariseilor care credeau în ursitori, şi în astrologie.

Este încă Samarineancă şi tot sufletul, carele cu cele cinci simţiri fără de socoteală s-a înjugat, apoi şi pe greşeala cea întru dogme ca pe oarecarele al şaselea preacurvar o a luat lui şi, căruia Iisus îi face bine, sau prin botez, sau prin izvorul lacrimilor, că şi lacrimile se numesc fântână a lui Iacov, adică a minţii noastre, care îngeală pe răutate, din care apă şi înaltă mintea bea, şi fiii ei, gândurile zic, şi dobitoacele ei, părţile cele necuvântătoare ale sufletului: mânia şi pofta.

Că lacrimile la minte şi la gânduri şi la celelalte spre răcoreală se fac.

30-34. "Iar întru aceasta îl rugau pre dânsul ucenicii, grăind: Rabbi mănâncă. Iar el a zis lor: Eu mâncare am a mânca carea voi nu o ştiţi. Iar ucenicii grăiau între ei: Nu cumva I-a adus lui cineva să mănânce? Zice lor Iisus: Mâncarea mea este ca să fac voia celui ce m-a trimis pe mine, şi să săvârşesc lucrul lui."

Rugau ucenicii pe Domnul ca să mănânce nu din socoteală obicinuită, ci din multa dragoste cea către Învăţătorul, că Îl vedeau pe El ostenit de călătorie şi de arşiţa cea ce era atuncea.

Iar Domnul ştiind că Samarineanca va să tragă către El mai înainte Cetatea, şi cum că vor să creadă întru El Samarinenii, zice: Eu mâncare am a mânca, adică mântuirea oamenilor, că aşa o poftesc pe aceasta, cât nici unul din voi pe mâncarea cea simţită. Iar pe această mâncare, care am a o mânca, voi ucenicii Mei n-o ştiţi. Căci fiindcă sunteţi groşi încă, şi nu puteţi înţelege cele ce întunecos de Mine se grăiesc, pentru aceasta nu ştiţi că "mâncare" numesc Eu mântuirea oamenilor.

Încă şi în alt chip, nu ştiţi mâncarea aceasta, căci nu ştiţi că vor să creadă întru Mine Samarinenii, şi vor să se mântuiască.

Ce fac dar ucenicii? Încă stau întru nedumerire, nu cumva I-a adus Lui cineva să mănânce? Că nu îndrăznesc, pentru evlavia cea obişnuită lor, să aducă Lui întrebare. Dar El, măcar deşi aceia nu L-au întrebat, însă le descoperă ceea ce întunecos s-a grăit, şi zice: Mâncarea Mea este ca să fac voia Celui Ce M-a Trimis pe Mine, că voia lui Dumnezeu este mântuirea oamenilor, şi să săvârşesc lucrul Lui. Că Proorocii şi Legea n-au putut să săvârşească lucrul lui Dumnezeu, că n-au fost ei desăvârşiţi, fiindcă închipuiri şi umbre ale bunătăţilor celor ce vor să fie arătau, iar Domnul a săvârşit lucrul lui Dumnezeu – mântuirea noastră zic – şi înnoirea.

Şi înţelegi încă lucru al lui Dumnezeu pe om, pe carele l-a săvârşit singur Fiul lui Dumnezeu, fiindcă întru sine pe firea noastră fără de păcat o a arătat, şi întru tot lucrul bun prin Dumnezeiasca petrecere cea în trup desăvârşit şi deplin pe dânsa o a vădit, şi până în sfârşit lumea o a biruit.

Încă şi Legea lucru al lui Dumnezeu este, pentru că de degetul lui Dumnezeu este scrisă (Ieşire 31), pe carea o a săvârşit Domnul. "Că sfârşitul legii este Hristos" (Romani 10, 4) ca Cela ce a făcut de au încetat toate cele ce se săvârşeau în lege, şi de la slujba cea trupească către cea Duhovnicească pe acestea le-a mutat.

Iar întunecos grăieşte de multe ori Domnul, ca mai luători aminte să facă pe ascultători, şi să-i deştepte pe ei a întreba, şi a se învăţa ceea ce acoperit se grăieşte.

Iar "mâncare" numind mântuirea oamenilor învaţă pe ucenici, ca şi ei când se vor hirotonisi învăţători ai lumii, puţină grijă să aibă pentru mâncarea cea trupească, pe toată pofta spre a mântui oameni [illegible]-o.

Şi însemnează, că şi bucatele cele ce se aduceau de la vreunii, le primea Domnul. Că zic ucenicii: "Nu cumva I-a adus Lui cineva să mănânce?" Iar aceasta o făcea, nu cum că avea trebuinţă de slujba cea de la alţii, căci cum este cu putinţă să aibă trebuinţă "Cela ce dă hrană la tot trupul?" (Psalm 135, 25). Ci ca cei ce aduceau pâine să aibă, şi să se obişnuiască şi pe alţii a hrăni. Încă şi ca să dea chip tuturor oamenilor a nu se ruşina de sărăcie, nici greu lucru a socoti a se hrăni de la alţii. Iar mai vârtos dascălilor şi prea de nevoie este aceasta: a avea pe alţii purtători de grijă pentru hrană, ca ei fără de smulgere fiind, să slujească slujba cuvântului (Matei 10, 10). Pentru aceasta şi ucenicilor a poruncit a se hrăni de la cei ce se învăţau de ei (Mat. 10,10).

35-38. "Au nu voi ziceţi, că mai sunt patru luni şi secerişul va veni? Iată zic vouă, ridicaţi Ochii voştri, şi vedeţi holdele că sunt albe spre seceriş acum. Şi cel ce seceră, plată ia, şi adună roadă în viaţă veşnică, ca şi cel ce seamănă împreună să se bucure şi cel ce seceră. Că întru aceasta este cuvântul adevărat: că altul este cel ce seamănă şi altul cel ce seceră. Eu v-am trimis pe voi să seceraţi ceea ce voi nu v-aţi ostenit. Alţii s-au ostenit, şi voi aţi intrat în osteneala lor."

Începe acum mai arătat a descoperi ucenicilor cele ce întunecos mai înainte s-au grăit. Că zice: Voi ziceţi – adică socotiţi – că secerişul întru aceste patru luni va veni cel simţit cu adevărat. Iar Eu zic vouă că a sosit secerişul cel Duhovnicesc. Iar acestea le zicea pentru Samarinenii care acum veneau la El. Ridicaţi Ochii voştri, sau pe cei gânditori, sau pe cei simţitori, şi vedeţi mulţimea Samarinenilor celor se văd şi sufletele lor cele ascultătoare şi gata spre credinţă, care ca nişte holde albe au trebuinţă de seceriş. Că precum spicele când se albesc, sunt gata spre seceriş, aşa şi aceştia spre mântuire sunt gătiţi.

"Şi cel ce seceră plată ia şi adună roada în viaţa veşnică, ca şi cel ce seamănă împreună să se bucure şi cel ce seceră". Iar ceea ce zice, aceasta înţelegere are: Proorocii au semănat, dar n-au secerat. Însă pentru aceasta nu sunt lipsiţi de dulceaţă, ci împreună cu noi se bucură, măcar deşi nu împreună cu noi seceră. Care aceasta la cele simţite secerişuri nu este, că acolo de se va întâmpla ca altul să semene, şi altul să secere, mâhnire va fi celui ce nu seceră. Iar la cele Duhovniceşti nu aşa, ci şi Proorocii cei ce mai înainte au propovăduit şi mai înainte au semănat minţile oamenilor, se bucură împreună cu voi cei ce aţi tras la mântuire pe oameni.

Iar ceea ce zice: "Eu v-am trimis pe voi să seceraţi, ceea ce voi nu aţi ostenit", pentru aceasta o zice Domnul, ca atunci când va trimite pe ucenici la propovăduire să nu se tulbure ei, ca şi cum se trimit la lucru cu anevoie, şi cu osteneală, căci pe cel mai cu anevoie şi mai cu osteneală Proorocii l-au primit. Iar voi la cele gata vă trimiteţi.

Iar "cuvântul adevărat" zice pe oarecarea pildă ce se vorbea de obşte în norod. Că altul este cel ce seamănă şi altul cel ce seceră.

Şi vezi, cum toate cu stăpânire zice şi cu putere: "Eu v-am trimis pe voi să seceraţi". Audă cei împreună cu blestematul Marcion şi cu Manent, şi cu cei asemenea, care pe Legea cea Veche o înstrăinează de cea Nouă, că şi de aici se vădeşte şi se arată, că de era străină cea veche, cum

Apostolii au secerat pe cele semănate de Prooroci? Pentru aceasta dară de vreme ce pe cele ale celei vechi au secerat Apostolii, nu este străină aceea de Legea cea Nouă, ci amândouă una sunt.

Audă şi cei împreună cu Arie, cum ca un Domn şi Stăpân trimite pe ucenici. Şi îi trimite, ca de la cele pământeşti să secere, şi să taie pe cei ce sunt lipiţi la acelea, şi Elini şi Iudei, şi în arie să-i aducă pe dânşii, în Biserica zic, întru care aducându-se, prin a se treiera de lui, adică de dascăli, şi prin a fi supuşi lor, se frământă, şi tot ce este pământesc şi trupesc şi materie a locului, lepădând, curate grăunţe în jitniţa cea cerească se pun. Apoi şi mâncare se face a lui Dumnezeu, Carele întru mântuirea lor se veseleşte. Aşa Pavel a secerat, de la pământ tăindu-se, şi învăţându-ne pe noi, cum că petrecerea noastră în ceruri este.

Iar unii cu chip de glumă, înţeleg şi la bătrâni cuvântul acesta: Vedeţi holdele că sunt albe spre seceriş, adică pentru căruntețile şi secerişul morţii.

39-42 "Iar din cetatea aceea mulţi din Samarineni au crezut în El pentru cuvântul muierii, care mărturisea: Mi-a spus mie toate câte am făcut. Deci după ce au venit la dânsul Samarinenii, îl rugau pre el ca să rămână la dânşii (1). Şi a rămas acolo două zile. Şi mult mai mulţi au crezut pentru cuvântul lui, şi muierii ziceau: Nu mai credem pentru vorba ta, că înşine am auzit, şi ştim, că acesta este cu adevărat Mântuitorul lumii Hristos".

Pentru cuvântul muierii cred Samarinenii, căci ca nişte pricepuţi au judecat întru ei, că nu şi-ar fi vădit muierea a sa viaţă ca să facă bun altuia, de nu cu adevărat mare oarecarele ar fi fost, şi mai presus de cei mulţi Cel ce le propovăduia de dânsa. Pentru aceasta și credința prin lucruri arătând ei, Îl roagă pe El să fie pururea la dânșii, că „a rămânea" aceasta însemnează: a locui cu totul la dânșii. Iar El la aceasta nu se pleacă, ci numai două zile rămâne, drept aceea și mult mai mulți din ei au crezut pentru învățătura Lui.

Că evanghelistul nu zice cele deosebi minunate graiuri ale învățăturii Lui, dar însă nouă ne dă să înțelegem din sfârșitul lucrurilor puterea Dumnezeieștii Lui învățături. Că multe și din cele mari le trec evangheliștii, căci nu pentru arătarea cea cu trufie, și iubirea de slavă scriu ei, ci ca să vestească adevărul. Că și după ce a mers Domnul la Samarineni, poate să-i fi învățat oarecare învățături Dumnezeiești. Pentru aceasta și nevăzând ei vreun semn, cred și Îl roagă să rămâie.

Iar iudeii măcar că de nenumărate și cuvinte și semne au fost îndestulați, încă Îl goneau. Cu adevărat „vrăjmașii omului sunt casnicii lui" (Miheia 7; Matei 10, 36).

Și vezi cum întru puțină vreme norodul a întrecut pe cei ce L-au învățat pe dânșii. Că nu-L zic Lui prooroc, nici mântuitor al lui Israil, ci al lumii; și cu articol: „Acesta este Mântuitorul". Cel ce chiar și cu adevărat a mântuit pe toți. Că au venit mulți ca să mântuiască, și Lege și Prooroci și îngeri, dara Acesta este Mântuitorul Cel Adevărat.

43-45 „Iar după cele două zile a ieșit de acolo, și a mers în Galileea, că Însuși Iisus a mărturisit că proorocul în patria sa cinste nu are. Și când a venit în Galileea, L-au primit pe dânsul Galileenii, fiindcă au fost văzut toate câte a făcut în Ierusalim la Praznic, că și ei au fost venit la Praznic" (Mat. 13; Marcu 6; Luca 4)

După ce a ieșit Domnul din Samaria, merge în Galileea. Apoi ca să nu cerce cineva și să stea întru nedumerire, pentru care pricină n-a fost pururea în Galileea, ci uneori merge la dânșii, și mai vârtos fiindcă se părea a fi din Galileea, zice că pentru aceasta nu petrecea în Galileea, pentru că nici o cinste la Dânsul nu arătau ei.

Că Însuși Iisus a mărturisit, că proorocul în patria sa nu este cinstit.

Că obișnuim noi oamenii, pe cei ce sunt obișnuiți nouă a-i defăima, și pururea a lua aminte la cei străini și neobișnuiți.

Ce dară? Nu vedem pe mulți și de ai săi cinstindu-se? Așa este cu adevărat, dar prea rar se întâmplă una ca aceasta, iar de se vor afla cândva vreunii în patrie a fi cinstiți, cu mult mai vârtos în pământ străin vor fi cinstiți. Pentru aceea asemănându-se cinstea cea din patrie cu cea din pământul străin, necinste se va afla. Că zavistia nu lasă pe cei împreună patrioți ca să dea cinstea cea cuvincioasă, ci puțină pe aceasta o dau, rușine a sa socotind pe slava celui de o seminție cu dânșii.

Deci după ce a venit Domnul în Galileea, au crezut Galileenii, fiindcă au văzut semnele care făcuse în Ierusalim.

Însă samarinenii sunt mai buni, care și fără de semne au crezut din cuvântul muierii, iară în altă vreme Samarinenii nu L-au primit pe El ca pe un prieten al iudeilor care erau vrăjmași ai lor. Că aceasta a spus-o Luca în cap. 9, ci aceia alții au fost, deosebiți de aceștia, că aceia locuiau într-un sat al Samariei, iară aceștia în cetate. (Zigadinos)

Și vezi pretutindenea că cei ce se par lepădați, sporesc întru credință, samarinenii zic și Galileenii, că și pe aceștia îl defăimau, ca pe cei ce erau mai țărani, pentru aceasta și ziceau că "Prooroc din Galileea nu s-a sculat" (Ioan 7, 52); iar cei ce se socotesc aleși, se leapădă, precum erau Iudeii cei din Ierusalim.

Cu cuviință dar și noi cei de alt neam ne-am primit. Că în patria Sa, adică în Sinagoga Iudeilor ar fi zis cineva: Cinste n-a avut Proorocul Hristos, precum Moisi zice "Că Prooroc va scula vouă Domnul" (Deut. 18).

46-50 "Și a venit Iisus iarăși în Cana Galileii, unde a făcut apa vin. Și era un om împărătesc, al căruia fiu era bolnav în Capernaum. Acesta auzind, că Iisus a venit din Iudeea în Galileea, a mers la el, și-l ruga pre dânsul, ca să se pogoare, și să tămăduiască pre fiul lui, că va să moară. Iar Iisus a zis către el: De nu veți vedea semne și minuni, nu veți crede. Zis-a către el omul cel împărătesc: Doamne pogoară-te mai nainte până a nu muri fiul meu. Zis-a Iisus lui: Mergi, fiul tău viu este. Și a crezut omul cuvântului carele a zis Iisus lui, și s-a dus"

Ne aduce aminte nouă evanghelistul de minunea cea din Cana, unde s-a făcut apa vin. Una adică, ca să mărească lauda Samarinenilor, că Galileenii, zice, și din semnele cele ce s-au făcut în Ierusalim, și din cele ce s-au făcut la [illegible] L-au primit pe El, iar Samarinenii numai din mărturia muierii, și învățătura Domnului. Iar alta și ca să ne arate nouă că și omul cel împărătesc din minunea cea din Cana, oarecarele gând bun pentru Hristos a primit, măcar deși nu cel cuviincios.

Iar împărătesc pe acesta îl numește, sau pentru că era de neam împărătesc, sau pentru că avea altă oarecarea dregătorie de boierie, care se numea așa.

Dar oare, va zice cineva, oare însuși este acesta cu sutașul cel de la Matei? Că și acela în Capernaum era. Nu socotesc a fi acelaşi, ci altul. Că acela și vrând Hristos să vie (Mat. 8; Luca 7), îl oprește zicând: Nu sunt vrednic ca să intri sub acoperământul meu. Iar acesta în casa sa trage pe Iisus. Și al acelui sluga era ținută de slăbănogire, iar al acestuia fiul, de friguri. Și acela din munte pogorându-se, a intrat în Capernaum. Iar acesta din Samaria, și nu în Capernaum, ci în Cana. Mai apoi de toate, acela sutaș, iar acesta om împărătesc este cu dregătoria.

Deci poftește omul cel împărătesc pe Domnul ca să se pogoare, să tămăduiască pe fiul lui. Iar Domnul atingându-l pe el, că nu avea desăvârșit credința, ci din parte, că aceea ce a zis: "Pogoară-te mai nainte până a nu muri fiul meu" slăbiciunea credinței lui arată, cum că nu credea că de se va și întâmpla să moară el, puternic este a-l învia. Deci pentru aceasta atingându-l pe el, zice: "De nu veți vedea semne și minuni, nu veți crede", împreună încă și pe ceilalți cetățeni din Capernaum prihănindu-i. Că se vede pretutindenea, cum că cu multă necredință sunt prihăniți.

De [illegible] omul cel împărătesc, și silea pe Domnul ca să se pogoare spre tămăduirea copilului arătându-l lui Mântuitorul, că și nefiind de față poate să-l tămăduiască, zice: "Mergi, fiul tău viu este". Drept aceea copilului, frigurile, iară părintelui, necredința a vindecat.

Și să știi, că alta este minunea și alta semnul. Că minune adică este ceea ce este afară de fire, precum a deschide ochii celui ce s-a născut orb, și a scula mort. Iar semn ceea ce nu este afară de fire, precum a vindeca bolnav. Va săvârși încă această minune și acum Domnul, la toți cei ce vine către

Dânsul. Adică om împărătesc este tot omul, nu numai ca cela ce este rudenie împăratului tuturor pentru suflet, ci și ca cela ce însuși a primit împărătească începătorie peste toate.

Și se află de multe ori de are cineva, mintea ca pe un fiu întru cea slabă despre focul dulceților celor necuviincioase, și despre pofte. Deci de va veni la Iisus și Îl va ruga pe El să se pogoare, adică să unelteasca pogorârea iubirii de oameni și să-i ierte lui păcatele mai înainte până nu desăvârșit se va omorî de boala poftelor. Că de nu se va pogorî nouă Dumnezeu, ci la fărădelegi va lua aminte, și după aceea va cerca, cine de-aceea va suferi? (Psalm 129, 3). Deci de va veni, precum s-a zis, va dobândi ceea ce cere, și va lua pe mintea sa sănătoasă.

Însă vezi, și ce zice Domnul către el: "Mergi, fiul tău viu este", adică nu fii nemișcat către lucrul cel bun, ci mergi și mișcare neîncetată arată către lucrul cel bun, că atunci fiul tău este viu. Iar de vei înceta de a merge, vei ucide negreșit mintea ta, prin nemișcarea cea către lucrul bun omorâre luând.

51-54. "Și iată pogorându-se el, slugile lui l-au întâmpinat pre el, și i-au spus zicând că fiul tău este viu. Deci îi întreba pe ei de ceasul întru carele i-a fost lui mai bine, și i-au zis lui că ieri în ceasul al șaptelea l-au lăsat frigurile. Și a cunoscut tatăl, că în ceasul acela a fost în carele i-a zis Iisus lui: Fiul tău este viu. Și a crezut el, și casa lui toată. Acesta iarăși al doilea semn l-a făcut Iisus venind din Iudeea în Galileea."

Spăimântându-se slugile de schimbarea cea grabnică a bolii, întâmpină pe Domnul lor și îi vestesc lui sănătatea fiului. Că nu prost, și cum s-ar fi întâmplat, ci deodată s-a izbăvit de friguri, pentru aceea s-a arătat că lucrul acesta nu este urmare a firii, ci a puterii lui Hristos. Și înțelegând de la slugi de ceasul întru carele mai bine i-a fost copilului, adică mai spre bine și mai spre sănătate a venit copilul, era de Domnului desăvârșit, că credința lui cea mai dinainte nu era desăvârșită.

Și să nu-mi zici, că n-ar fi venit, de n-ar fi crezut. Că obișnuiesc părinții din dragostea cea către fii, a veni nu numai la doctorii către care au nădejde ci și la cei neînvățați și fără de meșteșug, nimic voind ei a lăsa din cele ce se cuvin. Deci a venit din credință, dacă și aceasta a venit da, dar din rece și nu desăvârșit, pe carea nici credință cineva o ar fi numit. Iar atunci a crezut desăvârșit, când și pentru ceas a înțelege.

Dar pentru care pricină zice evanghelistul: "Că al doilea semn acesta a făcut în Cana"? Ca să arate pe Samarineni vrednici de multe laude, că zice că măcar de s-a și făcut al doilea semn acesta, însă n-au ajuns Galileenii la înălțimea acelora care n-au văzut nici un semn.

A doua zi au venit slugile, pentru că Capernaumul era departe de Cana, și n-au putut ei în aceeași zi să-i aducă lui bunele vestiri de sănătatea copilului. (Zigadinos)

Al doilea zice pe acesta, nu cum că după cel dintâi al prefacerii apei în vin, nu s-a făcut altul în toată Palestina, ci cum că în Cana după cel dintâi al doilea s-a făcut acesta. (Zigadinos).

Capitolul 5

1-4 "După acestea era Praznicul Iudeilor şi s-a suit Iisus în Ierusalim. Şi este în Ierusalim scăldătoarea Oilor, care se cheamă evreieşte Vitezda, cinci pridvoare având. Întru acelea zăcea mulţime multă de bolnavi: Orbi, şchiopi, uscaţi, aşteptând mişcarea apei, că înger la vreme se pogora în scăldătoare, şi tulbura apa. Şi carele intra întâi după tulburarea apei, se făcea sănătos, ori de ce boală era ţinut."

Praznic era al Iudeilor, cel al cincizecea de zile socotesc, şi se suie întru acesta Domnul: una adică, ca să nu se pară potrivnic Legii, ci să se arate că prăznuieşte împreună cu cei mulţi, iar alta, ca pe mai mulţi prin semne şi prin învăţătură să-i tragă la Sine, şi mai vârtos pe norodul cel fără de vicleşug. Că la praznice obişnuiesc a se aduna împreună şi ţărani şi meşteri de prin oraşe, fiindcă în celelalte zile se îndeletnicesc la lucruri.

Iar "Scăldătoare a Oilor" se numea, fiindcă Oile cele spre jertfă se adunau acolo, şi măruntaiele cele din lăuntru ale lor se spălau acolo. Şi aveau cei mulţi părere, că numai din a se spăla măruntaiele dobitoacelor celor de jertfă, lua apa oarecarea putere mai Dumnezeiască pentru aceasta şi îngerul se pogora în apa aceasta ca la o aleasă, şi făcea minuni.

În alte izvoare se află: "Scăldătoare la a Oilor", după care izvoade Zigadinos tâlcuind zice, că era în Ierusalim scăldătoare la starea locului ce se chema a Oilor, pe care aşa o numeau, sau prost din obicei vechi, sau pentru că acolo se adunau Oile cele spre jertfă, şi se spălau măruntaiele lor în apa aceea. Iar alţii zic, cum că era în Ierusalim Scăldătoare

la poarta Oilor, pentru care poartă pomeneşte şi Neemia, cap 3 şi 12. Iar aceasta aşa se numea, adică a Oilor, poate de la Scăldătoare, în care se spălau măruntaiele lor.

În care vreme se pogora îngerul, este neştiut, precum şi de câte ori în an, este nearătat. Şi sfântul Teofilact aceasta cu tăcere trece, iar mai jos zice: Că în fiecarele an nădăjduind slăbănogul a se izbăvi de boală, se împiedica de cei mai tari. Iar Zigadinos scrie: Că zicând Evanghelistul, cum că la vreme se pogora, a arătat că nu totdeauna se făcea minunea, ci la vreme neştiută oamenilor, dar de multe ori, precum socoteşte, într-un an. Că pentru aceasta şi în pridvoarele acelea zăcea mulţime multă de bolnavi.

Se vede dar că Dumnezeiasca pronie de departe făcând calea Iudeilor spre credinţa cea întru Hristos, mai înainte a rânduit minunea scăldătorii acesteia. Căci fiindcă era să se dea botez, carele are multă putere, şi dar prea mare, de vreme ce curăţeşte păcate, şi face vii sufletele, pentru aceasta închipuieşte mai înainte Dumnezeu botez întru cele Iudaiceşti, şi le dă lor şi apă, ce curăţea întinăciuni, care nu erau cu adevărat, ci se păreau că sunt, precum cele din atingerea de mort, sau de lepros, şi de altele ca acestea, le dă încă şi minunea scăldătoarei acesteia, care îi povăţuieşte pe dânşii spre primirea botezului.

Ca înger la vreme pogorându-se, tulbura apa, şi puteri tămăduitoare punea într-însa, că nu cu adevărat firea apei, numai singură ca tămăduia; că de ar fi fost întru acest chip, totdeauna s-ar fi făcut aceasta, ci toată aceasta sta întru lucrarea îngerului.

Aşa şi la noi apa botezului, apa este proastă, dară după ce primeşte darul Duhului prin Dumnezeieştile chemări, dezleagă boalele cele sufletești, și de este cineva Orb, la Ochii sufletului Orbit, și nu poate să deosebească binele din rău, și de este șchiop, nemișcat către lucrarea lucrului celui bun, și către sporirea cea către mai bine, și deși este uscat cu totul și deznădăjduit, și nu are împărtășire nici de un lucru bun, pe toți îi vindecă apa aceasta.

Și atunci boala se făcea sminteală unora de a se vindeca, iar acum nici o zăticnire nu avem de a ne boteza. Că nu dacă se vindecă unul, ceilalți rămân nevindecați, ci măcar toată lumea de s-ar aduna, nu se împuținează darul.

5-7 "Deci era acolo un om, treizeci și opt de ani având în boală. Pre acesta văzându-l Iisus zăcând, și cunoscând că iată multă vreme avea, i-a zis lui: Vrei să fii sănătos? Răspuns-a lui bolnavul: Doamne, om nu am, ca atunci când se va turbura apa, să mă bage în scăldătoare. Deci până când merg eu, altul înaintea mea se pogoară."

De mirare este răbdarea slăbănogului. Treizeci și opt de ani avea, și în fiecare an nădăjduind ca a se izbăvi de boală, se păzea și se împiedica de cei mai tari. Și cu toate acestea nu se depărta, nici se deznădăjduia.

Pentru aceasta îl și întreba pe el Domnul, vrând ca să se arate nouă răbdarea omului acestuia. Căci cu adevărat nu pentru ca să se învețe întreba, că aceasta este un lucru de prisosit, ci și fără de socoteală a întreba de voiește bolnavul să se însănătoșească. Deci ceea ce am zis, ca să ne arate nouă răbdarea omului, pentru aceasta întreabă.

Ce (zice) dar acela? Cu multă blândețe răspunde: Așa Doamne, cu adevărat voiesc, zice, dar nu am om care să poată a mă băga în apă. Nici a hulit, n-a răspuns, n-a gonit pe Hristos, ca și cum l-ar fi întrebat pe el întrebare fără de

cale, n-a blestemat ziua nașterii, precum facem noi cei puțini la suflet, și mai vârtos întru mai ușoare boli căzând, ci blând și cu umilință face răspunsul, măcar că nu știa cine este cel ce îl întreabă, fără numai poate socotea aceasta ca va să-l folosească Hristos lui, ca să-l bage pe el în apă, și prin graiurile acestea voiește să-l tragă la sineși și să-l plece.

Și i-a zis Hristos: Voiești să te vindec? ca să nu se pară că se fălește.

8-10 "Zis-a Iisus lui: Scoală-te, ia-ți patul tău și umblă. Și îndată s-a făcut sănătos omul, și și-a luat patul său și umbla. Și era în acea zi sâmbătă. Deci ziceau celui vindecat Iudeii: Sâmbăta este, nu se cade ție a-ți lua patul."

Poruncește să-și ia patul, vrând să încredințeze minunea cea ce făcuse, ca nimeni să nu socotească că aceea era vreo nălucire. Că de nu cu adevărat și foarte tare s-ar fi întărit mădularele lui, n-ar fi putut să poarte patul.

Și nu cere de la el credință mai înainte de vindecare, precum de la alții oarecare, pentru că încă nu l-a văzut pe El bolnavul făcând vreun semn. Căci și de la aceia, de la care cerea Domnul credință, nu mai înainte de minune, ci după ce făcea înaintea lor minunile, cerea de la ei credința.

Și vezi cum îndată ce a auzit a și crezut, că nu s-a îndoit întru sineși, nici a zis: Oare nu este bârfitor acesta, carele lucru ca acesta îmi poruncește să mă scol? Treizeci și opt de ani am, și n-am dobândit vindecare, și acum așa îndată să mă scol? Nimic de acest fel n-a zis, ci crezând s-a sculat.

Iar sâmbăta îl vindecă, învățând pe oameni în alt chip să înțeleagă sâmbetele Legii, și nu prin încetarea de lucruri cele ce trupești se înțelege, să li se pară că cinstesc sâmbăta, ci prin depărtarea de cele rele. Fiindcă a face bine cuiva sâmbăta. Legea nu oprea, Legea fiind a lui Dumnezeu Care pururea face bine.

11-13 "Răspuns-a lor: Cela ce m-a făcut sănătos, acela mi-a zis: Ia-ți patul tău și umblă. Deci l-au întrebat pre el: Cine este omul acela ce ți-a zis: Ia-ți patul tău și umblă? Iar cel vindecat nu știa cine este, că Iisus se dăduse în lături, norod fiind în acel loc"

Se cuvine a ne minuna de îndrăzneala cea către Iudei a acestui om, cum stând ei asupra lui și zicându-i: Nu se cade ție a-ți lua patul pentru sâmbătă, el cu îndrăzneală propovăduiește pe Făcătorul de bine: Cela ce m-a făcut sănătos, Acela mi-a zis. Ca și cum unele ca acestea ar fi zis: Bârfiți și nebunește grăiți, poruncindu-mi mie ca să nu mă plec celui ce m-a izbăvit de boală atâta de îndelungată și rea.

Iar Iudeii nu-l întreabă pe el: Cine este cel ce te-a făcut sănătos? ci cine este acela ce ți-a zis ție "Ia-ți patul"? Atâta de Orbi erau de bună voie către lucrul cel bun, și călcarea sâmbetei ceea ce li se părea o învârteau sus și jos.

Iar Iisus se dăduse în lături: întâi adică, ca nefiind el de față, fără de prepus să se facă mărturisirea cea pentru sănătate, și să nu se pară omul că îi face Lui har, ci mărturisește adevărul. Apoi, ca nu mai mult să aprindă mânia Iudeilor. Că se obișnuiește și singură vederea celui zavistuit nu mică scânteie de zavistie a lăsa înăuntrul celui ce pizmuiește. Pentru aceasta lasă ca singur lucrul să se cerceteze. Că Iudeii cei ce prihăneau spre cercetare și cuvinte, aducând pe ceea ce se făcuse, mai vestită pe aceasta o fac.

14-16. "După aceea l-a aflat pre el Iisus în Biserică și i-a zis lui: Iată că te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai greșești, ca să nu-ți fie ție ceva mai rău. A mers omul acela și a vestit Iudeilor, că Iisus este cel ce l-a făcut pre el sănătos. Și pentru aceasta prigoneau pe Iisus Iudeii, și îl căutau pe el să-l omoare, că acestea făcea sâmbăta"

Din aceasta ce a zis Domnul către slăbănogul: "Iată că te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai greșești", ne învățăm: Întâi adică cum că din păcate i s-a născut acelui om boala, iar a doua, cum că adevărat este cuvântul cel pentru Gheena, și cum că veșnică este munca. Că unde sunt acum cei ce zic, că într-un ceas am curvit, și cum fără de moarte să mă muncesc? Că iată și acesta nu întru atâția ani a greșit, întru câți se muncea, dar mai o viață de om întreagă a cheltuit întru lungimea muncii. Că nu se judecă păcatele după vreme, ci după firea greșalelor.

Împreună cu acestea și aceea ne învățăm, că măcar deși grea răsplătire am fi luat pentru păcatele cele mai dinainte, apoi iarăși întru aceleași păcate ne-am fi amestecat, mai grele iarăși vom pătimi, și foarte cu cuviință. Că cela ce nici de munca cea mai dinainte nu s-a făcut mai bun, spre mai mari munci se aduce, ca un nesimțitor și nebăgător de seamă.

Și pentru care pricină, zice, nu toți așa se muncesc? Că pe mulți din cei răi îi vedem că sunt sănătoși la trup, și tari, și bine în zilele lor petrec. Dar aceasta, adică a nu pătimi ei nimic aici, pricină li se face lor de mai mare muncă acolo. Și aceasta arătând Pavel zice: "Că judecându-ne de Domnul, adică aici -, ne certăm, ca nu împreună cu lumea să ne osândim" (I Cor. 11, 32), adică acolo, că cele de aici sunt de sfătuire, iar cele de acolo de muncă.

Ce dar? Toate boalele sunt din păcate? Nu toate, ci cele mai multe. Că unele adică sunt pentru păcate, precum şi a slăbănogului acestuia. Încă şi în “Împăraţi” vedem pe oarecare că a căzut în durere de picioare pentru păcate (III Împăraţi 15, II Paralip. 16). Iar altele pentru buna slavă şi vestire, precum la Iov, ca să se arate fapta cea bună a lui. Încă se fac unele şi din lenevire, precum din saţiul pântecelui şi din beţie.

Iar oarecare din ceea ce a zis Domnul: “De acum să nu mai greşeşti”, socotind hotărăsc cum că pe acest slăbănog îl ştia Domnul că vrea să-L arate pe El, şi să-L vestească iudeilor, după ce L-a aflat pe El în Biserică şi pentru aceasta zice: De acum să nu mai greşeşti. Dar nu este aceasta, că se vede că este cucernic omul. “Că l-a aflat pe el, zice, Iisus în Biserică”. Că de n-ar fi fost cucernic, la desfrânare şi la desfătare s-ar fi dat pe sineşi, acum alergând, şi ar fi scăpat de tulburarea iudeilor şi de dările de răspuns. Dar nici una din acestea nu l-au plecat pe el să se depărteze de la biserică, ci încă şi după ce a cunoscut pe Iisus, vezi cum cu bună cunoştinţă Îl vesteşte pe El iudeilor. Că nu zice, cum că Iisus este Cel ce i-a zis să-şi ia patul—ceea ce voiau să audă aceia-, ci “Cel ce l-a făcut pe el sănătos” ceea ce nu sufereau ei să audă, greşeală socotind dezlegarea sâmbetei.

Iar dacă iudeii prigoneau pe Domnul, ce greşea în aceasta omul care L-a arătat pe El lor? Că el cu socoteală bună, ca şi pe ceilalţi să-i tragă la credinţă, propovăduia pe Vindecătorul. Iar dacă aceia prigoneau pe Făcătorul de bine a lor este greşeala.

Şi să socoteşti că scăldătoare a Oilor este darul Botezului, întru carea, Oaia ce S-a jertfit pentru noi Iisus Domnul,

S-a spălat botezându-Se pentru noi.

Şi cinci pridvoare are această scăldătoare, pentru că cele patru fapte bune, şi partea cea privitoare la cele înalte şi cea dogmaticească se arată la botez.

Deci firea cea omenească era un slăbănog la toate puterile cele sufleteşti fiind slăbănoagă, treizeci şi opt de ani fiind bolnavă, pentru că nici întru credinţa cea în Treime nu era sănătoasă, nici al optulea veac, înviere zic şi judecată, a celor ce am lucrat în viaţă, cu întârziere nu credea că va fi. Pentru aceasta dar nu afla vindecare, că nici avea om carele să o bage în scăldătoare, adică, încă nu s-a fost făcut om Fiul lui Dumnezeu, Care vrea prin botez să o însănătoşească pe dânsa. Iar când S-a făcut Om, atunci a însănătoşit firea noastră, şi a poruncit să-şi ridice şi patul, adică să facă şi trupul uşor şi subţire, şi să-l ridice de la pământ, neîngreunându-l cu carne, şi cu grijii pământeşti, ci din lenevirea cea către lucrul cel bun să-l scoale şi să umble, adică să se mişte către lucrarea binelui.

Iar a se tulbura apa scăldătoarei, aceasta însemnează, cum că se tulbură întru însa duhurile răutăţii, zdrobindu-se, şi înnecându-se de Darul Sfântului Duh.

Dar, o, să fie ca şi noi să dobândim sănătatea, cei ce suntem slăbănogi, şi către tot lucrul bun nemişcaţi, şi nu avem om, adică gând omenesc, ca cei ce ne-am asemănat dobitoacelor celor neînţelegătoare, ca să ne bage pe noi în scăldătoarea lacrimilor pocăinţei, în care cel ce intră întâi se vindecă. Că cel ce în vremile cele mai de pe urmă lasă, amâneşte pocăinţa, şi nu se sârguieşte nici a se pocăi, ci rămâne pe urmă, nu dobândeşte vindecarea.

Sârguieşte-te dar să intri mai întâi, ca să nu te apuce mai nainte moartea.

Iar pe această scăldătoare a pocăinței înger o tulbură, Care? Acela al sfatului celui mare al Tatălui, Hristos și Mântuitorul. (Isaia 9) Că de nu ne va atinge de inima noastră Dumnezeiescul cuvânt, și nu va face tulburare într-însa prin pomenirea muncilor celor din veacul ce va să fie, nu se va lucra în alt chip scăldătoarea aceasta, nici sănătate se face sufletului celui dăbănog.

Încă "a Oilor" cu cuviință se zice aceasta, că mărturiile și gândurile celor ce spre jertfă vie, sfântă, bine plăcută lui Dumnezeu se gătesc, și fără de răutate se fac, ca niște Oi în aceasta se spală.

Fie dar ca și noi să dobândim sănătatea, și în biserică să ne aflăm după sănătate, adică ca nu ne mai întinăm cu gânduri spurcate, ca să nu se facă nouă mai rea munca ceea ce va să fie.

17-18 "Iar Iisus a răspuns lor: Tatăl meu până acum lucrează, și eu lucrez. Deci pentru aceasta mai vârtos căutau Iudeii pre el să-l omoare, ca nu numai dezlega sâmbăta, ci și Tată al său, zicea pre Dumnezeu, întocmai pre sineși făcându-se cu Dumnezeu"

Iudeii pentru că a lucrat sâmbăta Vindecarea, vinuiau pe Hristos, iar El ca Cel ce era de o cinste cu Tatăl, și cu aceeași stăpânire, zice, că precum Dumnezeu și Tatăl Meu lucrează și sâmbăta, și nu-L învinuiți pe El, așa nici pe Mine.

Și cum Tatăl lucrează până acum, când Moise zice: Că a încetat Dumnezeu de toate lucrurile sale? Voiești să te înveți cum încă Dumnezeu lucrează? Vezi lumea, și cunoaște lucrurile proniei. Soarele răsărind, apunând, Marea, izvoarele, râurile, dobitoacele, și în scurt toate cele zidite, și

vei vedea făptura lucrând lucrurile sale, iar mai vârtos lucrându-se și mișcându-se de cuvântul cel negrăit al proniei. Și cu adevărat Pronia și sâmbăta cele ale sale lucrează.

Deci de vreme ce Tatăl lucrează, și sâmbăta pe făptură o chivernisește, cu cuviință și Eu, zice, Fiul Lui lucrez.

Dar ei topindu-se de zavistie, căutau să-L omoare pe El, nu numai pentru că dezlega sâmbăta, ci pentru că și Tată al Său zicea pe Dumnezeu, întocmai pe Sine făcându-se cu Dumnezeu. Că de vreme ce pe Sineși Fiu se zicea, de nevoie întocmai la cinste se făcea pe Sineși cu Dumnezeu. Că tot fiul de aceeași cinste este cu Tatăl.

Unde este aicea Arie? Cu adevărat s-a orbit la lumină. Că numind el pe Hristos Fiu al Tatălui, nu-l da Lui, și aceeași Fire să aibă cu Tatăl, ci zidire pe Fiul Tatălui Celui nezidit Îl mărturisea. Și Ii se cădea că măcar pe Iudei ca-i primească învățători, care pentru aceasta prigoneau pe Domnul, căci Fiu al lui Dumnezeu se zicea pe Sine, că de nevoie urma a fi întocmai cu Dumnezeu. Fiindcă de n-ar fi fost mare vrednicia Fiului, și de nu s-ar fi făcut pe Sineși întocmai cu Dumnezeu, pentru care pricină L-ar fi prigonit pe El?

19-21 "Deci a răspuns Iisus și a zis lor: Amin, Amin zic vouă, nu poate Fiul să facă de la sineși nimic, de nu va vedea pre Tatăl făcând, că cele ce face el, acelea și Fiul asemenea face. Că Tatăl iubește pre Fiul, și toate arată lui, care el face, Și mai mari lucruri decât acestea va arăta lui, ca voi să vă mirați. Că precum Tatăl scoală pre morți și îi învie, așa și Fiul pre care vrea îi învie."

Nu poate Fiul să facă de la Sine nimic, pentru că nimic osebit, nici înstrăinat de Tatăl are, ci întru toate asemenea este cu Tatăl, și nu are altă Ființă, ca să aibă și altă putere, și după urmare şi altă lucrare, ci fiindcă are aceeaşi Fiinţă, are şi aceeaşi putere şi pentru aceasta şi aceleaşi lucrează.

Şi nu poate altceva să facă afară de acelea ce face Tatăl, că n-are altă putere sau mai de jos, sau mai de sus decât cea Părintească, ci una este Fiinţa, una Puterea, una Lucrarea a Tatălui şi a Fiului. Aşa cu adevărat, zice, dar Tatăl ca oarecarele învăţător este al Fiului, arătându-i Lui cum se cuvine a lucra, că de nu vede Fiul pe Tatăl făcând, nimica nu face.

Deci întreb pe Arie,şi pe Eunomie,care bârfesc acestea, cum învaţă Tatăl pe Fiul? Întru înţelepciune, sau nu? Cu adevărat întru înţelepciune.Dar care este înţelepciunea lui Dumnezeu? Oare nu este Fiul? Aşa cu adevărat: Fiul dar se învaţă pe Sine!

Vai cată este nebunia voastră! care ca pe un copil oarecarele după Tatălui pe Fiul să se învețe. Iar eu cu Înţelepciunea lui Dumnezeu adeveresc că orice ştie Tatăl, nu fără de Fiul ştie, că El este înţelepciunea Lui; orice poate Tatăl, nu fără de Fiul poate, că El este Puterea Lui. Iar cum că acestea sunt adevărate, auzi: Orice face Tatăl, acestea şi Fiul asemenea face. Dacă Tatăl cu stăpânire şi cu putere, şi Fiul asemenea. Nu este dar mai de jos Fiul decât Tatăl.

Iar dacă cu smerenie s-au zis acelea: Că-i arată Lui toate, şi mai mari decât acestea va arăta, nu trebuie să te miri, căci către oameni vorbea, care strigau asupra Lui, şi crăpau de pizmă. Şi de n-ar fi amestecat pretutindenea cele smerite cu cele înalte, ce n-ar fi făcut? De vreme ce şi aşa cu smerenie pe cele mai multe grăind, ei se turburau?

Dar ce este aceea ce zice. "Şi mai mari decât acestea va arăta? Fiindcă slăbănog a întărit, şi va să învieze şi mort,

pentru aceasta zice: De vă miraţi că slăbănog am făcut sănătos, mai mari decât acestea veţi vedea.

Iar cum că aceea, adică, "va arăta", cuvânt smerit fiind,cu iconomie l-a zis,ca să mângâie nebunia lor ascultă pe cele de pe urmă. Că precum Tatăl, zice, scoală pe morţi, aşa şi Fiul pe care vrea, îi înviază. Deci scoală Fiul precum Tatăl, şi prin aceasta arată neschimbarea puterii, cum că adică este neschimbată şi nedeosebită.

Iar prin aceea, adică "pe care vrea",pe potrivirea stăpâniei cum ca adică este deopotrivă şi întocmai.

Însă acestea toate Arienii împotriva slavei Fiului le socotesc. Iar noi cei ortodocşi pentru dânsa le înţelegem.

22-24 "Că Tatăl nu judecă pre nimeni,ci toată judecata a dat-o Fiului, ca toţi să cinstească pre Fiul, precum cinstesc pe Tatăl. Cel ce nu cinsteşte pre Fiul, nu cinsteşte pre Tatăl, care l-a trimis pre el. Amin, Amin grăiesc vouă. Cel ce ascultă cuvintele mele, şi crede celui ce m-a trimis pe mine are viaţă veşnică, şi la judecată nu va veni, ci s-a mutat din moarte în viaţă".

Moarte nu pe cea de aicea zice ci pe cea de acolo, adică pe munca; precum şi viaţă pe desfătarea cea de acolo. Cu cela ce s-a mutat din necredinţa la credinţă, s-a mutat deaceea şi din munca celor necredincioşi la desfătarea celor credincioşi. (Zigadinos).

S-a arătat pe Sineşi că poate să facă bine, prin semnele cele multe care a făcut. Şi fiindcă nu i-a plecat pe dânşii nici l-a tras spre a-L cinsti pe El, precum era cu cuviinţă, zice: "Că toată judecata Tatăl a dat-o Fiului" ca măcar frica judecăţii să-i plece pe dânşii să dea Lui cinste. Că ne obişnuim noi oamenii şi mai ales cei mai fără socoteală de frică mai vârtos decât de facerile de bine, ne învăţa ceea ce se cuvine.

Iară ceea ce zice: A dat Tatăl Fiului judecata, aşa s-o înţelegi, cum că Judecător L-a Născut pe El, precum auzi şi aceasta, Viaţa i-a dat Lui şi înţelegi, că Viu L-a Născut pe El. Căci fiindcă Tatăl este pricinuitorul Fiului de a fi, pentru aceasta toate, câte are Fiul, se zice că le-a luat de la Tatăl, fiindcă de la Dânsul fireşte le are pe acestea. Deci şi judecata o are de la Tatăl aşa, precum o are pe ea Tatăl. Căci ca nu auzind noi că Tatăl este pricinuitor Fiului, să socotim că aşa este pricinuitor Lui, precum şi zidirilor, şi pentru aceasta micşorare a cinstei să aducem, zice că nici o schimbare nu este a Fiului către Tatăl. Ca Cela ce are stăpânire a munci şi a cinsti precum voieşte, aceleaşi poate cu Tatăl, pentru aceasta se şi cuvine a-L cinsti pe El aşa, precum pe Tatăl. Că zice: Ca toţi să cinstească pe Fiul, precum cinstesc pe Tatăl.

Deci Arienii de vreme ce socotesc că cinstesc pe Fiul ca pe o zidire, se vădesc că şi pe Tatăl Îl cinstesc ca pe o zidire. Căci sau nu cinstesc nicidecum pe Fiul – şi împreună cu Iudeii să se rânduiască – sau de Îl cinstesc pe El, dar ca pe o zidire, şi se cuvine să-L cinstească pe El ca şi pe Tatăl, se vădesc cu adevărat că şi pe Tatăl ca pe o zidire Îl cinstesc.

Încă şi în alt chip, după ceea ce urmează, cum cinstesc pe Tatăl cei ce nu cinstesc pe Fiul? Că zice: Cela ce nu cinsteşte pe Fiul, nu cinsteşte pe Tatăl. Cela ce nu cinsteşte pe Fiul, zice, aşa precum am zis ca şi pe Tatăl. Căci de ne zice cineva, cum că zidire este Fiul, însă mai presus decât toate zidirile, şi i s-ar părea că dăruieşte Fiului aceasta minunată şi deosebită cinste, cu adevărat necinsteşte şi pe Tatăl Care L-a trimis pe El.

Iar aceasta ce zice: Care L-a trimis, a zis-o ca să nu se sălbăticească, precum am zis mai înainte. Că învăţătura, precum s-a zis, o amesteca minunat, uneori adică pe cele înalte Însuşi mărturisind precum se cădea, iar alteori pentru îmblânzirea vrăjmaşilor Iudei pe cele smerite. Căci dacă şi după ce S-a sculat din morţi şi S-a suit la ceruri, şi prin Apostoli Şi-a arătat Puterea Sa, Arie şi Eunomie s-au ridicat asupra slavei Lui, şi în zidire L-au pogorât pe El, Iudeii cei de atuncea văzându-L pe El în trup umblând cu Vameşii, şi cu curvele, şi mâncând şi bând ca unul din cei mulţi, ce n-ar fi făcut, dacă toate înalte pentru Sine ar fi zis, şi nu ar fi amestecat împreună şi pe cele smerite?

Pentru aceasta şi aduce pe urmă: Cela ce ascultă cuvintele Mele, şi crede Celui ce M-a trimis pe Mine, are viaţă veşnică. Că minţile lor şi prin aceasta le îmblânzeşte, auzind ei că lui Dumnezeu vor să creadă de vor asculta cuvintele Lui. Că n-a zis: Cela ce crede Mie, ci: “Celuia ce M-a trimis pe Mine”.

Deci cela ce crede: Acela, la judecată, adică la muncă nu va merge, ci va vieţui viaţa veşnică, nepătimind moarte sufletească şi veşnică, deşi pe cea firească care este vremelnică o va primi.

25-29 “Amin, Amin grăiesc vouă, că vine ceasul, şi acum este, când morţii vor auzi Glasul Fiului lui Dumnezeu, şi care vor auzi, vor învia. Că precum Tatăl are viaţă întru Sine, aşa a dat şi Fiului viaţă să aibă întru Sine, şi stăpânire i-a dat lui şi judecată să facă. Căci Fiul omului este. Nu vă miraţi de aceasta. Că vine ceasul întru carele toţi cei din mormânturi vor auzi Glasul Lui. Şi vor ieşi cei ce au făcut cele bune, întru învierea vieţii, iar cei ce au făcut cele rele întru învierea judecăţii”

Are viață întru Sine, adică izvorăște viață (Zigadinos)

Dar cum morții vor auzi Glasul Lui? Îndată ce va voi El, ca sufletul firește căruia se va întoarce în trupul său, și morții cei ce vor auzi vor fi vii, adică vor trăi iarăși în viața aceasta din lume (Zigadinos).

Fiindcă a zis mai sus că "Cela ce nu cinstește pe Fiul, nu cinstește pe Tatăl" și altele oarecare pentru Sineși a grăit, ca să nu se pară că sunt fală cele ce zice și trufie deșartă, dă și dovedirea cea prin lucruri, zicând: Vine ceasul. Apoi ca să nu presupunem că este vreme lungă, zice: "Și acum este, când cei morți vor auzi Glasul Fiului", adică acum când Eu, împreună cu voi petrec, vor fi acestea, și zice pentru morții care vrea să-i învieze, adică pentru Fiul văduvei și pentru fata mai marelui sinagogii și pentru Lazăr. Apoi și pricină aduce pe urmă doveditoare celor zise: Că precum Tatăl are viață, zice, întru Sineși, așa a dat și Fiului viață să aibă întru Sine, ca să facă vii pe cei ce vor auzi Glasul Lui. Și nu numai să facă vii i-a dat Lui stăpânire, ci și judecată să facă, ca să muncească și să pedepsească.

Și adeseori cuvintele cele pentru judecată în mijloc le aduce, ca pe ascultători să-i tragă la Sine. Că cel ce va crede cum că și va învia și va da Lui răspunsuri de cele ce a greșit, va alerga cu adevărul la Dânsul, ca să-L îmblânzească pe El, ca pe Cela ce va să-i fie lui judecător.

Și nu vă mirați că Fiu al omului este, că măcar deși Fiu al omului este, dar și Dumnezeu este, pentru aceasta judecata cu cuviință o are, ca Cela ce este Fiu al lui Dumnezeu, iar dacă și om se vede, nu vă mirați.

Și se cuvine a ști, că Pavel Samosateanul, dogmatisind că Domnul este om gol, așa citea locul acesta: "Și stăpânire

i-a dat Lui, și judecată să facă, căci Fiul omului este". Aici punând punct, de la alt început citea aceea, adică: "Nu vă mirați de aceasta". Iar acela neprimind a zice pe Hristos Dumnezeu, ci Fiu al omului, așa înțelege a fi El Judecător, nu ca cela ce este Dumnezeu, ci ca cela ce este Fiu al omului.

Iară noi așa înțelegem precum s-a zis.

Iar după ce a zis pentru învierea cea din parte (a lui Lazăr zic, și a altora, care iar au murit), acum zice pentru cea de Obște: Că vine ceasul, în care cei ce sunt în mormânturi vor auzi Glasul lui Dumnezeu. Că pentru învierea cea de Obște zice aici. Și fiindcă a zis mai sus: "Că cela ce crede, la judecată nu va veni", ca să nu socotim cum că singură credința este de ajuns spre mântuire, zice, cum că "vor învia cei ce au făcut cele rele întru învierea judecății. Iar cei ce au făcut cele bune, întru învierea vieții". Deci nu singură credința fără de lucruri îndreptează, ci se cuvine împreună cu credința a fi și lucrurile, ca atunci și cu adevărat a fi credința.

Și vezi că îndoit învățătura este făcută, prin frică și prin blândețe. Că aceea adică, a se osândi cei ce au făcut cele rele, îngrozește. Iar aceasta, adică, a învia spre viață cei ce au făcut cele bune, prin blândețe îndeamnă.

30. "Nu pot să fac de la Mine nimic, precum aud, judec, și judecata Mea dreaptă este, că nu caut voia Mea, ci voia Tatălui celuia ce M-a trimis pe Mine".

Precum și întru cele mai de sus s-a zis, graiurile acestea arată neschimbarea Fiului către Tatăl, adică: "Nu pot Eu să fac de la Mine, și câte sunt în acest fel. Că nimic străin și osebit de Tatăl nu pot Eu să fac, că nici altă voie am osebită de cea Părintească, nici Putere, ci precum aud de la Tatăl aşa judec, adică, precum Însuşi Tatăl judecă, aşa şi Eu.

Iar aceasta le zice, ca să arate precum de multe ori am zis, neschimbarea şi în lucruri, şi în cuvinte, şi în judecăţi. Căci ca nu cumva vreun om văzându-L pe Dânsul, să se smintească, cum cel ce se vede om poate să facă judecată dreaptă, fiindcă David zice: "Tot omul este mincinos" (Psalm 115, 2), a apucat de a zis: "Nu vă miraţi că Fiul al omului sunt". Zice încă şi acum, cum că dreaptă este judecata Mea, căci judec, precum aud de la Tatăl Meu judecând, că nu caut voia Mea, judecând, ci a Tatălui.

Cel ce voieşte să-şi întărească voia sa, poate ar fi fost sub bănuială că strică dreptatea. Iar cel ce nu priveşte la ale sale, care motiv ar avea, a nu hotărî drept? Deci Eu nu caut voia mea, că nici n-am Eu a Mea voie, ci ceea ce voieşte Tatăl, aceea şi Eu.

31-35. "De mărturisesc eu pentru mine, mărturia mea nu este adevărată. Altul este cel ce mărturiseşte pentru mine şi ştiu că adevărată este mărturia care o mărturiseşte pentru mine. Voi aţi trimis către Ioan, şi a mărturisit adevărul. Iar eu nu de la om iau mărturia, ci acestea grăiesc, ca voi să vă mântuiţi. Acela era făclie, care ardea, şi lumina, iar voi aţi voit să vă veseliţi în un ceas întru lumina lui."

Se vede că aici împotrivă grăieşte Domnul, pentru că în multe locuri se vede că a mărturisit pentru Sine: precum Samarinencei a zis: "Eu sunt Hristos", şi orbului, şi în alte locuri multe. Deci dacă acestea vor fi mincinoase, care nădejde ne va fi nouă de mântuire?

Şi nu numai aceasta se pare că este împotrivire, ci şi alta nu mai mică. Că mergând mai înainte zice, cum că deşi mărturisesc Eu pentru Mine, mărturia Mea este adevărată

(Ioan 8). Cum dar se vor uni acestea ce se par că sunt împotrivă?

"Enstasis", adică împotrivire. Şi "Antiparastasis", adică, împotrivă arătare, sunt două "Scheme Ritoriceşti" dintre acelea cu care se pricep pârâşii. Şi împotrivirea este cu surpare deadreptul. Iară împotrivă arătare cu meşteşug pogorându-se puţin după potrivnicul. Precum spre mai multă descoperire să punem şi o pildă. Un tânăr împodobindu-se este pârât de curvie. Deci îi zic lui: Nu este slobod bărbatul aşa a se împodobi. Aceasta este împotrivire. Iară deşi este slobod, dară nu aşa, că aşa numai muierile. Aceasta este împotrivă arătare, care urmează, se şi pogoară după socoteala lui acolo unde zice, Iară deşi este slobod, şi celelalte.

Aşa dară şi Domnul aicea, întâi grăieşte cu împotrivire, cum că nu mărturisesc Eu de Mine. Altul este cel ce mărturiseşte de Mine, adică Ioan. Iară a doua oară cu împotrivă arătare, adică după pogorâre, pogorându-se puţin socotelii iudeilor: Fie că Eu mărturisesc de Mine, precum poate aţi şi zis voi, dară măcar deşi Eu mărturisesc, însă mărturia Mea este adevărată, că Dumnezeu fiind Eu vrednic de credinţă sunt.

Deci ce zice Domnul: De mărturisesc Eu pentru Mine, mărturia Mea nu este adevărată, o zice după părerea iudeilor. Căci fiindcă poate voiau aceia să-I zică Lui, cum că Tu mărturiseşti de Sineţi, şi nimeni mărturisind pentru sineşi nu este vrednic de credinţă, zice cu împotrivire, cum că nu mărturisesc Eu pentru Sinemi, că atunci acest chip de ar fi fost, după socoteala voastră, n-aş fi fost vrednic de credinţă. Altul este cel ce mărturiseşte pentru Mine, Ioan

Iar ceea ce zice cum că „Eu mărturisesc, mărturia Mea adevărată este”, după pogorâre o zice, căci pogorându-se socotelile Iudeilor, zice, cum că fie că Eu mărturisesc pentru Sinemi. Deci deşi Eu mărturisesc (pentru Sinemi), adevărată este mărturia Mea, că Dumnezeu fiind, vrednic de credinţă sunt.

Şi aşa cea dintâi a zis-o cu împotrivire, că nu mărturisesc Eu, ci mergând acel-înainte; iar cea de-a doua după împotrivă arătare, adică după pogorâre, cum că măcar deşi Eu mărturisesc, adevărată este mărturia Mea. Deci trei martori am, zice, pe Ioan, pe lucrurile Mele, pe Tatăl Meu.

Şi întâi pe Ioan pune, ca nu cineva să-I zică Lui: Ce dar, dacă acela pentru har(laudă) a mărturisit Ţie? zice cum că singuri voi aţi trimis către Ioan, şi cu adevărat, nu aţi fi trimis să întrebaţi de nu l-aţi fi socotit pe el vrednic de credinţă, pentru aceea voi singuri-voi mărturisiţi, cu adevărat Ioan era, măcar că Eu ca Cela ce sunt Dumnezeu, n-am trebuinţă de mărturie omenească adică de a slugii, Eu Stăpânul. Dar de vreme ce voi pe el mai vrednic de credinţă îl socotiţi şi la el mai mult luaţi aminte decât la Mine şi la acela aţi alergat, încă Mie nici măcar făcând Eu minuni nu credeţi, pentru aceasta vă aduc aminte de mărturia lui Ioan, şi toate fac şi primesc şi cele ce sunt nevrednice Dumnezeirii mele, ca voi să vă mântuiţi.

Iară făclie arzând zice că este Ioan, fiindcă şi zidirea avea din pământ, şi lumina nu de la sine, ci din Darul Duhului, şi în a vreme, că îndată ce s-a arătat ziua Domnului, adică învăţătura, s-a ascuns şi făclia. Iară voi la un ceas aţi primit cele zise de dânsul, şi v-aţi veselit întru dânsul, apoi uitând cele ce pentru Mine a zis, aţi rămas întru necredinţa cea

mai dinainte. Că de aţi fi crezut acelui deodată cu întărire, degeaba v-ar fi povăţuit pe voi către credinţa Mea.

36-38 „Iar Eu am mărturie mai mare decât Ioan, că lucrurile care Mi-a dat Mie Tatăl ca să le săvârşesc pe ele, aceste lucruri care Eu fac, mărturisesc pentru Mine, că Tatăl M-a trimis, şi Tatăl cela ce M-a trimis, acela a mărturisit pentru Mine. Nici Glasul lui nu l-aţi auzit vreodată, nici chipul lui aţi văzut, şi cuvântul lui nu-l aveţi rămânând întru voi, că pre carele a trimis el, acestuia voi nu credeţi”

A mărturisit, zice, Ioan pentru Mine, Ioan cel ce se pare vouă a fi decât toţi mai vrednic de credinţă.

Dar fiindcă se pot afla oarecare clevetitori, care poate vor zice: Şi ce este aceasta? Ioan a făcut har ţie şi pentru aceasta a mărturisit cele bune, zice: „Voi aţi trimis la Ioan şi aţi întrebat, adevărat pe el fără de îndoială socotindu-l. Dar însă am şi altă mărturie mai mare decât Ioan. Că lucrurile care Mi-a dat Mie Tatăl, adică Mi-a rânduit Mie Tatăl, ca să le săvârşesc pe ele, mărturisesc pentru Mine.

Iar lucruri zice minunile acelea cu adevărat, precum era îndreptarea slăbănogului şi celelalte.

Dar fiindcă Îl vinuiau pe El, că sâmbăta face acestea zicând ei, că nu este de la Dumnezeu, pentru că sâmbăta nu păzeşte, le arată lor cum că cele plăcute Tatălui le face, şi cum că mai vârtos de la Dumnezeu este ca Cel ce săvârşeşte lucrurile care sunt Date Lui de la Dumnezeu. „Că lucrurile, zice, care Mi-a dat Mie Tatăl ca să le săvârşesc pe ele”

Deci de vreme ce Tatăl le-a dat pe acestea, voi sunteţi potrivnici lui Dumnezeu, care vă împotriviţi acestor lucruri.

„Şi Tatăl Care M-a trimis Acela a mărturisit pentru Mine”. Dar unde a mărturisit pentru El Tatăl? Oarecare zic că la Botez, când a zis, "Acesta este Fiul Meu cel iubit" (Matei 3). Iar mai bine socotesc că este să înţelegem, că prin toată Scriptura a mărturisit pentru El Dumnezeu, şi prin Lege şi prin Prooroci.

Dar voi, zice, nici Glasul Lui nu L-aţi auzit, nici Chipul Lui nu L-aţi văzut, ci cu totul necunoscut de voi este, pentru că şi cuvântul Lui nu-l aveţi rămânând întru voi, adică Scripturile care mărturisesc pentru Mine nu le ştiţi măcar deşi vi se pare că le ştiţi, şi vă făliţi că cuvintele lui Dumnezeu vi s-au încredinţat vouă. De unde este arătat că nu ştiţi Scripturile? De aceea "Că pe Care L-a trimis El voi nu credeţi".

Deci precum nici Glasul lui Dumnezeu nu L-aţi auzit, că nu are Dumnezeu Glas simţit, Nici Chipul Lui nu L-aţi văzut, că fără de chip este şi fără de formă, Aşa nici cuvântul Lui [illegible] Scripturile zice, cele ce mărturisesc pentru Mine nu-l aveţi întru voi.

39-42 "Cercetaţi scripturile, că vouă vi se pare întru dânsele a avea viaţă veşnică, şi acelea sunt cele ce mărturisesc pentru Mine. Şi nu voiţi să veniţi către Mine, ca viaţă să aveţi. Slavă de la oameni nu iau, ci v-am cunoscut pe voi că dragostea lui Dumnezeu nu aveţi întru voi"

A zis lor cum că cuvântul lui Dumnezeu, adică Scripturile cele care mărturisesc pentru Mine nu este întru voi. Drept aceea învăţându-i cum vor putea să aibă cuvântul lui Dumnezeu, zice "Cercetaţi Scripturile întru dânsele vi se pare vouă viaţă a avea".

Şi vezi că n-a zis "aveţi viaţă", ci "vi se pare", încă vi se pare a zis, arătând că nici o roadă după adevăr de acolo nu dobândeau, din singură citirea nădăjduind ei că se vor

mântui, nefiind credinţă. "Că acelea sunt cele ce mărturisesc pentru Mine. Dar voi nu voiţi să veniţi către Mine, ca viaţă să aveţi" Deci şi de aici ne învăţăm că din voinţă au fost răi, căci n-a zis cum că nu puteţi să veniţi, ci cum că nu voiţi să veniţi.

Audă Manihei că nu din fire este răutatea, ci din voinţă se face.

Şi fiindcă le-a pomenit lor de mărturia lui Ioan, şi de a Tatălui şi de cea prin lucrurile Sale, care numai pentru mântuirea lor se făcea, era cu putinţă ca mulţi să presupună, cum că pentru pofta slavei grăieşte acestea, pentru aceasta zice: Slavă de la oameni nu iau, adică din slavă n-am trebuinţă, că nici acest fel de fire am, ca să aibă trebuinţă de slava cea de la oameni.

Şi voi Mă prigoniţi pe Mine punând motiv ca pentru dragostea lui Dumnezeu faceţi aceasta, dar nu este aşa, nu este căci v-am cunoscut pe voi că dragostea lui Dumnezeu nu aveţi întru voi, măcar deşi sus şi jos aceasta o aduceţi, că pentru Dumnezeu Mă prigoniţi.

Cu cuviinţă dar Iudeii pe dragostea lui Dumnezeu nu-o aveau, de vreme ce prigoneau pe Însăşi Dragostea, care era Fiul lui Dumnezeu. Cu cuviinţă şi pe cuvântul Lui nu-l aveau rămânând întru dânşii, că de cuvântul lui Dumnezeu se lepădau.

"Eu am venit în numele Tatălui meu, şi nu Mă primiţi pe Mine. De va veni altul în numele său, pre acela îl veţi primi. Cum puteţi voi să credeţi, slavă unul de la altul luând, şi slava cea de la singur Dumnezeu nu o căutaţi? Să nu vi se pară, că eu vă voi pârî pre voi la Tatăl. Este cela ce vă pârăşte pre voi Moise, spre carele voi aţi nădăjduit. Că de aţi fi crezut lui Moise, ați crede și mie, că pentru mine acela a scris. Iar dacă scripturilor aceluia nu credeți, cum veți crede cuvintelor mele?"

"Eu–zice–am venit în numele Tatălui Meu", că pretutindenea pe Tatăl Îl laudă, și de El zice că este trimis, și nimic nu poate să facă de la Sineși, și în scurt multe grăiește smerite, vrând să taie de la dânșii toată pricina nemulțumirii.

"Iar altul va veni", Antihrist adică, carele va grăi că el singur este Dumnezeu.

Deci pe Mine carele am venit întru numele Tatălui, adică care zic că sunt trimis de la Tatăl, nu Mă primiți, iar pe acela îl veți primi (Carele va veni întru numele său, adică singur de sineși, ca cum ar fi Dumnezeu. Zigadinos).

Iar aceasta se întâmplă vouă, pentru că acela slava vieții acesteia va vă făgădui vouă, pe care voi o căutați, vrând să luați slavă unul de la altul, și pe cea de la singur Dumnezeu defăimând-o. Iar Eu nimic în viața aceasta slăvit nu vă făgăduiesc vouă, ci multă greutate vedeți întru cele ce se grăiesc de Mine. Pentru aceasta dar Mie nu credeți, că nimic ce este de veselie în viața aceasta nu nădăjduiți să aveți de la mine.

Încă și în alt chip, nu credeți Mie, căci căutați slavă unul de la altul, pentru că boierii și dascălii ei singuri vrând a se părea la norod, nu Mă primesc pe Mine, ca să nu li se micșoreze slava lor. Iar norodele pe dragostea cea de la boieri căutând, nu voiesc a alerga la Mine, ca să nu cadă din cinstea cea de la boieri pentru Mine.

Dar fiindcă și pe Moise sus și jos îl aduceau, zice, că el vă va pârî pe voi, că pentru Mine acela a scris. Dar unde a scris pentru El? Și în multe locuri, că acesta ce zice: "Prooroc

va ridica vouă Domnul" (Deut. 18) pentru Hristos a fost, și altele multe, unele în cuvinte, iar altele în semne și în chipuri, precum a fost minunea Rugului (Ieșire 3).

Cu foc este Dumnezeirea, iară rugul spinos, firea cea păcătoasă, pe carea cuprinzând-o focul Dumnezeirii, nearsă o a păzit, cu lumină strălucind-o, și dintru ale sale mariri și daruri împărtășind-o, iar El din ale aceleia neîmpărtășindu-se.

Iar mai vârtos și aceasta Moise o a zis, care la credința lui Hristos se potrivește, că de se va ridica zice prooroc, semne făcând și depărtând de la Dumnezeu, să nu-l credeți lui (Deut. 13), precum este Antihrist. Iar de se va ridica Prooroc semne făcând, și la Dumnezeu și Tatăl aducând mai vârtos iar nu depărtând de la El, acestuia să-l credeți.

Deci dar fiindcă Hristos în numele Tatălui a venit, și semne a făcut, și nu i-a depărtat pe ei de la cinstirea de Dumnezeu, pentru aceasta El a fost cel ce se proorocea de Moise.

47 "Deci dacă scripturilor lui Moisi nu credeți, cum cuvintelor mele veți crede?"

Acela zice, a scris, și sunt de față cărțile pururea înaintea ochilor voștri, cât și de veți uita, cu lesnire să aveți iarăși aducerea aminte, și cu toate acestea nu credeți celor scrise, și cum veți crede cuvintelor Mele celor nescrise?

Pentru ce dar, zici acestea, o, Doamne, de vreme ce știi că nu vor crede? Măcar deși știa, zice, că nu vor asculta, dar însă le zice, ca nu mai pe urmă să pună pricina, că de ne-ai fi spus, am fi crezut.

Și în alt chip, adică cei ce atuncea, ca niște nemulțumitori nu credeau, iar cei ce pe urmă voiau să creadă, nu era cu cuviință nici cu dreptate a se lipsi de folosul cel din cuvintele lui Hristos.

Capitolul 6

1-4. "După acestea s-a dus Iisus de ceea parte de marea Galileii, Tiberiadei, şi a mers după dânsul norod mult, căci vedeau semnele lui care făcea în cei bolnavi. Şi s-a suit în munte Iisus, şi acolo a şezut cu ucenicii săi. Şi era aproape Paştile, Praznicul Iudeilor."

Fiindcă a vorbit Domnul către Iudei mai aspru, şi din aceste cuvinte ca acestea spre zavistie şi mânie s-au pornit ei, îi potoleşte pe dânşii, prin depărtare şi se duce de ceea parte de marea Tiberiadei.

Iară mare zice pe iezer că pe adunările apelor mări le-a numit Dumnezeiasca scriptură.

Şi în alt chip se mută din loc în loc, cercând voinţa norodului, că cei mai leneveşi pe loc rămânând, cei mai cu osârdie au mers după Dânsul.

Însă vezi că şi cei ce mergeau după Dânsul, nu pentru învăţătură, ci pentru folosul trupesc cel din minuni merge după Dânsul. Căci zice: "Pentru că vedeau semnele, care făcea în cei bolnavi".

Iar mai buni sunt cei de la Matei şi mai înţelepţi, că se mirau zice de învăţătura Lui, că îi învăţa pe ei ca Cela ce are Putere (Matei 7).

Şi se suie în munte pentru minunea ce vrea să facă, că nu era oarecarele iubitor de trufie şi iubitor de faţă, ca prin mijlocul cetăţilor să facă minuni, ci fugind de slava cea deşartă a celor mulţi, munte caută, şi pe noi aceasta învăţându-ne.

Încă şi ucenicilor oarecare taine vrând să le arate, pentru aceasta caută munţii, că pururea obişnuia El să facă aceasta. Fiindcă cel ce va să vorbească unele ca acestea, se cuvine să fie slobod de toată turburarea, şi să caute loc curat de toată gâlceava.

"Şi era aproape Paştile, Praznicul Iudeilor", dară însă nu se suie, ci în Galileea se duce, că nu mai era încă supus rânduielelor Legii ca să săvârşească şi praznicele Legii.

Şi în alt chip, fiindcă şi răutatea Iudeilor îl gonea pe Dânsul, pricină luând El, face stricată legea arătând celor ce luau aminte, că a încetat închipuirea, fiindcă a venit adevărul.

Vezi încă şi cuvântul acesta: "Praznicul Iudeilor", că nu era praznic al lui Hristos. Căci cum ar fi fost al lui Hristos Carele nu S-a suit la El? Ci numai al Iudeilor.

5-9 "Deci ridicându-şi Iisus ochii, şi văzând, că mult norod vine la dânsul zice către Filip: De unde vom cumpăra pâine ca să mănânce aceştia? Iară aceasta zicea ispitindu-l pe el, că însuşi ştia ce vrea să facă. Răspuns-a Filip lui: De două sute de dinari pâine nu le va ajunge lor ca fiecarele din trânşii câte puţin să ia. Grăit-a lui unul din ucenicii lui, Andrei fratele lui Simon Petru: Este un copil aicea, carele are cinci pâini de Orz, şi doi peşti. Ci acestea ce sunt la atâţia?
"

(Mat. 14 Luca 9 Marcu 6)

Pentru care pricină a zis aceasta: "Ridicându-şi Iisus Ochii?" Ca să cunoaştem că nu-şi arunca ochii încoace şi încolo, ci întru socoteală şezând şi luare aminte şi înţelegere cu de-adinsul, ca Cela ce vorbea cu ucenicii pentru oarecare lucruri mai Dumnezeieşti, mai pe urmă şi-a ridicat ochii, şi întreabă pentru norod de unde se vor hrăni?

Şi nu pe altul întreabă, ci pe Filip, că acesta era cel ce avea trebuință de mai multă învățătură, carele după aceasta zicea: "Arată-ne nouă pe Tatăl" (Ioan 14,8) și destul este nouă", pentru aceasta mai nainte îl îndreptează pe el, și prin întrebare îl îndeamnă pe el spre a-și aduce aminte pururea de minune. Că de s-ar fi făcut așa prost semnul, nu atâta de mare s-ar fi arătat minunea, iară acum mai nainte îl silește pe el ca să mărturisească puținătatea, ca mai cu de-adinsul să cunoască mărimea minunii ce vrea să facă, și să nu poată de-aceea să scoată din minte pomenirea celor mărturisite, pentru aceasta zice: "De unde vom cumpăra pâine, ca să mănânce aceștia?"

Iară aceasta zicea ispitind pe Filip, adică vrând să-l facă pe el cunoscut, ce credință are. Că nu cu adevărat ca cum nu știa El gândul lui, îl întreabă pe el, ci celorlalți vrând să-l arate pe el. Că Însuși Domnul știa ce vrea să facă.

Deci după ce a ispitit de are credință, și l-a aflat pe el că încă omenește cugetă, el încă și pe Andrei îl află întru acest fel. Că măcar deși mai mult decât Filip a nălucit, că acela zicând: "De două sute de dinari pâine nu le va ajunge", acesta "cinci pâini de orz, și doi pești arată, socotind poate și minunile Proorocilor cum Elisei (IV Împărați 4) a făcut semnul cel cu pâinile când Samaria întru cea mai de pe urmă pierzare venise, dară însă și Andrei se vădește că nimic vrednic de Domnul nu a socotit, că zicea: "Ci acestea ce sunt la atâția?" Că a socotit, că poate va înmulți Domnul pâinile, dară de ar fi fost mai multe, mai multă și înmulțirea s-ar fi făcut, cu greșeală cu adevărat socotind. Că Domnul și dintru neființă ar fi putut să facă pâine de ajuns norodului. Însă ca să nu se pară făptura că este străină de înțelepciunea lui pe însăși făptura o uneltește la pricina minunilor, și pricină

luând pe pâini, ca pe o materie oarecarea, așa închipuiește minunea.

Rușineze-se Manihei, care zic, că pâinea și toate făpturile sunt zidiri ale Dumnezeului celui rău, și pentru aceasta de le va da lor cineva pâine, nu o iau pe ea din mâinile aceluia, ci poruncesc să o arunce de departe, și stând blestemă pe cel ce le-a dat-o, zicând: Cel ce te-a semănat să se semene, cel ce te-a măcinat să se macine asemenea, și cele de acest fel. Deci rușineze-se auzind că Hristos Fiul lui Dumnezeu Celui bun, a înmulțit pâinile. Iară de ar fi fost ele zidire rea, Cel bun nu ar fi înmulțit ce era rău, ca să nu zic că și El pâine mânca.

Dacă ar fi întrebat cineva: Oare această minune a pâinilor aceeași este cu cea de la Matei? Aceeași este. Iară dacă acolo adică vin ucenicii și pomenesc pentru norod, ca să se slobozească (Mat. 14), iară aicea singur Iisus întreabă de unde se vor hrăni, nu trebuie să te miri, ca cu putință este amândouă să se fi făcut, și ucenicii mai nainte să fi pomenit Domnului pentru noroade ca să se slobozească, și Filip să se fi întrebat de Domnul: De unde se vor hrăni.

10-13 "Și a *zis* Iisus: Faceți pe oameni să șază. Și era iarbă multă întru acel loc. Deci au șăzut bărbații, cu numărul ca la cinci mii. Și a luat pâinile Iisus, și mulțumind, a împărțit ucenicilor iară ucenicii celor ce ședeau, asijderea și din pești cât au vrut ei. Iară dacă s-au săturat, a zis ucenicilor săi: Adunați sfărâmiturile ce au prisosit, ca să nu se piarză ceva. Deci au adunat și au umplut douăsprezece coșuri de sfărâmituri din cele cinci pâini de orz, care au prisosit celor ce au mâncat"

Ca cum ar fi fost masa gata, a poruncit lor îndată să șază.

Iară ucenicii măcar deşi mai nainte nu credeau, dară însă cu osârdie pun pe oameni să şadă.

Şi era iarbă, primăvara fiind. Că era, zice, Paştile, iară acestea în luna cea dintâi a primăverii se făcea.

Şi numai bărbaţi se numără de Evanghelistul, obiceiul legii urmând el. Că şi Moisi de la cei de douăzeci de ani şi în sus a numărat norodul (Numeri 26, 2), nici cum pomenind de muieri, arătând cuvântul, că tot cel ce este bărbătesc şi voiniceşte este cinstit şi vrednic de număr la Dumnezeu.

Şi luând pâinile mulţumeşte, arătând că mai nainte de hrană se cuvine să mulţumim lui Dumnezeu. Iară încă fiindcă era şi norod, pentru aceasta mulţumeşte înaintea norodului, ca să se încredinţeze toţi cum cu voia lui Dumnezeu a venit, şi cum că nu este potrivnic lui Dumnezeu ci toate la Tatăl le aduce. Căci când deosebi face semne, numai într-acest fel nu face, măcar deşi mai mari face. Iară când înaintea altora face minuni, atuncea la Dumnezeu caută. Iară cum că nu pentru neputinţă face aceasta, ci pentru iconomia, carea am zis, arată dintru a face cele mai mari cu stăpânire şi cu putere.

Dară unecarii zic, că pentru aceasta mulţumea El, ca să Se tăinuiască de stăpânitorul lumii aceştia în vremea patimii, şi nu dintru aceasta să-L socotească pe El că este Dumnezeu, ci să se amăgească şi să se înşele, şi aşa prin Cruce să se omoare.

Şi lasă Domnul ca să prisosească pâinile nu pentru arătarea cea în faţă, - să nu fie! - ci ca să nu se socotească a fi nălucire aceasta, că s-au săturat oamenii, ci tuturor să se arate, că atâta cu adevărat s-au săturat, cât a şi prisosit atâtea. Şi pentru această pricină şi sfărâmăturile a poruncit

să se adune, ca văzându-le pe acestea, mai mult să-şi ţină minte minunea ce se făcuse.

Şi se cuvine a ne minuna nu numai pentru că au prisosit, ci şi pentru că nici mai mult nici mai puţin, ci întocmai cu numărul ucenicilor a făcut de a prisosit coşurile rămăşiţelor ca toţi să poarte, şi nici Iuda să nu rămână neîmpărtăşit, ci să aibă şi pe această minune arătătoare cum că Dumnezeu este dascălul lui, şi să se folosească dintru aceasta, măcar că pentru răutatea lui spre osândă mai vârtos s-a dat lui aceasta. Că pe Cela ce a făcut atâtea prisosinţe de care şi el a purtat un coş, pe acesta L-a vândut.

Că cu adevărat nu în zadar a poruncit Apostolilor să poarte coşurile, ci ca pururea să ţină minte minunea, fiindcă erau să fie învăţători ai lumii. Că norodul nici o roadă mare nu era să dobândească, că îndată au uitat minunea, atâta erau de neînţelegători, iară ucenicii nu puţin erau să se folosească.

Şi ne învăţăm din minunea ce s-a făcut să nu ne împuţinăm la suflet întru strâmtorile sărăciei, nici să ne temem pentru lipsirea de primirea străinilor şi pentru dare, ci să credem că măcar o pâine de vom avea, o va înmulţi pe aceasta Cel ce a făcut de au prisosit atâtea sfărâmături din cinci pâini.

Iară după Alegorie, când a ieşit Domnul din Ierusalim, după ce s-a zis prin proroci: “Părăsit-am Casa mea, lăsat-am moştenirea mea” (Ieremia 12,7) atuncea în Galileea neamurilor se duce, pe păgâni luând. Şi norod mult merge după Dânsul. Şi Se suie în munte, adică pe Cruce, ca pe toţi să-i tragă la Sineşi, sau la cer, la cinstea cea cuviincioasă lui Dumnezeu şi slavă. Că după ce s-a înălţat la cer şi cu un

Dumnezeu de noi se sălăşluieşte, şi nu un gol; în munte se zice că S-a suit, că gândirea cea înaltă pentru El munte este. Şi ne dă nouă celor ce suntem supuşi în cele cinci simţiri, pâinile cele cuvântătoare, cinci şi acestea fiind, că fiecărei simţiri îi dă pâinea cea cuviincioasă, adică cuvântul, precum şi Pavel grăieşte "Voiesc cinci cuvinte în Biserică să grăiesc", acelea adică, care se cuvin spre îndreptarea celor cinci simţiri (I Cor 14, 19). Însă nu putem pe acestea cinci cuvinte de tot şi le mâncăm, ci şi prisosesc. Că nu poate cineva din noi toate cuvintele tainei să le cuprindă, ci cele ce noi cei mai materialnici nu le putem ajunge şi a le mânca, Apostolii le poartă, ca întru oarecare coşuri, în sufletele lor cele drepte. Că coşurile din ramuri de finic au fost. Iară dreptul ca finicul va înflori (Psalm 91, 12).

14,15 "Iară oamenii văzând semnul, carele a făcut Iisus, ziceau, că acesta este adevărat Proorocul cel ce va să vie în lume. Deci Iisus cunoscând că vor să vie, şi să-L apuce pre El, ca să-L facă împărat, s-a dus iarăşi în munte, El singur"

Vezi lăcomia de pântece a norodului, mii de minuni făcând Domnul, şi mai minunate, nu se mirau. Şi iată, pentru mâncare, "Acesta, zic ei, este Proorocul". Nu-L mai vinuiesc pentru călcarea sâmbetei, nu mai zic izbândire Legii, şi atâta pentru pâini Îl cinstesc pe El, cât nu numai Prooroc pe El Îl vestesc, ci şi de împărăţie vrednic Îl socotesc.

Dară El fuge, învăţându-ne pe noi să defăimăm dregătoriile cele lumeşti.

Însă se duce în munte El singur, nici pe unul din ucenici luând, ca să cerce dorinţa lor, şi de le este cu nesuferire lipsirea Lui de la dânşii.

16-21 "Şi dacă s-a făcut seara, s-au pogorât ucenicii

Lui la mare, şi intrând în corabie, mergeau de ceea parte de mare, la Capernaum. Şi iată întunerec s-a făcut, şi nu venise la ei Iisus, şi marea s-a ridicat, vânt mare suflând. Deci venind ei ca la douăzeci şi cinci sau treizeci de stadii, văd pe Iisus umblând pe mare, şi apropiindu-se de corabie şi s-au înfricoşat. Iară El a zis lor, Eu sunt, nu vă temeţi. Deci voiau să-L ia pre El în corabie, şi îndată corabia a sosit la pământul, la carele ei mergeau"

Domnul se sue în munte singur, ca, precum am zis, să cerce dorinţa ucenicilor, de Îl vor căuta pe El.

Iară ei Îl aşteaptă pe El până seara, nădăjduind că va veni El. Dară fiindcă nu a venit, nu suferă, ci spre căutarea Lui de dragoste fiind îmboldiţi, intră în corabie. Că nu prost, şi cum s-ar fi întâmplat, a arătat Evanghelistul vremea, ci prin aceasta arătând dragostea lor cea mare, că nici seara nu i-a oprit pe ei.

Şi îi lasă pe ei să se primejduiască de vifor ca după furtună făcându-se linişte, mai mult să se veselească de minunea ce s-a făcut, şi neuitată pomenirea acesteia să se însemneze în inimile lor.

Şi a venit de faţă la ei când se primejduiau de vifor şi prin cuvânt şi frica de la dânşii o goneşte, şi linişte face în mare, şi îndată liniştea face, potolind turburarea şi a sufletelor lor şi a mării.

Şi nu S-a suit în corabie, mai mare vrând să facă minunea. Că vezi trei minuni. Una adică, că umbla pe mare; a doua, ce a potolit valurile; a treia, că îndată a făcut de a sosit corabia la pământul la care ei mergeau, măcar deşi mult era departe de pământ când a venit Domnul la dânşii.

Au trecut cu adevărat şi Iudeii Marea Roşie, Moisi povățuindu-l. Dar acela toate făcea ca o slugă și rugându-se. Iară Acela cu lucrul stăpânirea. Și acolo vântul suflând s-a dat apa în lături, cât a făcut de a trecut pe uscat. Iară aicea mai mare s-a făcut minunea. Că rămânând marea întru a sa fire, așa purta pe Stăpânul pe umere, ca să se plinească cuvântul cel proorocesc: "Cel ce umblă pe mare ca pe uscat" (Iov 9, 8).

Mulți suntem și acum întru întunericul cel gândit, și ne vom mântui din primejdii.

Și dacă de multe ori întristări vor aduce asupra noastră vremii, ispitindu-se pre noi sau draci, sau oameni – și prin frică se vor ispiti să ne clătească pe noi, să auzim pe Hristos strigând: Nu vă temeți, Eu sunt!

Iară aceea ce zice, această înțelegere are: Cele înfricoșate trec, pentru aceasta nu vă temeți de cele trecătoare; iară Eu sunt, adică pururea rămân, și ca un Dumnezeu Eu sunt Cel Ce este (Ieșire 3, 14). Deci de vreme ce cele înfricoșate sunt vremelnice, și nu adevărate sunt, iară Eu sunt, adică rămân, și niciodată nu Mă trec, ci cu adevărat Sunt, să nu vindeți credința cea întru Mine pentru cele vremelnice.

Și vezi că nu în începutul primejdiei, ci după ce s-au întărit se arată Hristos, și risipește frica. Că ne lasă pe noi a veni în mijlocul primejdiilor ca luptându-ne cu necazul, și strâmtorându-ne mai lămuriți să ne facem și ca pierzând toată puterea și înțelepciunea noastră, și aflând-o pe ea neputincioasă, să năzuim numai la Acela, Carele din cele fără de nădejde de a scăpa poate să ne mântuiască. Căci când mintea omenească va obosi, atuncea mântuirea cea de la Dumnezeu fără de veste sosind, ne face pe noi să căutăm numai la Acela Carele ne-a mântuit, și cu nouă împreună să ne

cerem mântuirea.

Iară de vom vrea și în corabia noastră să luăm pe Hristos, adică să sălășluim pe Hristos în inima noastră, îndată ne vom afla la pământul acela la carele mergem.

Dară care este acel pământ? Arătat este cu adevărat că pământul făgăduinței, Cerul, carele este pământul celor blânzi și care au pace despre toată cantatea.

22-26: "A doua zi norodul carele sta de ceea parte de mare, văzând că altă corabie nu era acolo, fără numai una, întru care intrase ucenicii lui, și cum că Iisus nu a intrat în corabie împreună cu ucenicii săi, ci singuri ucenicii lui s-au dus (Norodul zice pe cel ce venise să-L apuce și să-L facă împărat, că neaflându-L pe El stau pe marginea mării, socotind ce s-a făcut. Deci se pare cuvântul că are lipsă. Că nesfârșindu-l pe el Evanghelistul a făcut alt început, zicând "Deci dacă a văzut norodul și celelalte." Iară aceasta este schimbă a povestirii celei pe scurt. Iară cuvântul ce zice: "Și alte corăbii mulțumind Domnul" este pus în mijloc spre arătare cum cu acele corăbii au venit pe urmă. Deci mai apoi de toate deznădăjduindu-se au prepus că a trecut pedestru pe mare. (Zigadinus).Și alte corăbii au venit de la Tiberiada aproape de locul unde au mâncat pâinea mulțumind Domnul. Deci dacă a văzut norodul că Iisus nu este acolo, nici ucenicii lui, au intrat și ei în corăbii și au venit în Capernaum, căutând pe Iisus, și aflându-L pre el de ceea parte de mare, i-au zis lui: Rabbi, când ai venit aicea? Răspuns-a Iisus lor și a zis: Amin, Amin grăiesc vouă: Mă căutați pre Mine nu căci ați văzut semne, ci căci ați mâncat din pâini și v-ați săturat"

Umblând Iisus pedestru pe mare a mers de ceea parte, Iară noroadele a doua zi căutându-L pe El și văzând că numai o corabie a fost carea a primit pe ucenici, întru care nu a intrat Iisus, au venit întru priceperea minunii și prepuneau că umblând cu picioarele pe mare S-a dus de ceea parte. Că de ar fi fost și altă corabie ar fi putut socoti că împreună cu aceia nu S-a dus, ci întru aceea intrând, a trecut. Iară acum fiindcă numai una a fost corabia, carea singuri pe ucenici și nu pe Domnul a primit, arătată este minunea.

Deci aceștea socotind noroadele fiindcă au aflat alte corăbii care din ceea parte veniseră, au intrat întru acelea și au trecut în Capernaum, unde aflând pe Domnul nu cad să se roage ca să le spună cum a trecut, nici cearcă pentru semnul acesta, ci așa simplu zic "Când ai venit aicea?" Că cei ce Îl căutau pe El să-L apuce și să-L facă împărat după ce L-au aflat pe El nici nu lucru de acest fel nu se sfătuiesc, ci scoțând din multe minunea, de alta masă caută să se desfăteze, precum și mai înainte.

Pentru aceasta se și înfruntă de Domnul. Că Mă căutați pe Mine, zice, căci ați mâncat din pâini și pentru aceasta Mă doriți, ca iarăși să vă fac masă.

Și ia aminte, că măcar că îi mustră pe ei, însă nu aspră mustrare uneltește. Că nu a zis: O, robilor pântecelui și lacomi, ci cu blândețe. Căci vrând să-i îndrepteze, îi mustră pe ei, spre mai mare credință voind să-i aducă pe ei.

Iară cum că îndreptare a fost lor mustrarea, arătat este din cele de pe urmă, că învățătura prea folositoare face către dânșii și zice:

27 "Lucrați nu mâncarea cea pieritoare, ci mâncarea carea rămâne spre viață veșnică, carea Fiul Omului va da vouă, că pre acesta Dumnezeu Tatăl l-a pecetluit"

Voi, zice, pentru pâini Mă căutați, ca cei ce doriți de hrana aceasta, dară se cuvine vouă să nu fiți dați cu totul la pântece, ci să grijiți mai vârtos de cele Duhovnicești, iară nu toată grija spre hrana cea trupească să o cheltuiți. Că pe aceasta a numit-o mâncare pieritoare.

Dară de vreme ce mulți din cei ce voiesc să trăiască fără de lucru, și mai vârtos Mesalienii graiul acesta îl uneltesc spre ajutorul deșertăciunii lor, de nevoie este a lumina graiul acesta, că aceasta nu o zis-o Domnul nostru Iisus Hristos, ca cum ar fi voit sa taie toată lucrarea cea trupească, și spre nelucrare ar fi silit, căci nelucrarea toată răutatea o învățat.

Și de se cuvine a grăi adevărul aceasta este mâncarea cea pieritoare, a voi să trăiască fără de lucru, pentru că cela ce urmează lui Hristos, se cuvine să lucreze, ca să aibă să dea și altora. Că aceasta are plată pe făgăduința împărăției celei ce va să fie.

Cum dară, zice, a grăit Domnul, cum că nu se cuvine a lucra mâncarea cea pieritoare? Sârguința iar cea cu de-adinsul către mâncări făcând-o, și către cele Duhovnicești puțin mulându-i. Așa cu adevărat, zice, dară cum că lucrarea cea trupească o taie Hristos, arătat este din ceea ce a zis către Marta: "Marto, te grijești și te silești, dară nu lucru trebuiește. Iară Maria partea cea bună și-a ales care nu se va lua de la ea"(Luca 10). Și iarăși: "Nu vă grijiți pentru ziua de mâine" (Matei 6, 34). Aceștea adică aduc cei ce voiesc a se hrăni șezând fără de lucru.

Iară noi ce zicem? Că nu că ceea ce s-a zis către Marta, nu este pentru lucru și lucrare, și nelucrare, ci pentru a ști vremea și a nu cheltui vremea ascultării în sârguința cea către mâncăruri. Deci plecându-i pe dânșii să nu piardă în zadar vremea învățăturii pentru îndeletnicirea cea pentru pântece, zice acestea. Iară aceea: "Să nu vă grijiți" zicând, nici așa nu leapădă lucrarea, că alta este grija, și alta lucrarea. Că este cu putință și lucrând cineva să nu se grijească nimic.

Deci învățându-ne pe noi Domnul să nu ne plecăm la cele lumești, nici să facem grija pentru odihna cea de mâine, ci mai vârtos în fiecare zi voind El să lucrăm noi, zice: "Nu vă grijiți pentru ziua de mâine", ca și cum ne-ar fi zis așa: Nu vă grijiți cum că astăzi să lucrați și mâine să vă odihniți, ci hrana fiecărei zile din lucrarea cea din fiecare zi având-o, nu vă grijiți pentru ziua de mâine.

Iară "mâncare carea rămâne" numește pe Împărtășirea cea de taină a Trupului Domnului, pe carea El ne-o dă nouă Fiul Omului făcându-se, pe Care Tatăl L-a pecetluit, adică L-a arătat, L-a adeverit că este Fiu al Său. Că și singur Hristos S-a arătat pe Sineși prin minuni, dar fiindcă vorbește către Iudei ca să nu se turbeze ei, la Tatăl aleargă și zice că de Dânsul este pecetluit, adică arătat, mărturisit.

De vreme ce și Chip al Tatălui este Fiul și Pecete și Caracter, să înțelegi că de El Tatăl s-a pecetluit Acesta (Fiul), ca Cela ce este Chip și Pecete, încât ceea ce se zice este într-acest fel: Că pe Acesta ce se vedea a fi Fiu al omului L-a pecetluit Tatăl, adică Pecetea Sa și Chip L-a Născut, Carele are întru Sine toate câte are El (Tatăl), și este firește întocmai cu Dânsul (cu Tatăl).

28-30 "Deci au zis către dânsul: Ce vom face? ca să lucrăm lucrurile lui Dumnezeu? Răspuns-a Iisus și au zis lor: Acesta este lucrul lui Dumnezeu, ca să credeți întru Carele El a trimis Acela. Zis-au drept aceia lui: Dară ce semn faci tu, ca să vedem și să credem ție? *Ce lucrezi?*"

Cer Iudeii să se învețe lucrul lui Dumnezeu, nu ca să-l lucreze pe el, ci ca să apuce pricini. Deci măcar că îi știa pe ei că nu se vor folosi nimic, însă pentru folosul cel de obște al învățăturii le răspunde și le arată lor, iară mai vârtos tuturor oamenilor că: "Acesta este lucrul lui Dumnezeu a crede întru Carele L-a trimis Acela, că credința cea întru El este lucru cu adevărat sfânt și desăvârșit, și carele sfințește pe cei ce o au pe dânsa. Că credința cea adevărată este povățuitoare spre toată lucrarea cea bună, și lucrarea cea bună păzește credința. "Că și lucrurile fără de credință sunt moarte, și credința fără de lucruri" (Iacov 2).

Și vezi nemulțumire și nesimțire! Iarăși cer semn cei ce au văzut atâtea de multe și atâta de mari, și mai vârtos al pâinilor din care s-au săturat. Deci ca niște lacomi cu pântecele iarăși acest fel de semn cer, carele să le folosească lor la pântece. Iară cum că aceasta este adevărat, arătat este din cele de pe urmă.

31-34 "Părinții noștri Mana au mâncat în pustie, precum este scris: Pâine din cer le-a dat lor ca să mănânce. Deci le-a zis lor Iisus: Amin, amin grăiesc vouă, nu Moisi v-a dat vouă pâinea din Cer, ci Tatăl meu vă dă vouă din Cer pâinea cea adevărată, pentru că pâinea lui Dumnezeu este cea ce se pogoară din Cer, și viață dă lumii. Deci au zis către dânsul: Doamne, pururea dă-ne nouă pâinea aceasta."

(Ieșire 16, Numeri 11, Psalm 77, Înțelep. Solomon 16)

Nu în zadar zicem, cum că, ca cei ce erau robi pântecelui, cereau semn, precum este cel al pâinilor. Că iată de Mană pomenesc, și nu de alta oarecare minune, sau de cele din

Egipt, sau de ale Mării Roşii. Că voind şi să L zădurească pe Dânsul, ca şi El acest fel de semn să facă carele ne fi putut să-i hrănească pe dânşii trupeşte, pomenesc de Mannă pentru lăcomia pântecelui cea peste măsură.

Dar ce le răspunde lor Înţelepciunea lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus? Că nu Moisi v-a dat vouă pâinea, adică Pâinea cea adevărată nu v-a dat vouă Moisi, ci toate cele ce atuncea se făcea, închipuiri erau ale acelor ce acum se fac. Că Moisi chip ţinea a lui Dumnezeu al Celui adevărat Voevod al Israiltenilor celor gânditori, iară pâinea aceia chip era al Meu Celui ce M-am pogorât din ceruri, şi adevărat hrănesc, şi adevărul sunt.

Şi se numeşte pe Sineşi "Pâine adevărată", nu ca şi cum Manna a fost mincinoasă, ci fiindcă aceia chip a fost şi umbra şi nu însuşi adevărul. Că după adevăr Mannă este Cel Unul Născut Fiul lui Dumnezeu, carele s-a făcut om, care este înspăimântătoare grăire şi auzire!

Că Manna se tâlcuieşte, "ce este aceasta" (Ieşire 16, 15). Că evreii văzând-o pe ea fiecare înaintea Cortului său grămadă vărsată, şi de cea neobişnuită şi străină minune spăimântându-se, întrebau pe altul: ce este aceasta?

Deci Domnul Fiul lui Dumnezeu, om făcându-Se, Aceasta este Manna cea ce spăimântează pe toţi, cât fiecare nedumerindu-se zice: Ce este aceasta? Cum Fiul lui Dumnezeu, este şi Fiu al Omului? Cum din două care sunt împotrivă s-a făcut o Faţă? Ce este această taină? Deci Aceasta Pâine, viaţă după fire fiind, ca Cel ce este Fiu al Tatălui Celui viu, face ceea ce este a Sa, că face vii pe toate. Şi precum pâinea cea din pământ ţine pe firea cea slabă a trupului, şi nu o lasă să se strice, aşa şi Hristos prin lucrarea

Duhului face viu pe suflet. Încă şi pe însuşi trupul îl ţine spre nestricăciune, că prin Hristos învierea cea din morţi s-a dăruit firii omeneşti, şi nestricăciunea trupurilor.

Dacă Iudeii către pântece încă fiind daţi, şi cu totul pământeşti, pentru pâine simţită înţeleg cele zise şi zic, dă-ne nouă pâinea aceasta, aşa dară neînţelegători fiind, se vădeau.

Şi totdeauna dă-ne nouă pâinea aceasta zic, nu într-o zi nici în două. Iară aceasta şi din iubirea de argint o zicea, căci ca să nu cheltuim banii noştri la îndestularea hranei, dă-ne nouă totdeauna această lesne dobândită pâine.

35-38 "Şi a zis lor Iisus: Eu sunt pâinea vieţii, cel ce vine către mine nu va flămânzi, şi cela ce crede întru mine nu va înseta nici odinioară. Ci am zis vouă, că m-aţi şi văzut pe mine, şi nu credeţi. Tot ce îmi dă Mie Tatăl către mine va veni, şi pe cela ce vine către mine nu-l voi scoate afară. Că m-am pogorât din cer nu ca să fac voia mea, ci voia Celui ce m-a trimis pre mine".

Fiindcă Iudeii, ca cei ce erau pământeşti, pentru pâine simţită socoteau că grăieşte Domnul, şi pentru aceasta făceau silă şi cereau, mustrându-i pe ei Domnul şi arătând cum că, până când socotesc ei că simţită este hrana, o cereau Lui, iară când vor înţelege cum că este Duhovnicească, nu vor cerea, zice: "Eu sunt pâinea vieţii".

Şi nu a zis "pâinea hranei" ci "a vieţii". Căci fiindcă toate s-au fost omorât, ne-a înviat pe noi prin Sineşi Domnul Cel ce este pâine, pentru că aluatul frământăturii omeneşti credem că s-a fost copt de focul Dumnezeirii.

Iară pâine a vieţii este, nu a acestei obişnuite, ci a celei schimbate, şi carea de moarte nu se ţine.

Şi cela ce crede întru această pâine, nu va flămânzi, nici va pătimi foamete de a auzi cuvântul lui Dumnezeu, nici va înseta sete gânditoare, carea se face dintru a nu avea apa botezului, şi sfinţenia Duhului. Că cel nebotezat sete are şi uscăciune multă, fiind lipsit de apa cea sfântă carea răcoreşte, iară cel botezat, având pe Duhul, pururea se mângâie prin Trânsul.

Şi arătând că şi credinţa cea întru El, nu este lucru mic, ci dar al lui Dumnezeu, carele se dă de la Tatăl celor drepţi şi vrednici la inimă, zice că "Tot ce Mi-l dă Mie Tatăl, la Mine va veni, adică, acela crede întru Mine pe care Mi-l dă Mie Tatăl.

Iară voi Iudeii, ca cei ce sunteţi nevrednici, nu vă daţi Mie de la Tatăl, pentru aceasta nici veniţi la Mine, că nu aveţi inima dreaptă, ca să vă iubească pe voi Dumnezeu şi Tatăl, şi să vă aducă la credinţa Mea.

Iară Eu pe cela ce vine la Mine nu-l voi scoate afară, adică nu-l voi pierde, ci îl voi mântui, şi îl voi găti de va dobândi multă purtare de grijă.

Că M-am pogorât din cer nu ca să fac voia Mea, fără numai voia Tatălui. Iară acestea le zice ca să înţeleagă ei că cel ce nu-L primeşte pe El este potrivnic lui Dumnezeu, fiindcă stă împotriva voii Tatălui. Că de vreme ce potrivnic lui Dumnezeu îi numeau şi pe Dânsul, El întoarce pricina spre dânşii, şi zice, măcar deşi am arătat, că voi sunteţi potrivnicii lui Dumnezeu, care nu primiţi pe Cela ce urmează voii Tatălui.

Unde este acea Nestorie, carele zicea, că după înviere s-a îndumnezeit Hristos? Nu auzi, nebunule, că "S-a pogorât din cer"? Iară cela ce s-a pogorât din cer nu om gol ca

adevărat, ci Dumnezeu. Că om gol nu se pogoară, ci de se va întâmpla să suie în cer Dumnezeu pentru fapta cea bună a lui dăruindu-i lui aceasta. Deci de vreme ce pogorârea Domnului a apucat mai nainte de suire, Acesta dar şi S-a pogorât din Cer ca un Dumnezeu cu adevărat, ca să Se facă Om pogorându-Se, S-a suit în Ceruri, cu trup după adevăr ca un om, unde a fost mai nainte ca un Dumnezeu. Deci dară nu era om gol Hristos, şi s-a îndumnezeit mai pe urmă, precum bârfea Nestorie, ci Dumnezeu mai nainte de veci, şi S-a făcut în vremile cele mai de pe urmă.

39,40 "Şi aceasta este voia Tatălui celui ce M-a trimis pe Mine, ca tot ce Mi-a dat Mie să nu pierd din acela, ci să îl înviez în ziua cea de apoi. Şi aceasta este voia Celui ce M-a trimis pre Mine, ca tot cela ce vede pre Fiul şi crede întru El să aibă viaţă veşnică, şi Eu îl voi învia pre el în ziua cea de apoi"

Adeseori pune aceasta, "Mi-a dat Mie Tatăl" ca să împungă inimile lor, şi să cunoască, că nevrednici sunt de darul lui Dumnezeu. Că de vreme ce Tatăl ca pe un lucru oarecarele mare arată pe credinţa cea întru Hristos, iară ei pe aceasta nu o au, arătat este că au căzut din darul lui Dumnezeu.

Eu dară, zice, nu voi pierde pe cei ce Mi-l dă Mie Tatăl adică pe cei ce cred Mie, ci îi voi învia pe ei, adică de luminată înviere îi voi învrednici.

Că îndoită este învierea, una de Obşte şi sobornicească, întru carea toţi cei păcătoşi vor învia, iară alta, întru care numai drepţii, întru întâmpinarea Domnului în văzduh înălţându-se şi întâmpinând pe Domnul cu îndrăzneală. Şi pe aceasta înviere Pavel ridicare o numeşte pentru înălţarea cea de la pământ. Că păcătoșii vor învia din morminturi, iară de la pământ nu se vor ridica în văzduh. Că jos vor rămânea ca niște osândiți. Deci drepții și vor învia, și se vor ridica răpindu-se pe nori întru întâmpinarea Domnului, iară păcătoșii numai vor învia.

Și tâlcuind Domnul ce este aceasta "Tot ce Mi-a dat Mie Tatăl nu voi pierde" zice pe aceeași înțelegere cu alte cuvinte "Că tot cel ce vede pe Fiul, și crede, să aibă viață veșnică". Că nimic alt nu zice, fără decât ceea ce a zis mai sus. Că aceea, "Tot ce Mi-a dat Mie Tatăl" aceeași este cu aceasta: "Tot cela ce vede pe Fiul, și crede". Iar aceea ce zice: "Nu voi pierde" aceeași este cu aceasta ce zice: "Are viață veșnică".

Și adeseori pomenește de Înviere, ca să plece pe oameni nu numai întru cele ce se văd să hotărască pe Pronia lui Dumnezeu, ci să știe că este și altă stare întru care fără de îndoială vor dobândi plățile faptei bune, măcar deși acum nu este arătată, în viața aceasta răsplătire, pentru aceasta să nu se slăbească de la calea cea către fapta bună.

41-44. Deci cârteau Iudeii pentru el, că a zis: Eu sunt pâinea cea ce s-a pogorât din Cer și ziceau: Au nu este acesta Iisus fiul lui Iosif, căruia știm noi pre tatăl său și pre muma sa? Deci cum zice el că din cer m-am pogorât? Răspuns-a Iisus și a zis lor: Nu cârtiți între voi, nimeni nu poate să vie către mine, de nu-l va trage pe el Tatăl cela ce m-a trimis pre mine, și eu îl voi învia pe el în ziua cea de apoi"

Cârteau Iudeii fiindcă a zis Domnul "Eu sunt Pâinea" ca cum s-ar fi amăgit, căci până când socoteau ei ca pentru pâine simțită grăiește El, cu blândețe suferean, nădăjduind că le va da lor pâinea aceasta, și va face har pântecelui lor.

Iară după ce le-a descoperit lor, că nu pentru pâine simțită, ci pentru duhovnicească este cuvântul Lui, deznădăjduindu-se cârtesc. Că unde înțelegeau ei duhovnicească hrană, și viața, și înviere?

Deci se sminteau de Dânsul, văzând pe Muma Lui și auzind că "din Cer M-am pogorât". Ca neînțelegând ei că și Dumnezeu este El, ci la ceea ce se vedea căutând, cârteau ca și cum s-ar fi trufit Domnul, și ziceau "Au nu este Acesta Fiul lui Iosif?"

Iară Mântuitorul nu le răspunde lor, că nu sunt fiu al lui Iosif, că nu puteau să înțeleagă nașterea cea negrăită care era din Fecioară. Și dacă pe nașterea cea după trup nu o încăpea mintea lor, cu mult mai vârtos pe cea din Tatăl mai nainte de veci.

Dar ce le răspunde lor? "Nimeni nu poate să vie la Mine de nu-l va trage pe el Tatăl". Iar aceasta zice nu lepădând stăpânirea de sineși — să nu fie! — ci arătând că de mult ajutor de la Dumnezeu are trebuință cel ce vrea să creadă.

Și în alt chip: Pe aceia îi trage Tatăl, care din voință au îndemânare, iară pe cei ce nu s-au făcut pe sineși îndemânatici nu-i trage la credință. Că precum magnetul nu pe toate de câte se apropie, ci numai pe fier îl trage la sineși, așa și Dumnezeu de toți se apropie, dar pe cei mai îndemânatici, și care arată oarecare plecare și dragoste către Dânsul, îi trage.

Deci Tatăl trage și duce la Fiul, iară Fiul ridică și face vii, dăruind pe cea întru cei buni suflare și viață, care este Duhul Sfânt.

Deci Sfânta Treime face bine celor ce cred, și nu deosebit Tatăl singur, sau Fiul singur, ci precum una este firea, așa și lucrarea facerii de bine nu este. Tatăl aducând, Fiul făcând vii, Duhul Sfânt ... de suflare făcându-Se celor ce se fac vii. Cu tot cel ce este viu are și suflare.

Și vezi stăpânirea Fiului: "Eu – zice – îl voi învia". Căci n-a zis: "Tatăl îl va învia", ci "Eu". Pentru că nu totdeauna smerit grăiește, ci uneori și mulțimea Dumnezeirii Sale o descoperă.

45-47 "Este scris în *Prooroci*: Și vor fi toți învățați de Dumnezeu". Deci tot cel ce aude de la Tatăl, și se învață, vine către Mine, nu doară că pe Tatăl L-a văzut cineva, fără numai cela ce este de la Dumnezeu, acela a văzut pre Tatăl. Amin, Amin grăiesc vouă, cel ce crede întru Mine are viață veșnică".

A zis mai sus, că pe carele va trage Tatăl, acela vine la Mine. Și voind să întărească aceasta, la Prooroci aduce cuvântul, că este scris, zice, în prooroci, că vor fi toți învățați de Dumnezeu, prin ... cu adevărat care vestesc, că de obște învățător este Tatăl, prin descoperire făcând cunoscut celor vrednici pe Fiul Său, că atingându-se de inimile cele fără de vicleșug și fără de răutate, le descoperă lor pe Fiul, precum și lui Petru L-a descoperit pe El.

Deci cel ce aude de la Tatăl, adică cel ce primește descoperirea Tatălui, și acesta adevărat ucenic Lui se face, acela vine la Mine.

Și vezi cum grăiește iarăși, pe cea ca de omenescului, că nu a zis: "Cel ce aude de la Tatăl, acela vine către Mine", ci a adaus: "Și se învață", că nu este din destul a auzi, ci trebuiește și a se învăța.

Ce dar? Au doară mai înainte în legea veche n-au fost învățați de Dumnezeu? Au fost cu adevărat, dară nu așa, că aceea mai presus este, în legea Nouă zic, că atuncea prin oameni se învățau cele pentru Dumnezeu, iar acum după ce S-a întrupat Cel Unul-Născut, de el Însuși Tatăl întru Duhul Sfânt se face știința, cât se împlinește cuvântul cel proorocesc: "Întru lumina Ta a Tatălui, adică întru Duhul, vom vedea Lumină, care este Fiul". Cu cuviință dară acum suntem învățați de Dumnezeu toți care am primit credința cea întru Hristos.

Dar fiindcă a zis: Cel ce aude de la Tatăl, acela vine către Mine, ca să nu prepună cineva cum că pentru tată trupesc grăiește, zice: Nu aceasta zic, că doară vede cineva pre Tatăl, fără numai Fiul, Carele cu adevărat este din Trânsul, și S-a Născut din Ființa Lui. Că toți suntem de la Dumnezeu, dar chiar Fiul Unul este, carele și știe pe Tatăl.

47 Și "Eu sunt Pâinea vieții, părinții voștri au mâncat Manna în pustie, și au murit. Aceasta este Pâinea care se pogoară din Cer, ca să mănânce cineva din trânsa, și să nu moară. Eu sunt Pâinea cea vie, care s-a pogorât din Cer. De va mânca cineva din Pâinea aceasta, va fi viu în veci. Și Pâinea care Eu voi da (N-a zis: "Care Eu dau", ci "care Eu voi da". Pentru că vrea să o dea la Cina cea mai de pe urmă, când luând Pâinea și mulțumind, a frânt și a dat ucenicilor și a zis: "Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu") (Zigadinas) trupul meu este, pre carele eu îl voi da pentru viața lumii".

Cu Manna asemănând pe hrana ceea ce de la Dânsul se dă: Că Eu, zice, sunt Pâinea vieții, iar cei ce au mâncat Manna au murit.

Și nu simplu a adaus: "în pustie", ci voind să arate că nici la multă vreme n-a ținut la părinți Manna, ci numai în pustie, dar n-a intrat împreună cu dânşii în *pământul făgăduinţei*.

Iară Pâinea aceasta nu este aşa, ci petrece în veci, pentru aceasta Iudeii cu mult mai mari bunătăţi decât părinţii lor vor primi de vor voi.

Şi cum nu sunt mai mari cele ce se dau de la Hristos? Că de va şi gusta cineva moarte, însă este vie pentru nădejdea învierii.

Şi arătat aicea pentru Împărtăşirea cea de Taină a Trupului Său zice. Că *Pâinea*, zice, carea Eu voi da, Trupul Meu este, pe carele Eu îl voi da pentru viaţa lumii. Şi Stăpânirea Sa arătând, cum că nu ca o slugă, şi mai mic decât Tatăl Său S-a răstignit, ci de bună voie. Zice: "Că Eu voi da Trupul Meu pentru viaţa lumii". Că măcar că se zice cum că este dat de Tatăl, dară însă se zice cum că şi El singur pe Sine S-a dat, aceea adică, ca să cunoaştem unirea cea către Tatăl, iară aceasta Stăpânirea cea de Sineşi a Fiului.

Şi ia aminte, că Pâinea Ceia ce *în* Taină de noi se mănâncă, nu este închipuire a Trupului Domnului, ci Însuşi Trupul Domnului. Că n-a zis. Pâinea care Eu voi da, închipuire a Trupului meu este, ci: "Trupul Meu este". Pentru că se preface cu negrăite cuvinte Pâinea aceasta prin Blagoslovenia cea de Taină, şi prin venirea Sfântului Duh în Trupul Domnului.

Şi să nu turbure pe cineva aceasta, adică, a se crede Pâinea că este trup, pentru că şi când umbla Domnul cu trup, şi pe hrana cea din pâine primea, pâinea aceea ce se mânca în Trupul Domnului se schimba, şi asemenea se făcea cu Sfântul Lui Trup, şi spre creştere şi stare lucra după omenire.

Deci şi acum Pâinea în Trupul Domnului se schimbă

Şi cum, zice, nu se arată nouă Carne, ci Pâine? Pentru ca să nu ne îngreţoşăm către mâncare, că de s-ar fi arătat carne, cu îngreţoşare ne-am fi aflat către împărtăşire. Iară cum neputinţei noastre pogorându-Se Domnul, întru acest chip ni se arată nouă Mâncarea cea de taină, în ce chip este cea obişnuită nouă.

Iară pentru viaţa Lumii Trupul Său spre moarte S-a dat, căci murind, a stricat moartea.

Şi să înţelegi "viaţă a lumii", poate adică şi pe Înviere, că moartea Domnului pe învierea cea de Obşte la tot neamul omenesc o lucrat. Dară poate şi pe viaţa cea întru sfinţenie şi fericire, viaţă a lumii o numeşte. Că măcar deşi nu toţi au primit sfinţenia şi viaţa cea întru Duhul, dară însă Domnul pentru Lume pe Sineşi S-a dat, şi cel despre Dânsul, Lumea s-a mântuit, şi toată firea s-a sfinţit, ca cum ce a luat putere a birui păcatul, şi păcatul o fugit printr-un om, adică prin Domnul nostru Iisus Hristos, precum şi printr-un om, adică prin Adam, în păcat s-a alunecat.

52-55 "Deci se certau între sine Iudeii zicând. Cum poate acesta să-şi dea nouă Trupul său să-l mâncăm? Şi a zis lor Iisus: Amin Amin grăiesc vouă. De nu veţi mânca Trupul Fiului omului, şi de nu veţi bea Sângele lui, nu veţi avea viaţă întru voi. Cela ce mănâncă Trupul meu şi bea Sângele meu, are viaţă veşnică şi eu îl voi învia pre el în ziua cea de apoi. Că Trupul meu adevărat este mâncare, şi Sângele meu adevărat este băutură."

Auzind Iudeii pentru mâncarea Trupului Domnului, nu cred, pentru aceasta şi graiul acesta al necredinţei grăiesc ei. "Cum?"

Căci când gânduri ale necredinţei intră în suflet, atuncea intră împreună şi acesta "Cum"?

Pentru aceasta şi El vrând să arate că nu este aceasta cu neputinţă, ci şi foarte de nevoie, şi nu este cu putinţă în alt chip a avea viaţă, zice: "De nu veţi mânca Trupul meu ..." şi celelalte.

Aşa şi Nicodim din necredinţă zicea: "Cum poate omul să intre în pântecele maicii sale?" (Ioan 3).

Deci se cuvine nouă care auzim, că de nu vom mânca Trupul Fiului, nu avem viaţă, întru împărtăşirile Dumnezeieştilor Taine a avea credinţă fără de îndoială, şi a nu căuta "Cum?" (I Corint. 2). Pentru că omul cel sufletesc, adică carele urmează gândurilor omeneşti şi sufleteşti, adică fireşti, nu primeşte cele ce sunt mai presus de fire şi Duhovniceşti, precum şi pe mâncarea cea Duhovnicească a Trupului Domnului nu o înţelege, cu care cei ce nu se împărtăşesc, nu vor fi părtaşi vieţii celei veşnice, ca cei ce n-au primit pe Iisus, Carele este viaţă adevărată. Că nu este trup de om gol cel ce se mănâncă, ci cel al lui Dumnezeu, şi Carele poate a îndumnezei, ca cela ce s-a unit cu Dumnezeirea. Acesta şi adevărat este mâncare, că cela ce nu la puţină vreme ţine, nici se strică precum mâncarea cea stricăcioasă, ci şi vieţii celei veşnice este ajutător.

Asemenea şi băutura Sângelui Domnului adevărat este băutură. Pentru că nu o vreme ajută setei, ci precum ea nemuritorul păzeşte şi nu lasă să aibă trebuinţă pe cela ce a băut. Precum şi către Samarineanca zicea că: "Cela ce va bea din apa carea Eu voi da, nu va înseta" (In cap. 4). Pentru că cine primeşte darul Sfântului Duh prin împărtăşirea Dumnezeieştilor Taine, nici flămânzeşte foame înţelegătoare, nici însetează sete, cu care însetează cei necredincioşi.

56-58. "Cela ce mănâncă trupul meu, şi bea sângele meu,

întru mine petrece, şi eu întru el. Precum m-a trimis pre mine Tatăl cel viu, şi eu viez pentru Tatăl, şi cela ce mă mănâncă pre mine, şi acela va fi viu pentru mine. Aceasta este pâinea, care din cer s-a pogorât, nu precum au mâncat mana părinţii voştri în pustie şi au murit. Cela ce va mânca pâinea aceasta viu va fi în veac."

Aicea ne învăţăm Taina Cuminecăturii, că cela ce mănâncă şi bea trupul şi sângele Domnului, întru Însuşi Domnul petrece, şi Domnul întru Dânsul. Că amestecare străină şi mai presus de cuvânt se face, încât să fie Dumnezeu întru noi, şi noi întru Dumnezeu.

Nu auzi înfricoşata auzire? Nu Dumnezeu gol mâncăm ca nepipăit este şi fără de trup, şi nici cu ochii, nici cu dinţii nu se poate apuca, nici iarăşi trup de om gol, că nimic nu poate folosi. Ci fiindcă Dumnezeu a unit cu Sineşi trupul după unirea cea negrăită, făcător de viaţă este şi trupul, nu ca doară în firea lui Dumnezeu se mută să nu fie[1] ci după asemănarea fierului celui înfocat, carele şi fier rămâne, şi lucrarea focului o arată.

Aşa dară şi trupul Domnului rămânând trup, făcător de viaţă este, ca cela ce este trup al lui Dumnezeu Cuvântului.

Deci precum Eu zic, viez pentru Tatăl, adică, fiindcă M-am Născut din Tatăl, Carele este viaţa, aşa şi cela ce Mă mănâncă pre Mine, va fi viu pentru Mine, fiindcă se amestecă oarecum şi se preface întru Mine, Carele pot să fac viu.

Iară când auzi că "Eu viez" să nu Îl socoteşti pe El că după împărtăşirea vieţii viază, că aşa de ar fi fost jivina vieţuitoare s-ar fi zis Dumnezeu, dară nu este, că nici Dumnezeu jivină vieţuitoare se numeşte, nici vreo adire viaţă se va numi.

Şi adeseori sus şi jos învârteşte cuvântul acesta: "Părinţii voştri au mâncat mana în pustie" ca să plece pe ascultători, că de a fost cu putinţă în patruzeci de ani fără seceriş şi fără semănătură a se hrăni oamenii, şi a li se ţinea viaţa lor, cu mult mai vârtos acum va ţinea Domnul viaţa noastră cea înţelegătoare şi pâinea cea mai bună, adică cu trupul său cel alcătuit din pământ fecioresc fără sămânţă bărbătească.

Iară pretutindeni pomeneşte de Viaţă, şi mai adeseori acest nume aduce în mijloc, fiindcă nimic nu este aşa dulce oamenilor, ca lucrul acesta.

Deci şi tu poţi nu numai după împărtăşirea cea de taină a mânca şi a bea trupul şi Sângele Stăpânului, ci şi după alt chip, că trupul adică mănâncă cineva, când prin fapta cea lucrătoare călătoreşte, pentru că cu anevoie de lucrat, adică vârtoasă şi tare este carnea, precum şi fapta bună cea lucrătoare este ostenicioasă. Iară sângele bea ca nişte vin ce veseleşte inima, cel privitor la cele înalte, pentru că fără de osteneală este privirea la cele înalte, iară mai vârtos şi odihnă a ostenelilor, şi cu băutura este asemenea, pentru că şi băutura mai fără de osteneală este decât mâncarea.

59-62. "Acestea a zis în Sinagogă învăţând în Capernaum. Deci mulţi auzind din ucenicii lui, au zis: Greu este cuvântul acesta, cine poate să-l audă pre el? Iară ştiind Iisus întru sine că cârtesc pentru aceasta ucenicii lui, a zis lor: Aceasta vă sminteşte pre voi? Dar de veţi vedea pre Fiul omului suindu-se, unde era mai înainte?" (Lipseşte "Ce veţi zice?") Iară aceasta zicea pentru înălţarea Lui la Cer ce era să fie mai pe urmă.

Pentru care pricină în Sinagogă învaţă? Una adică, vrând să vâneze mulţimea; iară alta, arătând că nu este potrivnic legii care se citea în Sinagogă.

Şi pentru ce unele ca acestea cuvinte aducea în mijloc, de vreme ce pe nimeni acestea nu avea să folosească, ci mai vârtos pe mulţi să smintească? Că ucenicii Lui auzind au zis: "Greu este cuvântul acesta cine poate să-l audă pe el?" Care dară este folosul din graiurile acestea? Foarte mult şi mare. Că de vreme ce de hrană trupească pomeneau ei adeseori, şi mana în mijloc aduceau, arătându-le lor, că toate acelea chipuri erau şi umbră, iară cele ce acum de El se grăiesc acestea sunt adevărul, pentru aceasta grăieşte acestea, şi de hrana Duhovnicească pomeneşte, ca să-i plece pe ei să se ridice câtuşi decât de la cele simţite, şi chipurile şi umbra să defăimeze, şi la adevăr să alerge.

Iar ei nimic mai presus de simţire putând să înţeleagă, nicicum nu se fac mai buni, ci mai vârtos sar înapoi şi zic: "Greu este cuvântul acesta" adică aspru şi neprimit. Că cine trupesc fiind poate să primească hrana Duhovnicească? Şi cum ca pâine din cer se pogoară? Şi trup se mănâncă?

Iar când auzi că ucenicii Lui s-au întors înapoi, să nu înţelegi pe cei adevăraţi ucenici, ci pe cei ce în rândul ucenicilor umblau după Dânsul, şi numai după arătare se prefăceau că se învaţă de la El. Că între ucenici erau unii care către gloată asemănându-se, se ziceau ucenici ai Lui, că petreceau lângă Dânsul mai multă vreme decât gloatele iar către ucenicii Lui cei adevăraţi alăturându-se, de nimic nu erau vrednici, ca cei ce la o vreme au crezut Lui.

Şi vezi neascultarea, că fiind trebuinţă să întrebe şi să se înveţe cele ce nu ştiau, ei se duc, şi nimic Duhovniceşte nu înţeleg, ci toate după cum se văd. Că de vreme ce trup auzeau, socoteau că îi sileşte pe ei să se facă mâncători de carne şi băutori de sânge.

Iar noi cei ce Duhovnicește înțelegem, nu suntem mâncători de carne, ci mai vârtos ne sfințim prin una ca aceasta hrană.

Și vrând să le arate lor, căci, ca de un Dumnezeu de El nimic, nu se tăinuiește din cele ce sunt în inimile lor, zice: "Aceasta vă smintește pe voi? Dar dacă Mă veți vedea pe Mine Cel Ce Mă aud Fiu al omului, suindu-Mă la Cer, unde eram mai înainte, ca un Dumnezeu? Că Acesta și Se suie ca un om, unde era mai înainte ca un Dumnezeu. Iară aceasta a zis, ca să-I depărteze pe dânșii de la a-L socoti pe El că este fiu al lui Iosif. Cu cela ce o crezut că în Cer era mai înainte, fără de îndoială cu adevărat Îl va crede pe El că nici al lui Iosif nu este fiu, ci al lui Dumnezeu, și deacă vor avea credință la cele ce se grăiesc de El.

Iar auzind că Fiul Omului în Cer era mai înainte să nu socotești că din Cer s-a pogorât trupul, că aceasta este bârfeală a lui Marcel începătorul eresului, și a lui Apolinarie, ci fiindcă Unul și Același era Fiu al Omului și Dumnezeu-Cuvântul se zice, precum am zis, că se suie ca un om, unde era mai înainte ca un Dumnezeu.

63,64 "Duhul este carele face viu, trupul nu folosește nimica. Graiurile, care Eu grăiesc vouă, Duh sunt, și viață sunt. Ci sunt unii din voi, care nu cred. Că știa dintru început Iisus, care sunt cei ce nu cred și carele este cela ce vrea să-L vândă pre El"

De vreme ce, precum de multe ori am zis, trupește înțelegând cele ce se ziceau de Iisus, se sminteau, zice, că a înțelege Duhovnicește cele ce se grăiesc de Mine, aceasta este care folosește, iar trupul, adică trupește pe acestea a le lua, nimic nu folosește, ci pricină de sminteală se face, așa

dară ei trupește auzind cele ce se grăiau de Hristos, se sminteau. Pentru aceasta aduce pe urmă: Că graiurile care Eu grăiesc, Duh sunt, adică Duhovnicești sunt, și viață sunt, nimic trupesc având și viață veșnică pricinuind.

Și arătând vrednicia Dumnezeirii, care este zic a descoperi cele ascunse, zice către dânșii: "Ci sunt unii din voi care nu cred", încă zicând "unii" pe ucenici i-a osebit.

Și Evanghelistul vrând să ne arate nouă că mai înainte de întemeierea lumii toate le știa El, zice că: Dintru început știa Iisus care sunt cei ce nu cred". Încă și pe vicleșugul vânzătorului, care încă era arătare a adevăratei Dumnezeirii. Că Proorocul pentru Dumnezeu zice: "Cela ce știe toate mai înainte de facerea lor"

65 66. "Și zicea: Pentru aceasta ("pentru aceasta", care? "Pentru că sunt unii, carii nu cred" (Zig.) am zis vouă, că nimeni nu poate să vie la Mine, de nu va fi dat lui de la Tatăl Meu. Dintru aceasta (Adică după aceea, de atuncea (Zigadinos) mulți din ucenicii lui s-au întors înapoi, și nu mai umblau cu dânsul. Și a zis Iisus celor doisprezece: Au doară și voi vreți să vă duceți?"

De multe ori am zis, cum că, când auzi că Tatăl dă credința cea întru Fiul, să nu socotești că unora face bine Tatăl după alegere, iară altora nu, că aceasta este a unuia ce nedreptățește. Ci socotește că acelora face bine Tatăl, și acelora dă darul credinței, cărora voința împreună le ajută. Că celui ce de voință nu se ajutorează, nici măcar de Dumnezeu de s-ar primi, nu se folosește. Adică cum am zice: Tuturor dă Dumnezeu, dară unii și iau și folosesc bine ceea ce li s-a dat, și păzind-o pe aceasta, arată darul lui Dumnezeu, iară alții nu așa, dară pierzând cele ce li s-au dat, se arată că nimic nu au luat.

Deci când zice Evanghelistul: "De nu va fi dat cuiva de la Tatăl", nu poate să vie la Fiul aceasta zice: Că acela vine la Fiul, căruia va da Tatăl, care va păzi darul cel ce s-a dat lui de la Dumnezeu.

"Deci s-au dus mulţi din ucenicii înapoi", adică dezghinându-se pe ei înşişi de Învăţătorul, nu au mers înainte spre sporire, ci înapoi, adică întru necredinţă. Căci cu adevărat cela ce dezghinează pe sine de Hristos, înapoi merge, iară cela ce, după cum zice Pavel, se lipeşte de Domnul, pururea la cele dinainte se întinde (Filipeni 4).

Iaca El arătând, că nu are trebuinţă de cineva, nici de slujba sau de cântarea cea de la ei, zice către dânşii: "Au doară şi voi vreţi să vă duceţi?"

Dară pentru ce n-a lăudat mai vârtos pe cei doisprezece, ca pe cei ce nu s-au dus împreună cu ceilalţi? Una adică păzind rânduiala ceea ce se cuvine Învăţătorului, iar alta arătând şi aceea, că prin acest chip este cu putinţă mai vârtos a se trage ei. Că de i-ar fi lăudat, ar fi pătimit ceva omenesc, şi s-ar fi mândrit, socotind ei că fac har lui prin urmare. Iară aceasta că a arătat că nu are trebuinţă de urmarea lor mai mult putea să-i ţie pe dânşii, ca pe cei ce li se făcea bine iar mai vârtos, decât ei făceau bine, şi luau bine mai vârtos decât dădeau.

Şi socoteşte cum cu pricepere a grăit, că n-a zis: "Duceţi-vă", că aceasta este a omului ce goneşte, ci întreabă: "Au doară vreţi să vă duceţi?" care îi făcea pe dânşii să vrea de a merge sau nu, arătând El, că nu-i voieşte pe ei între Dânsul pentru evlavia lor de a-L urma, ci împreună cu aceasta îi şi mulţumea pentru că Îi urmează.

68-71 "Răspuns-a Simon Petru Lui: Doamne la cine ne vom duce? cuvintele vieţii veşnice tu ai, şi noi am crezut, şi am cunoscut, că tu eşti Hristos Fiul lui Dumnezeu celui viu. Răspuns-a lor Iisus: Au nu eu pre voi cei doisprezece v-am ales? şi unul din voi diavol este! Şi zicea de Iuda al lui Simon Iscarioteanul, că acela vrea să-L vândă pre El, unul fiind din cei doisprezece"

Plin de dragoste fiind Petru şi iubitor de fraţi, pentru toată Ceata răspunde. Pentru că n-a zis: Doamne, la cine mă voi duce, şi eu am cunoscut şi am crezut, ci: "La cine ne vom duce? şi celelalte".

Iară cuvinte ale vieţii veşnice a zis că are Domnul, fiindcă L-a auzit pe El zicând: "Cela ce crede întru Mine îl voi învia şi va avea viaţă veşnică", că acum aceştia primiseră învierea şi toată învăţătura.

Deci dară nu cuvintele erau cele ce sminteau, ci nelucrarea minţii, şi lenevirea, şi necunoştinţa ascultătorilor. Că şi aceşti doisprezece aceleaşi auzeau, dară însă nu s-au smintit, ci au rămas.

Ce zice dar Hristos? Oare laudă pe Petru precum în alt loc a făcut aceasta? Nicidecum. Ca să nu se pară că Îl măguleşte ca să rămână lângă Dânsul.

Dară ce zice către Petru? Eu pe voi v-am ales pe cei doisprezece, însă nici voi toţi nu sunteţi vrednici alegerii, ci unul din voi diavol (Adică "clevetitor", că aceasta înseamnează cuvântul tâlcuindu-se româneşte, precum şi în alt loc s-a zis) este. Iară aceasta în două feluri se poate înţelege: Sau că şi acum toate ale Mele cleveteşte, şi nimic din acestea nu primeşte, sau că va să Mă clevetească pe Mine, căci cu adevărat acest fel s-a arătat Iuda, clevetind către iudei pe Domnul, şi Tainele Lui spunându-le lor. Precum şi

David zice pentru dânsul: "Ieşea afară şi grăia împreună" (Psalm 40, 6).

Şi zice aceasta Domnul către Petru îndreptându-l pe dânsul. Căci fiindcă a zis Petru: "toţi am cunoscut şi am crezut", să nu socoteşti aceasta zice: că nu toţi sunteţi credincioşi, nici toţi M-aţi cunoscut.

Şi vezi pe Domnul, cum încă de departe cântarea vânzătorului oprind-o şi înfrânând-o pe dânsa, aceasta zice, ştiind adică că nimic nu va folosi, dar însă El ceea ce era a Sa făcând. Şi nici acesta pe el l-a făcut, mai cu totul a se lenevi l-a lăsat; aceea adică ca nu lepădând ruşinea de la sine, mai cutezător de price să se facă. Iară aceasta, ca nu fără de frică să facă acel lucru în care a îndrăznit socotind că este tăinuit.

Iară dintru aceasta şi aceasta ne învăţăm, că nu cu sila şi de nevoie obişnuieşte Dumnezeu a face bună, nici alegerea Lui sileşte voinţa noastră, carea fiind ca, să o facă bună de nevoie. Ci alegerea adică se face de la Dumnezeu îndemnându-ne El pe noi la lucrul cel bun şi întinzând peste noi bunătatea Sa. Dar în voinţa noastră şi plecare stă a ne mântui, şi după cum se cuvine alegerii a urmla sau împotrivă.

Şi te minunează, că diavolul atâta război face câte a putut de a trage pe unul din cei doisprezece, care au sculat morţi şi au făcut minuni, şi de învăţătura Domnului cea duhovnicească şi făcătoare de viaţă s-a îndulcit.

Şi unde dar ne este nouă nădejde de mântuire? Care de bună voie din tinereţe pentru lenevire ne-am făcut robi răutăţii? Pentru aceasta şi Evanghelistul ca şi cum minunându-se a zis aceea: "unul din cei doisprezece". Ca măcar zice că din

această sfântă Ceată a fost, dar din credinţa cea rea nevrednic s-a aflat. Aşa jivină de voie schimbăcioasă este omul. Prăpădească-se dară Manihei, că nu din fire suntem răi, că în acest chip de ar fi fost, totdeauna ne-ar fi lucrat întru noi răutatea. Iară acum nu totdeauna a fost Iuda rău, ci era când a fost sfânt. Deci dară din voinţă răutăţile şi se nasc şi cresc.

Capitolul 7

1-5 "Şi umbla Iisus după acestea în Galileea, că nu voia în Iudeea să umble, că îl căutau pre el iudeii să-l omoare. Şi era aproape praznicul iudeilor înfigerea corturilor. Deci au zis către dânsul fraţii lui: Treci de aicea, şi mergi în Iudeea, ca şi ucenicii tăi să vadă lucrurile care faci. Că nimeni întru ascuns face ceva şi caută să fie el la arătare. Dacă faci acestea, arată-te pre tine lumii. Pentru că nici fraţii lui nu credeau în trânsul."

Pentru ucigaşii iudei se dă în lături, nu ca şi cum se temea de moarte, că se putea ca El şi în mijlocul lor să umble, şi nimic să nu pătimească, dar dacă unele ca acestea totdeauna ar fi făcut, nu s-ar fi crezut că S-a făcut om, ci nălucire s-ar fi părut. Pentru aceasta acum se dă în lături, adeverind şi încredinţând Omenirea, şi ruşinând pe toţi cei ce zic că după nălucire S-a întrupat El, precum pe Manent, Marcion, şi pe Vasilid şi pe cei asemenea.

Iar altă dată iarăşi în mijlocul pietrelor de ucidere, şi care asupra Lui se turbau fiind, nevătămat rămâne şi arată Dumnezeirea ruşinând pe Pavel Samosateanul şi învăţând pe toţi că nu om gol (simplu adică), ci şi Dumnezeu era.

Deci se duce în Galileea acum. Căci fiindcă încă nu sosise vremea Patimii, în zadar era și de prisosit în mijlocul vrăjmașilor Lui să petreacă, și de mai multă turbare pururea pricinuitor lor să se facă.

Și era, zice, înfigerea corturilor. Cu cuviință este a spune pentru praznicile care se făceau de Iudei. Că trei erau: Unul al Paștilor, pe carele îl făceau pentru că au trecut din Egipt, carele și întâi era la dânșii. Iar al doilea, cel al "Cincizeci de zile", carele îl făceau, pentru că s-au izbăvit de pătimirile cele din pustie, și în pământul făgăduinței au intrat, și au gustat atuncea întâi roadă de Grâu, pentru aceasta și mănunchiuri în praznicul acesta, ca niște pârgă aduceau.

Al treilea Înfigerea corturilor, carele îl făceau spre mulțumire pentru strângerea roadelor (Acestea adică zice dumnezeiescul acesta Părinte; Iară *Zigadinos* scrie: Că praznicul acesta se prăznuia spre pomenirea zilei întru carea Moisi a înfipt întâi Dumnezeiescul Cort carele se făcuse de Veseleil. Și pentru aceasta mai jos unde scrie Evanghelistul, că înjumătățindu-se Praznicul S-a suit Iisus, zice că întru a patra zi S-a suit; că șapte zile îl prăznuiau) în luna ce se numește la Romani Septembrie, că atuncea mulțumeau Dumnezeului că au strâns toate roadele. Pentru aceasta și corturi, adică Colibe înfingeau, și ca cum ar fi petrecut în țarine se veseleau. Pentru aceasta și oarecarii Psalmi ai lui David (Psalm 80 și 83) care au scriere deasupra "Pentru jgheaburi" zic unii zic unii că la acest praznic s-au alcătuit de David. Că atuncea umpleau jgheaburile lor culegând adică, și pentru aceasta mulțumind, și psalmi cântau și celelalte cele spre mulțumire, precum este Psalmul al Optulea. Pentru aceea și întru acesta pomenește Proorocul

de bunătățile cele ce s-au dat omului de la Dumnezeu.

Însemnă încă și aceasta, Paștile adică, trecerea noastră, cea din necredință la Credință.

Iară cel al "Cincizeci de zile" intrarea în Biserică, ca în alt pământ al făgăduinței, când adică și Pâine mâncăm primind Dumnezeieștile Taine. Că nu îndată ce am crezut și am trecut din necredință atuncea și din pâine mâncăm, ci trebuie întâi a ne boteza, și vrednici a ne face de a sta în Biserică împreună cu cei Botezați, și atuncea din pâine a ne împărtăși.

Iară înfigerea corturilor, Învierea, când toate Rodurile faptelor noastre se plinesc și corturile noastre cele ce s-au stricat prin moarte iarăși se înfing.

Sunt încă și alte cuvinte mai Dumnezeiești pentru aceste praznice, de care nu este acum vreme a grăi, că pururea alegem ceea ce este de folos la cei mulți.

Deci fiind praznic la Iudei care se numește "înfigerea corturilor" de vreme ce L-au văzut pe El frații Lui că nu se gătește a Se sui, zavistuindu-I Lui zic: Treci de aicea, și mergi acolo ca și ucenicii Tăi, adică gloatele cele ce merg după Tine, să vadă cele ce faci. Că nu pentru cei doisprezece zice, ci pentru cei ce întru alt chip urmau Lui.

Și Îl prihănesc pe El frații Lui, adică feciorii lui Iosif, pentru două patimi, pentru frică și pentru iubirea de slavă. Pentru aceasta și zic că "Nimeni în ascuns face ceva, care lucru este al fricii, și caută el să fie la arătare care lucru este al iubirii de slavă. Dacă faci acestea, zic ei, arată-Te pe Tine lumii.

Iar acea umbros grăiesc cum ca nici socotim ceva bun pentru cele ce se fac de Tine. Căci dacă faci acestea ca pe niște lucruri bune, arată-Te pe Tine. Iar dacă Te ascunzi, arătat este, că acele lucruri făcând Te ascunzi.

Dar pentru care pricină în cinci luni nimic alt povestind Evanghelistul, ci numai semnul pâinilor, și vorba Domnului cea către cei ce au mâncat, apoi nemulțumitori s-au arătat, celelalte le-a sărit, zicând: “Și era aproape praznicul Iudeilor Înfigerea corturilor”? Căci cum din cinci luni lucru el a făcut, arătat este de acea, căci când a făcut minunea pâinilor Paștile erau, care se făceau în luna ce se zice la Romani Martie, care la dânșii luna cea dintâi se numește. Iară acum este Înfigerea Corturilor, care se face în luna ceea ce se numește la noi Septembrie. Deci pentru ce a făcut Evanghelistul aceasta? Pentru că nu se puteau toate a se număra. Încă și în alt chip, acelea s-au sârguit evangheliștii a le spune, pentru care vreo pricină sau grăire împotrivă de la Iudei a urmat.

Și cu cuviință este a se mira cineva de iubirea de adevăr a lor, cum nu se rușinează a spune acestea, care se par că aduc oarecare necinste Învățătorului. Că multe și minuni și grăiri trecând Evanghelistul, ale Domnului, pe necredința fraților o povestește, și cu câte Îl ocărau pe El.

Dar de unde în dânșii atâta necredință? Din voință și din zavistie. Că rudeniile se zavistuiesc oarecum pururea a se zavistui.

Însă socotește, ca atâta necredință având și către Dânsul mai înainte de cruce, când și slăvit pe El Îl vedeau și minuni făcând, după Cruce și după moartea ceea ce se părea, pentru Dânsul au mărturisit Apostoli și propovăduitori și Arhierei făcându-se. Pentru aceasta fără de grăire împotrivă înviat pe El L-au văzut. Că nu s-ar fi dat pe ei pentru Dânsul, de

n-ar fi fost adeverită încredințare pentru Învierea Lui.

6-8 “Deci a zis Iisus lor: “Vremea mea încă n-a sosit, iară vremea voastră întotdeauna este gata. Nu poate lumea să vă urască pe voi, iar pre Mine Mă urăște, pentru că Eu mărturisesc de dânsa, că lucrurile ei sunt rele. Voi suiți-vă la praznicul acesta. Eu încă nu mă sui la praznicul acesta, căci vremea Mea încă nu s-a plinit”.

Frații Domnului zavistindu-I lui, Îl prihănesc pe El pentru frica, împreună și pentru mândrie.

Dar El ce zice către dânșii? Oare aspru grăiește? Nu cu adevărat, ci blând. Că n-a zis: Cine sunteți voi, ca să Mă sfătuiți acestea și să Mă învățați? Dar ce zice? “Vremea Mea încă n-a sosit”, adică a Crucii și a Morții. “Iar vremea voastră totdeauna este gata”. Cu voi, zice, măcar de ați fi pururea împreună cu Iudeii, nu vă vor ucide pe voi, fiindcă aceleași cugetați care și ei, iar pe Mine îndată se vor sârgui să Mă omoare, de Mă vor vedea că am intrat la praznic.

Sau și în alt chip să înțelegem aceasta, că cela ce fericește pe cei ce plâng în veacul de acum, cele asemenea și acum grăiește, care și la toți sfinții poți lua. Că nu este Mie, zice, vreme de praznic când văd toată rudenia petrecând întru plinirea Iudeilor. Că vreme de plângere și de tânguire este, fiindcă adevărul s-a izgonit și voia lui Dumnezeu nu stăpânește. Pentru aceasta dar Mie nu-mi este vreme de praznic. Iar vouă ca cei ce la un gând cu Iudeii petreceți, și de lume sunteți lipiți, nu vă este cu necuviință a prăznui împreună cu cei asemenea vouă. Și pe voi lumea nu vă poate urî, adică cei ce cugetă cele ale lumii, ci pe cei ce, precum s-a zis, sunteți asemenea lor.

Iar pe Mine Mă urăște, pentru că vădesc lucrurile ei, că aceasta se face pricină urăciunii. Mustrarea cea arătată și vădirea.

Și trimite pe frați la praznic, arătând, că nu-i silește să rămână cu Dânsul, dacă nu voiesc.

Și la urmă iată, că întru cele două prihăniri, care ei aduceau asupra Lui, întru frică zic și întru iubirea de slavă, două și răspunsurile face, către frică adică, când zice: Că vădesc lucrurile lumii, adică a celor ce cugetă cele ale lumii. Că nu le-aș vădi de aș fi fost fricos, precum voi socotiți. Iar către iubirea de slavă, când nu-i silește pe dânșii ca să rămână cu El. Că de ar fi fost El vinovat prihănirii iubirii de slavă, nu i-ar fi trimis pe dânșii, pentru că iubitorii de slavă și trufașii se sârguiesc mai vârtos a avea mulți următori după dânșii. Deci dar de vreme ce cu aceste două Îl ocărau pe El, cu cuviință împotriva acestor două s-a împotrivit, arătând putredă socoteala lor.

Iar aceasta ce zice: “Vremea Mea încă nu s-a plinit”, aceasta însemnează, că încă nu a sosit vremea Morții și Crucii. Că Mi se cade Mie încă în trup a vieţui, ca și mai multe semne să fac, și mai multe învățături să învăț, ca și pe mai multe noroade să gătesc să creadă, și pe ucenici mai întărit să-i fac, prin arătarea a mai multora minuni și prin învățătură. Deci încă nu a sosit, zice, vremea Morții, ca să Mă arunc pe Mine la cei ce se turbează asupra mea, pentru aceasta nici nu Mă sui la praznic.

10. “Și acestea zicând lor, a rămas în Galileea. Și după ce s-au suit frații lui, atuncea și el s-a suit la praznic, nu de față ci ca pre ascuns.”

Pentru care pricină după ce a zis fraților: “Nu Mă sui la praznic”, iarăși se suie? N-a zis că nicidecum nu Mă sui, ci

acum adică cu voi, ci întru început se lepăda de suire, fiindcă fierbeau de mânie Iudeii. Iară după aceea, vrând să se risipească praznicul, se suie, când și turburarea lor cu putință era să se fi potolit.

Încă și în alt chip: N-a făcut împotriva celor ce a zis, că nu s-a suit ca să prăznuiască, ci ca să învețe, și nu cu bucuria care o folosesc cei ce prăznuiesc, ci pe ascuns.

Iară se ascunde ca să încredințeze întruparea. Că de s-ar fi arătat, s-ar fi turbat Lui, voind să-L omoare pe El. Și nu i-ar fi lăsat pe ei să facă aceasta, fiindcă încă nu sosise vremea patimii, ci în mijlocul lor fiind ar fi fugit de patimă, și s-ar fi părut ca după nălucire s-a întrupat, pentru aceasta fuge și se dă în lături ca un om, iconomisind cele cuviincioase.

11-13 “Iar iudeii Îl căutau pe El la praznic, și ziceau: Unde este acela? Și cârtire multă era pentru dânsul între noroade, unii ziceau că bun este, iară alții ziceau: Ba, ci amăgește norodul. Însă nimeni de față nu grăia de dânsul pentru frica Iudeilor.”

Iudeii din multă urăciune, nici numele Lui nu pomenesc. Că nu zic: “Unde este Iisus?”, ci: “Unde este acela?” așa și singur numele Lui pizmuiau.

Și socotește turburarea lor cea spre ucidere, ca nici vremea praznicului nu cruțau, ci întru acesta voiau să-L vâneze pe El. Pentru aceasta Îl și căutau. Acest fel de evlavie și cinste păzeau către praznice, și unele ca acestea erau isprăvile lor!

Iară cârtire pentru Dânsul era între noroade, fiindcă osebite socoteli erau pentru El. Că iudeii ziceau, cum că amăgește norodul, iară mulți ziceau că bun este. Și aceștia, precum se pare, care ziceau că El este bun, erau din norod, încă cum că aceasta este adevărată arătat este din ceea ce a zis Evanghelistul: „Că nimenea nu îndrăznea să grăiască de față pentru frica Iudeilor". Că arătat este că din norod erau cei ce nu îndrăzneau să grăiască de față pentru Dânsul, și tăceau temându-se de boierii Iudei. Încă și aceasta a zice „Că amăgește norodul", semn este cum că din boieri erau cei ce Îl clevetеau pe El; că de ar fi fost din norod ar fi zis că: „Ne amăgește pe noi", iar acum zicând ei că amăgește norodul, arată că nu din norod, ci din boieri sunt cei ce ziceau aceasta.

Și vezi pretutindenea că boierimea este stricată, iar supușii nestricați rămân, însă pentru că nu au socoteală mai bărbătească, și încă nu sunt desăvârșiți, nu îndrăznesc a grăi de față.

14-16. „Și iată înjumătățindu-se praznicul, S-a suit Iisus în Biserică, și învăța. Și se mirau Iudeii zicând: Cum știe Acesta carte nefiind învățat? Deci a răspuns lor Iisus și a zis: A Mea învățătură nu este a Mea, ci a Celui ce M-a trimis pe Mine."

Pentru ce dacă s-a înjumătățit praznicul s-a suit? Ca să potolească mânia lor, iară încă și ca cu îndeletnicire și cu liniște mulțime să asculte ei cele ce se grăiau de Dânsul, nemaiastupându-le încă nevoile turburarea praznicului. Că la începutul praznicului trebuiau ei să se fi sârguit către cele ale praznicului. Deci fără de veste arătându-se toți Îl ascultau toți de rând, și cei ce ziceau că El este bun, și cei ce ziceau că este amăgitor; aceia adică, ca să dobândească ceva și să se mire, iar aceștia ca să-L prindă în ceva, și să-L apuce ca pe un amăgitor.

Însă ce a învățat n-a spus Evanghelistul; iară cum că oarecare lucruri minunate a zis, prin care L-a înfrânat pe ei, și a schimbat socotelile lor într-o mirare, a arătat prin ceea ce a zis: „Că se mirau cum știe carte nefiind învățat". Dar măcar de se și mirau, însă nici așa nu era slobodă de vicleșug mintea lor, că nu se mirau de învățătură, nici primeau cele ce se grăiau, ci se mirau cum știe carte, adică nu se pricepeau, se spăimântau, care aceasta obișnuiesc a pătimi pizmătăreții. Precum aș zice ca o pildă: Este aproape de cineva un vecin sărac, apoi după întâmplare de multe ori dobândește vreo haină mai scumpă; deci văzându-l pe el vecinul cel pizmătăreț, zice: Cum acesta s-a îmbrăcat în haină scumpă, acesta sărac fiind? De unde la acesta, acest fel de haină? Iată acestea le zice nu că doară se miră cu adevărat, ci de zavistie aprinzându-se, spre ocara vecinului unele ca acestea cuvinte folosește. Căci cu adevărat, zice, a furat haina. Deci așa și Iudeii, „Cum Acesta știe carte?" cu adevărat întru Beelzebul. Măcar că trebuiau ei dintru aceasta mai vârtos să înțeleagă că nici un lucru omenesc nu era în Dânsul. Dar de vreme ce ei aceasta nu voiau să mărturisească, singur El le răspunde lor învățându-i cum că de la Tatăl Dumnezeu este învățătura. „Că nimic al Meu nu este, zice, numai de la Mine, ca cum aș fi potrivnic lui Dumnezeu eu grăiesc, ci cuvintele cele ce sunt ale Tatălui acelea sunt și ale Mele."

17-18. „De va vrea cineva să facă voia Lui, va cunoaște pentru învățătura aceasta, oare de la Dumnezeu este, sau Eu de la Mine grăiesc. Cel ce grăiește de la sine, slava sa caută, iară cel ce caută slava celui ce l-a trimis pre el, acesta adevărat este, și nedreptate nu este întru dânsul."

După ce a zis că „A Mea învățătură nu este a Mea", adică potrivnică lui Dumnezeu, ci a Tatălui Meu este, zice că "De va face cineva voia lui Dumnezeu, adică de se va ţinea cineva de fapta bună, şi nu va sluji zavistiei, nici de cea către Mine zadarnică zavistie nu se va întuneca, va cunoaşte puterea cuvintelor Mele, de grăiesc Eu cele ale Tatălui, sau oarecare străine, şi schimbate.

Iară voia lui Dumnezeu face şi cela ce cearcă Scripturile şi Proorocii, că unul ca acesta poate să cunoască pentru învăţătura Domnului că de la Dumnezeu este. Că Proorocii nu aduc pe Domnul cum că este potrivnic lui Dumnezeu şi cum că de la Sineşi grăieşte, ci cum că toate cele plăcute lui Dumnezeu, şi zice şi face.

Apoi aduce pe urmă şi altă pricină şi socoteală, zicând "Cela ce grăieşte de la sine, adică cela ce voieşte să-şi pună învăţătura a sa osebită, pentru nimic alt nu face aceasta, fără numai ca să-şi dobândească vreo slavă dintru aceasta. Iar dacă Eu, zice, nu voiesc să dobândesc slavă osebită a mea, ci caut slava celui Ce M-a trimis pe Mine, pentru care pricină aş fi voit altele să învăţ? Drept aceea adevărat sunt, şi nu este nedreptate întru Mine, adică nu răpesc slava ce se cuvine Altuia, că aceasta este nedreptate. Deci dară învăţătura Mea şi adevăr are şi dreptate întru aceeaşi dată, că nu se face din trufie, ca şi minciună să aibă şi nedreptate. Că trufaşul şi minte, pentru că cele ce sunt mai presus de vrednicia sa pentru sine grăieşte, şi nedreptăţeşte pentru că slava cea străină şi care nicidecum lui nu i se cuvine o răpeşte. Iară Domnul fiindcă cele ale Tatălui căuta, şi nimic pentru Sine cu trufie grăia, fără de îndoială şi adevărat este şi drept.

Şi în multe locuri am zis, şi acum zicem cum că, când se vede Domnul că grăieşte pentru Sine oarecare smerite, nu se cuvine să înţelegi, cum că, ca şi cum ar fi mai jos decât Tatăl după fire, grăieşte acestea, ci pentru ca să nu se pară potrivnic lui Dumnezeu, şi pentru neputinţa ascultătorilor şi pentru că este îmbrăcat cu trup, şi pentru ca să ne înveţe pe noi să ne smerim, şi nimic mare să nu grăim de noi. Iar când înalte şi pentru slava Sa grăieşte, trebuie să credem noi, cum că, ca Cela ce este cu adevărat întocmai cu Tatăl, acestea multe grăieşte pentru mărirea firii Sale.

19 "Au nu Moisi v-a dat vouă legea? Şi nimeni din voi nu face legea. Ce Mă căutaţi să Mă omorâţi?" Răspuns-a norodul şi a zis: "Drac ai, cine te caută să te omoare?"

Se pare că aceasta carea acum grăieşte, nu păzeşte nici o urmare către cele mai de sus. Iar de vom lua noi seama bine, şi foarte cu urmare sunt. Căci de vreme ce Îl învinuiau pe El că dezlega Sâmbăta şi strica legea, în aceasta stă împotrivă, arătându-i pe dânşii mai vârtos călcători de lege; că Legea zice "Să nu ucizi" (Ieşire 20, Deut. 5), iară voi Mă căutaţi să Mă omorâţi, pentru aceasta voi stricaţi Legea, nu Eu. Deci lăsând voi aceasta, adică, a vă osândi pe sineşi, Mă vânaţi pe Mine ca cum aş călca Legea, pentru că am vindecat om Sâmbăta.

Iară aceea că "Nimeni din voi nu face Legea" o zis-o pentru că toţi, către care vorbea, Îl căutau pe El să-L omoare.

Şi vezi cum El cu glas blând vorbeşte cu dânşii. Iară ei cu ocară şi obrăznicie îi zic "Drac ai". Că pentru aceasta Îl ocărau socotind să-L spăimânteze pe El, şi să-L înfricoşeze.

Iară cum că Moisi le-a dat legea, zice, (măcar că El este Domnul lui Moisi, şi dătător de lege) pentru neputinţa şi nesimţirea Iudeilor, că unde ar fi suferit ei să audă, că nu

Moisi le-a dat lor Legea, ci El Stăpânul şi Domnul lui Moisi. (Lev 12, 3_Fac. 17, 7, 10).

21-24. "Răspuns-a Iisus şi a zis lor: Un lucru am făcut, şi toţi vă miraţi pentru aceasta. Moisi v-a dat vouă tăierea împrejur (ca nu de la Moisi este, ci de la părinţi). Şi Sâmbăta tăiaţi împrejur pe om. Dacă tăiere împrejur primeşte omul sâmbăta, ca să nu se strice Legea lui Moisi, pre mine vă mâniaţi, căci om întreg am făcut sănătos sâmbăta? Nu judecaţi după faţă, ci dreaptă judecată judecaţi"

Din oarecare silogism îi arată pe dânşii că în zadar se turbează Lui,şi zice:Un lucru am făcut Sâmbăta, îndreptarea Slăbănogului, şi toţi vă miraţi pentru aceasta, adică vă turburaţi, vă întărâtaţi, măcar că însuşi Moisi acela punător de Lege a dezlegat Sâmbăta pentru că a poruncit "Tot sufletul în ziua a Opta să se taie împrejur" că se întâmpla de multe ori ziua a Opta, întru care nevoie era să se taie împrejur, a fi Sâmbătă. Deci dacă Sâmbăta s-a dezlegat de însuşi Moisi pentru tăierea împrejur, şi nu opreşte nimic ziua Sâmbetei a se tăia omul împrejur ci măcar sâmbăta de s-ar fi întâmplat să fie ziua a Opta, se dezleagă legea cea pentru nelucrarea sâmbetei, ca să nu se strice a tăierii împrejur

Deci dacă acestea aşa sunt, ce vă mâniaţi pe Mine şi vă mâhniţi, pentru că Sâmbăta om cu totul întreg am făcut sănătos? Măcar că tăierea împrejur nu a lui Moisi era, pe legea cea pentru sâmbătă carea s-a pus de Moisi, n-au stricat. Şi tăierea împrejur durerea pricinuita, nu se opreşte de sâmbăta. Iară Eu de durere izbăvind pe om, şi sănătos făcându-l, sunt clevetit.

Nu judecaţi după faţă, adică cu dreptate şi fără de căutare în faţă hotărâţi, nu pe Moisi carele dezleagă sâmbăta prin tăierea împrejur afară de prihănire să-l socotiţi, iară pe Mine să Mă osândiţi. Căci şi mai vârtos pentru facerea de bine a omului am dezlegat sâmbăta. Că dacă pe Moisi fără de prihană îl socotiţi pentru mărimea feţei, iară pe Mine Cel ce Mă socotesc neslăvit, Mă osândiţi, arătat este că luaţi faţa

25-27 "Deci ziceau unii dintre Ierusalimiteni: Au nu este acesta, pre carele caută să-l omoare? Şi iată de faţă grăieşte, şi nimic lui nu-i zic. Nu cumva au cunoscut cu adevărat boierii, că adevărat acesta este Hristos? Ci pre acesta îl ştim de unde este; iară Hristos când va veni, nimeni nu ştie de unde este"

Nu simplu şi fără de pricină este pusă aceasta: "Unii din Ierusalimiteni", ci ca să se arate, cum că cei ce mai vârtos au dobândit semnele cele mari, aceştia decât toţi erau mai ticăloşi. Că cum nu erau ticăloşi, pentru că văzând semn Mare al Dumnezeirii Lui, adică stricată aveau judecata? Că mare cu adevărat semn aveau de ar fi vrut, acesta ca stă El de faţă în mijlocul celor ce se turbau asupra Lui, şi nimic de la dânşii nu pătimeşte, dara nu voiau ei dintru acest semn să cunoască puterea Lui

Şi se îndoiesc zicând: Nu cumva au cunoscut boierii, că Acesta este cu adevărat Hristos? Şi iarăşi întru această părere nu stau, ci fac socoteală, ca pe Hristos nimeni nu ştie de unde va veni, iară pe acesta îl ştim de unde este. Deci dară nu este acesta Hristos. Măcar că vezi răutatea, cum că ei-şi se împotriveşte. Boierii lor întrebaţi fiind de Irod zic cum că în Betleemul Iudeii se naşte Hristos, iară aceştia zic că nimeni nu ştie pe Hristos de unde este. Vezi că se împotrivesc în cuvinte? Şi iarăşi în alt loc zic: Noi ştim că cu Moisi a grăit Dumnezeu, iară pe Acesta nu-L ştim de unde este (Ioan 9). Văzut-ai cuvinte de nebuni? Îl ştim, şi nu-L ştim!?

Ce este asemenea acestei nebunii? Că numai la una căutau: A nu crede. Pentru aceasta când le venea lor, ziceau că Îl ştim, iar când iarăşi nu le venea, se întăreau că nu-L ştim. Deci a răutăţii lor este atâta împotrivire în cuvinte.

Deci ar fi cercat cineva, de unde pornindu-se ei zic, că Hristos când va veni, nimeni nu ştie de unde este. Că de n-ar fi avut vreo mărturie din Scripturi, sau învăţături adevărate, nu ar fi grăit aşa arătat împotriva cărturarilor celor din vremea lui Irod, care au zis luminat, că în Betleemul Iudeii se naşte Hristos (Matei 3); şi iarăşi celor ce zic, că din oraşul Betleem va veni Hristos (Ioan 7), ce dară este a zice? Că amândoi de la Prooroci grăiau acestea. Căci şi cei ce ziceau că în Betleem se naşte El, şi din oraşul lui David este, luminat pe Proorocul Miheia Îl aveau martor, care grăieşte, precum şi Matei zice, "Şi tu Betleeme pământul Iudeii, nicidecum nu eşti mai mic între Domnii Iudei, că din tine va ieşi povăţuitor, carele va paşte pe norodul Meu Israil" (Miheia 5, 1). Şi aceştia înşişi care zic că pe Hristos nu-L ştie cineva de unde va veni, pe Prooroci aveau martori ai acestei socoteli, încă şi pe singur Miheia, care zice: "Că ieşirile Lui sunt din început din zilele veacului", care arată neştiinţa ieşirii Lui, adică Naşterea. Că pe Cela ce din început şi din zilele veacului are ieşirile, adică Naşterea, nimeni din oameni nu-L poate şti, că oamenii sunt în vreme, iară Acela din zilele veacului şi din început. Iar pe Cel veşnic, cum cel ce este sub vreme îl va şti? Încă şi Isaia zice: "Iară neamul Lui cine-l va spune?" (Isaia 13). Deci din acestea

încredinţându-se ziceau că pe Hristos nu-L ştie cineva, de unde este. Că nu înţelegeau ei, că îndoit fiind Domnul Iisus, după naşterea cea din Fecioară cu trup, se ştia de unde este, că din Betleem, iară după cea fără de trup şi negrăită din Tatăl mai nainte de toţi vecii, se zice că are Naştere mai presus de toată spunerea.

Deci aceşti Ierusalimiteni Naşterea cea în trup mărturisesc că o ştiu, şi de unde este, iară cea mai nainte de veci, după care nu ştie cineva pe Hristos de unde este, nu o mărturisesc. Pentru aceea nesocotind ei, că îndoit fiind, după una se ştie, iar după alta nu, zic că nu este El Hristos.

28,29 "Deci striga Iisus în biserică învăţând şi zicând: Şi pre Mine Mă ştiţi, şi ştiţi de unde sunt, şi de la Mine singur eu n-am venit, ci este adevărat Cela ce M-a trimis, pre carele voi nu-L ştiţi. Iar eu Îl ştiu pre El, că de la dânsul sunt, şi El M-a trimis"

De vreme ce pe cuvântul acesta ce zice: "Ştim pe Acesta de unde este", pentru nimic alt nu-l zicea, iară numai vrând să-l arate cum că este de pe pământ, şi cum că este fecior de Teslar, pentru aceasta El îl suie la Cer zicând: "Şi pe Mine Mă ştiţi, şi ştiţi de unde sunt", adică, măcar deşi pentru răutatea voastră acoperiţi, dară însă ştiţi de unde sunt, că din Cer. Că de vreme ce de acolo este Tatăl Meu, arătat este cum că şi Eu de acolo sunt, şi cum de la Acela sunt trimis, care este adevărat. Şi de vreme ce Acela este adevărat, şi nu amăgitor, ca n-ar fi vrut Cel adevărat, să trimită amăgitor şi mincinos.

Şi pe acesta Ce M-a trimis pe Mine, voi nu-L ştiţi, şi nu-L cunoaşteţi cu necunoştinţa cea prin lucruri. Că, precum Pavel zice, este necunoştinţă întru ştiinţă (Tit 2). Pre

Domnul, zice: mărturisesc că-L știu, încă cu lucrurile Îl mărturisesc. Deci și voi Iudeii nu știți pe Tatăl Meu pentru lucrurile voastre cele rele, și pentru socoteala cea rea, iar Eu Îl știu pe El, că nu Mă împiedică pe Mine către știință nici socoteală rea, nici lucruri neplăcute Aceluia. Căci de la Dânsul sunt, adică din Dânsul, nu din altă ființă, sau străin de Dânsul. Și El M-a trimis.

Și vezi aicea că cele două firi ale lui Hristos se arată, prin aceea ce zice: "De la Dânsul sunt" se arată Firea Dumnezeirii, iar prin aceasta: "Și El M-a trimis" omenirea. Că "trimis" după omenire se zice, precum și singur Fiul lui Dumnezeu. (Fil. 2).

30,31 "Deci Îl căutau pre el să-l prindă, și nimeni nu și-a pus pre Dânsul mâinile, căci încă nu venise ceasul lui, și mulți din norod au crezut în Dânsul, și ziceau, că Hristos când va veni, au doară mai multe semne va face decât acestea care le-a făcut Acesta?"

Arătând Evanghelistul, cum că nevăzut era ținuți, și cum că de bună voie au pătimit, și nu din neputință zice: "Ca Îl căutau pe El să-L prindă și nimeni nu și-a pus pe Dânsul mâinile". Iar aceea: "Încă nu venise ceasul Lui" o a zis, nu că doară era supus vremurilor, ci cum că toate în ceasul și în vremea cea cuviincioasă și potrivită le face. Căci când a socotit că este bună vreme de a pătimi, adică vreme cuviincioasă și potrivită, atuncea și răstignitorilor s-a dat pe Sine, pentru că toate în vremi cuviincioase și potrivite le face și le iconomisește. Adică, trebuia să se dea Legea, dar în vremea cea cuviincioasă, asijderea și Proorocii și Evanghelia.

Deci numele ceasului arată pe cea adevărată înțelepciune și purtare de grijă a Mântuitorului.

Și mulți au crezut Lui zicând: Au doară Hristos mai multe semne va face, decât care Acesta a făcut? Și zic ei pentru vinul cel din Cana (Ioan 2, 4) și pentru fiul omului celui împărătesc, pentru slăbănogul, pentru pâini, și în scurt pentru celelalte toate, de care nici Evangheliștii pentru mulțimea de nume nu le pomenesc.

Însă măcar deși zice că "au crezut mulți" dar nu era adevărată credința lor, ci în ce fel urmează să fie a unui norod simplu care o dată într-un fel iar altă dată în alt fel se schimbă în socoteală.

32-36 "Au auzit fariseii pre norod cârtind (Adică, cu cârteala asupra boierilor grăind ,Zigadinos) pentru dânsul acestea, și au trimis slugi Fariseii și Arhiereii, ca să-l prindă pre dânsul. Deci le-a zis lor Iisus: Încă puțină vreme cu voi sunt, și merg la cela ce m-a trimis pre mine. Căuta-mă-veți, și nu mă veți afla, și unde sunt eu, voi nu puteți să veniți. Și au zis Iudeii între sine: Unde va să meargă acesta, că noi nu-l vom afla pre el? Nu cumva întru risipirea Elinilor va să meargă și să învețe pre Elini? Ce este cuvântul acesta, care a zis: Căuta-mă-veți, și nu mă veți afla, și unde sunt Eu voi nu puteți să veniți?"

Prin cele ce cârtea norodul a arătat cum că aveau mai bună cunoștință, și aceeace credință dau parte către Domnul și cum că voia să se dezghineze de boieri, care aceasta simțind aceia, au trimis să-L prindă pe Dânsul pentru aceasta numai, că se credea El a fi Hristos.

Și au trimis, dar nu ei singuri au venit, temându-se de norod, ca să nu se facă vreo turburare, pentru aceasta pe slugi trimit, ei adică ferindu-se de primejdia ceea ce poate era să se întâmple, iar pe acelea băgându-le în mânia norodului. Așa pretutindenea folosul lor socoteau.

Iară Domnul graiuri pline de smerenie grăiește. "Încă puțină vreme cu voi sunt". Ce Mă siliți, zice, să Mă duc? Ce Mă goniți? Puțină vreme așteptați, și nici măcar să voiți voi să Mă țineți, nu voi suferi.

Vezi încă și aceea ce zice: "Cu voi sunt", adică măcar de Mă veți și goni, măcar de nu Mă vreți voi, Eu cu voi sunt, adică cele pentru voi iconomisesc, și cele către mântuire grăiesc.

Și merg la Cela Ce M-a trimis pe Mine. Aceea îi și îngrozește pe dânșii, ca pe cei ce vor să se împotrivească Celui Ce L-a trimis pe Dânsul. Că cei ce necinstesc pe Cel trimis, arătat este că se împotrivesc Celui Ce L-a trimis. Și zicând "Merge", o însemnează moartea cea de bună voie.

Și arătând că moartea Lui nu va fi în acest fel, precum este cea de obște, zice: "Că unde Eu merg voi nu puteți să veniți". Că de ar fi fost sfârșitul Lui de obște și asemenea cu a celor mulți, și ar fi vrut să rămână în moarte, n-ar fi zis că "Voi nu puteți să veniți", că la moartea cea de obște toți ne ducem. Deci ceea ce am zis, voind să arate că moartea Lui nu este în acest fel, precum este cea de obște, zice: "Că unde Eu merg, voi nu puteți să veniți".

Încă și aceea ce a zis că "Mă veți căuta și nu Mă veți afla", arată că dorul le va fi El lor.

Dar când L-au căutat pe El? Luca a zis: "Că multe muieri plângeau pentru Dânsul" (Luca 23), dar se poate și alți mulți să fi pătimit aceasta. Încă și când se lua cetatea, să fi pomenit de Hristos și de minunile Lui, și să fi căutat venirea Lui de față.

Iar acestea toate le zicea vrând să-i tragă pe ei și să-i plece.

Că de vreme ce slugile veniseră vrând să-L prindă pe El, arată cum că știe pricina venirii lor, și cum că vor să-L omoare pe El, pentru aceasta le spune lor mai nainte moartea Sa, cum ca puțin și merge la Tatăl.

Încă și a spune mai nainte, mare lucru este și nu mic este. Pentru aceea și David zice: "Arată-mi mie, Doamne, sfârșitul meu" (Psalm 38, 5).

Și ziceau Iudeii: "Nu cumva între risipirea Elinilor va să meargă?" Vezi cum au pătimit oarece și s-au înfrânat către cele zise de El? Și arătat este din a întreba "Nu cumva între risipirea Elinilor va să meargă?" că de n-ar fi fost aceasta, ar fi zis: Voiești să mergi? Noi acum poftim, de aceasta ne încercam. Iară acum nimic într-acest fel nu zic ei, ci ca și cum s-ar fi temut să nu se lipsească de El, caută unde va să meargă. Și arătat este aceasta și dintr-aceea ce au zis că la Elini va să meargă, și să-i învețe pe ei. Că n-a zis: "Că va să-i amăgească pe ei", ci: "Să-i învețe".

Iar "risipire" numeau pe păgâni, ca pe cei ce erau risipiți în tot locul. Că cu dânșii Iudeii în vremea veche nu se amestecau, ci într-un loc, în Palestina fiind adunați, ocărau pe păgâni, ca pe cei ce erau pretutindenea risipiți, care aceasta la dânșii s-a întors mai pe urmă, că risipirea mai vârtos singuri evreii s-au făcut.

37,38 "Iar în ziua cea de pre urmă cea mare a Praznicului, a stătut Iisus, și a strigat zicând: De însetează cineva, să vie la Mine, și să bea. Cel ce crede întru Mine, precum a zis Scriptura. Râuri de apă vie vor curge din pântecele lui"

Ziua cea dintâi a Praznicului și pe cea mai de pe urmă, adică a șaptea, mari le numeau ei, fiindcă și Legea (Levitic 23) pe ziua cea de-a șaptea a Praznicului numită (adică

“Săvârşitoare”) sfântă o a numit.

Deci aceasta urmând şi Evanghelistul, ziua cea mai de pe urmă mare o numeşte.

Cu cuviinţă dară în ziua cea mai de pe urmă vorbeşte cu norodul, ca oarecare merinde dându-le lor, fiindcă se vrea să meargă acasă. Că în zilele cele din mijloc la desfătare fiind ei daţi, nu era vreme de a vorbi, că nici ar fi luat aminte.

Şi striga Iisus una adică ca să fie auzit; iară alta arătând îndrăzneala, şi cum că de oameni nu se teme.

Ce zice dară? “Cel ce crede întru Mine precum a zis Scriptura”. Că aicea trebuie a pune [illegible] apoi a începe de la alt început, şi a citi: “Râuri vor curge din pântecele lui”. Căci fiindcă mulţi din semne credeau, arătând El că nu se cuvine a crede din semne atâta, cât din Scripturi, pentru că credinţa cea îndreptată, din Scriptură este, pentru aceasta zice: Cel ce crede întru Mine precum a zis Scriptura, adică, precum mărturiseşte Scriptura pentru Mine, cum că sunt Fiu al lui Dumnezeu, cum că Ziditor, cum că Domn a-toate, cum că Mântuitor al lumii. Că multora li s-a părut că cred, dară nu precum a zis Scriptura, ci precum ei au urmat eresurilor şi socotelilor lor, acest fel sunt toţi ereticii.

Şi râuri a zis că vor curge din pântecele celui ce aşa a crezut, “Pântece” tropiceşte numind pe inimă precum şi David: “Şi legea ta în mijlocul pântecelui meu” (Psalm 39), adică inimii mele. Şi râuri a zis că vor curge, iară nu râu de apă vie, însemnând darul cel mult şi din destul al Duhului că acest fel este Duhul, în care suflet va intra şi în care va şedea, îl face pe el de izvorăşte mai cu îndestulare decât tot izvorul.

Şi ar fi putut cunoaşte cineva, cum că râuri vor curge din pântecele celui ce crede precum zic Scripturile, de va socoti limba lui Petru, şi curgerea cuvântului lui Pavel, şi înţelepciunea lui Ştefan, cărora nimeni nu le putea sta împotrivă, ci toţi se trăgeau spre urmare ca de nişte repejuni nesuferite cu curgerea ale oarecărora râuri.

39 “Şi aceasta o a zis pentru Duhul, pre carele era să-l ia cei ce cred întrânsul: că încă nu era Duh sfânt, că Iisus încă nu se proslăvise”.

Tâlcuind Evanghelistul care sunt “Râurile cele de apă vie”, zice că “Aceasta o a zis pentru Duhul, pe Carele vrea să-L ia cei ce cred. Că încă nu era – zice – Duh Sfânt”.

Dar aici ar fi întrebat cineva: Cum zice Evanghelistul că încă nu era Duh Sfânt dat adică? Că Prorocii cu Duh grăiau? Încă şi Apostolii cum săvârşeau tămăduirile? Deci zicem, că Prorocii întru adevăr cu Duh grăiau, iară darul acela s-a tras înapoi, şi de la pământ s-a depărtat.

Deci deşi în vremile Prorocilor lucra, dară atuncea pentru nevrednicia norodului, când zic, Hristos în trup umbla, nu se afla prorocie, nici căuta spre cele sfinte ale lor şi spre Biserică darul.

Deci de vreme ce atuncea nu era lucrarea Duhului, ci avea să se dea, pentru aceasta zice: că încă nu era Duhul Sfânt, adică nu petrecea întru Iudei, nici se arăta prin lucrări.

Iară Apostolii nu cu Duh, ci întru puterea Domnului făceau minunile. Că auzi şi Evanghelia ce zice: “Că vrând să-i trimită pe dânşii, le-a dat lor putere” (Matei 10, Marcu 3, Luca 9), iară nu Duh Sfânt. Pentru aceea câte minuni făceau, nu cu Duh, ci cu puterea şi cu numele Domnului făceau. Iar când a înviat din mormânt, atuncea le a zis lor:

"Luaţi Duh Sfânt". Şi în ziua Cincizecimii a venit peste dânşii Duhul Sfânt.

Încă şi în alt chip. Deşi întru Prooroci era puterea Duhului, şi întru Apostoli mai înainte de cruce, dară nu aşa, precum după Înălţare, adică multă şi din destul, cât şi cu "Râuri" să se însemneze.

Pentru aceea, cu cuviinţă a zis Evanghelistul că încă nu era Duh Sfânt, adică aşa vărsat din destul precum mai pe urmă. Pentru că şi mai înainte de Cruce era adică, dară nu aşa mult, că încă Iisus nu se proslăvise. "Proslăvire" numind aicea Evanghelistul Crucea, că prin Cruce a surpat pe Tiran, şi a împărăţit.

Deci fiindcă încă nu se înfipsese Crucea, nici păcatul nu se stricase, nici firea noastră în Hristos nu biruise lumea, şi nu se împăcase cu Dumnezeu, cu cuviinţă nu se dăduse darul Duhului cel mult din destul. Că trebuia mai întâi să ne facem noi prieteni lui Dumnezeu, care lucru prin Cruce s-a săvârşit, apoi aşa să luăm Darul lui Dumnezeu. Precum şi la cele lumeşti, mai întâi se face cineva prieten împăratului, apoi ia darurile.

Mulţumită dară să fie lui Dumnezeu, Care atâta de mult ne-a dat nouă darul, cât nici Proorocilor. Că Proorocii aveau dar al Duhului, iară altora nu-l dădeau, iară Apostolii milioane au umplut.

40-43 (Mihean 4) "Deci mulţi din norod auzind cuvântul ziceau, Acesta este cu adevărat Proorocul. Alţii ziceau: Acesta este Hristos. Alţii ziceau: Au doară din Galileea va să vină Hristos? Au nu a zis Scriptura, că din sămânţa lui David, şi din oraşul Betleem, unde a fost David, va să vie Hristos? Şi împărechiere între norod s-a făcut pentru dânsul"

Pentru îndrăzneala cuvintelor plecându-se unii din norod, nu din boieri, că boierii pururea pentru pizmă se împotriveau, mărturisesc, că Acesta este Proorocul cel ce se aşteaptă.

Iară alţii ca cei ce erau norod neînvăţat şi fără de socoteală, ziceau, că este Hristos, nepricepându-se ei că este El şi Hristos şi Proorocul, iară nu altul şi altul.

Iară cei mai nemulţumitori zic: Au doară Hristos din Galileea va să vie? Ci din Betleem şi din sămânţa lui David. Iară aceasta ziceau ei cu socoteală vicleană, şi nu ca Natanail, că acela ca un învăţat în lege şi cercător cu amănuntul zicea, că "Din Nazaret poate fi ceva bun?" (In. 1). Pentru aceasta şi Domnul îl laudă pe el ca pe cela ce nu cu vicleşug, ci după cercarea Legii cea cu amănuntul grăia aceasta. Iară aceştia cu vicleşug zic aceasta. Că nu din Galileea va să vină Hristos. Ca se pare ei cum că ştiau, că din Betleem este Hristos, deşi în Galileea s-a crescut, dară de pizmă n-au vrut să mărturisească Naşterea cea din Betleem, ci galileean Îl numeau pe Dânsul. Şi fie că nu-L ştiau pe El că este din Betleem, dară că este din sămânţa lui David cum se îndoiau? Că nu arătat din David Maria îşi trăgea neamul? Deci dintru aceasta este arătat, că cu vicleşug ziceau acestea.

Şi împărechiere s-a făcut între norod, nu între boieri, că boierii de-o socoteală erau să nu-L primi pe El că este Hristos.

44-46 "Iar unii din trânşii vrea să-l prindă pre el, dar nimeni nu şi-a pus pre dânsul mâinile. Deci au venit slugile către arhierei şi către farisei, şi au zis lor aceia: Pentru ce nu l-aţi adus pre el? Răspuns-au slugile: Niciodată om aşa n-a grăit, ca omul acesta"

Cei ce erau mai măsuraţi în răutate, numai cu cuvinte se împotrivească slavei lui Hristos, iară cei mai neruşinaţi, şi mâinile vreau să-şi aducă asupră-I, dară nevăzut erau legaţi, Dumnezeiasca putere ţinându-i pe dânşii, iară ei nici de această minune nu se smereau. Cu adevărat David pentru aceştia a zis: "Despărţitu-s-au, şi nu s-au umilit" (Psalm 34).

Dar să vedem ce răspund Fariseilor slugile cele trimise ca să-L aducă pe El? Prea cu bună cunoştinţă! Că fariseii care şi mai înţelepţi se păreau a fi, şi Scripturi citeau, şi minuni vedeau, se turbează asupra Domnului, şi întreabă tâlhăreşte: "Pentru ce nu L-aţi adus pe El?", iară aceştia şi fără de semne din singură învăţătura s-au plecat, atâta erau de isteţi către lucrul cel bun! Iară cum că nu din semne, ci din învăţătură s-au vânat, care este mai mare lucru, arătat este de aicea. Pentru că nu au zis ei, că niciodată om aşa a făcut minuni, ci: "aşa a grăit", atâta erau ei de gătiţi şi de iuţi spre a primi cuvânt de mântuire.

Şi se cuvine nu numai de priceperea lor a ne minuna, ci şi de îndrăzneală, că nu s-au temut de mânia Fariseilor, nici ca nişte slugi s-au sfiit, şi cele plăcute stăpânitorilor lor au zis, ci mărturisesc adevărul, cărora se cuvine a le urma toţi cei ce sunt sub stăpânitori, şi a nu-i asculta pe dânşii în cele ce fără dreptate ar porunci, care şi în vremea lui Saul s-au făcut, că acesta poruncind fără de lege să omoare preoţii lui Dumnezeu, cei ce stăteau de faţă nu s-au plecat să facă aceasta (1 Regi 22, 17).

(Numeri 35 Deut. 17).

47-51. "Şi au răspuns lor Fariseii: Au şi voi v-aţi amăgit? Au doară cineva din boieri a crezut în Trânsul? Sau din Farisei? Ci norodul acesta, carele nu ştie Legea, blestemat este. Zis-a Nicodim către ei, carele venise noaptea la dânsul, unul fiind dintru ei: Au doară legea noastră judecă pre om, de nu va auzi de la el mai înainte, şi va cunoaşte ce va face?"

Pentru care pricină către slugi nu cu mânie ci cu blândeţe se poartă Fariseii, aşa lin zicând: "Au şi voi v-aţi amăgit?" Pentru că se temeau nu cumva ei să se dezghine cu totul, şi să se lipească de Hristos, pentru aceasta mai cu blândeţe şi mai cu măgulire zic lor: Au şi voi cei ce vă cunoaştem mai înţelepţi sunteţi decât alţii, şi petreceţi lângă noi ştiutorii de Lege, v-aţi amăgit?

Şi se ispitesc să-i plece pe dânşii de la un semn foarte fără de socoteală, că au doară, zic ei, cineva din boieri a crezut în Trânsul?

Şi dară a cui este vina? A lui Hristos? Sau a celor ce nu au crezut? Că cu adevărat aceia sunt vrednici de osândă care n-au crezut.

Iar blestemat zic ei pe norod, pentru că a crezut, singuri fiind vrednici de nenumărate blestemuri, ca nişte necredincioşi, şi altora pricinuitori de necredinţă.

Dar pentru care pricină arată Evanghelistul de Nicodim că a venit noaptea la Iisus, şi cum că unul era dintre ei? Ca să-i arate pe ei că mint. Căci fiindcă au zis: "Au doară cineva din boieri a crezut în Trânsul?", arată că şi la aceasta mint, că iată Nicodim boier fiind, şi unul dintru ei a crezut în Hristos.

Şi cum vorbeşte cu dânşii Nicodim? Au doară Legea noastră osândeşte, zice, pe om, de nu va auzi mai înainte? Deci arată cu aceasta că nici legea nu citeau, nici cele ale Legii făceau, măcar deşi pentru cele ale Legii se trufeau. Că de vreme ce Legea porunceşte pe nimenea să nu omoare fără de judecată, iar ei mai nainte de a auzi au năvălit la aceasta, călcători de Lege sunt arătaţi. Şi zicând "Şi va cunoaşte ce va face", a arătat că nu de subţire ascultare, ci de foarte cu de-amănuntul este trebuinţă, ca să cunoască ce trebuie să facă, şi nu fără de cunoştinţă aşa să osândească.

Capitolul 8

vers.52 cap 7 "Răspuns-au şi au zis lui: Au doară şi tu din Galileea eşti? Cearcă şi vezi, că proroc din Galileea nu s-a sculat".(Aicea în izvoarele cele tâlcuite ale lui Teofilact lipseşte povestirea cea pentru muierea care s-a prins în curvie, precum şi în cele ale Sfântului Ioan Gură de Aur tâlcuiri ce face la Evanghelie, şi întru ale Sfântului Chiril, iară la însemnările lui Eutimie Zigadinos se află întru acest fel:

1,2."Şi s-a dus fieşte care la casa sa. Iară Iisus s-a dus în muntele Măslinilor, fugind de vrăjmăşia în Biserică, şi tot norodul a venit la Dânsul, şi şezând I-a învăţat pre ei."

"Norod" se numeşte aicea pe cei ce ziceau: "Că acesta este cu adevărat Proorocul", şi pe cei ce ziceau iarăşi: "Că acesta este Hristos" din Galileea eşti?"

Căci carea potrivire are aceasta către cele ce s-au grăit de Nicodim? Acela a zis că "Nu se cuvine fără de cercare şi fără de judecată a osândi pe om". Trebuia cu adevărat ei la aceasta să răspundă şi să arate, că nu fără de judecată osândesc pe Iisus, ci după Lege, care nesuferind iudeii, socoteşte ce vicleşug fac).

De vreme ce Nicodim prea cu înţelepciune a mustrat pe Farisei, ca pe cei ce făceau lucruri fără de lege, nepricepându-se ei mai [illegible], iară mai vârtos mai sălbăticeşte, fac răspunsul, zicând: "Au doară şi tu"

3-6."Şi au adus Cărturarii şi Fariseii la Dânsul pre o muiere prinsă în preacurvie. Şi punând-o pre dânsa în mijloc au zis lui: Învăţătorule, pre această muiere am prins-o aşa de faţă preacurvind. Şi în Lege Moise ne-a poruncit nouă unele ca acestea să se ucigă cu pietre. Dară Tu ce zici? Şi aceasta ziceau ispitindu-L pre El ca să aibă ce cleveti împotriva Lui.

Ştiindu-L ei pe Dânsul că este milostiv şi lesne iertător socoteau că o va cruţa pe ea, şi aşa vor avea pricină de învinuiri împotriva Lui, pentru ca cu călcare de Lege a cruţat pre cea ce după Lege era să se ucidă cu pietre.

6 "Iar Iisus jos plecându-se, a scris cu degetul pre pământ"

Cea ce obişnuiesc de multe ori a face cei ce nu voiesc să răspundă celor ce întreabă necuviincioase şi fără de cale. Căci cunoscând meşteşugirea lor, se făcea că scrie pe pământ, şi nu lua aminte la cele ce ziceau ei"

7 "Şi neîncetând a-L întreba pre El, s-a ridicat, şi a zis lor: Cel ce este fără de păcat între voi, acela întâi să arunce piatră asupra ei"

Vezi înţelepciunea Celui ce este însăşi Înţelepciunea, că cu bun chip strică meşteşugirile lor. Vezi, cum întru aceeaşi dată şi Legea a păzit, şi pe muiere a cruţat? Că a dat voie ca cel ce întru dânşii este fără de păcat să înceapă a arunca piatră asupra ei, fiindcă toţi erau întru păcate.

8 "Şi iarăşi plecându-se jos a scris pe pământ."

Ca necăutând El la dânşii să se ruşineze, mai lesne cu acest chip văzându-se, şi ca aşa izbăvindu-se El ca cum întru a scrie ca poată el să se dea mai înainte de a se osândi mai arătat. Că şi pe ei îi cruţa pentru bunătatea Lui cea multă.

9 "Iară ei auzind, şi ştiinţa vădindu-i, ieşeau unul după altul, începând de la cei mai bătrâni până la cei mai de jos."

Ca nimenea nu putea să se zică pe sineşi cu sine fără de păcat.

9,10 "Şi a rămas Iisus singur şi muierea în mijloc stând şi ridicându-se Iisus, şi nevăzând pre nimenea fără numai pre muiere, i-a zis ei: Muiere, unde sunt pârâşii tăi, nimenea pre tine nu te-a judecat a fi vinovată?"

Că ieşind ei au lăsat-o pe dânsa slobodă. Şi [illegible] au lăsat-o slobodă, fără de îndoială şi neosândită, că de o ar fi osândit pe ea ar fi ţinut-o.

11 "Iar ea a zis: Nimeni, Doamne. Şi i-a zis ei Iisus: Nici eu nu te judec."

Că dacă aceia oameni fiind nu te-au judecat, cu mult mai vârtos nici Eu nu te voi judeca, Dumnezeu fiind, şi Domn al legii.

Din destul fiindu-i spre mustrare aceea vădire şi ruşine înaintea a atâţia. Că a cunoscut-o pe dânsa că şi s-a pocăit din toată inima.

Şi pe slugi au trimis să-L prindă pe El, şi toate după cum se cuvine fac.

Încă şi ce zic? "Au doară şi tu din Galileea eşti?" vezi nebunia? Vezi nepotrivirea cuvintelor? Apoi ocărându-l pe el ca pe un neînvăţat, zic: "Cearcă şi vezi că prooroc din Galileea nu s-a sculat", adică, mergi, învaţă-te, de vreme ce până acum nu te-ai învăţat, că prooroc din Galileea nu s-a ridicat. Şi pentru neînvăţătură batjocorindu-l pe el zic acestea.

Dară ce a zis Nicodim, o, Fariseilor? Au doară a zis că prooroc este Hristos? A zis că nu se cuvine a se omorî fără de judecată. Cum dară şi voi, unele ca acestea grăind el, aşa îi răspundeţi?

Iară Hristos, de vreme ce sus şi jos pe Galileea îi aduceau ei Lui şi ca de unul din prooroci se prigoneau, arătându-le lor că nu este unul din prooroci, zice: "Eu sunt Lumina", cea chiar şi întru adevăr lumină, nu lumină proorocească, adică din parte, şi carea puţină are strălucirea, ci lumina cea adevărată, nici carea în hotarele Galileii sau ale Palestinei se cuprinde, ci a "Lumii Lumină sunt" şi al tuturor oamenilor Stăpân, şi pentru Mine Proorocul a zis: "Iată Te-am pus pe Tine spre lumină neamurilor" (Isaia 49).

Încă vei aduce împotriva lui Nestorie şi pe acest cuvânt, că nu a zis: Întru Mine este lumina lumii, ci: "Eu sunt Lumina lumii". Că Cela ce se vedea Om, acelaşi era şi Fiu al lui Dumnezeu şi lumina a lumii. Nu precum Nestorie bârfea, că întru omul cel gol (adică simplu) locuia Fiul lui Dumnezeu – să nu fie! – că unul, precum s-a zis, a fost Fiul Mariei şi al lui Dumnezeu.

Încă cela ce urmează Mie, zice, nu va umbla întru întuneric, adică nu va rămânea întru rătăcire, ci se va izbăvi de rătăcire şi de întuneric. Întru aceeaşi dată încă şi pe Nicodim laudă, şi pe slugi, ca pe cei ce au grăit cu îndrăzneală, şi pentru aceasta întru Lumină erau. Încă şi umbros pe Farisei ca întru rătăcire şi întru întuneric erau, şi pe ascuns vicleşuguri împleteau.

13,14 "Deci i-au zis lui Fariseii: Tu însuţi mărturiseşti pentru tine, mărturia ta nu este adevărată. Răspuns-a Iisus, şi a zis lor: Deşi eu însumi mărturisesc pentru mine, adevărată este mărturia mea, că știu de unde am venit, și unde merg, iară voi nu știți, de unde vin, și unde merg."

De vreme ce a zis „Eu sunt lumina lumii", Îl vinuiesc pe El că Însuși mărturisește pentru Sineși.

O, nebunie! El în sus și în jos aducea Scripturile care mărturiseau pentru Dânsul, și ei Îl vinuiesc pe El că mărturisește Însuși pentru Sineși. Pentru aceasta către răutatea lor și El le răspunde: Fie, zice, Eu Însumi mărturisesc pentru Mine, măcar că Eu nu fac aceasta, ci trei mărturii am: Pe Tatăl Meu, pe lucruri, și pe Scripturi, precum și mai sus s-a zis. Însă să punem așa, că Eu Însumi mărturisesc pentru Mine. Deci măcar deși Eu pentru Mine mărturisesc, mărturia Mea adevărată este, pentru că știu că al lui Dumnezeu sunt Fiu, și nu om gol, ci de sus venii și Dumnezeu, cum dară mincinoasă va fi mărturia Mea Dumnezeu fiind Eu, și pentru aceasta vrednic de a fi crezut? Că și la Dumnezeu Cel Adevărat vrând să merg, cum aș fi mințit la Cel Adevărat vrând să merg.

15,16. „Voi după trup judecați, eu nu judec pre nimeni. Iar de aș și judeca, judecata mea adevărată este, că singur nu sunt, ci eu, și Tatăl cela ce m-a trimis pre mine."

Eu, zice, fiindcă sunt Dumnezeu și am venit de sus, adevărate pentru Mine mărturisesc. Iară voi deoarece căutați numai la ceea ce se vede, și pentru că în trup sunt, trup gol Mă socotiți, dară nu și Dumnezeu, și de la Dumnezeu venit: pentru aceasta trupește judecați, adică, cu greșală. Că precum cela ce trupește trăiește, se zice că trăiește rău, așa și cela ce trupește judecă, se zice că judecă fără de dreptate.

Apoi ca cum ar fi zis cineva: Dacă fără de dreptate

judecăm noi Iudeii, pentru ce nu ne muncești, pentru ce nu ne osândești? – zice: Că n-am venit pentru aceasta, ca să judec. Că Eu pe nimenea nu judec acum, iară de aș și judeca, judecata Mea adevărată este, că voi osândiți ați fi fost, de aș fi vrut să judec. Iară acum scăpați de osândă, nu pentru că nu pot să vă osândesc, ci pentru că nu este acum vreme. Pentru că la a doua venire va fi osânda voastră (Ioan 12), precum și în alt loc zice: „N-am venit să judec lumea, ci să o mântuiesc" (Ioan 5). Iar cum că El este Judecătorul tuturor, ascultă Gura cea nemincinoasă, că „Tatăl toată judecata o-a dat Fiului" (Ioan 5). Deci când auzi: „Că Eu nu judec pe nimenea", nu pentru venirea ce va să fie, ci pentru cea dintâi să o socotiți că se zice aceasta.

Iară zicând că „nu sunt singur, ci și Tatăl Meu cu Mine este", a arătat ca nu Eu singur vă osândesc pe voi, ci și Tatăl. Că nu în alt fel judec Eu, și în alt fel Tatăl, ci precum Eu, așa și El, și precum El, așa și Eu.

17,18. „Și în legea voastră scris este, că a doi oameni mărturia adevărată este. Eu sunt cel ce mărturisesc pentru mine însumi, și mărturisește pentru mine Tatăl cela ce m-a trimis."

Spună acum Arienii și Eunomienii carii zic, că nu este Fiul de o Ființă cu Tatăl. De n-ar fi fost de o Ființă, cum ar fi îndrăznit a zice, că de aceeași stăpânire sunt cu Tatăl, și deopotrivă vrednic de credință? Că precum când doi oameni pentru cineva mărturisesc, și adevărată este mărturia lor, arătat este că și vrednicia de a fi crezuți aceeași este, așa și aicea arată că nimic nu este mai de jos mărturia Lui decât a Tatălui.

Că ascultă pe cea de pe urmă cu stăpânire grăindu-se

"Eu sunt Cel ce mărturisesc pentru Mine Însumi, şi mărturiseşte pentru Mine şi Tatăl". Vezi pe cea întocmai stăpânire? Şi cum pe Sineşi vrednic de credinţă se face, precum şi pe Tatăl? care nu ar fi îndrăznit a zice, de ar fi fost mai jos decât Tatăl după vrednicie, şi nu întocmai cu Dânsul şi de o Fiinţă. Că de ar fi voit să arate că este mai de jos şi mai mic, nu s-ar fi numărat pe Sineşi împreună cu Tatăl, nici mărturia Sa împreună cu a Tatălui o ar fi pus. Ci rob de ar fi fost, precum ereticii păgâneşte hulesc, la unul din cei împreună cu El robi ar fi privit, şi pe acela împreună cu Sineşi martor l-ar fi făcut, precum pe Ioan zic, sau pe Prooroci, sau simplu să zicem, de ar fi voit acest fel de mărturii, nenumărate ar fi aflat. Iară acum vrând să arate că este de o Fiinţă cu Tatăl, împreună cu Tatăl se numără pe Sineşi.

Şi să nu te minunezi, dacă în alt loc şi pe Ioan, şi pe Moisi, şi pe Prooroci aduce în mijloc pentru Dânsul mărturisind, că după părerea ascultătorilor face aceasta, şi fiindcă aceia pe Ioan şi pe Moisi îi cinsteau mai mult decât pe Dânsul, pentru aceasta pe cei ce se socoteau la dânşii slăviţi şi mari spre mărturie îi trage. Drept aceea fiindcă şi pentru Dumnezeu şi Tatăl nişte socoteau, (că ei alt fără decât ca pe Cela ce era cu adevărat Dumnezeu Îl slăveau) aduce în mijloc acum martor şi pe singur Dumnezeu Carele este peste toate. Şi de vreme ce şi pe Sine împreună se pune cu acest fel de Martor neamăgit şi nemincinos, foarte arătat este, că de aceeaşi stăpânire şi putere este cu a Tatăl.

Şi ruşineze-se cei ce Îl zic pe El că este rob şi mai de jos întru toate decât Tatăl.

19 20 "Deci ziceau lui: Unde este Tatăl tău? Răspuns-a

Iisus: Nici pre Mine nu Mă ştiţi, nici pre Tatăl Meu. De M-aţi şti pre Mine, şi pre Tatăl Meu aţi şti. Aceste graiuri le-a grăit Iisus în Gazofilachia, învăţând în Biserică, şi nimenea nu L-a prins pre El, că încă nu venise ceasul Lui".

De vreme ce ei ispitindu-L pe El Îl întreabă pentru Tatăl, şi nu ca să se înveţe, pentru aceasta nici de răspuns nu-i învredniceşte pe ei, ci zice: "Nici pe Mine Mă ştiţi, nici pe Tatăl Meu", adică, nu puteţi cunoaşte pe Tatăl Meu fără de Mine. Pentru aceea măcar deşi vi se pare că cinstiţi pe Dumnezeu, dacă nu-L credeţi pe El că este Tată Mie Fiului Celui Adevărat, nimic nu vă folosiţi, nici Îl ştiţi pe El, precum se cuvine a-L cunoaşte, pentru că M-aţi fi cunoscut şi M-aţi fi cinstit şi pe Mine. Iară acum de vreme ce pe Mine nu Mă ştiţi, nici Mă cinstiţi, nici pe Acela nu-L ştiţi, nici cinste Îi aduceţi, măcar de vă şi pare. Iar a nu Mă şti pe Mine, nu este altul voită pricină, ci voi sunteţi vouă înşivă.

Auzi cela ce păgâneşte pogori pe Fiul mai jos decât Tatăl, de n-ar fi fost de o Fiinţă cu Tatăl, cum ar fi zis: "Că de M-aţi şti pe Mine, şi pe Tatăl aţi şti". Că dacă, precum ziceţi voi, zidire este Fiul, cum cela ce ştie zidirea, ştie şi pe Dumnezeu? Căci nu cu adevărat cela ce ştie fiinţa Îngerului, ştie şi Fiinţa lui Dumnezeu. Deci de vreme ce cela ce ştie pe Fiul, ştie şi pe Tatăl, de aceeaşi dară fiinţă cu Tatăl este Fiul.

Aşa, zice, dară cela ce ştie zidirea, ştie şi pe Dumnezeu. Nicidecum: căci mulţi, iar mai vârtos toţi pe zidire o văd şi o ştiu, iar pe Dumnezeu nici Îl vede cineva, nici Îl ştie.

Iară aceste le grăia Iisus în Gazofilachion (Vistierie) în mijlocul Bisericii, şi aşa grăia cu îndrăzneală, dară nimeni din cei ce puteau să-L omoare pe El, având-L în mâini, nu îndrăzneau să-L prindă pe El. Şi nici aşa nu au priceput, că al puterii celei Dumnezeiești cu adevărat este lucrul acesta, adică în mijlocul vrăjmașilor fiind El cuprins, a se păzi nevătămat și nesupărat, și mai vârtos că ei Îl căutau pe El mai nainte de Paște și Îl pândeau. Deci pe Carele Îl căutau când nu era, și asupra Căruia se sălbăticeau și când lipsea și de față nu se afla, pe Acesta în mijlocul mrejilor având-L, apoi neputând să-L prindă, nici așa nu cunoșteau puterea Lui. "Că încă, zice, nu venise ceasul Lui", adică vremea cea cuviincioasă a morții Lui încă nu sosise, întru carea vrea pe Sine să Se dea, că și atuncea nu ar fi putut ceva împotriva Lui, de n-ar fi fost vremea cea cuviincioasă, pe care El Luiși o păzea. Că a Se răstigni nu era lucru al neputinței, ci al slobozirii, că a slobozit, când a voit. Fiindcă aceia de demult pofteau să-L omoare pe El, dară erau ținuți cu legături nevăzute ale puterii Lui. Căci trebuia El mai mult să petreacă în viața cea după trup, ca de mai mult folos să se facă oamenilor pricinuitor prin arătarea semnelor celor mai multe și prin învățătura cuvintelor.

Iar oarecare aceea ce zice: "Unde este Tatăl Tău?" așa o înțeleg, că s-a zis de Iudei către Domnul, ca spre ocară și batjocură, că ocărându-L pe El ca cum ar fi fost născut din curvie și nu cunoaște pe Tatăl Său, acestea grăiesc, sau și pentru că era simplu Iosif carele se socotea tată Lui, aceasta zic: "Unde este tatăl Tău?" ca cum ar fi zis: nevestit este și de neam prost tatăl tău, ce tu Îl aduci [illegible] în sus și în jos?

21-24 "Și iarăși a zis lor Iisus: Eu merg, și Mă veți căuta pre Mine, și nu Mă veți afla, și în păcatul vostru veți muri. Unde merg Eu, voi nu puteți să veniți. Deci ziceau Iudeii: Au doară va să se omoare însuși pre sine, că zice, unde Eu merg, voi nu puteți să veniți? Și a zis lor: Voi din cele de jos sunteți,

Eu din cele de sus sunt. Voi din lumea aceasta sunteți, Eu nu sunt din lumea aceasta. Deci am zis vouă că veți muri în păcatele voastre, că de nu veți crede, că Eu sunt (Adică de nu veți crede că Eu sunt Hristos Fiul lui Dumnezeu), veți muri în păcatele voastre."

Pentru care pricină adeseori zice lor: "Eu merg, și Mă veți căuta"? Ca să le clătească și să le îngrozească sufletele lor. Căci vezi cum îndată au căzut în grijă, și nepricepându-se ziceau: "Au doară va să se omoare însuși pe sine?" Și măcar ei doreau să se izbăvească de El, și pofteau să lipsească din mijlocul lor, și uneori și să-L omoare voiau, dară însă atâta de mare pare pentru lucrul acesta au nălucit, cât nu se pricepeau pentru el.

Încă adeseori zice aceasta: "Eu merg" arătând că mai nainte știe moartea Sa, și cum că Crucea nu este lucru al puterii lor, ci al voinței Lui. Cu "merg" zice, nu "voi Mă duceți", ci Eu de bună voie merg.

Iar zicând că: "Voi nu puteți să veniți, unde Eu merg", arată că va rămâne El întru slavă, și va ședea de-a dreapta lui Dumnezeu, iară ei întru păcatele lor vor muri.

Deci aceia ce zic la acestea: "Au doară va să se omoare singur pe sine?" Iară Domnul ridicând de la ei această părerea a lor și arătând că nu este fără de nebunie a se omorî singur pe sine, zice: "Voi din cele de jos fiind", și unele Dumnezeiești putând a înțelege, după urmare unele ca acestea socotiți. Iar Eu nefiind din lumea aceasta, adică lumește și pământește cugetând, nu voi veni vreodată la această nebunie, ca Eu singur să Mă omor pe Sinemi, că acest lucru este drăcesc iară nu Dumnezeiesc.

Dară aicea Apolinarie apucând acest cuvânt, zice, Maniheilor cu adevărat urmând, vezi că nu a fost din lumea aceasta trupul Domnului, ci de sus din cer, precum și Pavel zice: "Că al doilea om din cer este" (I Cor. 15, 47).

Ce dară este cu putință a zice? Arătat este cu adevărat că se cuvine să-L întrebăm pe El, cum înțelege ceea ce s-a grăit de Domnul către Apostoli: "Că voi nu sunteți din lumea aceasta"? Oare pentru că și ei aveau trupurile din cer, iară nu din zidirea aceasta, sau pentru că nu cugetau cele ale lumii, a zis aceasta Domnul? Arătat este cu adevărat că pentru că ei nu cugetau cele ale lumii, pentru aceea a zis aceasta către dânșii. Așa dară trebuie a înțelege și aceasta: Eu nu sunt din lume, adică nu sunt ca unul din voi, care cugetați cele ale lumii. Precum și Pavel către oarecare zice: "Nu sunteți în trup" (Rom. 8), nu că sunt ei fără de trup, zice, ci îi mărturisește cum că sunt lucrători de fapta bună, și izbăviți de patimile trupești.

Deci ce iarăși a zis Domnul către dânșii? "De nu veți crede, zice, Mie, în păcatele voastre veți muri". Căci dacă pentru aceasta a venit ca să se ridice păcatul lumii, și nu se poate în alt chip iertare păcatelor a lua fără numai prin botez, iar a se boteza cel ce nu a crezut este cu neputință, nevoie este dară, ca negreșit să moară în păcatul său cel necredincios. Că nu s-a dezbrăcat de omul cel vechi, fiindcă nu s-a botezat. Pentru aceia și în alt loc zice Domnul: "Cel ce nu crede iată este judecat" (Ioan 3), nu pentru aceasta numai că nu a crezut, ci pentru că se duce de aicea având și pe cele mai dinainte păcate.

25-27 "Zis-au drept aceia lui: Tu cine ești? Și a zis lor Iisus: Începutul(Pe acest cuvânt "Începutul" Dumnezeiescul Chiril l-a înțeles în loc de adverbul "dintru început", așa prefăcând zicerea: Mă [illegible] dintru început, că și grăiesc cu voi, că se cuvenea nicidecum să nu vorbesc Eu cu voi dintru început (Tom 4, Foaia 511).

Iară sfințitul Augustin l-a înțeles în loc de nume, adică începutul, că citea zic că "Eu sunt începutul", ca cum ar fi zis Domnul: "Eu sunt începutul, Carele și grăiesc cu voi" (Cartea I Pentru Facere, Cap. 5, și Cartea V pentru Treime, Cap. 13), cu carele se unește și Ambrozie în cartea I a Celor șase zile, Cap. 2 și 4).

Iară Eftimie Zigabinos l-a luat cu aceeași înțelegere carea și Teofilact. Și zice că este cuvântul cu lipsă după obiceiul grăirii, și se înțelege "de afară" întrucât este ceea ce zic evangheliștii într-acest fel: Cu totul de prisosit este aceea care grăiesc cu voi, că nevrednici sunteți de tot cuvântul, ca niște ispititori care și grăiesc cu voi. Multe am pentru voi a grăi și a judeca, ci cela ce m-a trimis pre mine, adevărat este, și eu cele ce am auzit de la dânsul acestea grăiesc în lume. Și n-au cunoscut că de Tatăl său grăia"

După atâta vreme, după atâtea minuni arătate Îl întreabă pe El: "Tu cine ești?" atâta erau fără de socoteală și ocărâtori și batjocoritori.

Iar Domnul: "Începutul, zice, care și grăiesc cu voi". Voi, zice, și cu totul de a auzi cuvintele cele de la Mine nevrednici sunteți, cu cât mai vârtos și a înțelege cine sunt Eu, că toate grăiți ispitind, și nimic din cele ce se grăiesc de Mine nu voiți să luați aminte.

Iară Eu puteam și pe voi să vă mustru, și nu numai să vă mustru, ci și să vă osândesc. Că pe acestea două însemnează zicând: "Că multe am a vă zice voauă", a grăi și a judeca", prin "a grăi" însemnând pe mustrare, iară prin a judeca pe osândire și pe muncă. Că Cela Ce M-a trimis pe Mine, zice, nu pentru aceasta M-a trimis, ca să judec și să mustru, „Că nu a trimis Dumnezeu pe Fiul Său, ca să judece Lumea, ci ca să se mântuiască lumea". Deci de vreme ce Tatăl Meu spre a mântui M-a trimis pe Mine, și adevărat este, cu cuviință pe nimeni nu judec acum, ci numai grăiesc cele ce am auzit de la Tatăl Meu, adică cele ce spre mântuire privesc, nu cele ce spre mustrare.

Iară acestea le zicea, ca să nu socotească ei, cum că pentru că ne fiind nepotincios nu-i muncește pe dânșii. Pentru aceasta arată că nu-i muncește pe dânșii, ca și cum ne fiind nepotincios, ci fiindcă nu voiește, pentru ca nu a venit ca să muncească, ci ca să mântuiască.

Iară acestea grăind El, atâta erau ei de nepricepuți, cât nu au cunoscut, zice, că de Tatăl Său grăiește lor. Măcar că câte pentru Tatăl a vorbit lor? Ci cu adevărat s-a întunecat mintea lor cea nepricepută.

Iar oarecari așa înțeleg cuvântul acesta. Că Cela Ce M-a trimis pe Mine adevărat este, puteam, zice, și acum să vă judec pe voi, ci în veacul ce va să fie păzesc aceasta. Însă nu credeți și vremea răsplătirii nu o socotiți, dacă măcar deși voi nu credeți, ci Tatăl Meu adevărat este, Carele a pus zi, în care se va răsplăti vouă, Carele M-a și trimis să propovăduiesc aceasta, și să arăt lumii dreptatea Lui și puterea.

28,29 „Deci a zis lor Iisus: Când veți înălța pre Fiul Omului, atuncea veți cunoaște că Eu sunt, și de la mine însumi nu fac nimica, ci precum m-a învățat pre mine Tatăl meu, acestea grăiesc, și cela ce m-a trimis pre mine, cu mine este, nu m-a lăsat pre mine singur Tatăl, că eu cele plăcute lui fac pururea."

După ce a făcut multe semne, și nu i-a tras pe dânșii, acum pentru Cruce le vorbește lor. Voi, zice, atuncea socotiți că veți fi întru cea desăvârșită negrijă, și veți scăpa de Mine, când Mă veți răstigni. Iar Eu zic, că veți cunoaște cum că Eu sunt Hristos Fiul lui Dumnezeu, Carele toate le port și le cârmuiesc, și cum că nu sunt potrivnic Tatălui, nici de la Mine însumi fac, sau grăiesc, că nu am voie osebită de cea părintească.

Și cum avea să-l cunoască pe El pe Cruce? Din semnele cele de atuncea, din Înviere, și din Robie, ca acestea toate din destul erau să arate puterea Lui.

Deci pe amândouă le veți cunoaște și puterea Mea, când Mă veți răstigni, și unirea cea către Tatăl. Că nu ne fi făcut izbândire Tatăl pentru Mine, dând Cetatea voastră Romanilor, sau semne pe Cruce ar fi săvârșit, de nu aș fi fost Fiu al Lui, și de un Cuget cu Dânsul, iară nu potrivnic. Deci atuncea veți cunoaște, cum că câte învăț și grăiesc, de la Acela sunt, Dumnezeiești cu adevărat și ale lui Dumnezeu graiuri, iară nu ale Mele, ci ale Celuia Ce M-a trimis pe Mine.

Apoi ca să nu socotească ei că „a fi trimis" micșorare însemnează, zice: „Că Tatăl Meu cu Mine este". Că măcar deși M-a trimis, ca pe un om, dară nu M-am despărțit de Dânsul, ci cu Mine este ca un Dumnezeu cu Dumnezeu împreună fiind. Și spre mai smerite iarăși cuvântul pogorând, zice: „Și nu M-a lăsat pe Mine singur, că Eu cele plăcute Lui fac, iară acestea smerite pentru Iudei le grăiește. Căci fiindcă ziceau ei, că nu este de la Dumnezeu, pentru că sâmbăta nu păzește, zice: „Că cele plăcute Lui fac". Deci dară măcar deși dezleg sâmbăta, plăcută este Lui aceasta.

Iară dintru aceste smerite graiuri El adică nimic nu vatămă slava Sa. Dară ascultătorilor folos făcea, iară mai vârtos și slava Sa o întărea prin aceasta, că cei ce Îl auzeau pe El că toate la Tatăl le aducea, mai mult se trăgeau la Dansul și credeau întru El, și așa cele smerite mai mult Îl înălța pe El.

Vezi isprăvile fericitei smerenii? Iară cum că aceștea așa sunt, ascultă cele ce urmează pe urmă.

31,32 "Acestea grăind El, mulți au crezut în Dânsul. Deci zicea Iisus către Iudeii cei ce crezuse lui. De veți petrece voi întru cuvântul meu, adevărat ucenici ai mei sunteți, și veți cunoaște adevărul, și adevărul va vă slobozi pe voi".

Ceea ce am zis, că prin graiurile cele mai smerite mai mult veneau ascultătorii, aceasta și evanghelistul însemnează. Că zice "Acestea grăind El mulți au crezut" "Acestea", adică cele smerite graiuri, și [illegible] ca cum de mărirea legii.

Pentru aceasta pretutindenea, când îl auzi pe El unele oarecare și smerite pentru Sine grăind, nu te turbura, căci pentru ascultători grăiește acestea, fiindcă nu puteau ceva mai înalt să înțeleagă, ci îndată se sălbăticeau.

Și cum nu ar fi putință aceasta, neputând să ajungă la adâncul tainei celei binecuvântate, când și de creștinii care au cunoscut puterea Lui, și prin Dânsul s-au mântuit, slavei Lui neajunsă s-a făcut?

Iar auzind că "Mulți au crezut", așa să-i înțelegi pe aceștia că au crezut, prost și cum s-a întâmplat, nu cum se cădea, ci ca cum le-a plăcut și s-au odihnit pentru smerenia cuvintelor, iară cum că nu era acest fel de credincioși, adică adevărați, arătat este "Că grăia, zice, către Iudeii cei ce crezuseră, de

veți petrece voi întru cuvântul meu". Ca ne dă să înțelegem că au crezut ei, însă pe deasupra, și pentru aceasta nici petreceau în credință. Și văzându-i pe ei, că acest fel erau, arată cum că știe inimile lor ca Dumnezeu ce este.

Și fiindcă s-au dus și oarecare de la Dânsul, care mai numai se păreau a fi ucenici ai Lui, pentru aceasta către cei ce acum au crezut zice, căci aceia au dosesera.

Iar dacă voi veți petrece întru cuvântul meu și întru credință, veți cunoaște adevărul, adică pe Mine, că Eu sunt adevărul. Pentru că acum nu cunoașteți adevărul, eu nu sunt adevăr, ci închipuire și umbră toate ale Legii, pe care vouă vi se pare că o păziți.

Dar de Mă veți cunoaște pe Mine Care sunt Adevărul, Adevărul vă va slobozi pe voi, adică Eu, de păcate cu adevărul. Căci cela ce crede întru Cela Ce ridică Păcatul Lumii, cu adevărat s-a izbăvit de păcate. Deci precum celor ce n-au crezut le-a zis că: "În păcatele voastre veți muri", așa celor ce petrec în credință, le făgăduiește slobozire de păcate. Că jertfele Legii și stropirile nu izbăveau de păcate, precum că închipuiri erau. Iară jertfa aceasta care este Dumnezeiască și adevărată, prin credință și cunoștință ne slobozește pe noi, care nu mai suntem robi, ci fii ne facem ai lui Dumnezeu.

33-36. "Răspuns-au și i-au zis lui: Sămânță a lui Avraam suntem, și nimănui n-am fost robi niciodată. Cum tu zici că: Slobozi veți fi? Răspuns-a lor Iisus: Amin, Amin grăiesc vouă, că tot cela ce face păcatul, rob este păcatului. Iară robul nu rămâne în casă în veci, Fiul rămâne în veci. Deci dacă vă va slobozi pre voi Fiul, cu adevărat slobozi veți fi"

Iarăși trufașii la cinstea lor cea neslăvită uitându-se, se salbătăcese, zicând: Sămânță a lui Avraam suntem, măcar că trebuia de aici să se mâhnească ei, de se cuvenea să se mâhnească. Că le-a zis lor: "Adevărul veți cunoaște". Deci trebuia să zică: Şi ce? Au doară adevărul acum nu-l știm? Și minciuna sunt toate ale Legii, și cunoștința noastră! Dar de nimic de acestea lor nu le era grijă, ci de lucrurile lumești se mâhnesc, socotind ei că și ocărește cu acest fel ca "sunt robi" și de neam pierit.

Sămânță a lui Avraam suntem, nicăirea de isprăvile lor nu pomenesc, ci la părinți aleargă. Pentru aceasta și Ioan zice către dânșii: Nu începeți a zice "tată avem pe Avraam" (Matei 3, 9, Luca 3). Mai ales că arătat mințeau, zicând că "n-am fost robi nimănui", căci au fost robi de câte ori s-au luat în robie de Egipteni și Babiloneni și de alți mulți.

Dară nu-i vădește Domnul pe dânșii că mint, pentru că nu Se sârguia să-i arate pe dânșii robi oamenilor, ci păcatului, care și prea greu robie este, din care numai Domnul poate să-i izbăvească. Că a ierta păcatele numai a lui Dumnezeu este. Pentru aceasta zice: Tot cela ce face păcatul, rob este păcatului, deci și voi robi sunteți, ca ceia ce sunteți păcătoși.

Apoi fiindcă cu putință era să zică ei, că măcar deși noi robi ca aceștia suntem supuși și robi, dară avem jertfe, avem Preoți, care ne vor curăți pe noi de păcate, zice: Că și aceia robi sunt, că toți au greșit și sunt lipsiți de slava lui Dumnezeu (Romani 3). Și pentru aceasta robi fiind și Preoții voștri n-au putere a ierta altora păcatele. Care și însuși Pavel mai luminat zice: Dator este preotul pentru sine să aducă jertfe pentru păcate, precum și pentru norod, de vreme ce și el este cuprins de neputință.

Robul zice, nu rămâne în casă, adică nu are putere a dărui, fiindcă nu este stăpân al casei, iară Fiul stăpân al casei este, și rămâne în casă.

Iară "Casa" numește Puterea, precum și în alt loc Stăpânirea așa o numește, zicând: "În casa Părintelui Meu multe lăcașuri sunt" (Ioan 14). Deci aceia, adică preoții voștri, robi fiind, n-au putere a ierta, iară Eu, adică Eu rămânând în casă, în Puterea zic și Stăpânirea cea începătoare, și Stăpân al casei fiind, slobozeniile vă dăruiesc vouă, că toate ale Mele sunt, și de o Putere sunt Eu și de o Stăpânire cu Tatăl. Și de vă voi slobozi Eu, atuncea cu slobozenia cea adevărată vă veți cinsti, ci acum mincinoasă slobozenie vă lăudați, iară cu Adevărul și cu însuși lucrul de la Mine veți fi slobozi.

37,38. "Știu că sămânța a lui Avraam sunteți, dară Mă căutați să Mă omorâți, că cuvântul Meu nu încape întru voi. Eu ceea ce am văzut la Tatăl meu, grăiesc, și voi ceea ce ați văzut la tatăl vostru, faceți."

Voi, zice, pe sineși sămânță a lui Avraam vă faceți, dară și Eu împreună cu voi mărturisesc aceasta, că rudenia cea trupească între sfântul acela o păziți, iară rudenia cea Duhovnicească lipsește de la voi. Acela era drept, și iubitor de oameni și iubitor de străini, iară voi, (nu pe cealaltă viață a voastră să o trec, iară pe aceasta arătată lupta, care acum faceți, să o cerc) ucigași sunteți, și neiubitori de oameni. Că Mă căutați să Mă omorâți, și vinovat morții ziceți că sunt. Cum dară sunteți fii ai aceluia cu adevărat, atâta de departe fiind de obiceiurile părintești? Deci dacă cu rudenia vă trufiți, datori sunteți și faptele bune a aceluia să urmați.

Apoi ca să nu poată zice, că cu dreptate Te căutăm să Te omorâm, pune pricina. Că nu pentru altceva, zice, vă turbaţi asupra mea, fără numai pentru că cuvântul Meu este mai înalt decât cugetul vostru, şi nu este încăput vouă. Măcar că pentru aceasta nu se cuvenea să Mă omorâţi, ci mai vârtos să Mă rugaţi, ca să vă învăţ înalţimea Dogmelor, şi să mă cinstiţi, şi să Mă aveţi la evlavie.

Apoi ca să nu-I zică lui, că cu cuvânţu Te urâm pentru cuvântul Tău, că nu ne grăieşti nouă de la Dumnezeu, ci de la Tine, şi pentru aceasta nici poate să încapă între noi învăţătura Ta, zice că: "Nu de la Mine grăiesc, ci cele ce am văzut la Tatăl meu, acelea grăiesc, iară voi ceea ce aţi văzut la tatăl vostru faceţi". Că Eu zice, Dumnezeieşti şi cereşti grăiesc, şi prin acestea arăt pe Tatăl Meu, iară voi prin cele ce faceţi, pe tatăl vostru îl închipuiţi, pe diavolul cu adevărat.

Iară când îl auzi zicând: "Că ceea ce am văzut, grăiesc", să nu socoteşti vedere trupească, ci cunoştinţa firească, şi adevărată şi încredinţată. Că precum ochii cei ce văd bine ceea ce este cu adevărat, văd adevărat şi nu se amăgesc, aşa şi Eu cu adevărat acelea grăiesc, care am cunoscut de la Tatăl.

39-41 "Răspuns-au şi i-au zis lui: Tatăl nostru Avraam este. Zis-a lor Iisus: De aţi fi fii a lui Avraam, lucrurile lui Avraam aţi fi făcut. Iară acum Mă căutaţi să Mă omorâţi pre Mine om, carele adevărul am grăit vouă, care am auzit de la Dumnezeu. Aceasta Avraam n-a făcut. Voi faceţi lucrurile tatălui vostru. Zis-au drept aceea lui: Noi din curvie nu suntem născuţi, un tată avem pe Dumnezeu. (Şi cum ei fără de frica "tată al lor" zic pe Dumnezeu, iară asupra lui Hristos, când zicea Tată al Său pe Dumnezeu, se mâniau? Pentru că El zicea că Tatăl al Lui este fireşte (Zigadinos))"

El "tată al lor" le scrie pe diavolul, că acelora asemenea îi vedea pe ei din lucruri. Iară ei în sus şi în jos pe Avraam îl aduc.

Iară adeseori pomeneşte Domnul de voinţa lor cea turbată spre ucidere, şi îi depărtează de rudenia dreptului, ca lauda lor cea multă să o taie, şi să-i plece să nu aibă nădejdile întru această deşartă semeţie a rudeniei celei după trup, şi întru asemănarea voinţei.

Şi cu adevărat ca un doftor potoleşte umflarea sufletelor ce aveau din înălţarea cea pentru rudenia lui Avraam, de care se opreau să vie la Hristos, socotind că le este din destul lor spre mântuire o rudenie ca aceasta. Deci nu sunteţi fii ai lui Avraam, pentru că sunteţi ucigaşi, şi Mă căutaţi să Mă omorâţi.

Apoi ca să nu zică cineva: Cu dreptate Te caută să Te omoare, zice: Omul carele nu sunt potrivnic lui Dumnezeu nici slava Mea caut, ci cele ce am auzit de la Tatăl meu, acelea grăiesc, şi adevărul propovăduiesc.

Şi care este adevărul acesta? Arătat este: cum că este deopotrivă cu Tatăl, iară nu slugă, ca unul din Prooroci, ci Fiu, numai al Său deosebit tocmind, sau grăind, şi toate cele ale Tatălui. Că pentru aceasta îl căuta pe El să-L omoare.

Iară ei încăşi: Noi, zic, din curvie nu suntem născuţi, un tată avem pe Dumnezeu. Vezi îngâmfare nebunească! Domnul şi din rudenia lui Avraam îi scoate pe ei, iară ei aşa se mândresc, cât din mândrie şi ai lui Dumnezeu fii pe sineşi se fac. Căci fiindcă au auzit că: "Fiul Meu cel întâi născut este Israil" (Ieşire 4) se fălesc întru Dumnezeiasca primire de fii. Măcar că se cuvenea să audă ei în alt loc iarăşi pe Dumnezeu zicând: "Fii am născut şi i-am înălţat, iară ei aau lepădat de Mine" (Isaia 1). Şi măcar că putea Domnul să-i vădească pe dânşii, că mulţi din trânşii din curvie s-au născut, că se împreunau afară de Lege cu păgâne muieri evreice, şi cu iudei păgâne (Ezdra 10. Neem. 13) dară însă nu face aceasta. Că nu la aceasta se sârguia ca să le vădească neamul cel prost al lor după trup, ci însăşi osârdia Lui era ca să-i arate pe ei de neam prost după Duh.

42,43 "*Zis-a Iisus lor*: De ne-ţi fi fost Dumnezeu Tatăl vostru, m-aţi fi iubit pre mine, că eu de la Dumnezeu am ieşit, şi am venit; că n-am venit de la mine însumi, ci acela m-a trimis. Pentru ce glasul meu nu-l cunoaşteţi? Căci nu puteţi să auziţi cuvântul meu"

După ce i-a scos pe dânşii din rudenia cea către Avraam, ei la cea mai mare s-au suit, pe Dumnezeu făcând Tată al lor. Că după ce i-a înfricoşat pe dânşii că sunt ucigaşi, ei ca cum îndreptându-se că pentru Dumnezeu fac izbândă, şi pentru aceasta se sfătuiesc asupra Lui, unele ca acestea grăiesc.

Drept aceea şi Domnul arătând,ca nu pentru Dumnezeu fac ei izbândă, nici sunt fii ai lui Dumnezeu, precum ei socotesc, pentru însăşi aceasta că cugetă asupra Lui ucidere, şi mai vârtos se împotrivesc lui Dumnezeu, zice lor: "De ne-ţi fi fost Dumnezeu Tatăl vostru m-aţi fi iubit pe Mine. Că Eu de la Dumnezeu am ieşit", în lume, adica, după venirea cea cu trup. Au doară împotrivnic sunt Fiu lui Dumnezeu? De la Acela am venit. Pentru aceasta Aceluia sunteţi vrăjmaşi pe Mine luptându-mă.

Pentru ce glasul Meu nu-l cunoaşteţi, nici pricepeţi nici învăţăturile cele ce grăiesc? Arătat este cu adevărat că pentru nimic alt, fără numai că nu puteţi auzi cuvântul Meu,

adică nu voiţi. Că Cuvântul acesta "Nu puteţi" este pus în loc de "nu voiţi". Că până când zavistie întru voi petrece, şi voinţă pofititoare de ucidere, cum veţi putea auzi cele ce grăiesc?...

44,45."Voi din tatăl diavolului sunteţi, şi poftele tatălui vostru voiţi să faceţi. Acela ucigător de oameni a fost dintru început, şi întru adevăr nu a stătut, că nu este adevăr întru dânsul. Când grăieşte minciuna, dintru ale sale grăieşte, că mincinos este şi tatăl ei. Iar eu căci adevărul grăiesc, nu credeţi mie"

A zis ca nu puteţi să auziţi cuvântul Meu, adică nu voiţi. Apoi adaugă pe urmă şi pricina pentru ce nu voiau; pentru că "din tatăl vostru sunteţi". Din care? Din diavolul.

Că voi din [illegible] vă faceţi vouă însivă Tată pe Dumnezeu,iară lucrurile voastre pe diavolul vă mărturiseşte vouă tată mai adevărat, ca poftele acestuia voiţi să le faceţi.

Şi n-a zis "lucrurile" ci "poftele", arătând că foarte cu poftă se aflau ei către minciună şi către ucidere, care sunt mai osebite calităţi ale diavolului. Că acela ucigător de oameni a fost dintru început, pentru aceasta şi voi căutându-Mă să Mă omorâţi, aceluia vă asemănaţi carele a omorât pe Adam, dară încă şi întru adevăr nu a stătut acela, ci al minciunii este tată, deci şi voi minţind asupra Mea şi zicând ca nu sunt de la Dumnezeu şi neştiind întru adevăr, nici rămânând întru cuvântul Meu, ai aceluia fii sunteţi,carele a născut minciuna. Cu acela şi pe Dumnezeu către oameni L-a clevetit,zicând către Eva: că zavistuindu-vă vouă v-a oprit pe voi de la pom (Facere 3), şi pe oameni iarăşi i-a clevetit către Dumnezeu, precum pe Iov, zicând: "Au doară în zadar cinsteşte Iov pe Dumnezeu? (Iov 1). Deci când grăiește minciuna, dintru ale sale grăiește, adică oamenii cei ce uneltesc minciuna, ca pe o străină o uneltesc pe aceasta. Iară diavolul ca pe a sa osebită o uneltește minciuna, că a lui este naștere, și el este cel chiar mincinos, și tatăl ei adică al minciunii el este. Că a zis către Eva: ori în ce zi veți mânca, veți fi ca niște Dumnezei. Iar ei moarte mai vârtos au cules (Facere 3).

Și Eu, zice, căci adevărul grăiesc, nu credeți Mie. Că pentru altceva nu putând să Mă vinuiți, fără numai pentru adevărul, pentru aceasta vă turbați asupra Mea ca niște fii ai tatălui minciunii.

46-50"Cine din voi Mă vădește pre Mine pentru păcat? Iară dacă adevărul grăiesc, pentru ce voi nu credeți Mie? Cela ce este de la Dumnezeu, graiurile lui Dumnezeu ascultă; pentru aceasta voi nu ascultați, că de la Dumnezeu nu sunteți. Răspuns-au Iudeii, și au zis lui: oare nu zicem noi bine, că Samarinean ești, și drac ai? Răspuns-a Iisus: Eu drac nu am, ci cinstesc pre Tatăl meu, și voi Mă necinstiți pre Mine. Iar eu nu caut slava mea, este cela ce caută și judecă."

Fiindcă fii ai lui Dumnezeu se numeau pe sine, zice, că de sunteți fii ai lui Dumnezeu cu adevărat pe cel ce păcătuiește vi se cade a-l urî. Deci dacă și pe Mine, pe Carele Mă urâți, puteți să Mă vădiți că păcătuiesc, arătat este că cu dreptate Mă urâți. Iară dacă cineva nu poate să Mă vădească, cunoscut este că pentru adevărul Mă urâți.

Și pentru care adevăr? Fără numai cu adevărul că pentru ca Se zicea pe Sine Fiu al lui Dumnezeu, care aceasta prea adevărată este.

Și cela ce este de la Dumnezeu graiurile lui Dumnezeu

ascultă; pentru aceea și voi de ați fi fii ai lui Dumnezeu, nu v-ați fi abătut de a Mă asculta pe Mine, nici ați fi poftit uciderea asupra Fiului lui Dumnezeu, Celui ce a venit de sus, și grăiește cele ale lui Dumnezeu.

Deci Domnul așa cu blândețe grăiește, iară ei spre ocări se pornesc. Că zic: Oare nu am zis bine, că Samarinean ești, și drac ai? Samarinean adică Îl ziceau pe El, ca pe cela ce strica obiceiurile Iudaicești, precum al Sâmbetei, că Samarinenii nu țineau cu de-adinsul cele ale Iudeilor. Iar drac Îl numesc pe El, poate adică și cu chipul acela, care ziceau ei că cu domnul dracilor scoate El dracii. Că toți cei ce Îl năpăstuiau pe El că cu Beelzebul scoate dracii ziceau că El are pe dracul Beelzebul, cu carele săvârșea minunile (Matei 12, Luca 11). Dar poate și pentru că le descoperea cugetele și gândurile lor, socoteau că are El drac, presupunând ei că de la draci I se descopereau Lui cele ascunse ale minții lor.

Iară când I-au zis Lui Samarinean, nicăieri evanghelistul aceasta nu o a spus. Deci întru aceasta este arătat, că multe au lăsat evangheliștii, și nu le-au scris toate, precum și în alt loc am mai însemnat aceasta.

Deci aceia cu unele, ca aceștia Îl ocărăsc, iară El fără de răutate ocările cele asupra Lui le primește. Căci când pe ei fiii lui Dumnezeu se ziceau, tare îi mustră pe dânșii, pentru adevăr izbândind, iară când pe Dânsul Îl ocărăsc, nu răsplătește, învățându-ne și pe noi, pentru cele către Dumnezeu să izbândim, iară cele către noi cu blândețe să le suferim, precum și El le zice: "Eu drac nu am, ci cinstesc pe Tatăl Meu".

Dar cum cinstea pe Tatăl? Izbândind pentru Dânsul, și nesuferindu-i pe ei, care erau ucigași și mincinoși, a se numi fii ai Mântuitorului și adevăratului Dumnezeu. Deci voi, zice, pentru că pe Tatăl Meu cinstesc Eu, Carele se ocărește de voi, fiindcă Îl năpăstuiți pe El ce este tatăl vostru, pentru aceasta Mă necinstiți pe Mine. Dară deși Eu pentru mine nu fac izbândă, ci sufăr necinstit fiind, nu socotiți că fără de izbândă se va lăsa vouă ocara aceasta. Că este Tatăl Carele va izbândi pentru Mine Cel ce Mă ocărăște pentru aceasta, pentru că izbândește pentru Dânsul, și nu vă sufăr pe voi făcându-vă pe sineva fii ai Aceluia.

Deci este Cela Ce caută slava Mea, și nu numai o caută ci și poate să judece, și va osândească pe cei ce fără pricină Mă ocărăsc pe Mine. Că de multe ori cineva caută să-și izbândească pentru ocară, dară nu poate el să judece. Încă Tatăl și caută slava Fiului și poate să judece, pentru aceasta dară a zis: "Este Cel Ce caută și judecă".

51-52. "Amin, Amin grăiesc vouă, de va păzi cineva cuvântul meu, nu va vedea moarte în veac. Deci au zis lui iudeii: Acum am cunoscut că ai drac. Avraam a murit și Proorocii, și tu zici: De va păzi cineva cuvântul meu, nu va gusta moarte în veac."

O, orbire de oameni! Aceia ocărăsc, iară El câștigă și izbândirea cea pentru slava Sa la Tatăl lăsând-o, spre sfătuire și învățătura se întoarce făcând bine celor ce Îl ocărăsc.

Așa se cuvine și noi să răsplătim vrăjmașilor.

Deci ce a zis lor? De va păzi cineva cuvântul Meu, adică, dacă după ce a crezut, va avea și viață curată. Că atuncea păzește cineva cu adevărat învățătura Domnului, când are și viața curată. Deci unul ca acesta nu va vedea moarte, cu care păcătoșii mor în veacul ce va să fie, la muncă fără de

moarte adică, fără de sfârșit dându-se, și din viața cea adevărată căzând.

Întru aceeași dată încă și le dă lor să înțeleagă, că dacă cel ce cuvântul Meu păzește nu moare, cu mult mai vârtos Eu. Pentru ce dară vă purtați cu ucidere asupra Mea, Carele atâta nu pot fi prins de moarte, cât și altora mai vârtos dau viața cea adevărată? Că cei ce cred, măcar deși mor firește, dară însă întru Dumnezeu vii sunt.

Dară iudeii ce zic la acestea? Socotesc că se îndrăcește El, și ca cum din vătămarea minții grăiește niște lucruri ciudate. Că cei ce au luat în urechi cuvintele lui Dumnezeu au murit, Avraam și Proorocii, și cei ce iau în urechi pe ale Tale nu vor muri? Cu adevărat acum, zic ei, am cunoscut cu încredințare și cu adeverire că Te îndrăcești, unele ca acestea grăind.

53-55. "Au doară tu mai mare ești decât Părintele nostru Avraam, carele a murit, și Proorocii au murit? Cine te faci pre tine? Răspuns-a Iisus: De mă slăvesc eu pre mine singur, slava mea nimica nu este. Este Tatăl meu carele mă slăvește pre mine, pre carele voi ziceți, că Dumnezeul vostru este, și nu l-ați cunoscut pre el, iară eu îl știu pre el, și de voi zice, că nu-l știu pre el, voi fi asemenea vouă mincinos. Ci îl știu pre el și cuvântul lui păzesc."

Neînțelegând nepricepuții care moarte zice Domnul că nu se va atinge de cei ce cred în Trânsul, grăiesc către El niște cuvinte fără de socoteală și nebunești. Că vezi cum răspund: "Au doară Tu mai mare ești decât Părintele nostru Avraam?" Și cu adevărat așa trebuia ei să zică: Au doară Tu mai mare ești decât Dumnezeu? Cei ce au auzit cuvântul lui Dumnezeu au murit, și cei ce aud al Tău nu vor muri?

Dară nu așa, ci ce zic? Vrând să-L arate pe El și decât Avraam mai mic, "Au doară Tu mai mare ești?" zic ei, decât Părintele nostru Avraam?"

Iară Domnul pentru care moarte a zis nu le descoperă lor. Iară cum că decât Avraam mai mare este Îi învață puțin mai jos.

Iară aceia ce zic ei: "Tu cine Te faci pe Tine?" spre ocară o zic. Tu cel ce nu ești vrednic de nici un cuvânt, cel ce ești fiu al Teslarului, cel ce ești din Galileea, cine te faci pe tine? Nu lucrurile, nici adevărul, nici Scripturile, ci Tu cine Te faci pe Tine? Ca răpești slava.

Dară Domnul ce zice? De Mă slăvesc Eu pe Mine singur, zice, slava Mea nimica nu este, precum voi socotiți, iară acum este Altul Carele Mă slăvește pe Mine, Tatăl Meu. Că Îl slăvea pe El în toată vremea, când prin proorociile cele pentru Dânsul, când și prin mărturia cea din Ceruri, când prin cele multe și nenumărate minuni.

Și pe acest Tată, zice, voi ziceți că este Dumnezeu al vostru, dară nici ca pe Cela ce este Tată al Meu pe El nu-L cunoașteți, nici ca pe Cela ce este Dumnezeu al vostru. Că de L-ați fi cunoscut pe El ca pe Cela Ce este Tată, ați fi cinstit pe Fiul Lui, iară acum de vreme ce pe Fiul nu-L cinstiți, arătat este că nu-L cunoașteți pe El ca pe Cela ce este Dumnezeu Tată al Meu.

Dar nici ca pe Cela ce este Dumnezeu Îl cunoașteți pe El. Că așa de ar fi fost, v-ați fi temut de cuvintele Lui (Ieșire. 20) ca de ale lui Dumnezeu, iară acum nimic nu-L băgați în seamă pe El, căci Acela legiuind "să nu ucizi" (Deut. 5) voi vă porniți cu ucidere asupra Mea, și mai vârtos neputând să Mă vădiți pe Mine pentru păcat. Pentru aceasta dară este arătat că nu-L știți pe El nicidecum, iară Eu Îl știu pe El, firește cu adevărat având cunoștința Lui, că de fel sunt Eu, acest fel este și Tatăl. Deci de vreme ce Mă știu pe Mine, și pe Acela știu. Și de voi zice că nu-L știu pe El, voi fi asemenea vouă mincinos. Iară voi trufindu-vă că Îl știți pe El, mințiți. Iară Eu știindu-L pe El, de voi zice că nu-L știu, tăgăduiesc adevărul.

Ce semn dară dai că Îl știi pe El? Că cuvântul Lui, zice, păzesc. "Cuvântul" zicând Poruncile Lui: că nici Mă împotrivesc Aceluia, sau ca un împotrivnic lui Dumnezeu Mă trufesc, nici Poruncile Lui stric. Iară voi de vreme ce călcători de poruncile Lui sunteți, de pofte rele fiind cuprinși, și de ucidere însetând, și celelalte care în Lege sunt oprite cu poftă săvârșindu-le, arătați sunteți că nu-L știți pe El. Că de L-ați fi știut, ați fi păzit cuvântul Lui, adică Poruncile.

Iară unii așa înțeleg ceea ce zice: "Păzesc cuvântul lui", adică, pentru aceasta Îl știu pe El, pentru că am întru Mine neschimbat cuvântul Ființei Lui, adică hotărârea, și ce cuvânt al firii are Tatăl, același cuvânt am și Eu. Că aceeași fire este, și același cuvânt al Ființei Tatălui și Fiului. Deci Îl știu pe Tatăl, pentru că cuvântul Ființei Lui îl păzesc neschimbat.

Și acest chip de cuvânt obișnuit este în Scriptură, precum aceea ce zice: "Dă-ne nouă ajutor din necaz, și deșartă este mântuirea de la om" (Psalm 59, 12). Că aicea această particică de cuvânt "și" este pusă în loc de "pentru că" întrucât este ceea ce se zice într-acest fel: "Dă-ne nouă ajutor pentru că deșartă este mântuirea de la om", așa și aicea "Îl știu pe El" și cuvântul Lui păzesc" că acest "și" în loc de "pentru că" este pus, pentru că cuvântul Lui, zice, Îl păzesc.

56-59 "Avraam Părintele vostru a fost bucuros ca să vadă ziua Mea, şi a văzut (dar cum a văzut? Cunoscând mai înainte-taina Răstignirii lui Hristos, poftea să vadă ziua Lui, şi a văzut-o pe dânsa umbros mai înainte însemnată şi închipuită în ziua întru carea a adus pe Isaac fiul său spre Jertfă. Că a cunoscut că precum el nu a cruţat pe fiul său cel iubit pentru Dumnezeu, aşa nici Dumnezeu nu va cruţa pe Fiul Său Cel iubit pentru noi (Zigadinus) şi s-a bucurat. Deci au zis Iudeii către dânsul: Cincizeci de ani încă nu ai, şi pe Avraam l-ai văzut? Şi le-a zis lor Iisus: Amin Amin zic vouă, mai înainte de a se face Avraam, Eu sunt. Deci au luat pietre ca să arunce întrânsul, iară Iisus s-a ascuns, şi a ieşit din Biserică, mergând prin mijlocul lor, şi a trecut aşa"

Aicea arată că mai mare este decât Avraam. Că fiindcă aceia îl ziceau Lui: "Au doară Tu mai mare eşti decât Părintele nostru Avraam?" zice El acum că: Aşa cu adevărat mai mare sunt, că acela a fost bucuros să vadă ziua Mea, adică, dorită şi poftită o avea pe aceasta şi de bucurie pricinuitoare. Fiindcă negreşit cu adevărat spre facerea de bine avea să fie, ca ceea ce şi nu era şi a oarecăruia mic nici prost, ci a oarecăruia mare.

Iară şi zice pe a Crucii, că pe aceasta mai înainte o a închipuit Avraam întru aducerea lui Isaac (Facere 22) şi întru jertfa berbecului. Că precum acela Lemnele, aşa Domnul Crucea a purtat; şi precum s-a lăsat Isaac şi s-a jertfit Berbecul, aşa Dumnezeu fără de patimă a rămas, iară după Omenire şi cu Trupul a pătimit.

Pe această zi a Crucii Avraam văzând-o s-a bucurat, fiindcă avea să se facă mântuire a toată lumea.

Întru aceeaşi dată încă şi arată aceea pe dânşii străini de

Avraam, fiindcă de vreme ce acela se bucura, aceştia se turbează şi se turbura. Şi arată că nu fără de voie vine la Patimă, de vreme ce laudă pe cel ce s-a bucurat de Cruce, ca patima aceasta, precum s-a zis, este mântuire a toată lumea.

Iară alţii "zi" înţeleg pe toată vremea venirii lui Hristos, pe care Avraam mai înainte văzându-o, s-a bucurat, că din el şi din sămânţa lui se va scula Mântuitorul. Şi poate nu numai Avraam s-a bucurat, ci şi toţi, precum David zice: "Aceasta este ziua carea o a făcut Domnul, să ne bucurăm, şi să ne veselim întru dânsa" (Psalm 117: 24).

Şi El adică acestea grăia, iară ei neputând să ajungă la înălţimea cuvintelor, nici suferă să întrebe şi să se înveţe, care zi pe carea o a văzut Avraam, ci mai vârtos îşi bat joc de El, ca cum ar grăi nişte cuvinte nebuneşti: Că cincizeci de ani nu ai, îi zic ei, şi pe Avraam l-ai văzut? Iară aceasta o au zis ei, socotind că este Domnul aproape de cincizeci, măcar că atuncea era ca la treizeci şi trei de ani.

Dar pentru care pricină n-au zis: Patruzeci de ani încă nu ai, ci: Cincizeci? De prisosit este o întrebare ca aceasta, că prost aşa le-a venit lor şi au pomenit de cincizeci de ani.

Însă zic unii, că pentru că anul al cincizecilea se cinstea de dânşii-anul Jubileu (Levitic 25), întru carele şi robi slobozeau şi moşii cumpărate lăsau, şi celelalte toate făceau, câte spre cinste era.

Iar Domnul ce zice? "Mai înainte de a se face Avraam, Eu sunt". Vezi, n-a zis: mai înainte de a se face Avraam am fost eu, ci sunt, că acest cuvânt "sunt" la Dumnezeu este mai adevărat, ca cela ce este însemnător de a fi întotdeauna şi pururea, precum şi tatăl Lui în Scriptura cea Veche pe acesta îl foloseşte: "Eu sunt Cel Ce sunt" (Ieşire 3: 14). Iară la Avraam a zis: „a se face", cu cuviinţa cu cele ce era stricăcios, că ce s-a făcut se şi strică. Iară cuvântul acesta „Sunt" însemnează neîmpărtăşire de toată stricăciunea, şi Dumnezeiască pururea-vecuire.

Pentru aceasta şi ei Iudeii socotind că este Graiul (că numai lui Dumnezeu se cuvine) au luat pietre asupra Lui.

Iară El Se ascunde iarăşi pitulându-Se, că nu mai sosit de vreme să moară. Şi oare cum se ascunde? Nu întru vreun unghi al Bisericii vârându-se, nici în vreo cămară scăpând sau după vreun zid, şi simplu dându-se, ci cu puterea Dumnezeiască nevăzută pe Sine de cei ce Îl pândeau făcându-se, măcar prin mijlocul lor a ieşit.

Şi a trecut aşa, adică s-a dus simplu aşa şi fără de nici o ispravă întru acel ceas.

Şi vezi cum El toate ale Sale le-a plinit, că din destul pe ei i-a învăţat şi pentru Sine şi pentru Tatăl, şi neamul cel bun cu adevărat şi slobozenia cea din păcate le-a arătat, şi cum că Robie urâtă este numai a păcatului, şi în scurt, nimic din cele cuviincioase n-a lăsat, iară ei Îl şi împroaşcă cu pietre pe El. Pentru aceasta îi şi lasă pe ei, ca pe cei ce nu mai primesc îndreptare.

Şi însemnează, că aceştia ce Îl împroşcau cu pietre pe El erau aceia care a zis Evanghelistul, că au crezut în Trânsul. Aşa dar aceştia încă nu era credinţă, ci vremelnicie oarecare şi ceea plecare către cele ce se grăiau de Hristos.

Capitolul 9

1-3 „Şi trecând, a văzut pre un orb din naştere, şi l-au întrebat pre el ucenicii lui: Rabbi, cine a greşit, acesta, sau părinţii lui, de s-a născut Orb? Răspuns-a Iisus: Nici acesta n-a greşit, nici părinţii lui, de s-a născut Orb".

Iese Domnul din Biserică, mâniei Iudeilor oarecarea potolire meşteşugind, şi spre tămăduirea Orbului se întoarce, prin semnul acesta asprimea lor şi neplecarea domolindu-o, măcar că nimic nu se folosea. Întru aceeaşi dată încă arătându-le lor, că nu în zadar fălindu-se, a zis aceasta: „Mai nainte de a se face Avraam, Eu sunt". Că iată minune face, care nimeni niciodată mai nainte n-a făcut. Că deşi a deschis cineva Ochii vreunui Orb, dar nu Orb din naştere. Arătat este dară, cum că acela Ce este Dumnezeu şi este mai nainte de Avraam, face aceasta, care din veac încă nu s-a făcut.

Şi într-adins a venit El la cel Orb, nu acela la Domnul. Pentru aceasta şi ucenicii văzându-L pe El că cu luare aminte cată la cel Orb, Îl întreabă: „Cine a greşit, acesta, sau părinţii lui, de s-a născut Orb?"

Şi se vede întrebarea că este cu greşeală, căci cum ar fi greşit acesta mai nainte de a se naşte? Că nu au primit cu adevărat apostolii basnele Elinilor, cum că sufletul mai nainte de trup în altă lume petrecând, păcătuieşte, apoi aşa ca cu o muncă oarecarea se pedepseşte cu această pogorâre în trup. Că pescari fiind ei, aici nu auzi ceva de acest fel, pentru că acestea erau dogme ale filozofilor. Se vede dară că întrebarea este fără de socoteală, dar însă nu la cei ce la minte.

Că învăţaţi Apostolii auzind pe Hristos către slăbănogul zicând: „Iată că te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai greşeşti, ca să nu ţi fie ţie ceva mai rău" (Ioan 5), după ce au văzut pe Orb nu se pricep, şi ca cum încă ca acestea ar fi zis: Fie, acela pentru păcate s-a slăbănogit; dară pentru acesta ce veți zice? El a greșit? Dară nu este cu putință a zice, fiindcă din naștere este Orb. Dară părinții lui? Dar nici aceasta. Că fiul pentru tată nu se muncește.

Deci nu atâta întrebând, cât nepricepându-se grăiesc ei acestea. Iar Domnul dezlegând nepriceperea lor zice: "Nici acesta n-a greșit", căci cum ar fi greșit, mai înainte de a se naște? "Nici părinții lui."

Și nu ca să-i arate pe ei fără de păcate a zis aceasta, că nu așa simplu a zis: "Că n-au greșit părinții", ci a adaus: "De s-a născut Orb". Că au greșit părinții lui, dară nu de acolo este Orbirea acestuia. Căci nu este cu dreptate a pune păcatele părinților peste fiii cei ce n-au făcut nici o nedreptate. Și aceasta Dumnezeu o arată prin Iezechiel învățând, așa zicând: "Nu va mai fi pilda aceasta, carea se zice: Părinții au mâncat aguridă, și dinții fiilor s-au strepezit" (Iez. 18, 2-3). Legiuiește iară și Moisi: "Nu va muri tată pentru fiu" (Deut. 24).

Dar ce zice unde scrie: "Cercetând păcatele părinților pe feciori până la al treilea și al patrulea neam" (Ieșire 20)? Deci este cu putință a zice: Întâi, adică că nici este de obște această hotărâre, nici pentru toți s-a zis, ci numai pentru cei ce au ieșit din Egipt. Apoi socotește și înțelegerea hotărârii, că nu aceasta zice, ca pentru cele ce au greșit părinții se muncesc feciorii, ci cum că păcatele părinților, adică muncile celor pentru păcate se vor da și fiilor lor, ca celora ce cele asemenea au greșit. Căci ca să nu socotească cei ce au ieșit din Egipt, cum că măcar deși mai rele decât părinții lor vor greși, dar cu aceleași se vor munci, zice, că nu așa va fi, ci păcatele părinților, adică certările și peste voi vor veni,

pentru că nu v-ați făcut mai buni, ci aceleași, sau și mai rele ați greșit.

Iară de vezi de multe ori și prunci răpindu-se, ca cum pentru pedeapsa părinților, iarăși să știi, că pentru iubirea de oameni Dumnezeu mai înainte îi răpește pe ei din viață, ca nu trăind mai răi decât părinții să se facă, și spre răul sufletelor lor sau și al altora multora să viețuiască.

Ci acestea, adică adâncul Dumnezeieștilor judecăți la Sine le-a ascuns, iară noi către cele ce urmează de acea înainte să purcedem.

4.5 "Ci ca să se arate lucrurile lui Dumnezeu întru el. Mie mi se cade să lucrez lucrurile celuia ce m-a trimis până este ziuă, că vine noaptea când nimenea nu poate să lucreze. Cât sunt în lume, lumină sunt lumii."

Iată iarăși altă nedumerire: că ar fi întrebat cineva, cum a zis aceasta; că nedreptate a pătimit omul de s-a lipsit de lumină "ca să se arate lucrurile lui Dumnezeu"? Dară într-alt chip nu era cu putință să se arate acestea? Și care nedreptate le-ai nedreptățit, o, omule? De lumină zici lipsindu-l. Și ce vătămare este dintru a fi lipsit de lumina cea simțită? Ci dimpotrivă mai vârtos i s-a făcut bine, fiindcă împreună cu vederea cea trupească s-a luminat și la ochii sufletului, și așa spre bine i s-a întâmplat lui Orbirea, fiindcă prin vindecare a cunoscut pe Soarele dreptății Cel adevărat. Deci nu s-a nedreptățit Orbul, ci lucru de bine a primit.

Apoi și aceasta să știi tot cel ce cerci cele Dumnezeiești, că aceste particele de cuvânt la Greci "și", iară la noi "Ca" la Scriptură, în multe locuri, nu sunt puse ca să arate pricină, ci întâmplare, precum cea de la David: "Ca să Te îndreptezi întru cuvintele tale" (Psalm 50). Că nu pentru aceasta a greşit David, ca să se îndrepteze Dumnezeu, ci din întâmplare greşind David, a urmat de a se îndrepta Dumnezeu. Căci când Dumnezeu atâtea i-a dat lui, cele ce nu era el vrednic a le lua, iar el a călcat Porunca lui Dumnezeu, şi ucidere a făcut peste preacurvie, şi împărăţia rău o a iconomisit spre lepădarea de Dumnezeu, ce altă din întâmplare urmează? Fără numai aceasta cu adevărat, ca judecându-se Dumnezeu şi vorbind cu David, să se îndrepteze, şi biruitor să se arate, osândindu-se împăratul. Că de la Cel Ce luase el împărăţia, de ale Acelui legi s-a lepădat, pentru însăşi aceasta, că era împărat. Căci de ar fi fost om prost, n-ar fi putut acele două răutăţi aşa de lesne să le facă. Vezi că aceasta, adică „Ca să Te îndreptezi" nu este pusă spre arătare de pricină, ci de întâmplare? Şi nenumărate de acest fel şi la Apostolul vei afla, precum şi la Trimiterea cea către Romani (Rom. 1). Ca ce este cunoscut al lui Dumnezeu, arătat este întru elini, ca să fie ei fără de răspuns, măcar că nu pentru aceasta a dat Dumnezeu Elinilor cunoştinţa, ca să fie ei fără de răspuns când greşesc. Că El a dat-o, ca să nu greşească, apoi fiindcă au greşit, din întâmplare li s-a făcut lor cunoştinţa spre a fi ei fără de răspuns.

Şi iarăşi, "Legea a intrat ca să se înmulţească greşala" (Romani 5), măcar că nu pentru aceasta s-a dat, ci cu mai mult să se oprească păcatul. Dar fiindcă n-au venit să-i oprească pe aceştia cei ce nu priimiră Legea, li s-a făcut lor Legea spre înmulţirea păcatului. Că mai mult li s-a socotit lor şi mai mare păcatul, pentru că şi Legea având păcătuiau.

Aşa dar şi aceea aceasta ce zice. "Ca să se arate lucrurile lui Dumnezeu", nu este pusă ca să arate pricină, ci

întâmplare, ca a urmat din vindecarea Orbului, a Se slăvi Dumnezeu. Că precum de multe ori un ziditor oarecare al casei o parte o isprăvi-o, iară alta o a lăsat neisprăvită, că de cândva nu-l va crede cineva pe dânsul că el este cel ce a zidit partea aceea, că poată pe a zidi şi pe cealaltă parte ce este neisprăvită să arate, că şi al aceleia ce s-a zidit mai nainte el este meşterul, aşa şi Iisus Dumnezeul nostru mădularele cele vătămate vindecându-le, şi aşezându-le întru cea după fire, arată că el este făcătorul şi al celorlalte mădulări.

Şi zicând "Ca să se arate slava lui Dumnezeu" pentru Sineşi zice, nu pentru Tatăl. Că slava Aceluia arătată era, însă a Sa trebuia să se arate, şi cum că El este Cel ce dintru început a făcut pe om.

Şi cu adevărat nu mică slavă este aceasta, adică a se arăta; că acesta Ce acum S-a arătat om, a zidit întru început pe om ca Cela Ce este Dumnezeu. Iară cum că pentru Sineşi zice aceasta, ascultă pe cele ce urmează, ca aduce pe urmă "Mie Mi se cade să lucrez lucrurile Celuia Ce M-a trimis". "Mie" zice, Mi se cade să Mă arăt pe Sinemi, şi să fac lucruri care pot să Mă dovedească, că acelaşi fac care şi Tatăl. Vezi că nu zise: Acest fel de lucruri ce fel face Tatăl, Mi se cade şi Mie să lucrez, ci însuşi acelea care face Tatăl. Ca Mi se cade Mie, zice, să lucrez însuşi lucrurile acelea care face Celui Ce M-a trimis.

Şi acestea Mi se cade Mie să le lucrez, "Până este ziuă" adică până sta viaţa aceasta de acum şi pot că creadă întru Mine oamenii. Fiindcă vine noaptea, când nimenea nu poate să lucreze, adică să creadă, că "lucru" pe credinţă o numeşte. În veacul cel ce va să fie nimenea nu poate să creadă.

Şi "ziuă" este viaţa aceasta de acum, pentru că putem ca ziua să lucrăm, măcar că Pavel "noapte" pe aceasta o numeşte (Romani 13). şi pentru ca nu se ştiu acea cel ce sau bunătate sau răutate lucrează, şi către înseninarea luminii celei ce va să strălucească peste drepţi, iară noapte ceea ce va să fie, pentru că acolo nimenea nu poate ca lucreze, măcar că Pavel "ziua" o zice pe aceea pentru arătarea luminii drepţilor şi descoperirea lucrurilor fiecăruia ce au făcut în viaţă. Drept aceea în veacul ce va să fie sârguinţă nu este, ci şi de voie şi fără de voie vor asculta

Deci "Când sunt în Lume Lumină sunt lumii" căci prin învăţătură şi arătarea minunilor luminez sufletele, pentru aceasta mi se cade Mie şi acum să luminez suflete ale multora, prin a vindeca pe Orbul, şi a-I lumina lui luminile Ochilor. Că de vreme ce sunt Lumină Mi se cade Mie şi simţitor şi Duhovniceşte să luminez.

6,7 "Acestea zicând, a scuipat jos şi a făcut tină din scuipat, şi a uns cu tina peste Ochii orbului, şi i-a zis lui: Mergi de te spală în scăldătoarea Siloamului (ce se tâlcuieşte Trimis). Deci s-a dus, el s-a spălat, şi a venit văzând"

Grăind acestea Iisus nu a stătut, zice până la graiuri, ci şi lucru a adaos. Ca "a scuipat jos şi tină făcând a uns Ochii Orbului, arătând prin tină, că El este cel Ce şi pe Adam din tină l-a făcut. Că a zice, cum că Eu sunt Cel ce am făcut pe Adam, greu se părea ascultătorilor, iară prin lucru arătându-se aceasta, nu li se mai arăta împotrivă. Pentru aceasta şi din tină a făcut Ochii, după chipul acela al zidirii, cu carele şi pe Adam l-a zidit.

Şi nu numai a format Ochii, nici numai I-a deschis, ci şi a vedea le-a dăruit, care este acum ca şi sufletul I-a însuflat

în Adam. Că sufletul nelucrând, Ochiul măcar de ar fi şi întreg, nu va putea vedea vreodinioară

Iară scuipat foloseşte la vedere, ca de vreme ce vrea să-l trimită pe el la Siloam, să nu se socotească minunea la apa Izvorului, ci să cunoaştem, cum că puterea ceea ce a ieşit din Gura Lui, aceea şi a format, şi a deschis Ochii Lui, pentru aceasta a scuipat jos, şi din Gură a făcut Tină.

Apoi ca să nu socoteşti că a pământului a fost minunea porunceşte să se spele, ca să lepede cu adevărat Tina

Iară unii zic că Tina nu a căzut, ci s-a făcut Ochi

Şi îi porunceşte lui ca să meargă la Siloam. Una adică ca să cunoaştem credinţa Orbului, şi cum era de ascultător că n-a gândit: dacă cu adevărat Tina este şi scuipatul care îmi dă mie Ochii, ce trebuinţă am de Siloam sau de a mă spăla? Ci a ascultat pe Cel ce îi poruncea. Iară alta, şi ca să astupe gura necredincioşilor Iudei, că trebuia mulţi să-l fi văzut pe el mânjit cu Tina la ochi, şi să fi luat aminte la el cu deadinsul, cât să nu poată zice ei pe urmă "Acesta este" nu este acesta". Şi a treia, ca să se arate pe Sineşi că nu este străin de Lege şi de Scriptura Veche, trimiţându-l la Siloam.

Dară pentru ce evanghelistul şi tâlcuirea Siloamului o a adaos? Ca să cunoşti şi cum că acolo l-a vindecat pe el Hristos, şi cum că Siloam chip era al lui Hristos. Că precum Hristos este Piatra Duhovnicească aşa este şi Siloam Duhovnicesc, şi precum pârâul acesta al Siloamului fără de veste şi cu înspăimântătoare se arăta cu oarecarea repejune înfricoşată, aşa şi venirea Domnului ascunsă fiind şi de Îngeri neştiută, pe tot păcatul cu puterea îl îneacă.

8-11 "Iar vecinii şi ceia ce îl văzuse pe el mai nainte, că era orb, ziceau: Au nu este acesta cel ce şedea şi cerşea?

Alţii ziceau, că acesta este. Iar alţii, că asemenea cu el este. Iară acela zicea, că eu sunt. Deci îi ziceau lui: Cum ţi s-au deschis ochii? Răspuns-a acela şi a zis: Un om ce se numeşte Iisus, tină a făcut, şi a uns Ochii mei şi mi-a zis: Mergi la scăldătoarea Siloamului, şi te spală. Şi mergând şi spălându-mă, am văzut"

De acea preaslăvită minune spăimântându-se vecinii, nu credeau. Măcar că mergerea lui la Siloam fiindu-i Ochii unşi cu tină pentru aceasta s-a făcut, ca mulţi să-l vadă pe el, şi să nu tăgăduiască pe urmă, ca cum l-ar fi dat faţa un cred.

Şi nu simplu însemnează evanghelistul că era cerşetor ci ca să arate iubirea de oameni cea nespusă a Domnului, cum că până şi la cei nebăgaţi în seamă se pleca, cât şi cerşetori vindeca cu multă purtare de grijă, şi ca şi noi dintru aceasta învăţându-ne, să nu defăimăm pe cei mai mici.

Iară Orbul aici de cea mai de nainte a lui ruşine nu ruşinându-se, nici de norod temându-se mărturiseşte, că "eu sunt", propovăduind pe Făcătorul de bine şi zice: "Un om oarecarele ce se numeşte Iisus".

"Om" numeşte pe Domnul, fiindcă nimica încă de Dânsul nu ştia, iară ce a cunoscut atunci, aceea mărturiseşte.

Şi de unde Îl cunoaşte pe El că este Iisus? Din vorba cea către ucenici. Căci fiindcă întrebaseră ucenicii pentru dânsul pe Domnul şi El multe a vorbit cu dânşii, cum că "Mi se cade Mie să lucrez lucrurile Celuia ce M-a trimis" şi cum că "lumină sunt lumii", iară unele ca acestea nimeni altul nu învăţa fără numai singur Iisus, şi pe acestea graiuri adeseori le vorbea, dintru acestea a cunoscut Orbul, cum că Iisus este.

Deci cum că a făcut tina, şi a uns Ochii, din pipăire a cunoscut, şi a spus, iară cum că a scuipat n-a spus, căci nu ştie, pentru aceasta ceea ce n-a ştiut, nici îndoită, atâta era de adevărat omul.

12-16 Şi i-au zis lui: Unde este acela? Zis-a: nu ştiu. Îl aduc la Farisei pe cel ce oarecând a fost Orb. Şi era sâmbătă când a făcut Iisus tina şi i-a deschis ochii lui. Deci iarăşi l-au întrebat pe el şi Fariseii, cum a văzut? Iară el a zis lor: Tină a pus pre Ochii mei, şi m-am spălat, şi văz. Deci ziceau oarecare din Farisei: Acest om nu este de la Dumnezeu, că nu păzeşte Sâmbăta. Alţii ziceau: Cum poate om păcătos să facă semne ca acestea? Şi împerechere era între ei"

Fiindcă Domnul când vindeca, şi făcea vreo minune, obişnuia de a se da în laturi pentru neslavă, întrebându-se Orbul unde este Acela, zice "Nu ştiu" adevărul spunând cu adevărat şi la aceasta.

Şi îl aduc pe el la Farisei, ca să-l întrebe mai aspru şi mai cu de-amănuntul.

Şi însemnează evanghelistul că Sâmbătă era, ca să arate vicleşugul lor, căci apucau pricini asupra lui Hristos, şi Îl vinovăţea pe El pentru călcarea Sâmbetei, el şi aceasta se ispiteau să întunece minunea. Pentru aceea nici îl întreabă pe el: Cum ai văzut? ci: Cum ţi s-au deschis ţie Ochii? prin toate clevetind pe Domnul că Sâmbăta a lucrat, silind ei pe Orbul să facă pomenire, că Tină a făcut Sâmbăta.

Iar el fiindcă vorbea către cei ce auzise de acum, nici de numele lui Iisus nu pomeneşte, nici ce a grăit către dânsul Domnul, ci numai cum că tină a pus pe Ochii mei, şi m-am spălat, şi văd.

Că trebuia să fi auzit Fariseii şi de la cei ce aduseseră pe

Orb la dânșii, care poate cleveteau pe Domnul și ziceau: Iată ce fel de lucruri face Iisus Sâmbăta.

Și se cade a vedea îndrăzneala Orbului, cum și ca Fariseii fără de sfială vorbește. Că aceia l-au adus pe el, ca de frica să tăgăduiască vindecarea, spăimântându-se. Iară el mai tare strigă: Văd!

Și ziceau unii din farisei, dar nu toți, ci cei mai aspri: „Acest om nu este de la Dumnezeu”. Iară alții ziceau: „Cum poate om păcătos să facă unele ca acestea?”

Vezi că cei mai mulți din semne se mută? Iară acești Farisei erau și boieri, dară din semnul acesta se îmblânzesc, și răspund pentru Dânsul, și împărechiere (dezbinare) era între ei. Această dezbinare mai întâi între norod s-a ațâțat. Că unii ziceau: Amăgește norodul, iar alții, nu. Iară acum și între boieri se ațâță, și tata mulți din Farisei despărțindu-se (dezbinându-se) de ceilalți sunt spre ajutor [illegible].

Însă măcar deși s-au dezbinat, dara slab stau pentru Hristos, și la mulțime sunt mai vârtos și îndoiți cu gândul decât întăriți. Ca ascultă ce zic: Cum poate om păcătos să facă unele ca acestea? Vezi cât de slab stau pentru Dânsul? Vezi și vicleșugul celor ce Îl clevetesc! Că nu zic: Acesta nu este de la Dumnezeu că Sâmbăta vindecă, ci zic că Sâmbăta nu păzește, sus și jos nu facerea de bine, ci dezlegarea zilei aducând.

Însemnează încă și aceasta, că boierii mai leneveși sunt decât norodul către lucrul cel bun. Că întâi norodul mai nainte s-a despărțit cu socotelile, și nu toți se uneau asupra lui Hristos, încă boierii mai pe urmă această lăudată dezbinare au pătimit.

Ca este și dezbinare bună, precum și Domnul zice: „Sabie am venit să pun pe pământ” (Matei 10), pe dezbinarea la sfaturile cu adevărat cea pentru lucrul cel bun și Creștinătatea.

17-19 „Zis-au orbului fariseii: Tu ce zici pentru dânsul, că a deschis Ochii tăi? Iară el a zis, că Prooroc este. Deci n-au crezut iudeii pentru dânsul, că Orb a fost, și a văzut, până ce au chemat pre părinții acestuia ce a văzut, și i-au întrebat pre ei, zicând, acesta este fiul vostru, carele voi ați zis, că Orb s-a născut, cum dară acum vede?”

Care erau cei ce întrebau pe Orb: „Tu ce zici pentru Dânsul?” Din partea celor cu bună cuviință erau. Căci de vreme ce au zis: Cum poate om păcătos să facă semne ca acestea? Ca să nu se pară el că în zadar sunt spre ajutor, pe cela ce a luat facerea de bine pe acela îl aduc martor, ca pe cela ce a simțit puterea, ca să astupe gurile clevetitorilor. Căci vezi cum cu bună cuviință întreabă, că n-au zis, Tu ce zici pentru Dânsul, ca bine a făcut, că sâmbăta nu a păzit? ci de minune pomenesc. Că ți-a deschis Ochii tăi, ca cum îndemnând și pe cel vindecat să grăiască pentru Hristos cele cuviincioase. Ca îi aduc lui aminte și îl împing pe el, că „ți-a deschis ție Ochii”. Ți-a făcut ție bine zic, pentru aceasta dator ești să-L vestești pe El.

Pentru aceasta și orbul mărturisește atuncea ceea ce putea, că nu este păcătos ci de la Dumnezeu, că „prooroc este” măcar deși alții zic că nu este de la Dumnezeu, pentru că sâmbăta nu păzește.

Măcar că Hristos cu un deget ungând tina, se părea că strică sâmbăta, iară ei cu toată mâna dezlegând sâmbăta, ducând dobitoacele să le adape, se părea că sunt binecredincioși.

Deci cheamă cei împietriţii şi acoperiţii pe părinţii lui, vrând să-i bage în grijă, şi prin aceasta să tăgăduiască Orbirea fiului. Că după ce aceia n-au putut să astupe gura cea cunoscătoare de facerea de bine, pe părinţi îi îngrozesc, nădăjduind că aşa vor acoperi minunea. Deci îi pun pe ei în mijloc şi cu multă mânie fac întrebarea, iară mai vârtos cu mult vicleşug. Căci n-au zis: „Acesta este fiul vostru carele oarecând era Orb, ci, carele voi aţi zis? Ca cum ar fi zis: Carele voi l-aţi făcut că este orb, şi pretutindenea aţi vestit cuvântul, plăsmuind cu adevărat şi minţind.

Ci, o, spurcaţilor Farisei, care părinte ar fi suferit să mintă unele ca acestea asupra fiului său?

Şi cu acestea două ii strâmtorează pe ei şi îi silesc să tăgăduiască pe fiul lor: Cu aceasta ce le zice: „Carele voi aţi zis", şi cu aceasta: „Cum dară acum vede?" Vezi căci ca cum ar fi minţit părinţii mai nainte, că a fost Orb fiul lor, semn aduc ei aceasta că vede el pe urmă? Că sau aceasta zic este minciună: „Că vede el acum", sau aceea: „Că a fost Orb". Dară aceasta este adevărată, pentru că vede, deci dară minciună este aceea care voi aţi vestit că a fost Orb mai nainte.

20-23 „Răspuns-au lor părinţii lui, şi au zis: Ştim că acesta este fiul nostru şi cum că orb s-a născut, iară cum acum vede, nu ştim sau cine i-a deschis lui Ochii, noi nu ştim. Însuşi vârstă are pre dânsul îl întrebaţi, el singur pentru sine va spune. Acestea au zis părinţii lui, că se temeau de Iudei. Pentru că acum se sfătuise Iudeii, că de-l va mărturisi şi pre el cineva a fi Hristos, să se lepede din Sinagogă. Pentru aceea părinţii lui au zis: Că vârstă are, pre dânsul îl întrebaţi"

Trei întrebări au adus Fariseii părinţilor orbului, de a

fost fiul lor; de s-a născut orb, şi Cum a văzut.

Iară ei două, adică cum că fiul lor este, şi cum că Orb a fost, mărturisesc. Iară chipul vindecării neştiindu-l, nu-l adaug.

Şi aceasta cu adevărat se face spre a se mărturisi adevărul mai cu întărire, ca singur acela ce a dobândit facerea de bine, carele şi mai vrednic de credinţă este, să mărturisească acestea. Precum şi părinţii lui zic: „Însuşi vârstă are", că nu doară este prunc, sau nu este desăvârşit, ca să nu priceapă cum s-a vindecat?"

Iară unele ca acestea au zis părinţii lui, temându-se de Farisei, atâta nu erau ei încă desăvârşiţi, şi se aflau mai fricoşi decât fiul. Că acela martor nespăimântat stă al adevărului, aşa s-a luminat şi în ochii cei gânditori.

24-25 „Deci au chemat a doua oară pre omul carele fusese Orb, şi au zis lui: Dă slavă lui Dumnezeu. Noi ştim că omul acesta păcătos este. Iară acela a răspuns, şi a zis: De este păcătos nu ştiu. Una ştiu: Că Orb fiind eu, acum văz. Şi au zis lui iarăşi: Ce a făcut ţie? Cum a deschis ochii tăi? Răspuns-a lor: Am zis vouă acum şi n-aţi auzit. Ci iarăşi voiţi să auziţi? Au doară şi voi voiţi să vă faceţi ucenici ai lui. Deci l-au ocărât pre el, şi i-au zis: Tu eşti ucenic al aceluia. Iară noi ai lui Moisi suntem ucenici. Noi ştim că lui Moisi a grăit Dumnezeu. Iară pre acesta nu-l ştim de unde este".

Fiindcă părinţii au îndemnat că se cuvine să se întrebe fiul lor, aceasta fac asupritorii, şi îl aduc pe el în mijloc, nu ca să-l întrebe, ci ca să-l supună pe el să clevetească pe Tămăduitorul. Că aceea ce zic ei: „Dă slavă lui Dumnezeu", aceasta înseamnă: Mărturiseşte, zice, că Iisus nimic n-a lucrat întru tine. Că aceasta socotesc ei a fi slavă a lui

Dumnezeu, a nu mărturisi de Iisus nici un lucru bun: "Că noi știm – zic ei – că păcătos este". Cum dară nu L-ați vădit pe El, când striga către voi zicând: "Cine din voi Mă vădește pe Mine pentru păcat?" (Ioan 8)

Iar Orbul zice: De este păcătos, nu știu, adică, nu cerc aceasta acum, nici hotărăsc. Iar aceea știu arătat, că minune întru mine a făcut. Deci lucrul acesta singur să se socotească, și hotărârea el singur pentru sine să aducă.

Apoi de vreme ce iarăși îl întreba pre el: "Ce a făcut ție?", pentru ungerea cu tină cu adevărat ce s-a făcut sâmbăta asuprind pe Mântuitorul, și a cunoscut omul că ei nu ca să se învețe, ci ca să asuprească fac întrebarea, mai cu împungere le răspunde lor: Nici de cuvânt, zice, nu vă mai judec pe voi vrednici, că de multe ori spunând eu nu ați luat aminte.

Apoi ceea ce mai vârtos putea să-i îmboldească pe ei aduce pe urmă: Au doară și voi voiți să vă faceți ucenici ai Lui?" Și arată că el voiește să fie ucenic al Lui. Și batjocorindu-l pe ei și râzându-i, îi grăiește acestea, care lucru este al unui suflet îndrăzneț, și fără de temere, și carele nu se grijește de turburarea lor.

Iară ei spre ocară îi zic: "Tu ești ucenic al Aceluia". Iară noi ai lui Moisi suntem ucenici". Dară se văd ca nimic la aceasta, că de ar fi fost ai lui Moisi ucenici, ar fi fost și ai lui Hristos, precum și Singur le zicea lor: "De ați crede lui Moisi, ați crede și Mie" (Ioan 5).

Și n-au zis, cum ca am auzit, ci cum că noi știm, că lui Moisi a grăit Dumnezeu, măcar că strămoșii lor le-au povestit lor adevărata știința zicând ei ca un de vreme ce din auz au luat, iară pe Cela ce cu Ochii Îl vedeau făcând

minuni, și-L cunoșteau Dumnezeiește și de sus grăind, pe Acesta amăgitor Îl numeau. Vezi nesocoteală făcută din răutatea lor!

30-33 "Răspuns-a Omul și le-a zis lor, că întru aceasta este minunat, că voi nu știți de unde este, și a deschis Ochii mei. Și știm, că pre păcătoși Dumnezeu nu-i ascultă, ci de este cineva cinstitor de Dumnezeu, și face voia lui, pre acesta îl ascultă. Din veac nu s-a auzit cum să fie deschis cineva Ochii vreunui Orb din naștere. De n-ar fi acesta de la Dumnezeu, n-ar putea face nimica"

Voi, zice, o, Iudeilor, nu primiți pe Cela Ce m-a vindecat pe mine fiindcă nu-L știți pe El, de unde este. Iară eu zic, că pentru aceasta mai mult este minunat, că om nu din cei vestiți la voi fiind, nici din cei slăviți, poate unele ca acestea, pentru aceasta arătat este despre toate părțile, că El este și oarecareia puteri mai mari, și de nici un ajutor omenesc nu are trebuință.

Apoi fiindcă apucase mai înainte ocărându-l din trânșii și zisese: Cum poate om păcătos să facă semne ca acestea? Pentru aceea și judecata acelora o ia, și de cuvintele lor le aduce aminte. Că toți știm, zice, că pe păcătoși Dumnezeu nu-i ascultă, ci de este cineva cinstitor de Dumnezeu, și face voia Lui, pe acesta îl ascultă.

În seama aceea, cum nu omul fără de păcate zice că este Domnul, ci îl arată pe El cum că și foarte plăcut este lui Dumnezeu, și toate cele [illegible] ale Lui face, prin aceea ce zice: "Ci de este cineva cinstitor de Dumnezeu, și face voia lui"

Apoi fiindcă îl cunoștea pe el că voiau să întunece minunea, ci fiind plin de multă pricepere, propovăduiește facerea de bine "Că de n-ar fi fost Acesta de la Dumnezeu, zice, n-ar fi făcut atâta de mare minune, în ce fel nimenea din cei din veac. Că s-au deschis poate Ochii ai vreunor Orbi, dar nu din naștere Orbi, ci din oarecare patimă, iară aceasta este străină care acum s-a făcut. Deci arătat este, că mai mare decât oamenii este Cel ce a săvârșit o minune atâta de mare.

Dar întreabă oarecare o întrebare rece și izvoditoare de amăgire. Cum a zis că pe păcătoși Dumnezeu nu-i ascultă? De vreme ce când se roagă să li se ierte păcatele, îi aude, că iubitor de oameni este. Ce dacă este, zic ei, ceea ce acea grăiește, că pe păcătoși Dumnezeu nu-i ascultă?

Trebuia cu adevărat la unele ca acestea nici a răspunde. Dară totuși să zicem, că a asculta Dumnezeu pe păcătoși, aceasta însemnează: Că Dumnezeu nu dă păcătoșilor să facă semne, Că nu locuiește Duhul lui Dumnezeu în trupul supus păcatelor (Înțelepciunea Solomon, cap. 1, 4-5). Dacă când cer iertare păcatelor după adevăr și din inimă, îi ascultă nu ca pe niște păcătoși, ci ca pe cei ce se pocăiesc. Că îndată ce cer iertare, s-au și mutat din rânduiala păcătoșilor întru a celor ce se pocăiesc. Cu cuviință dar s-a zis, că pe păcătoși Dumnezeu nu-i ascultă. Pentru că nici dă păcătoșilor darul semnelor. Căci cum va asculta pe cei ce și de ar cere vreodată ceva de acest fel, îi urăște, ca pe cei ce fac ale lor pe cele ce nici decum nu li se cuvin. Și de îi și ascultă când cer iertare, nu-i ascultă ca pe niște păcătoși, ci ca pe cei ce se pocăiesc.

Și la urmă cum a zis, că de este cineva cinstitor de Dumnezeu, și o adaoge "Și face voia Lui", că mulți cinstitori de Dumnezeu adică sunt, iar voia lui Dumnezeu nu fac. Dar se cuvine amândouă să fie, și cinstire de Dumnezeu și

împlinire a voii lui Dumnezeu, adică credință și lucruri, sau precum Pavel numește: "Credință și bună știință" (I Tim 1), iară mai cu scurtare să zic, Vedenie și lucrare. Că atuncea cu adevărat este vie credința, când are și lucrurile cele plăcute lui Dumnezeu, dintru care știința cea bună se face, precum din lucrurile cele rele știința cea rea. Și împotrivă, lucrurile atuncea sunt vii, când au și Credința, iar despărțindu-se unele de altele moarte sunt, precum s-a zis: "Credința fără de lucruri moartă este, și lucrurile fără de credință" (Iacov 2).

Vezi încă cum adevărul dă Cerșetorului a grăi cu îndrăzneală, celui ce nu era vrednic de nici un cuvânt, și mustră pe cei ce la iudei erau mari și cinstiți. Așa de mare este puterea acestuia, precum și neputința minciunii și neîndrăzneala.

34-37 "Răspuns-au și au zis lui: Întru păcate tu te-ai născut tot, și tu ne înveți pre noi? Și l-au gonit pre el afară. Auzit-a Iisus că l-au gonit pre el afară, și aflându-l pre dânsul i-a zis lui: Tu crezi în Fiul lui Dumnezeu? Răspuns-a acela și a zis: Și cine este Doamne ca să cred întru Dânsul? Și a zis Iisus lui: Și l-ai văzut pre el, și cel ce grăiește cu tine acela este. Iară el a zis: Cred Doamne; și s-a închinat lui."

Până ce nădăjduiau că va grăi acela cele ce vor fi spre hazul lor îl cheamă pe el și îl întreabă, și nu o dată au făcut aceasta. Iară după ce l-au cunoscut pe el din răspunsuri că nu cugetă cele ale lor, ci adevărului face haz, îl ocărăsc pe el, ca cum s-ar fi născut întru păcate, fără de socoteală cu adevărat punându-i lui înainte Orbirea, și socotind ca cum ca un mândru și mai înainte de naștere s-a osândit a se naște Orb, care aceasta nu avea cuvânt.

Şi îl gonesc pe el afară din Biserică ca pe un mărturisitor al adevărului fiii minciunii.

Dar vezi folosul? S-a izgonit din Biserică, şi îndată l-a aflat pe el Stăpânul Bisericii. S-a necinstit după puterea pentru Hristos, şi s-a cinstit cu cunoştinţa Fiului lui Dumnezeu. "Că l-a aflat, zice, pe el Hristos", ca şi cum într-adins pentru aceasta ar fi venit, ca să-l mângâie pe el, ca un purtător de nevoinţă pe un nevoitor carele mult s-a ostenit şi s-a încununat primindu-L.

Şi ce zice? Crezi în Fiul lui Dumnezeu? Ce este aceasta? După atâta grăire împotrivă către Iudei, după atâtea vorbe îl întreabă: "Crezi?" Nu neştiind face aceasta, ci cunoscut vrând să Se facă pe Sineşi Orbului. Căci fiindcă nicidecum nu-L văzuse pe El nici după vindecare, (căci cum ar fi putut să-L vadă, de Iudei câini cei răi trăgându-se într-o parte şi în alta?) Pentru aceasta îl întreabă pe el acum, ca de va întreba acela: "Şi cine este Fiul lui Dumnezeu" după urmare să se arate pe Sineşi. Într-aceeaşi dată încă îl arată lui, că credinţa lui mult o cinsteşte, şi ca cum unele ca acestea ar fi zis: M-a ocărât pe Mine atâta norod, dară nici o grijă nu Mi este Mie de ei, de una numai Îmi este grijă, ca să crezi tu.

Iară el a răspuns: "Şi cine este Doamne Fiul lui Dumnezeu?" Cuvânt al unui suflet ce pofteşte a grăi.

Iară Domnul zice: "Şi L-ai văzut, şi Carele grăieşte cu tine Acela este." N-a zis: Eu sunt Cel ce te-am vindecat pe tine, cel ce ţi-am zis ţie: Mergi de te spală, ci ascuns încă şi nelămurit. "Şi L-ai văzut pe El." Apoi şi mai arată: "Şi Carele grăieşte cu tine, Acela este."

Şi se vede că Domnul într-adins a zis că: L-ai văzut pe

El, ca cu adevărat să-l aducă pe el întru pomenirea vindecării, şi cum că de la Dânsul a luat puterea de a vedea.

Şi acela îndată crede, şi lucru de credinţă fierbinte şi adevărată arată, închinându-se şi încredinţând cuvântul cu lucrul, şi cum ca pe Cela Ce este Dumnezeu Îl slăveşte pe El. Că numai lui Dumnezeu este legiuit a se aduce închinăciunea.

Însă înţelege minunea aceasta cum că s-a împlinit şi gânditoare. Că Orb era sau de Obşte tot omul din naştere, adică dintru a fi sub naştere, cu care întru adevăr şi stricăciunea împreună este înjugată, că de când morţii ne-am făcut vinovaţi, şi prin naşterea cea pătimaşă ne-am osândit a creşte, de atuncea un nor oarecarele gros, şi alcătuit de piele, precum zic sfinţitele cuvinte, s-a întins peste ochii noştri cei gânditori (Facere 3); sau Orb era şi norodul păgânilor. Că şi acesta din naştere era Orb, precum au fost elinii, fiindcă făcea dumnezei pe cele de sub naştere şi stricăciune, orbindu-se după ceea ce zice: "Întunecatu-s-a neînţelegătoarea lor inimă" (Rom 1, 21). Întru acest fel erau şi Magii cei de la Perşi, la naştere şi la vrăjile cele pentru naştere cheltuindu-şi viaţa lor. Deci pe acest Orb sau de Obşte pe tot omul, sau pe norodul cel păgânesc, l-a văzut Iisus. Că de vreme ce acela nu putea să vadă pe Ziditorul, El pentru milostivirile milei Lui ne-a cercetat pe noi Răsăritul din înălţime.

Şi cum l-a văzut? Trecând, adică nu în cer fiind, ci trecând după cuvintele deşertăciunii şi din Cer precum zice Proorocul: Plecându-se, şi privind peste toţi fiii oamenilor (Psalm 32, 13). Încă şi în alt chip trecând, a văzut pe norodul cel păgânesc, adică, nu într-adins la dânşii venind, că la [illegible] cele rătăcite ale casei lui Israel a venit. Apoi ca întrebat pe cale a făcut cercetarea norodului celui ce ședea întru întunericul necunoștinței cei desăvârșit.

Și cum vindecă orbirea? Scuipând jos și tină făcând. Că ceia ce crede, cum că, și picătura ce picică pe pământ, S-a pogorât în Sfânta fecioară Cuvântul, acesta se unge la ochii cei gânditori cu tina cea din scuipat și din pământ, adică cu Cel Unul Hristos Carele este din Dumnezeire, al Căruia semn este picătura și scuipatul, și din omenire, al căruia semn este pământul, din carele este trupul Domnului. Dară oare sfârșitul sănătății până la credință stă? Nu, ci este trebuință de a veni și la Siloam, la Izvorul Botezului, și a se boteza întru Cel trimis, adică întru Hristos (Romani 6). Căci câți ne-am botezat Duhovnicește, întru Hristos ne-am botezat.

Iară după ce se va boteza cineva, va cădea și în ispite. Că va fi dus poate la împărați și la domni pentru Cel Ce l-a vindecat pe el. Deci trebuiește să fie întărit, și să stea pe mărturisire neclătit, și nu pentru frică să se lepede, ci de ar arăta trebuință, și izgonit și lepădat din sobor să fie, după ceea ce zice: "Veți fi urâți de toți pentru numele Meu și din soboare vă vor goni pre voi" (Matei 10). Iară dacă și îl vor scoate afară oamenii pe mărturisitorul pizmașii ai adevărului și îl vor goni din cele sfinte ale lor și cinstite, din bogăție zic și din slavă, îl va afla pe el Iisus, și atunci cu mai vârtos, când de vrăjmași se va necinsti, de Hristos se va cinsti cu cunoștința și cu cea mai adevărată credință. Că se va închina atuncea mai vârtos lui Hristos, Celui ce se vede om, dară este și Fiu al lui Dumnezeu. Că nu este altul Fiul lui Dumnezeu, și altul cel din Maria, că această păgânătate este a lui Nestorie, ci Unul și Același Fiu lui Dumnezeu și al

omului. Căci vezi cum Domnul fiindcă a zis cela ce odată era Orb: "Și cine este Fiul lui Dumnezeu, ca să cred într-Însul?" îi zice: "Și L-ai văzut, și Carele grăiește cu tine Acela este". Deci cine era Cel ce grăia? Arătat este cu adevărat că Cel ce S-a născut din Maria, dară Același este și Fiu al lui Dumnezeu. Deci dară nu este altul și altul. Pentru aceasta și cu adevărat Născătoarea de Dumnezeu este Sfânta Maria, ca ceea ce a născut pe Fiul lui Dumnezeu Carele S-a făcut trup, nedespărțit fiind, și Unul Cel îndoit, Carele este Hristos Domnul.

39-41 "Și a zis Iisus: Spre judecată am venit Eu în lumea aceasta, ca cei ce nu văd să vadă, și cei ce văd să fie Orbi. Și au auzit acestea unii din farisei, care erau cu Dânsul, și i-au zis Lui: Au și noi suntem Orbi?" Zis-a lor Iisus: De ați fi orbi, nu ați avea păcat, iară acum ziceți că vedem, pentru aceasta păcatul vostru rămâne"

După ce a văzut Domnul pe farisei că s-au vătămat mai vârtos decât s-au folosit din minune, și pentru aceasta de mai mare osândă sunt vrednici, zice: că precum se vede, și precum urmează lucrurile, "spre judecată am venit Eu" adică, spre mai mare muncă și osândă. "Ca cei ce nu văd să vadă, și cei ce văd – precum sunt fariseii – Orbi să fie" la Ochii sufletului. Că iată cel ce din naștere nu vedea, vedea și cu sufletul și cu trupul, iară cei ce se păreau că văd, s-au Orbit la minte.

Că două vederi zice aicea, și două Orbiri.

Iară fariseii cei ce la cele simțite părerea căscau, socotind că zice El pentru Orbirea cea simțită, "Au și noi – zic ei – suntem Orbi?" numai de această trupească orbire rușinându-se ei, iară Domnul vrând să le arate lor că mai bine este lor a fi Orbi la trup şi necredincioşi, zice: De aţi fi orbi nu aţi avea păcat. Că dacă de nevoie din fire aţi fi orbi, s-ar fi dat vouă oarecarea iertăciune celor ce cu necredinţă boliţi. Iară acum zicând voi că vedeţi, şi încă şi singuri văzători ai minunii celei ce s-a făcut la orbul fiind, apoi încă cu necredinţa bolind, nu sunteţi vrednici de iertăciune. Că păcatul vostru neşters rămâne, şi mai mult vă veţi munci, că nici din minunile cele ce vedeţi, nu veniţi la credinţă.

Dară poate şi aşa va înţelege cineva aceasta: De aţi fi Orbi nu aţi avea păcat. Că voi, zice, de Orbirea trupească întrebaţi, ca numai de aceasta vă ruşinaţi, iară Eu de Orbirea voastră cea sufletească zic, "că de aţi fi orbi" adică neînvăţaţi în Scriptură, nu aţi avea păcat atâta de mare, întru neştiinţă păcătuind. Iară acum ziceţi că vedeţi, şi înţelepţi pe sineva şi ştiutori de Lege vă faceţi, pentru aceasta de sinevă sunteţi osândiţi şi mai mare păcat aveţi, fiindcă întru cunoştinţă greşiţi.

Capitolul 10

1-5 "Amin, Amin zic vouă: Cel ce nu intră prin Uşă în staulul Oilor ci sare pre aiurea, acela fur este şi tâlhar. Iar cela ce intră prin Uşă, Păstor este al oilor. Acestuia Portarul îi deschide, şi Oile ascultă glasul lui, şi Oile sale le cheamă pre nume, şi le scoate pre ele. Şi când scoate Oile sale, merge înaintea lor, şi Oile merg după dânsul, căci cunosc glasul lui. Iar după cel străin nu merg, ci fug de la dânsul, că nu cunosc glasul străinilor"

Fiindcă a împutat necredinţei lor zicând: Că Orbi cu adevărat sunteţi la suflet pentru însăşi aceasta, adică pentru patima necredinţei, ca să nu poată zice ei că nu ne întoarcem noi pentru că suntem Orbi, ci fugim ca de un înşelător pentru aceasta dară lung face cuvântul.

Şi ce face? Pune semnele şi ale păstorului celui adevărat şi ale lupului şi pierzătorului. Şi aşa se arată pe Sineşi că este al părţii celei bune din lucruri făcând mărturia. Şi mai întâi pune semnele pierzătorului. Că acela, zice "nu intră prin Uşă", adică prin Scripturi, mărturia nici Proorocii.

Căci cu adevărat, Uşă Scripturile sunt, că prin acestea ne aducem la Dumnezeu. Acestea pe lupi nu-i lasă să intre că opresc pe eretici, întărindu-ne pe noi. Deci fur este cela ce nu prin Scriptură intră în staulul Oilor ca să poarte grijă pentru dânsele, "ci sare pe aiurea" adică, altă cale îşi brazdează însuşi neobişnuită, precum Teuda şi Iuda (Faptele Ap. 5, 36) cel ce mai înainte de Hristos înşelând pe norod, şi au stricat şi s-au stricat, în ce fel va fi şi spurcatul Antihrist, că nu din Scripturi este mărturia acestora.

Dar şi pe cărturari amândoi îi însemnează, care pentru poruncile Legii nici o purtare de grijă nu făceau, iar poruncile cele omeneşti şi obiceiuri învăţau.

Şi potrivit a zis acest cuvânt "Sare", care lucru este al furului ce sare peste îngrădire, şi toate cu primejdie le face. Ai văzut semnele tâlharului? Vezi şi pe ale păstorului.

Că păstorul prin Scripturi intră, şi acestuia portarul îi deschide. Iar portar să înţelegi sau pe Moisi, pentru că lui i s-au încredinţat cuvintele lui Dumnezeu. Şi a deschis Moisi Domnului, pentru dânsul cu adevărat spunând, precum şi Însuşi Domnul zice "Că de aţi fi crezut lui Moisi, aţi fi crezut şi Mie" (Ioan 5). Sau şi Duhul Sfânt este portar, că de vreme ce prin Duhul Sfânt înţelegându-ne şi deschizându-se

Scripturile, arată nouă pe Hristos, cu cuviință portar este Duhul cel Sfânt, prin Carele ca prin cela ce este Duhul înțelepciunii și al cunoștinței se deschid Scripturile, prin care Scripturi intră Domnul spre a noastră purtare de grijă, și se arată Păstor.

„Încă și glasul păstorului ascultă Oile". Căci fiindcă aceia în sus și în jos îl numeau pe El înșelător și aceasta dintru a lor necredință o arătau zicând: „Au doară cineva din boieri a crezut într-Însul?" (Ioan 8). Arată Domnul că nu se cuvine a-L socoti pe El pierzător, pentru că aceia nu cred, ca să se scoată el din cârduirea Oilor. Că Eu, zice, prin ușă intrând, arătat este că eu adevărat sunt păstor, iar voi cei ce nu veniți după Mine, vă arătați că nu sunteți Oi.

Și de unde scoate Oile sale? Arătat este că din mijlocul necredincioșilor, precum și pe Orbul din mijlocul Iudeilor carele L-a și ascultat pe El, și L-a cunoscut pe Dânsul.

Încă și înaintea Oilor merge, măcar deși împotrivă se face la păstorii cei trupești, că aceia pe urmă merg. Dar aici arată, că pe toți va povățui la adevăr de vreme ce și pe ucenicii ca pe niște Oi în mijlocul lupilor îi trimite, așa cu adevărat mai minunată este purtarea de grijă cea păstorească a lui Hristos?

„Iar după cel străin nu merg, că nu cunosc glasul străinilor". Și aici cu adevărat pe Teuda și pe Iuda însemnează (Fapt. Ap. 5) după care n-au mers Oile. Căpitani oarecari s-au amăgit, și aceștia după moartea acelora s-au lepădat.

Iar după Hristos și când era El viu și după ce S-a săvârșit, mai vârtos lumea toată a mers după Dânsul.

Însemnează aici încă și pe Antihrist, pentru că și el la

puțină vreme înșelând, nu va avea pe cei ce vor merge după dânsul după ce va pieri el. Pentru că aceea ce zice „Nu merg" aceasta arată, că după moartea înșelătorilor, nu va fi cine să-i asculte pe ei, sau să le urmeze lor. Deci ușă sunt Scripturile, și prin ușa aceasta scoate Domnul pe Oi la pășune.

Dar care este pășunea? Desfătarea ceea ce va să fie și odihna, în care Domnul ne duce pe noi.

Iară dacă uneori și ușă pe Sineși se numește, nu se cuvine a te minuna. Căci când voiește să arate pe purtarea de grijă a Sa cea pentru noi, Păstor se numește pe Sineși. Iar când voiește să arate că El este Cel Ce duce la Tatăl, atuncea ușă se zice pe Sineși. De vreme ce El Însuși după altă înțelegere și Oaie este și Păstor. Apoi dacă „Ușă" sunt cuvintele Dumnezeieștilor Scripturi, și Însuși Domnul este și se numește Cuvânt, cu cuviință se numește „Ușă".

6,7 „Această pildă a zis lor Iisus, iar ei n-au înțeles ce erau acelea ce grăia lor. Deci iarăși le-a zis lor Iisus: Amin, Amin grăiesc vouă că Eu sunt Ușa Oilor. Toți câți au venit mai înainte de Mine furi sunt și tâlhari, ci nu i-au ascultat pre ei Oile".

Se cuvine a ști că de multe ori Scriptura format de obște închipuind, arată înțelegere din parte. Ca aicea, unde zice: „Toți", nu însemnează de obște pe toți cei mai înainte de Dânsul. Asemenea este și ceea ce zice David: „Toți s-au abătut, împreună netrebnici s-au făcut". Căci nu întru acest fel erau și cei ce atuncea erau iubitori de Dumnezeu. (Psalm 13).

Și ceea ce zice Solomon: „Toate sunt deșertăciune" (Eclis. 1). Că nu acest fel și fapta cea bună. Iar uneori unde este acest cuvânt. "Tot" însemnează "că nimeni". Precum este ceea ce zice Mântuitorul

"Şi de nu s-ar fi scurtat zilele acelea nu s-ar fi mântuit tot trupul" (Matei. 24) adică nici un trup.

Şi aceea ce zice David "Şi să nu mă stăpânească toată fărădelegea" (Psalm 118) adică nici-o fărădelege. Şi multe ca de acest fel. (Zigadinos)

Această pildă zice, a zis lor Iisus, întunecat grăind către dânşii, ca mai cu luare aminte să-i facă pe ei.

Deci ce a făcut aceasta, dezlega de-acia acea vorbă întunecată, aşa zicând "Eu sunt uşa" iară aceasta ce zice "Toţi câţi au venit mai înainte de Mine ..." nu pentru prooroci o zice, precum Manihei rău înţeleg. Căci ei voind să arate cum că Scriptura cea Veche este străină de Dumnezeu şi cum Proorocii n-au fost trimişi de Dumnezeu, aduc graiul acesta. Că iată zic ei Domnul a zis că "Toţi câţi au venit mai înainte de Mine furi sunt şi tâlhari". Deci nu pentru prooroci zice aceasta ci pentru Teuda şi Iuda şi pentru alţi dejghinători şi împotrivnici.

Iar cum că pentru aceştia zice, arătat este, ... "Nu i-au ascultat-zice pe ei oile". Pentru că pe împotrivnicii aceia nu i-au ascultat Oile, iar pe Prooroci şi i-a ascultat, şi prin trânşii au crezut câţi au crezut în Hristos.

Încă şi în alt chip cuvântul acesta ce zice "Nu i-au ascultat pre ei Oile" lăudându-le zice iar niciodată nu se vede că laudă pe cel ce n-au ascultat pe Prooroci, ci dimpotrivă îi prihăneşte şi îi ocărăşte foarte.

Apoi la grăinte şi înţelegerea cea cu de-amănuntul a graiului. "Câţi au venit" zice dar nu "câţi s-au trimis". Căci Proorocii trimişi fiind, veneau, iar proorocii cei

mincinoşi, precum şi împotrivnicii cei zişi, nimeni trimiţându-i, veneau spre răzvrătirea celor ce se amăgeau de ei. precum şi Dumnezeu zice "Eu nu-i trimiteam pe dânşii, şi ei alergau" (Ieremia 23, 21 şi cap. 27)

"Eu sunt Uşa, prin mine de va intra cineva, se va mântui, şi va intra, şi va ieşi, şi păşune va afla"

Cel ce va intra, zice prin Mine Uşa, şi se va aduce Tatălui, şi Oaie a Aceluia se va face, se va mântui. Şi nu numai se va mântui, ci şi ca un domn şi stăpân multă va avea netemerea. Că aceasta însemnează prin aceasta ce zice "Şi va intra, şi va ieşi". Precum şi Apostolii intrau şi ieşeau înaintea tiranilor îndrăznind, şi ieşeau bucurându-se şi neobiruiţi.

Şi păşune, zice, va afla, adică, hrană multă.

Încă şi în alt chip. De vreme ce îndoit este omul nostru din lăuntru şi de afară, precum se zice de Pavel, s-ar fi putut zice că intră acela care face purtare de grijă pentru omul cel din lăuntru (Rom. 7, 22. II Cor. 4, 16), ceia ce omoară mădularele cele de pe pământ, şi lucrările trupului întru Hristos (Colos. 3,5). Deci unul ca acesta şi păşune va afla în veacul cel viitor, după ceea ce zice "Domnul mă paşte, şi nimic nu-mi va lipsi" (Psalm 24) şi celelalte.

10-13 "Furul nu vine, fără numai să fure, şi să junghie, şi să piardă. Eu am venit ca viaţă să aibă, şi mai mult să aibă. Eu sunt păstorul cel bun. Păstorul cel bun sufletul său îşi pune pentru Oi. Iar plătitul, şi care nu este păstor, căruia nu sunt Oile ale lui, vede lupul venind, şi lasă Oile, şi fuge, şi lupul le răpeşte pre ele şi risipeşte Oile. Şi plătitul fuge, că plătit este, şi nu-i este lui grijă pentru Oi"

Fiindcă cei ce s-au tras cu Teuda şi cu Iuda, şi cu ceilalţi împotrivnici s-au junghiat şi s-au prăpădit, pentru aceasta a urmat pe urmă, zicând: "Furul nu vine, fără numai să piardă să fure și să junghie", pe acela și pe cei asemenea cu acela numindu-i furi.

Iar Eu, zice, am venit, ca viață să aibă. Aceia junghiau și pierdeau pe cei ce le urmau lor. Eu am venit ca să trăiască, și ceva și mai mult să aibă, pe împărtășirea Sfântului Duh, pe care și Împărăția a Cerurilor se cuvine a-o înțelegem. Deci au toți pe viața cea întru Hristos, că toți vor învia și vor trăi. Dar drepții au și oarecare mai mult pe Împărăția Cerurilor.

Apoi și pentru Patimă vorbește, și zice, că sufletul Meu Îmi pun pentru Oi, arătând, că nu fără de voie, ci de bună voie, merge la patimă. Că acest cuvânt ce zice: "Îmi pun" aceasta arată, că nu-l răpește cineva de la Mine pe el, ci Eu Însumi îl pun pe el.

Umbros încă însemnează și pe împotrivnicii și tulburătorii cei ce s-au zis de multe ori. Că aceia–zice–nu și-au pus sufletul pentru Oi, ci au lăsat pe cei ce urmau lor. Iar Domnul dimpotrivă. Când s-a prins zice: "Deci de Mă căutați pre Mine, lăsați pre aceștia să se ducă", ca să se plinească cuvântul: "Că nici unul dintr-înșii n-a pierit" (Ioan 18,9). Și mai vârtos așa năvălind Iudeii asupră-I, cât nici s-au apucat asupra Oilor, că cu săbii zice–și cu fuști au venit să-L prindă pe El (Mat. 26, 47; Mc. 14, 43; Lc. 22, 52).

Și este cu putință "lup" a înțelege aici pe vrăjmașul cel gândit, pe care și Leu îl numește Scriptura și Scorpie și șarpe (1 Petru 5, Psalm 90; Fac. 5), care se zice că răpește Oile, când pe cineva prin fapta cea rea îl face mâncare. Iar risipește, când prin gânduri rele tulbură sufletul, care și fur cu cuviință se numește, fiindcă fură prin gândurile cele rele, junghie prin plecare, pierde prin lucrare. Că bântuiește pe cineva poate, gândul răutății, acesta este furtișagul. Iar dacă se va și pleca mintea la aducerea aminte cea rea, atunci se zice că se junghie de diavolul. Iar când își va face lucrul cel rău, atunci se pierde. Și aceasta este poate ceea ce zice: "Furul nu vine, fără numai să fure, și să junghie, și să piardă".

Deci Domnul făcând cele împotriva furului acestuia, dă și pe Dumnezeiasca viață sfințită și gândurile noastre prin venirea aducerilor aminte celor bune, și trupurile prin faptele cele bune. Și dă oarecare și mai mult, adică aceasta ca să putem folosi prin darul învățăturii și pe alții. Încă și Împărăția Cerurilor ca pe oarecarele dar mai mult ne-o dăruiește nouă. Acesta cu adevărat este Păstor bun, iar nu năimit, precum boierii Iudeilor care nu purtau grijă pentru norod, și numai la aceea priveau, ca să ia de la dânșii plăți, că nu căutau folosul norodului, ci câștigul cel rău de la norod.

14-16 "Eu sunt Păstorul cel bun, și cunosc pe ale Mele, și Mă cunosc de ale Mele, precum Mă cunoaște pre Mine Tatăl, și Eu cunosc pre Tatăl. Și sufletul Meu Îmi pun pentru Oi. Și alte Oi am, care nu sunt din staulul acesta, și pre acelea Mi se cade să le aduc, și Glasul Meu vor auzi. Și va fi o turmă, și un Păstor".

Și de aici vei cunoaște deosebirea păstorului și a năimitului. Pentru că năimitul nu cunoaște pe Oi, care lucru se întâmplă din a nu le cerca des pe ele. Că de le-ar fi cercetat des, le-ar fi cunoscut pe ele. Iar păstorul, precum este Domnul, cunoaște pe Oile Sale, fiindcă poartă grijă pentru dânsele, ca de cele ce s-au învrednicit, de cercetarea lui, și pentru obișnuință cunosc pe ai lor purtători de grijă.

Însă vezi, că întâi El ne cunoaşte pe noi, apoi aşa noi pe Dânsul. Şi nici nu este cu putinţă în alt chip să cunoaştem noi pe Dumnezeu de nu ne vom cunoaşte noi de Dânsul. Pentru că întâi El S-a împrietenit cu noi prin trup făcându-Se om, după aceea noi ne-am împrietenit cu Dânsul, luând darul Dumnezeirii. Şi vrând să arate, că cei ce n-au crezut, nevrednici sunt de a se cunoaşte de Dumnezeu şi nici Oi sunt, a zis "Şi cunosc pre ale Mele, şi Mă cunosc de ale Mele" după ceea ce zice "Cunoscut-a Domnul pe cei ce sunt ai Lui" (Num 16,5 II Tim 2 şi 4). Dar ca să nu socotească cineva, cum că El ca un om cunoaşte, a adaus zicând: "Precum Mă cunoaşte pre Mine Tatăl şi Eu cunosc pre Tatăl". Că aşa, zice, bine Îl ştiu pe El, precum El pe Mine.

Şi adeseori pune acest cuvânt: "Sufletul Meu îl pun pentru Oi", arătând că nu este amăgitor. Că a zice: "Eu uşa sunt şi Viaţa" cuvinte ale mândriei se păreau că sunt la cei nepricepuţi, iar a zice: "Voiesc a muri" nici o pizmuire nu are, ci mai vârtos şi multă purtare de grijă arată, de vreme ce pentru cei ce Îl împroşcau cu pietre vrea să se dea pe Sineşi.

Iar zicând "Şi alte Oi am", pentru păgâni zice, care nu sunt din staulul acesta ce este sub Legi, că păgânii nu se cuprind în Lege. Deci şi pe acelea Mi se cade Mie să le aduc, ca risipite sunt şi acestea, şi acelea, neavând păstori. Pentru că şi din Iudei cei binecunoscători şi spre a crede îndemânatici, nepăstoriţi erau şi cu mult mai vârtos păgânii. Deci se cade şi pe acelea ale păgânilor să le adun, precum şi pe ale Iudeilor. Iar acest ce zice "se cade" aici n-au nevoie însemnează, ci cum că fără de îndoială aşa se va întâmpla.

Şi va fi o turmă şi un Păstor. Că în Hristos Iisus nu este Elin şi Iudeu, nici oarecarea deosebire, că un chip este la toţi, o pecete a Botezului, un Păstor, Cuvântul lui Dumnezeu şi Dumnezeu.

Şi ruşinează-se Manihei care leapădă Scriptura cea Veche. Audă că o turmă şi un Păstor, că Acelaşi Dumnezeu este şi al Scripturii celei Vechi şi al celei Noi.

17-21 "Pentru aceasta Tatăl Mă iubeşte pre Mine, că Eu Îmi pun sufletul Meu ca (Şi aicea acest cuvânt "Ca" nu este însemnător al pricinii, ci al întâmplării celei fără de îndoială, ca nu pentru aceasta îl pune ca iarăşi să-l ia pe el. Ci îl pune adică pentru lume, iar îl ia pe el ca să-Se arate că este Dumnezeu. Zigadinus) iarăşi să-l iau pre el. Nimeni nu-l ia pre el de la Mine, ci Eu îl pun pre el de sineMi. Stăpânire am să-l pun, şi stăpânire am iarăşi să-l iau pre el. Această poruncă am luat de la Tatăl Meu. Deci iarăşi s-a făcut ceartă între Iudei pentru cuvintele acestea. Şi ziceau mulţi din ei, că drac are, şi este nebun, pentru ce-l ascultaţi pre el? Alţii ziceau: aceste cuvinte nu sunt de îndrăcit. Au doară poate drac să deschidă Ochii Orbilor?"

Fiindcă ziceau, că El este străin de Tatăl şi amăgitor şi pierzător, iar nu mântuitor al sufletelor, arată prin ceea ce le zice, că nu sunt pierzător al vostru, ci gata sunt a primi toate pentru voi, şi măcar deşi pentru nimic alta, dar însă pentru că atâta vă iubeşte pe voi Dumnezeu, cât şi Eu pentru aceasta sunt iubit de Dânsul, fiindcă mor pentru voi. Cum dar vă voi amăgi pe voi, pe care vă ştiu iubiţi lui Dumnezeu, iar nu mai vârtos Mă voi sârgui a muri pentru voi, ca Cela ce deşi pentru nimic alta, măcar pentru aceasta voi să fiu iubit mai mult de Tatăl Meu?

Iar acestea ce sunt aşa smerite le zice, pogorându-Se, fiindcă ascultătorii nu L-ar fi primit pe El grăind cele înalte pentru Sineşi. Că în alt chip de se va socoti graiul acesta, necuviincios se va părea, pentru ca ce? Au doară în vremea cea mai dinainte nu era iubit, ci acum a început Tatăl dragostea, şi moartea cea pentru noi s-a făcut Lui pricina de această dragoste? Nu este aceasta, ci cum ce am zis pogorându-se zice aceasta.

Încă va zice cineva şi aceasta, că de vreme ce dragostea lui Dumnezeu şi Tatăl cea către noi era mărturisită şi a văzut Dumnezeu Tatăl şi pe Fiul Său cum că arată aceeaşi bunătate către noi, cât a voit şi a muri pentru noi, şi cum că păzeşte adevăratele şi pe chipurile bunătăţii Tatălui, cu cuviinţă L-a iubit pe El, nu ca oarecare plată pentru moartea cea pentru noi dăruind Tatăl pe dragoste, ci văzând întru Fiul pe neînstrăinarea Fiinţei Lui, şi cu de întrecere de nevoie şi neclintite legi ale firii la aceasta fiind chemat. Că nu doară nu lucru de mare dragoste a arătat către noi Fiul, cu necinste murind pentru noi? Şi nu numai murind, ci şi iarăşi luându-şi sufletul, ca să omoare pe moarte, şi după îngropare prin înviere să ne priimească? Deci aceasta arată când zice "Tatăl Mă iubeşte pe Mine" fiindcă mor pentru voi, adică, că cum Se veseleşte şi Se bucură Tatăl, pentru că Fiul Se aseamănă Lui, şi păzeşte pe semnele dragostei Lui cele către oameni.

Iar aceea ce zice "Nimeni nu ia sufletul Meu de la Mine", pentru cei ce cugetau să-L omoare pe El o zice. Că voi, zice, însetaţi de sângele Meu, dar bine să ştiţi, că fără de voia Mea nimeni nu va putea asupra Mea.

Însă ca să nu socotească cineva cum că este o slugă şi supus morţii, de altul poruncindu-i-se, şi aceluia supunându-i-se, zice. Stăpânirea morţii Mele Însumi Eu o am ca un Stăpân al morţii. Deci pentru aceasta zice că "Stăpânire am să-Mi pun sufletul Meu"

Iar deşi fiecare din noi stăpânire are a-şi pune sufletul său, pentru că fiecine de voieşte, puternic este a se omorî pe sineşi, dar încă nu pentru acest fel de chip zice Domnul, ci cum că fără de voia Mea nimeni nu va putea să facă aceasta. Care lucru la oameni nu este cu putinţă, pentru că şi nevrând noi ne omorâm de alţii. Iar Hristos n-ar fi pătimit vreodată de n-ar fi vrut, pentru aceasta ca cel ce nu în alt chip este supus morţii, fără numai de voie, are şi pe cea mai mare, a-şi lua sufletul iarăşi.

Şi această poruncă zice că o a luat de la Tatăl, să moară pentru lume. Că atâta, zice, nu sunt potrivnic lui Dumnezeu, cât şi moartea aceasta a muri de la Tatăl îmi este poruncită. Că zicând mai întâi pe cea înaltă, adică "Stăpânire am a Mi lua sufletul Meu", căci Stăpân al morţii îl arată pe Dânsul aceasta, şi Domn al vieţii, iarăşi pe cea smerită pune, adică "Că această poruncă o am luat de la Tatăl Meu, aşa de minunat le împleteşte pe amândouă, adică şi pe aceasta a nu fi socotit că este mai mic şi slugă a Tatălui, şi pe aceea a nu fi socotit că este potrivnic lui Dumnezeu, ci de o Putere împreună şi de o Voie. Drept aceea îndată atâta a folosit pe cei mai mulţi din cei ce ascultau unele ca acestea grăind El, cât şi ceartă s-a făcut. Că unii adică, de vreme ce graiurile Îi Se păreau lor ca nişte ghicitori, îl socoteau pe El că este îndrăcit fiindcă grăia cuvinte neînţelese. Iar cei ce puţin oarece pricepeau, grăiau "Aceste cuvinte nu sunt de îndrăcit". Apoi fiindcă din graiuri nu putea să le astupe gura lor, că nici chiar cei ce erau mărturisiţi cu bună cunoştinţă nu urmau ce de-adinsul celor zise de Domnul, aici pe acela putea să-l plece, din lucruri se ispitesc să ajute lui Hristos, și zic că "aceste cuvinte nu sunt de îndrăcit.

Și de unde este aceasta arătată? Din lucruri. Au doară poate drac să deschidă ochii orbilor? Deci de vreme ce lucrul este Dumnezeiesc, cu adevărat și graiurile sunt acest fel.

Dar pentru ce Hristos nimic nu răspunde către cei ce zic că este El îndrăcit? Pentru că îndestulați erau a le astupa lor gura, și mai vrednicii de credință cei ce se împotriveau acelora, și răspundeau pentru Dânsul. Deci de vreme ce unii altora stăteau împotrivă și se dezbinaseră, ce mai trebuia de-aceea și El împotrivă să grăiască celor ce Îl cleveteau, și mai vârtos nici atâta de vrednici de credință fiind El.

22-26. "Și se făceau atuncea înnoirile în Ierusalim, și era iarnă. Și umbla Iisus în Biserică în pridvorul lui Solomon. Deci L-au înconjurat pre Dânsul Iudeii, și au grăit Lui: Până când vei lua sufletele noastre? De ești tu Hristos, spune nouă fără de sfială. Răspuns-a lor Iisus: Am zis vouă, și nu credeți. Lucrurile care Eu fac întru numele (zice "nume" aici, unii au zis pe Dumnezeire, alții, pe Putere. Iar alții, pe Stăpânire. Pentru că se numește și Dumnezeu, și Puterea și Stăpânirea și altele de acest fel. Și orice este al Tatălui, aceasta este și a Fiului. Deci fiindcă Iudeii se prefăceau că nu crede din gol cuvânt, le arată lor din ca umblă cu vicleșug. Și ca și cum le-ar fi zis: De nu credeți Îl la lucruri, cum veți crede cuvintelor? Zigadinos), Tatălui Meu, acelea mărturisesc pentru Mine. Ci voi nu credeți, că nu sunteți din Oile Mele, precum am zis vouă".

Care înnoiri se făceau în Ierusalim? Unii zic, că în ziua

în care s-a zidit Biserica de Solomon, în aceea prăznuiau înnoirile. Iar alții nu aceasta zic, ci cum că Evanghelistul zice acum pe înnoirile zidirii celei după Robie a Bisericii. Însă numai praznic se săvârșea și de tot norodul. Căci fiindcă Cetatea după îndelungată aceea Robie luase pe a sa podoabă, și de bucurie o făceau pe aceea a înnoirilor. Deci în acest praznic a mers și Iisus, căci acum adeseori mergea la Iudeea, fiindcă Patima era aproape. Că iarna sosise, după care iarnă în Luna cea dintâi a primăverii a pătimit Domnul.

Pentru aceasta și Evanghelistul a însemnat vremea, arătând că aproape era vremea patimii, și pentru aceasta mergea Domnul la Ierusalim.

Deci L-au înconjurat pe El Iudeii, și după părere din oarecare dorință și iubire de învățătură Îl întrebau să le spună lor de este El Hristos, iar după adevăr din socoteală iscoditoare și răzvrătită este întrebarea, pentru că lucrurile propovăduindu-L pe El că este Hristos, ei din cuvinte căutau să se învețe, care lucru mai vârtos este al celor ce își bat joc, și iau în râs.

Dar însă întrebarea de multă nebunie fiind plină, și înșelăcioasă arată pe răutatea lor. "Că spune nouă - zic ei - fără de sfială". Dar în multe locuri se grăia fără de sfială, fiindcă și la praznice mergea și nimic întru ascuns nu grăia, și Fiul lui Dumnezeu pe Sine-și Se numea, și Lumina și Calea, și Ușa, și pe Moisi aducea martor. Pentru aceasta mustrându-l pe el Domnul ca pe cei ce grăiau din socoteală vicleană, le zice: "Am spus vouă de multe ori și nu credeți". Încă și în alt chip: Ce vă fățărniciți a crede din gol graiul? Lucrurile, cele ce Eu fac nu ca un potrivnic lui Dumnezeu, ci întru numele Tatălui Meu, nu primiți, și cum cuvântului gol veți crede? Căci cu adevărat spre a spune, mai multă putere au lucrurile decât cuvintele, care aceasta şi din cei mai cu bună cunoştinţă o zicea:

"Au doară poate om păcătos să facă semne ca acestea?" (Ioan 9, 16). Pentru aceasta, zice, nu credeţi Mie, căci nu sunteţi din Oile Mele. Că Eu ca un păstor bun, cele ce se cuvenea să fac, am făcut, iar voi de nu urmaţi, nu Eu de numirea Păstorului, ci voi de numirea oilor sunteţi nevrednici.

Nevoieşte-te dar şi tu, până este iarnă, viaţa aceasta zic, care pururea are turburări despre duhurile răutăţii, să prăznuieşti înnoirile bisericii tale celei Duhovniceşti, pururea nou făcându-te, şi suişuri în inima ta punând. Că atunci cu adevărat va veni la tine şi Iisus, împreună cu tine făcând prăznuirea înnoirilor acestora în Pridvorul lui Solomon, întru Acoperământul Lui păzindu-te pe tine şi făcându-te a avea pace despre patimi. Că Însuşi va fi Solomon care se tâlcuieşte "paşnic".

Deci cel ce întru Acoperământul lui Hristos Celui paşnic se sălăşluieşte, după cum zice Proorocul, are pe Însuşi Domnul Carele împreună cu Dânsul prăznuieşte pe înnoirile sufletului, în câtă vreme este iarnă, adică, în cât stă viaţa aceasta, pentru că primăvara este veacul ce va să fie, întru carele lucrurile toate înviază, şi a doua naştere primesc, în care nimeni nu poate să-şi înnoiască sufletul, că toate cele ca de acest fel, împreună cu veacul acesta se încheie.

27-30 " Oile Mele Glasul Meu ascultă, şi Eu le cunosc pre ele, şi vin după Mine, şi Eu le dau lor viaţă veşnică, şi nu vor pieri în veac, şi nimeni nu le va răpi pre ele, din mâna Mea. Tatăl Meu care le-a dat Mie, mai mare decât toţi este,

şi nimeni nu poate să le răpească pre ele din mâna Tatălui Meu. Eu şi Tatăl una suntem"

După ce le-a zis lor: Nu sunteţi din Oile Mele, acum îi îndeamnă pe ei ca să se facă Oi. Pentru aceasta şi adaugă zicând: "Oile Mele Glasul Meu ascultă şi vin după Mine". Apoi îndemnându-i pe ei spune şi cele ce vor dobândi cei ce merg după Dânsul. "Că viaţă veşnică – zice – le dau lor şi nu vor pieri în veac" şi celelalte. Şi cu adevărat prin graiurile acestea îi deşteaptă pe ei şi spre râvnă şi dulceaţă îi aduce de a merge şi ei după Dânsul, fiindcă unele ca acestea dăruieşte.

Dar pentru ce zice: "Nu vor pieri"? Pentru că nimeni nu poate să le răpească pe ele din mâna Mea, fiindcă Tatăl Meu, Care le-a dat Mie pe acestea, mai mare decât toţi este, şi din mâna Lui nimeni nu poate să le răpească pe ele, şi pentru aceasta nici din mâna Mea, pentru că mâna Mea şi a Tatălui – una sunt. Că Eu şi Tatăl una suntem după Stăpânire adică şi după Putere. Că "Mână" pe Stăpânire şi pe Putere zice. Deci Eu şi Tatăl una suntem după Fire, şi după Fiinţă, şi după Putere. Care aceasta cu adevărat şi Iudeii cunoscând, că prin graiurile acestea de o Fiinţă cu Dumnezeu Se face pe Sineşi, cu pietri au aruncat în Dânsul, fiindcă se face pe Sineşi Fiu al lui Dumnezeu.

Dar va întreba cineva: Cum Domnul a zis că nimeni nu le va răpi pe ele din mâna Tatălui Meu? De vreme ce pe mulţi vedem pierind. Deci este cu putinţă a zice: că a le răpi din mâna Tatălui nimeni nu poate, iar a le înşela mulţi pot, că cu sila şi cu tirania să smulgă de la Dumnezeu nimeni nu poate, iar prin înşelăciune în fiecare zi punându-ni-se piedică, cădem.

ine un zidire, și altora dăruiește îndumnezeire, către care s-ar fi făcut, Cuvânt fiind al lui Dumnezeu, iar ei după dar se îndumnezeiesc. El. Că arătat se deosebește pe Sineși de cei ce se îndumnezeiesc după dar prin cele ce zice aici, și arată că și acelora El le este pricinuitor de îndumnezeire, Cuvânt fiind al lui Dumnezeu, și lăcuind în trânșii. Că aceasta însemnează prin ceea ce zice: "Către care Cuvântul lui Dumnezeu s-a făcut" adică întru care s-a sălășluit. Cum dar hulesc Eu, Fiu al lui Dumnezeu numindu-Mă pe Sinemi? Că măcar deși port trup și din sămânța lui David sunt, dar nu cunoașteți Taina, și cum că în alt chip nu putea firea cea trupească a oamenilor să primească unirea cea cu Dumnezeu, de nu prin trup s-ar fi unit cu dânsa, ca printr-o perdea.

37-38 "De nu fac lucrurile Tatălui Meu, să nu-Mi credeți Mie, iar de fac, deși nu Mi credeți Mie, credeți lucrurilor, ca să înțelegeți și să credeți că Tatăl este întru Mine și Eu întru El."

Voiți, zice, să cunoașteți cum că Eu deopotrivă cu Tatăl sunt de la Ființă nu puteți cunoaște, căci cu neputință este să cunoașteți Ființa lui Dumnezeu, dar din lucrurile cele ce sunt deopotrivă și aceleași, luați dovedire a puterii celei deopotrivă și aceeași, că din acestea veți avea mărturie dumnezeirii Mele. Și veți cunoaște și veți crede, ca nimic alta nu sunt Eu, fără numai ceea ce este Tatăl, pentru că aceeași Ființă a Lui am Eu rămânând Fiu și cu Ipostasul deosebindu-Mă. Asemenea și Tatăl rămânând Tată, și cu Ipostasul deosebindu-Se, nimic alta nu este, fără numai Fiu după Ființă și după Fire. Că măcar deși cu ipostasurile ne deosebim, dar nu se despart ipostasurile el unul întru altul fără de amestecare sunt Tatăl și Fiul. Că nu precum la noi tatăl este despărțit de fiul, și cu firea sunt una, așa și la Dumnezeieștile ipostasuri, ci unul întru altul sunt fără de amestecare. Pentru aceea și noi trei oameni ne numim fiindcă suntem cu ipostasurile despărțiți, și nu chiar una suntem. Iar la Sfânta Treime un Dumnezeu este, iar nu trei Dumnezei, pentru cea fără de amestecare a ipostasurilor întru sine încăpere (încăperea întru sine se numește, precum am zice Trei Sori, care să se cuprindă și să se afle unul în altul, și încă să se despartă unul de altul, măcar de se și afla unul în altul). Adaugă și pentru una și aceeași voință și pentru una și aceeași voire.

39-42 "Deci căutau iarăși să-L prindă pre El, și a ieșit din mâna lor și a mers iarăși de ceea parte de Iordan, în locul unde a fost Ioan întâi botezând, și a rămas acolo. Și mulți veneau la Dânsul, și ziceau: Că Ioan nici un semn n-a făcut, iar toate câte a zis Ioan pentru Acesta, adevărate erau, și mulți au crezut acolo în Trânsul."

Caută să prindă pe Domnul, nesuferindu-L ei pe El, căci făcea atâta de înaltă mărturie cea pentru Sineși, că nu răbdau ei teologhisind El cele multe.

Iar El se duce de acolo, dând loc mâniei lor. Și se duce fără de voia lor, arătând (ceea ce de multe ori am zis) că nici la Cruce nu S-ar fi prins, de nu de bună voie S-ar fi dat pe Sineși.

Și unde se duce? De ceea parte de Iordan, unde Ioan boteza mai înainte, nu simplu ducându-se acolo, ci aducând aminte norodului de cele ce acolo s-au făcut, și de cele ce s-au zis de Ioan pentru Dânsul.

Iar cum că pe mulți a folosit petrecerea cea în locul acela, n adaos Evanghelistul zicând: "Şi mulţi veneau la Dânsul" şi adăuga-şi amintire de locul acela, grăind zice, că Ioan nici un semn n-a făcut. Iar ceea ce zice, întru acest fel este: Dacă acelui am crezut care nici un semn n-a făcut, cu mult mai vârtos Acestuia Care a făcut atâtea minuni. Şi fiindcă Ioan a mărturisit adică pentru Hristos, iar nici un semn n-a făcut, şi pentru aceasta poate nu s-ar fi socotit vrednic de credinţă, a adaos zicând: "Iar toate câte a zis Ioan pentru Acesta, adevărate erau", nu pe Acesta de la acela, ci pe acela din cele ce a făcut Hristos arătându-l el vrednic de credinţă. Pentru aceasta "mulţi – zice – au crezut acolo".

Iar aceea ce zice: "Acolo" arată că locul acela foarte i-a folosit pe dânşii. Fiindcă şi pentru aceasta adeseori scotea Iisus pe norode în locuri pustii, ca izbăvindu-i pe dânşii de petrecerea cea împreună cu oamenii cei răi să dobândească oarecare folos mare, precum şi în Legea cea Veche se vede că a făcut, scoţând adică din Egipt şi în pustie punând la rânduială pe norod şi îndreptându-l prin darea de Lege.

Iar se socoteşte că şi Duhovniceşte se săvârşeşte ducerea lui Hristos. Că Se duce din Ierusalim, adică de la norodul Iudaicesc, şi se mută în loc ce are izvoare, adică în Biserica cea din păgâni ce are pe izvoarele Botezului. Şi vin la Dânsul mulţi mergând de ceea parte de Iordan, şi prin Botez trecând, pentru că trecerea de ceea parte de Iordan aceasta însemnează, adică pe trecerea cea prin Botez. Că în alt chip nu vine cineva la Iisus, nici cu adevărat credincios se face, de nu va trece prin Botez, care se însemnează prin Iordan

1-2 "Şi era bolnav oarecarele Lazăr din Betania, din satul Mariei şi al Martei surorii ei. Şi era Maria ceea ce a uns pre Domnul cu Mir, şi a şters picioarele Lui cu capul părului ei, al căruia frate Lazăr era bolnav. Deci au trimis surorile către El zicând: Doamne, iată cel pre care-l iubeşti este bolnav".

Numai Ioan face pomenire şi de această istorie, şi face pomenire ca să ne înveţe pe noi să nu ne cadă cu greu, când bărbaţii cei îmbunătăţiţi şi iubitori de Dumnezeu vor cădea în vreo boală. De vreme ce şi Lazăr prieten fiind al lui Hristos, s-a îmbolnăvit.

Şi se cuvine să ştim şi aceasta, că Maria aceasta ce a uns pe Domnul cu Mir, nu este curva cea de la Luca (Luca 7), sau cea de la Matei, ci alta, nu curvă, ci cinstită, şi iubitoare de Dumnezeu şi îmbunătăţită. Că se sârguia pentru primirea lui Hristos şi slujea, precum însuşi Ioan mai jos mărturiseşte. Ci şi partea cea bună se mărturiseşte că şi-a ales, precum Luca zice. Şi aşa erau de minunate surorile şi cunoscute, cât şi Lazăr prin ele s-a făcut cunoscut.

Că "era", zice, Lazăr din Betania din satul Mariei şi al Martei. Dar pentru ce trimit să cheme pe Iisus, şi nu merg ele, precum sutaşul, şi omul cel împărătesc" (Matei 8; Luca 7; Ioan 4). Pentru că foarte nădăjduiau la Hristos, şi pentru că erau muieri, şi nu se cuvenea aşa cu lesnire ca să iasă din casă, şi pentru el erau pline de plângere, şi se îndeletniceau pe lângă fratele lor. Căci cum că nu din nebăgare de seamă au făcut aceasta, arătat este din cele după aceasta, ca multă cinste şi evlavie arată, şi rugăminte statornică.

Iar aceasta ce zice: "Iată cel pe care-l iubeşti" o zic ele vrând să tragă pe Domnul spre milostivire, prin a-I aduce Lui aminte de numele iubirii. Arată încă şi oarecare credinţă graiul acesta al surorilor. Că aşa cunoscuseră ele că foarte multă putere este la Domnul, cât se şi minunează că s-a atins boala de bărbat ce era iubit Lui. Că graiul acesta "Iată cel pe care-l iubeşti este bolnav", se pare că este oarecum minunătoare.

"Iar Iisus auzind, a zis: Această boală nu este spre moarte ci pentru slava lui Dumnezeu, ca să se slăvească Fiul lui Dumnezeu prin trânsa. Şi iubea Iisus pe Marta, şi pe sora ei şi pre Lazăr. Deci după ce a auzit, că este bolnav, atunci s-a zăbovit în locul în care era, două zile"

Fiindcă vrea să zăbovească acolo două zile, pentru aceasta zice că "nu este boala spre moarte", măcar că spre moarte s-a fost făcut. Dar însă aceasta ce au zis, vrând deodată să facă pe vestitori să zăbovească, şi oarecum mângâiere oarecare să le dea lor, ca nu stăruind asupra-I să-L supere, pentru aceasta zice: "Că nu este spre moarte"

Încă şi în alt chip de vei socoti bine, nici era boala spre acel fel de moarte, cu care mor cei mulţi spre vreme îndelungată, ci vremelnică şi de patru zile. Că de vreme ce a înviat a patra zi, la sfârşitul lucrului aflându-ne noi zicem, că n-a fost spre moarte acea boală. Ci pentru slava lui Dumnezeu, zice ca să Se slăvească Fiul lui Dumnezeu.

Vezi că una este slava Tatălui şi a Fiului? Că după ce a zis pentru slava lui Dumnezeu, că neschimbată este slava lui Dumnezeu, a Tatălui zic, de a Fiului. Deci Dumnezeu este şi Fiul, precum şi Tatăl [illegible] şi adevărat. Căci a Cărora slava este una, şi Fiinţa este una. Ruşineze-se dar şi de aici Arienii.

Iar cuvântul ce zice "Ca să Se slăvească" nu arătător de pricină să-l înţelegi, ci însemnător de întâmplare şi de lucru săvârşit, precum de multe ori am zis. Căci nu ca să Se slăvească Dumnezeu pentru aceasta s-a bolnăvit Lazăr, ci s-a întâmplat boala de aiurea, şi o a [illegible] pe dânsa Domnul spre slava lui Dumnezeu.

Şi a zăbovit două zile, ca să se răcească şi să se îngroape ca nimeni să nu poată zice, că ameţeală a fost, leşinare a fost, ca uimire a fost şi n-a murit. Pentru aceasta şi atâta vreme zăboveşte, ca şi stricăciune să se facă şi să zică sora sa: "Că pute"

7-10 "Apoi după aceasta a zis ucenicilor: Să mergem iarăşi în Iudeea.

Zis-au Lui ucenicii: Rabbi, acum Te căutau pre Tine iudeii să Te ucidă cu pietre, şi iarăşi mergi acolo? Răspuns-a Iisus: Au nu douăsprezece ceasuri sunt în zi? De va umbla cineva ziua, nu se va împiedica, că vede lumina lumii acesteia. Iar de va umbla cineva noaptea, se va împiedica, că lumină nu este întru el."

Niciodată în alt loc n-a spus mai nainte unde va să meargă, ci numai aici se vede că mainte spune. De vreme ce foarte se temeau ucenicii a merge în Iudeea, pentru aceasta dar mai înainte le spune, ca nu de mergerea cea de năprasnă să se turbure ei, fără de veste ducându-se în locul carele se temeau. Deci fiindcă se temeau şi pentru Dânsul adică, (că încă nu avea cunoştinţa cea desăvârşită pentru El,) dar mai mult pentru ei, zic: "Acum Te căutau pe Tine iudeii să Te ucidă cu pietre şi iarăşi mergi acolo?" Iar El îi îmbărbătează pe ei şi zice: Că precum cela ce vede lumina nu se împiedică, iar cela ce umblă noaptea, acela se împiedică, aşa şi cel ce face bine şi umblă în lucruri luminate, nici un rău nu va pătimi, iar cel ce face cele rele, va pătimi rău. Deci nu se cuvine să vă temeţi voi, că nimic vrednic de moarte n-am făcut noi.

Sau şi în alt chip: Dacă cela ce vede, zice, lumina aceasta, nu se împiedică, cu mult mai vârtos cela ce este cu Mine, de nu se va departa de Mine, nu se va împiedica. Deci şi voi fiind împreună cu Mine Cel Ce sunt Lumina, în zadar vă temeţi.

Iar alţii, "ziuă" înţeleg pe vremea cea mai nainte de Patima, iar noapte pe cea a Patimii. Deci voi, zice, până este ziuă, adică până când încă n-a sosit vremea patimii, nu vă veţi împiedica, că nu veţi fi goniţi de Iudei, nici nimic ceva potrivnic nu vă va întâmpina pe voi. Iar când va veni noaptea Patimii Mele, zice, atunci cu adevărat vă veţi încurca într-o caşcinare pentru frica Iudeilor. Şi de atuncea necazuri, şi dureri, şi multe împiedicări, şi împotriviri veţi avea, când Eu Cel Ce sunt Lumina, nu voi mai petrece împreună cu voi trupeşte ci noaptea necazurilor veţi avea.

11-16 "Acestea a zis, şi după aceea a grăit lor: Lazăr prietenul nostru a adormit, ci merg, ca să-l deştept pre el. Deci au zis ucenicii Lui: Doamne, de a adormit, se va mântui. Aceasta zicea Iisus pentru moartea lui, iar lor le părea, că pentru adormirea somnului zice. Deci atunci le-a zis lor arătat: Lazăr a murit. Şi Mă bucur pentru voi, ca să credeţi, că n-am fost acolo. Ci să mergem la el. Deci a zis Toma care se numeşte Geamăn către ceilalţi împreună ucenici: Să mergem şi noi ca să murim cu el".

Fiindcă aceia se temeau să meargă în Iudeea, zice lor Domnul, măcar de Mă şi caută pe Mine Iudeii ca să Mă

ucidă cu pietre, dar însă pentru că le vorbeam lor şi îi mustram. Iar acum nu merg pentru ca să le vorbesc lor, ci ca să cercetez pe prietenul. Pentru aceasta nu se cuvine să vă temeţi. Ca nu pentru aceleaşi pricini merg, pentru care şi mai nainte ca să Mă tem şi de primejdia cea de la Iudei, ci pentru deşteptarea prietenului.

Iar ei vrând să zăticnească mergerea acolo, zic: De ajuns este, de a adormit, se va mântui, deci nu se cuvine să mergem noi, că nu este lucru de nevoie. Măcar că El şi pentru aceea a adaus "Prietenul nostru" ca să arate cum că este de nevoie mergerea acolo. Iar ei zic că nu este de nevoie aceasta, fiindcă acela s-a mântuit de acum prin adormire. Iar mai vârtos nu numai nu este de nevoie mergerea Ta, zic ei, ci şi de vătămare prietenului. Că dacă somnul îi este lui spre mântuire, precum nouă ni se pare, iar Tu vrei să mergi ca să-l deştepţi, vrei să zăticneşti mântuirea lui. Pentru aceasta nu se cuvine să mergi ca să-l deştepţi, că de vătămare îi este lui aceasta.

Deci după ce i-a văzut pe dânşii că încă pregetau, atunci arătat zice, că a murit.

Dar pentru care pricină nu le-a spus lor şi mai nainte aşa arătat, ci ascuns "somn" numind pe "moarte"? Pentru multe. Una adică, pentru netrufie, că nu voia a se arăta trufaş, ci ascuns a numit pe înviere deşteptare. Căci cum ar fi zis pe cuvântul acesta, de nu Somn ar fi numit pe moarte? Iar cum că aceasta este adevărată, ca pentru smerenie a zis ascuns, arătat este din cele după aceasta.

Pentru că după ce a zis "a murit", nu a adaus, că merg ca să-l înviez pe el.

Vezi cum nu voia a Se făli pentru cele ce prin lucruri vrea să le adeverească, iar încă şi învăţându-ne pe noi, ca nu așa cu lesnire să ne făgăduim. Că măcar deși la Sutașul a făcut aceasta, că a zis „Eu venind îl voi tămădui pe dânsul" (Matei 8), însă acolo a zis aceasta ca să arate credința aceluia. Și aceasta este o pricină, pentru care pe moarte a o numit „somn"

Iar alta, ca să ne arate nouă, că și toată moartea Somn este și odihnă.

Și a treia, că deși la alții moarte era săvârșirea lui Lazăr dar la Hristos Cel ce poate puțin vrea să-l învieze pe el, Somn se socotea. Și precum nouă lesne ne este a deștepta pe cel ce doarme, așa Lui, iar mai vârtos, cu mii de ori mai lesne Îi este să învieze pe cel mort.

Și Mă bucur, zice – pentru voi, ca să credeți Mie mai mult acum ca lui Dumnezeu, că n-am fost acolo, ci departe fiind, mai înainte spun vouă pe moartea cea din Betania, nu auzind pentru dânsa, ci ca un Dumnezeu, mai înainte văzând pe ceea ce departe s-a întâmplat.

Iar unii așa au înțeles aceasta „Mă bucur – zice – pentru voi" că aceasta, că n-am fost Eu acolo va fi vouă de folos spre mai multă credință. Că de aș fi fost de față aș fi tămăduit pe cel bolnav și încă minune ar fi fost aceasta spre arătarea puterii. Iar fiindcă Eu n-am fost de față, și moartea a venit, și voi să merg să-l înviez pe el, mai mult vă veți întări în credința Mea, când Mă veți vedea pe Mine că și aceasta pot, care mai înainte încă n-am arătat vouă, ca mort care acum era stricat și împuțit să încheg vinele lui și să-l înviez.

Acestea zicând Domnul, și arătând că mergerea lor acolo este de nevoie, Toma cel mai fricos decât ceilalți zice: „Să mergem să murim cu el". Cu nu al îndrăznelii, ci al temerii

și al împuținării de suflet este graiul acesta. Căci ca să întărească și pe ceilalți împreună ucenici le pomenește lor de moarte. Ca și cum unele ca acestea ar fi zis: Să mergem și noi cei nebuni și fără de socoteală și care nu purtăm grijă pentru a noastră mântuire și viață, să murim cu el. Fie zice, El pentru a Lui nu-și socotește viața Sa, dar și noi așa fără de socoteală să fim? Acestea sunt graiurile fricosului.

Dar vezi-l pe el mai pe urmă, cum pentru adevăr ca un Apostol a fost omorât, așa precum Dumnezeiescul dar l-a întărit, ca cuvântul lui Pavel și la el să se zică „Că îndestularea noastră de la Dumnezeu este" (II Cor. 3); și „Nu eu, ci darul".

Iar Origen zice și oarecare tâlcuire de vis pentru Toma. Că auzind, zice, Toma proorociile cele pentru Hristos, și știind că cu sufletul va să se pogoare în iad să slobozească sufletele, după ce a auzit că „merg să deștept pe Lazăr" a socotit că nu în alt chip va putea să-l deștepte pe el, adică să slobozească pe sufletul lui, de nu și însuși lepădându-și trupul, nu va pogorî în iad.

Pentru aceea ca un adevărat ucenic al lui Hristos, nici în aceasta vrând să rămâie de Dascălul, sfătuiește și pe ceilalți împreună ucenici, și îi îndeamnă ca și El și ei să-și lepede trupurile, ca să se pogoare împreună cu Iisus, Care vrea să-Și pună sufletul Său, precum socotea el, ca să scoată sufletul prietenului din iad. Această tâlcuire de râs o am pus spre rușinarea celor ce laudă pe cele ale lui Origen. Că au doară nu este bârfire arătată și vis cu adevărat această tâlcuire a înțeleptului?

Iar tu socotește cum Domnul, macar că Lazăr murise, a zis: „Să mergem la el" ca cum ar fi fost viu, pentru că Lazăr viu era la Hristos ca la un Dumnezeu.

17-20 "Deci venind Iisus, l-a aflat pre el patru zile având acum în mormânt. (Şi era Betania aproape de Ierusalim ca la cincisprezece stadii.) Şi mulţi din Iudei veniseră la Marta şi la Maria, ca să le mângâie pre ele, pentru fratele lor. Deci Marta după ce a auzit că vine Iisus, a ieşit întru întâmpinarea Lui; iar Maria şedea în casă"

Înadins a aşteptat Domnul ca să fie Lazăr de patru zile apoi a venit, ca de pretutindenea minunea neclevetită s-o facă.

Dar pentru care pricină adaugă Evanghelistul, că Betania era departe de Ierusalim de cincisprezece stadii? Ca să arate, că cu urmare mulţi din Ierusalimiteni erau acolo, că nu era departe Betania.

Şi mângâiau ei pe muieri, nu ca pe cele ce erau iubite de Hristos, (ca se sfătuiseră, că de Îl va mărturisi cineva pe El că este Hristos să fie lepădat din sobor), ci pentru nevoia necazului, sau ca pe cele mai blagorodnice cinstindu-le, sau cei ce nu erau vicleni, aceia au venit, pentru aceasta şi mulţi din trânşii au crezut.

Iar Marta singură iese înainte spre întâmpinare, şi nu ia împreună cu dânsa pe sora sa, fiindcă deosebi voia să vorbească cu El şi să-i vestească cele ce s-au făcut. Deci după ce i-a dat ei nădejdi, atunci se duce, şi cheamă pe soru-sa. Iar cum tainic a spus surorii sale Mariei, vrând să tăinuiască de cei ce erau de faţă. Că de ar fi auzit Maria că Iisus vine, s-ar fi sculat spre întâmpinare, şi ar fi mers împreună cu dânsa şi Iudeii cei ce erau de faţă, pe care nu-i voia Marta să ştie că Iisus a venit.

21-28 "Şi a zis Marta către Iisus: Doamne, de ai fi fost

aicea, fratele meu n-ar fi murit. Ci şi acum ştiu că orice vei cere de la Dumnezeu, îţi va da ţie Dumnezeu. Zis-a ei Iisus: Învia-va fratele tău. Zis-a Lui Marta: Ştiu că va învia la înviere în ziua cea de apoi. Zis-a Iisus ei: Eu sunt învierea şi viaţa, cel ce crede întru Mine de va şi muri, viu va fi, şi tot cela ce este viu, şi crede întru Mine nu va muri în veci. Crezi aceasta? Zis-a Lui: Aşa este Doamne, eu am crezut, că Tu eşti Fiul lui Dumnezeu Cel Ce ai venit în lume. Şi aceasta zicând s-a dus şi a chemat pre Maria sora sa în taină zicând: Învăţătorul a venit, şi te cheamă"

Avea Marta credinţă către Hristos, dar însă nu câtă trebuia, pentru aceasta şi zice "Doamne, de ai fi fost aicea n-ar fi murit fratele meu". Iar aceasta cu adevărat o a zis, fiindcă nu credea că şi nefiind El de faţă, putea de ar fi vrut să oprească pe moartea fratelui ei. Şi încă în cele de pe urmă, mai mare neputinţa a necredinţei arată. Că zice "Oricâte vei cere de la Dumnezeu îţi va da ţie". Vezi căci ca pe un om cu fapte bune, şi la Dumnezeu primit îl socotea pe El. Că n-a zis, oricâte vei vrea, vei face, ci "oricâte vei cere îţi va da ţie".

Iar El surpând pe această socoteală a ei, zice "Învia-va fratele tău". Că nu i-a zis ei aşa, voi cere de la Dumnezeu, şi îmi va da mie, nici s-a unit cu cuvântul ei, ci a folosit grai de mijloc, însă prin cele de pe urmă mai arătată face pe a sa stăpânire şi putere zicând: "Eu sunt Învierea şi viaţa". Căci fiindcă muierea încă nu credea, şi aceasta ce a zis Domnul "Învia-va fratele tău" nu o cunoştea, ci la învierea cea de apoi înţelegea că va învia el. Că ştia şi din dumnezeieştile Scripturi că va fi învierea cea de apoi, iar mai vârtos din cele dese vorbe ale lui Hristos pentru înviere

Deci fiindcă muierea era muiere, o deșteaptă pe dânsa Domnul, și credința ei ca pe o moartă o scoală, zicând mai arătat. Tu zici că oricâte vei cere de la Dumnezeu Îmi va da Mie. Iar Eu așa arătat zic ție că Eu sunt Învierea și viața. Și pentru aceasta nu într-un loc se cuprinde puterea Mea, ci și de nu voi fi Eu de față și de voi fi, pot a vindeca. Că Eu sunt Dătătorul bunătăților și nu ca cum altul mi-ar da, ci Însumi Eu fiind învierea și viața, pot și să înviez și să fac viu. Și cel ce crede întru Mine, de va și muri cu moartea aceasta firească, viu va fi. Și tot cel ce este viu, și crede în Mine, nu va muri cu moartea cea sufletească. Pentru aceasta nu te turbura că măcar de a și murit fratele tău viu va fi.

Și ce zic pentru fratele tău? Nici voi, de veți crede în Mine, nu veți muri, ci de moartea cea mai grea a sufletului mai presus veți fi. Iar Cela ce izbăvește de cea mai grea, cu mult mai vârtos de cea mai ușoară va izbăvi pe fratele tău cel mort.

Și întreabă pe muiere de crede, iar ea măcar deși auzise a auzit, însă n-a înțeles ce a zis ei Domnul, de patima, socotesc, și de nepricepere bolind. Ca altu întrebând El, alta răspunde ea. Că El a întrebat-o de crede că El este Învierea și Viața, și cum că cela ce crede în Dânsul, nu va muri în veac, sau pe moartea cea sufletească de vei vrea să înțelegi, sau pe cea trupească. Căci cu adevărat credincioșii pentru nădejdea învierii, nici se zic că mor. Iar aceia ce răspunde? Eu am crezut că Tu ești Hristos Fiul lui Dumnezeu, Carele ai venit în lume. Bine adică a mărturisit, și adevărat, dar nu potrivit cu întrebarea a dat răspunsul. Însă de-odată dobândește aceasta, adică ușurare a întristării celei multe, și oprire a plânsului celui mult.

Și în taină cheamă pe sora sa, foarte cu înțelepciune făcând aceasta, pentru Iudeii cei ce se întâmplase acolo. Că de ar fi cunoscut aceia că merge ca să întâmpine pe Hristos, ar fi dus, și așa ar fi rămas minunea nemărturisită. Iar acum socotind ei că Maria merge la mormânt ca să plângă, și pentru aceasta mergând ei împreună cu dânsa, de nevoie s-au făcut singuri văzători ai minunii și martori.

Dar cum Marta zice către Maria „Învățătorul te cheamă" fiindcă Evanghelistul n-a însemnat că a chemat-o pe dânsa Domnul? Deci sau în taină a poruncit Domnul Martei să cheme pe sora-sa, sau venirea lui Hristos în loc de chemare socotind-o ea ca este, zice „Te cheamă Învățătorul". Căci cum nu era cu cuviință, venind Hristos să vie și ea la Dânsul? Deci pe venirea Domnului care de nevoie cerea ca să-L întâmpine pe Dânsul, chemare o zice Evanghelistul. Că Învățătorul a venit zice, și te cheamă. Și fiindcă a venit, însăși venirea aceasta în loc de chemare ți se face către tine, că venind acela netrecut lucru este să ieși și tu întru întâmpinarea Lui.

„Aceia dacă a auzit, s-a sculat degrab, și a mers la Dânsul. Și încă nu venise Iisus în sat, ci era în locul unde L-a întâmpinat pre El Marta. Iar Iudeii care erau cu dânsa în casă, și o mângâiau pre ea, văzând pre Maria că degrab s-a sculat, și a ieșit, au mers după dânsa, zicând că merge la mormânt, ca să plângă acolo. Deci Marta venind unde era Iisus și văzându-L pre El a căzut la picioarele Lui zicându-I Lui: Doamne de ai fi fost aicea, n-ar fi murit fratele meu"

Îndată ce a auzit Maria că a venit Iisus nu zăbovește, ci se scoală și merge la Dânsul. De unde este arătat că nici încă n-ar fi mers înainte Maria de dânsa, de ar fi știut că vine Iisus. Și încă nu venise Iisus în sat, căci umbla încet, ca să nu se pară cum că El singur dă năvală la minune, ci cum că rugat fiind de acelea a făcut aceasta.

Și fiindcă minunea ceea ce vrea să se facă era mare, și acest fel, cari de puține ori așa a făcut, și prin care mulți aveau să se folosească, pentru aceasta iconomisește ca să se facă mulți martori ai minunii. Că zice Evanghelistul: "Iudeii cei ce erau în casă cu dânsa, au mers după ea."

Și mai cu fierbințeală a venit la Hristos Maria decât sora sa Marta. Că după ce L-a văzut pe El, zice, a căzut la picioarele Lui, nesfiindu-se de norod, nici presupunând câtuși de cât, că poate vor fi vreunii acolo, care să se afle cu urăciune către Hristos, ci tot gândul omenesc lepădând de la sineși, fiind de față Învățătorul, și nemișcată stând întru cinstea cea către Dânsul, zice: Doamne, de ai fi fost aicea, n-ar fi murit fratele meu.

Iar Marta nimic de acestea n-a făcut, că nici a căzut la picioare, ci mai vârtos Hristos făgăduindu-i ei pentru fratele său cele mai bune, ea s-a arătat necredincioasă.

Și măcar că și Maria se arată că nu este desăvârșită prin aceasta ce zice: "De ai fi fost aicea, n-ar fi murit fratele meu". Dar însă Hristos nimic nu zice către ea, precum către sora ei, fiindcă era de față norod mult, și nu era vreme de niște graiuri ca acestea, ci mai vârtos se pogoară el, și își descopere firea Sa cea omenească, și pe cele ale ei. Că auzi ce zice Evanghelistul:

33-37 "Iar Iisus dacă o a văzut pre dânsa plângând, și pre Iudeii care venise împreună cu dânsa plângând, a suspinat cu Duhul, și s-a turburat pre Sineși, și a zis: Unde

l-ați pus pre el? Zis-au Lui: Doamne, vino și vezi. Și a lăcrimat Iisus. Deci ziceau Iudeii, vezi cum îl iubea pre el. Iar unii dintr-înșii au zis: oare nu putea acesta care a deschis ochii orbului, să facă, ca și acesta să nu moară?"

Firea adică spre lacrimi se pornea și se turbura pentru Maria ceea ce plângea, și pentru cei ce împreună cu dânsa veniseră. Iar Domnul suspina asupra patimii cu Duhul, adică certa pe turburare prin Duhul, și o oprește pe ea, și așa întreabă, ca să nu se facă întrebarea cu plângere. Căci fiindcă S-a mâhnit, pentru că Om era cu adevărat, și ca să adeverească pe firea cea omenească, i-a dat ei să lucreze pe cele ale sale, și mustra trupul, și-l ceartă pe el prin puterea Sfântului Duh. Iar trupul nesuferind certarea, se turbura și se cutremură, și ține mâhnirea.

Însă toate acestea slobozește Domnul ca să le pătimească firea, arătând adică, adeverind că cu adevărat, iar nu după nălucire era om. Iar alta, și învățându-ne pe noi, și hotare și măsuri ale mâhnirii și ale nemâhnirii punând. Pentru că împietrirea și nelăcrimarea, este a fiarelor. Iar cea multă lăcrimare și plângere și mâhnire, a muierilor. Deci fiindcă Domnul S-a împărtășit cu trupul și cu sângele nostru, se împărtășește și cu cele omenești și firești, și măsuri ale acestora ne arată nouă.

Și întreabă: Unde l-ați pus? Nu doară că nu știa, căci cum să nu știe, când și departe fiind El știa că a murit? Ci ca să nu se pară că singur dă năvală la minune, pentru aceasta voiește toate de la ei să se înștiințeze, și rugat fiind, să le facă, ca și din tot prepusul să scoată minunea.

Dar fiindcă încă nici un semn de învierea lui Lazăr nu se arăta, nici se socotea că pentru aceasta merge ca să-l învieze pe el, ci ca să plângă, îi zice Lui: Doamne, vino și vezi.

Iar vicleanii Iudei iarăși de vicleșug nicidecum nu se lasă, măcar deși atâta de mare minune vedeau înaintea ochilor lor. Și ce zic? Au nu putea acesta care a deschis Ochii orbului (Ioan 9) să facă ca și acesta să nu moară? Iar aceasta zic ei clevetind minunea ceea ce s-a făcut la Orb. Că datori fiind să se minuneze de minunea aceea, iar ei de la moartea acestuia și pe aceea, ca cum s-ar fi făcut, o clevetesc. Și mai nainte apucă cu clevetirile, neașteptând sfârșitul lucrului, așa de stricați erau la suflete din zavistie.

35-42. Deci Iisus, iarăși suspinând întru Sine, a venit la mormânt. Și era Peșteră, și piatră era peste dânsa. *Zis-a* Iisus: Ridicați piatra. *Zis-a* Lui sora mortului, Marta: Doamne, pute, că este de patru zile. *Zis-a* ei Iisus: Au nu ți-am spus ție, că de vei crede, vei vedea slava lui Dumnezeu? Și au ridicat piatra de unde era mortul zăcând. Iar Iisus Și-a ridicat Ochii Săi în sus și a zis: Părinte, mulțumesc-Ți Ție, că M-ai ascultat pre Mine. Și Eu știam că pururea Mă asculți. Ci pentru norodul carele stă împrejur am zis, ca să creadă, că Tu M-ai trimis".

Pentru care pricină în sus și în jos Evanghelistul întoarce, că a lăcrimat Iisus, și cum ce s-a rastit asupra patimii? Ca să ne învățăm noi, că cu adevărat S-a îmbrăcat în firea noastră. Căci fiindcă decât toți Evangheliștii mai înalte vorbește pentru Domnul, și teologhisește oarecare taine mari, pentru aceasta și întru cele trupești mult mai smerite vorbește. Drept aceea și întru plângere ceea ce este a omenirii noi zice că o are, de la aceasta arătând pe adevărul trupului, ca tu să te înveți că deși era Dumnezeu, dar era și om. Că precum Luca de la nevoință, și de la picături, și de la sudoare

(Luca 24) așa și acesta de la plângere adeverează că cu adevărat a purtat trup.

Dar pentru care pricină n-a făcut să învieze Lazăr, stând piatra deasupra peșterii, ci a zis "Ridicați piatra?" Pentru că cela ce cu glasul a mișcat trupul mort, și a însuflețit pe cel ce acum se strica, cu mult mai vârtos ar fi putut să miște piatra cu glasul. "Ridicați piatra" a zis, ca pe ei să-i facă martori ai minunii, ca nu iarăși să zică precum la Orbul: Că acesta este, nu este acesta. Pentru că a merge la locul acela, și a ridica piatra cu mâinile lor, de ajuns era aceasta să astupe gurile celor nemulțumitori, martori făcându-i pe ei ai minunii.

Iar aceea ce a zis "Pute" că de patru zile este" necrezând o a zis Marta, socotind ea că nu este putință a învia fratele ei, pentru lungimea zilelor așa încă pe jos se lasă. Iar Hristos aducându-i aminte ei de cele ce mai înainte a vorbit către dânsa, și ca cum mustrând-o ca pe ceea ce a uitat, zice: "Au nu ți-am zis ție, că de vei crede vei vedea slava lui Dumnezeu?"

Deci acelora le zicea: "Ca să Se slăvească Fiul lui Dumnezeu pentru aceasta a murit Lazăr". Iar Martei zice: "Vei vedea slava lui Dumnezeu", pentru Tatăl zicând, că neputința ascultătorilor era pricina de a se zice în multe chipuri cele ce se zicea. Căci fiindcă Iudeii stau acolo împrejur nu era cu cuviință să zică Domnul că "vei vedea slava Fiului lui Dumnezeu" că așa de ar fi zis, s-ar fi părut că cu trufie grăiește pentru Sineși. Iar acum pentru Tatăl zicând, a făcut cuvântul mai lesnicios de primit și mai măsurat.

Dar pentru ce Se roagă? Iar mai vârtos a luat chip de

Rugăciune? Auzi-L pe El grăind că zice: "Pentru norodul ce stă împrejur am zis, ca să creadă că Tu M-ai trimis". Iar ceea ce zice în acest fel este: ca să nu Mă socotească pe Mine potrivnic lui Dumnezeu, ca să nu zică că nu este de la Dumnezeu, ca să arăt că s-a făcut lucrul după voința sa. Iar cum că aceasta este și nu pentru altă trebuință, ci pentru cei ce stau împrejur se vede cu Se roagă. Vezi Rugăciunea: "Mulțumescu-Ți Ție, că M-ai ascultat pe Mine".

Și cine așa s-a rugat vreodată? Că mai întâi de a grăi ceva, zice: "M-ai ascultat pe Mine". Pentru aceea nu rugăciune, ci chip de rugăciune este aceasta și arătarea numai. Iar cum că n-are El trebuință de rugăciune, arătat este din multe altele care fără de rugăciune le făcea. "Ție zic dracule, ieși din trânsul" și "Voiesc, curățește-te" și "Iartă-ți-se ție păcatele tale"; care lucru este mai mare decât toate, și mării "Taci, încetează" (Luca 4, Matei 8, Luca 5, Marcu 4). Deci ca să creadă cei care stăteau împrejur ca de sus este, și nu potrivnic lui Dumnezeu, pentru aceasta se roagă. Că după acestea făcând, și de pretutindenea arătând mulțumirea cea către Tatăl, iarăși ziceau că nu este de la Dumnezeu, ce n-ar fi zis, dacă nimic de acest fel n-ar fi făcut.

43-46 "Și acestea zicând, a strigat cu glas mare: Lazăre, vino afară. Și a ieșit cel mort legate fiindu-i mâinile și picioarele cu fâșii, și fața cu mahramă fiind legată. Zis-a lor Iisus: Dezlegați-l pe el și-l lăsați să meargă. Deci mulți din Iudeii care veniseră la Maria, și au văzut cele ce a făcut Iisus, au crezut în Dânsul. Iar oarecarii din ei au mers la farisei și le-a spus lor cele ce a făcut Iisus"

Domnul după ce a mulțumit Tatălui, mai vârtos decât s-a rugat căci precum s-a zis, nu avea trebuință de rugăciune,

și de ajutorul cel din ea, ca Cel Ce este întocmai la putere cu Tatăl, strigă cu glas mare Domnește și Stăpânește. Că n-a zis: În numele Tatălui Meu, Lazăre, vino afară, nici "Învie-l pe el Tată", ci precum s-a zis, cu stăpânire, astupând toate gurile celor ce zic că el este mai de jos decât Tatăl. Că ce ar fi putut fi deopotrivă cu stăpânirea aceasta, căci ca un viu vorbind cu cel mort, zice: Lazăre, vino afară? Și cu lucrul s-a întâmplat ceea ce zice: "Va veni ceasul, când morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu, și care vor auzi vor învia" (Ioan 5). Căci ca nu cineva să socotească, că de la altul a luat lucrarea, mai înainte spune aceasta, care prin lucruri vrea să o arate. Iar glasul cel mare al Mântuitorului, carele a înviat pe Lazăr, semn este al Trâmbiței celei mari care va trâmbița la învierea cea de obște (Matei 24). Iar tare a strigat Domnul pentru aceasta, ca să astupe gurile elinilor celor ce basmuiau cum că sufletul este în mormânt, căci ca cum ar fi el departe, îl cheamă prin strigare. Și precum învierea aceasta din parte, așa și cea de obște în clipeala Ochiului va fi.

Și a ieșit, zice, cel mort, legate fiindu-i mâinile și picioarele, iar a ieși fiind legat, nu mai puțin preaslăvit lucru se părea decât a învia. Și a se mișca legat fiind, minune cea cu faptul împreunată cu minunea învierii.

Și poruncește să-l dezlege pe el, ca apropiindu-se ei și pipăindu-l să vadă că însuși acela este.

Și zice să meargă el, ca să fugă de trufie. Ca nu-l poartă după Sine, nici poruncește să petreacă cu El, ca să se arate pe Sine.

Iar după ce s-a făcut minunea, unii din cei ce au văzut, au crezut. Iar alții au vestit fariseilor, clevetindu-L pe El, cu om oarecare fiind necuvios ar fi îndrăznit, fiindcă a poruncit să dezgroape pe cel mort.

47-48. "Deci au adunat arhiereii și fariseii sobor, și grăiau: Ce vom face, că omul acesta multe semne face? De-l vom lăsa pre el așa, toți vor crede întru Dânsul, și vor veni Romanii, și vor lua și locul nostru și neamul".

Cu cuviință fiind să se spăimânteze fariseii și să se minuneze de Cel ce făcea atâtea de mari minuni, ei se sfătuiesc mai vârtos să-L omoare pe El, care lucru era al nebuniei celei mari, că pe Cel ce a biruit moartea în trupurile altora, socoteau să-L dea morții, ca să se ascundă slava Lui.

Și după atâtea minuni om simplu Îl socotesc pe El, și zic: Ce vom face, că omul acesta multe semne face?

Și ce greșeală este aceasta dacă face semne? Se cuvine să credeți, și să vă închinați, și mai mult să nu-L socotiți pe El om simplu.

Și vezi răutatea fariseilor care silindu-se să tulbure pre norod, aruncă cuvinte în mijloc cum că va să se primejduiască norodul Iudeilor și despre Romani să se piardă pentru prepus de sculare asupra. Că de-L vom lăsa, zice, pe acesta, norod mult va merge după Dânsul care se va trage de căutarea minunilor, și de aceea asupra noastră a tuturor vor avea Romanii bănuială pentru scularea asupră, și vor lua cetățile noastre, și le vor pustii. Iar acestea, precum am zis, le grăiau din răutate. Căci ca să nu se socotească ei că pentru pizmă se sfătuiesc împotriva lui Hristos, aduc în mijloc primejdia cea de obște, întărâtând pe norod asupra lui Hristos, ca cum El va să fie pricinuitor de pierzare.

Iar tu să iei minunea aceasta și la cele dinlăuntru. Că este mintea noastră prietenă lui Hristos, și de multe ori de

neputința firii celei omenești biruindu-se, cade în păcate, și moare cu moarte sufletească și vrednică de plâns, iar de Hristos vrednică de a se milui, că prieten este cu cel ce a murit. Deci surorile și rudeniile minții celei ce a murit, trupul ca Marta, că mai trupească și mai materialnică cea Marie, și sufletul ca Marta, ca mai curățită și mai evlavioasă era aceasta, să vină la Hristos și să cadă înaintea Lui, având împreună cu dânsele următoare și pe gândurile mărturisirii, prin care acelea pe Iudei, pentru că Iuda mărturisire se zice. Și cu adevărat Domnul venind la mormânt, și pe Orbirea ce zace deasupra pomenirii, adică a aducerii aminte, ca pe oarecare piatră poruncind să se ridice, întru aducerea aminte o va aduce a bunătăților celor ce vor să fie și a muncilor, și va striga cu glas mare al trâmbiței celei evanghelicești: Lazăre, vino afară de lume, nu te îngropa cu grijile ei le lumești și cu patimile.

Precum și ucenicilor zicea: "Nu sunteți din lume" (Ioan 15). Și iarăși Pavel: "Să ieșim și noi la Dânsul afară de tabără" (Evrei 13), adică de lume, și așa va scula din păcat pe cea moartă, ale căreia s-au împuțit rănile răutății, care pentru aceasta era împuțită, pentru că de patru zile era moartă, la cele patru fapte bune ce sunt ca niște luminate și strălucite fiind omorâtă și nelucrătoare și nemișcătoare către acelea. Dară însă măcar deși nemișcate era mâinile și picioarele ei fiindu-i legate, și ca cu legăturile păcatelor sale strânsă, și cu totul nelucrătoare arătându-se, și nu numai, ci și la față cu năframa fiind acoperită, ca numele Dumnezeiesc să nu poată vedea din pricina acoperământului celui trupesc ce îi sta deasupra.

Și în scurt a zice, prea rău aflându-se, și la partea cea lucrătoare, care prin mâinile şi prin picioare se arată, şi în cea văzătoare, care prin faţa cea acoperită se însemnează. Deci măcar deşi aşa cu ticăloşie se afla, dar însă va auzi: Dezlegaţi-o pe ea, voi Îngerii cei buni şi ajutători ai mântuirii sau voi Preoţii, şi iertare de păcate daţi-i ei, ca să meargă şi să se mişte la lucrarea binelui.

Iar unii prin Marta au înţeles pe Sinagoga Iudeilor, iar prin Maria, pe Biserica cea din neamuri. Că Sinagoga Iudeilor se grijeşte pentru multe, căci multe sunt poruncile Legii, şi cu anevoie de lucrat, iar Biserica cea din neamuri n-are trebuinţă de cele multe porunci, ci de cele puţine, în care toată Legea şi Proorocii se atârnă, care s-au legiuit pentru dragoste.

Iar prin feţele acestora care a înviat din morţi, pe sufletele celor ce pentru păcate se pogoară în iad. După ceea ce zice: "Întoarcă-se păcătoşii în iad" (Psalm 9, 17).

Deci pe aceste suflete le înviază Domnul.

"Deci unul oarecarele din trânşii Caiafa, Arhiereu fiind al anului aceluia, a zis lor: Voi nu ştiţi nimic, nici gândiţi, că mai de folos este nouă, să moară un om pentru norod şi nu tot neamul să piară. Iar pre aceasta nu de la sine o a zis, ci Arhiereu fiind al anului aceluia, a proorocit că vrea Iisus să moară pentru norod, şi nu numai pentru norod, ci şi ca pre fiii lui Dumnezeu cei risipiţi să-i adune într-una. Deci din acea zi s-au sfătuit ca să-L omoare pre El"

Împreună cu altele se stricase la Iudei şi dregătoria Arhieriei. Că după ce s-au făcut începătoriile cumpărate, nu mai era unul în toată vremea vieţii, ci numai câte un an ţineau ei Arhieria. Dar măcar deşi aşa stricată era dregătoria, însă tot lucra Duhul cel Sfânt în cei unşi. Iar după ce şi mâinile şi-au ridicat asupra lui Hristos, atunci desăvârşit i-a părăsit pe ei darul, şi s-a mutat la Apostoli.

Deci ceilalţi cu chip de sfătuire se socoteau pentru moartea lui Hristos, iar Arhiereul aşa de turbat era spre ucidere, cât cu capul gol (precum este vorba) asupra lui Hristos cu cruzime a dat hotărâre, mai vârtos încă şi pe ceilalţi îi înfruntează că nu pricep ceea ce se cade să facă, şi zăbovesc socotinţa lucrului celui de folos. Că voi, zice, nu ştiţi nimic, zăbavnici sunteţi, zice, spre a pricepe, şi nu socotiţi că de folos este să moară unul, şi să se mântuiască tot norodul, iar aceasta el o a zis cu gând rău, dar însă darul Duhului a uneltit gura lui spre proorocie pentru ceea ce era să fie, măcar deşi nu s-a atins de inima lui cea stricată.

Deci socoteşte câtă este puterea Duhului, că din cuget viclean a făcut de au ieşit graiuri de proorocie minunată. Că murind Hristos, toţi cei ce din neamul iudeilor au crezut, de munca cea mare şi veşnică s-au izbăvit. Şi nu numai pentru norodul Iudeilor a murit, ci ca şi pe ceilalţi fii ai lui Dumnezeu, adică pe neamuri, întru una să-i adune.

Iar "fii ai lui Dumnezeu" numeşte pe neamuri, sau din ceea ce era să fie, căci fiindcă erau să se facă fii ai lui Dumnezeu, aşa pe ei îi numeşte. Precum şi în alt loc zice: "Că şi alte Oi am" (Ioan 10), din ceea ce era să fie şi pe acestea numindu-le. Sau pentru că Tată este al tuturor, pentru că ne-a născut pe noi prin chipul zidirii, şi pentru că ne-a cinstit pe noi, făcându-ne după chipul Său şi după asemănare, precum şi la Fapte vorbind Pavel către Atenieni zice: "Neam dar al lui Dumnezeu fiind noi" (Fapte 17, 28). Pentru aceea fiindcă omul este fiinţă stăpânitoare, şi cu aceasta lui Dumnezeu este asemenea, fiu al lui Dumnezeu [illegible] [illegible]. Aşa dar risipiţi fiind noi, ca satana în multe feluri a despărţit pe oameni şi pe unul de altul şi de Dumnezeu, făcând pe fiecarele, pentru iubirea de bogăţie şi pentru iubirea de slavă, a se turba aproapelui, Hristos într-una ne-a adus pe noi, într-o Biserică şi într-un jug adunându-ne, şi pe cei de aproape şi pe cei de departe un trup făcându-ne, ca cel ce şade în Roma pe cel ce şade în India mădular al său să-l socotească, şi al tuturor un cap să mărturisească pe Hristos.

Iar ceea ce zice: "Din acea zi s-au sfătuit ca să omoare pe Iisus" arată cum că din acea zi cu de-adinsul şi desăvârşit au întărit sfatul. Pentru că şi mai nainte se socoteau pentru uciderea Lui, dar mai slab, şi căutare mai vârtos era lucrul lor, nu hotărâre, iar acum judecată desăvârşită şi hotărâre voită.

Că mai nainte căutau, zice, să-L omoare pe El (Ioan 7). Încă şi El mustrându-i pe dânşii, zice: "Că Mă căutaţi să Mă omorâţi?"

Deci socoteşte puterea dregătoriei celei Arhiereşti, cum că este plină de darul Duhului, măcar deşi cei ce o poartă pe ea vor fi nevrednici, şi cinsteşte pe Arhierei după cum se cade darului ce este într-înşii, nu plecării lor celei din voinţă.

Şi nu numai Caiafa a proorocit, ci şi alţi mulţi nevrednici au văzut pe cele ce vor să fie. Faraon pe cele pentru buna rodire şi neroditre (Facere 42), Nabucodonosor pe cele pentru împărăţii (Dan. 2), şi Valaam pentru Hristos (Numeri 29). Dar însă nu de prooroceşte cineva se numeşte prooroc, ci de este cineva prooroc, acela şi prooroceşte. Precum cu adevărat nici tot cel ce face vreo doftorie, îndată şi doftor este, ci cela ce şi după meşteşugul cel doftoresc face doftoria, acela se

numeşte doftor. Precum şi drept, nu cela ce face vreun lucru drept, ci cela ce după dreptate face, precum s-a zis: "După dreptate vei goni pe ceea ce este cu dreptul" (A doua Lege 16). Prooroceşte dar şi Caiafa, dar nu cu minte Proorocească, pentru aceasta nu este Prooroc.

54-57. "Deci Iisus nu mai umbla de faţă între Iudei, ci s-a dus de acolo întru o latură aproape de pustie într-o cetate ce se cheamă Efraim, şi acolo petrecea cu ucenicii Săi. Şi era aproape Paştile Iudeilor, şi s-au suit mulţi în Ierusalim din latura aceea mai înainte de Paşti ca să se curăţească pre sine. Deci căutau pre Iisus, şi grăiau între ei şi în Biserică stând: Ce vi se pare vouă, că oare nu va veni la praznic? Şi deduse Arhiereii şi fariseii poruncă ca de va şti cineva unde este, să vestească, ca să-L prindă pre El."

Spre mânia Iudeilor se duce Domnul, iar nu înfricoşându-Se. Încă şi pe noi învăţându-ne să nu ne aruncăm pe însine în primejdii, măcar pentru evlavie de vor fi. Dar când ne vom prinde, să stăm cu bărbăţie. Iar când nu ne vom prinde în primejdie de voie să nu ne aruncăm, pentru întâmplarea cea neştiută.

Şi vezi socoteala cea necunoscută a Iudeilor, cum nici în vremea praznicului nu se oprese de lucrarea spre ucidere, ci şi uciderea s-au sfătuit să lucre, şi se sileau să se [illegible]. Pentru că cei ce ar fi păcătuit sau de voie sau fără de voie, nu făceau Paştile de nu mai întâi s-ar fi curăţit după obicei, spălându-se, şi postind, şi rădându-se, şi jertfe oarecare legiuite aducând.

Deci aceştia mai bun care făceau curăţirea, pândeau pe Domnul, şi zic: Ce vi se pare, că nu va veni la praznic? Adică de nevoie va să cadă în cursă. Că măcar deşi nu altceva, dar însă vremea Îl va sili pe El să se prindă în cursă.

O, răutate! Când mai vârtos și pe cei cu adevărat osândiți se cuvenea să-i slobozească pentru praznic, atunci pe cel nevinovat îl pândesc cu vicleșug. Și de ar fi făcut aceasta numai cei proști, s-ar fi părut că pricina este a prostimii, iar cum fariseii poruncesc, ca să li se vestească și să se prindă.

Bine cu adevărat se duce Domnul de la dânșii. Căci Cuvântul lui Dumnezeu mai înainte de față umbla între Iudei, prin Prooroci, iar acum nu mai umblă, ci s-a dus în adunarea cea pustie a neamurilor, pentru care s-a zis că "Mai mulți sunt fiii pustiei, mai vârtos decât a celei ce are bărbat" (Isaia 54, 1).

Și aproape de Efrem este pustia aceasta, așa scrie în textul citit: "Efrem" – n.t. Iar Efrem se zice aducere de roadă. Și frate mai mic era acesta al lui Manasi, carele era mai mare. Iar Manase se tâlcuiește "uitare". Deci norodul Iudeilor fiu mai mare era al lui Dumnezeu. Că "fiul Meu, zice, cel întâi născut Israil" (Ieșire 4). Ci l-a uitat pe el Dumnezeu. Iar pe Efrem (Fac. 41 și 48) adică pe aducerea de roadă cea din neamuri, al doilea fiu îl face Domnul. Deci în pustia lui Efrem, adică în Biserica cea din neamuri ce a adus roadă prin Evanghelie, s-a dus Cuvântul după ce a părăsit pe Iudeea.

Capitolul 12

1-3 "Deci Iisus mai înainte cu șase zile de Paști a venit în Betania, unde era Lazăr cel ce fusese mort, pre care l-a înviat din morți. Și i-au făcut Lui acolo cina, și Maria slujea, și

Lazăr era unul din cei ce ședea împreună cu Dânsul. Iar Maria luând o litră de mir de nard de curat de mult preț, a uns picioarele lui Iisus, și a șters cu părul său picioarele Lui. Iar casa s-a umplut de mirosul Mirului".

În ziua a zecea a lunii lua mielul cel ce era să se jertfească pentru praznicul Paștilor (Ieșire 12), și de atuncea începeau cele de trebuință pentru praznic. Pentru aceasta și în ziua cea mai înainte de șase zile, care este a noua a lunii, mai cu desfătare se ospătau și începăturile praznicului făceau în ziua aceea, pentru aceasta și Iisus după ce a venit în Betania, împreună s-a ospătat.

Și vrând să arate Evanghelistul semnul învierii celei adevărate a lui Lazăr, zice: "Și Lazăr era unul din cei ce ședea împreună". Că nu cum s-a sculat, îndată a și murit, ci a petrecut la vreme mâncând și bând, și celelalte care sunt obișnuite făcând.

Iar prin ceea ce a zis că "Maria slujea" a însemnat că în casa ei era ospățul.

Și vezi credința muierii, cum nu la slujire lasă slujba, ci ea singură slujește.

Și Pavel zice pentru muierea văduvă: "De a spălat picioarele sfinților" (I Timotei 5).

Deci aceasta de obște tuturor slujește, iar Maria numai lui Hristos aduce cinstea, fiindcă nu ca pe un Om Îl vedea pe Dânsul, ci ca pe un Dumnezeu. Că Mirul pentru aceasta l-a vărsat, și cu perii capului a șters, fiindcă nu acest fel de socoteală avea pentru Dânsul în ce fel cei mulți, ca pentru un om simplu, ci ca pentru Stăpânul și Domnul.

Însă și la Maria după chipurile înaltei înțelegeri, la Dumnezeirea Tatălui și Domnului tuturor. Că "Maria"

„Doamnă" se tâlcuiește. Deci Doamna tuturor Dumnezeirea Tatălui a uns picioarele lui Iisus, pe trupul zic cel din zilele cele mai de pe urmă al Domnului, adică al Cuvântului, cu Mirul Duhului. După cum și David zice: „Pentru aceasta Te-a uns pe Tine Dumnezeule Dumnezeul Tău cu untul-de-lemn al bucuriei" (Psalm 44, 9). Și marele Petru: „Să cunoască toată casa lui Israil, că Domn și Hristos (adică Uns) pe El Dumnezeu L-a făcut, pe Iisus acesta pe carele voi L-ați răstignit" (Fapte 2, 36). Că trupul ce s-a luat de Cuvântul, cu Dumnezeiescul Duh, Carele a venit peste mitra fecioarei, ungându-Se, și făcându-Se ceea ce este Cuvântul, adică Dumnezeu, a umplut lumea de bună mireasmă, precum și Mirul Mariei a umplut toată casa de bun miros.

Dar care sunt perii cei ce au șters picioarele? Arătat este cu adevărat, că sfinții cei ce împodobesc capul lui Dumnezeu, și începătoarea Stăpânie a Lui, ca aceștia spre slava lui Dumnezeu fiind, podoaba se zic a Lui, care și ai ungerii trupului Domnului s-au făcut părtași, pe care și David îi zice părtași. Încă și Pavel către Corinteni zice: „Cela Ce ne întărește împreună cu voi întru Hristos și ne-a uns pe noi, Dumnezeu este." (II Corinteni 1) Și pretutindenea știm că se numesc cei ce după Hristos au viețuit. Deci oarecum se înțeleg prin peri cei ce au șters picioarele lui Hristos Iisus, și s-au împărtășit de Dumnezeiescul dar.

Morți oarecare lucru sunt perii, morți sunt și cei ce sunt ai lui Hristos, pentru că trupul și-au răstignit, și și-au omorât mădularele cele de pe pământ, și lumii au murit (Galateni 5). Perii împodobesc capul și slavă sunt ai lui (I Cor. 11). Slavă a lui Dumnezeu sunt și sfinții, a cărora lumină

luminează înaintea oamenilor și se slăvește pentru dânșii Tatăl. Acestora și mâncarea și băutura, spre slava lui Dumnezeu se face (I Corinteni 10), care și cu mădularele lor Îl slăvesc pe El.

Deci și tu fiindcă Iisus te-a înviat pe tine ca pe oarecare Lazăr, și Îl primești pe El în casa sufletului tău și împreună cu El se ospătează și ceilalți ce i-a înviat, să ungi picioarele Domnului mai înainte cu șase zile de Paștile veacului ce va să fie, până când petreci în lumea aceasta, care s-a făcut în șase zile.

Iar picioare ale lui Hristos sunt Apostolul și Evanghelia, și în scurt să zic, Poruncile, ca prin acestea umblă el între noi.

Deci la poruncile acestea adu Mie pe așezarea adică cea alcătuită din feluri de fapte bune, din care cea mai bună este ca niște Nard credința cea fierbinte; că de nu vei arăta fierbinte și sârguință și nebunătățita așezare către porunci, și cu mădularele cele moarte ca cu niște peri de nu le vei șterge pe acestea, și nu le vei lua întru sineți, nu vei putea umplea de bună mireasmă casa ta.

Picioarele Domnului sunt, și cei prea mici frați prin care merge Hristos la ușa fiecăruia cerând cele de trebuință, pe care-l ungi cu uleiul milosteniei.

Mulți cu adevărat aduc dar spre ungerea cea cu trufie, pentru aceea nici într-a sineși nu primesc folosul, că își iau plata acea.

Iar tu șterge-i pe ei și în suflet primește folosul, și partea cea dumnezeiască a sufletului adună dobânda milosteniei. Și de și vreun lucru mort și neînsuflețit, prin ai tăi sunt perii cu [illegible] bună ungere unge-l ca cu niște mir: „Că șterge [illegible] cu milosteniile păcatele tale" (Dan. 4).

4-8 "Zis-a drept aceea unul din ucenicii Lui, Iuda al lui Simon din Iscariot, carele vrea să-L vândă pre El: Pentru ce acest Mir nu s-a vândut cu trei sute de dinari şi să se fi dat săracilor? Iar aceasta o a zis, nu că pentru săraci îi era lui grijă, ci căci fur era şi punga avea, şi ce se punea întrânsa lua. Şi a zis Iisus: Lasă o pre dânsa, spre ziua îngropării Mele l-a păzit pre acesta. Că pre săraci pururea îi aveţi cu voi, iar pre Mine nu Mă aveţi pururea."

Iubitor de arginţi fiind Iuda, prihăneşte chipul cinstei. Ca pentru ce nu argint, zice, ai adus, ca să pot fura, ci Mir?

Dar cum alt Evanghelist zice, că toţi ucenicii au zis aceasta? (Matei 26). Deci zicem că şi toţi au zis, dar nu cu această socoteală, cu care acesta.

Şi nu-l vădeşte pe el Domnul, măcar deşi îl ştia pe el că cu socoteală tâlhărească a zis aceasta. Că nu voia să-l ruşineze pe el, învăţându-ne şi pe noi ca îndelung să răbdăm către unii ca aceştia.

Iisus cu chip smerit îl înfruntă pe el pentru vindere, şi cum că pentru iubirea de argint va să-L dea pe El spre moarte, drept aceea pomeneşte şi de îngropare, îmboldind inima lui cea neînţelegătoare, ca doară se va îndrepta. Încă şi cuvântul ce se aduce pe urmă, o înţelegere cu aceasta arată: "Că pe săraci zice, pururea îi aveţi cu voi, iar pe Mine nu Mă aveţi pururea." Căci mai în grab Mă voi duce, zice, în grabnică Mi Mie moartea. Deci de îţi sunt ţie îngreunătoare şi însărcinătoare îţi este cinstea ţie cea către Mine, aşteaptă puţin, şi te vei izbăvi de Mine şi atunci vei fi cunoscut, de ai trebuinţă de vinderea Mirului pentru săraci.

Dar pentru care pricină, fiindcă era el iubitor de argint şi fur, i-a încredinţat lui Domnul grija banilor? Pentru însăşi

aceasta cu adevărat, căci era fur, ca să-i taie toată pricinuirea lui. Că nu putea să zică cum că pentru dragostea banilor L-a vândut, ca de ajuns avea mângâierea cea din pungă. Dar şi punga având nu era credincios, ci purta adică, fura pe cele ce se puneau, şi fur era de cele sfinte, răpind pe cele ce se dau la trebuinţa cea Dumnezeiască.

Auză furii de cele sfinte, ai căruia părţi sunt, şi capul răutăţii este cel ce mai pe urmă a vândut pe Domnul.

Vezi unde duce iubirea de argint? La vindere. Bine zice dară Pavel: "Rădăcina tuturor răutăţilor o a numit pe aceasta, ca pe cea ce a vândut pe Domnul, şi în toate zilele face aceasta" (1 Tim. 6).

Iar unii zic că lui Iuda i s-a dat slujba banilor, ca unui mai mic decât ceilalţi, că slujba banilor mai mică este decât a învăţăturii, precum şi la Fapte zic Apostolii: "Nu este cu cuviinţă nouă, lăsând cuvântul, să slujim meselor" (Fapte 6).

9-11 "Şi a înţeles norod mult din Iudei, că acolo este, şi au venit nu pentru Iisus numai, ci ca să vadă şi pre Lazăr pre care l-a înviat din morţi. Şi s-au sfătuit Arhiereii, ca şi pre Lazăr să-l omoare, că mulţi pentru el mergeau din Iudei, şi credeau în Iisus."

Voitorii de bine erau aceştia ce au venit la Domnul, iar nu ca ceilalţi voitori de rău şi turburaţi. Că au venit, zice, nu pentru Iisus numai, ci ca să vadă şi pe Lazăr. Căci cu adevărat prea mare fiind minunea, mulţi voiau să fie văzători şi celui ce a înviat, poate nădăjduind ei să audă de la Lazăr şi pentru cele din iad.

Iar fariseii aşa de împietriţi erau, cât nu numai pe Iisus, ci şi pe Lazăr voiau să-l omoare, fiindcă s-a făcut multora pricinuitor de mântuire, cu minunea ce s-a făcut la dânsul trăgând la credinţă pe cei mai fără de vicleşug. În acest chip şi facere de bine de lua va cineva, vină se socotea la dânsul. Iar mai vârtos îi mâhnea pe ei aceasta, căci fiindcă sosise praznicul toţi alergau în Betania, şi se făceau ascultători ai minunii, şi singuri văzători ai celui ce a înviat.

12,13 "Iar a doua zi mulţimea norodului care venise la praznic, auzind că vine Iisus în Ierusalim, au luat stâlpări de finic, şi au ieşit întru întâmpinarea Lui, şi strigau: "Osana, bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului, Împăratul lui Israil" (Mat. 19; Marcu 11; Luca 21)

După ce puţin S-a dus Domnul în pustie ca să stingă mânia ucigătorilor, iarăşi vine de faţă, şi tuturor se arată. Că se apropia acum vremea patimii, şi nu se cuvenea să Se mai ascundă El, ci să Se dea pe Sineşi pentru mântuirea lumii.

Că vezi urmarea patimii, a înviat pe Lazăr, pe aceasta minune mai pe urmă păzind-o care este mai mare decât toate. Dintru aceasta mulţi alergau şi credeau, şi crezând mulţi, zavistia mai mare se aţâţa, iar din aceasta – sfatul de pierzare [illegible] auzind norodele zice, că vine Iisus l-au întâmpinat pe El cu slavă pentru minunea ce făcuse cu Lazăr, cinste cu adevărat mai mare dându-i [illegible], decât cum se cuvenea să se dea unui om simplu. Cu nu [illegible] mai aveau pe El ca pe un prooroc, căci pe care prooroc aşa nu cinstit părinţii lor vreodată. Drept aceea şi ziceau: Osana, bine este cuvântat Cel Ce vine întru numele Domnului.

Iar din aceste cuvinte socotim [illegible] adică, că Dumnezeu este, pentru că "Osana" se tâlcuieşte "O, mântuieşte". Precum şi în Psalmul 117 de cei "70" cuvinte se află tâlmăcit. Pentru că cel evreiesc Osana având, cei elineşte "O, Doamne

mântuieşte" are. Iar a mântui numai al lui Dumnezeu lucru este, şi către Dânsul s-a zis aceasta: "Mântuieşte-ne pe noi Doamne Dumnezeul nostru". Şi de pretutindenea ar fi putut înţelege cineva, că mântuirea numai lui Dumnezeu singur o dă Scriptura.

Deci întâi, aceasta arată cel ce zic la Hristos graiurile lui David, cum că Dumnezeu este, apoi, cum că este şi adevărat Dumnezeu. Că "Cel Ce vine" zice, nu cel ce se aduce. Pentru că aceasta este a slugii oarecum, iar "a veni" este a Stăpânului. Încă şi prin ceea ce au zis: "Întru numele Domnului", însăşi aceasta arată, că Dumnezeu adevărat este El, că nu întru nume de slugă, ci de Domn zic ei că vine el.

Şi încă arată că nu este potrivnic lui Dumnezeu, ci întru numele Tatălui a venit, precum cu adevărat şi Însuşi Domnul zice: "Eu am venit întru numele Tatălui Meu, iar altul va veni întru numele său" (Ioan 5)

Încă şi Împărat a lui Israil Îl numeau pe El, poate simţind împărăţie nălucind ei, cu nădăjduind ca se va scula oarecarele împărat mai mare decât firea cea omenească, care îi va izbăvi pe ei din stăpânirea Romanilor (Zah. 9; Isaia 62, 11).

14-16 "Şi aflând Iisus un asin, a şezut pre el, cum este scris: "Nu te teme fiica Sionului, iată Împăratul tău vine la tine şezând pe mânzul asinei. Iar pe acestea nu le-au cunoscut ucenicii Lui mai înainte, ci după ce s-a proslăvit Iisus, atunci şi-au adus aminte, că acestea erau pentru El scrise şi acestea I-au făcut Lui"

Cum alţi evanghelişti zic că Domnul a zis către ucenici "Dezlegând mânzul să-l aduceţi la Mine" (Mat. 21, 2, Marcu 11, 2, Luca 19). Iar Marcu aici nimic de acest fel nu zice, ci aşa simplu zice: "Aflând Iisus un asin"? Şi ce este aceasta? Au doară nu se unesc? Ci acela zicând mai pe larg, acesta mai pe scurt a zis, "Aflând Iisus un asin". Cu după ce s-a dezlegat de ucenici şi s-a adus, l-a aflat şi a şezut pe el.

Care prin aceasta şi proorocia a împlinit, a lui Zaharia, cel ce zice: "Nu te teme fiica Sionului, iată Împăratul tău vine la tine şezând pe mânz de asină". Căci fiindcă mai de multe ori cei ce împărăţeau în Ierusalim, erau nedrepţi şi asupritori, zice Proorocul: "Nu te teme Sioane, că împăratul cel ce de mine ţi se prooroceşte ţie nu este acest fel, ci blând şi smerit, şi nimic trufaş nu arată.

Şi se cunoaşte din aceasta, că vine şezând pe mânz de asină. Că nu oaste aducând după sine a intrat, ci călare fiind pe mânz de asină.

Încă a şedea El pe asină era şi semn de ceea ce vrea să fie. Că necurat cu adevărat era dobitocul acesta în Lege (Levitic 11), dar era semn al norodului celui necurat al neamurilor pe care a şezut Iisus Cuvântul lui Dumnezeu, supunându-l pe neînduplecatul şi neînvăţatul acela ca pe un mânz, zic pe norodul cel nou pe care l-a şi adus la Ierusalimul cel adevărat după ce s-a făcut supus Lui şi plecat. Că au doară pe cei din neamuri nu i-a adunat Domnul la Cer, făcându-se ei norod al Lui şi supunându-se propovăduirii?

Vestean încă şi fariseii poate că şi biruitor S-a făcut El şi morţii, fiindcă a înviat pe Lazăr, finic se dădea biruitorilor în lupte. Dar poate arăta şi cum că Cerescul este Cel Ce se lăuda, şi din înălţime a venit. Că numai el din ceilalţi copaci se întinde până la însuşi Cerul, ca să zic aşa, şi la înălţime odrăsleşte, în vârf făcând odrasle albe, iar la tulpină şi la

cele din mijloc până în vârf este aspru, şi cu anevoie de suit, pentru boldurile ce are pe crăci.

În acest chip şi cel ce se suie spre cunoştinţa Fiului şi Cuvântului lui Dumnezeu aspră o va afla pe aceasta, şi cu anevoie de suit, căci călătoreşti prin ostenelile faptei celei bune, iar după ce va ajunge la înălţimea cunoştinţei, va întâmpina pe lumina cea strălucitoare a cunoştinţei de Dumnezeu, şi pe descoperirea celor negrăite ca pe nişte odrasle de finic prea albe.

Iar tu minunează-te de evanghelist, cum nu se ruşinează, ci vădeşte pe cea mai dinainte necunoştinţă a Apostolilor. Că pe acestea, zice, nu le-au cunoscut ucenicii Lui mai înainte, ci după ce Iisus S-a proslăvit. Iar "proslăvire" numeşte pe Înălţarea ceea ce s-a făcut după Cruce şi după Patimă. Atunci dar cu adevărat au cunoscut prin venirea Duhului, că pentru Dânsul era scris. Căci cum că erau scrise poate că ştiau, dar cum că pentru Hristos, aceasta spre folosul lor era tăinuit de ei, că de ar fi ştiut, s-ar fi smintit pentru Dânsul când se răstignea, fiindcă Împărat propovăduindu-Se de Scriptură, vedea ca acesta pătimeşte.

17-19 "Mărturisea drept aceea norodul (Adică norodul celor ce atuncea au crezut, mărturisea lui norodului celor ce au auzit, l-a întâmpinat pe El împreună cu acela Zigadinos) care era cu El, când pe Lazăr l-a strigat din mormânt, şi l-a sculat pre el din morţi. Pentru aceea L-a şi întâmpinat pre El norodul, căci a auzit că El a făcut această minune. Deci au zis fariseii între dânşii: Vedeţi că nimic nu folosiţi, iată lumea merge după Dânsul".

Norodul, zice, cel ce a văzut minunea ce s-a făcut la Lazăr, martor era şi propovăduitor al puterii Lui, pentru aceea l-a şi întâmpinat pe El cu slavă, cei ce au auzit să o făcut El minunea aceasta, adică cei ce au crezut, că de n-ar fi crezut nicidecum aşa de năprasna s-ar fi prefăcut.

Încă fariseii cei ce zic: "Vedeţi, că nimic nu folosiţi!" nu din răutate zic aceasta, ca nu erau din cei ce cugetau rele împotriva Mântuitorului, ci şi voitori de bine se pare că sunt, dar însă fără de îndrăzneală, pentru aceea neculezând arătat să se împotrivească celor ce se lucrau asupra Domnului, din sfârşitul lucrului se ispitesc a-i opri pe ei, ca cum ar zice cu aceştia ne fi zis: Ce folos este vouă din vrăjmăşie cele multe asupra omului acestuia? Ca pe cât voi îl vrăjmăşiţi, pe atâta el creşte, şi slava lui sporeşte. Că lumea, adică toată mulţimea, după dânsul merge. Drept aceea fiindcă nimic nu isprăviţi, încetaţi de vrăjmăşie ca să nu călcaţi legea în zadar.

20-24 "Şi erau oarecare elini din cei ce se suise să se închine la praznic. Aceia au venit la Filip care era din Betsaida Galileei, şi l-au rugat pre dânsul zicând: Doamne, vrem să vedem pe Iisus. Venit-a Filip şi a spus lui Andrei, şi iarăşi au spus lui Iisus. Iar Iisus a răspuns lor zicând: A venit ceasul ca să se proslăvească Fiul omului. Amin, Amin grăiesc vouă: Grăunţul de grâu căzând pre pământ, de nu va muri, el singur rămâne, iar de va muri, multă roadă aduce" (Iar moartea a grăunţi, să înţelegi şi stricăciunea lui. (Zigadinus).

Pentru frumuseţea Bisericii, şi pentru cele minunate ce se vorbeau de Iudei, mulţi şi din elini se suise să se închine. Iar aceştia aproape erau de a se face şi nemernici adică de a veni la credinţa Iudeilor. Deci vestea cea pentru Iisus dându-se pretutindeni, au venit ei la Filip şi l-au rugat pe el ca să vadă pe Iisus.

Iar el, (dar însă vezi smerenie şi buna rânduială), spune lui Andrei, ca celui ce era mai întâi decât dânsul. Şi acela nu răpeşte vestirea, nici arată stăpânire, ci împreună luând şi pe Filip, aşa îndrăzneşte şi vesteşte Domnului, atâta bună rânduială şi dragoste se afla între dânşii!

Ce zice dar Domnul? Fiindcă ucenicilor poruncise să nu meargă în calea păgânilor (Matei 10) şi vedea acum pe păgâni că vin la Dânsul, (pentru că elinii cei ce voiau să-L vadă pe Dânsul, păgâni erau cu adevărat), iar pe Iudei îi ştia că Îl vrăjmăşesc pe El, zice: Vremea este de acum să merg la Patima, că a venit ceasul Crucii, ca să se proslăvească Fiul Omului. Pentru că ce folos este, pe păgânii cei ce vin la noi să nu-i primim, iar la Iudeii cei ce ne urăsc şi ne gonesc să mergem? Deci fiindcă cei din păgâni vin la noi, acum dar este ceasul să Mă răstignesc. Deci voi da voie Iudeilor să aducă sfârşitul sfaturilor lor şi îi voi lăsa pe ei să Mă răstignească pe Mine, ca fără de pricinuitori să fie pe urmă, fiindcă cu dreptate i-am părăsit pe ei ca pe nişte răstignitori împreună şi ucigaşi ai Mei, şi la păgâni M-am dus, care acum au început a veni la învăţătura Mea. Că foarte cu nedreptate este, păgânilor celor ce însetează de cuvânt şi de mântuire, a nu le da plinire, iar pe Iudeii cei ce leapădă de la ei pe cele date şi vrăjmăşesc pe Făcătorul de bine a-i ruga.

Apoi ca să nu se smintească ucenicii că după ce au început păgânii a veni, atuncea şi moare, zice: că singură aceasta mai vârtos a muri Eu, va înmulţi pe credinţa păgânilor. Că precum Grăuntul de Grâu, când se va semăna şi va muri, atuncea roadă multă aduce, aşa cu adevărat şi moartea Mea multă roadă va aduce întru credinţa păgânilor. Deci nimeni să nu se smintească, căci venirea păgânilor prin moartea Mea nu se va opri, ci din pilda grăuntelui de grâu să creadă, căci căderea cea întru moartea Mea se va face adăugire a celor ce vor crede. Că de se face aceasta la Grăunţ, cu mult mai vârtos la Mine. Că după ce Eu voi muri şi voi învia mai mult voi arăta puterea Mea prin înviere, şi toţi ca lui Dumnezeu vor crede Mie.

25,26 "Cel ce-şi iubeşte sufletul său, îl va pierde pe el şi cel ce îşi urăşte sufletul său în lumea aceasta, în viaţa cea veşnică îl va păzi pre el. De slujeşte cineva Mie, Mie să urmeze şi unde voi fi Eu, acolo şi sluga Mea va fi. Şi de va sluji cineva Mie, îl va cinsti pre el Tatăl Meu"

Fiindcă aproape de Patima era Domnul, şi ştia pe ucenici că vor fi plini de întristare, pentru aceasta zic că: Atâta nu se cuvine vouă să vă întristaţi pentru moartea Mea, cât şi voi singuri de nu veţi muri, nici un folos nu veţi avea. Încă şi tot omul care cu dragoste se află către această viaţă de acum, şi îşi iubeşte sufletul său, adică face poftele lui cele necuviincioase, şi mai presus de ceea ce se cuvine îl face bun lui şi nu defaimă moartea, îl va pierde pe el. Iar cel ce îl urăşte pe el, adică, cel ce nu se supune lui, nici se pleacă, îl va păzi pe el în viaţa veşnică. Şi vrând să arate pe urăciunea cea mare care se cuvine să se facă către poftele sufletului, a zis aceasta "Cel ce-şi urăşte". Pentru că ale celor ce-i urâm, nici faţa nu o vedem, nici glasul a-l auzi nu suferim. Deci aşa se cuvine să ne aflăm către poftele cele necuvântătoare ale sufletului, cât cu urăciune desăvârşit să le urâm pe ele.

Iar prin ceea ce zice: "Cel ce-şi urăşte sufletul său în lumea aceasta" arată că vremelnic este lucrul. Căci fiindcă porunca se părea că este ucigătoare şi crudă, îl mângâie pe el prin ceea ce adaugă: "în lumea aceasta". Că nu vreme fără de

sfârşit poruncesc, zice, să-ţi urăşti sufletul, ci în lumea aceasta trecătoare întoarce-te despre dânsul, care îţi porunceşte ţie cele necuviincioase.

Şi adaugă pe urmă folosul: "în viaţa veşnică – zice – îl va păzi pe el". Urăşti vremelnicele dar în veci îl păzeşti vieţuind el viaţa cea Dumnezeiască. Şi mai mult încă îndemnându-l pe el spre defăimarea vieţii acesteia de acum, şi împotriva morţii îmbărbătându-l, zice: "Cela ce-mi slujeşte Mie, Mie să-Mi urmeze", adică gata să fie spre moarte, precum Eu. Căci "urmare" aici zice pe cea prin lucrări. Apoi şi mângâierea: "Unde sunt Eu, acolo va fi şi sluga Mea". Dar unde este Hristos? În ceruri. Deci cela ce prin moarte îi urmează Lui şi nu se pironeşte către lumea aceasta, acolo va fi în Ceruri. Pentru că "sus" şi "jos" sunt potrivnice una alteia. Cel ce iubeşte să fie jos, sus nu va fi, iar cela ce fuge de cele de jos şi de lume, sus şi în ceruri va fi. "Că de-Mi slujeşte cineva Mie, cinsti-l-va pe el Tatăl Meu" zice. N-a zis că: Eu îl voi cinsti pe el, ci Tatăl, arătând prin aceasta că adevărat Fiu este. Căci ca pe un slujitor al Fiului Celui Adevărat, îl va cinsti pe el Tatăl Cel Adevărat. Încă şi cum că nu este El potrivnic lui Dumnezeu arată prin aceasta. Că Dumnezeu şi Tatăl n-ar fi cinstit pe acela care este slujitor potrivnicului Său.

Deci să nu iubim pe sufletul nostru, cât să-l păzim pe el de primejdiile cele pentru adevăr, şi să nu vedem noi să pătimească el rău pentru bine, ci fiindcă suntem slugi ale lui Hristos, să-l dăm pe el la primejdiile cele pentru adevăr şi vom fi cu adevărat întru cele ce este Hristos. Cum nu iubea vredniciile cele cuviincioase lui Dumnezeu zic, căci Acela este din Fire Dumnezeu, ci întru cele ce este cu putinţă a se împodobi firea omenească. Adică Acela este Dumnezeu din

Fire, nu după puterea de fii şi după Dar.

27,28 "Acum sufletul Meu s-a turburat, şi ce voi zice? Părinte, mântuieşte-Mă pe Mine de ceasul acesta. Ci pentru aceasta am venit la ceasul acesta. Părinte, proslăveşte numele Tău. Deci a venit glas din Cer: Şi L-am proslăvit şi iarăşi Îl voi proslăvi"

Ce este aceasta ce zice? Că se pare ca Luişi El grăieşte împotrivă. Pentru că Cela ce mai sus spre moarte se părea că îndemna, şi sfătuia să urâm sufletul. Acesta acum se turbura, zice văzând să moară, care lucru nu este al unuia ce îndeamnă spre moarte, ci al unuia ce opreşte. Dar de vei socoti bine, vei afla că şi aceea, adică a se turbura El, îndemnare este spre a nu băga în seamă moartea. Căci ca să nu poată zice cineva, că El afară de patimile omeneşti fiind, cu lesnire filosofează pentru moarte, şi ca cela ce este afară de primejdii, îndeamnă pe alţii, arată că şi El Însuşi de lucrurile cele omeneşti S-a ispitit, şi de firea noastră S-a împărtăşit, măcar deşi fără de păcat. Pentru aceasta măcar de se şi întristează şi se turbură ca un om ce fireşte este iubitor de viaţă, dar însă nu fuge de moarte, ca ceea ce este pentru mântuirea lumii. "Ci pentru aceasta zice am venit la ceasul acesta, ca să primesc moartea cea pentru toţi"

Şi ne învaţă pe noi arătat prin aceasta, ca şi noi măcar de ne şi turburăm măcar de ne şi întristăm, însă să nu fugim de moartea cea pentru adevăr. de vreme ce şi Eu, zice Mă turbur (că om după adevăr sunt, şi las firea să-şi arate cele ale sale), dar însă nu zic către Tatăl ca să Mă izbăvească de ceasul acesta, ci ce zic Părinte, proslăveşte numele Tău, adică, Binevoieşte ca să primesc Eu Crucea, şi primejdia cea pentru mântuirea tuturor

Şi vezi că a muri pentru adevăr slavă îi Dumnezeu o a numit pe aceasta. Pentru aceea şi Tatăl zice: "Şi L-am proslăvit, zice, şi iarăşi voi proslăvi, Că şi cu minunile cele ce s-au făcut mai înainte de Cruce întru numele Meu te-am proslăvit. Şi iarăşi întru însăşi Crucea prin Tine minuni făcând Iarăşi Te voi proslăvi. Şi după îngropare înviindu-Te pe Tine, şi pe Duhul cel Sfânt trimiţându-L, încă mai proslăvit şi numele Meu şi pe Tine Te voi face

Iar unii aceasta ce zice "Acum sufletul Meu S-a turburat" nu o au înţeles, că se zicea ca cum Iisus s-ar fi temut de moarte după omenire, ci zic ca unul ce mai înainte văzând El căderea neamului celui nemulţumitor al Iudeilor şi mâhnindu-se pentru dânşii, şi fiindu-I milă, şi purtând grijă, se turbură pentru ei, şi se întristează Iubitorul de oameni. Ca nu se teme de moarte zic ei, de vreme ce ştia pentru ce pricină a venit la noi, precum şi Însuşi zice "Pentru aceasta am venit la ceasul acesta" Că în alt chip cum ar fi îndemnat pe alţii zicând "Nu vă temeţi de cei ce ucid trupul"? (Matei 10)

29-33 "Iar norodul carele sta şi auzea, a zis: Tunet se făcu. Alţii zicea: Înger i-a grăit lui. Răspuns-a Iisus şi a zis: Nu pentru Mine S-a făcut glasul acesta, ci pentru voi. Acum este judecata lumii acesteia. Acum stăpânitorul lumii acesteia se va goni afară. Şi Eu de Mă voi înălţa de pre pământ, pre toţi voi trage la Mine. Iar aceasta zicea, însemnând cu ce moarte vrea să moară"

Cei mai mulţi şi mai groşi fiind şi mai neînvăţaţi le s-a părut că tunet a fost glasul acela măcar că înţeles şi lămurit a fost, căci îndată au uitat cuvintele glasului, şi numai sunetul aceluia ţineau minte.

Iar alţii au ţinut minte şi cuvintele acelea ale glasului, zic adică „Şi am proslăvit şi iarăşi voi proslavi". Iar gloata, nepricepând care este înţelegerea cuvintelor acestora, socotea cum că înger i-a grăit Lui. Pentru aceasta şi cum că cu anevoie de înţeles sunt ale acestea, ca cele ce de înger s-au grăit.

Iar Iisus zice: „Nu pentru Mine, ci pentru voi s-a făcut glasul acesta". Că Eu nu aveam trebuinţă de a Mă învăţa, cum că a proslăvit Tatăl şi iarăşi va proslăvi numele Său. Iar voi aveţi trebuinţă de a vă învăţa, cum că Eu nu sunt potrivnic lui Dumnezeu, ci spre proslăvirea numelui lui Dumnezeu. Că dacă prin Mine va să se proslăvească numele lui Dumnezeu, cum sunt potrivnic lui Dumnezeu? Pentru voi dară s-a făcut glasul, ca să cunoaşteţi că spre proslavirea lui Dumnezeu sunt. Şi de nu puteţi să cunoaşteţi, măcar întrebaţi şi învăţaţi vă cele ce nu ştiţi.

Iar aceasta ce a zis: „Acum este Judecata lumii acesteia" se pare că nu se potriveşte cu cele mai înainte de aceasta. Că ce potrivire are aceasta cu aceea: Am proslăvit şi iarăşi voi proslăvi? Dar cu adevărat se potriveşte. Că de vreme ce a zis mai sus Tatăl că „Voi proslăvi", ne arată acum Domnul chipul proslăvirii. Dar care este acesta? „Ca să se scoată afară stăpânitorul lumii acesteia", şi să se biruiască şi să se judece lumea, adică să se facă izbândă asupra ei. Iar ceea ce zice în acest chip este: Acum judecată şi izbândire a lumii acesteia se face. Că de vreme ce diavolul morţii a supus lumea, pe toţi oamenii vinovaţi făcându-i păcatului. Iar Mine, zice, venind şi păcat neaflând în Mine, iar morţii şi pe Mine deopotrivă ca şi pe ceilalţi supunându-Mă, se va osândi de Mine, şi aşa Eu voi face izbândire lumii. Că celorlalţi întru păcat le-a adus moartea, dar întru Mine ce a

vazul de acest fel, precum între ceilalţi, ca şi pe Mine să Mă omoare? Deci a lumii judecată, adică izbândire acum de Mine se face, pentru că pe cela ce i-a omorât pe toţi, apoi a ucis şi în Mine Cel fără de vină, omorându-l Eu, izbânditor voi fi al tuturor celor ce s-au omorât de dânsul, şi se va goni afară tiranul prin moartea Mea fiind osândit.

Pentru ca acest cuvânt „Se va goni afară" s-a zis după însemnarea celor ce se osândesc în judecaţi, şi din divan se scot afară. Încă şi aşa se înţelege pe acest cuvânt, „Se va alunga", adică, întru întunericul cel mai dinafară.

Dar şi din stăpânirea cea cu tiranie ce are asupra oamenilor se va scoate afară, şi se va lipsi şi nu va mai împărăţi în ei, şi în sufletele lor, şi în trupul cel muncitor, precum mai înainte, ci pe toţi Eu îi voi trage la Mine, de Mă voi înălţa pe Cruce. Că toţi şi cei din păgâni, la credinţa cea întru Mine se vor trage. Că de vreme ce ei singuri nu pot să vie la Mine, fiindcă sunt ţinuţi de tiranul, Eu după ce îl voi birui pe el şi-l voi goni afară, şi voi tăia vinele puterii lui celei asupra oamenilor, îi voi trage şi nevrând el. Care aceasta întru alt loc şi „răpire" o a numit: „Că nimeni, zice, nu poate vasele celui tare să le răpească, de nu va lega pe cel tare" (Marcu 3, 27).

Şi zicea şi aceasta: „De Mă voi înălţa", însemnând cu ce moarte avea să moară, adică că să se răstignească, că aceasta însemna înălţarea Crucii.

34, 36. „Răspuns-a Lui norodul: Noi am auzit din Lege că Hristos petrece în veci. Şi cum Tu zici, că se cuvine să se înalţe Fiul Omului? Cine este acesta Fiul Omului? Deci a zis lor Iisus: Încă puţină vreme este Lumina cu voi. Umblaţi până când aveţi Lumina, ca să nu vă cuprindă pre voi întunericul. Cel ce umblă întru întuneric nu ştie unde merge. Până când aveţi Lumina, credeţi în Lumină, ca să fiţi fii ai Luminii."

Socotind ei că vor birui pe Domnul, şi Îi vor astupa gura, ca şi cum n-ar fi El Hristos cel adevărat, zic: De vreme ce Hristos este fără de moarte, iar Tu zici pentru Sineţi că vrei să mori, cum dar Te vom crede că eşti Hristos?

Iar aceasta din răutate o ziceau, pentru că Scriptura, pe care ei Lege o numesc, nu numai de înviere, ci şi de Patimă face pomenire. Pentru că Isaia pe amândouă le pune: Patima adică şi moartea, aşa zicând: "Ca o oaie spre junghiere S-a adus" (Isaia 53, 7), iar pe Înviere grăind: "Domnul vrea să-L curăţească pe El de rană, şi să-I arate pe El Lumină" (Isaia 53, 10). Şi David de moarte împreună şi de înviere face pomenire: "Nu vei lăsa, zice, sufletul Meu în iad" (Psalm 15, 10). Încă şi Patriarhul blagoslovind pe Iuda, pentru Hristos a proorocit: "Culcându-Se a adormit ca un Leu şi ca un pui de Leu, cine Îl va deştepta pe El?" (Facere 59, 9).

Deci tăgăduind ei Patima şi pe nemurire mărturisind-o la Hristos, cu vicleană socoteală ziceau aceasta: Noi ne-am învăţat din Lege (adică din Scriptură (că se zice toată Scriptura, precum de multe ori am zis, Lege) că Hristos petrece în veci. Cum se cuvine v-aţi învăţat aceasta, ca petrece în veci, şi ca un Dumnezeu petrece şi după Înviere; dar de Patima Lui nu v-aţi învăţat? Şi cum? Fiindcă aceleaşi Scripturi, precum am arătat, de amândouă împreună învaţă? Cum dar zic ei: Tu zici că se cuvine să se înalţe Fiul Omului? Vezi că şi din cele ce se ziceau întunecat de Domnul multe înţelegeau ei, precum cu adevărat şi aceasta: "Să se înalţe" au înţeles-o că pentru Cruce zice. Aşa cu adevărat

multe înţelegeau, dar din răutatea cea de bună voie se prefăceau ca nu ştiu.

Socoteşte încă şi ce zic: Cum Tu zici că se cuvine să se înalţe Fiul Omului? Că plin de răutate este cuvântul acesta al lor, ca cum aceasta ar fi zis: Nici ştim pentru cine zici, şi cine este Fiul Omului, dar însă arătăm adevărul, că cela ce va să se înalţe, oricine ar fi, nu este Hristos, căci cum ar fi, de vreme ce Scripturile zic că Hristos este fără de moarte?

Ce zice dar Domnul? Astupând gurile lor şi arătând că Patima nimic nu zăticneşte de aceasta, adică de a petrece El în veci, zice: "Încă puţină vreme Lumina cu voi este". Că "Lumină" pe Sineşi Se numeşte. Deci precum lumina soarelui nu se pierde cu totul, ci apunând iarăşi răsare, aşa şi moartea Mea, nu este stricăciune, ci apunere şi mutare, şi iarăşi voi răsări din Înviere. Pentru aceasta dar fiindcă Patima nimic nu zăticneşte de a fi Eu veşnic, iar Scripturile mărturisesc pentru Hristos că este veşnic, deci dacă Eu sunt Hristos, măcar şi patima de o voi suferi, că Lumină sunt, şi de voi şi apune iarăşi voi răsări. Deci voi umblaţi până când aveţi Lumina, adică credeţi întru Mine.

Şi care vreme zice aceasta? Pe cea mai înainte de Cruce sau pe cea după Cruce? Arătat că amândouă. Ca umblaţi, zice, şi credeţi întru Mine şi mai înainte de Mă veţi răstigni, şi după Cruce. Că aceasta arată când zice: "Până când aveţi Lumina", adică până când puteţi crede în Mine, ca puteţi şi acum înainte de Cruce şi după aceea a crede în Mine, care sunt Lumină. Iar cel ce umblă întru necredinţă, nu ştie unde merge. Căci câte Iudeii acum fac, şi nu ştiu ce fac, ci ca întru întuneric umblând, li se pare că merg pe cale dreaptă, însă pe cea împotrivă păşesc, sâmbătă păzind şi tăiere împrejur. Dar nu așa cei ce au crezut, ci întru Lumină umblă, toate cele de mântuire făcând, că de umbra lor fugă și de ceața cuvintelor celor întunecoase nu s-au stăpânit, și au venit la Lumina care era tăinuită și acum s-a descoperit, și s-au făcut ei fii ai Luminii, adică ai lui Hristos. Că zice: "ca fii ai Luminii să vă faceți", adică fii ai mei, precum cel întru început a zis Evanghelistul că de la Dumnezeu s-au născut oarecare (Ioan 1, 13). Iar aici fii ai Luminii îi numește, adică ai lui Hristos.

Rușineze-se dar Arie și Eunomie, că una este lucrarea Tatălui și a Fiului, și de aici se arată (Isaia 53, 1; Isaia 6, 10).

36-40 "Acestea a grăit Iisus, și mergând S-a ascuns de dânșii. Și atâtea semne făcând El înaintea lor nu credeau în Trânsul, ca să se plinească cuvântul Isaiei prorocului, pre care l-a zis: Doamne, cine a crezut auzului nostru? Și brațul Domnului cui s-a descoperit? Pentru aceasta nu puteau să creadă, că iarăși a zis Isaia: Au orbit ochii lor, și a împietrit inima lor, ca să nu vadă cu ochii, nici să înțeleagă cu inima, și să nu se întoarcă să-i vindec".

Pentru ce S-a ascuns de dânșii? Că acum n-au ridicat pietre asupra Lui, nici nu au hulit ei ceva într-acel chip precum mai nainte. Pentru ce s-a ascuns? În inimile lor intrând, a văzut mânia lor cea sălbatecă, măcar deși nimic nu grăiau ei. Deci Se ascunde ca să potolească pizma, căci cum că nu credeau ei pizmuind, a însemnat Evanghelistul zicând: "Și atâtea semne făcând El nu credeau în Trânsul".

Căci cu adevărat nu de mică răutate este lucrul acesta, a nu crede la atâtea semne. Și atâtea semne, zice, pe care le-a lăsat Evanghelistul.

Deci S-a ascuns Iisus, ca să potolească pizma lor, încă și

ca să dea lor vreme și îndeletnicire ca întru liniște să socotească cuvintele Lui și lucrurile. Că așa, de ar fi vrut ei, ar fi putut veni întru cunoștința mărimii Dumnezeirii Lui. Că măcar deși pe necredința lor mai nainte o a cunoscut, dar încă cele ce se cuveneau Lui toate le făcea, și Se da în laturi, precum s-a zis, vreme dând lor de a socoti.

Obicei este și aceasta al Scripturii, pe părăsirea lui Dumnezeu a o zice ca o lucrare a Lui. Ca aceasta ce zice: "Au orbit ochii lor și a împietrit inima lor", însemnează că i-a părăsit a se orbi ochii lor și a se împietri inima lor ca a unor [illegible]. Că pe oameni nu trage cu sila pentru stăpânirea cea de sine a fiecăruia. Acest fel este și cela ce zice: "Împietrind voi împietri inima lui Faraon" (Ieșire 4, 21), și "Ai abătut cărările noastre de la calea Ta" (Psalm 43), și "Ne-ai rătăcit, Doamne, de la calea Ta" (Isaia 63, 17). Și multe obiceiuri de acest fel sunt în Scriptura cea veche. Asemenea încă este și ceea ce zice Pavel: "Că i-a dat pe ei Dumnezeu întru minte neiscusită" (Romani 1, 28), și "i-a dat pe ei Dumnezeu întru patimi de ocară" (Romani 1, 26). Că Dumnezeu nu numai nu face nimic ca de acest fel, ci nici ne lasă pe noi, de nu Îl vom lăsa noi pe El. Că zice: "Au nu păcatele voastre deosebesc între Mine și între voi?" (Isaia 59, 2). Și iarăși zice: "Ai uitat Legea Dumnezeului Tău, te voi uita și Eu pe tine" (Osea 4, 6). Și David: "Iată cei ce se depărtează pe sine de la Tine vor pieri" (Psalm 72, 26). Și Mântuitorul iarăși zice în Evanghelie către Ierusalim: "De câte ori am vrut să adun pe fiii tăi — și n-ați vrut" (Matei 23) (Zigadinus).

Iar aceasta ce zice: "Nu credeau în Trânsul, ca să se plinească cuvintele Isaiei", nu este cuvânt arătător de pricină, ci de întâmplare însemnător precum de multe ori am zis.

Că nu pentru aceasta nu erau ei să creadă lui Hristos, pentru că mai nainte a zis de dânşii Isaia, ci pentru că cei să nu creadă ei, pentru aceasta mai nainte a zis de dânşii proorocul.

Iar aceasta ce zice: "Nu puteau să creadă că iarăşi a zis Isaia pentru dânşii", aceeaşi înţelegere are. Ca prin toate acestea, aceasta vrea să arate: Că Scriptura nemincinoasă este, şi cum că cele ce mai nainte a zis Isaia, nu într-alt chip s-au întâmplat, ci precum a zis.

Căci ca nu cineva să poată zice şi să se îndoiască: Pentru ce a venit Hristos dacă a ştiut că nu era să-I creadă Lui Iudeii, aduce şi pe Proorocii care mai nainte au zis aceasta, şi cum că şi Hristos a ştiut necredinţa lor, dar însă a venit ca să nu aibă răspuns pentru păcatul lor, nici să poată zice, că de ar fi venit, am fi crezut.

Iar aceasta "Nu puteau să creadă" în loc de "Nu voiau" s-a înţeles, pentru că omul cel rău şi viclean, nu poate să creadă, până când în acest fel va fi, până când adică voieşte şi alege cele rele.

Iar când auzi că "Dumnezeu a Orbit Ochii lor şi a împietrit inima lor" să nu socoteşti că aşa simplu pe unul îl face bun, iar pe altul rău să nu fie! ci pe părăsirea lui Dumnezeu să o socoteşti "orbire" desăvârşit. Precum se zice a pildă: Fie oarecine nu prea rău, cu acesta se pare că încă este Dumnezeu împreună, căci este nădejde de a se întoarce. Iar când omul se va umplea de răutate, atuncea îl părăseşte pe el Dumnezeu pentru voinţa lui cea rea. Şi se zice că petrece omul ca un orb când este lipsit de Dumnezeiasca Lumină, şi

umbla întru întunericul păcatului. Şi atuncea Orbire i se socoteşte lui, lipsirea Luminii celei Dumnezeieşti. Şi împietrirea inimii, lipsirea Dumnezeiescului cuvânt celui ce moaie inimile celor ce îl primesc pe dânsul. Drept aceea Orb este, cel ce nu primeşte nicidecum raza Dumnezeiescului cuvânt. Şi împietrit, cel ce nu voieşte să asculte cuvântul celui ce moaie inimile. Şi cu adevărat lipsirea lui Dumnezeu orbeşte şi întunecă.

Deci când vei auzi că "Dumnezeu Orbeşte", aşa să înţelegi, cum că prin a nu fi de faţă Orbeşte. Că de ar fi fost Dumnezeu de faţă, nu s-ar fi orbit nimeni. De ne-ar fi fost soare, n-ar fi fost întuneric, iar acum soarele face pe noapte. Dar cum? Apunând. Aşa şi Dumnezeu, face Orbi pe oameni, prin a nu fi de faţă la ei. Iar nu este de faţă pentru răutatea lor. Şi de atuncea ca nişte Orbi fără de întoarcere păcătuiesc, şi fără de îndreptare greşesc.

Dar iar să vedem şi pe ale Isaiei. Doamne, cine a crezut auzului nostru? Adică, nimeni n-a crezut, căci aceasta "Cine" în multe locuri ale Scripturii în loc de "Nimeni" este pusă. Iar aceasta ca despre faţa lui Hristos o a zis proorocul grăind Hristos către Tatăl. Doamne cine a crezut auzului nostru? Adică nimeni n-a crezut cuvântului Nostru şi propovăduirii Mele, pe care propovăduire, "auz" o a numit, "Pentru că cele ce am auzit de la Tatăl Meu, zice, acelea grăiesc" (Ioan 8)

Încă şi Braţul, cui s-a descoperit? Adică, lucrarea cea puternică a semnelor pe care "Braţ" o numeşte nici unuia din nemulţumitorii Iudei nu s-a descoperit, ci şi atâtea semne făcând Eu, ei Mă clevetesc.

41-43."Aceasta a zis Isaia, când a văzut slava Lui, şi a grăit pentru Dânsul. Încă și din boieri mulți au crezut în Dânsul, dar pentru farisei nu mărturiseau, ca să nu fie goniți din Sinagogă. Că au iubit slava oamenilor mai mult decât slava lui Dumnezeu."

"Acestea a zis Isaia, când a văzut slava Lui." A cui? A Fiului, măcar că pe slava Tatălui a văzut, cea din urmare Proorocul zice. Iar aici Evanghelistul slava Fiului zice că o a văzut Isaia, iar Pavel pe a Duhului. Deci una este slava Sfintei Treimi. Ceea ce este a Tatălui, a Fiului este, și ceea ce este a Fiului, și a Sfântului Duh.

Iar slava zice că a văzut Isaia, pe tronul acela, pe carele l-a înălțat, pe Serafimi, pe cărbuni, pe jertfelnic, pe scaun. Deci a văzut Isaia pe această slavă, și a grăit pentru Dânsul, adică pentru Fiul.

Și ce a grăit pentru Dânsul? Pe cele mai sus zise, cum că a orbit ochii lor și a împietrit inima lor.

Și arată Evanghelistul, că și din boieri mulți au crezut în Dânsul, arătând că și întru aceasta au mințit fariseii când au zis: "Au doară cineva din boieri a crezut în Dânsul?" (Ioan 7) Că iată și din boieri mulți au crezut, dar pentru farisei nu mărturiseau. "Că au iubit slava oamenilor." Iar aceasta și Hristos mai nainte a o zis lor: "Cum puteți voi să credeți slava de la oameni primind, iar pe slava cea de la singur Dumnezeu defăimând-o?" (Ioan 5). Deci arată Evanghelistul, că aceasta au pătimit ei, care mai nainte le-a zis lor Hristos. Așadară n-au fost boieri, ci robi, cu robia cea de pe urmă fiind robiți.

Deci din aceasta ne învățăm, că acela este rob și necinstit, carele este iubitor de slavă.

44,45 "Iar Iisus a strigat, și a zis: Cela ce crede în Mine,

nu crede în Mine, ci în Cel Ce M-a trimis pre Mine. Și cela ce Mă vede pre Mine, vede pre Cela Ce M-a trimis pre Mine."

S-a ascuns Iisus în puțină vreme, dând loc mâniei Iudeilor, dar iarăși se arată, și strigă fără de sfială, și arătându-Se pe Sine că este și întocmai cu Tatăl, iar nu potrivnic lui Dumnezeu, zice: "Cel ce crede în Mine, nu crede în Mine, ci în Cel Ce M-a trimis pe Mine", ca cum ar fi zis aceasta: Pentru ce vă temeți a crede în Mine? Credința cea întru Mine, către Tatăl Meu trece.

Și vezi și înțelegerea cea cu de-amăruntul a cuvântului. N-a zis: "Cel ce crede Mie", ci: "Cel ce crede în Mine", care arată pe credința cea întru Dumnezeu. Pentru că alta este a crede cuiva, și alta a crede întru cineva. Că cela ce crede cuiva, poate să se înțeleagă că crede aceluia, fiindcă adevărate zice, iar cel ce crede în cineva, ca întru Dumnezeu cu adevărat crede.

Pentru că a crede Apostolilor poate să zică cineva, iar a crede în Apostoli, nicidecum. Drept aceea, Domnul n-a zis: "Cel ce crede Mie", căci aceasta și Pavel poate și Petru ar fi putut s-o zică: "Cel ce crede mie". Încă și evreii pentru ca n-au crezut lui Moisi, se prihănesc. Ci a zis cea mai mare: "Cel ce crede în Mine", prin care Se arată pe Sineși că este Dumnezeu, precum și acelora le zicea: "Credeți în Dumnezeu și în Mine credeți" (Ioan 14).

Pentru aceasta fiindcă cela ce crede în El, credința către Tatăl o aduce. Drept aceea, cel ce nu crede Lui, Tatălui nu crede. Încă și "Cel ce Mă vede pe Mine, vede pe Cel Ce M-a trimis pe Mine". Oare cel ce vede pe chipul cel trupesc? Nu. Pentru că Tatăl nu are trup, ca cela ce vede trupește pe

Hristos, să se zică, că vede şi pe Tatăl, ci pe vederea cea cu mintea să înţelegi aceea. Ca cum ar zice aşa: Cela ce Fiinţa Mea, pe cât este cu putinţă omului, o a înţeles prin vederea minţii, acela şi pe a Tatălui o a înţeles. Cela ce pe Mine M-a cunoscut că sunt Dumnezeu, acela cu adevărat şi pe Tatăl L-a cunoscut, căci Eu chip sunt al Tatălui. Şi prin toate acestea se arată că de o Fiinţă este Tatăl cu Fiul (II Corinteni 4, 4; Coloseni 1, 15).

Audă dar cei ce hulesc cu eresul lui Arie, că "Cel ce crede în Fiul, nu crede în Trânsul, ci în Tatăl. Deci sau zidire este şi Tatăl, sau nici Fiul. Ca cum ar zice cineva, că cela ce bea apă din râu, nu pe cea a râului, ci pe cea a izvorului o bea. Aşa şi cel ce crede întru Fiul, nu în Fiul crede Carele este râul (pentru că nici de altă Fiinţă este Fiul, nici are ceva osebit de Tatăl) ci în izvorul bunătăţii crede, în Tatăl zic.

46,47 "Eu Lumină în lume am venit, ca tot cela ce crede întru Mine, întru întuneric să nu rămâie. Şi de va auzi cineva graiurile Mele, şi nu le va crede, Eu nu-l judec pre el, că n-am venit ca să judec lumea, ci ca să mântuiesc lumea"

Şi prin aceasta iarăşi arată cum că de o Fiinţă este cu Tatăl. Că de vreme ce şi Tatăl pretutindenea în Scriptură Lumină se zice, pentru aceasta şi de Sineşi zice: "Eu Lumină în lume am venit". Drept aceea şi Pavel "Raza" pe El Îl numeşte (Evrei 1, 3), arătând de aici cum nici o despărţire nu este între Tatăl şi între Fiul, ci în aceeaşi dată împreună este Tatăl, în aceeaşi dată împreună este Fiul, precum întru aceeaşi dată împreună cu Lumina este Raza.

Lumină dar este şi Fiul, şi pentru că izbăveşte de înşelăciune, şi risipeşte întunericul, şi pentru că precum lumina după ce se arată, şi pe sineşi se face arătată, şi pe celelalte ce se văd, aşa şi Fiul după ce a venit, şi S-a arătat nouă, şi pe Sineşi s-a făcut cunoscut nouă şi pe Tatăl, şi spre toată cunoştinţa a luminat inimile celor ce L-au primit pe El.

De Mă va auzi cineva pe Mine, zice, şi nu va crede, Eu nu-l judec pe el, că n-am venit eu să judec lumea, ci ca să se mântuiască lumea. Iar ceea ce zice, această înţelegere are: Omului ce nu crede, nu-i sunt Eu pricinuitor de osândire, că nu chiar pentru aceasta am venit, ci din urmare s-a întâmplat aceasta. Că Eu am venit ca să mântuiesc, şi pentru aceasta am învăţat. Iar de nu crede cineva, nu Eu sunt lui pricinuitor de osândire, ci el pe aceasta o a tras asupră-şi.

Încă şi prin cele mai de jos mai mult se va lumina ceea ce se zice, şi auzi-le pe acestea.

48-50 "Cela ce se leapădă de Mine, şi nu primeşte graiurile Mele, are cine să-l judece pe el, cuvântul carele am grăit, acela îl va judeca pe el în ziua cea de apoi. Că Eu de la Sinemi nu am grăit, ci Tatăl Cela ce M-a trimis pre Mine, Acela poruncă Mi-a dat ce voi zice, şi ce voi grăi. Şi ştiu că porunca Lui viaţa veşnică este. Deci cele ce grăiesc Eu, precum Mi-a zis Mie Tatăl, aşa grăiesc".

Eu, zice, pe nimeni nu judec, ci cela ce nu crede, are pe cel ce îl va judeca pe el. Precum de multe ori ne obişnuim şi noi a grăi, când pe un copil ce umblă fără de rânduială vrem să-l batem pe el, că nu noi credem să-l batem, ci lenevirea lui şi nerânduiala. Şi nu noi îl osândim pe el, ci sfaturile noastre, cărora nu s-a supus, acelea îl pârăsc pe el ca pe un neascultător. Aşa dar şi Domnul, zice: Nu Eu îl judec, ci cuvântul carele l-am grăit, acela îl va osândi.

Că pentru ce n-a crezut? Oare ca unuia ce aş fi potrivnic lui Dumnezeu, şi caut slava mea? Ci Eu de la Sinemi n-am grăit, ci toate de la Tatăl Meu am zis, şi niciodată pe Sinemi nu M-am propovăduit că cuget altceva. Ca Tatăl Cela Ce M-a trimis pe Mine, poruncă Mi-a dat Mie, ce voi zice şi ce voi grăi.

O, câtă este smerenia cuvintelor! Cu un dascăl şi mai nainte, o, Doamne, de a Te trimite pe Tine Tatăl, şi de a-Ţi da poruncă, nu ştiai ce se cuvine a grăi, ci neştiutor erai de porunca aceasta, care este viaţă veşnică, şi nu cunoşteai pe această viaţă veşnică? Şi cum ai zis "Eu sunt viaţa"?

Vezi câtă necuviinţă se iveşte, dacă nu cu bună socoteală vom asculta pe cele ce se grăiesc? Deci cunoaşte pentru ce aşa smerit grăieşte: că pentru ascultători, fiindcă erau neputincioşi.

Şi ce voieşte să însemneze prin acestea? Nimic alt, fără numai că nimic El sau zice sau cugetă afară de cele ce zice Tatăl. Că precum cel ce poartă vreo poruncă, nimic afară de ceea ce i s-a poruncit nu grăieşte, aşa cu adevărat şi Fiul Iisus nimic altceva sau cuget, sau am învăţat afară de cele ce Tatălui S-a părut. Deci aceasta vrând să arate, adică, cum că o socoteală are cu Tatăl, a făcut punerea de această pildă, de poruncă zic, pentru aceasta şi aduce pe urmă: "Deci cele ce grăiesc, precum Mi-a zis Mie Tatăl, aşa grăiesc." Pentru aceasta dar fiindcă nimic de la Sinemi n-am zis, ce răspuns vor pune înainte cei ce n-au crezut? Fără de îndoială se vor osândi, ca cei ce Tatălui n-au crezut.

Deci nimic smerit să nu înţelegi cela ce eşti ortodox din aceste smerite graiuri, adică din aceasta ce zice: "Poruncă am luat..." şi din cele asemenea, ci cu bună socoteală pe acestea să le înţelegi, precum şi aceasta: "Poruncă am luat

ce voi zice, şi ce voi grăi". Căci Cuvânt fiind Fiul, şi arătând pe toate cele ce sunt în minte, a Tatălui zic, Poruncă de la Dânsul zice că a luat, ce va zice şi ce va grăi. Precum şi cuvântul nostru, de vom voi să zicem adevărul, acelea grăieşte, care mintea îi arată lui, şi nu este de altă fiinţă cuvântul de minte, ci de o Fiinţă cu ea întru adevăr.

Capitolul 13

1 "Iar mai înainte de praznicul Paştilor, ştiind Iisus, că a venit Lui ceasul, ca să Se mute din lumea aceasta către Tatăl, iubind pe ai Săi pre cei din lume, până în sfârşit i-a iubit pre ei".

Ştia Domnul şi mai înainte de toţi vecii ceasul morţii Sale, iar când a sosit acela, lucru face plin de multă iubire de oameni şi de smerenie, şi care arată multă dragostea cea către aceştia. Că vrând El să-i lase pe ei, mai mare arată dragostea. Ca aceea ce zice: "iubindu-i pe ei, până în sfârşit i-a iubit pe dânşii", aceasta arată: Că nimic n-a lăsat din cele ce se cuvine să facă cel ce iubeşte. Pentru aceasta mai apoi de toate şi aceasta face, spală picioarele acestora ca să le înmulţească dorinţa lor şi multă mângâiere mai înainte să le lase spre greutăţile ce erau să le vie asupră, ca să-şi aducă el aminte, că Cel Ce aşa i-a iubit pe ei cât şi picioarele lor a spălat, nu-i va trece cu vederea pe ei nici în cele rele.

Şi "mutare" numeşte Evanghelistul pe moartea lui Hristos pentru înălţarea cea după Înviere.

Deci fiindcă vrea să se mute din lumea aceasta, îşi arată dragostea către "ai Săi". Iar "ai Săi" numeşte pe aceştia după cuvântul prieteșugului, pentru că ai lui Dumnezeu sunt după chipul zidirii și toți oamenii sunt după cuvântul ce s-a zis: "Întru ale Sale a venit, și ai Săi pe El nu L-au primit" (Ioan 1, 11). Dar ai Lui sunt sfinții, fiindcă îi sunt Lui prieteni, precum și aici, "ai Săi" i-a numit pe ucenici. Și a adaus: "pe cei din lume", de vreme ce și alții sunt ai Săi: Avraam și Patriarhii, dar nu erau în lume, că au trecut de aici. Pentru aceasta pe aceștia ai Săi ce erau în lume până în sfârșit i-a iubit, adică, dragoste desăvârșit spre dânșii a arătat.

2-5. "Și cină făcându-se, când diavolul acum pusese în inima lui Iuda al lui Simon Iscarioteanul, ca să-L vânză pre El. Știind Iisus, că toate I-a dat Lui Tatăl în mâini, și cum că de la Dumnezeu a ieșit, și la Dumnezeu merge, s-a sculat de la Cină, și Și-a pus veșmintele, luând ștergător S-a încins. După aceea a turnat apă în spălătoare, și a început a spăla picioarele ucenicilor, și a le șterge cu ștergătorul, cu care era încins" (Diavolul atuncea pusese gând, când a turnat Muierea pe capul lui Hristos Mirul, de care a povestit Matei (Matei 26) (Zigadinos).

Mirându-se Evanghelistul că pe cela ce acum cugetase vânzarea l-a spălat Hristos, zice: "Când diavolul acum pusese în inima Iudei al lui Simon", așa adică până în sfârșit pe vânzător îl cinstea. Încă și ceea ce zice: "Și Cină făcându-se", nu în zadar este pusă, ci ca să se arate neomenia Iudei, că nici împărtășirea mesei nu l-a îmblânzit pe el.

Deci știind Iisus că toate I-a dat Lui Tatăl în mâini, adică, cum că mântuirea credincioșilor I-a încredințat Lui, și se cuvine acum să arate încă toate cele ce sunt spre mântuire, precum este și aceasta "Că a spălat picioarele ucenicilor" pentru că legea smereniei se pune de aicea. Și scoală de la

Cină și spălă picioarele ucenicilor.

Încă și în alt chip: Știind că toate I-a dat Lui Tatăl, și cum că de la Dumnezeu a ieșit, și la Dumnezeu merge, nici se va împuțina slava Lui spălând picioarele ucenicilor, că nu doară a răpit slava, ca să Se teamă că va cădea din tronul, și pentru aceasta să nu primească să facă ceva smerit, precum cei de neam simplu pătimesc, când slavă au răpit, nevrând nicidecum să se smerească, ca să nu piardă aceea care fără de cuviință au răpit. Ci Împărat este al tuturor și Fiu al lui Dumnezeu, că aceasta este ceea ce zicea "De la Dumnezeu a ieșit", adică din Ființa Tatălui, și iarăși la Dumnezeu merge, și pentru aceasta nu era să se împuțineze slava Lui, Celui Ce era atâta de mare, dintru a spăla pe ucenici.

Și în scurt, că dacă a se smeri, lucru este a celui ce iese de la Dumnezeu, și la Dumnezeu merge, a se mândri dară a celuia cu adevărat întreg este, care de la diavolul iese, și la diavolul merge.

Iar când auzi că "I-a dat Lui Tatăl", să nu socotești că se arată aicea neputință a Fiului, ci cinstea cea către Tatăl și unirea Voinței. Căci de ți se pare ție neputincios Fiul, pentru că se zice că Tatăl i-a dat Lui, neputincios să socotești și pe Tatăl, pentru că Fiul îi dă Lui împărăția (I Corinteni 15, 24) precum Apostolul zice. Dar nu este așa. Ci "darea" arată pe unirea și împreună lucrarea, ca așa să zic, și buna voința Tatălui.

Vezi dar și măsura smereniei, că nu mai înainte de Cină spălă, ci după ce au șezut toți, se scoală El dintre aceia odihnindu-se, și Se dezbracă de veșminte, învățându-ne pe noi să ne facem pe noi lesne fără de zăbovire către slujbă și ușori.

Aceeași socoteală are mai jos și Dumnezeiescul acesta Părinte, cum că miercuri l-a bântuit pe el, iar joi seara a intrat în el.

Și Se încinge cu ștergar. Însuși El toate făcându-le, și spălarea și ștergerea. Și toarnă apa, și aceasta Însuși făcând-o, nu pe altul lăsând.

Iar acestea toate pline ne sunt nouă și puneri de lege, cum se cuvine să slujim, cum că cu toată osârdia, și noi singuri să le facem pe toate, nu pe alții slujitori să-i întrebuințăm.

6,7 "Deci a venit la Simon Petru, și i-a zis Lui acela: Doamne, Tu vei să speli picioarele Mele? Răspuns-a Iisus, și i-a zis lui: Ceea ce Eu fac, tu nu știi acum, iar vei cunoaște după aceasta"

Nu pe Petru spală întâi, macar deși era el întâi decât ucenicii, ci poate că vânzătorul, obraznic fiind și fără de rușine, mai nainte decât Petru a șezut, și lui i-au spălat picioarele.

Și de unde este aceasta arătată? De aici: "A început a spăla picioarele ucenicilor Săi, și a le șterge" apoi vine la Simon Petru. Deci arată că nu întâi pe Petru a spălat, că n-ar fi zis ca "vine la Simon Petru", de nu pe oarecineva mai întâi decât pe Petru ar fi spălat. Deci din ceilalți ucenici n-ar fi îndrăznit vreunul ca să se spele mai nainte de Petru, iar vânzătorul poate să fi îndrăznit a face asta. Ca dacă de la alți ucenici ar fi început a spăla pe vreunul, ar fi oprit acela pe Domnul, oricarele ar fi fost, și ar fi zis cele ce și Petru: "Doamne, Tu vei să speli picioarele Mele?" dar nu este aceasta. Deci dar pe nimeni din ceilalți n-a spălat mai nainte, ci pe vânzătorul, apoi pe Petru. Și de la Petru învățându-se ceilalți, cu urmare

este ca nu se fi împotrivit, ca să fi primit pe acest fel de cinste ce li se aducea lor de la Iisus.

Dar vezi și grăirile lui Petru, câtă însemnare au: "Tu vrei să speli picioarele mele cu mâinile acestea cu care Leproșii ai curățit? Cu care morții ai înviat? Cu care Ochii orbilor ai deschis? Tu Cel ce acestea și altele mai multe ai făcut, pe ale mele robului și neînvățatului. Și nu mâinile, nici altă parte mai cinstită, ci picioarele, partea cea mai de jos decât toate, mădularul cel ce se socotește mai vârtos întinat și necinstit?"

Dar ce-i răspunde Domnul? Ceea ce fac Eu, tu acum nu știi, că smerenie multă cuprinde întru sine, și aceasta vă învăț și pe voi. Iar pe urmă, când întru numele Meu dracii vei scoate, când Mă vei vedea pe Mine la Ceruri înălțându-Mă, când de la Duhul te vei învăța, că de-a dreapta Tatălui șed, atunci vei cunoaște, cum că cel ce așa s-a smerit, cât și picioarele tale le-a spălat, Acela îți dă ție atâta putere asupra dracilor, și S-a înălțat și împreună cu Tatăl S-a proslăvit, întru nimic micșorându-Se din acea smerenie a Sa.

Și așa de aici vei iubi și tu smerenia, care înalță mai vârtos, iar nu micșorează.

8,9 "Zis-a Petru Lui: Nu vei spăla picioarele mele în veci. Răspuns-a Iisus lui: De nu te voi spăla pre tine, n-ai parte cu Mine. Zis-a Simon Petru Lui: Doamne, nu numai picioarele mele, ci și mâinile, și capul"

Multă este evlavia lui Petru către Învățătorul, pentru aceasta și se cutremură foarte, și leapădă de la sine acest fel de cinste. Și macar deși altă dată s-a certat de Hristos (Matei 16, Marcu 8) și i se cuvenea lui macar pentru certarea aceea să primească și acum să-l spele pe el Domnul, dar însă pentru că mare și multă este ceea ce acum de Hristos se face, se leapădă. Și nu pune în mintea sa, că iarăși îl va certa pe el Domnul poate mai aspru ca pe un neascultător.

Ce zice dar Hristos? Nu-i zice lui că smerenie te învăț pe tine o, Petre, și pentru aceasta spăl picioarele tale. Pentru că i-ar fi zis Petru lui, și s-ar fi jurat, ca să facă de a-l spăla picioarele, se va învăța smerenia. Dar ce zice către dânsul? Ceea ce mai vârtos cunoștea că îi rănește inima lui, aceasta îi aduce aspră cu o îngrozire oarecare: "De nu te voi spăla pe tine-zicând- n-ai parte cu Mine". Că de vreme ce el era, carele mai vârtos decât toți ceilalți ucenici dorea să fie împreună cu Hristos, pentru aceasta și-L întreba: "Unde mergi?" și "Sufletul meu pentru Tine voi pune" din dragoste se făgăduia, prin această îngrozire clătește sufletul lui: "Că de nu te voi spăla pe tine, zice, n-ai parte cu Mine".

Deci îndată ce a auzit Petru această înfricoșată îngrozire, pe cât în neprimire era tare, pe atâta și întru primire face mai vârtos și mai tare, cât și capul își dă să i se spele.

Și amândouă din dragoste erau: că și neprimirea dintru o cinste foarte pe Domnul, și primirea, dintru a nu voi să se despărțească de El.

Iar tu, când vei vedea pe cineva că foarte stă împotrivă din îndrăzneală, și zice și cu jurământ că nu voi face aceasta, apoi pentru sfiala jurământului rămâne întru ceea ce rău a hotărât, și dintru aceasta se primejduiește, sau la suflet, sau la trup, potrivit vei aduce pilda lui Petru, care stând împotrivă după ce a văzut că împotrivirea îl aduce întru despărțirea de Hristos s-a depărtat de aceasta.

10-11 "Zis-a Iisus lui: Cel spălat n-are trebuință fără numai picioarele a-și le spăla, ci este curat tot. Și voi curați

sunteți, dar nu toți. Că știa pre cela ce vrea să-L vândă pre El, pentru aceea a zis, că nu toți sunteți curați"

Pricină aflând Domnul, vădește pe vânzătorul ca pe cel ce avea minte necurată și avea trebuință să se spele de vicleșug, și să se pocăiască. Deci voi, zice, spălați fiind, nu mai aveți trebuință de altă spălare. Dar unul este cel necurat care are trebuință de spălare.

Însă întreabă mulți: Cum Domnul a zis Apostolilor: "Voi curați sunteți", că încă nu erau slobozi de păcat, încă nu se învrednicise de Duhul, încă păcatul stăpânea, încă blestemul lucra, că încă Mielul Cel Ce ridica păcatul lumii nu era junghiat (Ioan 15, 3), încă nu se spânzurase pe lemnul celui ce ne-a răscumpărat pe noi din blestem. Cum dar erau curați Apostolii?

Deci este cu putință a zice, că măcar deși nu se slobozise de păcate cu totul, dar însă pentru cuvântul, zice, pe carele L-am grăit vouă, curați sunteți, adică, pentru aceasta sunteți curați acum. De acum ați primit Cuvântul, de acum din rătăcirea iudaicească v-ați slobozit. Fiindcă și Isaia, zice, cum ne învață pe noi să ne spălăm: "Spălați-vă și vă curățiți, lepădați vicleșugurile din sufletele voastre" (Isaia 1, 16). Deci și aceștia, fiindcă cu toată nerăutatea și fără de vicleșug erau împreună cu Hristos, cu cuviință spălați și curați se zic de Domnul.

Iar unii "Cină" au înțeles pe cunoștința Tainei lui Hristos cea de la sfârșitul veacurilor, pe care cunoscând-o Iisus arătând-o ucenicilor Săi, spăla și picioarele lor, nu ca cum ar fi avut întinăciune, ci gata făgăduindu-i pe ei spre buna vestire, după ceea ce s-a zis de Isaia: "Cât sunt de frumoase picioarele celor ce binevestesc pace!" Ca voi, zice, curați sunteți, ci singuri. (Is. 52, 7). Deci se cuvine și spre curățirea altora să vă trimiteți, ceea ce prin spălarea picioarelor voastre se arată.

Deci spălarea, nu curățire de păcatele Apostolilor ne dă nouă să înțelegem, (căci curați se mărturisesc că sunt), ci semn este cum că se vor trimite ei la propovăduire, ducând și la alții curățenia ce li s-a dat lor prin cuvântul cel stăpânesc. Pentru aceasta și Petru, "nu numai picioarele să mi le speli, zice, ci și capul", adică nu numai la propovăduire să mă trimiți, ci și capul meu prin mustrare să-l curățești.

Însă să înțelegi că și acum se săvârșesc acestea. Pentru că și acum se face Cină întru Dumnezeiasca jertfă a Dumnezeiescului Trup și Sânge, care sunt puse înainte.

Ce dar se cere de la fiecare din noi să facem? Ascultă: Avem în noi toți cei ce am crezut în Hristos, pe Cuvântul lui Dumnezeu și pe propovăduirea Evangheliei, că toți am primit pe Hristos în inimile noastre. Datori suntem dar întru Dumnezeiasca această Cină să sculăm cuvântul, și să-l dezbrăcăm de veșmintele lui, care îl acoperă pe el. Iar "veșmânt" este iubirea de argint, "veșmânt" mărirea deșartă, "veșmânt" zavistia și toate celelalte patimi care fiind deasupra Dumnezeiescului cuvânt ce este întru noi îl îngreuiază pe el. Deci pe acestea se cuvine să le dezbrăcăm, slujindu-și cuvântul, ca ușor fiind să poată lucra pe curățirea noastră cea prin pocăință. Căci sculându-se cuvântul, și de toată sarcina și de grija lumească dezbrăcându-se, va spăla pe gândurile noastre, care sunt ucenici ai lui, și îi urmează lui. Și va spăla picioarele, adică pe mișcările noastre cele lucrătoare și pe pașii noștri.

Iar de are cineva trebuință de altă curățire, și poftește

sporirea cea întru învățătură și în partea cea privitoare la cele înalte, zică către Domnul: "Doamne, nu numai picioarele, ci și mâinile și capul", adică nu numai pașii mei să-i curățești, ci și mâinile, ca și pe alții să pot a-i povățui de mână și către lucrul cel bun împreună cu mine a-i duce; și capul ca în partea cea privitoare la cele înalte și teologică, curată și neatinsă să aibă socoteala cea pentru Dumnezeu.

Deci în acest chip prin mărturisire putem a ne spăla, ca nu cu nevrednicie să ne împărtășim din Cină, și spre osândă nouă să mâncăm și să bem (1 Corinteni 11, 29).

12-16. "Deci după ce a spălat picioarele ucenicilor, și și-a luat hainele Sale, șezând iarăși, a zis lor: Cunoașteți ce am făcut vouă? Voi pre Mine Mă chemați dascălul și Domnul, și bine ziceți, că sunt. Deci de am spălat picioarele voastre Eu Domnul și Dascălul, și voi datori sunteți unul altuia a spăla picioarele, că pildă v-am dat vouă, ca precum Eu v-am făcut vouă, și voi să faceți. Amin Amin zic vouă, nu este slugă mai mare decât domnul său, nici sol mai mare decât cela ce l-a trimis pre el."(Ca să nu socotească ucenicii că această spălare este vreo curățire, precum și Botezul, dezleagă cu pildă pe această socoteală, zicând "Cel spălat nu are trebuință a se spăla, fără numai picioarele", că cel acesta umblând iese din baie, ci este curat tot ca cela ce acum s-a spălat. Și voi curați sunteți ca cei ce v-ați curățit prin învățătura care v-am învățat, și ați lepădat toată răutatea și vicleșugul) (Zigadinos).

Iarăși nu numai către Petru, ci și către toți face vorbă, și pricina de atâta smerenie către dânșii pune. Iar aceasta este, că se cuvine să se facă și ei următori Lui. Dar nu cumva și când zicea lui Petru că: "Vei cunoaște după aceasta" (Ioan

13, 7), pentru vremea aceasta de acum îl zicea? Că vei cunoaşte, o, Petre, după aceasta, când voi lua hainele Mele şi şezând, voi începe a vă învăţa pe voi şi a zice: Cunoaşteţi ce v-am făcut vouă? Că dacă Eu pe Care voi Mă mărturisiţi ca că sunt Domn şi Dascăl, şi bine Mă mărturisiţi (căci sunt), picioarele voastre am spălat. (Şi n-a zis ale slugilor, ale necărturarilor şi neînvăţaţilor, ci a lăsat aceasta ei să o socotească). Voi neîncetată datorie aveţi, unul ale altuia a spăla picioarele, adică, toată slujba unul altuia a sluji. Ca aceasta a voit prin spălare, care lucru se socoteşte slujbă mai de jos, cum că şi pe celelalte care sunt mult mai cinstite datori suntem a le face. "Că pildă v-am dat vouă, ca precum Eu v-am făcut vouă, aşa şi voi să faceţi", adică cu această osârdie. Măcar că ceea ce am făcut Eu şi mai mare este, pentru că stăpân fiind Eu, ale slugilor picioare am spălat, iar voi picioare ale celor împreună cu voi slugi să le spălaţi. Încă vedem că şi dascălii scriu copiilor slovele foarte frumos, ca spre asemănare măcar mai de jos să vie.

Şi de nevoie sfătuieşte pe Apostoli aceasta, căci fiindcă erau să dobândească cinste, unii adică mai înaltă, iar alţii mai puţină, ca nu unii asupra altora să se înalţe, a tuturor acestora surpă cugetele. "Că nu este slugă mai mare decât domnul său, până când este slugă. Nici sol mai mare decât cel ce l-a trimis pe el, până când este sol. Iar când se va face mai mare, atunci nici slugă nu este, nici sol. (Psalm 40,9)

17-19 "De ştiţi acestea, fericiţi sunteţi, de le veţi face. Nu pentru voi toţi grăiesc. Eu ştiu pe care i-am ales, ci ca să se plinească scriptura: "Cel ce mănâncă împreună cu Mine pâine a ridicat asupra mea călcâiul său". De acum zic vouă mai înainte de a se face, ca, atunci când se va face, să credeţi,

că Eu sunt".

Ca să nu zică ei: Pentru ce acestea zici nouă ca cum n-am şti? Ştim şi noi binele singuri, pentru aceasta zice: "De ştiţi, nu ajunge aceasta numai, ci atuncea cu adevărat sunteţi fericiţi, de le veţi şi face pe ele". Pentru că şi Iudeii ştiu poruncile, dar nu sunt fericiţi, ci prea ticăloşi, fiindcă nu le făceau. "Nu pentru voi toţi grăiesc, Eu ştiu pe care am ales". Vădeşte şi nu vădeşte pe vânzătorul, umbros aducând cuvântul, pentru că voia să-l aducă pe el la pocăinţă. Pentru aceasta pe toate celelalte faceri de bine lăsându-le, care către el au arătat, pe ceea ce mai mult decât toate era de-ajuns să-l înfrunte pe el, pe aceasta o a pus: "Cel ce mănâncă pâinea Mea, cel ce se hrăneşte de la Mine, cel ce împreună cu Mine se îndulceşte din masă", care lucru şi pe vrăjmaşi îi îmblânzeşte.

Şi n-a zis: Acesta Mă vinde pe Mine, ci: "A ridicat asupra Mea călcâiul", adică vicleşug şi înşelăciune a alcătuit împotriva Mea, din însemnarea celor ce se luptă, care punând piedică celor ce împotrivă se luptă, prin a călca călcâiele lor, îi aruncă jos.

Iar zicând cuvântul acesta: "Nu pentru voi toţi grăiesc", ca nu la mulţi să aducă frica, îl deosebeşte pe el vederat, şi arată că unul este cel ce împotriva Mea cugetă. Pentru aceea zice: "Cel ce mănâncă pâinea Mea"

Iar zicând Iisus "Eu ştiu pe care i-am ales", ce vom zice pentru Iuda? Au nu şi pe el l-a ales? L-a ales cu adevărat când era bun, precum şi pe Saul (1 Împăraţi 9), dar s-a schimbat, că de sineşi stăpânitor era, şi Dumnezeu lasă pe fiecare, precum voieşte, să facă, ca nu ridică stăpânirea de sineşi. Iar după ce s-a schimbat Iuda, l-a lepădat, măcar deşi mai nainte l-a ales

Iar aceasta ce zice: "Ca să se plinească Scriptura" aşa s-o înţelegi, precum şi pe celelalte ce erau asemenea pentru care de multe ori am zis. Că nu pentru aceasta a fost ştiut Iuda să-L vândă, pentru ca să se arate adevărate cuvintele Scripturii, căci aceasta este plină de toată hula, ci ca să cunoaştem, că pentru aceasta a zis Scriptura, pe carele îl vedem acum că a săvârşit lucrul.

Iar acestea toate, zice, mai înainte le grăiesc pentru vânzătorul, "ca, atunci când se vor face, să credeţi că Eu sunt" că adevărate grăiesc"

20 "Amin, Amin grăiesc vouă, cel ce primeşte pre carele-l voi trimite, pre Mine Mă primeşte. Iar cel ce Mă primeşte pre Mine, primeşte pre Cel Ce M-a trimis pre Mine"

Ce potrivire au către cele mai dinainte acestea ce acum se grăiesc? Că la cuvântul cel pentru vânzătorul a adaus "Cel ce primeşte pe carele voi trimite, pe Mine Mă primeşte" Prea mare cu adevărat potrivire; că după ce a zis, că va să se vândă, şi le-a spus că va să-i lase pe dânşii, şi erau să lasă ei după aceea şi să se risipească şi multe rele să pătimească, cu două chipuri îi mângâie pe dânşii. Cu unul adică de la Sineşi. Că le-a arătat lor cele ce şi El Însuşi era să pătimească, şi cele ce către vânzătorul a făcut, spălând picioarele lui, şi părtaş mesei primindu-l. Că dacă de acestea îşi vor aduce aminte, cu adevărat toate celelalte cu lesnire le vor suferi. Deci un chip de mângâiere este acesta, prin cele ce a făcut El cinstind pe vrăjmaşul Său până la sfârşit, şi prin cele ce vrea să pătimească El Mângâindu-i pe ei.

Iar alt chip este: Că le-a deschis lor casele tuturor şi le-a făgăduit, că toţi îi vor primi pe ei, cei ce cuvântul lor vor asculta. Vezi acum cum se potriveşte acestea cu cele mai de sus?

Era El să-i lase pe ei, erau ei să pătimească nenumărate rele şi greutăţi, îi a mângâiat pe ei cu pilda Sa, având să se vândă de ucenic, şi spălându-i pe ei. Îi mângâie pe ei şi prin aceasta că le spune lor mai înainte, că deşi multe rele vor pătimi, dar toţi îi vor primi pe ei. "Că cela ce primeşte pe voi, zice, pe Mine Mă primeşte, şi prin Mine pe Dumnezeu şi Tatăl" Socoteşte chip de mângâiere ca pe Însuşi Dumnezeu, zice, vă vor cinsti pe voi oamenii. Deci nu vă întristaţi pentru răutăţile celor ce vă vor goni pe voi.

21 22 "Acestea zicând Iisus S-a tulburat cu duhul, şi a mărturisit, şi a zis: Amin Amin grăiesc vouă, că unul din voi Mă va vinde. Căutau deci unii la alţii ucenicii, nepricepându-se pentru cine grăieşte"

Socotind Domnul, că vânzătorul de amândouă s-a lipsit, şi de răbdarea cea între ostenele şi de căutarea şi cinstea cea de la cei ce vrea să-i primească "Se turbură cu duhul" adică se mâhneşte sufletul Lui.

Şi a mărturisit, zice, adică, mai înainte a spus, mai înainte a mărturisit, a hotărât.

Deci ucenicii nepricepându-se, căutau unul la altul. Că deşi fiecarele din ei se ştia pe sineşi curat, şi nimic viclean întru cugetele lor nu cunoşteau, dar însă pe cuvântul Domnului mai vrednic de credinţă îl socoteau decât pe cugetele lor. Pentru aceasta se îndoiau ei şi nu se pricep, căci hotărârea era a Celui neminciunos, care cum că se va împlini, fără de îndoială credeau ei.

Iar unii, aceasta ce zice: "Unul din voi" aşa o au înţeles: Unul, zice, căzând din Ceata voastră şi din voi ieşind, Mă va vinde. Precum şi aceasta: "Iată Adam s-a făcut ca unul din Noi" (Facere 3, 23). Pentru că şi aici pe graiul acesta mai cu neodihnire l-au înțeles aceia. S-a făcut, zice, ca unul ce a căzut din noi, adică ca diavolul, că precum acela a căzut, așa și acesta prin neascultare s-a făcut din noi, adică a căzut de la noi.

23-26. "Și era unul din ucenicii Lui culcat pe sânul lui Iisus, pre carele îl iubea Iisus. Deci a făcut semn acestuia Simon Petru să întrebe, cine ar fi de carele grăiește. Și căzând acela pre pieptul lui Iisus, a zis Lui: Doamne, cine este? Răspuns-a Iisus, acela este, căruia Eu întingând pâinea voi da"

Pentru ce toți temându-se, și însuși bătrânul Petru cutremurându-se, Ioan ca cum s-ar desfăta se culcă pe sânul Domnului? Și iarăși pentru ce zice singur de sineși "Pe carele iubea Iisus"? Deci s-a culcat pentru aceste două pricini. Una fiindcă era iubit mai mult decât toți ceilalți, și a iubirii semn este a se culca pe sânul Domnului. Iar alta, vrând să se arate pe sine înstrăinat de vinovăție, prin îndrăzneare și cutezare. Iar pentru sineși mărturisește, că îl iubea pe el Iisus, întrebarea dezlegând, ca nu auzind tu ca i-a făcut lui Petru semn să întrebe să socotești cum că, ca unui mai mare i-a făcut lui semn, zice Evanghelistul pentru sineși, că nu ca unui mai mare mi-a făcut semn Petru, ci ca unui iubit de Hristos. Deci mai vârtos a minții celei smerite nu a celei trufașe este aceasta. Că nu zice: Eu iubeam pe Iisus, ceea ce pentru Petru se mărturisește. Dar ce? Acela zice: mă iubea pe mine, pentru mila și îndurarea Sa primindu-mă pe mine. Ceea ce și Apostolul zice: "Alerg dar voi și prinde, întru ce sunt și prins de Dumnezeu"(Filipeni 3, 12). Și iarăși: "Cunoscând pe Dumnezeu, iar mai vârtos fiind cunoscuți de Dumnezeu"

(Galateni 4, 9). Așadar și aceasta ce zice: "Pe care-l iubea Iisus" nu fală, ci arătare a smereniei este.

Dar pentru ce nu Petru singur întreabă pe Domnul, ci lui Ioan i-a făcut semn? Fiindcă din multa fierbințeală se află că de multe ori s-a pornit, și apoi s-a certat, pentru aceasta acum s-a temut să întrebe, ca nu cumva să-l certe pe el Domnul ca pe un îndrăzneț.

Și pentru carea pricină Ioan cade pe Pieptul lui Iisus așa fără de nici o evlavie și fără de nici o sfială? Pentru că încă nimic de Hristos mare nu socotea, nici erau învățați să aducă cinstea cea vrednică celor cinstiți, că oameni pescari erau, și neștiutori de ceea ce se cuvine.

Și-l lasă pe el Domnul să cadă pe Piept, risipindu-i mâhnirea lui, și alinând tulburarea cugetului lui, și în scurt întristarea potolind. Căci se poate ca și în fețele lor multă mâhnire se arăta.

Și nici așa întrebat fiind Domnul, nu arată anume pe vânzătorul, ci prin pâine oarecum îl vădește pe el, rușinând pe vânzătorul, și întru simțire aducându-l pe el a mesei și a pâinii, din care împărtășindu-se el, nu i se cuvenea a vinde, și împotriva Făcătorului a se turba. Ia, zice, pâinea, căreia împreună cu Mine te-ai împărtășit, și vino întru simțirea mesei celei de Obște. Dar n-a înțeles, de patimă fiind întunecat la suflet.

De voiești și tu să șezi aproape de Iisus, și pe pieptul Lui să cazi, și tainele de la Dânsul să te învețe, sârguiește-te ca să fii iubit de Dânsul prin minte fără de vicleșug și bună. Pentru că și Ioan mai fără de răutate, și mai fără de vicleșug, și mai blând decât toți era, pentru aceasta era și iubit. Deci și tu de vei fi în acest chip fără de răutate, te vei învrednici şi pe Pieptul lui Iisus a cădea, care lucru este semn al vredniciei celei teologice. "Că în inimă ştie Scriptura, că se ascund cuvintele Domnului" (Psalm 118, 11). Şi aşa se va descoperi lui toată Taina, şi vânzătorul Cuvântului.

Că celuia ce i s-a încredinţat darul Teologiei, arătat i se face şi vânzătorul Cuvântului, adică cel ce nu are dreaptă credinţă. Pentru că ereticul stricând pe cuvântul adevărului, care este pâine, nu curat, ci întins se arată că îl are pe el.

26-30. "Şi întingând pâinea, o a dat Iudei al lui Simon Iscarioteanul, şi după pâine, atuncea a intrat în trânsul satana. Deci a zis Iisus lui: Ce vrei să faci, fă în grabă. Şi aceasta nimenea din cei ce şedeau n-au cunoscut, pentru ce i-a zis lui. Că unii socoteau, de vreme ce pungă avea Iuda, că îi zice Iisus lui, cumpără cele ce ne trebuiesc la praznic, sau săracilor să dea ceva. Deci după ce a luat el pâinea, îndată şi a ieşit. Şi era noapte, când a ieşit".

După ce Domnul a dat Iudei pâinea, ca dară întru simţire venind a mesei şi a pâinii, se va părăsi de vindere. Iar Iuda nici aşa s-a făcut mai bun, atunci dar, mai desăvârşit s-a făcut al satanei, şi s-a dat de atuncea lui ca un neîndreptat.

Deci până când se socotea că este unul din ucenici, şi parte a sfintei cetei aceleia, nu avea intrare în trânsul satana, iar după ce l-a despărţit pe el Domnul, şi l-a arătat dintre ceilalţi ucenici, vădindu-l prin pâine, de atuncea l-a luat pe el ca pe un părăsit de Domnul, şi despărţit de Dumnezeiasca Ceată. Că vezi şi aceasta ce zice "A intrat în trânsul satana", adică întru cele mai dinlăuntru ale sufletului lui s-a vârât, şi a cuprins sufletul lui. Pentru că mai nainte din afară îl supăra pe el prin patima iubirii de argint, iar acum desăvârşit l-a stăpânit pe dânsul, suptindu-l la vânzare.

Deci zice Iisus lui: Ceea ce vrei să faci, fă mai în grabă. Iar aceasta nu este a unuia ce îl îndeamnă pe el spre vindere, ci a unuia ce mustrează îl înfruntează pe el, şi îi dă voie să vie spre vindere. Că îi a zis "Fă" ca cum aceasta i-ar fi zis: iată te las pe tine, fă ce voieşti, nu zăticnesc voia ta, nu te mai opresc de acum. Pentru că mai nainte El oprea răutatea aceluia, păzind Luişi vremea morţii, precum şi zicea: "Nimeni nu ia sufletul Meu de la Mine, ci Eu îl pun pe el de Sineşi" (Ioan 10, 18).

"Iar aceasta nimeni din cei ce şedeau nu o au cunoscut". Vrednică de cercare este aceasta, cum nimeni n-a cunoscut, măcar după întrebat fiind Domnul "Cine este vânzătorul?", a zis "Căruia Eu voi da pâine". Deci se vede că în taină a spus aceasta numai lui Ioan, cât nimeni altul din ceilalţi să nu fi auzit, de vreme ce şi Ioan pe piept căzând întreba ca şi acum la ureche, ca să nu se facă arătat vânzătorul, ca de s-ar fi făcut arătat, poate ar fi scos sabia Petru şi l-ar fi tăiat pe el.

Dar oare nici Ioan nu l-a ştiut pe acela? Nici el. Căci nu credea, că ucenic fiind la atâta călcare de lege va veni, că departe de acest fel de vicleşug fiind acel suflet, nici pentru altul cu lesnire nu bănuia aceasta.

Deci nimeni n-a cunoscut, ci au socotit că zicând aceasta, "Fă mai în grabă", zice ca să cumpere ceva de praznic, sau ca să dea ceva săracilor. Că multă purtare de grijă avea pentru săraci. Şi cel ce pe alţii i-a sfătuit să nu aibă traistă, nici arma (Matei 10, Marcu 6, Luca 9 şi 10), el şi pungă purta, arătând ca şi cel neagonisitor şi răstignit însuşi, multă purtare de grijă i se cuvine să aibă pentru partea aceasta.

Şi era noapte, zice, când a ieşit. Nici aceasta în treacăt o a însemnat Evanghelistul, că "era noapte", ca să ne arate nouă, că nici vremea nu l-a oprit pe el, ci și noapte fiind a săvârșit răutatea. Deci a ieșit Iuda seara (precum mi se pare mie) când a intrat în trânsul satana. Că miercuri l-a lovit pe el, când muierea cea de la Matei (Matei 2), a turnat Mirul, iar el ieșind s-a tocmit cu Iudeii pentru vindere. Și joi seara a intrat în trânsul, adică în mintea lui; pentru că alta este a lovi pe cineva cu mâna din afară, și alta a înfinge în trânsul sabia și a o băga pe ea în inimă.

Deci a ieșit Iuda de la Mântuitorul și simțitor și gânditor. Și era noapte. Poate încă și gândită noapte, întunecarea ceea ce-l stăpânește pe el a iubirii de argint.

31,32. *Zis-a* Iisus: Acum S-a proslăvit Fiul Omului, și Dumnezeu S-a proslăvit întru El. Dacă S-a proslăvit Dumnezeu întru El, și Dumnezeu va proslăvi pe El întru Sineși, și îndatăși Îl va proslăvi pre El"

Fiindcă au căzut gândurile ucenicilor, întristați le ridică pe ele, zicând: "Acum S-a proslăvit, Fiul Omului", ca îi învăța pe ei să nu se mâhnească, ci mai vârtos să se bucure. Că slavă este aceasta, a pătimi El adică, și prin cele de necinste, cinste oamenilor a pricinui.

Iar și în alt chip S-a proslăvit prin minunile cele de la Cruce: Soarele întunecându-se, Pietrele despicându-se, Catapeteasma rupându-se, și celelalte minuni toate făcându-se.

Dar cum va proslăvi Dumnezeu pe Fiul întru Sineși? Adică prin Sineși, nu prin altul, nu prin Îngeri și Arhangheli, nici prin altă putere, ci prin Sineși, că toate le-a făcut spre slava Fiului.

Deci îndată, zice, Îl va proslăvi pe El, adică, nu va zăbovi, ci întru însăși Crucea. Și iarăși după trei zile când Îl va

învia pe El, și după patruzeci de zile când va da ucenicilor darul Duhului.

Dar iar să vedem și din cele de mai sus înțelegerea graiurilor: "Acum S-a proslăvit, zice, Fiul Omului, adică Eu învățând, minuni făcând, și n-a stat la Mine slava, ci la Dumnezeu și Tatăl s-a suit. Deci de vreme ce slava mea, slavă se face a Tatălui, nu vă mâhniți. Că Tatăl iarăși Mă va proslăvi pe Mine, ca și El să Se proslăvească. Că au doară Eu răpesc la Mine slava, și la El nu se suie? Ci de Obște este slava. Pentru aceea și iarăși Mă va proslăvi pe Mine, și nu va zăbovi, ci îndatăși când patimile cele necinstite voi pătimi, când Mă voi socoti prin moarte a fi luat din mijloc, atunci mai vârtos Mă va cinsti: atunci prin Înviere arătat Mă va face. Ioan 7

33. "Fiilor, încă puțin cu voi sunt, căuta-Mă-veți pre Mine, și precum am zis Iudeilor că unde Eu merg, voi nu puteți veni, așa și vouă vă zic acum"

Fiindcă peste puține zile erau să pătimească ei cele de întristare, pentru aceasta mai înainte le spune lor acelea, ca întru aducerea aminte să le aibă pe ele, și mai înainte să se gătească către acelea.

Se adaugă încă și aceasta spre slava Lui. Că nu puțină slavă era Lui aceasta că a spus mai înainte ucenicilor cele ce era să li se întâmple lor aducându-și aminte pe urmă ucenicii, că Domnul mai înainte le-a spus lor acelea. Și arătând, că nu atunci întâi ci și cu mult mai înainte știa, că Îl vor căuta pe El, întru ispite fiind ei, zice: ca și Iudeilor însăși aceasta a-u spus, ca Cel ce cu mult mai înainte a știut.

Iară aceasta: "Unde Eu merg" zicând El, arată că moartea Lui este trecere și mutare mai bună, în loc ce nu primeşte trupuri stricăcioase. Şi iudeilor zicea, că Mă veţi căuta pe Mine, şi „unde Eu merg, voi nu puteţi veni", iară ucenicilor dorinţa aprinzându-le lor, iar ucenicilor dorinţa aprinzând-o. Pentru că ne obişnuim noi, când vom vedea pe vreunul din cei iubiţi că se duce, mai mult a ne aprinde, şi mai vârtos când merg ei în vreun loc, în care nu este cu putinţă noua a merge. Deci dorinţa lor aprinzând-o zice acestea, pentru aceasta şi cuvântul acesta „Fiilor" a adaus, ca să nu socotească ei, cum că cu aceeaşi socoteală a zis lor acestea cu care şi Iudeilor, ci din dragoste.

Şi L-au căutat cu adevărat pe El Iudeii, adică atunci când Cetatea lor s-a robit, şi mânia cea trimisă de la Dumnezeu de pretutindenea asupra lor se aducea, precum şi Ioan mărturiseşte că pentru moartea lui Iisus s-a făcut lor aceasta când fugeau, când necazuri pătimeau. Pentru aceasta şi în alt loc zice: „Veni-vor zilele, şi vor posti fiii nunţii" (Matei 9, 15; Marcu 11, 19; Luca 5, 35). Deci mai înainte spune cele ce vor să fie şi acestora şi acelora.

Acelora pentru necredinţă iar acestora pentru dragoste, şi pentru ca să nu cadă ei întru neaşteptate greutăţi.

35 „Poruncă nouă dau vouă, ca să vă iubiţi unul pre altul, precum Eu v-am iubit pe voi, şi voi să vă iubiţi unul pe altul. Întru aceasta vor cunoaşte toţi că ai Mei ucenici sunteţi, de veţi avea dragoste între voi".

Fiindcă se putea să cadă ei în tulburare, auzind acestea, ca cei ce erau să rămână singuri, pentru aceasta îi mângâie pe ei, zicând: Nu vă mâhniţi, că vă dau vouă păzitoare pre dragostea. Că de o veţi avea pe aceasta, veţi fi nebiruiţi unul de altul întărindu-vă. Apoi fiindcă poate ar fi întrebat cineva: Cum poruncă nouă dai, o Doamne, dragostea, care

şi în Legea cea Veche o ştim că este legiuită? Aduce pe urmă: „Că precum Eu v-am iubit pe voi, aşa şi voi să iubiţi unul pe altul. Că precum Eu în dar, zice, v-am iubit pe voi, neavând voi vreo faptă bună, şi încă şi vrăjmaşi fiind, şi stricată firea cea omenească, însă Eu o am luat pe ea şi o am sfinţit, aşa şi voi în dar să vă iubiţi unul pe altul, şi de ţi-ar şi face ţie supărare fratele, să nu-i pomeneşti lui aceea. Vezi că aceasta este porunca cea nouă, ca pe vecinul căruia nimic nu-i eşti dator, în dar să-l iubeşti pe el. Iar în Legea cea Veche zicea să iubeşti pe prietenul tău, ca o datorie poruncind să dea înapoi pe dragostea celui ce întâi a început.

Şi arătând că nu se vor stinge ei după ducerea Lui, ci vor fi slăviţi, zice: „Întru aceasta vă vor cunoaşte toţi". Vezi cum hotărăşte că vor fi ei cunoscuţi de toţi, mângâindu-i pe ei nu puţin prin aceasta. Şi lăsând El a fi ei cunoscuţi din minuni, din dragoste îi face cunoscuţi. Că mulţi din cei ce au făcut minuni, vor auzi că: „Nu vă ştiu pe voi". Iar deşi toată lumea din minuni s-a adus la credinţă, ce lucru de mirare este? Că pentru că avea ei dragoste, pentru aceasta aveau şi putere de a face minuni. Iar de s-ar fi despărţit unul de altul şi s-ar fi osebit, toate ale lor ar fi pierit, şi nimeni n-ar fi crezut văzându-i pe ei aşa unul împotriva altuia turbându-se. Precum cu adevărat şi a fi inima şi sufletul unul a celor ce au crezut, de multe minune i-a făcut pe ei vrednici (Fapte Ap. 4, 32). Mat. 26. Mc. 14. Lc. 22.

36-38. „Zis-a Simon Petru Lui: Doamne, unde mergi? Răspuns-a Iisus lui: Unde Eu merg nu poţi acum să vii după Mine, iar mai pe urmă vei veni după Mine. Zis-a Petru Lui: Doamne, pentru ce nu pot veni după Tine acum? Sufletul meu pentru Tine voi pune. Răspuns-a Iisus lui: Sufletul tău pentru Mine îl vei pune? Amin, amin zic ţie, nu va cânta cocoşul, până ce te vei lepăda de Mine de trei ori."

Petru din multa fierbinţeală mai îndrăzneţ făcându-se fiindcă auzise pe Domnul zicând „Unde Eu merg, voi nu puteţi veni" întreabă „Unde mergi?" ca cum aceasta ar fi zis către Hristos: Ce fel de cale este aceea, pe care Eu nu pot merge? Căci nu vrând să ştie întreabă aceasta, ci pe ascuns aceasta arată, că măcar deşi pe vreo cale mai prea deosebită vei să mergi, voi veni după Tine. Aşa iubea pururea împreună cu Hristos a fi.

Pentru aceasta şi Domnul după socoteala lui îi răspunse: Nu poţi acum să vii după Mine, iar mai pe urmă vei veni după Mine. Iar el aşa se obrăzniceşte, cât şi împotriva grăieşte lui Hristos. Că neîndestulându-se cu aceasta că a luat nădejde că mai pe urmă va veni, stă întru împotriva grăire şi se prigoneşte: Pentru ce nu pot veni după Tine? Sufletul meu pentru Tine voi pune. Vezi fierbinţeala a dragostei! Fiindcă auzea pe Domnul zicând că „Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca cineva sufletul său să-şi pună pentru prietenul său" (Ioan 10), pentru aceasta doreşte acum de această treaptă, şi înălţime a dragostei drept aceea se şi făgăduieşte că îşi va pune sufletul său pentru Domnul.

Deci Mântuitorul arătându-i lui, că numai a Lui singur este aceasta, a făgădui cu stăpânire nişte ca acestea, iar nu a vreunuia din oameni, zice: Mai înainte de ce va cânta cocoşul de trei ori, te vei lepăda de Mine, adică acum. Pentru că nu era să treacă multă vreme, că noaptea târziu vorbeau, şi straja cea dintâi şi a doua a nopţii era trecută. Deci de vreme ce dragostea cea multă a făcut pe Petru

împotriva grăitor, pe dragoste o primeşte Domnul, iar pe grăirea împotrivă o taie. Pentru aceasta îl şi goleşte pe el de ajutorul cel de sus, şi îl învaţă să-şi cunoască neputinţa sa. Că de iubeşti, dator eşti a te supune celui ce îl iubeşti, ţi-am zis că nu poţi, şi împotriva grăieşti? Prin lepădare vei cunoaşte arătat, că cu neputinţă este a nu fi ceea ce zic Eu.

Deci purtând grijă de dânsul, l-a lăsat pe el să cadă, ca şi pe urmă, când va lua lucrarea lumii, să nu pătimească aceasta, ci să se cunoască pe sine.

Şi vezi cum a căzut nu odată, ci de trei ori. Aşa părăsirea lui Dumnezeu vădeşte neputinţa noastră, şi cel ce înţelege, o află pe aceasta prea mare facere de bine.

Capitolul 14

1. „Să nu se tulbure inima voastră, credeţi întru Dumnezeu, şi întru Mine credeţi."

Fiindcă urma ca să cadă ei în tulburare, auzind pentru Verhovnicul Petru că va să se lepede, pentru aceasta îi mângâie pe ei, şi alină tulburarea minţii lor. Că dacă cel ce este Verhovnic, şi aşa de fierbinte mai înainte de cântarea cocoşului, de trei ori era să se lepede, urma să aştepte ei mare oarecare necaz.

Apoi ca cum ar fi zis ucenicii: Şi cum nu ne vom tulbura fiindcă vom cădea noi întru acest fel de greutăţi? Zice: „Credeţi întru Dumnezeu, şi întru Mine credeţi" şi toate greutăţile voastre se vor uşura, şi tulburarea se va alina prin credinţa cea întru Dumnezeu şi întru Mine. Că pentru aceasta a şi zis lor „Să nu se tulbure inima voastră" ca să creadă şi că Dumnezeu este El, fiindcă ştie cele ce sunt în inimile lor, şi pe turburarea cea nearătată o cunoaşte.

2-3. "În casa Tatălui Meu multe lăcaşuri sunt. Iar de nu, aş fi zis vouă. Voi să merg să gătesc vouă loc. Şi de voi merge să gătesc vouă loc, iarăşi voi veni, şi voi lua pre voi la Mine, ca unde sunt Eu, şi voi să fiţi".

A zis Domnul către Petru: Vei veni după Mine mai pe urmă, însă ca să nu socotească ceilalţi că numai lui Petru i s-a dat aceasta, dar nu şi lor, zice: Că şi pe voi acelaşi loc vă primeşte, carele şi pe Petru a primit. Pentru aceasta nu se cuvine să vă turburaţi pentru loc, că "Multe lăcaşuri sunt în casa Tatălui Meu", adică, sub stăpânirea Tatălui, căci "Casă" pe "puterea" şi "stăpânirea" să înţelegi. Iar deşi n-ar fi fost case, Eu aş fi mers, şi aş fi gătit vouă, pentru aceasta şi despre amândouă nu se cuvine să vă turburaţi, sau de sunt gata, sau şi de nu sunt. Că deşi nu ar fi fost gata, Eu cu toată sârguinţa le-aş fi gătit vouă pe acestea. Şi dacă pentru ca să vă gătesc vouă loc aş fi mers, nici aşa nu v-aş fi lăsat pe voi, ci v-aş fi luat, "ca unde sunt Eu, şi voi să fiţi".

Vezi graiurile de mângâiere şi de bucurie? "Unde sunt Eu, şi voi acolo să fiţi!" Deci nu aveţi cuvânt a vă turbura, de vreme ce cu Mine veţi să fiţi.

4-6. "Şi unde Eu merg ştiţi, şi calea ştiţi. Zis-a Toma lui: Doamne, nu ştim unde mergi, şi cum putem să ştim calea? Zis-a Iisus lui: Eu sunt calea, şi adevărul, şi viaţa. Nimeni nu vine la Tatăl, fără numai prin Mine".

Fiindcă sta cugetul lor că ei caută să ştie unde merge El, le dă lor pricină de a întreba şi zice: "Unde Eu merg, ştiţi şi calea ştiţi", îndemnându-i pe dânşii spre întrebare. Pentru aceasta şi Toma zicea: Doamne, nu ştim unde mergi, şi cum putem să ştim calea? Iar aceasta o zice Toma din multă temere, nu precum Petru poftind să meargă după Dânsul.

Deci Hristos arătând, că lesnicioasă va fi lor şi îndemânatică mergerea după Dânsul, le descoperă şi unde merge şi care este calea. Că merge la Tatăl, iar calea este Însuşi El Hristos. Deci fiindcă zice: "Eu sunt calea", prin Mine cu adevărat vă veţi sui şi veţi veni la Tatăl, şi nu numai cale sunt, ci şi adevăr, pentru aceasta se cuvine să îndrăzniţi voi, că nu vă voi minţi pe voi. Dar şi viaţă sunt, pentru aceasta de veţi şi muri, nu vă va împiedica pe voi moartea, de a nu veni la Tatăl. Îndrăzniţi dar, că toţi prin Mine vin la Tatăl. Şi fiindcă Eu sunt Domn de a aduce la Tatăl, cu adevărat veţi veni acolo. Că nu prin altă cale, fără numai prin Mine este cu putinţă a merge.

Iar tu să înţelegi şi de aici, că întocmai este Fiul cu Cel Ce L-a născut. Că în alt loc zice: cum că Tatăl aduce la El: "Că nimeni, zice, nu poate să vie la Mine, de nu-l va trage pe el Tatăl" (Ioan 6, 44). Iar aici zice că prin Sine se aduce la Tatăl. Deci întocmai este puterea Tatălui şi a Fiului, pentru că şi lucrarea este una. Căci când foloseşti pe fapta bună cea lucrătoare, şi se face ţie Hristos cale, iar când în cea văzătoare te îndeletniceşti, şi se face ţie adevăr. Dar fiindcă mulţi şi pe cea lucrătoare folosind şi la vedere îndeletnicindu-se n-au dobândit cu adevărat viaţa, căci sau pentru mărirea deşartă folosind pe fapta bună şi-au luat plata aici, sau pentru că în Dogme n-au înţeles drept, s-au rătăcit din calea cea dreaptă. Pentru aceasta la "calea" şi la "adevărul", la partea cea lucrătoare zic şi la cea văzătoare a adaus "Viaţa".

Că se cuvine nouă, şi a călători, şi a teologhisi privind la veacul cel viu, iar nu la lauda cea moartă a oamenilor

7 "De M-aţi fi cunoscut pre Mine, şi pre Tatăl Meu aţi fi cunoscut. Şi de acum Îl cunoaşteţi pre El, şi L-aţi văzut pre El"

Cum mai sus a zis: "Unde merg Eu ştiţi, şi calea ştiţi" adică pe Mine, iar aicea zice că "De M-aţi fi cunoscut pe Mine şi pe Tatăl Meu aţi fi cunoscut." Nu împotrivă vorbind acestea zice, că ştiau pe Tatăl, dar nu aşa precum se cădea. Căci cum că este Dumnezeu Îl ştiau, iar cum că este Tată, încă nu. Dar mai pe urmă după ce a venit Duhul, toată cunoştinţa le-a dat lor.

Iar ceea ce zice, în acest chip este: De aţi fi cunoscut Fiinţa Mea şi vrednicia, şi pe a Tatălui aţi fi cunoscut. Iar de acum aţi început a-L cunoaşte pe El prin Mine, şi L-aţi văzut pe El, adică cu mintea voastră, cât este prin putinţă, L-aţi văzut. Că de vreme ce pe Mine Domn Mă aveţi şi Învăţător, prin Mine cu adevărul şi cunoştinţa Tatălui cât s-a putut cuprinde acum de voi, şi după măsură, aţi luat. Că pe cea mai desăvârşită încă nu o aţi luat.

Şi în alt chip, ceea ce zice: "De M-aţi fi cunoscut pe Mine şi pe Tatăl Meu aţi fi cunoscut" nu-i arată pe ei că nu L-au cunoscut pe El, ci ceea ce zice aceasta într-alegere are: Am zis vouă, că unde merg Eu ştiţi, adică la Tatăl, şi calea ştiţi, adică pe Mine. Zis-a Mie Toma: Nu ştim unde mergi şi [illegible] nici calea nu ştim. Am zis Tomei: Eu sunt calea, şi nimeni nu vine la Tatăl Meu numai prin Mine. Deci de M-aţi fi cunoscut pe Mine şi pe Tatăl aţi fi cunoscut. Dar pe Mine Mă ştiţi, deci şi pe Tatăl Meu ştiţi. Că de acum zice, Îl cunoaşteţi pe el, şi L-aţi văzut pe El, pe Mine văzându-Mă.

8,9 "Zis-a Filip Lui: Doamne, arată nouă pre Tatăl, şi ne va ajunge nouă. *Zis-a* Iisus lui: Atâta vreme cu voi sunt, şi nu M-ai cunoscut pre Mine, Filipe? Cel ce M-a văzut pre Mine, a văzut pre Tatăl, şi cum tu *zici*: Arată nouă pre Tatăl?"

Socotea Filip cum că pe Hristos prea bine Îl ştie, iar pe Tatăl nu-L ştie, pentru aceasta a şi *zis*: Arată nouă pe Tatăl şi ne va ajunge nouă. Că măcar deşi de mii de ori ai fi zis nouă ca "De M-aţi fi cunoscut pe Mine, şi pe Tatăl Meu aţi fi cunoscut", nu vom putea aşa şti pe Tatăl. Arată-L dar nouă pe El la ochii cei trupeşti. Căci auzind Filip că şi Proorocii au văzut pe Dumnezeu, dorea şi el aşa trupeşte să-L vadă pe Dânsul, neştiind că aceea ce-au văzut Proorocii prin pogorâre (Pogorâre este, când nu precum este Dumnezeu se arată, ci precum este putincios cel ce poate să-L vadă pe El, aşa pe Sineşi se arată, măsurând cu neputinţa celor ce văd pe arătarea Feţei Dumnezeirea Tatălui)

Deci Hristos învăţând pe Filip, că nu este cu putinţă a se vedea Dumnezeu, zice: "Atâta vreme cu voi sunt, şi nu M-ai cunoscut pe Mine, Filipe?" Vezi că n-a zis: "nu M-ai văzut pe Mine", ci: "Nu M-ai cunoscut pe Mine", depărtând pe Filip de la socoteala cea de jos, de a dori să vadă trupeşte pe Tatăl. Căci zice, cunoştinţa se zice la Dumnezeu, iar nu trupească vedere. Apoi adaugă pe urmă: "Cela ce M-a văzut pe Mine, a văzut pe Tatăl". Iar ceea ce zice, în acest fel este: Tu, o Filipe, prin vedere trupească cauţi să vezi pe Tatăl, şi socoteşti cum că pe Mine acum M-ai văzut. Iar Eu zic ţie, că de M-ai fi văzut pe Mine, şi pe Acela L-ai fi văzut. Iar acum fiindcă pe Acela nu L-ai văzut, nici pe Mine nu M-ai văzut precum se cuvine a vedea, ci trupeşte M-ai văzut pe

Mine, fiindcă și trup port, iar Ființa cea Dumnezeiască nu o ai văzut, pentru aceasta nici pe a Tatălui nu o vei vedea trupește. Deci nici pe Mine nici pe Tatăl nu este cu putință a Mă vedea trupește. Căci cela ce M-a văzut pe Mine, și pe Tatăl a văzut.

Și mulți socotesc că Mă văd pe Mine, iar pe Tatăl nu-L văd, pentru aceea nici pe Mine nu Mă văd după firea cea Dumnezeiască, ci după omenire.

Dar poți și așa mai lămurit a înțelege: De o Ființă, zice, sunt cu Tatăl. Deci cel ce M-a văzut pe Mine, adică M-a cunoscut, a cunoscut pe Tatăl. Că una fiind Ființa și Firea, una este și cunoștința.

Rușineze-se Arie auzind că: "Cela ce a văzut pe Fiul, adică a cunoscut Dumnezeirea Fiului, a cunoscut pe Tatăl. Rușineze-se și Savelie, carele zice, că un ipostas este și o Față a Tatălui și a Fiului. Căci iată Domnul despărțește ipostasurile, și altă Față arată a Tatălui și alta a Fiului. Că zicând "Cela ce M-a văzut pe Mine" a arătat pe a Sa Față, apoi "a văzut pe Tatăl" iată și altă Față.

Iar de ar fi fost o Față numai de acest fel n-ar fi zis, ci Filip zicând "Arată nouă pe Tatăl" ar fi răspuns: "Nu am Tată, ci Eu sunt și Tată și Fiu". Și cu totul a nebuniei celei de pe urmă este, a auzi pe Fiul zicând că "la Tatăl Meu merg" și "Eu întru Tatăl", și câte altele de acest fel, și nu a înțelege că alta este Fața Fiului, și alta a Tatălui, ci a le amesteca pe ele.

Deci ceartă Domnul pe ucenic, fiindcă atâta vreme umblând după Dânsul și semne văzând și lucruri ale Dumnezeirii încă nu L-a cunoscut pe El că este Dumnezeu ca prin Dânsul și pe Tatăl să fi cunoscut. Iar acum, zice, fiindcă trupește cauți să vezi pe Tatăl, urâtul este că nu Mă crezi nici pe Mine, nici pe acela a fi Dumnezeu.

10,11 "Nu crezi că Eu întru Tatăl și Tatăl întru Mine este? Graiurile care Eu grăiesc vouă, de la Mine nu le grăiesc, ci Tatăl Cel ce rămâne întru Mine Acela face lucrurile. Credeți Mie că Eu întru Tatăl, și Tatăl întru Mine este, iar de nu, pentru lucrurile acestea credeți Mie".

Întru Tatăl este Fiul, fiindcă în Ființa Aceluia Se arată, și Tatăl iarăși întru Fiul. Precum și împăratul în icoana se arată, și icoana întru împăratul, că unul este chipul icoanei și al împăratului. Iar cum că una este Ființa Mea și a Tatălui, arătat este. Căci graiurile care Eu grăiesc de la Mine nu le grăiesc, adică, nu în alt chip Eu le grăiesc pe acestea, ci precum Tatăl le-a zis, așa și Eu le grăiesc, că nu am ceva al meu deosebit de Tatăl, ci toate de Obște, că una este Ființa, deosebindu-și ipostasurile.

Și nu numai graiurile care grăiește ale Tatălui sunt, ci și lucrurile, pentru că Dumnezeiești lucruri sunt. Și de vreme ce Dumnezeiești sunt lucrurile, iar Tatăl este Dumnezeu, și Eu. Deci ale unei Ființe sunt lucrurile. Pentru aceasta măcar Eu de fac, Tatăl face, măcar Tatăl, Eu fac. Credeți că Eu întru Tatăl și Tatăl întru Mine este, adică se cuvine, auzind voi "Tată" și "Fiu", nimic alt să nu căutați spre arătarea rudeniei celei după Ființă.

Iar de nu vă ajunge vouă aceasta spre arătare cum că de o Ființă și de o cinste sunt, și cum că Tatăl întru Ființa Mea Se arată, și Eu întru a Tatălui, măcar pentru lucruri credeți Mie, că lucrurile ale lui Dumnezeu sunt.

12 13 "Amin Amin zic vouă, cela ce crede întru Mine, lucrurile care Eu fac, și acela va face, și mai mari decât

acestea va face. Că Eu la Tatăl Meu merg. Şi ori ce veţi cere întru numele Meu, aceea voi face, ca să se slăvească Tatăl întru Fiul. Orice veţi cere întru numele Meu, Eu voi face".

Arătând Hristos, că nu numai aceste lucruri poate să facă, ci şi altele cu mult mai mari decât acestea, cu covârşire le pune pe ele. Că nu zice, că şi mai mari decât acestea pot să fac, ci ceea ce cu mult este mai minunată, şi altora pot să dau, zice, şi mai mari decât acestea să facă.

Vezi puterea Celui Unuia născut, câtă este, că şi altora poate să dea să facă lucruri mai mari decât care El a făcut. Că prin a zice: Eu la Tatăl Meu merg, aceasta arată, că de acum al vostru lucru este a face minuni, că Eu iată Mă mut de aicea.

Şi tâlcuindu-ne nouă, cum că acela ce crede în Trânsul va putea face lucruri mari şi minunate, zice: "Că oricâte veţi cere întru numele Meu". Că arată nouă acea meşteşugul facerii de minuni. Cum că prin cerere şi rugăciune, şi chemarea numelui Lui, poate cineva să facă minuni. Aşa au făcut şi Apostolii: "Întru numele lui Iisus Hristos, scoală-te şi umblă" (Faptele Ap. 3,6). Pentru aceasta nu zice "oricâte veţi cere, voi ruga pe Tatăl, şi va face", ci "Eu voi face", pe a Sa putere arătându-o. "ca să se slăvească Tatăl întru Fiul". Căci când se va arăta Fiul că poate lucruri mari, atuncea se slăveşte Cel Ce a născut acest fel de Fiu. Că vezi urmarea slavei Tatălui. Întru numele Domnului nostru Iisus Hristos s-au făcut minunile, din minuni credeau cuvântului Apostolilor şi după aceea spre cunoştinţa lui Dumnezeu venind cunoşteau pe Tatăl, şi aşa se slăvea întru Fiul.

Spună cei ce bolesc ca eresul lui Arie, cele ce se făceau prin

Apostoli, El le făcea şi cele ce se făceau prin Trânsul, nu El, ci de la Tatăl luând lucrarea, altora da putere şi El singur pe aceasta nu o avea?

Dar pentru care pricină de a doua oară a zis aceeaşi? Ca zicând

"Orice veţi cere întru numele Meu, aceasta voi face", apoi adăugând pe urmă "Ca să se slăvească Tatăl întru Fiul" iarăşi a doua oară zice "Că oricâte veţi cere întru numele Meu, Eu voi face". A doua oară zice aceasta, adeverind cuvântul Său, şi arătând, că El singur face şi nu are trebuinţă de putere adusă de aiurea. Iar pe acestea toate le zice acelora mângâindu-i pe ei, şi arătând că nu va pieri El, nici se va prăpădi după ce va muri, ci va rămânea iarăşi întru a Sa vrednicie, şi în Ceruri va fi. "Că la Tatăl Meu merg, zice: că nu Mă prăpădesc, ci acolo Mă duc, unde este petrecerea mai fericită. Şi atâta nu Mă voi arăta neputincios, măcar de voi şi muri, cât şi altora voi da putere să facă mai mari lucruri. Şi oricâte veţi vrea, voi da vouă.

Deci nu vă mâhniţi pentru moartea mea, care întru acest chip este precum v-am arătat vouă.

15-18. "De Mă iubiţi pre Mine, poruncile Mele le veţi păzi. Şi Eu voi ruga pre Tatăl, şi alt Mângâietor va da vouă ca să rămâie cu voi în veci, Duhul Adevărului, pre carele Lumea nu-L poate primi, că nu-L vede pre El, nici Îl cunoaşte pre El. Iar voi Îl cunoaşteţi pre El, că cu voi petrece, şi întru voi va fi.

Fiindcă a zis mai sus "Oricâte veţi cere, voi face" arată acum, că nu aşa simplu se cuvine a cere, ci cu dragostea cea către Dânsul și cu păzirea poruncilor. Că atunci vei face, când așa veți cere.

Și în alt chip. De vreme ce cu urmare era să se mâhnească ei și să se tulbure cu sufletele, auzind că vor să se lipsească de Dânsul, zice: Nu aceasta este a Mă iubi pe Mine, adică a vă mâhni și a vă tulbura, ci a crede celor ce se zic de Mine. Că porunca am dat vouă: Să nu vă temeți de cei ce ucid trupul (Matei 10, 24; Luca 12, 4). Deci de Mă iubiți pe Mine aceasta s-o păziți, și să nu vă mâhniți pentru moartea Mea. Căci a vă mâhni nu este a celui ce păzește această poruncă. Deci cum dar nepăzind voi porunca Mea, ci temându-vă de moarte, ziceți că Mă iubiți?

Apoi de vreme ce puteau să zică ei la aceasta: Și cum nu ne vom mâhni, având să ne lipsim de acest fel de mângâiere și bucurie sufletească ce avem de la Tine? zice: Nu va fi aceasta, nu vă veți lipsi de mângâiere, că "voi ruga pe Tatăl, și alt mângâietor va trimite vouă", altul ca Mine.

Rușineze-se aici Sabelie, cela ce zicea o față a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh. Că iată aude, că alt mângâietor va trimite. Deci alta este Fața Duhului.

Rușineze-se și Macedonie, care zice că de altă Ființă este Duhul și mai de jos decât Fiul. Că aude că acesta Mângâietor este ca și Fiul. Deci de o Ființă este cu Fiul Duhul, și în adevăr și cu Tatăl. Pentru că de aceeași Ființă este Tatăl și Fiul.

Și să nu te minunezi de zice: "Voi ruga pe Tatăl". Căci nu ca o slugă Îl roagă, ci ca să încredințeze pe ucenici, că cu adevărat va veni peste ei Duhul Mângâietorul. Pentru aceasta se pogoară lor, și zice că "Voi ruga pe Tatăl", că de ne-ar fi zis: "voi trimite", nu așa ar fi crezut. Iar acum vrednic

de credință făcând cuvântul, zice: "Voi ruga pe Tatăl". Că de va fi trebuință, zice, de rugăminte și de cerere, în tot chipul Mă voi sârgui eu să vie peste voi Duhul. Precum și noi de multe ori ne obișnuim a zice: că sufletul meu voi pune ca să se facă aceasta. Măcar că de puțină sârguință de multe ori are trebuință lucrul, dar însă vrând noi să arătăm că nu ne vom lepăda de sârguință, așa zicem.

Încă și în alt chip. De vreme ce pentru noi s-a adus Domnul pe Sine jertfă Tatălui, îmblânzindu-L pe El prin moartea Sa ca un Arhiereu, apoi așa Duhul a venit peste noi, dacă s-a stricat păcatul și vrajba s-a șters, pentru aceasta zice: "Voi ruga pe Tatăl, și pe Mângâietorul va da vouă", adică voi îmblânzi pentru voi pe Tatăl, și voi împăca pe El cu voi ce sunteți vrăjmași pentru păcat, și așa va trimite vouă pe Duhul, îmblânzit fiind prin moartea Mea cea pentru voi, și împreună cu voi.

Iar aceasta ce zice: "Ca să rămână cu voi în veci", a zis una adică, mângâindu-i pe dânșii că nu așa, zice, vremelnică este venirea Lui, precum a Mea, ci până în veci va sta, și nici după ce veți muri voi nu vă lipsește, ci împreună cu voi va petrece, și mai slăviți vă va face. Și cu toți sfinții pururea împreună este, și după ce mor mai vârtos pe cei și de patimile trupești mai înălțați atunci mai vârtos sunt.

Iar "Duh al Adevărului" zice, în loc de "Duh este nu al Legii celei vechi" (căci acela chip și umbra era) ci al Celei Noi, care este Adevărul. Pentru că aveau Duh și cei din Lege, dar în acoperire și umbros, iar acum Însuși Adevărul cu chip de Ființă (1), cum ar zice cineva: S-a pogorât la ucenici.

Aceste cuvinte: "Iar acum Însuși Adevărul, cu chip de Ființă precum ar zice cineva, S-a pogorât la ucenici", le-a ist Dumnezeiescul acesta Părinte din cuvântul Sfântului Grigorie Teologului, ce face la Ziua a cincizecea, pe care tâlcuindu-L Nichita episcopul Serrei tâlcuitorul sfântului, zice: Că pe acest cuvânt: "Cum ar zice cineva" l-a zis sfântul spre tâlcuirea graiului acestuia: "Cu chip de Ființă". Care nu s-a zis potrivit pentru că nu are grai potrivit, căci nu după Ființă S-a sălășluit Duhul în Apostoli precum întru Fiul. Ci de la Dumnezeiasca însuflare, și de la limbile cele de foc, și de la lucrarea cea a tot puternică, și de la umplerea de Duhul Sfânt ar zice cineva că Duhul cu chip de ființă era, și împreună petrecea.

Iar Teodor Scrisul, la Cartea ce se numește "Catalaghi" foaia 146 se aduce cum că scrie așa, fiindcă lucrarea cea Dumnezeiască nu este lucru după întâmplare, ci firească, și pururea vecuitoare, iar mai vârtos de sineși lucrare pentru că nu se deosebește lucrarea de ființă, ci pe același hotărâtor cuvânt primește pentru însușirea firii celei singuratice și nematerialnice, și fiindcă nu mai înainte a fost întru putință de a se face, și mai pe urmă a venit în lucrare de s-a făcut, pentru aceasta se zice că cu chip de ființă se dă și se sălășluiește în suflet Sfântul Duh, adică Darul și lucrarea Lui.

Dar ca să nu socotească ei că și Acela vrea să Se întrupeze, precum și acesta, zice că "Lumea nu L poate primi pe el". Nu așa, zice, să vă învăța pe [illegible] precum El, că lumea nu Îl poate primi pe El trupește, adică întru singure sufletele voastre se va sălășlui.

Iar și în alt chip "Lumea nu L poate primi", adică, norodul cel simplu, și carele [illegible] cugetă, "că nu L vede pe El", că necuprinsă de minte este Ființa Lui. Că "vedere" aici pe

cea a minții zice. Pentru aceea și aduce pe urmă: "Nici Îl cunoaște pe El". Vezi, că și aceea "Nu-L vede" zicând El, a arătat aceasta: "Că nu-L cunoaște".

Deci mângâie pe Apostoli prin ceea ce a zis: "Că Lumea nu L poate primi pe el" iar vouă vi s-a dat acest dar ales "și rămâne întru voi". Apoi ceea ce este mai mare: "Că și întru voi va fi". Pentru că acest cuvânt: "La voi" arată pe Cel de afară și grabnic ajutor.

Iar aceasta "întru voi" pe cea înăuntru sălășluire și întărire, care aceasta și cum că este Duhul Dumnezeu Îl arătă. Pentru că aceasta "Mă voi sălășlui și voi umbla întru voi" – Dumnezeu zice (Levitic 26, 12. II Corinteni 6, 16)

Deci Lumea nu poate primi pe Duhul că nu-L cunoaște pe El, iar voi Îl cunoașteți pe El. Pentru ce? Pentru că nu sunteți din lume, și pentru aceasta putincioși sunteți a-L primi pe El, și rămâne acum în voi, și va fi pururea în voi.

18-20. "Nu vă voi lăsa pre voi orfani, voi veni la voi. Încă puțin, și Lumea pre Mine nu Mă va mai vedea, iar voi Mă veți vedea pre Mine, că Eu viu sunt. Și voi vii veți fi. În acea zi veți cunoaște voi, că Eu sunt întru Tatăl Meu, și voi întru Mine, și Eu întru voi".

Să nu vă temeți, zice, căci am zis vouă, că alt Mângâietor voi trimite, socotind voi că de aceea nu Mă veți mai vedea pe Mine, că nu voi lipsi de la voi până în sfârșit. Ca voi veni și nu vă voi lăsa pe voi sărmani.

Fiindcă mai înainte începând a-i sfătui, "fii" pe dânșii i-a numit, cu cuviință acum zice: "Nu vă voi lăsa pe voi sărmani". Și ca să nu socotească ei, că precum mai înainte va să se arate și lor și tuturor cu trup, zice: "Că lumea nu Mă va mai vedea pe Mine". Căci numai voi, zice, Mă veți vedea pe Mine şi după înviere. „Că viu sunt eu" şi măcar deşi moarte voi primi, voi învia. Şi voi încă vii veţi fi, adică, văzându-Mă pe Mine, vă veţi bucura, şi ca cum aţi fi fost morţi, iarăşi veţi învia prin a Mea arătare.

Sau şi aşa: Precum moartea Mea spre viaţă, zice, s-a făcut, aşa şi voi măcar de veţi şi muri, vii veţi fi. Deci nu vă întristaţi nici pentru Mine, Carele voi să mor, nici pentru sinevă. Că măcar de veţi muri, vii veţi fi în viaţa ce va să fie. În acea zi veţi cunoaşte, că Eu întru Tatăl Meu sunt, adică, atunci când voi învia, veţi cunoaşte, că nu M-am despărţit de Tatăl, ci aceeaşi putere am. „Şi voi întru Mine sunteţi" păziţi fiind de Mine. Şi Eu întru voi, adică cu voi sunt, izbăvindu-vă din necazuri, făcând minunile prin voi, proslăvindu-vă pe voi prin toate.

Încă şi în alt chip în voi sunt. Ca un Cap în mădulare, că mădularii ale lui Hristos sunt apostolii, şi voi întru Mine ca nişte mădulare în Cap.

Deci după ce a înviat, atunci le-a arătat lor cunoştinţa cea pentru toate acestea. Cu darul Duhului după înviere toate pe dânşii i-a învăţat.

Iar când zice: „Că Eu întru Tatăl sunt, şi voi întru Mine, şi Eu întru voi" nu asemenea pe acestea să le înţelegi. Pentru că Fiul în Tatăl este ca Cel ce este de o fiinţă. Iar în Apostoli ca Cel Ce este ajutător şi împreună lucrător. Iar apostolii întru Dânsul ca cei ce sunt ajutoraţi, şi lucrarea au luat de la Dânsul, şi se acoperă. De vreme ce şi altele multe nume se zic la Dumnezeu şi la oameni, dar nu asemenea se înţeleg. Pentru că „dumnezei" ne zicem şi noi (Psal. 81, 6) dar nu fireşte. Se zice Fiul „chip şi slavă a Tatălui" (II Cor. 4, 4; Coloseni 1, 15), se zice şi omul, dar nu

asemenea. Deci aşa şi pe acestea se cuvine a le înţelege precum şi cuvântul acela: „Precum M-a trimis pe Mine Tatăl şi Eu vă trimit pe voi" (Ioan 20). Că doară aşa simplu se cuvine să-l înţelegem? Nu. A trimis adică Tatăl pe Fiul Său carele era fără de trup, apoi S-a întrupat, şi din Fecioară S-a născut. Deci au doară şi Apostolii au fost trimişi din Cer şi fără de trupuri? Apoi s-au întrupat, şi din Fecioară s-a născut fiecarele? Ci bârfeală urâtă este a înţelege aşa Scriptura.

„Cel ce are poruncile Mele, şi le păzeşte pe ele, acela este care Mă iubeşte pre Mine. Şi cela ce Mă iubeşte pre Mine, iubi-se-va de Tatăl Meu, şi Eu îl voi iubi pre el, şi Mă voi arăta pre Sinemi lui. Zis-a Lui Iuda, nu Iscarioteanul: Doamne, ce poate fi că nouă vei să Te arăţi, şi nu lumii?" Precum şi mai sus am zis, prin acest fel de graiuri mâhnirea lor potoleşte, arătându-i pe dânşii, că acela Îl iubeşte pe El, care nu pentru moartea Lui se mâhneşte, care aceasta şi ei a pătimi, ci poruncile Lui şi învăţăturile păzeşte, cele pentru a nu iubi viaţa aceasta de acum, ci îşi pune sufletul său pentru Dumnezeu şi pentru lucrul cel bun. Ca cum aceasta ar fi zis lor: Voi socotiţi că din dragoste vă întristaţi pentru moartea Mea, iar Eu semn de dragoste mai vârtos pun a nu vă întrista. Iar cum că aceasta grăieşte arătat este din cele ce mai pe urmă zice:

„De M-aţi iubi pe Mine, v-aţi fi bucurat că la Tatăl Meu merg." Deci cel ce Mă iubeşte pe Mine are poruncile Mele, şi nu numai le are, ci le şi păzeşte pe ele, ca nu cumva venind furul diavolul, să jefuiască visteria. Că trebuinţă este de multă străjuire cu trezire, ca să nu le pierdem pe acestea.

Şi cel ce Mă iubeşte pe Mine, ce plată va afla? Iubi-se-va, zice, de Tatăl Meu, şi Eu îl voi iubi pe el, şi Mă voi arăta pe Sinemi lui. Şi pentru care pricină a zis aceasta: "Mă voi arăta pe Sinemi Lui"? Fiindcă după Înviere avea să Se arate lor cu trup mai Dumnezeiesc, ca să nu socotească ei că este El duh şi nălucire, pentru aceea mai nainte le spune lor aceasta, ca atuncea să nu fie necredincioşi, văzându-L pe El, ci să-şi aducă aminte cum că acestea mai nainte le-a spus lor, şi cum că pentru că păzesc poruncile Lui Se arată lor, şi pentru aceasta să se sârguiască totdeauna a le păzi pe acestea, ca şi pururea să Se arate lor. Căci mare fiind Taina Învierii, cu anevoie era să Se primească de ei, pentru aceasta mai nainte îi găteşte pe ei, zicând că Se va arăta pe Sineşi lor. Fiindcă şi după ce a înviat, pentru aceasta a mâncat, ca să nu se pară lor nălucire, ceea ce şi acum Iuda acesta a pătimit; că socotea Iuda de carele acum pomenire se face, că precum în vis vedem pe cei morţi, aşa şi El Se va arăta lor. Pentru aceasta şi zice: "Doamne, ce poate fi, că nouă vrei să Te arăţi pe Sineţi, şi nu lumii?" Că din multă mirare şi înspăimântare zice aceasta, ca cum ar fi zis: Vai nouă, că vrei să mori, şi ca cei morţi vrei să Te arăţi [illegible]. Că aceasta: "Ce poate fi?" cu gând spăimântat şi îngrozit o a zis.

Ce zice dar Domnul către acestea? Cum pe această părere a lui ca pe o mincinoasă o strică?

23 24 "Răspuns-a Iisus, şi i-a zis lui: De Mă iubeşte cineva pre Mine, cuvântul Meu va păzi, şi Tatăl Meu îl va iubi pre el, şi la el vom veni, şi lăcaş la dânsul vom face. Cel ce nu Mă iubeşte pre Mine, cuvintele Mele nu le păzeşte. Şi cuvântul pre care îl auziţi, nu este al Meu, ci al Tatălui Celui Ce M-a trimis pre Mine."

Iuda din multă temere socotea, că murind Domnul în vis

Se va arăta pe Sineşi lor, pentru aceea şi întreabă, precum s-a zis. Iară Domnul stricând părerea lui, zice: Că precum Tatăl Se arată pe Sineşi, aşa şi Eu Mă voi arăta pe Sinemi vouă, "Că Eu, zice, şi Tatăl vom veni la cel ce va păzi cuvintele Mele. Nici în somn Mă voi arăta vouă, ci de vreme ce cu Tatăl voi să viu, precum este cu cuviinţă a Se arăta Tatăl, aşa va fi şi arătarea Mea la voi. Încă şi prin aceasta ce zice: "Lăcaş la dânsul vom face" surpă părerea Iudei. Că visurile, zice, nu rămân, iar Eu arătându-Mă voi rămânea împreună cu Tatăl, deci nu prin vis va fi venirea Mea.

Şi mai nainte le spune lor (precum am zis) că se va arăta, ca să nu-L socotească pe El nălucire. Încă îi şi îndeamnă pe ei spre păzirea poruncilor Lui, ştiind ei că celor ce le păzesc pe acestea Se arată şi El, şi Tatăl. Precum împotrivă iarăşi de la cel ce nu păzeşte poruncile, se depărtează şi El şi Tatăl, ca de la cel ce nu Îl iubeşte. "Pentru că cela ce nu Mă iubeşte pe Mine, zice, cuvintele Mele nu le păzeşte." Deci nici pe Tatăl nu iubeşte, cel ce nu iubeşte pe Fiul, căci cuvântul Fiului şi al Tatălui este. Drept aceea cel ce nu păzeşte cuvântul Fiului, adică al Tatălui, precum urăşte pe Fiul, aşa şi pe Tatăl. Pentru aceasta voi, o, ucenici, să păziţi cuvintele Mele, căci aşa veţi arăta pe dragostea cea către Mine şi către Tatăl.

Iar oarecare zic, că nu din temere, ci cu minte iubitoare de oameni, ucenicul Iuda a zis aceasta: "Pentru ce vrei să Te arăţi pe Sineţi nouă, şi nu lumii?" că voia nu numai ucenicii să aibă folosinţa cea din arătare, ci şi toată lumea. Iar Mântuitorul arată, că nu toţi se învrednicesc de unele ca acestea, ci numai cei ce păzesc poruncile Lui, vrednici se vor face arătării Lui şi dragostei Tatălui. Că întru cel ce preacestea poruncile, este Dumnezeu și Tatăl, dar însă nu precum întru Fiul, ci însă și întru acesta, ca întru Fiul este firește, iar cu noi după Dar.

25,26 "Acestea am zis voauă la voi petrecând iar Mângâietorul Duhul cel Sfânt, pre Carele Îl va trimite Tatăl întru numele Meu, Acela pre voi vă va învăța toate, și vă va aduce aminte voauă toate cele ce am grăit voauă"

Fiindcă cele ce zicea Domnul erau neînțelese de aceia nici, și pe multe nu le pricepeau, iar la cele mai multe se și îndoiau, ca uneori iarăși să-L întrebe pe El, și să zică: Ce porunci suntem datori să păzim? îi izbăvește pe ei de supărare și de turburare zicând: Că Mângâietorul pe cele întunecate și cu anevoie de înțeles, cunoscute le va face voauă. Pentru că acestea ce se par voauă că sunt întunecate, le-am grăit, la voi petrecând, și cu voi fiind. Iar după ce Mă voi duce, toate vă veți învăța. Pentru aceasta nu se cuvine să vă întristați voi de ducerea mea, care va să fie voauă pricinuitoare de atâtea bunătăți și de atâta înțelepciune. Căci până când Eu la voi petrece, și Duhul nu va veni, nimica mare nici încă nu veți putea înțelege.

Și adeseori Mângâietorul Îl numește, pentru cele dese ale lor scârbe, bune nădejduiri făcându-i pe ei, că de acela se vor mângâia.

Iar ceea ce zice că "Întru Numele Meu va veni Mângâietorul", aceasta arată, cum că nimic străin de Mine nu va învăța pe voi, nici slavă a sa osebită nu. Și va face că întru numele Meu va veni, adică, spre slava numelui Meu nu al Său, ceea ce fac cei ce învață cele împotrivă, întru numele lor pe cei ce urmează lor aducându-i după dânșii.

Iar unii aceasta ce zice: "Întru numele Meu", așa înțeleg

Nume al lui Hristos, Mângâietor. "Că avem, zice, Mângâietor pe Iisus Hristos" (1 Ioan 2). Deci fiindcă și Duhul venind, ucenicilor Mângâietor S-a făcut, scârbele lor mângâindu-le, întru numele lui Hristos a venit, că Mângâietor este și Acela, precum și Hristos. Dar și Hristos a numit Pavel pe Duhul întru cele ce zice: "Iar voi nu sunteți în trup, ci în Duh, de vreme ce Duhul lui Dumnezeu locuiește întru voi. Iar dacă cineva Duhul lui Hristos nu are, acesta nu este al Lui" (Romani 8,9). Apoi aduce: "Iar de este Hristos întru voi ..." Vezi, cum mai sus zicând: "Duhul lui Dumnezeu locuiește întru ei", apoi a adus: "Hristos întru voi"? Că Hristos pe Duhul a numit. Deci fiindcă Duhul se numește Hristos, așa dator ești a înțelege aceasta: "Întru numele Meu Îl va trimite pe El Tatăl", adică, cum că și El Hristos Se va numi. Deci Sfântul Duh i-a învățat, și a adus aminte. A învățat adică, câte Hristos nu a spus lor ca celor ce nu puteau să le poarte. Iar a adus aminte, cele ce adică a zis Domnul, dar sau pentru neluarea-aminte, sau pentru slăbiciunea minții nu au putut să le țină minte Apostolii.

27 "Pace las voauă, pacea Mea dau voauă. Nu precum lumea dă, Eu dau voauă. Să nu se turbure inima voastră, nici să se spăimânteze"

Iar întru întristare erau Apostolii auzind pe Domnul zicând: Eu Mă duc, iar Duhul va veni. Pentru aceasta văzând că este întru turburare inima lor, și mai vârtos pentru necazurile ce erau să li se vie asupră și războaiele: "Pace, zice, las voauă", aceasta zicând lor: Ce vă vătămați voi din turburarea lumii, până când aveți pace cu Mine? Că nu acest fel este pacea Mea precum este a lumii, care de multe ori spre rău se face, și nefolositoare este. Dar Eu acest fel daucât unii cu alții să aveți pace, și un trup să fiți. Și aceasta mai puternici decât toți pe voi vă va face. Și măcar și mulți de se vor scula asupra voastră, nimic nu veți pătimi, cu unirea cea de un suflet și cu pacea cea între voi fiind îngrădiți. Apoi, fiindcă iarăși a zis: "Las", care era a celui ce se duce, și de ajuns putea să-i turbure pe ei, aduce pe urmă: "Să nu se turbure inima voastră, nici să se spăimânteze".

Și turburarea o pătimeau ei din iubirea și dragostea cea către Dânsul, fiindcă aveau să se lipsească de El, iar spăimântarea, pentru relele ce aveau să se întâmple lor după moartea Lui. Deci El nici pe turburarea cea din iubire, nici pe spăimântarea cea pentru scârbele ce erau să fie, o lasă lor nevindecată, ci pe amândouă le potolește, "Să nu se turbure, zicând, inima voastră, nici să se spăimânteze"

28,29 "Auzit-ați că Eu am zis vouă: Merg, și voi veni la voi. De M-ați iubi pre Mine, v-ați fi bucurat, că am zis, merg la Tatăl, că Tatăl Meu mai mare decât Mine este. Și acum am zis vouă mai nainte de ce va fi, ca, când va fi să credeți".

Fiindcă vedea Domnul pe Apostoli că nicidecum nu nădăjduiau învierea Lui, nici o înțelegeau pe ea ce este, și pentru aceasta foarte erau mâhniți și turburați, ca cei ce aveau să se lipsească de Dânsul, se pogoară neputinței lor, și zice: "Eu am zis vouă, merg și voi veni" dar încă vă întristați, că nu credeți Mie, ca măcar de voi și muri, însă întru necazurile voastre nu vă voi lăsa pe voi. Deci acum auzind voi că la Tatăl Meu merg, pe Carele voi mare Îl socotiți, și mai mare decât Mine, se cuvine să vă bucurați, căci la Acela merg Care este mai mare decât Mine, și poate a risipi toate relele.

Vezi urmarea înțelegerii, cum aceasta ce zice: "Că Tatăl Meu mai mare decât Mine este", ca să mângâie pe ucenici o a zis? Că de vreme ce aceia se întristau ca cum n-ar fi putut Hristos să le ajute lor, zice: Că deși Eu n-aș putea, dar măcar Tatăl Meu, pe Care voi mai mare decât Mine Îl socotiți, au nu este puternic să vă ajute vouă? Precum și în alt loc zice: "Au vi se pare, că nu pot a ruga pe Tatăl Meu, și să-Mi pună Mie înainte douăsprezece legioni de îngeri?" (Matei 26, 53). Că nici aici nu zice aceasta ca un neputincios. Căci cum? cel ce și numai întrebând pe Iudei, îndată i-a aruncat jos pe toți? (Ioan 18,6). Dar de vreme ce pe El ca pe om Îl socoteau, pentru aceasta zice acestea. Așa dar și aceasta, "Tatăl Meu mai mare decât Mine este". Ca după părerea lor a zis aceasta, care Îl socoteau pe El neputincios, iar pe Tatăl puternic a le ajuta lor în vremea necazurilor.

"Și acum am zis vouă mai nainte de ce va fi", ca, atunci când va fi, să credeți. adică așa îndrăznesc și nu Mă tem de moarte, nici Mă întristez, cât și mai nainte zic, și vouă să vă bucurați poruncesc, "ca, când va fi, să credeți Mie". Că precum am știut necazurile cele ce vor să se întâmple vouă, și mai nainte spunându-le pe acelea n-am mințit, așa nici pentru mângâierea și ajutorul cel al vostru mai nainte spunând, nu voi minți, ci toate cele de bucurie vă vor întâmpina pe voi.

Iar unii înțeleg că Tatăl mai mare este după aceasta, fiindcă este pricinuitor Fiului, "Că mai mare, zice, este Tatăl" după aceasta, fiindcă este pricinuitor și începătură a Mea, că din Trânsul M-am născut.

Iar aceea a fi Tatăl mai mare decât Dânsul, nu-L face pe El a fi de altă Ființă. Pentru că și între oameni (ca să zic spre pildă), tatăl mai mare este decât fiul, dar nu este și de altă fire. Apoi spună ereticii: Cum mergea la Tatăl Hristos, ca Cel ce era Dumnezeu, sau ca cel ce era om? Cu adevărat, ca cel ce era om, căci ca Cel Ce era Dumnezeu pururea în Ceruri era, şi nedespărţit de Tatăl. Deci după omenire se zice că este Tatăl mai mare decât Dânsul.

30,31 "Nu voi mai grăi multe cu voi, că vine stăpânitorul lumii acesteia, şi în Mine n-are nimica. Ci ca să cunoască lumea că iubesc pe Tatăl, şi precum Mi-a poruncit Mie Tatăl, aşa fac"

După ce a mângâiat pe ucenici prin cele ce mai sus s-au zis, iarăşi zice cele pentru moartea Sa.

Că vine, zice, stăpânitorul lumii, adică diavolul. Iar "stăpânitor al lumii" pe el să-l înţelegi, nu al zidirii, ci al norodului celui fără de socoteală şi care cugetă cele ale lumii. Că nu stăpâneşte cerul şi pământul, că toate le-ar fi răsturnat şi le-ar fi turburat, ci pe cei ce singuri pe sine se dau lui. Pentru aceasta şi "stăpânitor al întunericului" se zice, iar "întuneric" să înţelegi pe lucrurile cele rele.

Dar fiindcă se putea să prepue vreunul: Nu cumva şi Hristos pentru păcat s-a dat morţii, aduce pe urmă pentru aceasta: "Cu întru Mine nu are nimica", adică nu sunt vinovat morţii, nici sunt dator cu ceva diavolului, ci pentru dragostea cea către Tatăl de bună voie sufăr patima.

Şi adeseori repetă cuvintele cele pentru moarte, amestecând cu dânsele şi pe cele ce aduc mângâiere, ca mai de crezut pe ea să o facă lor. Cu auzind ei că va să moară, cunoaşte cum că şi de bună voie, şi cum că nu bagă seamă de diavolul, şi cum că pentru dragostea cea către Tatăl moare. Deci de ar fi fost patima pierzătoare, iar nu de mântuire, cum ar fi binevoit Tatăl Cel ce iubeşte? Sau cum iarăşi Fiul cel Ce este iubit a ar fi primit pe aceasta? Şi cum vom înţelege ceea ce zice: Că pentru dragostea cea către Tatăl moare? Tatăl, zice, iubeşte lumea, şi Mă dă pe Mine pentru dânsa la moarte. Deci Eu iubind pe Tatăl, cu bună vrerea Lui şi cu voia împreună bine voiesc, şi arăt că iubesc pe Tatăl dintru aceasta, ca cea poruncită de Dânsul, adică cea binevoită şi întărită de Dânsul primesc o şi fac.

Spuneţi Arienilor: de ar fi fost slugă Fiul, n-ar fi zis "Că pentru dragostea cea către Tatăl mor", căci sluga nu pentru că iubeşte pe domnul său, pentru aceasta face voia lui, ci pentru că este slugă şi se teme de pedepse. Iar Domnul Iisus fiind ca Cel ce iubeşte face voia lui Dumnezeu, nu este slugă, nici zidire, ci după adevăr Fiu, voia Tatălui împlinind.

Deci când auzi: "Că Mi-a poruncit Mie Tatăl", nu pentru cuvântul acela "i-a poruncit" să socoteşti mai de jos pe Domnul, ca pe un supus, ci pentru aceasta "Tatăl" să-l cunoşti pe El Fiu de o Fiinţă cu Tatăl. Iar aceasta ce zice "i-a poruncit", s-o înţelegi în loc de: "a voit", "a zis", "a întărit", "i-a plăcut"

Capitolul 15

"Sculaţi-vă să mergem de aicea. Eu sunt Butucul viţei cel adevărat, şi Tatăl Meu lucrătorul este. Toată viţa care nu aduce roadă întru Mine, o va tăia pre ea, şi toată care aduce roadă, o curăţeşte pre ea, ca mai multă roadă să aducă. Acum voi curaţi sunteţi pentru cuvântul care l-am grăit vouă"

De vreme ce pentru Patima multe grăind, a plecat sufletele lor, şi i-a cunoscut pe ei că se temeau ca nu cumva îndată se vor prinde ei, şi din multa temere nici nu lua aminte la cele ce se grăiau, se preface cum că va să-i ducă pe dânşii într-un loc ascuns, în care nu se vor prinde, şi pentru aceasta îi scoală din locul acela în care erau, ca potolind turburarea sufletului lor, să le dea lor Dogmele cele mai minunate. Şi îi duce pe ei, precum după aceasta vom învăţa, în grădina pe care Iuda o ştia. Şi aşa după părere, ducere în lături era lucrul, iar după adevăr, dare de bună voie, întru acel loc ducându-se pe care îl ştia Iuda.

Ce dar le-a dat lor de taină? Eu sunt, zice, Buciumul viţei, adică Rădăcina, iar voi Viţele, iară Tatăl Meu este Lucrătorul. Şi pe lângă ce se îndeletniceşte Tatăl, oare pe lângă rădăcină? Nu, zice, ci pe lângă viţe. Că toată viţa, zice, care nu aduce roadă, o scoate pe ea. Adică, tot omul, care prin credinţă s-a făcut parte a rădăcinii, şi s-a unit cu Domnul, şi un trup cu Dânsul s-a făcut, i se cuvine şi roadă să aducă, adică viaţă să aibă îmbunătăţită. Că de are cineva numai goala mărturisire a credinţei, dar nu şi prin păzirea poruncilor aduce roadă, este viţă moartă". ("Căci credinţa fără de fapte moartă este" (Iacov 2). Deci fiecare credincios întru Hristos se vede a fi, fiindcă crede, "Că toată viţa, zice care este întru Mine, de nu va aduce roadă, o scoate pe ea Tatăl, adică, o fără de împărtăşirea cea cu Fiul o pune, iar pe cela ce aduce rodă, îl curăţeşte.

Aici aceasta ne însemnăm, că măcar deşi foarte îmbunătăţit ar fi cineva, are trebuinţa de purtarea de grijă a lui Dumnezeu, pentru că cea fără de roadă nici în Bucium a fi nu poate; iar pe cea ce aduce roadă, mai roditoare o face Tatăl.

Iar să înţelegi că şi pentru necazurile ucenicilor se zic

acestea. Că de vreme ce necazurile se păr că sunt ca ceea ce zic lucrătorii tăiatul viei, arată lor Domnul, că prin necazuri mai roditori se vor face, precum şi viţele prin tăiere, că ispitele pe dânşii mai tari îi arătau. Apoi ca să nu zică ei: Pentru cine zici acestea? Voi, zice, curaţi sunteţi pentru cuvântul care L-am grăit vouă.

Vezi, mai sus zicea că Tatăl este Cela ce curăţeşte, acum iarăşi pe Sineşi Se aduce a fi purtătorul de grijă. Una dar este lucrarea Tatălui şi a Fiului. Eu, zice, pe voi v-am curăţit prin a Mea învăţătură. Deci datori sunteţi ceea ce este a voastră de aici să arătaţi, pentru aceasta şi aduce pe urmă

4-6. "Rămâneţi întru Mine, şi Eu întru voi. Precum viţa nu poate să aducă roadă din sine singură, de nu va rămânea în Bucium, aşa nici voi, de nu veţi rămânea întru Mine. Eu sunt Buciumul viţei, voi viţele. Cela ce rămâne întru Mine, şi Eu întru el, acesta aduce roada multă. Că fără de Mine nu puteţi face nimic. De nu rămâne cineva întru Mine, se scoate afară ca viţa, şi se usucă, şi o adună pe ea, şi în foc o aruncă, şi arde".

Eu, zice, şi pe voi v-am curăţit prin cuvântul Meu şi prin învăţătură, şi nimica din cele ce se cuvenea să fac Eu n-am lăsat. Se cuvine dar de acum să se înceapă şi cele ce sunt despre voi.

Rămâneţi întru Mine, zice, căci ca nu pentru frică să se despartă de Dânsul, pe sufletul lor cel slăbănogit îl întăreşte, şi cu vine îl lipeşte, şi bune nădejdi de aici le dă. Că oricâte veţi cere, veţi lua, de veţi rămânea întru Mine.

Şi din pilda viţei luminat ne arată nouă felurimea şi viaţa ceea ce se dă celor ce îi plac Lui. Că precum aceea rămânând în Bucium aduce roadă, fiindcă de la Acela îşi ia lucrarea spre viață, așa și voi de veți rămânea întru Mine prin păzirea poruncilor, atuncea mai multă roadă veți aduce. Iar cela ce nu rămâne, se usucă, adică de a avut ceva de la rădăcină, pierde, de a primit pe vreun dar duhovnicesc, se golește de acela și se lipsește de ajutorul cel de acolo și de viață.

Și ce zice mai pe urmă? În foc se aruncă, și arde. Iar de aici și mângâiere nu puțină le dă, arătând, că cei ce gândesc rău împotriva Lui, precum era Iuda, se vor usca. Iar ei rămânând întru Dânsul, roadă vor aduce. Că fără de umezeala cea de la Dânsul și darea de viață, nu vor putea face nimica.

7,8 "De veți rămânea întru Mine și cuvintele Mele de vor rămânea întru voi, orice veți vrea, veți cere, și se va face vouă. Întru aceasta S-a proslăvit Tatăl Meu, ca roadă multă să aduceți, și să vă faceți ai Mei ucenici".

Aici ne tâlcuiește nouă Domnul, ce este ceea ce zicea "De veți rămânea întru Mine", adica, de veți păzi poruncile Mele. Că aceea ce zicea "Și cuvintele Mele de vor rămânea întru voi", aceasta însemnează, cum că prin lucruri voiește să se lipească de Dânsul. Că fiecarele din cei ce după plăcerea lui Dumnezeu viețuiesc, din voința sa rămâne în buciumul viței, unindu-se cu El prin dragoste și prin păzirea poruncilor și întru Duhul lipindu-se. Precum și împotrivă, cel ce se depărtează de la lucrarea poruncilor se înstrăinează de buna voie de Domnul.

Și întru aceasta Se proslăvește Tatăl Meu, zice, de veți aduce voi roadă multă. Că slavă a lui Dumnezeu și Tatălui este sporirea cea bună a ucenicilor Fiului Său. Că luminând lumea Apostolii înaintea oamenilor, Se slăvea Tatăl cel Ceresc. Roadă a Apostolilor erau și păgânii, care prin învățătura lor s-au adus la credință, și spre slava lui Dumnezeu s-au făcut. Deci dacă întru aceasta Se slăvește Tatăl, întru a aduce voi roadă, nu va fi fără de negrijă de slava Sa, ci vă va ajuta vouă, ca mai multă roadă să aduceți ca și mai mult să Se slăvească. Că întru aceasta, zice, S-a slăvit Tatăl Meu, ca roadă multă să aduceți și să vă faceți ai Mei ucenici.

Vezi cum că cela ce aduce roadă, acela este cu adevărat ucenic? Și Tatăl întru acesta Se slăvește, adica Se bucură, și slavă a Sa socotește a fi aceasta.

9,10 "Precum M-a iubit pre Mine Tatăl, și Eu v-am iubit pre voi. Rămâneți întru dragostea Mea. De veți păzi poruncile Mele veți rămânea întru dragostea Mea. Precum Eu poruncile Tatălui Meu am păzit, și rămân întru dragostea Lui."

Să îndrăznească îi îndeamnă pe ei prin ceea ce zice: Că v-am iubit pe voi, și așa v-am iubit, precum Tatăl pe Mine. Iar aceasta după omenire o a zis. Deci rămâneți întru dragostea Mea, că ai acestui lucru voi sunteți domni. Nu că ați auzit, că v-am iubit pe voi, să fiți nebăgători de seamă, ci ca să vă sârguiți a rămânea întru dragostea Mea.

Apoi îi învață pe dânșii, cum vor putea rămânea: de vor păzi poruncile Lui. Că precum de multe ori s-a zis, acela este cel ce Îl iubește pe El, carele poruncile Lui păzește. Iar prin acestea arată, că atuncea întru înțelegere vor fi, când viață curată vor arăta. Precum Eu poruncile Tatălui Meu le-am păzit, și rămân întru dragostea Lui.

Și aceasta cu pogorâre pentru neputința celor ce aud o zice. Că nu cu adevărat Cel ce al tuturor este punătorul de Lege era supus sub porunci, ci fără de poruncile Tatălui nu putea a-Şi petrece viaţa Sa.

Că aceasta a o socoti cineva prea necuviincios lucru ar fi. Ci zice aceasta vrând mai mult să-i mângâie pe ei. Căci fiindcă zicea lor că vă iubeşte pe voi, apoi pe urmă aveau să se lupte ei cu necazurile, ca să nu se smintească, ca cum dragostea Lui nimic n-ar fi folosit lor. Nu vă turburaţi zice de vreme ce şi pe Mine Mă iubeşte Tatăl, dar însă Mă dă ca să pătimesc pentru lume. Deci precum nu se împuţinează dragostea Tatălui pentru că pătimesc Eu, aşa nici voi mai puţin sunteţi iubiţi de Mine, măcar deşi întru necazuri veţi să cădeţi.

11-13 "Acestea am grăit vouă, ca bucuria Mea întru voi să rămâie, şi bucuria voastră să se plinească. Şi aceasta este porunca Mea, ca să vă iubiţi unul pe altul, precum Eu v-am iubit pre voi. Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca cineva sufletul său să-şi pună pentru prietenii săi"

Acestea, zice, am grăit vouă, ca să nu curme bucuria voastră, că se bucurau fiind împreună cu Dânsul când făcea El minuni şi Se slăvea. Şi încă ei şi draci scoţând se bucurau, precum şi însuşi zice: "Nu vă bucuraţi căci draci scoateţi" (Luca 10, 20). Dar de vreme ce a sosit Patima şi cele de mâhnire curma bucuria iar zice: Că aceste graiuri de mângâieri am grăit vouă, ca precum şi până în sfârşit bucuria voastră să rămâie necurmată şi deplină şi desăvârşită să fie. Că nu de întristare sunt vrednice acestea de acum, ci de bucurie, măcar Cruce, măcar ruşine, şi necinste de va fi.

Dar de vreme de mai sus a zis: Că de veţi păzi poruncile Mele, atuncea veţi rămânea întru Mine, acum arată care porunci sunt datori să păzească, şi le arată lor dragostea,

"Ca să vă iubiţi zice, unul pe altul, precum Eu v-am iubit pe voi. Că nu aşa simplu şi cum s-ar fi întâmplat, voieşte să ne iubim noi unul pe altul, ci precum El ne-a iubit pe noi.

Şi ia aminte cum mai sus cu numire de mulţime a zis "Poruncile", iar aici zice "Porunca aceasta este porunca Mea" cu număr de una. Şi socotesc, că pentru căci a tuturor poruncilor cuprinzătoare şi cap este dragostea, se zice şi "porunci" şi "poruncă"

Dar încă ne şi arată nouă cale cum vom păzi poruncile, cum că adică prin păzirea unei porunci, celei pentru dragoste.

Şi fiindcă a zis "Ca precum Eu v-am iubit pe voi să vă iubiţi şi voi unul pe altul, arată măsura dragostei şi vârful "Că mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca să-şi pună cineva sufletul său pentru prieteni" Drept aceea şi voi unul pentru altul puneţi-vă sufletele, fiindcă şi Eu pentru voi mor. Dar să nu socotiţi că din urâciunea către voi se face ducerea aceasta în care Mă duc acum de la voi, că din dragostea mai vârtos cea mai desăvârşită se face aceasta

14-16 "Voi prietenii Mei sunteţi, de veţi face câte Eu poruncesc vouă. Nu vă mai zic vouă slugi (Dar când i-a zis pe ei slugi? Când învăţându-i le dea opera stăpânirea Dumnezeirii Sale, încă şi mai nainte a zis "Voi Mă chemaţi pe Mine Învăţătorul şi Domnul şi bine ziceţi, că sunt" (Ioan 13) [illegible]) de acum că sluga nu ştie ce face domnul său, ci pre voi v-am zis prieteni (Mai sus zicând "Voi prietenii Mei sunteţi de veţi face cele Eu poruncesc vouă, le-a arătat că încă nu sunt, ci atuncea vor fi când vor face. Cum dară aici zice "Ci pe voi v-am zis prieteni, că toate câte am auzit de la Tatăl am arătat vouă"? Pe acest cuvânt

"Sunteţi" să-l înţelegi în loc de "rămâneţi", că fiind acum, şi pe urmă rămâneţi de veţi face câte Eu poruncesc vouă. Zigadinos), că toate câte am auzit de la Tatăl Meu am arătat vouă. Nu voi M-aţi ales pre Mine, ci Eu v-am ales pre voi şi v-am pus ca voi să mergeţi, şi roadă să aduceţi şi roada voastră să rămâie, ca orice veţi cere de la Tatăl întru numele Meu să dau vouă" (Adică, ca cei ce sunteţi ai Mei, ca cei ce sunteţi creştini. Sau ca cei ce chemaţi numele Meu. Zigadinos)

În sus şi în jos învăţătura cea pentru dragoste întoarce aceasta arătând nouă prin aceste graiuri multe ca aceasta poruncă este mai vrednică de laudă decât celelalte şi mai vrednică de sârguinţă.

Şi pune înainte şi semn mare al dragostei Lui. Că atâta, zice, vă iubesc pe voi, cât şi cele ascunse le-am descoperit vouă. Că sluga nu ştie tainele stăpânului, iar voi acum ca nişte prieteni ai Mei tainelor v-aţi învrednicit. Că toate câte am auzit de la Tatăl Meu am arătat vouă.

Dar cum în alt loc zice: "Că multe am a grăi vouă, ci nu le puteţi purta" (Ioan 16). Toate a arătat lor câte puteau ei să audă, şi care erau atuncea încăpute de minte.

Iar când zice: "câte am auzit de la Tatăl Meu", să nu socoteşti ca de învăţătură are trebuinţă Fiul, ci aceasta arată, că nimic străin am zice, ci toate ale Tatălui şi oricâte ar zice, ale Aceluia sunt.

Iar zicând iar al dragostei celei către voi semn face aceasta, că am arătat vouă tainele, aduce pe urmă şi alt semn al dragostei. Că Eu, zice, v-am ales pe voi, adică nu voi aţi venit la prieteşugul Meu, ci Eu la al vostru şi întâi Eu v-am iubit pe voi, cum dar vă voi lăsa pe voi după aceasta? Că şi

v-am pus pe voi, adică, v-am sădit pe voi, Ca voi să mergeţi, adică, ca să creşteţi, şi să vă lăţiţi, şi să vă întindeţi, şi să vă lungiţi, şi roadă să aduceţi.

Iar aici arătat şi Lucrător a fi pe Sineşi Se aduce. Pentru că şi mai sus când zicea că "curaţi sunteţi pentru cuvântul, carele l-am grăit vouă". S-a arătat pe Sineşi că este curăţitor, iar acum mai arătat prin ceea ce zice că: "Eu v-am ales pe voi, şi v-am pus pe voi". Că lucrătorul cu adevărat alege şi pune în pământ viţele. Vezi că întocmai este Tatăl cu Fiul? Tatăl Lucrător, Fiul acum Se arată Lucrător.

Îmbracă-te întru ruşine Arie, împreună cu cei ce cu tine întru păgânătate au căzut.

Vezi încă şi alta. Că oricâte veţi cere de la Tatăl, să dau vouă; adică Eu voi da vouă. Măcar că se cădea după urmare aşa să zică: Oricâte veţi cere de la Tatăl, va da vouă. Iar El a zis: Că Eu să dau vouă, pentru cea întocmai putere cu adevărat. Pentru că şi Tatăl dând, cu Dreapta Sa dă, iar "dreapta" a Sa Fiul este.

Şi să cunoşti şi aceasta: "Că când vom fi sădiţi şi vom aduce roadă, atuncea şi oricâte vom cere, va da nouă, iar de nu vom aduce roadă nu vom lua, fiindcă cela ce nu aduce roadă nici cele cuviincioase şi de suflet folositoare nu cere, ci lumeşti cu adevărat şi nefolositoare, pentru aceasta nici ia. "Cereţi, zice, şi nu luaţi, pentru că rău cereţi" (Iacov 4, 3).

17-19 "Acestea vă poruncesc vouă, ca să vă iubiţi unul pe altul. De vă urăşte pre voi lumea, ştiţi că pre Mine mai înainte decât pre voi M-a urât. De aţi fi din lume, lumea ar iubi pre al său, iar căci din lume nu sunteţi, ci Eu v-am ales pre voi din lume, pentru aceasta vă urăşte pre voi lumea"

Ca să nu socotească Apostolii, că înfruntându-i Domnul le grăiește lor, cum că sufletul Său va să-Și pună pentru dânșii, și cum că i-a ales, pentru aceasta zice: Acestea poruncesc vouă, nu ca să vă înfruntez, nici ca Mă trufesc ca pentru o ispravă oarecare, ci ca pe sufletele voastre mai întărite să le fac întru dragostea cea a unuia către altul, pentru aceasta numai pe isprăvile dragostei mele cele către voi. Că aceasta poruncesc vouă, ca să iubiți unul pe altul. Iar de vreme ce greu lucru este și foarte întristăcios a pătimi goană și a se urî, îl mângâie pe dânșii zicând: "Că de vă vor urî pe voi, nimica de mirare nu este, că pe Mine mai nainte M-au urât. Deci pe aceasta a fi părtași și împreună cu Mine urâți, datori sunteți ca pe o mare mângâiere să o aveți.

Aduce încă și alt chip de mângâiere mai îndemânător spre aceasta. Că împotrivă, zice, se cuvenea să vă întristați voi, de nu v-ar fi urât pe voi lumea, adică oamenii cei răi, că dintru a nu vă urî ați fi arătat, că și voi de aceeași răutate a lor și vicleșug vă împărtășiți. Iar acum de vreme ce vă urăsc pe voi cei răi, bucurați-vă, că pentru fapta cea bună a voastră vă urăsc pe voi, căci cu adevărat de n-ați avea faptă bună Lumea ar iubi pe al său. Iar de vreme ce Eu v-am ales pe voi din răutatea lumii, pentru aceasta vă urăște pe voi lumea, ca pe cei ce nu vă împărtășiți cu lucrurile ei.

20,21 "Aduceți-vă aminte de cuvântul carele Eu am grăit vouă, Nu este slugă mai mare decât Domnul său. De M-au prigonit pre Mine, și pre voi vă vor prigoni. De au păzit cuvântul Meu, și al vostru vor păzi. Ci acestea toate vor face vouă pentru numele Meu, căci nu știu pre Cela ce M-a trimis pre Mine"

Ceea ce mai sus a zis: "Că pe Mine mai nainte decât pe voi M-au urât", aceasta acum pe larg zicând-o, mângâiere mai mare le pune lor. Că aduceți-vă aminte, zice, de cuvântul Meu, ca nu este slugă mai mare decât domnul său, pentru aceasta nici voi nu sunteți mai mari decât Mine. Deci vedeți cum pe Mine M-au avut. De au gonit pe Stăpânul, și pe voi slugile cu mult mai vârtos. De nu M-au gonit pe Mine, al cuvântul Meu nu păzit, și al vostru vor păzi. Dar nu este aceasta, că nici pe al Meu, nici pe al vostru nu vor păzi. Ci acestea toate vor face vouă pentru Mine. Deci de Mă iubiți pe Mine, suferiți cele ce pătimiți pentru Mine pe Carele Mă iubiți, precum ziceți.

Ci și alta este spre mângâiere, ca și pe Cela Ce M-a trimis pe Mine, Îl batjocurește împreună când și pe voi. Deci de nu altceva, măcar aceasta fie-va vouă spre mângâiere, că aceștia și ai voștri, și ai Mei, și ai Tatălui Meu sunt vrăjmași.

22-25 "De n-aș fi venit, și n-aș fi grăit lor, păcat n-ar avea. Iar acum răspuns nu au pentru păcatul lor. Cela ce Mă urăște pre Mine, și pre Tatăl Meu urăște. De n-aș fi făcut lucruri întru ei, carele nimenea altul n-a făcut, păcat n-ar avea. Iar acum și au văzut, și M-au urât, și pre Mine și pre Tatăl Meu. Ci ca să se plinească cuvântul cel scris în (Psalm 34 18) Legea lor: că M-au urât în zadar"

Și oare cu dreptate fac aceștea, și mă urăsc și pe Mine, și pe Tatăl Meu, și pe voi? Oare pentru cele ce am grăit, sau am făcut acest fel de socoteală [illegible]? Nu zice că iertat este păcatul lor. Cu aș doară N-am venit și i-am învățat? De n-aș fi venit, de n-aș fi grăit, ar fi putut ei să zică că n-am auzit, iar acum fără de răspundere este răutatea lor. Apoi de vreme ce pretutindenea nici o pricină alta de îndreptare nu puteau, fără numai ca fac zădărnicire pentru Tatăl.(Că

Omul acesta, zice, nu este de la Dumnezeu (Ioan 9, 16 și de acest fel). Pentru aceasta aduce pe urmă: Cela ce Mă urăște pe Mine, și pe Tatăl Meu urăște. Și așa nici aceasta nu le-a rămas loc spre răspundere. Și nu numai învățătură am dat, ci și fapte am adaus, ca ce fel nimenea altul. Precum este minunea Orbului, minunea lui Lazăr și celelalte asemenea. Deci care răspundere au? Pe învățătura cea din cuvinte le-am dat, pe cea din fapte am adaus. Precum și Moisi învăța (A doua lege 13), de a asculta de acela poruncind, carele și minuni face, și evlavie învață. Iar acum și au văzut acest fel de lucruri, dar însă și pe Mine, și pe Tatăl Meu au urât.

Apoi aduce și pe Proorocul martor: "Că M-au urât în zadar". Că numai pentru răutate s-a născut urăciunea, nu pentru altă pricină. Iar lege, precum de multe ori am zis, nu numai pe cea a lui Moisi, ci și pe cărțile Proorocilor zice. Precum și aici pe cartea lui David Lege o a numit. Deci David cu Duhul Sfânt mai înainte a grăit ceea ce avea răutatea lor să facă. Iar ei cu adevărat ca niște răi pe cea mai înainte grăită de Proorocul o au împlinit, și pe proorocie o au arătat că este adevărată.

26-27 "Iar când va veni Mângâietorul, pre Carele Eu voi trimite vouă de la Tatăl, Duhul Adevărului, carele de la Tatăl se purcede, Acela va mărturisi pentru Mine. Încă și voi mărturisiți, ca dintru început cu Mine sunteți".

A zis ucenicilor că vă vor goni pe voi, că cuvântul vostru nu îl vor păzi. Deci ca să nu poată zice ei: Și dar o Doamne, unde ne trimiți pe noi? Cum vom fi vrednici de credință? Cine va lua aminte la noi? Cine va crede? Pentru aceasta adaose: "Iar când va veni Mângâietorul, Acela va mărturisi pentru Mine". Martor, zice, vrednic de credință este Acela

Deci de Duhul fiind ei vădiți cu fără de cuvânt de îndreptare greșește, vor primi propovăduirea. Încă și voi mărturisiți, din început cu Mine fiind, că și cu cuvintele și cu lucrurile fără de cuvânt de îndreptare i-am făcut pe ei. Pentru aceea îndrăzniți, că nu fără de martori va fi propovăduirea, ci și Duhul împreună va mărturisi cu semne și cu minuni, și martor vrednic de credință va fi, că Duh al Adevărului este.

Deci fiindcă este Duh al adevărului, va mărturisi adevărul, și fiindcă de la Tatăl Se purcede, toate le știe cu de-amănuntul, că de acolo este, de unde este cunoștința tuturor. Iar aceasta ce zice: "Pe Carele Eu voi trimite", arată că întocmai cu Dânsul este. Că în alt loc a zis, cum că Tatăl trimite pe Duhul, iar aici zicând cum că El singur Îl va trimite pe Acesta, nimic alta arată, fără numai că întocmai cu Tatăl este. Dar ca să nu se pară că Se scoală El împotriva Tatălui, și ca cum din altă stăpânire trimite pe Duhul, a adaus: "De la Tatăl". Când voi trimite Eu adică, dară de la Tatăl, adică binevoind Tatăl, și împreună trimițând. Ca nu din Sânurile Mele Eu scot pe Duhul, ci de la Tatăl prin Mine se dă.

Iar când auzi, că se purcede, să nu socotești cum că "Purcederea" este "Trimiterea" cu care se trimit duhurile cele slujitoare, ci firească estimire a Duhului este Purcederea. Că de nu așa vom înțelege purcederea, ci oarecarea trimitoare ce se face de afară, nearătat va fi pentru care duh zice. Că nenumărate sunt duhurile, care spre slujbă se trimit (Evrei 1, 14) pentru cei ce vor să moștenească mântuirea. Dar aici o însușire oarecare aleasă și osebită zice că este Purcederea, căzându-se la unul cel ce este chiar și cu adevărat Duh.

Deci dar prin aceasta, adică a Se purcede, să nu înțelegem cum că se trimite, ci cum că din Tatăl are pe cinstea cea

Grecescu. Deci aceea Duhul acesta martor va fi al propovăduirii.

Și voi încă mărturisiți, pentru că nu de la alții ați auzit, ci voi singuri dintru început împreună cu Mine sunteți. Și nu mică mărturie este aceasta care se face de la cei ce dintru început au fost împreună, ceea ce și singuri apostolii mai pe urmă ziceau către norod vorbind: "care împreună cu Dânsul am mâncat, și am băut" (Faptele Ap. 10, 41)

Deci îndoită este mărturia. Și de la voi, și de la Duhul. Că de vă veți părea voi că spre har mărturisiți, dar nu și Duhul spre fire va mărturisi.

Capitolul 16

1-4 "Acestea am grăit, ca să nu vă smintiți. Scoate-vă-vor pre voi din Sinagogi, și va veni vremea, ca tot cela ce vă ucide pe voi să i se pară că aduce slujbă lui Dumnezeu. Și acestea vor face vouă, că n-au cunoscut pre Tatăl, nici pre Mine. Ci acestea toate am grăit vouă, ca după ce va veni vremea, să vă aduceți aminte de acestea, că Eu am spus vouă.

Am grăit acestea vouă mai nainte de ce vor fi, ca să nu vă smintiți mai pe urmă, când veți vedea pe mulți că nu cred, și voi singuri că pătimiți greutăți. Ci socotind voi, că și mai nainte de a fi acestea am spus vouă, să primiți de aici și pe mângâierea cea de la Mine, că n-am mințit vouă nici întru aceasta, precum nici întru spunerea mai nainte cea pentru greutăți. Că și din Sinagogi vă vor scoate pe voi, și din adunări și din cele cinstite ale lor și cu totul din Obștea lor vă vor despărți. "Că s-au sfătuit, ca de va mărturisi cineva pe Hristos, să se lepede din Sinagoga" (Ioan 9, 22). Și nu numai aceasta, adică din Sinagogi vă vor scoate pe voi, ci și moarte veți lua, și moarte de ocară, căci ca pe niște făcători de rele și vrăjmași ai lui Dumnezeu vă vor ucide pe voi. Și tot cel ce vă va omorî pre voi, așa se va sârgui pentru uciderea voastră, cât i se va părea că slujbă aduce lui Dumnezeu, adică va socoti că lucru plăcut lui Dumnezeu, și blagocestiv a făcut.

Și aduce și mângâiere destulă. Că acestea, zice, vor face, că nu știu pe Tatăl, nici pe Mine. Că pentru Mine, zice, și pentru Tatăl, acestea veți să pătimiți. Deci răbdați. Căci fericiți veți fi, când vă vor ocărî pe voi, și vă vor goni, și vor zice tot graiul rău împotriva voastră, mințind pentru Mine" (Matei 5, 11, Luca 6, 22). Această fericire mângâiere fie-vă vouă, aducându-vă aminte de acestea.

Și acestea am grăit vouă, că după ce veți vedea pe cele [illegible] întâmplându-se, să credeți și pentru celelalte. Că nu veți putea zice, că cele de bucurie mai nainte am spus vouă, vrând să vă amăgesc pe voi, ci precum cele de întristare mai nainte vestind, n-am mințit, așa nici cele de bucurie spuindu-le, nevrednice de credință vor fi.

Și pentru ca nu negătiți să fiți, ci gătiți, aducându-vă aminte, că Eu am spus vouă acestea, și pentru aceasta să stați cu vitejie către cele de întristare.

4-7 "Și acestea vouă din început n-am spus, căci cu voi eram. Iar acum merg la Cela ce M-a trimis pre Mine, și nimeni din voi nu Mă întreabă: Unde mergi? Ci căci acestea am grăit vouă, întristarea a umplut inima voastră. Ci Eu adevărul zic vouă, că de folos este vouă, ca Eu să Mă duc, că de nu Mă voi duce Eu, Mângâietorul nu va veni la voi. Iar de Mă voi duce, Îl voi trimite pre El la voi"

Foarte îngreuiați de întristare erau Apostolii, auzind că unele ca acestea erau să li se întâmple lor. Pentru aceasta și Domnul zice: Acestea ce sunt așa de întristătoare, dintru început nu le-am spus vouă, nu ca și cum nu le știam, ci căci cu voi eram, și scăpare îndestulată Mă aveați pe Mine, și tot războiul asupra Meu era pornit, iar voi în toată negrija erați. Deci nu era trebuință de acest fel de cuvinte atunci, care mai înainte să vă gătească, și să vă întărească. Dar acum ducându-Mă Eu la Tatăl Meu, și vrând să vă las pe voi, mai înainte vă spun vouă acestea, ca să vă întăriți pe sine-vă.

Și nimeni din voi nu Mă întreabă pe Mine: Unde mergi? ci de întristare v-ați turburat, și uimire ați pătimit, pentru așteptarea celor grele clătindu-vă cu inimile. Dar Eu adevărul zic vouă.

Vezi cum îi mângâie pe ei, iarăși de mai de ori, zice, de v-ați întrista, Eu ceea ce este de folos vouă zic: că voi voiți pururea să fiu cu voi, dar nu este aceasta de folos. Că de nu Mă voi duce Eu, Mângâietorul nu va veni la voi. Deci măcar deși voiți voi să fiu Eu de față cu voi, nu vă voi asculta pe voi, ci ceea ce este de folos vouă mai vârtos voi alege, decât voia voastră cea de vătămare vouă.

Așa și noi datori suntem a face pretutindenea, lucrul cel de folos și unul și fraților să socotim, iar nu cel dulce. Că de nu voi muri Eu pentru lume, și nu Mă voi duce la Tatăl jertfă și îmblânzire pe Sinemi dându-Mă pentru păcatele lumii, Mângâietorul nu va veni. Căci cum va veni, de nu se va strica vrajba, păcatul omorându-se? De nu se va împăca Tatăl cu firea omenească? Ci aici cei ce sunt ai lui Macedonie ce vor putea zice, care micșorează slava Duhului, și slugă pe El al Fiului Îl zic? Cum este de folos, stăpânul să se ducă, și

sluga să vie? Deci măcar de vă veți și întrista acum oarecum, pentru ducerea Mea, dar pentru venirea Duhului bucurați-vă, care mai multe și mai mari faceri de bine vă face vouă.

Și cum Domnul a zis: "Acestea din început vouă n-am spus"? Pentru că scris este: "Chemând pe cei doisprezece a zis lor: Că la domni și la împărați veți fi duși" (Matei 10, 18). A spus cu adevărat că la domni veți fi duși, dar nu că așa vă vor ucide pe voi, ca pe niște păgâni, și făcători de rele, și vrăjmași ai lui Dumnezeu.

Și în alt chip: Acolo atunci a spus cele ce de la păgâni era să le urmeze lor, iar acum pe cele de la Iudei. Că din Sinagogi vă vor scoate pe voi, Iudeii cu adevărat.

Și vezi într-această dată împreună și pe stăpânirea de Sineși a Duhului, și pe împreună bunăvoința Fiului. Pentru că aceasta: "Va veni Mângâietorul" este a stăpânirii Duhului. Iar aceea: "Eu voi trimite pe el" este a bunei voințe a Fiului, și a plăcerii Lui, de se cuvine iară a zice, și a plecării ca să vie Mângâietorul.

8-11 "Și venind Acela va vădi lumea de păcat și de dreptate, și de judecată. De păcat, căci nu cred în Mine. Și de dreptate, căci la Tatăl Meu merg, și nu Mă veți mai vedea pre Mine. Iară de judecată, căci stăpânitorul lumii acesteia s-a judecat".

Va veni Mângâietorul, și carele va fi folosul? Va vădi, zice, lumea de păcat, și îi va arăta pe dânșii păcătoși, pentru că nu cred. Că când vor vedea prin mâinile Apostolilor întru Duhul semne mari și minuni făcându-se, și nici așa nu vor crede, cum nu vor fi vrednici de osândă, și vinovați de păcat prea mare? Căci acum pot să zică: Că sunt Fiu de tâmplar, și de mulți nebăgat în seamă, măcar deși minuni fac Eu. Iar atunci fără cuvânt de îndreptare va fi lor necredința, fiindcă Duhul întru numele Meu va săvârși unele ca acestea. Deci de păcat îi va vădi pe dânșii, adică, îi va arăta pe dânșii că au păcătuit fără de iertare.

Încă și de dreptate îi va vădi. Căci Eu la Tatăl Meu merg, adică, va arăta lor că Eu drept fiind, și viață fără de prihană viețuind, fără de dreptate sunt omorât de dânșii, și la aceasta semn este, Că la Tatăl merg, că de n-aș fi fost drept nu M-aș fi înălțat la Tatăl. Că de vreme ce ca pe un împotrivnic lui Dumnezeu și ca pe un călcător de Lege L-au omorât pe El, va arăta lor, zice, Duhul, că nu sunt întru acest fel, că de aș fi fost împotrivnic lui Dumnezeu și călcător de Lege, nu M-aș fi învrednicit de cinste de la Dumnezeu și Puitorul de Lege, și de cinste nu vremelnică, ci veșnică. Pentru că aceea ce zice: "Nu Mă veți mai vedea pe Mine", arată petrecerea cea veșnică la Tatăl.

Iar de judecată îi va vădi pe ei, căci stăpânitorul lumii acesteia s-a judecat, adică, și din aceasta iarăși drept și fără de păcat Mă va arăta pe Mine Duhul, căci stăpânitorul lumii de Mine s-a judecat, și s-a biruit. Că de vreme ce ziceau că "Drac are" și cum că întru Beelzebul face minuni, și înșelător este (Mat. 12, 24, Marcu 3, 22, Luca 11, 15, Ioan 10, 20), acestea toate, zice, se vor arăta deșarte. Fiindcă se va vedea diavolul osândit, și tuturor arătat va fi, că de Mine S-a biruit, care aceasta n-aș fi putut, de n-aș fi fost mai tare decât dânsul, și de tot păcatul înstrăinat.

Și cum s-a arătat aceasta? Prin venirea Duhului, că toți cei ce credeau în Hristos călcau și batjocoreau pe stăpânitorul lumii. Deci se arată dintru aceasta cum că și de Hristos s-a osândit cu mult mai înainte. Drept aceea a vădit Duhul pe cei ce n-au crezut ca pe niște păcătoși. Căci credința dezleagă păcatele prin iertarea Botezului, și lucrurile Duhului care se arătau întru cei ce au crezut, întru cei necredincioși nu se vedea. De unde se vădea că sunt ei vase rele și necurate și nevrednice de primirea Duhului.

Încă și în alt chip vădește Duhul pe lumea cea necredincioasă, de dreptate, adică, cum că este lipsit de dreptate, cela ce nu crede în Iisus Cel drept, Carele pentru dreptate S-a înălțat la Ceruri. O vădește și o osândește și ca pe o trândavă, că înfrânt fiind diavolul, nici așa n-a vrut să-l biruiască.

12-15. "Încă multe am a vă zice vouă, ci nu puteți a le purta acum. Iar când va veni Acela, Duhul Adevărului, va povățui pre voi la tot adevărul, că nu va grăi de la Sineși, ci câte va auzi, va grăi și cele viitoare va vesti vouă. Acela pre Mine Mă va slăvi, că dintru al Meu va lua, și va vesti vouă. Toate câte are Tatăl, ale Mele sunt, pentru aceasta am zis, că dintru al Meu va lua, și va vesti vouă."

Zicând mai sus că "De folos este vouă, ca Eu să Mă duc", acum pe larg spune aceasta, și zice: Că acum nu puteți a le purta, iar după ce va veni Acela, atunci cu adevărat darurile Aceluia dobândind, la tot adevărul veți fi povățuiți.

Și care adevăr zice? Arătat este, că pe cunoștința cea pentru toate. Ca singur Domnul unele mare pentru Sineși n-a zis. Una adică și chip dând de smerenie, iar alta și pentru neputința ascultătorilor și necunoștința cea de bine a iudeilor. Încă nici ferirea de rânduielile Legii arătat nu o au învățat, ca nu împotrivnic a fi lui Dumnezeu să se pară la toți. Iar după ce a venit Mângâietorul, atunci și vrednicia Fiului s-a descoperit, și cunoștința pentru toate cea adevărată s-a arătat, şi închipuirile Legii ridicându-se din mijloc, şi stricându-se, la cea adevărată şi întru Duhul slujbă ne-am povăţuit, prin semnele cele ce întru Duhul se fac, adeverindu-se credinţa. Apoi de vreme ce mari oarecare a zis pentru Duhul, ca să nu socotească vreunii, că mai mare decât Dânsul este Duhul, fiindcă El va să-i povăţuiască la adevăr, şi va să-i facă înţelegători şi primitori de cele multe şi mari, care Hristos fiind de faţă, nu puteau ei să le poarte. Deci ca nu aceasta să se socotească, aduce pe urmă: "Că nu va grăi de la Sineşi", adică, nimica osebit al Său afară de cele ale Mele nu va grăi. Că aceea ce zice: "Câte va auzi", acest arată, că nimica afară de cele ce sunt ale lui Hristos nu vă învăţa. Precum şi Însuşi Domnul zicând pentru Sineşi: "Câte am auzit de la Tatăl Meu grăiesc" (Ioan 8, 28 şi 15, 15), nu se aduce pe Sineşi cum că se învaţă ca oarecarele prunc, ci cum că nimica afară de cele ale Tatălui nici ştie, nici învaţă: aşa şi pentru Duhul.

Iar cum că nu are trebuinţă de învăţătură Duhul, auzi ce zice Pavel: "Precum nimeni nu ştie pe cele ale omului, fără numai duhul cel ce este întrânsul, aşa şi pe cele ale lui Dumnezeu nimeni nu le ştie fără numai Duhul lui Dumnezeu" (1 Corinteni 2, 11). Vezi cu de Sineşi învăţat este Duhul cel Sfânt, precum şi cel al nostru?

Încă şi din cele de pe urmă se va învăţa cel cu bună cunoştinţă Dumnezeirea Duhului. "Că cele viitoare, zice, va vesti vouă", adică cele ce vor să fie, care aceasta mai vârtos a lui Dumnezeu este cunoştinţa celor ce vor să fie. Ca de vreme ce nimic alta aşa nu este dorit firii omeneşti, precum cunoştinţa de cele ce vor să fie, mângâie pe Apostoli şi cu aceasta. Că atâta, zice, va face vouă bine, cât şi pe ceea ce

mai mare se socoteşte decât toate, va da vouă, adică pe mai înainte ştiinţa de cele ce vor să fie. Încă, de vreme ce şi întru ispite aveau să intre ei, Acela vă va găti pe voi, zice, spre cele ce vor să se întâmple vouă, ca nu fiind de pazire din neştiinţă să cădeţi în acelea.

Şi Mă va slăvi şi pe Mine, că întru numele Meu toate şi va grăi, şi va face, şi nimic împotrivă nu va zice, cât prin minunile ce se vor face de Acela, să fiu crezut Eu că sunt Dumnezeu vărsându-se cu bogăţie darul peste voi ucenicii Mei, şi după moartea Mea numele Meu mai mult strălucind. Care aceasta, slavă mare este şi căreia nu i se poate grăi împotrivă, când Cel ce s-a omorât şi S-a necinstit, după aceea mai mult va străluci.

Apoi de vreme ce au auzit pe Domnul zicând, că unul este Învăţătorul vostru Hristos (Matei 23, 8), ca să nu socotească ei că dacă nu Dascăl eşti Tu singur, cum zici nouă, că şi alt Învăţător va să fie Duhul, aduce pe urmă: "Că dintru al Meu va lua", adică dintru cele ce Eu ştiu, dintru a Mea ştiinţă. Sau şi în alt chip: Dintru al Meu, care va să zică, din visteria Mea, adică a Tatălui. Că de vreme ce toate câte are Tatăl, ale Mele sunt, şi a Mea bogăţie şi Mângâietorul încă de la Tatăl va grăi, cu cuviinţă zice: dintru al Meu va lua, adică din visteria şi bogăţia şi cunoştinţa Mea.

Dar pentru care pricină atâtea bunătăţi Duhul ne-a dat nouă, iar nu Fiul? Întâi adică aceasta zicem: Că, calea la darurile Duhului Fiul a făcut-o, şi El este pricinuitorul bunătăţilor celor atâta de mari, că de nu El ar fi stricat păcatul, cum ne-am fi învrednicit noi de Duhul? "Că nu va locui Duhul în trupul cel supus păcatului" (Înţel. Solomon

1,4). Pentru aceasta dar a dat ceva mare Duhul, de la Hristos având pricinile. Apoi, de vreme ce mulţi aveau să micşoreze vrednicia Duhului, pentru că mai pe urmă a venit, pentru aceasta, Lui îi lasă să lucreze cele mai mari întru Apostoli, ca pentru mărimea darurilor siliţi fiind, şi fără de voie, să cunoască vrednicia Duhului. Şi iar pentru că mai pe urmă S-a arătat, pentru aceasta mai mic să se socotească decât Fiul.

16-18. "Puţin şi nu Mă veţi vedea, şi iarăşi puţin, şi Mă veţi vedea, că Eu merg la Tatăl Meu. Deci au zis unii din ucenicii Lui între sine: Ce este aceasta ce zice nouă: Puţin şi nu Mă veţi vedea, şi iarăşi puţin şi Mă veţi vedea, şi cum că Eu merg la Tatăl Meu? Deci ziceau: Ce este aceasta, ce zice, puţin? Nu ştim ce grăieşte"

Pentru care pricină Hristos adeseori de ducerea şi de moartea Sa le aduce. Iar aminte? Pentru că se cădea mai vârtos să le ascundă pe acestea. Învăţând mintea lor şi mai iscusită făcând-o, pentru aceasta şi pururea le aduce aminte de cele de întristare, spre obişnuinţa aducându-i pe dânşii, şi spre aşteptarea acestora, ca nu de cea fără de veste venire să se spăimânteze. Dar însă împreunează cu cele de întristare şi pe cele de bucurie. Precum cu adevărat şi aici: "Puţin şi nu Mă veţi vedea", zicând pe cea de întristare, a adus pe urmă şi pe cea de bucurie, "Şi iarăşi puţin şi Mă veţi vedea", şi cum că la Dumnezeu merg. Cele ce poate să vă ajute vouă; şi nu pier, ci Mă mut, şi la puţină vreme va fi despărţirea, încă veşnică după aceea petrecerea cea împreună cu voi.

Dar ei nu înţelegeau, pentru care s-ar fi şi mirat cineva, cum nu cunoşteau ei cele ce zice El. Se vede dar că întristarea cuprinzând mintea lor, scotese pomenirea celor zise. Sau

pentru neluminarea graiurilor li s-a întâmplat lor aceasta a nu înţelege.

Pentru aceasta şi li se pare că împotrivă oarecare grăieşte lor Hristos. Pentru că de Te vom vedea, unde mergi? Iar de Te duci, cum Te vom vedea? Ca vorbe întunecoase se păreau acestea.

19-22. "Deci a cunoscut Iisus, că vreau să-L întrebe pe El, şi a zis lor: De aceasta vă întrebaţi între voi, căci am zis: Puţin şi nu Mă veţi vedea, şi iarăşi puţin şi Mă veţi vedea? Amin, amin zic vouă, că veţi plânge şi vă veţi tângui voi, iar lumea se va bucura, şi voi vă veţi întrista, ci întristarea voastră întru bucurie se va întoarce. Muierea când naşte, întristare are, că a sosit ceasul ei, iar după ce naşte copilul, nu-şi mai aduce aminte de scârbă pentru bucurie, căci s-a născut om în lume. Deci şi voi întristare acum aveţi, ci iarăşi vă voi vedea pre voi, şi se va bucura inima voastră, şi pre bucuria voastră nimeni n-o va lua de la voi."

După ce a văzut pe ucenici că niciodată nu înţeleg pe cele zise pentru turburarea minţii cea din scârbă, mai lămurită le face lor învăţătura cea pentru moartea Sa, ca obişnuindu-se ei cu graiurile şi cu lucrurile, cu vitejie să o sufere pe ea. Deci zice: Veţi plânge şi vă veţi tângui voi, pentru moarte şi pentru Cruce, iar lumea se va bucura, adică Iudeii cei ce cugetă cele ale lumii se vor bucura, fiindcă M-au ucis pe Mine vrăjmaşul lor, ci întristarea voastră întru bucurie se va întoarce. Precum şi bucuria Iudeilor în întristare le va veni, când după înviere numele Meu Se va slăvi.

Însă poţi să înţelegi şi bucurie a lumii, nu pe a Iudeilor, cu care s-au bucurat când au omorât pe Domnul, ci pe mântuirea lumii. Căci să fie ceea ce se zice acest fel: Voi adică vă veți întrista, dar această patimă a Mea, pentru care voi vă întristați, a toată lumea bucurie și mântuire va fi.

Apoi și pildă de obște aduce a muierii și a durerii celei de naștere. Și pe aceasta pildă și proorocii o folosesc, prin cumplicimea durerilor pe mulțimea mâhnirii arătând (Psalm 47, 6; Ieremia 6,24; Osea 13,13; Miheia 4, 9).

Și aşa că aceasta zice: Dureri ale mâhnirii vă vor cuprinde pe voi, ci durerea pricină a nașterii se face. Încă și pe cuvântul cel pentru Înviere adeverindu-l, și arătând că aceasta, adică a muri, asemenea este cu aceea, a ieși din pântece la lumină. Că să nu vă mirați, că prin atâta întristare veți să veniți la bucurie, fiindcă și muma prin întristarea cea întru chinurile de naștere vine la aceasta, a se face mumă.

Și se însemnează aici și oarecarea taină, că El a stricat durerile morții, și a făcut a se naște om nou, care nu se mai strică, nici mai moare, care este Însuși Domnul. Că vezi, că n-a zis, cum că nu-și mai aduce aminte de scârbă, căci i s-a născut ei copil, ci că s-a născut om în lume. Că aceasta nu în zadar o a zis aşa, ci vrând să arate cu chip arătat și tainic că El este omul Cel Ce S-a născut, din iadului celui ce cu dureri l-a născut pe El, ci lumii, pentru că unul S-a născut din Înviere omul cel nou și nestricăcios Iisus Hristos Dumnezeul nostru. Însă pilda muierii celei ce naște nu caută a se potrivi cu toate cele ce s-au întâmplat la Hristos, fără numai a arăta, cum că vremelnică este scârba, și cum că mare este dobânda chinurilor, și cum că spre viață, și spre a doua naștere este nașterea Învierii iar celelalte toate ale pildei nu se potrivesc. Și cu cuviință, pentru că pildă este, iar pilda de se va potrivi la toate, nu este pildă, ci însuși acela lucru pentru carele este pildă.

Deci și aici pe durerile nașterii, le luăm la întristarea Apostolilor iar bucuria la mângâierea cea după Înviere. Și iarăși pe stricarea durerilor nașterii, la stricarea iadului, iar nașterea, la Învierea Celui Întâi născut din morți, dar nu și iadul se însemnează prin muiere, ca nu s-a bucurat iadul, ci Apostolii s-au bucurat, și cu bucurie, pe care nimeni nu o a luat de la ei. Căci când se ocărau, ca pentru numele lui Hristos se necinsteau, atunci se bucurau (Faptele Ap. 5, 41).

Și încă prin ceea ce a zis: "Că bucuria voastră nimeni n-o va lua" arată, cum că nu va mai muri, ci părtașea vie fiind de bucurie neîncetată va fi lor pricinuitor.

23,24."În acea zi pe Mine nu Mă veți întreba nimica. Amin, Amin zic vouă, că orice veți cere de la Tatăl în numele Meu, va da vouă. Până acum n-ați cerut nimic în numele Meu. Cereți, și veți lua, ca bucuria voastră să fie deplină" (Mat. 7,7; Mc. 11, 24; Lc. 11, 9; In. 14, 13).

După ce voi învia, zice, atunci venind peste voi cu adevărat Mângâietorul, și povățuindu-vă spre tot adevărul, pe Mine nu Mă veți întreba nimica de acest fel, precum și mai înainte: "Unde mergi?" și "Arată nouă pe Tatăl", că toate le veți cunoaște întru Duhul. Sau "Nu Mă veți întreba" în loc de: "Nu Mă veți ruga", "Nu Mă veți pofti". Deci după ce din morți înviind voi trimite vouă pe Mângâietorul, atunci nu Mă veți mai întreba, adică nu veți cere ca să fiu Eu mijlocitor ci va ajunge vouă numele Meu, spre a lua de la Tatăl cererile. Deci arată aici pe puterea numelui Său, de vreme ce nici văzut fiind, nici rugat, ci numai numit, minuni ca acestea face.

Până acum, zice, n-ați cerut nimic întru numele Meu, încă de acum cereți, și cu adevărat veți lua. Pentru aceasta de folos vă este vouă ca să mor Eu, de vreme ce veți să dobândiți de acum îndrăzneală mai mare la Tatăl Meu. Că nu pentru că Mă despărțesc de voi, să socotiți că veți fi părăsiți de Mine, ci numele Meu mai mare îndrăzneală va da vouă, și bucuria atuncea va fi prea deplină, luând voi toate cererile.

Și în aminte ca acela ia, carele întru numele lui Hristos cere. Nimeni dar din cei ce cer lumești și de suflet vătămătoare nu în numele lui Hristos cer, pentru aceasta nici iau, căci numele lui Hristos este dumnezeiesc și de mântuire, și când cineva pe cele ce aduc spre pierzarea sufletului cere, cum vom zice că aceasta cere întru numele cel de mântuire?

25-28 "Acestea în pilde am grăit vouă, ci va veni ceasul când nu voi mai grăi în pilde vouă, ci de față pentru Tatăl voi vesti vouă. În acea zi, în numele Meu veți cere, și nu zic vouă că Eu voi ruga pre Tatăl pentru voi. Că Însuși Tatăl vă iubește pre voi, căci voi pre Mine M-ați iubit și ați crezut, că Eu de la Dumnezeu am ieșit. Ieșit-am de la Tatăl, și am venit în lume. Iarăși las lumea și merg la Tatăl"

Pilda, este cuvânt care cu chip ascuns și tăinuit, și ca să zic în scurt, prin însemnare arată vreo pricină ce este pusă înainte.

Deci de vreme ce multe a zis lor cu chip tăinuit, și însemnare era aceea ce s-a grăit pentru muiere, și pentru naștere, zice: acestea în pilde am grăit vouă, ci va veni ceasul, când nu în pilde, ci de față pentru Tatăl voi vesti vouă. Că după înviere arătându-Se pe Sine-și viu prin patruzeci de zile a grăit lor pentru Tatăl cele mai de taină și mai depline. Pentru că mai nainte întru acest chip socoteau ei că este

Dumnezeu Tată al Lui, precum și al nostru este după Dar.

Și iarăși îndrăzneală dându-le lor că vor lua întru ispite ajutor de sus, întru numele Meu zice, cereți, și atâta vă [illegible] că este vouă prieten Tatăl, încât nici de mijlocirea Mea după aceasta nu aveți trebuință, ca Însuși Acela vă iubește pe voi.

Apoi ca să nu sară de la Hristos, ca cum nu mai au trebuință de Dânsul, ci de Tatăl fără de mijlocire sunt iubiți, zice: Pentru aceasta vă iubește pe voi Tatăl, fiindcă voi pe Mine M-ați iubit. Iar când voi veți cădea din dragostea Mea, îndată și dintru a Tatălui veți cădea.

Și de vreme ce prea mult i-a mângâiat pe dânșii aceasta, ca au auzit că la Tatăl merge, pentru aceasta adeseori întoarce aceasta, drept aceea și ei folosindu-se după ce au auzit acestea, luând răsuflare, ce zic?

29-32 "Zis-au către El ucenicii Lui: Iată acum arătat grăiești, și nici o pildă nu zici. Acum știm, că știi toate, și nu-Ți trebuiește ca să Te întrebe cineva. Prin aceasta credem, că de la Dumnezeu ai ieșit. Răspuns-a lor Iisus: Acum credeți? Iată vine vremea, și acum a sosit, ca să vă risipiți fiecare la ale sale, și pre Mine singur Mă veți lăsa. Dar nu sunt singur, că Tatăl Meu cu Mine este"

Auzind ucenicii cum că prieten va fi lor Dumnezeu și Tatăl, și cum că n-au trebuință de mijlocirea Lui, ca cei ce sunt împrieteniți cu Tatăl, și cum că a ieșit de la Dumnezeu, zic: Că acum știm că știi toate adică, cunoști pe cele ce socotește inima fiecăruia, și n-ai trebuință ca să Te învețe de la cineva acestea. Și prin aceasta credem că de la Dumnezeu ai ieșit, ca a ști ascunsurile inimii, a lui Dumnezeu este (I Împărați 16, 7, Psalm 43, 23)

Şi vezi cum nu erau ei desăvârşiţi, zicând: „Acum ştim". Că cei ce atâtea învăţături au auzit, zic: „Acum ştim".

Iar Hristos arătând lor cum că încă nu sunt desăvârşiţi, şi încă nimic mare pentru Dânsul n-au înţeles, ci jos şi pe pământ se învârtesc, zice: „Acum credeţi?" Căci ca cum îi înfruntează pe ei şi ocărăşte întârzierea credinţei lor, ca să nu li se pară că îi fac Lui har mare ca aceasta pentru Dânsul înţelegând ei, zice: „A venit vremea ca să vă risipiţi fiecarele", că voi, zice, socotiţi că mare oarece pentru Mine aţi nălucit, dar Eu vă zic vouă, că atunci, nu sunteţi desăvârşiţi, cât veţi să Mă lăsaţi pe Mine vrăjmaşilor, şi atâta temere va să vă cuprindă, cât nici unul cu altul nu veţi putea să vă duceţi, ci şi unul de altul vă veţi risipi, şi fiecarele scăpare şi mântuire luişi îşi va căuta.

Dar Eu nimic rău din aceasta nu voi pătimi, Că nu sunt singur, ci am şi pe Tatăl împreună cu Mine şi aşa nu pentru neputinţa pătimesc, ci de bună voie Mă dau pe Sineşi răstignitorilor.

Deci când vei auzi: „Pentru ce M-ai părăsit" (Psalm 21 1, Matei 27, 46, Marcu 15, 34) nu aşa simplu să înţelegi că s-a lăsat Mântuitorul de Tatăl, căci cum aceea mărturiseşte că: „Tatăl împreună cu Mine este?" Ci să înţelegi că s-a zis aceasta despre firea omenească, care pentru păcate a fost lăsată, şi lepădată, iar prin Hristos împăcată, şi primită de Tatăl.

33 „Acestea am grăit vouă, ca întru Mine pace să aveţi. În lume necaz veţi avea, ci îndrăzniţi, Eu am biruit lumea".

Acestea, zice, am grăit vouă, ca să nu Mă scoateţi din mintea voastră, nici să vă clătiţi şi să vă tulburaţi din statornicia dragostei celei către Mine. Ci pace să aveţi întru

Mine, adică, să rămâneţi neclătiţi, primind ca pe nişte credincioase, câte am zis vouă.

Auzi dar şi Arie, cu toate acestea smerite şi care se par nevrednice slavei Fiului, pentru ascultători s-au zis, nu ca noi la Dogme să le luăm pe acestea. Că s-au zis Apostolilor spre mângâiere, ca nişte arătare a dragostei Lui celei către dânşii.

În lume necaz veţi avea, nu numai până la greutăţile ce s-au zis vor face să stea vouă ispitele, ci până când veţi fi în lume, zice, necaz veţi avea, nu numai acum, când Mă duc, ci şi după aceasta, ci staţi împotriva gândului şi îndrăzniţi, că Eu am biruit lumea, şi Eu biruind-o, nu se cuvine voi necazuri să vă mâhniţi, ci să o defăimaţi pe ea ca pe o biruită.

Şi cum a biruit lumea? Pe începătorul patimilor lumii surpându-l. Dar şi din cele de pe urmă arătat este, că toate s-au supus Lui şi s-au plecat. Deci precum Adam biruindu-se toată firea s-a osândit aşa şi Hristos biruind, în toată firea a trecut biruinţa, şi putere s-a dăruit nouă în Hristos Iisus a călca peste şerpi şi peste scorpii, şi peste toată puterea vrăjmaşului. „Că prin om a intrat moartea, şi prin om viaţa, şi biruinţa asupra diavolului" (I Corinteni 15, 21). Că de ar fi biruit gol Dumnezeu, nici un folos n-am fi avut noi.

Capitolul 17

1-3 „Acestea a grăit Iisus, şi Şi-a ridicat Ochii la cer, şi a zis: Părinte, a venit ceasul, preaslăveşte pre Fiul Tău, ca şi Fiul Tău să Te preaslăvească pre Tine. Precum I-ai dat Lui stăpânire peste tot trupul, ca tot ce ai dat Lui să le dea lor viață veșnică. Și aceasta este viața cea veșnică, ca să Te cunoască pre Tine Unul adevăratul Dumnezeu, și pre Carele ai trimis pre Iisus Hristos".

După ce a zis ucenicilor că necaz veți avea, și i-a sfătuit pe ei să îndrăznească, iarăși Îl ridică pe ei prin rugăciune, învățându-ne pe noi, ca în ispite toate lăsându-le, la Domnul să alergăm.

Și în alt chip, nici rugăciune este lucrul acesta, ci vorbă către Tatăl.

Iar dacă în alt loc se roagă, (Luca 22, 41), și genunchile își pleacă, să nu te minunezi, că a venit Hristos nu numai ca pe Sineși să Se arate, ci și toată fapta bună să învețe. Iar celui ce învață, nu numai prin cuvinte, ci și prin lucruri i se cuvine să învețe.

Și vrând să arate, că nu fără de voie, ci după bună voie vine la patimă, zice: Părinte, a venit ceasul. Cu inima ca pe o dorită o poftește pe aceasta, și slavă numește lucrul acesta, nu a Sa numai, ci și a Tatălui, care s-a și făcut. Că nu numai Fiul, ci și Tatăl S-au proslăvit. Că mai nainte de Cruce, nici Iudeii nu L-au știut pe El: "Că Israil pe Mine nu M-a cunoscut", zice (Isaia 1, 3). Iar după Cruce, toată lumea a alergat la El.

Și arată care este slava a Fiului și a Tatălui. A crede, zice, tot trupul, și a primi facere de bine, aceasta este slava lui Dumnezeu. Că nu numai la Iudei se va întinde darul, ci în toată lumea se va întinde. Iar aceasta o a zis fiindcă vrea să-i trimită pe ei la păgâni. Deci ca să nu socotească ei că aceasta este izvodire nouă, și fără de voia Tatălui, arată că de la Tatăl s-a dat Lui stăpânire peste tot trupul. Că mai nainte le zicea lor: "În calea păgânilor să nu mergeți" (Matei 10, 5).

Și ce este aceea: "A tot trupul?" Că nu toți cu adevărat au crezut. Însă Hristos cât despre partea Sa, se silea pe toți să-i aducă la credință, iar dacă aceia n-au ascultat, nu a Celui ce învăța este vina, ci a celor ce n-au primit.

Iar când auzi aceasta: "Ai dat" și "Am luat" și că acestea să înțelegi că s-au zis după pogorâre, precum de multe ori am zis (mai jos Ioan 17, 8 și 10, 18). Căci păzind pururea aceasta, ca să nu zică El ceva mare pentru Sineși, Se pogoară neputinței ascultătorilor. Și fiindcă se smintea ei, mari pentru Dânsul auzind, grăiește de cele ce pot ei să cuprindă. Precum și noi cu copiii vorbind, și pâinea așa o numim precum ei, și apa, și în acest fel toate celelalte. Iar când Evanghelistul pentru Domnul grăiește, auzi ce zice: "Toate prin Dânsul s-au făcut" (Ioan 1, 3) și: "Câți L-au primit pe El, le-a dat lor stăpânire fii ai lui Dumnezeu să se facă".

Cel ce altora dă, cum El pe aceasta nu o avea? Dar iată de la Tatăl? Apoi și aici întru aceste graiuri ce se par smerite, amestecă unele și înalte. Că zice: "Ca tot ce ai dat Lui" — aceasta cu pogorâre s-a zis; "Să le dea lor viața veșnică" — aceasta arată stăpânirea Celui Unul născut și Dumnezeirea, că a lui Dumnezeu este a da viața, și pe aceasta veșnică.

Iar Unul Adevăratul Dumnezeu a zis pe Tatăl spre osebirea dumnezeilor celor mincinoși ai elinilor, iar nu despărțindu-se pe Sineși de Tatăl — să nu fie! Pentru că și Însuși Fiul adevărat fiind, nu este Dumnezeu mincinos, ci adevărat. Precum Însuși evanghelistul aceasta pentru Domnul întru trimiterea sa cea sobornicească zice: "Acesta este adevăratul Dumnezeu și viața veșnică" (I Ioan 5, 20).

Iar de stau împotrivă ereticii zicând: Că Fiul este mincinos Dumnezeu, fiindcă numai Tatăl s-a zis adevărat Dumnezeu, înveţe-se, că pentru Fiul zice acest evanghelist aşa: "Că era Lumina cea adevărată" (Ioan 1, 9). Deci după a lor socoteală Tatăl mincinoasă lumină este, dar să nu fie! Pentru aceasta şi când zice: "Dumnezeu adevărat pe Tatăl, zice şi osebindu-l pe El de cei mincinoşi dumnezei ai elinilor, precum şi aceea "Pe slava cea de la Unul Dumnezeu n-o căutaţi" (Ioan 5, 44).

4-6. "Eu Te-am proslăvit pre Tine pre pământ. Lucrul am săvârşit carele Mi-ai dat Mie, ca să-l fac. Şi acum Mă proslăveşte Tu Părinte la Tine Însuţi cu slava care am avut-o la Tine mai nainte de ce s-a făcut lumea. Arătat-am Numele Tău oamenilor"

Cunoaşte de aici cum proslăveşte Tatăl pe Fiul. Ca cu adevărat, în acest chip, precum şi Fiul pe Tatăl. Eu, zice, pe Tine te-am proslăvit pe pământ. Cu cuviinţă a adaus aceasta: "Pe pământ", ca în ceruri proslăvit era, de îngeri fiind închinat. Iar pământul nu-L cunoştea pe El. Deci fiindcă Fiul L-a vestit pe El tuturor, Te-am proslăvit pe Tine, zice, peste tot pământul cunoştinţa de Dumnezeu semănând, şi săvârşind lucrul, carele ai dat Mie. Că acesta este lucrul întrupării Celui Unuia născut, ca să sfinţească firea noastră şi pe stăpânitorul lumii, care mai înainte se făcea Dumnezeu, să-l surpe, şi cunoştinţa de Dumnezeu să sădească în zidire.

Şi cum l-a săvârşit pe acesta când încă nici nu l-a început? Cel despre Mine, zice, am săvârşit. Sau şi fiindcă pe cea mai mare decât toate a făcut, şi pe rădăcina bunătăţilor la ai Săi a sădit, biruind pe diavolul şi pe Sineşi la moarte fiara cea a tot mâncătoare aruncându-se. Iar rădăcinii acesteia de nevoie era să-i urmeze şi roadele cunoştinţei de Dumnezeu, pentru aceasta zice: "Am săvârşit

lucrul" am semănat, zice, sămânţa, am sădit, roadele se vor coace. Deci proslăveşte-Mă şi Tu Părinte la Tine cu slava, care am avut-o la Tine mai nainte de ce s-a întemeiat lumea. Că încă nu se proslăvise firea trupului, nici nestricăciune dobândise, nici scaunului împărătesc se împărtăşise, şi pentru aceasta zice: "Proslăveşte-Mă" adică pe firea Mea cea omenească, pe aceasta ce acum este necinstită, pe aceasta ce va să se răstignească, şi o înalţă pe ea la slava carea aveam la Tine Eu Cuvântul şi Fiul Tău, mai nainte de a fi lumea. Că pe firea cea omenească o a pus de şade împreună pe scaunul cel împărătesc şi este închinată acum de toată făptura.

"Arătat-am numele Tău oamenilor". Acum tâlcuieşte aceea ce zice: "Eu Te-am proslăvit pe Tine pe pământ", adică am arătat numele Tău.

Dar cum a arătat Fiul? Pentru că şi Isaia zice: "Jaraţi vu pe Dumnezeul cel adevărat" (Isaia 19, 18). Ci ceea ce de multe ori am zis, că deşi arătat era, dar numai iudeilor şi nici acelora tuturor. Iar acum pentru neamuri zice, că arătat va fi lor numele lui Dumnezeu, fiindcă Hristos a pus de acum seminţele cunoştinţei de Dumnezeu, pentru că a surpat pe diavolul povăţuitorul slujirii de idoli.

Şi în alt chip deşi cunoşteau pe Dumnezeu, dar nu ca pe un Tată Îl cunoşteau, ci numai ca pe un Făcător. Iar Fiul pe El Tată L-a arătat, şi prin cuvinte şi prin lucruri cunoscut pe El făcându-L. Pentru că Fiu pe Sineşi arătându-Se al lui Dumnezeu, lămurit este cum că împreună a arătat şi pe Acela că Îi este Tată.

6-8. "Pre care Mi i-ai dat Mie din lume. (Dar cum a zis, "Pe care Mi i-ai dat Mie din lume"? că mai sus a zis către dânşii "Din lume nu sunteţi" (Ioan 15, 19). "Lume" acolo a numit pe cei răi, iar aici zice pe zidirea aceasta *Zigadinos*) ai Tăi erau, şi Mie Mi i-ai dat pre ei, şi cuvântul Tău au păzit. Acum au cunoscut, că toate câte Mi-ai dat Mie de la Tine sunt. Pentru că cuvintele care ai dat Mie le-am dat lor, şi ei au primit şi au cunoscut cu adevărat că de la Tine am ieşit, şi au crezut că Tu M-ai trimis."

După acestea vrea să învețe. Una adică, că nu este potrivnic Tatălui, ci e una, căci voia Lui este să creadă ei Fiului. Pentru aceasta zice "pe care ai dat Mie", ai Tăi erau". Amândouă acestea le arată prin aceasta ce zice: "Ai dat Mie", că nu i-am răpit pe ei, ci Tu ai binevoit ca să se facă aceştia ai Mei. Pentru aceasta nu împotrivire, ci unire, şi dragoste ai către Mine, o, Tată.

Şi cuvântul Tău au păzit prin aceasta că au crezut Mie, şi N-au ascultat pe iudei. Că cel ce crede lui Hristos, cuvântul lui Dumnezeu păzeşte adică, Scriptura şi Legea, pentru că de Scriptură se vesteşte Hristos.

Dar şi în alt chip: toate câte grăia ucenicilor Domnul ale Tatălui erau, că Eu, zice, de la Mine nu grăiesc (Ioan 14, 10). Deci a zis lor împreună cu celelalte şi acestea "Rămâneţi întru Mine", şi iată au păzit şi această poruncă, că au rămas şi aşa cuvântul Tatălui au păzit.

Acum au cunoscut că toate câte ai dat Mie, de la Tine sunt. Unii însă de (în cea grecească) citesc adică am cunoscut, şi zic ei, cum că Domnul zice: "Acum am cunoscut Eu", dar aceasta nu are înţelegere cum ca trebuie a se citi, adică acum au cunoscut ucenicii Mei, zice, că nimic al Meu osebit nu am, adică sunt înstrăinat de Tine, ci toate câte ai dat Mie nu ca unei făpturi hărăzindu-le Mi le-ai

dat, că nu sunt ale de aiurea agonisite acestea, ci de la Tine sunt, adică, fireşte Mie Mi se cad, şi Mi se cuvin Mie ca unui Fiu, şi stăpânitor al celor Părinteşti.

Şi de unde au cunoscut aceasta ucenicii Mei? Că cuvintele care ai le-ai dat Mie, le-am dat lor adică, din cuvintele Mele, şi din învăţături. Că pururea îi învăţam pe ei, că toate câte am ale Tatălui sunt. Şi nu numai aceasta, ci cum că şi de la Tine am ieşit, şi cum că Tu M-ai trimis. Ca prin toată evanghelia aceasta voia să isprăvească, cum că nu este potrivnic lui Dumnezeu, ci voia cea Părintească o împlineşte.

9,10 "Eu pentru aceştia Mă rog, nu pentru Lume Mă rog, ci pentru aceştia pe care Mi i-ai dat Mie, că ai Tăi sunt. Şi ale Mele toate ale *Tale* sunt, şi ale Tale ale Mele, şi M-am proslăvit în ei."

Arătând, că pentru nimic alta nu zice acestea către Tatăl, ci pentru dânşii, ca să cunoască ei, că îi iubeşte pe dânşii, şi poartă grijă de ei, zice: Eu pentru aceştia Mă rog, şi poftesc, nu pentru lume. Că arată cu adevărat din aceasta, că îi iubesc pe ei, că nu numai cele ce sunt ale Mele dau, ci şi pe Tine Te rog să-i păzeşti pe ei. Nu pentru cei fără de socoteală, şi care cugetă cele lumeşti Te rog pe Tine, ci pentru aceştia care Mi i-ai dat Mie, că ai Tăi sunt.

Dar ca nu auzind pe El adeseori zicând: "Ai dat Mie", să socoteşti că de curând I S-a dat Lui stăpânirea, şi puterea aceasta, şi când îi avea pe ei Tatăl, El nu-i avea, sau iarăşi acum când El îi are, Tatăl S-a lipsit de stăpânirea lor, pentru aceasta zice: "Şi ale Mele toate, ale Tale sunt, şi ale Tale ale Mele". Că nu acum am luat stăpânirea, ci când erau ai Tăi, erau şi ai Mei. Pentru că ale Tale toate, ale Mele sunt, dar şi când Eu îi am aceştia, şi Tu îi ai, şi nu eşti lipsit de ei. Ca ale

Mele toate, ale Tale sunt.

Şi M-am proslăvit în ei, adică stăpânire peste ei având ca un stăpân în ei Mă proslăvesc. Precum şi fiul împăratului în cinstea cea întocmai cu tatăl având, şi pe împărăţie, se proslăveşte şi acesta căci are atâtea, câte şi tatăl.

Deci dacă ar fi fost Fiul mai mic decât Tatăl, cum ar fi îndrăznit a zice "Ale Tale toate ale Mele sunt", că stăpânul are pe toate cele ale slugii, dar nu pe toate cele ale stăpânului are sluga. Iar aici împotrivă se întoarce, şi cele ale Tatălui, ale Fiului sunt, precum şi cele ale Fiului, ale Tatălui. Deci se proslăveşte Fiul în cele ce sunt ale Tatălui, că atâta stăpânire are, câtă şi Tatăl.

11 12. "Şi nu mai sunt în lume, ci aceştia în lume sunt şi Eu la Tine vin. Părinte sfinte păzeşte-i pre ei în numele Tău pre care Mi i-ai dat Mie, ca să fie una precum şi noi. Când eram cu ei în lume, Eu îi păzeam pre ei în numele Tău"

Pentru care pricină adeseori zice aceasta "Nu mai sunt în lume" şi "Când eram cu ei în lume"? Că se văd neputrincioase, de le va lua cineva pe acestea fără de cercetare. Că în alt loc S-a făgăduit iar cum că va fi cu voi (Matei 28,20) şi cum că Mă veţi vedea pe Mine (Matei 28, 10), iar acum altele se vede că zice. Deci se poate grăi adevărul că după mintea lor zice acestea. Că de vreme ce cu urmare era să se întristeze ei, fiindcă rămân ca lipsiţi de ajutor, le arată lor că Tatălui îi încredinţează pe dânşii, şi pe Dânsul păzitor îl lasă lor, şi cu Tatăl vorbeşte. "Că de vreme ce Tu la Sineţi Mă chemi pe Mine, Păzeşte-i pe ei Însuţi în numele Tău, adică, prin ajutorul Tău şi puterea, pe care Mi-ai dat-o Mie

Şi care este păzirea? Ca să fie una. Că de vor avea dragoste între dânşii, şi nu se vor împărechea, nebiruiţi vor fi, şi nici un rău nu-i va stăpâni pe ei. Şi nu aşa simplu, Ca să fie una, ci precum sunt Eu şi Tu, una cugetând ei, una voind, că aceasta este lor păzitoare, unirea la un cuget.

Deci ca să-i mângâie pe ei, pe Tatăl roagă ca să-i păzească pe ei. Că de ar fi zis, Că Eu voi mai păzi pe ei, nu aşa ar fi crezut. Iar acum din aceasta că pe Tatăl roagă pentru ei, întru bună nădejde îi aduce pe ei.

Iar aceea ce zice "Eu îi păzeam pe ei în numele Tău", o zice nu ca cum El nu putea în alt chip, de nu prin numele Tatălui, ci, precum de multe ori am zis, pentru că erau neputincioşi ascultătorii, şi ceva mare pentru Dânsul încă nimic nu socoteau, pentru aceasta zice că cu ajutorul Tău îi păzeam pe ei.

Şi încă şi bună nădejde le dă lor. Că precum şi când eram de faţă împreună cu voi, aţi fost păziţi în numele şi ajutorul Tatălui Meu, aşa şi acum să credeţi că de Dânsul veţi fi păziţi, că obişnuieşte El a vă păzi pe voi (Psalm 108).

12,13 "Pre care Mi i-ai dat Mie i-am păzit, şi nici unul din ei n-a pierit fără numai fiul pierzării, ca să se plinească Scriptura. Iar acum la Tine vin, şi acestea grăiesc în lume, ca să aibă bucuria Mea deplin în ei"

Multă se vede smerenia cuvintelor, de nu le va înţelege pe ele cineva după cum se cuvine. Că vezi ce se vede aici "Pe care Mi i-ai dat Mie i-am păzit". Ca se pare că porunceşte Tatălui, ca să-i păzească şi Tatăl pre ei. Precum de ar da cineva cuiva bani spre păzire, şi ar zice: Caută, eu nimic n-am pierdut, nici tu să nu pierzi. Ci acestea toate le zice pentru mângâierea ucenicilor. Că acestea, zice, le grăiesc în lume pentru odihna ucenicilor, și mângâierea, și bucuria, ca să aibă ei odihnă, și să rămână fără de grijă, fiindcă și iei tu pe dânșii întregi, și vei să-i păzești pe dânșii, precum și Eu i-am păzit pe ei, și nici pe unul n-am pierdut.

Cum dar, Doamne, nici pe unul n-ai pierdut? Pentru că Iuda a pierit, și alții mulți s-au întors înapoi? Cât despre partea Mea, zice, nici pe unul n-am pierdut, căci cât despre Mine nimica n-am lăsat din cele ce sunt spre păzirea lor, ci i-am păzit pe ei, adică în tot chipul M-am silit spre străjuirea lor. Iar dacă singuri de sine s-au tras înapoi, nimic pricină nu sunt Eu la aceasta.

Iar ceea ce zice: “Ca să se plinească Scriptura”, aceasta este, adică toată Scriptura, ceea ce mai înainte a grăit pentru fiul pierzării. Pentru că și în mulți din Psalmi pentru dânsul s-au zis, și în celelalte Cărți ale Proorocilor.

Iar pentru această particică de cuvânt: “Ca” de multe ori am zis, că obișnuiește Scriptura, pe cele după întâmplare a le povesti ca cu chip arătător de pricină.

14-16. “Eu le-am dat lor cuvântul Tău, și lumea i-a urât pre ei că nu sunt din lume, precum Eu nu sunt din lume. Nu Mă rog ca să-i iei pe aceștia din lume, ci ca să-i păzești pe ei de cel viclean. Din lume nu sunt ei, precum Eu din lume nu sunt”

Rugând pe Tatăl pentru ajutorul Apostolilor spune și pricina pentru care sunt ei vrednici a dobândi de la Tatăl multă purtare de grijă. Că pentru cuvântul Tău zice, pe care l-am dat lor le-a urmat urăciunea, și pentru aceasta vrednici sunt de a se ajuta de Tine, cei ce pentru Tine s-au urât de cei ce cugetă cele lumești. Că norodului celui fără de socoteală sunt urâți aceștia, zice, Că nu sunt din lume, adică, n-au nimic lipită de lume, și care toată sârguința s-o cheltuiască la ea.

Dar cum în alt loc zice: “Pe care Mi i-ai dat Mie din lume, ai Tăi erau” (Ioan 17, 6). Acolo adică pentru fire zice că oamenii sunt și parte a lumii, iar aici mintea și voința arată zicând: Că nu sunt din lume.

Iar aceasta ce zice: “Precum Eu din lume nu sunt” să nu te turbure pe tine, că nu așa sfinți au fost Apostolii, și neîmpărtășiți de patimile lumii, precum Domnul “Că El păcat n-a făcut, nici vicleșug s-a aflat în gura lui” (Isaia 53,9), iar aceia peste neputința firii omenești n-au trecut. Deci aceasta: “Precum Eu din lume nu sunt”, auzind tu, să nu înțelegi că întru nimic mai de jos n-au fost Apostolii decât Domnul. Că când la Tatăl și la Fiul se zice aceasta “precum” atunci numai să înțelegi a fi întocmai.

Iar ceea ce zice: “Nu Mă rog, ca să îi iei pe ei din lume”, o a zis, vrând să arate dragostea cea spre ei, și cum că multă purtare de grijă are pentru ei prin aceasta ce face cu osârdie rugăciunea cea pentru ei. Că nu învață pe Tatăl pentru cine se roagă, că aceasta este fără de cale, ci ceea ce am zis arătând că foarte iubește pe ucenici, și poartă grijă pentru ei, zice acestea către Tatăl: “Nu Mă rog ca să-i iei pe ei din lume”, ci ca în lume fiind ei, să-i păzești de cel viclean.

Deci iarăși poftește: “Din lume nu sunt ei”. De mult ajutor, zice, au trebuință, că nimic nu le este lor de obște cu pământul, care s-au făcut cetățeni ai cerurilor. Deci fiindcă toată lumea ca pe niște străini va să-i aibă pe ei, Tu dar Cel ceresc ca unor cerești cetățeni, ajută-le.

Și zice unele ca acestea adeseori în auzul ucenicilor, ca auzind ei acestea, să urască lumea, și să nu le facă de rușine pe stătea de multe laude ale lor.

Iar aceea „Păzeşte-i pe ei de cel viclean" nu numai pentru izbăvirea cea din primejdii a zice, ci şi pentru statornicia şi întărirea cea întru credinţă, pentru aceasta şi aduce pe urmă:

17-19 „Sfinţeşte-i pe ei în adevărul Tău, cuvântul Tău adevărul este. Precum pe Mine M-ai trimis în lume, şi Eu i-am trimis pe ei în lume. Şi pentru dânşii Eu Mă sfinţesc pre Sinemi, ca şi ei să fie sfinţiţi întru adevăr".

Sfinţi îi fă pe ei zice, prin darea Duhului, şi îi păzeşte pe ei în cuvântul şi Dogmele cele drepte, şi îi învaţă pe ei şi le descoperă adevărul. Că aceasta este sfinţirea, păzirea Dogmelor celor drepte. Iar cum că pentru Dogme zice, arătat este că înţelege „Cuvântul Tău adevăr este", nici o minciună nu este în el. Deci de şi vei face şi pe ei să păzească cuvântul Tău, şi să se păzească de cel viclean, întru adevăr se vor sfinţi.

Însemnează însă şi alt oarece cuvântul acesta: „Sfinţeşte-i pe ei întru adevărul Tău" adică, alege-i pe ei spre cuvânt, şi spre propovăduire, şi jertfă îi fă pe ei adevărului acestuia să slujească, la aceasta să-şi afierosească viaţa lor. Că aduce după aceea: „Precum pe Mine M-ai trimis în lume. Şi pentru dânşii Eu Mă sfinţesc pe Sinemi" adică Mă aduc jertfă, aşa şi pe ei îi sfinţeşte adică alege-i jertfă pentru propovăduire şi-i rânduieşte să se facă mărturii adevărului, precum şi pe Mine M-ai trimis".

A zis că „Pentru ei Eu Mă sfinţesc pe Sinemi". Deci ca să nu socotească cineva, că numai pentru Apostoli a murit, aduce pe urmă: „Şi nu numai pentru aceştia Mă rog, ci şi pentru toţi cei ce vor crede prin cuvântul lor întru Mine".

Şi aici iarăşi a mângâiat sufletele Apostolilor, căci vor să aibă mulţi ucenici. Că de vreme ce a zis „Că nu numai pentru aceştia Mă rog", ca să nu se scandalizeze Apostolii, pentru că nimic osebit decât celorlalţi ne-au le dă, îi mângâie pe ei prin ceea ce le-a arătat, că multora vor fi pricinuitori de credinţă şi de mântuire.

Iar după ce din destul i-a încredinţat pe ei Tatălui ca să-i sfinţească pe ei prin credinţă, şi jertfă sfântă prin adevăr să-i săvârşească pe ei, zice de aici iarăşi pentru unire, şi de la care cap a început, (al dragostei zic) iarăşi la acela încheie cuvântul şi zice: „Ca toţi una să fie" adică, pace şi unire să aibă". „Şi întru noi" adică în credinţa cea în noi, nedespărţirea să păzească. Că nimic aşa nu sminteşte pe ucenici, precum despărţirea şi neunirea dascălilor. Căci cum vor crede vreunii celor ce nu cugetă una? Pentru aceasta zice: „Ca şi aceştia una să fie în credinţa cea în noi, precum Tu Părinte întru Mine, şi Eu întru Tine".

Iarăşi acest cuvânţel „Precum" nu însemnează potrivire întocmai cu de-amăruntul în toate, că nu este cu putinţă aşa a ne uni noi unul cu altul, precum Tatăl cu Fiul, precum şi când zice: „Fiţi milostivi, precum Tatăl vostru" (Luca 6, 36). „Ca lumea să creadă că Tu M-ai trimis". Pentru că de în unirea ucenicilor Eu dascălul Mă vor arăta că de la Dumnezeu am ieşit. Iar de se vor lupta ei, şi se vor certa, nu îi vor zice pe ei că sunt ucenici ai Celui Paşnic. Şi nefiind Eu paşnic, nu vor mărturisi ca sunt trimis de Tine.

Vezi cum până în sfârşit aceasta învaţă, adică unirea cea către Tatăl.

22,23. „Şi Eu slava, pe care Mi-ai dat Mie, am dat lor, ca să fie una, precum noi una suntem. Eu întru ei, şi Tu întru

Mine, ca să fie ei desăvârșiți întru una, și ca să cunoască Lumea, că Tu M-ai trimis”

Care slavă zice că le-a dat lor? Cea prin semne, cea prin Dogme și învățătură, încă și altă slavă a unirii, ca să fie una. Că slava aceasta mai mare este decât cea din semne. Că precum și de Dumnezeu ne minunăm, că nu este neunire, nici dezbinare întru firea aceea. Și prea mare este această slavă, așa și aceștia zice, de aici din unire zic, făcu-se luminați.

“Eu întru ei, și Tu întru Mine” Aici arată, că Apostolii și pe Tatăl îl au încăput întru sine. Că Eu, zice, întru dânșii sunt și pe Tine iarăși Te am întru Mine, pentru aceasta și Tu întru ei ești.

În alt loc și Tatăl și El, zice, că va veni, și lăcaș va face, gura lui Savelie astupând, și două ipostasuri arătând.

Aici și nebunia lui Arie înfrânând-o, zice, că Tatăl prin Fiul vine întru aceia.

“Ca să cunoască Lumea că Tu M-ai trimis” Și adeseori zice aceasta, arătând că pacea poate să tragă pe oameni în credință mai mult decât toată minunea. Că precum împărecherea este lucru de despărțire pricinuitor, așa unirea de împreunare.

23,24.“Și i-ai iubit pre ei, precum pre Mine M-ai iubit. Părinte, pre care Mi i-ai dat Mie voiesc ca unde sunt Eu, și aceia să fie împreună cu Mine ca să vadă slava Mea, care o Mi-ai dat-o Mie (pentru că M-ai iubit pre Mine) mai înainte de întemeierea lumii”.

Iarăși aici, prin acest cuvânt: “Precum”, să înțelegi că însemnează cum că i-a iubit pe ei pe cât este cu putință a fi iubit omul. Deci după ce a zis, că vor fi [illegible] că vor fi

slăviți, că multă voie crede prin ei că multă slavă vor dobândi, zice de aici care sunt găteli lor “Că voiesc, zice, ca unde sunt Eu și aceia să fie”

Și ca nu aceasta auzind tu să socotești, că aceeași vrednicie voiește să dobândească adaugă. “Ca să vadă slava Mea” Că n-a zis “Ca să dobândească slava Mea” ci “Ca să vadă” Că odihnă prea mare este omului a vedea pe Fiul lui Dumnezeu. Pentru că aceasta este slavă la toți cei vrednici. Care și Pavel zice: “Iar noi cu fața descoperită slava Domnului ca în oglindă privind-o” (II Corinteni 3, 18) Și arată aici că nu așa, precum acum se vede de dânșii cu chip netăgăduit în seamă se va vedea atunci, ci întru slava pe care o avea mai înainte de întemeierea lumii.

Și aveam zice, această slavă pentru că M-ai iubit pe Mine. Pentru că aceasta ce zice “M-ai iubit” este cu îngrădire, și nu se ține de cea mai de jos parte a cuvântului. Deci precum și mai sus a zis “Proslăvește-Mă cu slava pe care o aveam mai înainte de a fi lumea” așa și acum mai înainte de întemeierea Lumii, zice că I S-a dat slava Dumnezeirii Care I-a dat Lui cu adevărat Tatăl Dumnezeirea ca un Tată Fiului firești. Că de veci ce L-a născut pe El, de nevoie și al slavei pricinuitor și dătătorul se zice, Cel Ce este pricinuitor al ființei.

25,26 “Părinte drepte, și lumea pre Tine nu Te-a cunoscut, iar Eu Te-am cunoscut, și aceștia au cunoscut, că Tu M-ai trimis pre Mine. Și am arătat lor numele Tău și-l voi arăta ca dragostea cu care M-ai iubit pre Mine, întru dânșii să fie, și Eu întru ei.”

După ce pentru cei credincioși unele ca acestea S-a rugat, și marea bunătății lor le-a pricinuit, zice de aici oarece plin de milostivire, și vrednic iubirii Lui de oameni. “Părinte drepte, zice, Eu adică voiam și toți oamenii să dobândească unele ca acestea bunătăți care am cerut celor credincioși, dar nu Te-au cunoscut pe Tine, pentru aceasta și se vor lipsi de slavă și de răsplătiri. Iar Eu Te-am cunoscut pe Tine.

Și umbros însemnează aici și pe Iudei care ziceau cum că cunosc pe Dumnezeu, și îi arată pe ei că nu cunosc pe Tatăl. Că "Lume" pe Iudei numește în multe locuri. Și Iudeii adică zic că nu M-ai trimis Tu pe Mine. Iar Eu acestor ucenici ai Mei le-am arătat Numele Tău, și îl voi arăta.

Și cum îl voi arăta? Trimițând lor Duhul, Care îi va povățui pe ei la tot adevărul. Și de vor cunoaște cine ești Tu, atunci dragostea cu care M-ai iubit pe Mine, întru dânșii va fi și Eu întru ei. Că vor cunoaște că nu sunt Eu despărțit de Tine, ci foarte iubit, și adevărat Fiu, și împreunat. Și cunoscând aceasta, și credința cea întru Mine și dragostea vor păzi, și de aici voi petrece Eu întru dânșii care sunt în acest fel, și pe Tine Te-au cunoscut, și pe Mine ca pe Cel Ce sunt Dumnezeu Mă cinstesc, și credința cea către Mine păzesc neclătită.

Capitolul 18

1-2 "Acestea grăind Iisus, a ieșit împreună cu ucenicii Săi de ceea parte de râul Cedrului, unde era Grădină, în care a intrat El, și ucenicii Lui. Și știa și Iuda, cel ce L-a vândut pre El, locul, că de multe ori se aduna Iisus acolo cu ucenicii Săi".(Mat. 26, 36,Mc. 14, 26,Lc. 22, 39).

N-a zis că acestea rugându-Se Iisus, ci "acestea grăind". Că nu era lucrul rugăciune, ci vorbă, care se făcea spre mângâierea ucenicilor

Și în miezul nopții călătorește, și râul trece, și se sârguiește a merge la locul cel știut de vânzătorul, singur pe Sineși ducându-Se ucigașilor, ca să arate că de bună voie vine la Patimă, și scoate pe Iudei din osteneala ce aveau să facă căutându-L. Căci ca să nu se trudească umblând încoace și încolo, și căutându-L pe El, merge El singur la ei, și în mâinile lor se dă pe Sineși. Căci ca în oarecare închisoare se află în Grădină.

Și ca să nu socotești, că, cum s-ar fi ascuns s-a dus în Grădină, aduce pe urmă evanghelistul "Că știa și Iuda locul".

Deci merge la locul acela mai vârtos ca să se arate pe Sineși vrând, iar nu ca să se ascundă.

Și știa Iuda locul, fiindcă de multe ori se aduna acolo Iisus. Pentru că locurile cele singuratice și locașurile cele de liniște vâna Domnul, și mai vârtos când vrea să dea vreun lucru de taină.

Și de unde știa Iuda că în Grădină este Iisus în acel ceas, și n-a socotit că în casă Îl va afla pe El dormind? Știa pe Domnul că de multe ori afară din Cetate petrecea noaptea, și pentru aceasta și atunci a ieșit afară.

Și în alt chip. Și în vremea Praznicului mai vârtos Îl știa pe El că are obicei, a învăța pe ucenici ceva mai mult, și învăța pe ucenici, precum am zis, cele de taină în acel fel de locuri. Deci de vreme ce aproape Praznic era, socotea Iuda că acolo va fi Domnul, vorbind cu ucenicii cele ale praznicului după obicei.

3-6 "Deci Iuda luând Oaste și de la Arhierei și de la Farisei slugi, a venit acolo cu făclii și cu felinare, și cu arme. Iar Iisus știind toate cele ce erau să vie asupra Lui, ieșind a zis lor: Pre cine căutați? Răspuns-au Lui: Pre Iisus Nazarineanul. Zis-a lor Iisus: Eu sunt. Și sta și Iuda cel ce Îl vânduse pre El împreună cu dânșii. Deci după ce a zis lor că Eu sunt, s-au întors ei înapoi, și au căzut jos".

Pe oaste cu bani o a plecat să le ajute lor, că în acest fel este Tagma cea ostășească cu aur se tocmește.

Și vin mulți, temându-se de cei ce urmau lui Iisus, și se țineau de El pentru învățătură și pentru minuni.

Și făclii și felinare aduc, ca să nu scape de dânșii, întru întuneric ascunzându-Se.

Iar El atâta nu căuta să fugă, cât și iese la ei, singur pe Sineși dându-Se. Și întreabă, nu ca cum ar fi avut trebuință de a se învăța. Că știa, zice, toate cele ce era să vie asupra Lui. Pentru aceasta de vreme ce știa că vin asupra Lui, nu ca cum ar fi avut trebuință de a se învăța întreabă, ci vrând să arate, că și de față fiind, nevăzut de dânșii era și necunoscut. Ci și întreabă ca un străin, și nici din glas nu-L cunosc pe El, nici ceilalți, nici însuși Iuda. Și cum că nu pentru întuneric nu L-au cunoscut pe El, mai nainte a zis evanghelistul: "Că cu făclii au venit". Iar dacă pentru întuneric nu L-au cunoscut pe El, (ca să zicem, și așa) măcar din glas se cuvenea să-L cunoască pe El.

Deci întreabă, ca să arate, precum am zis, că nici din chip, nici din glas nu L-au cunoscut pe El. Așadar negrăită era puterea Lui, cât nici să-L răstignească n-ar fi putut, de nu s-ar fi dat de bună voie.

Și nu numai aceasta, că a orbit ochii lor, minune mare era, ci și aceasta că i-a făcut de au căzut jos singură întrebarea. Și aceea, ca au căzut jos cei ce au venit împotriva lui Iisus, semn era al căderii celei de obște a neamului care

a venit asupra lor mai pe urmă pentru moartea lui Hristos. Precum și Ieremia a prorocit: "Casa lui Israil a căzut, nu este cine să o ridice".

Cad încă toți cei ce cuvântului lui Dumnezeu se împotrivesc. Iar Grădina, de la carea mântuirea noastră a luat începerea, închipuire este a raiului. Că în grădina raiului căzând noi, am văzut în grădină Patima lui Hristos cea mântuitoare luând începere, și îndreptând pe toate cele ce mai nainte erau stricate. (Ioan 17, 12).

7-9 "Și iarăși i-a întrebat pre ei: Pre cine căutați? Iar ei au zis: Pre Iisus Nazarineanul. Răspuns-a Iisus, și a zis: Am spus vouă, că Eu sunt. Deci de Mă căutați pre Mine, lăsați pre aceștia să se ducă. Ca să se plinească cuvântul, care l-a zis: Pre carii Mi i-ai dat Mie, n-am pierdut din trânșii nici pe unul".

Făcându-i a de au căzut jos pe spate, una adică, pe puterea Sa arătându-o, și cum că de bună voie vine la Patima, iar lângă acestea și alt oarecare iconomisind. Căci ca să nu zică cineva, că nimica îndeli n-au greșit, cu El singur S-a dat pre Sineși în mâinile lor.

Și vezi, cum nici până în ceasul cel mai de pe urmă, nu împuținează dragostea cea către ucenici? Că dacă pe Mine Mă căutați, zice, lăsați pe aceștia să se ducă, ca să se plinească cuvântul care a zis: "Pre carii Mi i-ai dat Mie, n-am pierdut din trânșii nici pe unul".

Însă pierzare zicea Domnul pe cea a sufletului, pe care nici unul din ucenicii Lui n-a pătimit-o, iar evanghelistul la cea trupească o a luat pe aceasta.

Și minune este, cum n-au prins împreună și pe Apostoli, și nu i-au tăiat pe ei, și mai vârtos Petru întărâtându-i pe dânşii. De unde arătat este, că puterea Celui Ce s-a prins făcea aceasta, şi hotărârea pe care mai nainte o a zis: "Că nici unul din trânşii n-a pierit". Deci aceasta şi evanghelistul învăţându-ne pe noi, că a hotărârii Domnului era aceasta ca să nu se taie ucenicii, zice: "Ca să se plinească cuvântul care l-a zis, că nu am pierdut din trânşii nici pe unul". Că pentru neputinţa lor, afară din ispite îi face pe dânşii a fi.

Aşa şi pe noi acum ne iconomiseşte, măcar deşi nu cunoaştem. Deci când îţi va veni ţie ispita, crede, că de n-ar fi cunoscut că poţi să scapi din trânsa, n-ar fi slobozit-o pe ea să vie asupra ta, precum nici atunci asupra ucenicilor.

10,11 "Iar Simon Petru având sabie o a scos pe ea, şi a lovit pre sluga arhiereului, şi i-a tăiat urechea lui cea dreaptă. Şi era numele slugii Malh. Şi a zis Iisus lui Petru: Bagă sabia ta în teacă. Paharul, carele Mi-a dat Mie Tatăl, au nu-l voi bea pre el?"

Văzând Petru pe Domnul că a făcut de au căzut aceia jos, şi de îndrăzneală umplându-se pentru glasul Domnului care a zis: "Lăsaţi pe aceştia să se ducă", a socotit că vreme este acum de răsplătire, pentru aceasta scoate sabia, şi loveşte pe slugă.

Iar de întrebi: Cum cela ce i s-a poruncit să nu aibă traistă, nici două haine (Matei 10, 10), sabie are? Învaţă-te, că pentru miel avea trebuinţa de ea, şi o a ţinut pe ea după Cina. Ca şi temându-se de învăţătură, s-a gătit mai nainte spre aceasta. Iar de nu te pricepi cum cel ce avea porunca mai cu palma să nu lovească, spre ucidere şi gătea, să nu zici că mai vârtos nu pentru sineşi ci pentru Dascălul vezi-l pe el, cum cele prea grele pătimind, se bucură (Faptele Ap. 4 21). Iar acum pentru Dascălul părându-i rău şi chiar la cap

se poceneşte, şi fiindcă pe acela nu l-a ajuns, iată urechea Iar Iisus o aşează la loc, şi prin minunea aceasta iarăşi pe Iudei cei neînţelegători îi înfrânează de la pornirea cea spre ucidere. Şi fiindcă mare era minunea ceea ce s-a făcut la ureche, pentru aceasta şi numele slugii pune evanghelistul, ca să fie cu putinţă celor ce aleg de se vor îndoi să cerce şi să iscodească de este aşa.

Iar Domnul opreşte pornirea lui Petru, şi-l ceartă. "Că bagă, zice, sabia ta în teacă". Dar îl şi mângâie, zicând: "Paharul carele Mi-a dat Mie Tatăl, oare nu-l voi bea pe el?" Că arată cum că a pătimi El, nu este lucru al puterii acelora, ci al sloboziri Lui, şi cum că nu este potrivnic lui Dumnezeu ci până la moarte face voia Tatălui. Încă zicând, "Paharul" arată dulceaţa şi dorinţa morţii celei pentru mântuirea oamenilor.

Iar tu vezi, că şi aceasta că s-a tăiat urechea cea dreaptă a slugii Arhiereului, semn a fost al neauzirii lor. Că Orbire s-a făcut lui Israel ca auzind, să nu audă pentru păgânătatea cea împotriva Mântuitorului, care a fost mai vârtos a Arhiereilor, pentru aceasta şi la sluga Arhiereului s-a făcut semnul tăierii urechii.

Iar aceea că s-a aşezat iarăşi la loc urechea, însemnează pe aşezarea la loc cea de pe urmă a priceperii Israelitenilor care acum o au pierdut. Cu Ilie venind îl va aşeza, adică îl va întoarce pe ei la Hristos, şi îi va împreuna pe ei care sunt părinţii cu fiii precum şi Maleahi a proorocit. (Maleahi 3, 23-24, Ioan 11, 50)

12-14 "Deci oastea, şi căpetenia cea peste o mie, şi slugile Iudeilor au prins pre Iisus, şi L-au legat pre El şi L-au dus pre El la Ana întâi că era socru Caiafei, care era Arhiereu în anul acela. Şi era Caiafa, cela ce a sfătuit pre Iudei: Că mai de folos este să moară un om pentru norod".

După ce a făcut toate câte erau de ajuns de a-i opri pe ei, iar ei n-au înţeles, atunci s-a dat pe Sineşi ca să-L ducă, iar ei Îl şi leagă, şi Îl duc la Anna, ca cum fălindu-se ei de ceea ce se făcuse, şi lăudându-se că mare biruinţă au făcut.

Iar de proorocia Caiafei pomeneşte, vrând să arate cum că pentru mântuirea lumii acestea se făceau, şi cum că atâta este mărimea şi puterea adevărului, cât şi vrăjmaşii mai înainte Îl vestesc. Căci ca nu auzind tu "legături" să te turburi, îţi aduce aminte de proorocie, că mântuitoare era şi legătura şi moartea, şi pentru această pricină le suferea pe acestea.

15,16. "Şi mergea după Iisus Simon Petru, şi celălalt ucenic. Iar ucenicul acela era cunoscut Arhiereului, şi a intrat împreună cu Iisus în curtea Arhiereului, iar Petru a stătut la uşă afară. Deci a ieşit celălalt ucenic, care era cunoscut Arhiereului, şi a zis portăriţei, şi a băgat înlăuntru pe Petru".

Cine a fost celălalt ucenic? Însuşi acesta care a scris acestea, dar se tăinuieşte pe sineşi pentru smerenie. Căci fiindcă va să povestească o ispravă, că ceilalţi ucenici fugind, el mergea după Iisus, pentru aceasta se tăinuieşte pe sineşi, şi pune mai înainte de sineşi pe Petru. "Şi mergea, zice, după Iisus Simon Petru", apoi aduce pe urmă: "şi celălalt ucenic". Deci pentru smerenie se tăinuieşte pe sine. Încă şi însăşi aceasta, care pomeneşte de sineşi, pentru aceasta pomeneşte, ca să cunoaştem că mai cu de-amănuntul decât ceilalţi povesteşte pe cele ce s-au făcut în curte, fiindcă a fost înlăuntru.

Şi vezi, şi cum scurtează lauda sa. Căci ca nu auzind, că a intrat împreună cu Iisus Ioan, ceva mare, de dânsul să

socoteşti, zice: "Că era cunoscut Arhiereului". Că nu ca un mai viteaz decât ceilalţi, am intrat împreună, zice, ci ca un cunoscut Arhiereului.

Iar pe Petru îl propovăduieşte, că a mers după Iisus pentru dragoste, iar pentru că nu era cunoscut, sta afară. Căci cum că şi Petru ar fi intrat, arătat este, că după ce a ieşit Ioan, şi a poruncit portăresei să-l bage înlăuntru, îndată a intrat înlăuntru Petru. Şi pentru ce Ioan nu l-a băgat pe el, ci muierii acesteia a poruncit? Pentru că foarte se ţinea de Hristos, şi mergea după Dânsul, şi nu voia să se despărţească de el.

17,18. "Şi a zis lui Petru slujnica portăriţa: Oare şi tu eşti din ucenicii omului acestuia? Zis-a acela: nu sunt. Şi sta slugile şi slujitorii, care făcuse foc, că era frig, şi se încălzeau, şi era cu ei Petru stând, şi încălzindu-se".

Întreabă slujnica pe Petru, nu cu sumeţie, nici cu asprime, ci foarte cu blândeţe. Că n-a zis: Au şi tu eşti din ucenicii amăgitorului? ci, "omului acestuia". Care aceasta era a unuia ce îi era milă mai vârtos şi era iubitoare de oameni. Şi a zis pe aceasta: "Au şi tu", fiindcă Ioan era înlăuntru. Şi muierea adică aşa cu blândeţe vorbea, iar el nimic dintru acestea n-a simţit, nici a pus în minte Proorocia lui Hristos. Aşa de neputincioasă întru tot este firea cea omenească când va fi lăsată de Dumnezeu.

Iar unii în zadar har făcând lui Petru, zic, că Petru nu s-a lepădat că s-a temut, ci fiindcă voia să fie împreună pururea, şi să meargă după Hristos, şi ştia că de se va mărturisi pe sineşi că este ucenic al lui Hristos, se va despărţi de El, şi nu va mai avea încăpere ca să meargă după El, şi să vadă pe Cel dorit.

Pentru aceasta a tăgăduit: "Nu sunt". Fiindcă și acum ca să se încălzească El, cu această minte făcea, că se fățărnicea că face cele ale slugilor, ca unul dintre dânșii ca nu din întristarea feței pricepându-se, să se scoată afară de a vedea pe Hristos, ca un ucenic al Aceluia din mijloc lepădându-se.

19-23. "Deci Arhiereul a întrebat pre Iisus de ucenicii Lui și de învățătura Lui. Răspuns-a Iisus lui: Eu de față am grăit lumii. Eu totdeauna am învățat în Sinagogă și în Biserică, unde toți Iudeii se adună, și în ascuns n-am grăit nimic. Ce Mă întrebi? Întreabă pre cei ce au auzit, ce am grăit lor, iată aceștia știu cele ce am grăit Eu. Și acestea zicând El, unul din slugile ce sta înainte a dat palmă lui Iisus, zicând: Așa răspunzi Arhiereului? Răspuns-a Iisus lui: de am grăit rău, mărturisește de rău, iar de am grăit bine, de ce Mă bați?"

Întreabă Arhiereul pe Iisus de ucenici poate unele ca acestea. Unde sunt? și Care sunt? și cu ce scop pe aceștia i-a adunat, și ce vrând? Căci ca pe un turburător oarecare și potrivnic împăratului voiau să-L arate pe El.

Întreabă încă și de învățătură. Oare care era? Nu cumva străină de la lege, și se împotrivea lui Moise? ca și de la aceasta pricină aflând, ca pe un luptător de Dumnezeu să-L omoare.

Ce zice dar Domnul? Îi răspunde lui după prepunerea lui: Eu, zice, în ascuns n-am grăit nimic. Că tu Mă prepui pe Mine a fi oarecarele turburător de norod, și cum că în ascuns ceva sfaturi am [illegible], iar Eu, zice, grăiesc [illegible] nimica în ascuns n-am grăit, adică, nimica de turburare, și precum ți se pare ție cu minte scornitoare și vicleană și ascunsă n-am grăit ceva dânșilor ai Mei. Că de nu așa vom

înțelege, cum că după prepunerea Arhiereului aceasta o a zis Domnul, se va arăta că minte. Că multe a grăit în ascuns câte adică erau mai înalte decât înțelegerea celor mulți.

Iar aceasta: "Ce Mă întrebi? întreabă pe cei ce au auzit", nu este o iuțeală ce grăiește cu semeție, ci a celui ce îndrăznește la adevărul celor grăite. Ce întreabă, zice, pe vrăjmași, pe cei ce gândesc rele asupra-Mi, pe slugile acestea care M-au legat.

Că aceasta este dovedire fără de îndoială a adevărului, când cineva pe vrăjmașii îi are martori ale acelora ce grăiește.

Că slujitorii aceștia, zice, sunt cei ce au zis mai înainte: Niciodată n-a grăit om ca omul acesta. (Ioan 7, 46).

Și așa răspunzând El, nu se minunează ei, ca îi dau palmă decât care aceasta ce este mai fără de omenie?

Și putând El pe toate să le clătească și să le piardă, nimic de acest fel nu face, ci grăiește cuvinte care pot să îmblânzească toată sălbăticia cea de fiară. Că de poți, zice, prihăni cele grăite de Mine, dovedește cum că rău am grăit, iar de nu poți, pentru ce te turbezi? Sau și așa. De am grăit rău, adică, de am învățat rău când învățam în Sinagogi venind în mijloc, mărturisește pentru învățătura Mea aceea că este rea, și deplin încredințează pe Arhiereul care acum Mă întreabă pentru învățătura Mea. Iar dacă bine am învățat, și atunci v-ați minunat de Mine voi slujitorii, pentru ce acum Mă bați pe Mine de Carele mai înainte te minunai?

Deci a lovit sluga pe Domnul, ca de mare vină să se izbăvească și însuși. Că de vreme ce Iisus pe cei ce stăteau înainte îi chema martori, zicând: Iată aceștia știu cele ce am grăit Eu, vrând slujitorul să se izbăvească pe sineși de prepus cum că n-a fost din cei ce se minunau de Iisus, L-a lovit pe El, Iar zicând Hristos: "Eu întru ascuns n-am grăit" ne aduce aminte de prorocia ce grăiește: "Nimic întru ascuns n-am grăit, nici în loc de pământ întunecos". (Isaia 45, 19).

24-28 "L-a trimis pre El Anna legat la Caiafa Arhiereul. Și era Simon Petru stând, și încălzindu-se. Deci i-au zis lui: Au nu și tu din ucenicii Lui ești? S-a lepădat acela și a zis: Nu sunt. Zis-a lui una din slugile Arhiereului, rudenie fiind al celui ce i-a tăiat Petru urechea: Au nu te-am văzut eu în Grădină cu Dânsul? Și iarăși s-a lepădat Petru. Și îndată a cântat cocoșul" (Mat. 26, 69; Mc. 14, 67; Lc. 22, 58)

Îl duc pe El la Caiafa, fiindcă nici o pricină întru El n-au aflat, poate socotind ei, că acela mai înțelept fiind, va afla ceva vrednic de moarte împotriva lui Iisus, sau în răspuns aruncându-L, sau în vreo faptă oarecare prinzându-L.

Iar Petru, cel ce foarte cu fierbințeală iubea, de atâta întunecare la minte era ținut, cât și ducând ei pe Învățătorul, el nici nu se mișcă, ci încă se încălzește. Deci iarăși întrebat fiind, se leapădă. Și nu numai a doua oară, ci și a treia oară.

Dar pentru ce evangheliștii toți împreună pentru Petru au scris? Nu pe cel împreună cu ei ucenic grăindu-l de rău, ci pe noi învățându-ne, câtă răutate este a nu lăsa toate la Dumnezeu, ci în noi înșine a ne nădăjdui.

Și se cuvine a ne minuna de iubirea de oameni a Stăpânului, că și legat fiind, și ducându-se de ei, nu S-a lăsat de a purta grijă de ucenic, ci întorcându-se a căutat spre Petru, precum alt evanghelist zice, (Luca 22, 61) și prin căutătură i-a umplut lui sfiirea, și spre pocăință și lacrimi l-a deșteptat.

Dar ceea ce atunci Petru a pătimit, și acum este cu putință

a vedea pe mulți din noi pătimind, că se leapădă cuvântul lui Dumnezeu cel din noi, și oarecum se face rob, sau de necaz, sau de dezmierdare robindu-se; că despre amândouă părțile ne legăm, și ne ducem, sau de dezmierdările lumii, sau de necazuri, uitând pe Dumnezeu, și se osândește cuvântul, și biruiește necuvântarea, și sluga dă palmă Stăpânului, că acest fel de lucru este sculare asupra a patimilor. Iar mintea noastră ca un Petru oarecare de multe ori grăiește cu îndrăzneală, că nu se va lepăda de cuvânt, pentru aceasta și stă și se încălzește. Stă ca cela ce nu se pleacă nici se smerește, ci întru îndrăzneală stă tot așa și rămâne; iar a se încălzi se zice, fiindcă din fierbințeală și mândrie holește cu semeție. Și o vădește pe ea o slujnică, adică o dezmierdare oarecare mică și înverșunătoare și îndată se leapădă de cuvânt, și necuvântării se supune. Încă și de vreo ispită mâhnicioasă se vădește, precum și Petru de slugă, și așa slăbiciunea el se arată. Ci să ne rugăm, ca să caute spre noi Iisus, Cuvântul lui Dumnezeu, și spre pocăință și lacrimi să ne ridice, ieșind noi afară din curtea Arhiereului care răstignește pe Domnul, și este Stăpânitor lumii. Căci când din lume, care este curtea stăpânitorului lumii vom ieși, atunci a dar spre pocăința adevărată, ne vom ridica, precum și Pavel zice: "Să ieșim la Dânsul afară de tabără, adică de lume, ocara Lui purtând" (Evr. 13, 13)

28-32 Deci aduc pre Iisus de la Caiafa în divan, și era dimineață, iar ei n-au intrat în divan ca să nu se spurce, ci ca să mănânce Paștile.

Ieșit-a drept aceea Pilat la ei, și a zis: Ce pâră aduceți asupra omului acestuia? Răspuns-au și au zis lui: De n-ar fi acesta făcător de rele, nu L-am fi dat pre El ție. Deci a zis lor Pilat, Luați-L pre El voi, și după Legea voastră judecați-L pre El. Și au zis lui Iudeii: Nouă nu este cu putință să omorâm pre nimeni. Ca cuvântul lui Iisus să se plinească, carele a zis, însemnând cu ce moarte avea să moară" (Mat. 27, 2; Mc. 15, 1; Lc. 23, 1).

La multe judeţuri duc pe Domnul, socotind ei a-L batjocori pe Dânsul, dar adevărul mai mult prin cele multe judeţuri se arăta. Că nevinovat prin toate acestea ieşind Domnul, negrăită împotrivă avea biruinţa. Deci Îl aduc pe El în divan, că nu aveau ei putere să omoare, fiindcă lucrurile erau sub stăpânirea Romanilor. Împreună încă se şi temeau, ca nu cumva mai pe urmă vor fi certaţi fiind pârâţi, că fără de judecată L-au omorât.

Şi era dimineaţă, zice, ca tu să cunoşti, că la miezul nopţii se întreba de Caiafa, că mai nainte de a cânta cocoşul, a fost dus la Caiafa. Iar ce se întreba de el, a lăsat evanghelistul aceasta, dar alţii au spus. Şi noaptea în aceasta cheltuindu-se, dimineaţa Îl duc la Pilat.

Iar ei n-au intrat în divan, ca să nu se spurce. O, nebunie! Ucigând fără de dreptate nu socoteau că se spurcă, iar de vor intra în divanuri, socoteau că se vor spurca.

Şi ce este aceasta: "Ca să mănânce Paştile"? Că pe ele Domnul le-a făcut în ziua cea dintâi a azimelor. Deci sau Paştile pe tot praznicul vom înţelege, adică pe cele şapte zile, sau cum că ei adică atuncea vrea să le mănânce pe ele adică vineri seara, iar El mai nainte cu o zi le-a făcut pe ele păzind junghierea să vineri, când şi Paştile cele vechi se făceau.

Iar Pilat mai smerit aceste făcând, singur iese. Şi fiindcă a văzut pe Domnul legat, nu a socotit că de aici acum are dovedire asupra lui Hristos, ci întreabă pricina legăturilor lor. Ei nimic având a zice, zic: "De n-ar fi Acesta făcător de rele, nu L-am fi dat pe El ţie".

Vezi-i pe ei pretutindenea abătându-se în laturi de la dovediri? Anna L-a întrebat şi nimic aflând, L-a trimis la Caiafa, acesta iarăşi după ce L-a cercat, la Pilat Îl trimite; apoi Pilat iarăşi îi întreabă, ce pâră aveţi asupra acestuia? Şi nici aici nu aud ceva a zice.

Pentru aceasta fiindcă nimic nu spun, Luaţi-L, zice, pe El la voi. Că de vreme ce voi singuri iubeţi judecata, şi vă lăudaţi ca cum nu faceţi niciodată vreo nedreptate. Că de n-ar fi, zic ei, făcător de rele, nu L-am fi dat pe El ţie, pentru aceasta voi luaţi-L şi Îl judecaţi. Iar dacă la mine L-aţi adus, şi chip de divan fiinţi la lucrul acesta, nevoie urmează să spuneţi pricinile omului. Judecaţi-L dar pe El voi, ca eu acest fel de judecător nu voi fi. Deci după Legea voastră fără de vină muncește, judecaţi-L voi.

Iar ei zic: "Nouă nu este cu putinţă să omorâm pe nimeni". Iar aceasta o zic ei, ştiind că Romanii pe Cruce osândesc pe cei ce se scoală împotrivă. Deci ca să se răstignească Domnul, şi moartea Lui să se dea în privelişte de Obşte, şi blestemat să se propovăduiască, pentru aceasta se prefac că nu este cu putinţă lor să omoare. Căci cum pe Ştefan l-au împroşcat cu pietre? (Faptele Ap. 7, 58-59). Ci ceea ce am zis, fiindcă voiau ei să se răstignească Domnul, zic aceasta, ca cum ar fi zis aşa: Nouă nu este cu putinţă a omorî prin Cruce pe nimeni, iar a se răstigni Acesta, poftit lucru ne este nouă.

"Ca cuvântul lui Iisus să se plinească", carele a zis pentru moartea Sa, cum că adică se va răstigni, sau cum că nu numai de Iudei, ci şi de păgâni era să se omoare. Deci după ce au zis Iudeii că nouă nu este cu putinţă să omorâm, Îl iau dincolo pe El păgânii şi Îl răstignesc după obiceiul lor, şi aşa se plineşte cuvântul lui Iisus despre amândouă părţile, şi despre aceea: că S-a dat păgânilor, şi despre aceasta: că s-a răstignit.

33-36: "Şi a intrat iarăşi în divan Pilat, şi a chemat pre Iisus, şi a zis Lui: Tu eşti împăratul Iudeilor? Răspuns-a Iisus lui: De la tine tu zici aceasta, sau alţii ţi-au grăit ţie pentru Mine? Răspuns-a Pilat Lui: Au doară eu Iudeu sunt? Neamul Tău şi Arhiereii Te-au dat pre Tine Mie, ce ai făcut? Răspuns-a Iisus: Împărăţia Mea nu este din lumea aceasta, de ar fi din lumea aceasta împărăţia Mea, slugile Mele s-ar fi nevoit ca să nu Mă fiu dat Iudeilor. Iar acum Împărăţia Mea nu este de aici".

A chemat pe Iisus Pilat deosebit, fiindcă mare veste era pentru Dânsul, şi voia să se înştiinţeze cu de-adinsul fiind slobod în laturi de gâlceava Iudeilor,

Şi Îl întreabă pe El, de este împărat, ceea ce se purta la toţi, aceasta în mijloc aducând.

Iar Hristos îl întreabă pe el, oare de la dânsul zice aceasta, sau de la alţii, nu că nu ştia, ci voia să descopere gândul cel rău al Iudeilor ca şi de Pilat, să se prihănească ei. Pentru aceasta şi Pilat după aceasta aduce că Iudeii I-au dat pe El, şi pe sineşi se face slobod de vină.

Încă şi în alt chip Domnul întreabă pe Pilat, oare de la dânsul zice aceasta, sau de la alţii a auzit? că îl mustră prin aceasta pe el, că este fără de socoteală, şi fără de judecată osândeşte, şi ca cum unele ca acestea zice către Pilat: De zici aceasta de la tine, arată semnele sculării Mele împotriva, iar dacă de la alţii te-ai înştiinţat, fă cercarea cu amănuntul.

Iar el, cum că de la alţii a auzit, nu zice, ci aşa simplu hotărârii norodului urmează, şi zice: "Te-au dat pe Tine mie".

Iar ceea ce zice: "Ce ai făcut?" se vede a fi cuvântul ca al unuia ce se amărăşte şi se răsteşte dinadins. Ca spune ce ai făcut? Iar Domnul prin a răspunde că "Împărăţia Mea nu este din lumea aceasta" două acestea isprăveşte: Una adică, învaţă pe Pilat să cunoască cum că nu este om gol, nici din cei de jos, ci Dumnezeu, şi Fiu al lui Dumnezeu. Iar alta, strică prepusul lui pentru tiranie care ziceau ei că umblă să se facă împărat. Că nu este Împărăţia Mea din lumea aceasta, pentru aceasta să nu te temi de Mine ca de un tiran, şi împotrivnic. Că de ar fi din lumea aceasta împărăţia Mea, slugile Mele s-ar fi nevoit ca să nu Mă fi dat.

Şi aici însemnează şi neputinţa împărăţiei celei de la noi, că în slugi are tăria, iar cea de sus singură este de ajuns, de nimeni având trebuinţă.

Iar Maniheii de aici luând pricină, zic, că lumea aceasta este înstrăinată şi nu este a Dumnezeului Celui bun, pentru că zic ei, că Fiul lui Dumnezeu zice, "Că nu este împărăţia Mea de aici".

Dar o neînţelegătorilor învăţaţi-vă întâi din cuvântul acesta, ca a zis cum că împărăţia Mea nu este din lumea aceasta, şi iarăşi "Nu este de aici". Pentru că n-a zis nu este în lume, nici este aici. Că împărăţeşte adică în lume, şi poartă grijă de dânsa şi precum voieşte, le poartă pe toate. Dar nu este din lume împărăţia Lui, ci de sus şi mai înainte de veci, şi nu de aici, de jos zic, aşezată, ci aici adică stăpâneşte ea şi chiverniseşte, dar nu este de aici, nici aşezământul din cele de jos îşi are, nici este vremelnică. Apoi

Cum s-ar fi înțeles aceea ce zice: „Întru ale sale a venit” (Ioan 1, 11), de n-ar fi fost lumea aceasta a Lui?

37-39 „Deci a zis Pilat Lui: Au împărat ești Tu? Răspuns-a Iisus: Tu zici că Împărat sunt Eu. Eu spre aceasta M-am născut, și spre aceasta am venit în lume, ca să mărturisesc adevărul; tot cel ce este din adevăr, ascultă glasul Meu. Zis-a Pilat Lui: Ce este adevărul? Și aceasta zicând, iarăși a ieșit la Iudei, și le-a zis lor: Eu nici o vină nu aflu întru El. Ci obicei este la voi, ca să vă slobozesc pre unul la Paști. Deci voiți să vă slobozesc vouă pe Împăratul Iudeilor?”

Pilat întrebând pe Domnul, de este împărat, Eu, zice, spre aceasta M-am născut, adică pentru ca să fiu împărat, că din fire o am aceasta, și din însăși nașterea din Tatăl. Că însăși aceasta A Mă naște din Împărat, Mă mărturisește pe Mine că sunt Împărat. Pentru aceasta și când auzi că Tatăl viață i-a dat Fiului și judecată, și celelalte toate, așa să înțelegi aceasta: „A dat” în loc de „L-a născut pe El, ca să aibă viață și să judece”, și firește acestea toate sunt la Fiul de la Tatăl. Și pentru aceasta am venit în lume ca singură aceasta să spun și să învăț, și să adeverez pe toți, că Împărat și Stăpân și Domn sunt.

Văzând încă să tragă prin acestea și pe Pilat, și să-l plece ca să priceapă pe cele ce se grăia, zice: „Tot cela ce este din adevăr ascultă glasul Meu”. Deci și tu, o Pilate, de ești fiu al adevărului și dorești de aceasta, vei asculta glasul Meu și Mă vei crede pe Mine că sunt Împărat, nu de acest fel, precum sunt cei ai lumii având stăpânirea dobândită de aiurea, ci firească, și carea este la Mine din însăși aceasta Că M-am născut din Dumnezeu și Împărat

Și arată încă că și Iudeii nu sunt din adevăr, fiindcă nu voiesc ca să asculte glasul Lui, și nefiind ei din adevăr, mincinoase pârăsc cu adevărat împotriva Lui, și nu este întru adevăr vinovat morții. Așa dar a prins pe Pilat prin aceste scurte cuvinte, cât a întrebat pentru adevăr ce este? căci mai pierise de la oameni adevărul, și nu de toți era știut, fiindcă erau ei încă întru necredință. Și fiindcă întrebarea aceasta avea trebuință de vreme osebită, iar el se silea să răpească pe Iisus de la pornirea Iudeilor, pentru aceasta iese la dânșii și zice: „Eu nici o vină nu aflu în El”. Și aceasta cu pricepere zice, pentru că n-a zis, că de a și greșit, și vrednic este de moarte, dar însă dăruiți-L pe El Praznicului, ci întâi L-a arătat pe El slobod de toată vina, și atuncea îi poftește pe ei pentru slobozirea Lui. Ca de se va slobozi Iisus, ca nici un har să nu le fie lor dator, fiindcă pe Cel nevinovat l-a slobozit. Iar de Îl vor hotărî spre pierzare să se arate răutatea lor că pe Cel nevinovat nu osândit.

Și vezi aceasta ce zice: „Pe Împăratul Iudeilor”, ce înțelegere are? Că lucrul acest prin aceasta arată Pilat, ca nimic n-a greșit Iisus, ci în zadar este pârât de dânșii ca poftește împărăție. Că nu ar fi slobozit Voievodul Romanilor pe cela ce se făcea pe sineși împărat, și se scula împotriva puterii Romanilor. Deci prin ceea ce a zis: „Pe Împăratul Iudeilor să slobozesc?” cu totul nevinovat pe Iisus L-a arătat, și își face râs de Iudei, ca cum ar fi zis unul ca acesta: Pe Cela ce voi Îl năpăstuiți că poftește împărăție, pe Cela ce ziceți că este sculător împotrivă și tulburător, pe Acesta eu vă poftesc să-L sloboziți, arătat pentru aceasta fiind că nu era într-acest fel.

Iar oarecare, ceea ce zice: „Spre aceasta M-am născut”, nu o au înțeles că însemnează pe Nașterea cea din Tatăl mai nainte de veci, ci pe cea mai pe urmă din Fecioară. Că pentru aceasta M-am născut om, şi M-am născut din Maria, ca să pierd minciuna şi pe diavolul, şi să arăt pe Dumnezeiasca fire că împărăţeşte peste toate. Deci adevărul acesta este Cunoştinţa Mea, şi mântuirea cea prin aceasta. Că pentru aceasta am venit, ca şi cunoştinţa de Dumnezeu cea adevărată, şi mântuirea să dăruiesc.

Şi vrednic lucru este de cercare, de unde îndemnându-se Iudeii aveau obicei să slobozească un vinovat. Deci întâi putem să zicem, că cei ce învăţau învăţături porunci omeneşti, mai de multe ori poruncile lor urmau, dar nu legile lui Dumnezeu făceau. De unde şi aceasta întru obicei ca acesta fără de socoteală o aveau, deoarece căzuse ei din rânduielile Legii. Apoi, şi oarecare pricină de Lege ca aceasta se află în Scriptură, de unde cu putinţa era să se fi îndemnat ei, şi să aibă întru obicei pe unele ca acestea slobozirii ale celor osândiţi. Pentru că este scris pentru cel ce omoară fără de voie: "Dacă cineva nu pentru vrăjmăşie, sau întru adins voind să facă rău aproapelui său, va arunca vreo unealtă, şi aceea căzând va lovi pe cel ce s-ar fi aflat, şi va omorî omul, fără de voie ucigaş [illegible]. Dar îl va judeca toată adunarea, şi îl vor slobozi pe acesta de moarte, că nu cu gând rău a făcut moarte, însă îl vor aşeza pe el în cetatea cea de surghiunie, adică cu surghiunire îl vor pedepsi" (Numeri 35 22 25). Din aceasta poate îndemnându-se ei, precum putem noi semnă, obicei ca acesta aveau, a slobozi pe unul din cei osândiţi pentru gând de ucidere.

Deci legea poruncea să fie acesta lucru al adunării Iudeilor, dar de vreme ce lucrurile erau sub stăpânirea Romanilor, pe stăpânitorii Romanilor îi fac volnici de a slobozi, precum şi acum pe Pilat.

Capitolul 18

(Mat. 27, 15-20 Mc. 15, 6-11, Lc 23, 17-18).

Cap 18, vers. 40 Cap 19 1-7 "Strigat-au drept aceea iarăşi toţi zicând: Nu pe Acesta, ci pe Varava, şi era Varava tâlhar. Deci atuncea a luat Pilat pre Iisus, şi L-a bătut. Şi ostaşii împletind cunună de spini, au pus în capul Lui, şi cu haină mohorâtă L-au îmbrăcat pre El, şi ziceau: Bucură-Te Împăratul Iudeilor, şi Îi da Lui palme. Deci a ieşit iarăşi afară Pilat, şi a zis lor: Iată aduc vouă pre El afară, ca să cunoaşteţi, că întru Dânsul nici o vină nu aflu. Deci a ieşit Iisus afară purtând Cununa cea de spini, şi haina cea mohorâtă. Şi a zis lor: Iată omul. Iar dacă L-au văzut pre El Arhiereii şi slugile, au strigat zicând: Răstigneşte-L, Răstigneşte-L pre El. Zis-a lor Pilat: Luaţi-L pre El voi, şi Îl răstigniţi, căci eu nu aflu întru El vină. Răspuns-au lui Iudeii: Noi Lege avem, şi după Legea noastră dator este să moară. Căci pe Sineşi Fiu al lui Dumnezeu S-a făcut"

Vezi prin câte se arată răutatea Iudeilor, că pe Varava cel mărturisit tâlhar îl cer, iar pe Domnul Îl dau.

Deci Îl bate pe El Pilat vrând să mângâie, şi să îmblânzească mânia lor. Că de vreme ce prin cuvinte n-a putut să-L scape pe El, Îl bate, sârguindu-se până aici să înceteze tulburarea lor. Şi Hlamida şi Cununa însă de se pun pe El, ca să potolească batjocura lor. Iar ostaşii toate spre harul Iudeilor fac. Că fiindcă au auzit pe Pilat zicând: "Pe împăratul Iudeilor să slobozesc?" pentru aceasta Îl batjocoresc pe El ca pe un împărat, că nu ca adevărat de Pilat fiind îndemnaţi făceau acestea, care şi [illegible] nu venea asupra lui Iisus afară de voia dregătorului, Iudeilor făcând ei har pentru bani.

Moale cu adevărat este Pilat, dar nu cu răutate, ca Iudeii, că scoate afară pe Hristos, vrând iarăşi să stingă mânia lor. Dar nici aşa nu s-au îmblânzit, ci strigă: "Răstigneşte-L, Răstigneşte-L pe El!"

Şi văzând Pilat că în zadar se fac toate, zice: Luaţi-L pe El voi, şi Îl Răstigniţi, căci eu nu aflu întru El vină. Iar aceasta face silindu-i pe ei spre lucru care nu era lor slobod, ca doară s-ar fi slobozit Iisus. Că eu, zice, care am putere să-L răstignesc, "Nici o vină nu aflu", iar voi care n-aveţi putere să-L răstigniţi, ziceţi că este El vinovat.

Luaţi-L dar pe El şi Îl răstigniţi, dacă n-aveţi putere, deci dar să se slobozească omul.

Aşa era scopul lui Pilat, mai blând adică, dar n-a stătut împotrivă pentru adevăr.

Iar aceia şi la aceasta ruşinându-se zic: "Că după Legea noastră dator este să moară căci Fiu al lui Dumnezeu pe sineşi S-a făcut"

Vezi răutatea cum nu se uneşte cu sine, mai zicea lor Pilat: "Luaţi-L pe El voi şi după Legea voastră judecaţi-L pe El" şi ei n-au primit aceasta, acum iarăşi adaugă: "Că după Legea noastră dator este să moară". Sus Îl învinovăţeau cum că împărat pe sineşi se face, acum fiindcă aceea s-a arătat mincinoasă, Îl învinovăţesc cum că Fiu al lui Dumnezeu pe Sineşi Însuşi se face.

Şi ce vină este aceasta? De face lucruri Fiul lui Dumnezeu, ce Îl opreşte pe El de a fi Fiu al lui Dumnezeu?

Şi vezi iconomia lui Dumnezeu, cum aceia la mai multe divanuri duc pe Domnul, ca să-L necinstească pe El, şi să-I stingă slava Lui, dar spre capul lor ocara se întoarce, că de aici mai mult se arată nevinovat, fiindcă se cearcă lucrul

mai cu de-adinsul. Că de câte ori Pilat a mărturisit că nimic n-a aflat în El vrednic de moarte.

8-11 "Iar dacă a auzit Pilat acest cuvânt, mai mult s-a temut, şi a intrat în divan iarăşi, şi a zis lui Iisus: De unde eşti Tu? Iar Iisus răspuns nu i-a dat lui. Deci a zis Pilat lui: Mie nu-mi grăieşti? Au nu ştii că putere am să Te răstignesc, şi putere am să Te slobozesc? Răspuns-a Iisus: N-ai avea nici o putere asupra Mea, de n-ar fi fost dat ţie de sus. Pentru aceasta cela ce M-a dat pre Mine ţie mai mare păcat are."

Pilat numai subţire cuvânt auzind, că este Fiul lui Dumnezeu, se teme, iar aceia şi lucruri Dumnezeieşti văzând, Îl omoară pe El, pentru care trebuia să I se închine Lui.

Şi Îl întreabă pe El, nu aşa ca mai înainte: Ce ai făcut? ci "Cine eşti Tu?" Că atuncea fiindcă Îl pârau că pofteşte să fie împărat, cu cuviinţă Îl întreabă: Ce ai făcut? iar acum fiindcă Îl pârăsc că se face pe Sineşi Fiu al lui Dumnezeu, Îl întreabă: De unde eşti Tu?

Iar Iisus tace. Că înţelesese de la Dânsul Pilat că "La aceasta M-am născut" şi "Împărăţia Mea nu este de aici" dar fiindcă nimic dintru acestea nu s-a folosit, nici a stătut împotrivă pentru adevăr, ci s-a plecat la pornirea norodului. Pentru aceasta Domnul întrebările lui, ca pe cele ce se făceau în zadar, lăsându-le, nimic nu răspunde.

Şi întru toate se vede Pilat, că nu este vreun statornic şi întărit, ci foarte se clăteşte şi de frica îngrozirii ce se întâmplau. Pentru că şi de Iudei se temea, şi de Iisus ca de Fiul lui Dumnezeu se cutremura. Dar iată să vedem încă şi cum pe sine se osândeşte, prin cele ce zice: "Putere am să Te răstignesc şi putere am să Te slobozesc". Că dacă toate la stăpânirea ta erau, pentru ce nu slobozeşti pe Acela ce nevinovat L-ai aflat?

Iar Domnul trufia lui împlinându-o, "N-ai avea, zice, nici o putere asupra mea, de nu ar fi fost dat ție de sus". Că nu așa simplu mor, ci oarecare taină săvârșesc, și de sus aceasta spre mântuire de obște mai nainte este rânduită.

Și ca nu auzind că "de sus este dat" să socotești că nevinovat este la Dumnezeu Pilat, aduce pe urmă: "Că cela ce M-a dat pe Mine ție mai mare păcat are", că arată prin aceasta, că și Pilat este supus sub păcat, măcar deși la mai mic. Că nu pentru că de sus este dat, adică lăsat, a muri Hristos, pentru aceasta nevinovați sunt Pilat și Iudeii, ci voința noastră cea slobodă voia răul, iar Dumnezeu a lăsat, și a slobozit a veni în lucru aceea.

Deci nu sunt nevinovați cei răi, pentru că Dumnezeu slobozește răutatea lor a ieși spre lucru. Ci pentru că și voiesc, și fac, de toată osânda sunt vrednici.

12-14. "Dintru aceasta căuta Pilat să-L slobozească pre El, iar Iudeii strigau zicând: De vei slobozi pre Acesta, nu ești prieten Cezarului. Tot cela ce se face pre sine împărat, stă împotriva Cezarului. Deci Pilat auzind cuvântul acesta, a scos afară pe Iisus, și a șezut pre scaun la judecată, în locul ce se cheamă pardosit cu pietre, iar evreiește Gabata. Și era Vinerea Paștilor, și ceasul ca la al șaselea"

Fiindcă Domnul a spăimântat pe Pilat prin cuvinte și arătat a dat răspunsul că de nu de bună voie Eu pe Sinemi M-aș fi dat, și Tatăl ar fi lăsat, nu ai avea stăpânire asupra Mea, și cum că păcat ai și tu, și Iuda încă mai mare cel ce M-a dat pe Mine, sau și norodul, "Că spre durerea ranelor Mele au adaus, și nu și-au adus aminte a face milă" (Psalmul 68 și Psalmul 108) Ci aflându-Mă pe Mine fără de apărare și fără de ajutor, Crucii M-au dat. Și nici de atâtea divanuri,

de la care nevinovat am ieșit, nu s-au îmblânzit, ci strigau: "Răstignește-L, Răstignește-L"

Deci fiindcă acestea zicând Domnul a spăimântat pe Pilat, "Căuta dintru aceasta mai vârtos să-L slobozească pe El"

Iar Iudeii după ce pârându-L pe El că se face pe Sineși Dumnezeu, și legea în mijloc aducând-o, s-au biruit, că Pilat dintru aceasta mai mult s-a temut, și voia să-L slobozească pe El, ca nu cumva să greșească lui Dumnezeu, întru legile cele de afară alergau, și ca pe un fricos îngrozesc pe Pilat. Că după ce l-au văzut pe el că se sfiește, ca nu cumva Fiu al lui Dumnezeu fiind Iisus să-L osândească, și să greșească, pe frica Cezarului o aduc asupra Lui, și de răpirea împărăției pe Domnul pârându-L, îngrozesc pe Pilat, ca cum va să greșească Cezarului, de va slobozi pe cel ce este împotrivnic lui.

Și unde S-a prins Acesta în răpire de împărăție? De unde veți arăta-o aceasta? De la Sceptru? De la Coroană? De la ostași? Au nu toate ale Lui sunt simple? Și îmbrăcămintea, și hrana, și casa? Și nici casă ci, o, de nebărbăția și frica lui Pilat! Socotea că se va primejdui, de va lăsa o pricină ca aceasta necercată. Iese afară, ca cum să cerce lucrul, adică a ședea, aceasta însemna, dar nici o cercare făcând, Îl dă pe El, socotind că îi va îmblânzi pe dânșii.

Dar cum Marcu zicând că la al treilea ceas era când Hristos se răstignea, Ioan al șaselea zice? Deci dezlegarea aceasta unii adeca zicând, că a scrierii este greșala. Căci "Gamma", al treilea ceas însemnează, și este caracterul ei așa "T". Iar slova ceea ce se numește "episimon" al șaselea, și are caracterul întru acest fel "S". Deci se poate slova aceasta Gamma, din neluarea aminte a prescriitorilor gârbovindu-se dunga cea dreaptă care se întinde în sus să fi căzut în caracterul slovei ce se numește "episimon", care însemnează numărul al șaselea și așa să se fi făcut această greșeala.

Iar cum că aceasta se poate să se fi făcut, și al treilea ceas să fi fost scris și la Ioan, iar nu al șaselea precum acum, arătat este de aici: Că cei trei evangheliști Marcu și Luca cu o unire zicând: "Că de la al șaselea ceas, întunericul s-a făcut peste tot pământul până la al nouălea ceas", arătat este că Domnul nostru mai înainte de ceasul al șaselea, până a nu se face întunericul se răstignește, adică într-al treilea ceas, precum și Marcu a povestit, și Ioan asemenea (Matei 27,45; Marcu 15,33; Luca 23,44), deși greșala scriitorilor a mutat pe Gamma în caracterul slovei numărului al șaselea ce se numește "episimon". Unii adică, așa dezleagă aceasta; iar alții zic, că Marcu ceasul în carele s-a dat hotărârea ca să se răstignească Domnul îl descoperă arătat și fără de îndoială. Căci de atunci se zic judecătorii că au răstignit și au omorât, de când dau hotărârea, pentru că au puterea vieții și a morții pe limbă, pentru aceasta Marcu zice că într-al treilea ceas s-a răstignit El, dintru carele Pilat a dat hotărârea.

Iar Ioan, fiindcă a spus Marcu vremea hotărârii, el a spus ceasul, în carele au răstignit pe Domnul. Pentru că socotește și câte s-au lucrat între hotărârea cea de la Pilat pentru Cruce, și între ceasul acesta, întru carele pe Cruce s-a suit Domnul. Slobozind pe Varava, au bătut pe Iisus, și L-au dat cu adevărat pe El ca să se răstignească. Că slobozirea lui Varava, osândire a fost a Domnului. Îl batjocoresc ostașii, și socotește câtă vreme să se fi cheltuit la acea mare

batjocură. L-a scos pe El afară Pilat, și a vorbit cu iudeii, iarăși intrând înlăuntru întreba pe Iisus, iarăși ieșind afară vorbește cu iudeii. Acestea toate din destul cerea să cheltuiască vremea cea de la al treilea ceas până la al șaselea, care Ioan scriindu-l mai cu de amănuntul, ca cela ce în toate a urmat, de al șaselea ceas pomenește, când și L-a dat pe El desăvârșit, ca să se răstignească, nemaivorbind cu iudeii, sau întrebând pe Iisus, ci hotărârea cea desăvârșit asupra Lui dând.

Iar de va zice cineva: Și pentru ce într-al treilea ceas, precum zici, hotărând să se răstignească, iarăși voia să-L slobozească pe El? Cunoască, întâi, că de norod fiind silit, a dat hotărârea, apoi din visul muierii se temea, ca îi vestise ea lui, "Nimica ție, și Dreptului Acestuia să nu-I faci..." (Matei 27, 19)

Și peste toate acestea, ia seama și la Ioan, cum a zis. "Ceasul era ca la al șaselea", că n-a zis: Ceasul era al șaselea, ca cum hotărând, ci ca la îndoială lăsând, a zis: "Ca la al șaselea"

Pentru aceasta nu va fi nici-o deosebire aceasta, ca să vad pentru ceas ca nu cu totul se unesc evangheliștii unul cu altul, de vom și lăsa că este neunire. Iar aceasta socotește: De au zis toți că s-a răstignit, iar deci aceasta de toți este mărturisită; iar pentru ceas, dacă unul a zis că era al treilea, iar altul ca la al șaselea, ce vatămă aceasta adevărul? Dar cu toate acestea s-a arătat din destul, ca nici neunire nu este.

13-17 "Și a zis iudeilor: Iată Împăratul vostru. Iar ei au strigat: Ia-L, ia-L, răstignește-L pre El. Zis-a lor Pilat: Pre Împăratul vostru să răstignesc? Răspuns-au Arhiereii: Nu avem împărat, fără numai pre Cezarul. Deci atunci L-a dat pre El lor, ca să-L răstignească. Şi au luat pre Iisus, şi L-au dus ca să-L răstignească. Şi ducându-Şi Crucea Sa, a ieşit în locul ce se cheamă Locul Căpăţânii, carele se zice evreieşte Golgota, unde L-au răstignit pre El, şi împreună cu El alţi doi, de o parte şi de alta, şi în mijloc pre Iisus".

De multe ori am zis, că moale mai vârtos şi fricos era Pilat, decât cu răutate. Că vezi şi acum: Chip de cercare şi de judecată pune lucrului, dar moale cu totul el foloseşte. Că iată, zice, împăratul vostru; că nici pe Iisus Îl osândeşte, nici Iudeilor arătat nu le astupă gura, ci oarecum acum ocărându-i pe ei că Îl năpăstuiesc, zice: iată, ce om ziceţi că se ispitea să se facă împărat vouă, simplu adică, şi carele nu s-ar fi ispitit la unele ca acestea, pentru aceasta dar mincinoasă este pâra. Că ce semn de răpitor de împărăţie are acesta? Ostaşi? Bogăţie? Bunărudie? Iată împăratul vostru. Ce folos este de Îl veţi omorî pe El, om carele nici cât de puţin nu poate să vatăme. Şi acestea adică zicea Pilat, dar nu stând împotrivă şi întărindu-se, şi ca pentru adevăr luptându-se.

Iar ei: "Ia-L, ia-L, răstigneşte-L", zic, şi silesc şi cer Crucea, pentru că voiau ei fără prepus şi necinste să lipsească pe Hristos. Că prea de ocară este aceasta moarte şi blestemată precum s-a zis: "Blestemat tot cel ce se spânzură pe lemn" (Deut. 21, 23; Galateni 3, 13). Şi nu ştia ei, că precum prin lemn a fost căderea, aşa prin lemn a fost scularea.

Şi vezi, cum alt împărat loruşi nu-şi numesc, fără numai pe Cezarul, de bună voie pe sine supunându-se stăpânirii Romanilor, şi lepădând împărăţia lui Dumnezeu. Pentru aceea şi Dumnezeu pe dânşii Romanilor i-a dat, pe care i-au numit împăraţi peste dânşii, depărtându-se ei de a lui

Dumnezeu purtare de grijă şi povăţuire.

Deci atuncea nebunul L-a dat pe El lor, fiind trebuinţă să cerce de are cu adevărat putere să răpească împărăţia, ci el se supune şi se pleacă fără de îndrăzneală şi fără de bărbăţie făcând judecata.

"Şi ducându-Şi Crucea Sa", zice, pentru că şi numai a se atinge de lemn, necurat lucru socoteau ei, pentru aceea peste Cel osândit şi blestemat pun lemnul cel blestemat.

Şi vezi că şi întru închipuirea cea Veche s-a făcut aceasta; că şi acolo Isaac ducând lemnele mergea spre a se junghia (Facere 22, 6), aşa şi aicea Domnul ţinând Crucea se duce, şi ca un ostaş poartă arma, cu care biruieşte pe cel împotrivă luptător.

Iar cum că chip era al lui Dumnezeu, arătat este. Isaac se tâlcuieşte "râs", adică bucurie. Deci cine Altul s-a făcut nouă bucurie? fără numai Cel Ce întru zămislire îndată, prin înger a dat firii celei omeneşti aceasta, adică "Bucură-te" (Luca 1). Căci bunele vestiri cele ce auzea Fecioara, îndată firea le primea. Lui Isaac acestuia, tată a fost Avraam cel ce era tată a multor neamuri, Care este Dumnezeul Iubitor, cel ce şi Iudeilor le este Tată, şi neamurilor cu a Căruia bună voinţa şi sfat Fiul Lui duce Crucea.

Însă întru cea Veche, până la voinţa Tatălui a stătut lucrul, pentru că închipuire a fost.

Iar aceia şi în lucrare a ieşit, pentru că adevărul a fost.

Şi poate, precum acolo Isaac s-a lăsat, iar mielul s-a jertfit, aşa şi aici firea cea Dumnezeiască fără de patimă a rămas, iar omenirea, (care şi miel se numeşte, ca ceea ce este fiu al lui Adam celui rătăcit), aceasta este care s-a jertfit.

Dar cum alt evanghelist zice, că pe Simon l-au silit să ducă Crucea? (Matei 27,32) Pentru că amândouă s-au făcut. Că la început singur Domnul ducând-o pe aceasta a ieșit, fiindcă toți se întorceau de către Lemnul acela, și nici a se atinge de el nu primeau. Iar după ce au ieșit, au întâmpinat, zice, pe Simon venind din țarină, și așa au pus pe dânsul Lemnul.

Iar locul Căpățânii numeau pe locul acela, pentru că cuvânt se ținea, că acolo s-a îngropat Adam, ca unde a fost începătura morții, acolo și căderea ei să se facă. Că Tradiție Bisericească este, că după ce s-a izgonit omul din Rai, întâi Iudeea l-a avut lăcuitor, fiind dată lui spre mângâierea bunătăților celor din rai, ca ceea ce era decât toate celelalte laturi mai bună și mai grasă, pentru aceasta și ea întâi a primit pe un mort. Deci oamenii cei ce erau atuncea minunându-se de Căpățână goală și moartă, căci căzuse pielea de pe dânsa, în locul acela o au pus și din aceasta au numit locul așa, și după Potop s-a dat de Noe vestea la toți. Pentru aceasta și Domnul, unde a fost izvorul morții, acolo se omoară, ca să-l usuce pe acesta.

Și răstignesc și pe alți doi împreună cu El, ei adică presupus rău și ocărând, vrând să adeverească asupra Lui [illegible] ar fi fost tâlhar și El; dar însă proorocie și la aceasta și nevrând împlinesc, care zice: "Că și cu cei fără-de-lege s-a socotit" (Isaia 53)

Și vezi înțelepciunea lui Dumnezeu cum și aceasta, care spre ocara Domnului o făceau ei, spre slava Lui a ieșit, pentru că și pe mâna Crucii fiind tâlhar a mântuit, care decât nici una nu este mai mică minune; și dintru aceasta se arată mai mult că este Dumnezeu, dintru a se slăvi numai singur El, măcar deși alții împreună s-au răstignit, care nu s-ar fi făcut de n-ar fi fost nevinovat, și nu numai ca să zic că nu era fără de lege, ci și decât toată Legea mai presus, și al celor fără-de-lege Judecător.

19-22. "Și a scris și Titlu Pilat, și l-a pus pre Cruce, și era scris: Iisus Nazarineanul Împăratul Iudeilor. Și pre acest Titlu mulți din Iudei l-au citit, că aproape era de cetate locul, unde s-a răstignit Iisus. Și era scris evreiește, grecește, latinește. Deci au zis lui Pilat Arhiereii Iudeilor: Nu scrie, Împăratul Iudeilor, ci cum că El a zis: Împărat sunt al Iudeilor. Răspuns-a Pilat: Ceea ce am scris, am scris".

Scrie Pilat și Titlu pe Cruce, adică pricina, și scrisoarea deasupra și arătată. Că aceasta se tâlcuiește Titlu. Și se arăta prin Titlu a Cărui este Crucea.

Deci scrie titlul unu adică, în pizma Iudeilor, ce nu L-au ascultat pe el, și arătând răutatea lor că asupra Împăratului lor s-au sculat, iar alta părtinind slavei lui Hristos. Că de vreme ce aceia cu tâlhari pe El L-au răstignit, vrând să-i ocărască numele lui, pentru aceasta Pilat arată, că nu este tâlhar, ci Împărat al lor; și aceasta nu într-o limbă, ci în trei o face arătată. Că era cu putință mulți elini pentru Praznic să se fi amestecat cu iudeii, precum și evanghelistul mai sus a spus pentru oarecare elini care veniseră să vadă și pe Iisus (Ioan 12). Deci ca toți să cunoască în toate limbile pe turbarea Iudeilor o a vădit.

Iar Iudeii și răstignit fiind, ei Îl pizmuiau. Și ce zic? Scrie, că El a zis, că acum hotărâre de obște a Iudeilor se arată că este, iar de se va adauge că El s-a zis pe Sineși Împărat, a mândreții și a trufiei Lui se arată că este vina.

Dar Pilat nu s-a plecat, ci la cea dintâi socoteală sta. Drept aceea și zice: "Ceea ce am scris, am scris"

Dar însă și altceva aice de însemnat, că de vreme ce îngropându-se cele trei Cruci, vrea să fie în un loc împreună, ca să se cunoască care este a Domnului, pentru aceasta s-a rânduit ca numai aceasta să aibă titlu și scrisoare deasupra, ca prin acest semn să se cunoască, că cele ale tâlharilor nu aveau titlu.

Însemnează și aceasta mai înalt: scrisoarea cea cu trei feluri de slove scrisă deasupra. Arată pe Domnul că este Împărat al filosofiei celei lucrătoare, și al celei știutoare, și al celei teologice. Că prin slovele cele latine cea lucrătoare se închipuiește. Pentru că stăpânirea Romanilor era prea vitează și prea lucrătoare în cele ale războiului. Iar prin cele grecești, cea știutoare de cele firești, că elinii în știința de cele firești s-au îndeletnicit. Iar prin cele evreiești, cea teologică, ca evreilor li s-a încredințat cunoștința lui Dumnezeu.

Slavă dar Celui Ce prin Cruce S-a arătat că are o împărăție ca aceasta, și lumea a biruit, și pe cea lucrătoare luptă bună după ce-a [illegible] o, și pe știința de cele firești ne-a dăruit și de la aceasta la cea mai dinlăuntru a Catapetesmei, în a Sa cunoștință zic și privire, adică la Teologie ne-a băgat.

23,24 "Iar ostașii dacă au răstignit pre Iisus, au luat hainele Lui, și le-au făcut patru părți, fiește căruia ostaș parte, și Cămașa. Și era cămașa necusută, de sus țesută preste tot. Și au zis între dânșii: să nu o sfâșiem pre aceasta, ci să aruncăm sorți pentru dânsa a căruia va fi, ca să se plinească Scriptura ce zice: "Împărțit-au hainele Mele loruși și pentru cămașa Mea au aruncat sorți".(Psalm 21, 20)

Prin răutățile ce le făcea diavolul se plinesc proorociile

Și vezi adevărul: Trei au fost cei ce s-au răstignit, dar însă la El singur se plinesc cele ale Proorociilor.

Și în minte la înțelegerea cea cu de-adinsul a proorociei, că nu numai că au împărțit, ci și cum le-au împărțit a zis Proorocul. Că celelalte haine le-au împărțit, iar Cămașa nu, ci la sorți au lăsat lucrul.

Iar ceea ce zice "de sus țesută", nu simplu este pusă, ci unii zic că asemănare se arată prin aceasta, cum că nu așa simplu numai om era Cel Ce era răstignit, ci și Dumnezeirea avea de sus. Iar alții zic că pe singur chipul cămășii ce fel a fost spune evanghelistul. Căci fiindcă în Palestina, doua șuvițe, adică două bucăți de pânză împreunându-le țes hainele în loc de cusătură folosind țesătura. Arătând Ioan, că acest fel era cămașa, a zis, "Că de sus tot era țesută", adică de sus de la gură până jos. Și arată cu aceasta simplitatea hainelor lui Hristos.

Iar alții zic, că în Palestina țes pânzele nu ca la noi, sus adică fiind urzeala și suind și jos țesându-se pânza, ci așa suindu-se, ci împotrivă, jos este urzeala și sus se țese pânza.

Acest fel zice era cămașa Domnului. Tainică înțelegere cu adevărat și prin aceasta arătându-se. Căci Trupul Domnului de sus S-a țesut, pentru că Duhul Sfânt S-a pogorât, și puterea Celui prea Înalt a umbrit peste Fecioara (Luca 1). Că măcar deși firea oamenilor a luat, ceea ce era jos și căzută, dar de Darul cel de sus al Sfântului Duh s-a urzit și s-a închegat Dumnezeiescul Trup. Deci Sfântul Trup al lui Hristos nedespărțit este, între cele patru părți ale lumii împărțindu-se și dându-se. Ca împărțindu-se părticele între fiecarele și al fiecăruia suflet împreună cu trupul sfințindu-l cel Unul Născut prin Trupul Său, cu totul întreg și fără de despărțire între toți este, fiind pretutindenea, că nicidecum nu S-a împărțit, precum și Pavel strigă: "Și de vreme ce din stihii toată lumea este alcătuită", înțelege haină a lui Iisus, pe făptura aceasta ce se vede și este pusă înainte, pe care dracii o împărțesc, când pe cuvântul lui Dumnezeu cel ce este întru noi îl omoară, și se sârguiesc să ne facă pe noi părtași lor prin împărtășirea cea către cele lumești. Dar cămașa nu pot s-o împărtească, adică pe cuvântul cel ce este întru cele ce sunt, cu care toate s-au adus întru a fi. Că măcar de mii de ori de m-aș amăgi de cele trecătoare, dar iarăși le cunosc pe ele că sunt trecătoare, și pe cuvântul și ființa celor amăgitoare și trecătoare le știu.

24-27 "Deci ostașii acestea au făcut, și sta lângă Crucea Lui Iisus muma Lui, și sora mumii Lui Maria lui Cleopa, și Maria Magdalena. Deci Iisus văzând pre maica Sa, și pre ucenicul stând pre carele iubea, a zis maicii Sale: Muiere, iată fiul tău. După aceea a zis ucenicului: Iată muma ta, și dintru acel ceas o a luat ucenicul întru ale sale".

Deci ostașii cele ce erau ale nebuniei lor făceau.

Iar El de Maica Sa se grijește, învățându-ne pe noi până și la cea mai de pe urmă suflare toată purtarea de grijă să facem pentru părinții cei ce ne-au născut.

Și vezi, cum fiind și alte muieri numai de Maica Sa se grijește. Că se cuvine de ne împiedică de către cinstirea de Dumnezeu părinții, să nu-i ascultăm pe dânșii, iar de nu ne zăbovește, toată grija pentru dânșii să facem. Precum și El de vreme ce se ducea din viață și Muma lui cu urmare era să aibă durere, și să ceară ajutor, pentru aceasta încredințează ucenicului purtarea de grijă a ei.

Și își ascunde numele său evanghelistul, smerindu-se. Că

de ar fi voit să se fălească, și pricina o ar fi pus pentru care era iubit, că trebuia să fi fost aceasta mare oarecare și minunată.

Și, o, cum cinstea pe ucenici, frate al Său pe el făcându-l. Așa de bun lucru este a sta lângă Hristos când pătimește, că la frăția Lui aduce.

Și te minunează, cum pe Cruce toate fără de turburare face. De Maica Sa grijind, proorocii plinind, tâlharului raiul deschizând. Iar mai nainte de Cruce îngrijindu-se, asudând. Însă acelea erau ale firii celei omenești, iar acestea ale puterii celei Dumnezeiești.

Rușineze-se Marcion și ceilalți toți care bârfesc că Domnul după nălucire S-a arătat lumii. Că de nu S-a născut, nici mumă a avut, pentru care pricină atâta purtare de grijă face pentru dânsa?

Și cum soră a Maicii Lui se zice Maria lui Cleopa, că Ioachim n-a avut alți copii? Cleopa frate era al lui Iosif și fără de fii murind Cleopa, precum zic oarecare, Iosif a luat pe muierea lui, și a născut fii fratelui său, din care una este și Maria cea ce acum se pomenește "soră" a Născătoarei de Dumnezeu numindu-se în loc de "rudă". Că obișnuiește Scriptura pe rudenii a-i numi frați.

Precum și Isaac zice pentru Rebeca că "Sora Mea este" (Facere 6 7), măcar că nevasta îi era lui. Așa dar și aceea soră a Născătoarei de Dumnezeu se zice cea ce se socotea fiică a lui Cleopa a fi, pentru rudenie.

Deci patru Marii se arată în Evanghelii. Cea întâi Născătoarea de Dumnezeu, pre care și mumă a lui Iacov și Iosif o numesc (Matei 27,56; Marcu 15,40). Că aceștia feciorii erau ai lui Iosif din cea dintâi a lui muiere născuți, poate fi muierea lui Cleopa. Şi se zice Născătoarea de Dumnezeu mumă a lor, ca ceea ce era mumă vitregă.

A doua Magdalena din care a scos Iisus şapte draci.

A treia, a lui Cleopa. Şi a patra sora lui Lazăr.

Deci a dat ucenicul pe Maria întru ale sale, că celui curat ceea curată i s-a încredinţat.

Şi vezi cum neamul muieresc rămâne întru greutăţi, iar bărbaţii au părăsit toţi pe Domnul. Aşa dară a cinstit pe cea slabă întărind, şi pe cele defăimate Luişi luând.

28-30 "După aceasta ştiind Iisus că toate s-au săvârşit, ca să se plinească Scriptura, a zis: Mi-e sete. Şi era acolo un vas plin de Oţet, iar ei umplând un Burete de Oţet, şi în isop punându-l, l-au dus la gura Lui. Deci dacă a luat Oţetul Iisus, a zis: Săvârşitu-s-a. Şi plecându-Şi capul, Şi-a dat Duhul".(Psalm 68, 25)

Ştiind, zice, Iisus, că toate s-au săvârşit, adică nimica nu lipseşte rânduielii Lui, aşa dar schimbată de a noastră era moartea Lui, că n-a venit mai înainte peste trupul Lui sfârşitul, până ce n-a vrut El, şi a vrut după ce toate le-a plinit. Ca pentru aceasta şi zicea: "Putere am să-Mi pun sufletul Meu" (Ioan 10 18)

Deci a zis: Mi-e sete, prorocie aicea plinind. Iar ei nărăvul cel spurcat al lor arătând, cu Oţet Îl adapă pe El, care aceasta celor osândiţi o făceau. Pentru că şi Isopul pentru aceasta s-a adaus, ca celui ce este otrăvicios. Iar unii zic că isopul se numeşte Trestia, că frunzele ei le din vârful trestiei în acest fel sunt. Deci au pus în trestie buretele, pentru că era sus [illegible] lui Iisus, şi aşa prorocia s-a plinit, care zice: "Şi întru setea Mea M-a adăpat cu oţet" (Psalm 68, 26)

Şi după ce s-a adăpat, a zis: "Săvârşitu-s-a" adică, şi

aceasta prorocie împreună cu toate s-a isprăvit, nimica nu lipseşte, toate s-au săvârşit.

Şi fără de tulburare şi cu stăpânire le face toate, precum şi cele ce urmează pe urma aceasta arată. Că după ce s-au isprăvit toate, plecând capul, (că nu era pironit acesta) Şi-a dat Duhul, adică, Şi-a dat sufletul. Măcar că la noi împotrivă se face, pentru că întâi ne dăm duhul, apoi plecăm capul. Iar El întâi Şi-a plecat, apoi Şi-a dat sufletul. Prin care toate se arată că şi morţii Domn era El, şi toate cu stăpânire le făcea.

31-34 "Iar Iudeii, ca să nu rămâie pe Cruce trupurile sâmbăta, de vreme ce vineri era, şi era mare ziua aceea a sâmbetei, au rugat pre Pilat, ca să le zdrobească lor fluierele, şi să-i ridice. Deci au venit ostaşii, şi celui dintâi i-au zdrobit fluierele, şi celuilalt ce s-a răstignit împreună cu El. Iar la Iisus venind, dacă L-au văzut pre El că atuncea murise, nu I-au zdrobit Lui fluierele, ci unul din ostaşi, cu suliţa coasta Lui o împunse, şi îndată a ieşit sânge şi apă"

Şi-a încredinţat Domnul Duhul la Dumnezeu şi Tatăl, arătând că nu mai petrec în închisori sufletele sfinţilor, ci aleargă mai vârtos în mâinile Tatălui tuturor, iar ale [illegible] în locul cel de muncă trag, adică în iad.

Iar acei care înghit cămila şi strecoară ţânţarul, atâta de mare îndrăzneală făcând, pentru ziua aceea păzire cu osârdie fac. Că ca să nu rămână, zice, pe Cruce trupurile, au rugat pe Pilat ca să le ridice.

Deci pentru care pricină cere ca să li se zdrobească fluierele? Ca deşi vor mai trăi pe urmă să fie netrebnici, pentru că erau tâlhari. Deci nu voiau în ziua Praznicului să se arate muncitori şi ucigaşi. Şi în alt chip. Aşa porunceşte şi legii: „Să nu apună soarele întru pedeapsă de om" (Deut. 21, 23).

Și vezi că prin cele ce meșteșugesc Iudeii, Proorociile se plinesc, precum și aici două Proorocii întru aceeași dată se plinesc, precum mai pe urmă zice Evanghelistul. Deci fluierele lui Hristos nu le-au zdrobit, dar făcând har Iudeilor Îl împung pe El, și sânge și apă iese. Și aceasta este lucru străin. Căci aceia și mort fiind trupul se ispiteau să-L ocărască, iar ocara spre minune loc s-a întors, că și sânge din trup mort a ieșit minunat lucru este.

Dar poate cineva nupăsluind să zică, că se poate să fi mai fost în trup vreo putere oarecare de viață, iar apă ieșind fără de grăire împotrivă face minunea.

Și nu simplu acestea se fac, ci Tainele în Biserică [illegible] prin acestea două se face și se alcătuiește. Prin apă adică ne naștem, iar prin sânge și prin trup ne hrănim. Deci când te apropii de Paharul împărtășirii sângelui lui Hristos, așa să te afli ca și cum ai bea din singura Coastă.

Și ia aminte, cum prin Coasta cea rănită, rana Coastei, adică a Evei se vindecă. Căci Adam dormind i s-a luat coasta, și aici Domnul adormind, Coasta sa ostașului și-o dă.

Iar sulița ostașului, închipuire este a armei celei ce se învârtea și ne oprea pe noi de la rai. Și de vreme ce tot se învârtește, de nu se va lovi de ceva nu stă din drumul său, Domnul arătând că pe arma aceea o va face să stea, pune cu închipuire Coasta sa împotriva armei ostașului, ca să ne arate nouă, că precum aceea a ostașului, rezemându-se de Coastă a stătut, așa și cea de foc va sta, și nu ne va mai îngrozi prin învârtire, nici va mai înfricoșa că ne oprește intrarea în Rai.

Rușineze-se Armenii, care nu amestecă apă cu vinul în Sfintele Taine, că nu cred, precum se vede, că și apă a ieșit din Coastă, care este mai minunat lucru decât numai sânge, și de aici surpă pe cea mai multă parte a minunii. Căci sângele mie semn este că este om Cel Ce S-a răstignit, iar apa că este mai presus de om, adică Dumnezeu.

35-37 „Și cel ce a văzut a mărturisit, și adevărată este mărturisirea lui, și acela știe că adevărate zice, ca și voi să credeți. Că s-au făcut acestea ca Scriptura să se plinească: „Os nu se va zdrobi din Trânsul". Și iarăși altă Scriptură zice: „Vedea-vor pre Carele au împuns". (Ieș. 12, 46; Num. 9, 12; Zah. 12, 10)

Nu de la alții zice am auzit, ci însumi fiind de față am văzut, și adevărată este mărturisirea. Cu cuviință, căci acela care s-a făcut spune, duce unii ceva mare și de cinste ca să-l sub prepus conținutul el, pentru aceasta zice, acestea cu amănuntul le povestesc, și cele ce se par a fi de ocară în mijloc le aduc, ca voi să le credeți ca pe cea bună seamă adevărate sunt, și nu spre har oarecui. Că cela ce spre har grăiește cele slăvite mai vârtos spune. Și de vreme ce Moisi mai vrednic de credință decât el se părea, aduce în mijloc și pe acesta martor, că ceea ce a zis acela pentru mielul cel ce se jertfea la Paști, ca „Os nu se va zdrobi", aceasta a zis evanghelistul că s-a plinit la Hristos. Pentru că mielul acela chip al Acestuia a fost, și multă este asemănarea chipului către adevăr.

Se plinește încă și altă proorocie, care zice: „Vedea-vor pe Carele au împuns", căci când va veni să judece, atunci Îl vor vedea pe El cu trup mai fin și mai Dumnezeiesc, și Îl vor cunoaște cei ce L-au împuns, și vor plânge. Și nu numai aceasta, ci şi celor ce era să nu creadă uşă a credinţei şi semn a fost, ceea ce cu îndrăzneală s-a făcut de vrăjmaşi, precum lui Toma, că prin coastă a crezut el Învierea

Deci os nu se va zdrobi al lui Iisus, iar coasta Lui ne izvorăşte nouă izvoarele care ne dă înfiinţare şi viaţă, apa adică ne izvorăşte nouă, care este izvor al fiinţei, că prin trânsa venim spre a fi creştini; şi sângele, care este izvor al vieţii, că prin trânsul ne hrănim. Că mielul este cuvântul lui Dumnezeu, pe carele mâncându-L de la cap până în picioare, de la cap adică, care este Dumnezeirea, că aceasta este cap, şi până la picioare, care sunt trupul că acesta este cel de pe urmă. Încă şi măruntaiele lui adică cele tainice şi ascunse cu cucernicie mâncându-le, oasele nu le vor zdrobi, adică înţelegerile cele mai grele şi mai cu anevoie. Că cele ce nu le putem înţelege, pe acestea nu le vom zdrobi, adică nu ne vom nevoi a le înţelege rău şi primejdios. Căci când sănătos înţelegem atuncea nu zdrobim, pentru că întregi păzim cele Dumnezeieşti. Iar când vom face silă şi eretichească înţelegere vom primi atuncea zdrobim înţelegerea cea tare şi grea. Deci trebuie să le ardem pe unele ca acestea cu foc adică să le dăm Duhului pe unele ca acestea ce sunt cu greu de înţeles, prin Carele Duh se mistuiesc şi se zdruncină, ca prin Cela Ce pe toate le ispiteşte, şi pe adâncurile lui Dumnezeu.

38-42 "Iar după acestea a rugat pre Pilat Iosif cel din Arimateea fiind şi el ucenic al lui Iisus dar întru ascuns pentru frica Iudeilor ca să ia Trupul lui Iisus. Şi Pilat a dat voie. Deci a venit şi a luat Trupul lui Iisus. Şi a venit şi Nicodim, cel ce venise la Iisus noaptea mai înainte, aducând amestecătură de smirnă şi de aloe ca la o sută de litre. Şi a luat Trupul lui Iisus şi l-au înfăşurat pre el în Giulgiuri cu Miresme, precum este obiceiul la Iudei a îngropa. Şi era Grădină în locul unde s-a răstignit şi în Grădină mormânt nou, în care nimeni niciodată nu se pusese. Deci acolo au pus pe Iisus pentru vinerea Iudeilor, căci aproape era Mormântul. Ioan.3

Pentru care pricină nu unul din cei doisprezece a venit la Pilat, ci din cei şaptezeci poate fiind Iosif îndrăzneşte la una ca aceasta? Că de ar zice cineva că pentru frica Iudeilor erau ascunşi ucenicii, şi acesta cu aceeaşi frică era cuprins. Deci zicem, că foarte vestit era, şi lui Pilat cunoscut, pentru că era slăvit. Drept foarte vestit era, şi lui Pilat cunoscut, pentru că era slăvit. Drept aceea socotind că se va fi stins mânia, fiindcă acum se răstignise potrivnicul lor, cu îndrăzneală vine, şi cu multă cheltuială face îngroparea împreună cu Nicodim nimica Dumnezeiesc de Dânsul cugetând amândoi, ci ca către un Om din cei de Obşte aflându-se, de vreme ce şi nişte aromate ca acestea aduc, care mai vârtos pot să păzească trupul la multă vreme, şi să nu-l lase curând să se supună stricăciunii, care aceasta îi arată pe ei că nimica mare nu cugetau de Dânsul. Dar dragostea lor o arată, că nu ca pe un osândit Îl îngroapă, ci cu multă cheltuială, precum este obiceiul la Iudei

Şi fiindcă de vreme se strâmtorea, ca întru al Nouălea ceas i-a fost sfârşitul, apoi în acea vreme venind la Pilat şi pogorând trupul cu urmare este să-i fi apucat noaptea, în care noapte nu era slobod de Lege să facă mormânt pentru aceasta Îl pun pe El în mormântul cel de aproape, că era Grădină în locul unde s-a răstignit, şi în grădina, mormânt nou

Şi se iconomiseşte aproape a fi mormântul, ca şi ucenicii să poată merge, şi văzătorii şi martori celor ce se făceau să fie încă şi Ostaşii să se lămurească de strajă. Şi să nu aibă încăpere cuvântul cel pentru furtişag. Care toate nu aşa s-ar fi întâmplat, de ar fi fost departe îngropat.

Şi nou era Mormântul, în care nici odată nimeni nu se pusese, ca să nu se necunoască Învierea, ca cum altul ar fi înviat şi nu Hristos.

Încă şi în alt chip Nou era Mormântul, cu închipuire aceasta arătându-se, că se va face prefacere nouă prin îngroparea Domnului împotriva morţii şi a stricăciunii, şi ne vom înnoi toţi întru Duhul.

Şi vezi şi bogăţia sărăciei Domnului celei pentru noi, că Cela ce nu avea casă în viaţă, nici după moarte mormânt nu are, ci în străin se pune, şi gol fiind, de Iosif se îmbracă.

Este şi acum Iisus mort de cei ce fac strâmbătate, şi asupresc omorându-se, sau de foame aceeaşi pătimind. Încă şi gol este, pentru că cele săracul pătimeşte, Hristos pătimeşte. Urmează şi tu acum lui Iosif, adunge la locul cel bun, (că Iosif adăugire se tâlcuieşte), şi acoperă golciunea lui Hristos, adică a săracului, şi aceasta nu o dată, ci în mormântul sufletului le pune şi pururea îl ţine amintire de ele, şi pururea le gândeşte şi gândeşti de acest fel de lucru. Amestecă încă şi smirnă şi Aloe, că trebuie să ai în minte şi judecăţile cele amare şi iuţi ale veacului aceluia, şi glasul acela care cheamă blestemaţii, şi în foc trimite pe cei nemilostivi, decât care nimic a fi mai amar nu socotesc.

Capitolul 20

1-4. "Iar într-una din Sâmbete a venit Maria Magdalena de dimineaţă încă întuneric fiind, la Mormânt, şi a văzut piatra luată de pre mormânt. Deci a alergat aceea şi a vestit la Simon Petru, şi la celălalt ucenic, pre carele iubea Iisus, şi a zis lor: Au luat pre Domnul din mormânt, şi nu ştim unde L-au pus pre El. Deci a ieşit Petru şi celălalt ucenic, şi veneau la mormânt. Şi alergau amândoi împreună, şi celălalt ucenic a alergat mai înainte mai curând decât Petru, şi a venit mai întâi el la mormânt" (Mat. 28 Mc. 15 Lc. 24).

"Una din Sâmbete" numeşte pe ceea ce la noi se cheamă Duminică, că "sâmbete" numesc ei pe zilele săptămânii. Iar una din Sâmbete, pe ziua cea dintâi. Căci cu adevărat toate zilele una sunt, şi de multe ori luându-se aceea una şi alăturându-se, face pe cele multe. Deci una este ziua cea dintâi, şi de două ori luându-se şi face a doua, şi de trei ori, a treia, şi pe rând celelalte.

Încă şi al veacului celui viitor chip este ziua aceasta. Care veac este o zi, care nicicând de noapte nu se curmează, nici se despărţeşte în mijloc, că Dumnezeu este Soarele lui, care nici odată nu apune. Deci precum întru aceasta a înviat Domnul, făcând nestricăcios pe trupul Său cel stricăcios, aşa şi noi în veacul cel viitor pe nestricăciune o vom lua.

Deci a venit întru aceasta una, adică întru cea întâi din Sâmbete, care va să zică din zilele Sâmbetei şi ale săptămânii, a venit Maria Magdalena. Că de vreme ce Sâmbăta trecuse, şi nu se mai oprea despre lege, se duce de la început la oarecare mângâiere vrând să afle, şi văzând Piatra luată în lături, cu multă grabă a venit la Petru şi la Ioan ca mai nainte de a şi înviat Domnul când Piatra era deasupra, şi peceţile erau nestricate, dar fiindcă trebuiau şi martori ai Învierii să fie oarecare, şi în mormânt să intre, se ridică Piatra în laturi de Înger. Iar Maria mai nainte de Înviere ştiind, furtişag şi mutare numeşte lucrul.

Pentru aceasta şi aceştia aleargă la mormânt, şi văd Giulgiurile zăcând singure, care aceasta era un adevărat semn al Învierii. Că nici de ar fi mutat oarecare Trupul, nu L-ar fi golit pe El, nici de L-ar fi furat n-ar fi grijit de a înfăşura Mahrama, şi a o pune deosebi într-un loc, ci simplu cum s-ar fi aflat, L-ar fi luat pe El. Şi pentru aceasta a apucat mai nainte evanghelistul şi a zis, că cu Smirnă multă s-a îngropat care nu mai puţin decât plumbul lipeşte de Trup giulgiurile. Ca şi când vom auzi, că Mahrama sta deosebi, să nu suferim pe cei ce zic, că s-a furat. Că nu era atâta de nebun cel ce fura, cât pentru un lucru de prisosit să cheltuiască atâta vreme, şi să arate atâta osârdie, şi să nu socotească vremea în care se zăboveşte în acel lucru, că poate se va prinde furând.

Deci în care ceas s-a făcut Învierea, nimeni nu ştie, precum şi vremea venirii celei de a doua este nearătată.

Iar dacă Matei zice, Că seara adâncă fiind s-a făcut cutremurul (Matei 28), iar Ioan: De dimineaţă încă fiind întunerec venind Maria a văzut Piatra ridicată, nu este neunire. Cu totul adică aceasta zicem, că la Matei muieri au venit iarăşi după Sâmbătă, iar la Ioan muieri nu se pomenesc acum, că de prisosit era, fiindcă Matei a spus aceasta, şi Ioan aceeaşi să zică, ci Maria Magdalena a venit de dimineaţă. Ca multe sunt venirile la mormânt, fiindcă Maria când împreună cu celelalte muieri a venit, când singură ea.

Pentru aceasta evangheliştii pe venirile cele multe, altul pe alta spunând, se pare că nu se unesc. Însă dar aceasta zicem: Că altă venire zice Matei a muierilor, şi altă Ioan, a unei muieri a Magdalenei. Apoi "Seara adâncă" şi "De dimineaţă încă fiind întunerec" care altul o zice Mânecare adâncă la aceeaşi înţelegere aduc, că toate aceste vremi au fost mijlocul nopţii.

Iar de întrebi: Cum străjerii şezând împrejur, Ioan şi Petru au intrat în mormânt, şi muierile, adevărat este cuvântul, că după ce a înviat Domnul, şi împreună cu cutremurul Îngerul a stătut deasupra mormântului, străjerii s-au dus ca să vestească fariseilor şi uşa mormântului lipsindu-se de paza ostaşilor, au aflat ucenicii prilej de au mers.

5-13 "Şi plecându-se, a văzut giulgiurile zăcând, dar n-a intrat. A venit şi Simon Petru, urmându-i lui, şi a intrat în mormânt, şi a văzut giulgiurile singure zăcând, şi mahrama, care a fost pre capul Lui, nu cu giulgiurile zăcând, ci deosebi înfăşurată într-un loc. Deci atunci a intrat şi celălalt ucenic, care venise întâi la mormânt, şi a văzut şi a crezut. Că încă nu ştiau Scriptura, că trebuia să învieze El din morţi. Şi s-au dus iarăşi la ai lor ucenicii. Iar Maria sta la mormânt plângând afară, s-a plecat în mormânt, şi a văzut doi îngeri în haine albe şezând, unul de către cap, şi altul de către picioare, unde zăcuse trupul lui Iisus. Şi au zis ei aceia: Muiere ce plângi? Zis-a lor: Că au luat pre Domnul meu, şi nu ştiu unde L-au pus pre El"

Socoteşte smerenia evanghelistului, cum mărturiseşte cercarea cea de-amănuntul a lui Petru. Că ajungând mai nainte el, şi văzând giulgiurile zăcând, nimica mai mult nu iscodeşte, ci aşteaptă pe acela. Iar Petru cel prea fierbinte, mai înlăuntru intrând, toate le-a cercat cu de-amănuntul, atunci şi acesta după dânsul intrând a văzut acelea cu care S-a îngropat deosebi zăcând, şi a crezut nu cum că a înviat Domnul, ci cum că s-a furat. Că au crezut cuvântului Mariei ce a zis: Au luat pe Domnul.

Dar pentru ce au crezut Mariei, şi s-au socotit că a înviat? Că încă nu ştiu Scriptura, că trebuia să învieze El din morţi, şi pentru aceasta au crezut ei Mariei ce presupunea furtişag şi mutare a trupului. Şi aceştia adică, "s-au dus la ai lor", adică ei singuri, nimic mai mult iscodind.

Iar Maria (pentru că neamul muierese este mai dulos şi mai plecat spre lacrimi), stă la mormânt şi plânge. Că de vreme ce nu avea pe Iisus, priveşte locul unde se pusese doritul trup, numai dintru aceasta aflând mângâiere. Pentru aceasta se şi învredniceşte de mai mare vedenie decât ucenicii, că cele ce aceia n-au văzut, aceasta le-a văzut: Doi îngeri zic. Şi spre mare mângâiere ei i s-a făcut vederea îngerilor, că chipul îmbrăcămintelor lor era luminat.

Iar [illegible] unul de către Cap şi altul de către picioare îi arată pe ei că ştiu ceva mai mult, şi de se vor întreba pot să spună.

Dar şi cuvântul acesta: "Ce plângeţi?" de multă jale este plin. Căci ca să nu se turbure ca o muiere, prin întrebarea aceasta potolesc turburarea ei, cu jale aşa şi cu blândeţe întrebând: Muiere, ce plângi?

Iar ea cu mare jale împreună şi cu dragoste, "Pentru că au luat pe Domnul meu" zice, pentru aceasta plâng, că nu ştiu unde L-au mutat pe El, ca acolo ducându-mă, să îmbrăţişez trupul cu plângere, şi mângâiere să aflu măcar puţină.

Iar tu să înţelegi pe Petru adică, pe partea cea lucrătoare şi fierbinte, iar pe Ioan, pe partea cea privitoare şi isteaţă spre cunoştinţa celor Dumnezeieşti. Deci de multe ori privitorul la cele înalte întrece cu cunoştinţa şi cu isteţimea firii, iar lucrătorul rămâne pe urmă, dar însă cu fierbinţeala şi cu multa osârdie îndrăzneşte pe ascuţirea minţii aceluia, şi vede întâi el, adică lucrătorul Dumnezeiasca taină. Au nu una ca aceasta şi la învăţături se întâmplă? Că în acestea doi copii fiind, cel mai tâmpit şi mai zăbavnic întrece cu osârdia pe isteţimea firii celuilalt. Dar şi la cele Duhovniceşti de multe ori, cel lucrător şi prost la cuvânt, a primit oarecare înţelegere mai bună decât cel privitor la cele înalte. Dar încă şi tot sufletul care a stăpânit patimile, Marie se zice. Şi fiindcă s-a curăţit prin nepătimire, vede pe Iisus Dumnezeu împreună şi om. Că din îngeri cel ce şedea către Cap, este chip al Dumnezeirii, iar cel de către picioare al întrupării Cuvântului celei mai de pe urmă.

14-18. "Şi acestea zicând s-a întors înapoi şi a văzut pre Iisus stând, şi nu ştia că Iisus este. Zis-a ei Iisus: Muiere, ce plângi? Pre cine cauţi? Iar ei părându-i-se că este grădinarul i-a zis Lui: Doamne, de L-ai luat tu pre El, spune-mi unde L-ai pus pre dânsul, şi eu Îl voi lua pre El. Zis-a ei Iisus: "Marie!" Întorcându-se aceea a zis Lui: Rabbuni, ce se zice Învăţătorule. Zis-a ei Iisus: Nu te atinge de Mine, că încă nu M-am suit la Tatăl Meu. Ci mergi la fraţii Mei şi le spune lor: Mă sui la Tatăl Meu şi Tatăl vostru, şi Dumnezeul Meu şi Dumnezeul vostru. A venit Maria Magdalena vestind ucenicilor că a văzut pre Domnul, şi acestea i-a zis ei."

Pentru ce Maria s-a întors înapoi? Că cu îngerii vorbea ea, ce a pătimit de s-a întors înapoi? Se vede dar că întrucât vorbea cu îngerii, Iisus stând din dosul ei, i-a spăimântat pe dânşii, şi ei văzând pe Stăpânul, şi cu chipul şi cu mişcarea, şi cu căutătura, au arătat îndată că au văzut pe Domnul, şi aceasta văzând muierea s-a întors înapoi.

Deci îngerilor poate cu chip spăimântător S-a arătat, dar Mariei nu aşa, ci ca simplu şi de obşte. Pentru aceasta şi grădinar pe El L-a socotit că este, al grădinii aceleia adică, în care era mormântul. Drept aceea şi zice: Doamne, de L-ai luat tu pe El, adică, de L-ai furat tu. Şi nu zice "pe Iisus" ci "pe El", ca şi către unul ce ştia făcând cuvântul. Deci de L-ai luat, adică de L-ai ridicat şi L-ai furat de aici, spune-mi unde L-ai pus pe Dânsul, şi eu Îl voi lua pe El, şi Îl voi muta în alt loc, unde cu mare cuviinţă se va îngropa. Că poate se temea ca nu cumva Iudeii, şi mort fiind trupul, să-şi bată joc de dânsul, şi pentru aceasta vrea în alt loc neştiut să-L mute pe El. Iar dar cu adevărat este mintea muierii, dar însă nu poate să născocească ceva înalt, pentru aceasta şi Domnul, de vreme ce de la dânsa n-a putut ca să înţeleagă ceva înalt, din glasul Lui se face pe Sineşi cunoscut ei. Că [illegible] cunoştinţă ei prin aceasta i-a dat, precum Iudeilor uneori şi făcea cunoscut, iar aici era şi necunoscut măcar de era de faţă, aşa şi grăind, când voia atunci cunoscut pe Sineşi se făcea, precum şi acum când a voit, atunci Mariei cunoscut pe Sineşi prin glas S-a făcut, fiindcă şi mai înainte cu adevărat a strigat-o pe ea: "Muiere, ce plângi?" dar nu L-a cunoscut muierea, pentru că nu voia Iisus. Iar când a voit, atunci prin glas S-a cunoscut.

"Întorcându-se aceia, a zis Lui" Ce este aceasta? Către El vorbea, şi zicea: "Spune-mi, unde L-ai pus pe El?" şi cum zice evanghelistul că "întorcându-se"? Se vede dar că

după ce a zis ea: "Unde L-ai pus?" s-a întors către îngeri, ca să-i întrebe poate pentru ce s-au spăimântat, apoi Hristos chemând-o pe ea, a sperat-o prin glasul acela, şi de la aceia o a întors la Sineşi, şi aşa după ce L-a cunoscut ea, a zis: Rabbuni, şi vrea să se apropie de El şi să fie împreună cu El precum şi mai înainte, şi poate că de El ea era dorit să se atingă.

Iar El ridicându-i mintea ei, ca ceva mai înalt pentru Dânsul să înţeleagă, şi mai cu evlavie să ia aminte la Dânsul, a zis: Nu te atinge de Mine, adică, nu mai sunt aşa lucrurile precum şi mai înainte, ci asemenea voi fi împreună cu voi. Că măcar deşi cu cuvintele n-a zis aceasta, dar însă aşa se înţelege: Că voi să Mă sui la Tatăl Meu, şi acolo Mă grăbesc. Iar la cela ce acolo se grăbeşte şi nu mai are acest fel de trup, ca cu el împreună cu oamenii să petreacă, mai cu evlavie se cuvine a lua aminte, şi ca la unul ce este mai presus decât cea de obşte vorbire şi atingere, adică petrecere.

Şi vezi câtă înţelegere în scurt a arătat evanghelistul, ca a zis: "Nu te atinge de Mine"! Apoi ca cum L-ar fi întrebat cineva: Pentru ce? zice: Pentru că nu va mai fi trupul Meu acest fel, cel ce să fie cuviincios petrecerii celei de pe pământ, şi cerului şi celor de sus. Apoi ca cum iarăşi ar fi zis: Dacă ai acest fel de trup, pentru ce dar umbli pe pământ? Pentru că încă nu M-am suit, zice, la Tatăl Meu, ci voi să Mă sui. Că aceasta prin cele de pe urmă arată, zicând: "Ci mergi la fraţii Mei şi le spune lor: Mă sui la Tatăl Meu, şi Tatăl vostru", măcar că nu îndată vrea să se suie, ci după patruzeci de zile. Cum dar zice aceasta? Vrând să-i ridice mintea ei, şi s-o plece să creadă, că la Ceruri se duce, şi prin aceasta s-o mângâie. Iar fiindcă a zis "fraţi", adaugă pe acesta: "Şi Tatăl [illegible]tru" că Tată este Dumnezeu şi al nostru, dar după dar iar al Domnului Tată este fireşte, precum şi Dumnezeu după trup al nostru adică fireşte, iar al Domnului după omenire. Că Dumnezeu al Lui S-a făcut, fiindcă a luat fire omenească.

Deci se duce Maria după ce s-a învrednicit de la Domnul de acest fel de cuvinte, şi vesteşte acestea ucenicilor. Atât de bun lucru este stăruirea şi aşteptarea.

Stăruieşte dar şi tu, şi te vei învăţa poate ceva, şi ucenicilor Cuvântului te vei face învăţător.

19-23 "Deci fiind seară în ziua aceea, întru una din sâmbete, întâia a săptămânii (Duminica) şi Uşile fiind încuiate unde erau ucenicii adunaţi pentru frica iudeilor, venit-a Iisus, şi a stătut în mijloc, şi le-a zis lor: Pace vouă. Şi aceasta zicând le-a arătat lor mâinile şi coasta Sa, şi s-au bucurat ucenicii văzând pre Domnul. Şi a zis lor Iisus iarăşi: Pace vouă. Precum M-a trimis pre Mine Tatăl, şi Eu vă trimit pre voi. Şi aceasta zicând, a suflat, şi a zis lor: Luaţi Duh Sfânt, cărora veţi ierta păcatele, se vor ierta lor, şi cărora le veţi ţinea, vor fi ţinute"

După ce Maria a vestit acestea ucenicilor se putea sau să nu fi crezut aceia ei, sau de ar fi crezut să se fi mâhnit, cum că nu s-au învrednicit ei de a-L vedea pe Dânsul, pentru aceasta în această zi sta înaintea lor cele ce însetau, adică pentru aceea că nu auzi de la muiere, cum că a înviat, dar se temeau de iudei, şi pentru aceasta pofteau mai mult să vadă pe Cea singură a lor mângâiere.

Deci a stat înaintea lor seara, adică pentru că îi aştepta ca să se adune toţi. Iar fiind încuiate uşile, ca să arate, că aşa a înviat, şi când era piatra deasupra mormântului.

Şi s-ar fi mirat oarecineva, cum nu L-a socotit pe El a fi nălucă. Unii adică mai vârtos că muierea mai nainte apucând multă credinţă le-a pricinuit, iar alţii că şi fiind le-a arătat lor faţa Sa. Încă şi prin glas le-a uşurat mintea lor, care era turburată, zicând: "Pace vouă" adică, nu vă tulburaţi. Întru aceeaşi dată încă le aduce aminte lor şi de graiul acela, carele mai înainte de Cruce le-a zis lor: "Pacea Mea dau vouă" (Ioan 14).

Şi s-au bucurat văzând pe Domnul, că şi aceasta o a zis mai înainte de Cruce: că va voi vedea pe voi şi se va bucura inima voastră (Ioan 16).

Şi fiindcă cu iudeii aveau ei război neîmpăcat, iarăşi le zice lor: Pace. Că precum muierilor le-a zis "Bucuraţi-vă", pentru că în scârbe era neamul lor, aşa acestora pace le dă pentru războiul, carele cu dânşii aveau şi vrea să aibă toţi. Potrivit dar este acelora aceea, adică "Bucură-te" pentru că întru scârbe s-au blestemat să nască (Facere 3), iar bărbaţilor a avea pace, pentru războaiele cele pentru propovăduire.

Întru aceeaşi dată încă arată şi isprăvile Crucii, lor acestea au fost pacea. Pentru aceea şi zice, de vreme ce prin Cruce pace s-a săvârşit, pentru aceasta vă trimit pe voi la propovăduire.

Şi mângâindu-i pe ei, şi îmbărbătându-i zice: "Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, şi Eu vă trimit pe voi". Că lucrul meu zice, primiţi, pentru aceasta îndrăzniţi că voi fi împreună cu voi.

Şi vezi stăpânirea. N-a zis că voi ruga pe Tatăl Meu, şi vă va trimite pe voi, ci: "Eu vă trimit pe voi".

Şi suflă, şi le dă Duh Sfânt, nu Darul cel desăvârşit al

Sfântului Duh acum dându-l lor (că pe acesta în ziua a cincizecea vrea să-l dea) ci spre primirea Duhului vrednici pe ei făcându-i. Că luaţi Duh Sfânt, zice, adică, faceţi-vă vrednici spre a lua Duh. Şi este a zice, că o putere oarecare şi dar Duhovnicesc le-a dat lor, nu ca să scoale morţi, şi să facă puteri, ci ca să ierte păcatele. (

Nu ca să scoale morţi, zice, şi ca să facă puteri, că pe acest dar mai înainte de Patimă l-a fost dat, ci ca să ierte păcatele care este mai mare decât al semnelor. Că în trei rânduri s-a dat apostolilor Duhul. Precum arată sfântul Grigorie Teologul în Cuvântul ce face la sfânta zi a Cincizecea. Că lucra, zice, puterea Duhului în ucenicii lui Hristos. Şi întru aceştia de trei ori, după cât erau ei putincioşi a încăpea, şi în trei vremi, mai întâi de a se slăvi Hristos prin Patimă, după ce S-a slăvit prin Înviere, după suirea la Ceruri, sau întoarcerea la starea cea dintâi, sau orice se cade a grăi. Şi arată aceasta curăţirea cea dintâi a boalelor şi a duhurilor care cu adevărat nu fără de Duh s-a făcut. Şi în suflarea cea după iconomia ce s-a făcut pentru mântuirea noastră, care arătat era insuflare mai Dumnezeiască. Şi împărţirea cea de acum a limbilor celor de foc, care lucru îl şi prăznuim. Însă cea dintâi [illegible] iar cea de a doua mai descoperit; iar cea de acum mai desăvârşit, nu încă prin lucrare fiind de faţă, precum mai întâi, ci precum ar zice cineva cu chip de fiinţă împreună fiind, şi împreună petrecând). Pentru aceasta a şi adaus pe urmă "Cărora veţi ierta păcatele se vor ierta lor" arătând că pe acest cap al darurilor Duhovniceşti le-a dat lor, adică, al iertării păcatelor iar după Înălţare Însuşi Duhul pogorându-Se, şi pe ale semnelor puteri şi pe ale tuturor celorlalte daruri din destul le-a dat lor.

Şi cu cuviinţă este a cerca, pentru ce nu în Galileea se arată ucenicilor, ci în Ierusalim. Că Matei şi Marcu zic că S-a făgăduit Lui lor că în Galileea Îl vor vedea (Matei 28, 7 Marcu 14, 28). Cum dar în Ierusalim se arată. Deci zic unii, că ce este aceasta? Ca nu a zis că numai în Galileea Mă veţi vedea iar în Ierusalim nu. Mă veţi vedea, pentru aceea bogăţie este aceasta a arătării celei de multe ori, şi nu are prilejuire de minciună. Apoi aceea că Îl vor vedea pe El în Galileea, toţi ucenicii nu numai celor doisprezece, ci şi celor şaptezeci se făgăduieşte, iar în Ierusalim numai celor doisprezece s-a arătat, nici o neunire dar nu este aici. Că tuturor adică în Galileea S-a arătat, iar celor doisprezece în Ierusalim, că multe fiind arătările, unii unele, alţii altele au scris. Iar unuri şi pentru acelaşi cap doi evanghelişti spuind, împlineşte cel de al doilea pe cele ce cu lipsă s-au zis de cel dintâi.

Şi socoteşte vrednicia preoţilor, că Dumnezeiască este că a lui Dumnezeu este a ierta păcatele. Aşa pe ei se cuvine să-i cinstim, ca pe Dumnezeu, că măcar nevrednici de vor fi, ce este aceasta? ai darurilor celor Dumnezeieşti sunt slujitori, şi darul lucrează prin trânşii, precum şi prin Asinul lui Valaam a grăit (Numeri 22), nu dar nevrednicia noastră opreşte darul. Deci dar fiindcă prin preoţi se dă darul se cuvine să-i cinstim pe ei.

24-29 Iar Toma unul din cei doisprezece, carele se zice Geamăn, nu era cu dânşii, când a venit Iisus. Deci i-au zis lui ceilalţi ucenici: Am văzut pre Domnul. Iar el le-a zis lor: De nu voi vedea în mâinile Lui semnul cuielor, şi de nu voi pune degetul meu în semnul cuielor şi de nu voi pune mâna mea în coasta Lui, nu voi crede. Şi după opt zile iarăşi erau înlăuntru ucenicii Lui, şi Toma cu ei. Venit-a Iisus fiind uşile încuiate, şi a stătut în mijloc, şi le-a zis: Pace vouă. Apoi a zis lui Toma: Adu degetul tău încoace, şi vezi mâinile Mele, şi adu mâna ta, şi o pune în coasta Mea, şi nu fi necredincios, ci credincios. Răspuns-a Toma şi a zis: Domnul meu şi Dumnezeul meu. Zis-a Iisus lui: Căci M-ai văzut pre Mine ai crezut. Fericiţi cei ce n-au văzut, şi au crezut".

Nu era Toma împreună cu ucenicii, că se poate el din răpire încă să nu se fi adunat.

Şi ce este aceasta: "Carele se zice Geamăn?" Aceasta este tâlcuirea a numelui "Toma". Că precum "Chifa" se tâlcuieşte "Petru", aşa şi Toma se zice, adică se tâlcuieşte Geamăn.

Şi cu cuviinţă pomeneşte de tâlcuirea aceasta a numelui, ca să ne arate nouă, că un îndoielnic oarecare era el, şi mai dinainte dintru început acest fel de obicei avea, precum arată şi numele.

Şi spunând ceilalţi ucenici de Domnul, nu credea, nu ca pe nişte mincinoşi pe ei socotindu-i, ci lucrul învierii cu neputinţă a fi părându-i-se, pentru aceasta se şi mustră ca un mai presus de măsură iscoditor. Că precum lesne a crede este lucru a uşurinţei minţii, aşa foarte a se împotrivi este al mojiciei şi al grosimii.

Şi vezi că [illegible] Ochilor a zis că nu crede, ci a adaus şi acea: "De nu voi pune mâna mea"

Şi de unde ştia că avea Coasta semne? Fiindcă auzise de la ucenici.

Şi pentru care pricină nu îndată i se arată lui, ci după opt zile? Ca învăţându-se el de la cei împreună cu dânsul ucenici, şi aceleaşi auzind, şi spre mai multă dorinţă să se aprindă, şi mai credincios pe urmă să se facă.

Şi vrând să arate Stăpânul, că şi atunci era de faţă, când graiurile necredinţei către cei împreună cu el ucenici grăia Toma, nu aşteaptă ca de la acela să audă ceva de acest fel, ci El mai înainte apucând, plineşte cele ce poftea, pentru că graiurile lui a zis.

Şi vezi că întâi l-a certat: "Cu adu, zice, mâna ta", iar după aceea l-a sfătuit: "Nu fi necredincios, ci credincios". De unde este arătat că din necredinţa este îndoiala.

Şi în zadar unii fac har Tomei zicând, că într-adins n-a crezut Iesus. Că iată Domnul "necredincios" pe el îl numeşte.

Şi vezi pe cel ce mai înainte era necredincios, cum din pipăirea Coastei, Teolog prea bun s-a arătat. Că pe cele două firi şi pe un Ipostas al unuia Hristos a învăţat. Că zicând "Domnul meu", a însemnat pe firea cea omenească, că la oameni se zice numele acesta "Domnul" precum acela: "Doamne, de L-ai luat tu pe El" (Ioan 20). Iar zicând "Dumnezeul meu", a arătat pe fiinţa cea Dumnezeiască, şi aşa cum că Unul şi Acelaşi este Domn şi Dumnezeu.

Şi arătându-ne nouă Domnul că acesta este lucrul credinţei: A primi cele ce nu se văd, zice: "Fericiţi cei ce n-au văzut, şi au crezut". Şi arată aici pe ucenici, care nici semn de cuie, nici Coastă pipăind, au crezut. Şi nu numai pe aceştia, ci pe cei ce pe urmă au crezut. Şi nu lipsind pe Toma de fericire a zis aceasta, ci mângâind pe cei ce n-au văzut. Că de vreme ce mulţi zic că: Fericiţi sunt Ochii care au văzut pe Domnul, îi mângâie pe aceştia că aceasta mai vârtos este lucru fericit: A nu vedea şi a crede.

Şi cum trup nestricăcios s-a arătat având semne, şi a fost pipăit de mână omenească? Pentru că pogorârea neputinţei lor au fost acestea toate. Că trupul cela ce a intrat înlăuntru fiind ușile încuiate, și atât de subțire și de ușor a fost, de toată grosimea era slobod. Deci ca să se încredințeze învierea, arată aceasta, și pentru aceasta înviază având semnele Crucii și găurile piroanelor. De vreme ce și ceea ce a mâncat, nu pentru nevoia trupului, ci spre încredințarea învierii a mâncat. Că precum mai înainte de Cruce deasupra valurilor umblând, nu de altă fire avea trup, așa și acum pipăindu-Se pe El și semne având Îl arată, dar și nestricăcios pe El îl poarta, măcar că pipăit și văzut îl arată. Că pentru încredințare se arată aceasta, dar nu pentru nevoia și Legea trupului. Că tot ce se mănâncă în pântece se duce, și se preface (Matei 15), care aceasta după înviere n-a fost la Hristos, ci de oarecare putere nevăzută și Dumnezeiască se mistuiau cele ce se mâncau, numai spre încredințarea învierii lucrându-se.

Și vezi cum pentru un om, pentru Toma zic, n-a judecat Domnul lucru nevrednic a Se pogorî neputinței, și Coastele a arăta, ca să mântuiască un suflet care nu credea. Așa și noi nu trebuie să defăimăm nici pe unul măcar cât de mic.

30,31 "Multe încă și alte semne a făcut Iisus înaintea ucenicilor Săi, care nu sunt scrise în Cartea aceasta. Iar acestea s-au scris, ca să credeți, că Iisus este Hristos Fiul lui Dumnezeu, și crezând viață să aveți întru numele Lui."

Pentru care semne zice aici evanghelistul? Oare pentru cele mai înainte de Cruce? Nu. Ci pentru cele după Înviere. Că adauge pe urmă "A făcut înaintea ucenicilor Săi". Iar pe cele mai înainte de Cruce nu înaintea ucenicilor, ci înaintea tuturor le făcea. Pentru aceea acestea pentru care acum zice evanghelistul, cele după Înviere sunt, că numai cu ucenicii împreună petrecând patruzeci de zile, arăta semne ale

Învierii. Că precum mai înainte de Cruce făcea semne arătându-Se pe Sineși că este Fiul lui Dumnezeu, așa după Înviere săvârșea minuni înaintea ucenicilor arătându-Se pe Sineși că este Fiu al omului, adică că poartă trup, măcar că nestricăcios și mai Dumnezeiesc, și nu supus deloc legilor trupești.

Deci multe semne ale învierii s-au făcut, dar numai acestea s-au scris, și nici acestea pentru iubirea de cinste, sau adăugarea slavei Celui Unuia născut, "Ci ca voi, zice, să credeți".

Și care este folosul? Și la cine se aduce? Nu la Hristos, căci ce folos este Lui dintru a crede om? Ci la noi se întoarce. Că zice: "Ca crezând, viață să aveți întru numele Lui". Pentru că crezând că a înviat, și este viu, noua viață ne-o câștigăm, ca pentru noi a înviat, și este viu. Iar cel ce Îl socotește pe El că este mort, și nici a înviat, nici este viu, singur își moartea și stricăciunea își adeverează, și își hotărăște.

Capitolul 21

1-8. "După acestea iarăși S-a arătat Iisus ucenicilor pre Sineși la marea Tiberiadei, și s-a arătat așa. Erau împreună Simon Petru, și Toma, care se zice Geamăn, și Natanael cel din Cana Galileii, și fiii lui Zevedei, și alți doi din ucenicii Lui. Zis-a lor Simon Petru: Mă duc să vânez pește. Zis-au lui: mergem și noi împreună cu tine. Și au ieșit, și s-au suit în corabie îndată, și întru acea noapte n-au prins nimic. Iar dacă s-a făcut dimineața, a stătut Iisus la țărmuri, dar nu știau ucenicii că Iisus este. Deci a zis lor Iisus: Fiilor, au cumva aveți ceva de mâncare? Răspuns-au Lui: Nu. Iar El a zis lor: Aruncați mreaja de a dreapta parte a corăbiei, și veți afla. Și au aruncat și nu mai puteau s-o tragă pre ea de mulțimea peștilor. Zis-a drept aceea ucenicul acela, pre care-l iubea Iisus, lui Petru: Domnul este. Iar Simon Petru auzind că Domnul este, cu ependitul s-a încins, (că era gol), și s-a aruncat în mare, iar ceilalți ucenici cu corăbioara încoace au venit (Căci nu era departe de pământ, ci ca la două sute de coți), trăgând mreaja cu pești"

Prin ceea ce a zis: "Că S-a arătat Iisus pre Sinești", aceasta însemnează evanghelistul: Că de nu ar fi vrut, și de nu S-ar fi arătat El singur pe Sinesi pentru pogorâre, nu S-ar fi văzut, fiindcă trupul era nestricăcios.

Și pentru ce pomenește și de locul mării Tiberiadei?

Arătând că nu se mai temeau, de-aci, ușa de Iudei, ca mai înainte, ci frica cea multă o au lepădat. Pentru aceasta nici nu mai ședeau închiși, ci ieșeau și afară din casă, care mai înainte nu îndrăzneau. Și pretutindeni umblau, ei până și în Tiberiada au mers, care este departe de Ierusalim, și este mare a Galileii.

Și vânau pește ucenicii, că nu aveau ce alt să facă, căci El nu era necurmat împreună cu dânșii, nici Duhul nu le era dat, nici învățătura nu era încredințată lor desăvârșit, pentru aceasta iar de meșteșugul lor se apucaseră.

Și Petru mai osârduitor la lucru fiind, nu suferă să șadă fără de lucru, ci fierbinte la lucru se pornește, iar ceilalți împreună îi urmează, pentru că erau legați deacia unii cu alții.

Deci Domnul stând de față ostenelii lor când se osteneau și se trudeau ei, nu îndată pe Sinești Se arăta, ci voiește întâi

să se facă cu dânșii în vorbă, pentru aceasta și zice: "Fiilor", nu cumva aveți ceva de mâncare?" Ca cum ar fi vrut să cumpere ceva de la dânșii.

Iar după ce au zis ei: Nu, și poruncindu-le să arunce de-a dreapta au nimerit, atunci zice ucenicul acela, pe care-l iubea Iisus, lui Petru: Domnul este. Iarăși aicea aflăm osebirile ucenicilor ca se arată. Că ucenicul este mai înalt văzător, adică Ioan, iar Petru mai fierbinte, pentru aceasta Ioan întâi a cunoscut pe Domnul, iar Petru întâi a venit la Dânsul. Și prin a se încinge, sfiala a însemnat, iar prin a se arunca în mare, dorința a arătat. Că n-a așteptat precum ceilalți, ci înotând a mers, măcar că era departe de pământ ca la două sute de coți.

Iar ependitul este un cearceaf de in, cu carele pescarii Finiceeni și Sirieni se înfășură, sau goi fiind, sau pe deasupra hainelor pe acesta punându-l. Și în scurt să zic, în ce fel zugravii zugrăvesc pe Apostoli, deasupra hainelor înfășurați. Deci fiindcă Petru era gol, ca cela ce se ostenea la vânarea peștilor, pentru sfiala s-a înfășurat cu ependitul, (că aceasta este ceea ce zice că s-a încins) și el întâi vine la Domnul.

Că au cunoscut oarecare lucrurile minunii cele ce se făceau și mai întâi, că mulți pești s-au prins, apoi că nu s-a rupt mreaja.

9-14 "Deci după ce au ieșit la pământ au văzut jăratec stând, și pește pus deasupra și pâine. Zis-a lor Iisus: Aduceți din peștii care i-ați prins acum. S-a suit Simon Petru, și a tras mreaja la uscat plină de pești mari, o sută cincizeci și trei. Și atâta fiind, nu s-a rupt mreaja. Zis-a lor Iisus: veniți de prânziți. Și nimenea nu cuteza din ucenici să-L întrebe pe El: Tu cine ești? știind că Domnul este. Și a venit Iisus, și a luat pâinea, și le-a dat, și peștele asijderea. Cu aceasta acum a [illegible]ea S-a arătat Iisus ucenicilor Săi, după ce S-a sculat din morţi" (

Întâi adică, fiind seară în ziua aceea, în care a înviat (Io. 20, 19). Iar a doua oară, după opt zile (Ioan 20, 26). Iar a treia oară acum. Deci se vede că după acestea s-au dus ucenicii la muntele, unde le-a poruncit. Iar când adică au fost adunaţi iarăşi de Domnul (Matei 28, 16). S-a arătat însă şi ucenicilor şi celor doi de care se povesteşte la Marcu şi lui Petru, şi lui Cleopa împreună şi celui cu dânsul (Luca 24, 18). Dar ucenicilor împreună cu aceasta a treia oară s-a arătat. Că nu venea adeseori la dânşii.

Şi nici n-a zis, ca şi El a mâncat, precum socotesc, fiindcă la Luca a arătat aceasta în Cartea Faptelor unde zice Petru: Că am mâncat şi am băut împreună cu El, după ce a înviat din morţi.

Şi aceasta este minune, care acum o văd ei: jăratec zic, şi peştele şi pâinea, că nu mai făcea din materie pusă înainte precum mai înainte în pustie din cele cinci pâini, şi din doi peşti, pe cele ce la ştiţi au ajuns. (Ioan 6). Ci aşa chiar dintru nefiinţă.

Şi zicând Domnul "Veniţi de prânziţi", nimeni nu cerca nici cuteza să întrebe. Că nu mai aveau ei aceeaşi îndrăzneală, ci cu tăcere şi cu spaimă se minunau, că ştiau că Domnul este; pentru aceasta nici Îl întrebau. Iar faţa nu o au în tot fel văzând-o, şi de multă înspăimântare plină, foarte se spăimântau şi voiau cu adevărat să Îl întrebe, pentru că dar spaima, şi aceasta că ştiau că nu este altcineva, ci El, oprea întrebarea, şi mâncau numai cele ce Iisus le zidise.

Dar cum le zidise? Cu stăpânire. Că nu mai căuta la Cer, nici chema pe Tatăl, că acelea se făceau cu pogorământ pentru neputinţa noastră.

Şi porunceşte să aducă din peşti, ca să arate că cele ce se vedea nu era nălucă.

Şi aici nu zice, că a mâncat împreună cu dânşii. Iar Luca zice că petrecând împreună cu dânşii. (Aici poate lipseşte "A mâncat" precum Luca zice la capitolul 24 pentru că aşa urmează înţelegerea şi vorba). Iar cum a mâncat, nu este încă al nostru a spune, ca cu chip prea slăvit aceasta s-au făcut, nu că firea avea trebuinţă de bucate, ci pogorâre se făcea spre arătarea Învierii.

Şi arătând că nu adeseori venea la dânşii, nici aievea nu mai umbla, zice "Cu aceasta a treia oară S-a arătat".

Şi să înţelegi acestea şi după vedenie, adică după multă şi tainică înţelegere: Noapte era, când întunericul slujitor stăpânea mai înainte de venirea Soarelui Hristos, când s-au ostenit Proorocii, şi nimica n-au vânat, că măcar deşi se părea că ei au apucat în mreajă un neam pe Israil, dar de vreme ce şi acesta adeseori la închinarea de idoli se abătea, mai nimic n-au prins. Iar când dimineaţa soarelui dreptăţii a luminat, şi mreaja cea apostolească s-a aruncat, învăţătura cea de-a dreapta cu adevărat, căreia legea şi proorocii asemănându-se, stânga se înţeleg, atunci dar se trage mreaja şi se aduce la Hristos, nu numai cei din neamuri pe care şi o sută îi vei zice, ci şi cei din Israil, care cincizeci se înţeleg. Căci când plinirea neamurilor va intra înăuntru, atunci şi Israil se va mântui (Romani 11). Iar cei trei pe credinţa cea întru Sfânta Treime însemnează, că cei o sută şi cincizeci ce s-au vânat, cei din neamuri zic şi Iudeii, fără de adăugirea celor trei nu sunt. Că fără de credinţa cea în Treime nimeni nu se zice că s-a vânat.

Iar aceea ce zice "Veniţi de prânziţi", o înţelegere ascunsă cu aceasta arătă că după osteneli vor primi sfinții odihnă și desfătare, și îndulcire.

Căci cele atuncea s-au făcut sau s-au zis, toate sunt pline de taine. Precum și grădinar a se socoti Hristos de Maria, prost lucru se pare, dar are [illegible] și ascuns. Că era cu adevărat acest adevărat lucrător al Raiului în Grădina Mormântului, ca în Rai, pe neamul muieresc îndreptându-l, și din înșelăciune și necunoștința mântuind pe cela ce a amăgit pe Adam, Grădinarul cel întâi. Pentru că a întoarce pe Maria, și a o învăța pentru Înviere, aceasta însemna, că neamul muieresc se va întoarce și se va ridica din greșeală.

15-19 "Deci după ce au prânzit, i-a zis lui Simon Petru Iisus: Simone al lui Iona, iubești-Mă mai mult decât aceștia? *Zis-a Lui:* Așa Doamne, Tu știi că te iubesc. *Zis-a lui:* Paște mieluşeii Mei. *Zis-a lui* iarăși a doua oară: Simone al lui Iona, iubești-Mă? *Zis-a Lui:* Așa Doamne, Tu știi că te iubesc. *Zis-a lui:* Păstorește Oile Mele. *Zis-a lui* a treia oară: Simone al lui Iona, iubești-Mă? S-a mâhnit Petru, că i-a zis lui a treia oară: Iubești-Mă? Și i-a zis Lui: Doamne Tu toate le știi, Tu știi că te iubesc. Zis-a Iisus lui: Paște Oile Mele. Amin, amin zic ție: când erai mai tânăr te încingeai pre tine însuți, și umblai unde vreai, iar după ce vei îmbătrâni, vei întinde mâinile tale și altul te va încinge, și te va duce unde tu nu voiești. Și aceasta a *zis* însemnând cu ce moarte va slăvi pre Dumnezeu"

După ce a sfârșit El Prânzul, lui Petru încredințează isprăvnicia Oilor lumii, și nu altuia, ci lui pe aceasta o dă, întâi adică, pentru că decât toți era mai ales și gura a toată Ceata, iar a doua, arătându-i lui, că trebuie să îndrăznească, pentru că Lepădarea s-a șters. Și de lepădare

nu-i pomenește nici îl impută, ci îi zice: De Mă iubești, primește asupră-ți grija fraților, și dragostea cea fierbinte, pe care ziceai că o ai către Mine, cât să mori pentru Mine, acum o arată.

Și îl întreabă pe el de trei ori, una adică, arătând câtă grijă face pentru cei credincioși, și cum că acela iubește Oile cât și semn al dragostei celei către Dânsul pune aceasta: A primi asupră grija Oilor. Iar alta, cu întrebarea și mărturisirea cea de trei ori, pe lepădarea cea de trei ori o vindecă, și prin cuvinte îndreptează greșalele cele ce prin cuvânt se făcuseră. Pentru aceasta obiceiul s-a dat, trei mărturisiri a se cere de la cei ce vor a se boteza.

Deci întrebat fiind o dată și a doua oară, pe Singur Cel Ce știe inimile cheamă martor, nu obrăznicind mai mult, nici cu îndrăzneală grăind-ci aceasta: "Tu știi" pretutindenea adăogând. Iar după ce și a treia oară s-a întrebat, s-a tulburat Petru: Nu cumva lui i se pare că iubește, dar nu iubește, de vreme ce și mai înainte mult părându-i-se, și întărindu-se s-a vădit pe urmă. Aceasta și acum s-a temut, aceasta și cu sfială răspunde: Doamne, Tu toate le știi, și cele ce sunt de față și cele viitoare. Tu știi că Te iubesc acum precum mie mi se pare, iar de va rămânea și pe urmă dragostea și aceasta Tu știi că pentru mine nu mă întăresc.

Și după ce i-a zis lui Domnul pentru dragostea cea către Dânsul, îi spune mai nainte lui și muceniciia, care vrea să o sufere. Și spune aceasta, arătând prin aceasta, că și ceea ce îl întreabă pe el, dacă Îl iubește, nu că nu-l crede pe el îl întreabă, ci și foarte știe că Îl iubește, căci cum nu iubește acela care va să și mărturisească pentru Dânsul? Ci ca mai mult să arate pe dragostea lui Petru, și pe ceilalți pe toți să-i învețe că de voim să-L iubim pe El, așa să ne sârguim să-L iubim pe El, între a primi asupră-ne grija fraților.

Și cum îi spune lui mai înainte mucenicia? Ascultă. "Când erai mai tânăr te încingeai pe tine însuți" și celelalte. De vreme ce Mă iubești, zice, pe Mine, și de multe ori în primejdiile cele pentru Mine a ți pune sufletul tău te-ai făgăduit, îndrăznește, zice, că așa voi împlea pofta ta, cât cele ce n-ai pătimit când erai tânăr, acestea le vei pătimi după ce vei îmbătrâni.

Și îi pomenește lui de viața cea mai dinainte arătând că cele Duhovnicești împotriva sunt celor trupești. Că între cele lumești cel tânăr este de treabă, iar cel bătrân nu este de treabă, iar în cele Duhovnicești, când bătrânețele vor veni, atuncea mai strălucită este bărbăția. Deci zădărând dorința lui și spre mucenicie ațâțându-l, zice acestea. Încă îi arată lui mărturisirea și cum el se va răstigni și el, că aceasta ce zice "Vei întinde mâinile tale și altul te va încinge" nimica alta fără numai întinderea cea pe Cruce și legăturile însemnează.

Iar prin ceea ce a zis "Când erai mai tânăr" și iarăși "iar după ce vei îmbătrâni" arată, cu atuncea Petru, nici tânăr era, nici bătrân, ci bărbat desăvârșit.

Și cum i-a zis lui Domnul, că altul te va încinge și va merge unde tu nu voiești? Că Petru voia mucenicia. Nu a cu adevărat și poftea, dar ceea ce zice Domnul, însemnează pe mâhnirea firii, și cum că fără de voie se desparte sufletul de trup.

Iar aceasta Dumnezeu spre folos ne-a iconomisit, ca să nu ne întristăm noi singuri pe noi înșine, nimenea dar fără de mâhnire nu leapădă trupul, măcar și sfânt de ar fi.

Și tâlcuindu-ne nouă evanghelistul precum are el obicei, pentru ce a zis Domnul acestea, zice: "Și aceasta a zis, însemnând cu ce moarte va slăvi pe Dumnezeu". Că a grăit, zice, acestea lui Petru Iisus adică "Vei întinde mâinile tale" și celelalte însemnând, ca va mărturisi pentru Dânsul.

Și "slăvirea lui Dumnezeu" numește pe moartea lui Petru, căci cu adevărat slava a lui Dumnezeu este starea împotriva celor pentru Dânsul până și la moarte. Că de nu s-ar fi încredințat sufletul, că este Dumnezeu adevărat, n-ar fi murit pentru Dânsul. Pentru aceasta adeverire a slavei lui Dumnezeu este moartea sfinților.

Și ar fi putut cineva afla osebire între "mielușei" și între "Oi", și între "a paște" și între "a păstori". Cu mielușei poate sunt cei mai începători și prunci cu cunoștința, iar Oi cei mai desăvârșiți.

Deci celui ce iubește pe Hristos, și de mielușei și de Oi va purta grijă, și pe mielușei păscându-i, adică pe povățuirea cea mai blândă povățuindu-i, iar și pe Oi păstorindu-le, care însemnează pe povățuirea cea mai desăvârșită. Dar de vreme ce și cei mai desăvârșiți au trebuință de multe ori și de povățuirea cea mai moale, pentru aceasta și pe Oi a le paște îi se poruncește povățuitorilor lor. Că aceasta, adică "a păstori", acum pe cea mai aspră povățuire însemnează, iar aceasta, adică "a le paște", pe cea mai blândă.

Ce dar vom răspunde Domnului, care așa ne-a iubit pe noi, cât și dragostea cea către El pentru aceasta o însemnează, pentru a purta grija de Oile ce Îl iubesc pe El?

19 23 "Și aceasta grăind a zis lui: urmează Mie. Și întorcându-se Petru a văzut pre ucenicul pre care-l iubea Iisus, mergând după el, care a și căzut la Cină pre pieptul

Lui, şi a zis: Doamne, cine este cela ce va să Te vândă? Pre acela văzându-l Petru a zis lui Iisus: Doamne, dar cu acesta ce va fi? Zis-a Iisus lui: De voi vrea să rămâie acesta până voi veni ce-ţi este ţie? Tu urmează Mie. Deci a ieşit cuvântul acesta între fraţi că ucenicul acela nu va muri. Şi n-a zis Iisus lui că nu va muri, ci: De voi vrea să rămâie acesta până voi veni, ce-ţi este ţie?"

A încredinţat lui Petru grija tuturor credincioşilor, că macar ca Iacov a luat scaunul Ierusalimului, dar Petru a toată lumea.

Şi a zis către el după aceea: "Urmează Mie" arătând purtarea de grijă, şi cum că cu prietenie şi cu dragostea se află către dânsul.

Încă neamare zicea înţelegi şi pe plinirea cea întru toate lucrurile şi cuvintele. Că cei ce în urmele petrecerii Lui păşesc, şi se aseamănă Lui întru toate cu de-amănuntul, aceştia urmează Lui.

Însă acum de o dată simţitor a urma Lui îndeamnă pe Petru, arătând ceea ce am zis: Prietenia cea către el. Ca pe cel mai prieten pe acesta îi facea următor.

Iar după ce Petru a auzit acestea, şi s-a încredinţat de unele ca acestea, cât şi lumea să i se încredinţeze şi de mucenicie să se învrednicească, fiindcă foarte iubea pe Ioan întreabă şi pentru dânsul. Dar cu acesta ce va fi? Au pe aceeaşi cale cu noi va veni? Nu va fi părtaş şi acesta povăţuirii Oilor şi alegerii celei la acestea? Cu aceasta ce zice "urmează Mie" aceasta unii arată: Vine de la Oile ieşi în lume? Deci de vreme ce Domnul a văzut pe Petru că se grijeşte de Ioan, şi nu-i este să se despartă de el, despărţindu-i pe ei de cea fără de vreme dragoste şi unire

zice: Lucru ţi s-a încredinţat, pe acesta priveghează-l şi urmează Mie. Căruia Te scot pe tine la propovăduire, şi toată lumea ţi-o încredinţez. Iar acesta de voi avea să rămâie aicea în locurile cele de prin prejurul Galileii şi să nu-l luaţi împreună cu tine ce-ţi este ţie?

Iar aceasta ce zice: "Până voi veni", unii aşa o înţeleg. Până voi veni zice asupra Iudeilor celor ce M-au răstignit, fiindcă voi să-i bat pe ei prin toiagul Romanilor şi să răstorn cetatea lor. Că spun că Apostolul acesta până la stăpânirea lui Vespasian în locurile cele de sus ajungând propovăduia şi petrecea acolo până când vrea să se ia Ierusalimul, s-a mutat.

Deci de vreme ce mare lucru li se încredinţa Propovăduirea; nu trebuia dar să fie ei împreună, ci deosebi unul la unele, iar altul la altele locuri să meargă.

Şi pentru care pricină pomeneşte evanghelistul de culcarea cea pe Piept, şi cum că a întrebat: Cine este cel ce va să te vândă? (Ioan 13). Nu simplu şi precum s-ar fi întâmplat, ci ca să arate îndrăzneala lui Petru cea după lepădare. Că acela ce nu îndrăznea mai înainte de aceea să întrebe pentru vânzătorul ci pe altul adică pe Ioan îndemna spre întrebare, acestuia şi ispravnicia tuturor i se încredinţează şi nu numai că nu îndeamnă pe altul la cele pentru dânsul, ci şi pentru singur ucenicul acela, care mai mult decât toţi îl iubea întreabă, şi ca un mijlocitor către Domnul se face.

Şi te minunează de smerenia evanghelistului, cum părerea cea greşită a celor mulţi o îndreptează, că n-au înţeles ceea ce pentru dânsul a zis Domnul ci au socotit că nu va muri, dar aceasta n-a fost, ci să rămâie a zis Domnul nu pentru ca nu va muri el, ci pentru ca să nu fie şi însoţit cu Petru în vremea propovăduirii, ci să rămâie singur.

Iar aceasta ce zice: „Până voi veni”, aceasta este, adică, până mă voi îngriji şi pe el voi binevoi a-l scoate la propovăduire. Ca pe tine acum te scot la grija lumii, şi urmează Mie, iar el rămâie aici, până când iarăşi voi veni, şi îl voi scoate pe el ca şi pe tine.

Iar alţii aşa înţeleg: Auzind Petru, zic ei, că va muri pentru Hristos, a zis: Dar Ioan ce? Nu va muri şi el? Iar Hristos i-a tâlcuit aceasta, adică că nu va muri, pentru că tot cel ce s-a născut, va şi muri, ci a zis: „De voi vrea să rămâie el”, adică să fie viu până în sfârşitul lumii, şi atuncea să mărturisească pentru Mine. Pentru aceasta şi zic că este el viu, şi de Antihrist va să se omoare, împreună cu Ilie propovăduind pe Hristos. Iar dacă şi mormântul al lui se arată, ce este aceasta? Că viu fiind el a intrat în mormânt, apoi s-a mutat, precum şi Enoh şi Ilie.

Deci surpă evanghelistul părerea cea mincinoasă a celor ce socotesc că nu va muri ucenicul acesta, ci nemuritor va fi. Că minciună este cu adevărat om a fi nemuritor. Că măcar că Enoh şi Ilie n-au murit, dar însă sunt muritori. Aşa şi acesta, măcar că n-a murit, dar va muri. Deci aceasta: „Ca nu va muri”, adică fără de moarte va fi, este minciună.

Iar alţii se încredinţează că a murit.

Iar aceasta: „De voi vrea să rămâie el”, precum mai sus am tâlcuit, aşa o înţeleg. „Şi toate socotelile am spus, ca nici una să nu fie neştiută de cei iubitori de ştiinţă. Iar nouă aceasta ce zice: „Să rămâie până voi veni”, aşa ne place a se înţelege, precum Dumnezeiescului Ioan cel cu Gura de Aur i se pare, nu pentru viaţă, ci pentru a nu fi însoţit cu Petru

24,25 „Acesta este ucenicul, care mărturiseşte pentru acestea, şi a scris acestea. Şi ştim, că adevărată este mărturia lui. Sunt încă şi altele multe câte a făcut Iisus, care de s-ar fi scris câte una, nici în lumea aceasta (mi se pare) că n-ar încăpea Cărţile ce s-ar fi scris. Amin.”

Pentru care pricină nici unul din ceilalţi evanghelişti n-a mărturisit de sine singur, iar acesta mărturiseşte pentru sine? Se povesteşte că mai pe urmă a venit spre a scrie, Hristos mişcându-l pe el şi îndemnându-l, pentru aceasta şi pomeneşte adeseori de dragoste, arătând pricina din care a venit spre a scrie, şi cum că iubit fiind mai mult decât ceilalţi i-a încredinţat Hristos acest lucru.

Şi ştiu, zice, că adevărate grăieşte, adică, încredinţat fiind am scris cele ce am scris, ca cela ce la toate am fost de faţă, şi la minuni şi la învăţături, şi la Patimi, şi la cele după Înviere. Pentru că iubit eram şi nu mă lăsa de aproape. Pentru aceasta îndrăznesc, şi pentru mine însumi grăiesc, că adevărate zic, îndemnând a cerca pe cele făcute, şi a le iscodi câte una. Că obişnuim cu adevărul noi oamenii, când foarte suntem nădăjduiţi la adevăr, nicidecum a ne tăgădui mărturia noastră, care aceasta şi Apostolii ziceau: „Noi suntem martorii acestora ce grăim şi Duhul, pe Carele l-a dat celor ce se pleacă Lui” (Fapte 5, 32).

Şi de unde este, zice, arătat, că adevărate grăiesc, şi nu fac har Învăţătorului? Şi dintru aceasta, că multe am lăsat, de unde este arătat că n-am făcut har. Că eu cel cu toate cele de ocară le-am pus în mijloc, şi nici aceasta n-am ascuns, că şi fărădelege pe El L-au numit, şi înşelător, şi îndrăcit, arătat este că n-am făcut har. Că cela ce face har, împotrivă face: cele de ocară lasă, şi cele de slavă le aduce în mijloc.

Şi să nu te minunezi de zice: Cărţile cele ce s-ar fi scris pentru lucrurile lui Iisus nu le-ar încăpea lumea, ci în ce mod în mintea puterea cea nespusă a lui Dumnezeu Cuvântului cu credinţă primeşti şi cea ce s-a zis. Că precum nouă a grăi, aşa Aceluia iar mai vârtos cu mult mai lesne a face orice voia îi era.

Iar unii zic că după obiceiul Scripturii s-a zis aceasta cu covârşire. Şi obicinuieşte Scriptura a folosi vorbe cu covârşire, precum este aceea “Văzut-am Cetăţi care ajungeau până la Cer” (Deuteronom 1, 28) şi “Văzut-am Bărbaţi, şi eram înaintea lor ca nişte lăcuste” (Numeri 13, 34), şi câte ca acestea. Aşa şi aceasta: N-ar putea încăpea în lume, cărţile cele ce s-ar fi scris.

Iar unii “Lume” înţeleg pe cel ce gândeşte cele lumeşti, iar lucruri făcute de Iisus, pe cele Dumnezeieşti şi de Taină ale Lui, cele din lumea cea nevăzută şi cea văzută, şi câte a făcut pentru rânduiala cea în vremile cele mai de apoi, care acestea pline fiind de Taine, omul cel lumesc nu le poate înţelege, precum este şi aceea ce zice: “Multe am a vă grăi vouă, dar nu le puteţi purta” (Ioan 16, 12)

Ci noi să ne rugăm ca niciodată să nu venim întru neştiinţa lucrurilor şi cuvintelor Domnului, ci pururea să deschidem cartea aceasta a celui iubit, şi să avem cunoştinţa care se află şi în minunile şi în graiurile lui Iisus. Ca să putem să ne curăţim pe noi şi prin cuvânt şi prin viaţă, şi să ne învrednicim şi de cele mai negrăite lucruri şi Taine în ziua descoperirii, pe care acum în lume fiind nu le putem încăpea. Şi să ne facem desăvârşiţi întru Însuşi Hristos Carele ne-a iubit pe noi, şi prin iubitul Său ucenic ne-a învăţat în Bogoslovia şi cunoştinţa Sa şi a Tatălui şi a Sfântului Duh,

Căruia fie şi slava în veci. Amin.

Sfârşit al tâlcuirii lui Teofilact la Evanghelia cea de la Ioan

Mult doresc cu adevărat cei învăţaţi pe Mare de furtună,
Ca să dobândească liniştea bună.
Dar fără de asemănare au Tipografii mai multă dorire,
De a ajunge la a Cărţii săvârşire
Pentru care şi noi lăudăm neîncetat
Pe veşnicul Împărat,
Că ne-a ajutat de am scos din Tipărire
Această Evanghelicească Tâlcuire

Iar cei ce v-aţi învrednicit cu luminarea minţii a privi în Oglinda Darului, bucuraţi-vă întru Domnul. Şi oriunde greşeală veţi afla în cuvinte sau în slove, îndreptaţi-o cu duhul blândeţelor. Că ştim că multe greşale vor fi făcute, unele pentru asemănările slovelor precum “A” de către “ ”, de către “ ”, “H” de către “N”, “E” de către “C”, care pentru puţina lor despărţire, prin nevedere la citirea probelor vom fi pus una în locul alteia. Altele pentru multa osteneală fiind firea îngreuiată. Iar altele pentru supărarea nopţii, căci şi noaptea de multe ori o am avut în loc de zi. Cu plecăciune dar ne rugăm ca să ne iertaţi, căci şi noi oameni suntem cuprinşi de slăbiciunea firii, care nu lasă pe nici un om a fi fără de greşeală

Către toţi plecaţi,
Gherasim Ierodiacon tipograf,
Costachi Ponicia – aşezătorul slovelor

SFÎRŞITUL EVANGHELIEI DE LA IOAN

CUPRINSUL

SFINTUL TEOFILACT ______ 1
Evanghelia cea de la Ioan ______ 1
VIATA EVANGHELISTULUI IOAN ______ 2
Dupa cum a scris Sofronie
VIAȚA LUI IOAN EVANGHELISTUL ______ 3
CAPITOLELE EVANGHELIEI CELEI DE LA IOAN ______ 4
TEOFILACT, Arhiepiscopul Bulgariei
TÂLCUIRE LA EVANGHELIA CEA DE LA IOAN ______ 6
Înainte cuvântare ______ 6
CAPITOLUL 1 "La început era Cuvântul" ______ 9
Capitolul 2 ______ 58
Capitolul 3 ______ 70
Capitolul 4 ______ 93
Capitolul 5 ______ 122
Capitolul 6 ______ 146
Capitolul 7 ______ 179
Capitolul 8 ______ 204
Capitolul 9 ______ 234
Capitolul 10 ______ 256
Capitolul 11 ______ 277
Capitolul 12 ______ 300
Capitolul 13 ______ 329
Capitolul 14 ______ 351
Capitolul 15 ______ 373
Capitolul 16 ______ 386
Capitolul 17 ______ 401
Capitolul 18 ______ 416
Capitolul 19 ______ 435
Capitolul 20 ______ 457
Capitolul 21 ______ 471

Editura Pelerinul Român
Strada Iuliu Maniu nr. 22
Oradea 3700 judeţul Bihor
telefon 059-41-26-45
Cont nr. 4072603141 B.C.R. Oradea

Scrieţi pe această adresă sau [illegible] de mai sus [illegible]

Cei ce [illegible] Mănăstirea „Portăriţa" [illegible] 000 000 000 [illegible] exemplare [illegible] Români [illegible] august sau la 14 octombrie. [illegible]

Tiraj [illegible] Satu Mare [illegible] Majdean [illegible]

Autorul

Mănăstirea „PORTĂRIŢA" satul Majdean, comuna [illegible]
cod 3916 judeţul Satu Mare
Are trei hramuri, primul în prima Duminică din iulie, al doilea în 6 August,
iar al treilea în 14 Octombrie.
Este Mănăstire de călugări după Muntele Athos.
Are magazin de cărţi şi obiecte bisericeşti.
Prima Duminică din luna iulie cu 7 preoţi.
Spovedania după 5 zile de Post.

HRISOV

Cu voia Tatălui [illegible] Fiului [illegible] Sfântului Duh, [illegible] „MAICA DOMNULUI PORTĂRIŢA" [illegible] Satu Mare [illegible] octombrie anul Domnului 19[illegible]

[illegible] ziua Dreptcredincioasei [illegible] Mare şi Sfânt s-a sfinţit [illegible] Biserica „MAICA DOMNULUI PORTĂRIŢA" [illegible] Prea Sfinţitul Episcop IUSTINIAN al Maramureşului [illegible] Sătmarului, [illegible] de Prea Sfinţitul Arhiereu Vicar Iustin Sigheteanul înconjurat [illegible] de credincioşi şi clerici. În acest timp Patriarh al României [illegible] Prea Fericitul Teoctist Arăpaşu, Mitropolit al Transilvaniei Înalt Prea Sfinţitul Antonie Plămădeală, Episcop al [illegible] Maramureşului şi [illegible] Prea Sfinţitul IUSTINIAN CHIRA, Arhiereu Vicar Prea Sfinţitul Iustin Sigheteanul, protopop al Sătmarului Alexandru Tincu.

S-a zidit această Sfântă Mănăstire de cei 70 de [illegible] milioane de români ortodocşi [illegible] care au cumpărat cărţile Editurii „Pelerinul Român" din [illegible] GHEORGHE BĂBUŢ, cel ce osteneşte zi şi noapte pentru zidirea Sfântului [illegible] pe terenul donat [illegible]

SOBORUL SLUJITORILOR

EPISCOPUL
MARAMUREŞULUI ŞI SĂTMARULUI
JUSTINIAN CHIRA

ARHIEREU VICAR
JUSTIN SIGHETEANUL

Arhidiacon
Gheorghe Băbuţ

Pr. Pop Ioan – secretar
Diacon Savu Teodor – Oradea
Pr. Costin Petru – Tîrşolţ
Pr. Costin Vasile – [illegible] Lugoj
Pr. Feher Mihai – Negreşti Oaş
Pr. Ivanuţ Vasile – Prilog

PROGRAMUL

[illegible] LA MĂNĂSTIREA „PORTĂRIȚA"
MICUL ATHOS
[illegible] comuna Orașul Nou, județul Satu Mare

ZILNIC
DIMINEAȚA orele 6 [illegible]
ACATISTUL
CEASURILE 3-6, OBEDNIȚA
SFÎNTA LITURGHIE
DUPĂ MASA orele 16 CEASUL 9, VECERNIA,
PAVECERNIȚA,
până la orele 17.30
NOAPTEA PRIVEGHEREA orele 24.00 MIEZONOPTICA,
UTRENIA, CEASUL I
SÎMBĂTĂ, orele 16 CEASUL 9
VECERNIA MICĂ până la orele 17
ORA 18 – MASA
SÎMBĂTĂ
PRIVEGHEREA orele 19
VECERNIA MARE, LITIA, UTRENIA,
CEASUL 1 – până la orele 23
DUMINICA, de la ora 9 CEASUL 3, CEASUL 6, ACATISTUL
MÎNTUITORULUI
orele 10.30 SFÎNTA LITURGHIE

În ajun de sărbătoare Priveghere, în noaptea [illegible] se [illegible] Liturghia Sfîntului Vasile Cel Mare, la fel în sărbători.

Prima Duminică din lună, Maslu cu 7 preoți la vecernie. Spovedania se face numai [illegible] 5 zile de post, în duminică și sărbători.

Masa de două ori pe zi, după Sfînta Liturghie, duminică și seara, la orele 18 după Pravila Sfîntului Sava.

TIPICUL DE ATHOS

În mănăstire nu se mănîncă deloc carne, nu se fumează. Cazare se oferă pe timp de trei zile. În mănăstire [illegible]
[illegible] bărbați

AU APĂRUT ÎN PERIOADA 1990–1997

1. [illegible] Român, tiraj 170.000 exemplare
2. Maica Domnului Ocrotitoarea României, 38.000 exemplare
3. Viețile Sfinților Români [illegible], 10.000 exemplare
4. [illegible] celor care au [illegible], 5.000 exemplare
5. Între cer și pămînt, 20.000 exemplare
6. Viața și regulamentul vieții pustnicești de Sf. Antonie cel mare, 20.000 exemplare
7. Alfavita sufletească, 17.000 exemplare
8. Comentar la Apocalipsă, 70.000 exemplare
9. Ușa Pocăinței, 15.000 exemplare
10. Domnului să ne rugăm. [illegible], 52.000 exemplare
11. Biblia ortodoxă [illegible], 70.000 exemplare
12. Sfîntul Serafim de Sarov, 20.000 exemplare
13. Predică la înmormîntare, 10.000 exemplare
14. [illegible], 10.000 exemplare
15. Despre Purcederea Sfîntului Duh, 5.000 exemplare
16. Postul ortodox și mîncăruri de post, 45.000 exemplare
17. Să ne cunoaștem credința, 40.000 exemplare
18. Vămile văzduhului, 10.000 exemplare
19. Maica Domnului „Portărița", 10.000 exemplare
20. Sfîntul Ignatie Briancianinov [illegible], 5.000 exemplare
21. Predici la Duminicile de peste an, Pr. I. [illegible], 3.000 exemplare
22. Mărgăritarele Sfîntului Ioan Gură de Aur, 3.000 exemplare
23. [illegible], 5.000 exemplare
24. [illegible], 3.000 exemplare
25. [illegible], poezii, 3.000 exemplare
26. [illegible], 3.000 exemplare
27. Comentar la Evanghelia de la Ioan, de Sfîntul Ioan Gură de Aur, 3.000 exemplare

Total cărți apărute în perioada 1990–1996: 621.110 exemplare

S-AU TIPĂRIT

1. [illegible] 100.000 exemplare
2. Icoane din „Portărița" 90.000 exemplare
3. Harta României ortodoxe din anul 1936, 5.000 exemplare

VOR APĂREA

1. Bogorodicina sau canoanele Maicii Domnului
2. Comentar la Evanghelia de la Matei, de Sfântul Ioan Gură de Aur
3. Rugăciunile [illegible] ale Sfântului Ioan Gură de Aur
4. Kekragarion, de Fer. Augustin (Pravila lui Hristos. Cugetări)
5. Apostolul Secolului 20: Sundar Singh, predici
6. Apologetica Religiei creștine
7. Despre Rugăciunea lui Iisus, tratat athonit
8. Dogmele Bisericii ortodoxe
9. Tratat de morală ortodoxă românească
10. Viața ortodoxă în România
11. Teologia Fundamentală ortodoxă
12. Cărarea duhovnicească
13. Comentar la Evanghelia de la Luca de Sfântul Chiril al Alexandriei
14. Table duhovnicești, de Sfântul Ioan Scărarul
15. Dicționar aghiografic, cu Viețile Sfinților
16. Retorica, Oratoria de I. M. Pisoru

VOR APĂREA ȘI ALTE CĂRȚI DUHOVNICEȘTI ORTODOXE

Puteți procura cărțile Editurii noastre
apelând la următoarele telefoane

Oradea Editura Pelerinul Român 059/412645 059/137/07

București	01/323613		
Alba Iulia	058/833647	058/830689	
Baia Mare	062/220179		
Arad	057/241746	057/245652	
Timișoara	056/168954		
Satu Mare	061/717503 061/721085	061/741544	061/768383
Sibiu	069/216811	069/228709	
Şiria	057/531084		
Pașcani	032/764144		
Jibou	060/641898		
Zalău	060/662196		
Negrești Oaș	061/853918	061/850459	
Marghita	059/360620	059/360694	
Brad	054/651494		
Iași	032/294162		
Galați	036/410697		
Mănăstirea Sâmbăta	068/241237		
Mănăstirea Sihăstria	033/251896		
Mănăstirea Bistrița	033/614098		

B.M.M.B.
2003-2004